Z 161

НЕДЕЉА

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ

ЗА ЗАБАВУ И ПОУКУ

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

Август

5	Недеља	Муч. Евсиг.
6	Поне.	Преобр. Гос.
7	Уторак	Муч. Домет.
8	Среда	Јакл. и Мир.
9	Четвртак	Ап. Матеја
10	Петак	Архиђ. Лавр.
11	Субота	Кућне и Сос.

Свеска 1.

Цена свесци 35 пара дин.

БЕОГРАД

ШТАМПА УМЕТНИЧКЕ ШТАМПАРИЈЕ „Призренац" СРЕТЕНА Ј. ЈОВУШИЋА, ПАСИНА УЛ. БР. 14.

1907.

Читаоцима

Од данас почињемо издавати „НЕДЕЉУ".

„НЕДЕЉА" ће излазити сваких седам дана у свескама од 16 — 24 оваке стране.

Годишње ће изаћи 52 свеске са 1000 и више слика.

„НЕДЕЉА" ће доносити слике наших и страних државника, политичара, књижевника, научника, песника, уметника и у опште слике особа, које су се у јавноме животу чиме било истакле.

Исто тако ће доносити и слике лица, која су се одликовала на пољу којег било ограњ зе[illegible] чаљске радиности.

У доношењу слика „НЕДЕЉА" неће бити никад руковођена никаквим партиско-политичтенденцијама, јер политици нема места у њеним ступцима.

„НЕДЕЉА" ће доносити и предеоне слике, првенствено из српских крајева, а за тим из [illegible]ства и из целога осталог света. Осим тога доносиће у слици и све важније догађаје [illegible]ас и у свету.

„НЕДЕЉА" ће у свакоме свом броју донети по једну оригиналну причу из пера којега од наших најбољих приповедача.

Доноси̇ће, за тим по један краћи *роман* у наставцима. На избор тих романа обраћаће се нарочита пажња.

„НЕДЕЉА" ће доносити и омање чланчиће из науке и друштва. Осим тога повише [illegible]тнијих бележака: из женског света, о најновијим проналасцима, о здрављу и т. д.

У првих бројевима „НЕДЕЉА" ће донети слике свих министара, свих посланика, нових државних саветника, нових генерала и одликованих трговца, занатлија и индустријалца.

„НЕДЕЉИ" је претплатна цена за Србију:		**За све остале земље:**	
На годину	*16 динара*	*На годину*	*18 франака или круна*
„ ½ године	8 „	„ ½ године . . .	9 „ „ „
„ ¼ „	4 „	„ ¼ „ . . .	4·50 „ „ „
До конца године	*7 „*	*До конца године* . .	*8·50 „ „ „*

Скупљачима дајемо 10 од сто од наплаћене претплате и на сваких 10 претплатника по један бесплатан примерак „Недеље" ко жели примати „Недељу" умољава се да по пријему 1. броја, шаље претплату.

☛ Најбољи је начин претплаћивања новина код поште, а све поште Србији примају претплату на „Недељу."

До конца године изаћиће 23 свеске са 500 слика.

☛ Ко претплати „Недељу" за целу годину унапред (16 дин.) добиће о Божићу једну уметничку израђену слику за урамљивање, велику 1200 кв. сантиметара.

7161
и бр. 114540

НЕДЕЉА

Београд, 5. Августа 1907.

Узајмљена жена

АМЕРИКАНСКА ПРИЧА

Ота Хоторн

I

— Искрено жалим, што вам одлучно морам одбити молбу, мис Елинова. Жалим већ и за то, што сте ви ћи мојега стара пријатеља, добра она вашега. Али, верујте, апсолутно је немогуће наћи вам место у нас. Ако је по вољи, уверите се сами. У целој радњи нећете наћи ни једнога створења женска пола, па чак ни судопере или распремачице. Мистер Уелтхем хоће да има код себе само мушкиње. И покрај све своје младости, он веома мрзи женскиње.

Том Сиајдер, управник и повереник, „рударска краља," који је због својега богатства прешао у пословицу, устаде са столице, исправи се колики је дуг, и поведе посетитељку, лепу, витку плавушу, чија је малодушност потпуно одговарала њеној скромној одећи за путовање, кроз ходник с великом канцеларијом; подиже мало завесу, која је скривала огледалске прозоре, и замоли је да погледа унутра.

Њ. В. Краљ Петар I.

Она с тешким уздахом прегледа својим плавим очима дуги низ столова. За њима је седело, ревносно радећи, бар око 50 мушкараца, старих и младих, али ни за лек бар једне машиначице или стенографискиње, које су се у масама налазиле по свима њујоршким канцеларијама.

Кад се Лиса Елинова одвојила од врата, лице јој је постало још безнадежније.

Она се хтела брзо опростити али Сиајдер то није дозволио, већ је, на против, с невештом љубазношћу посади на столицу, коју је тек била устала.

— Опростите мојој опширни, мило дете моје, рече он с осмехом, — ја сам стари момак и писам навикао општити с дамама. У том погледу мистер Уелтхем и ја сасвим личимо један на другога, — додаде он и поново седе за свој сто— Ако вам не могу наћи места у нашој радњи онда ћу се постарати да нађем што друго. Само треба добро потражити јер није за вас пробите добијати четири — пет долара недељно. — Он је погледа, машући главом. — А како је то мој стари добри Нед могао умрети у таквом беспомоћном стању? У осталом, с ваше је стране, дете моје, веома похвално и пожртвовно што желите радити за своју болесну мајку и малу браћу. Дакле ви сте тек данас дошли из Јова, а своје оставили у Крестону?

Сузних очију, Лиса затресе главом.

— Ја сам четири недеље у Њу-јорку, промуца она.

— Па зашто нисте дошли раније к мени?

Ваш отац и ја били смо пријатељи па и смо један другог изгубили из вида, опет разумеће да сам готов услужити вас и речју и делом, ка је реч о томе да се нађе посао такој милој, одлазној госпођици.

Писам вас хтела узнемиравати и... и... — Она храбро прогута сузе. Веома је тешко признати другима жалосну прошлост својих ближњих. Отац је век био веома поносит, то није ни преживео пропаст своје радње. Мислио сам да ћу, без тешкоћа у Њу-јорку, наћи добро и плаћено место. Ја брзо сте нографишем, могу радити машинама за писање могућих система, али четири дана јурим по г без икаква успеха Наја не знајући шта да обе прикупила сам сву сн дошла к вама.

— Јаднице! — Он устаде и са сажаљењем је помиловао по руци. — Али се надам да ћу успети наћи вам добро плаћено место. Моја препорука вреди нешто, а за сада... хм! — Он је узалуд тражио згодне речи. — Без увреде, мис Елинова живот је у Њујорку скуп... дозволићете ми да вам понудим један мали чек.

Она сва плану и одби понуду.

— Не, о, не, мистер Сиајдере, ви се варате. Ја, ја, још довољно имам средстава.

Он се добродушно насмеја њеној заљуби, ко ја је очигледно сведочила о противном.

ли није успео поновити своју понуду, на врат-
ко куцну и унутра уђе један чиновник и пру-
ју депешу.

— А, од мистер Уелтхема! — рече Снајдер
гласно, читајући депешу.

Али га је она, мора бити довела у недоуми-
Он прође ближе прозору, поново је прочита;
зад, тресући главом, рече чиновнику:

— Прочитајте сами, Брауне, ја апсолутно
шта не разумем, — рече он и пружи му депешу.

— И мени је неразумљиво, — усуди се рећи
Браун.

— Извините ме за часак, мис Елџинова,
одмах ћу се вратити!.. не, не, молим вас останите
овде, рече он и поново врати у наслоначу девојку,
која је била уста ла. — Само да размислим ону
забуну.

Пошто је то рекао он, с депешом у руци,
оде у канцеларију заједно с Брауном.

Пре благајникову столу.

— Прочитајте, Хопкинсе, шта ћете ви на
рећи?

Прочитајући, благајник је бивао
више пренемађен и он полу-
гласно прочита:

„Очекујем свој салон-вагон
сутра вече 9,57, у Мадисону,
Висконсин, са стенографискињом
за Смис, анђелска мина" биће
пријатиља. Ићи ћемо заједно у
Индвал, Колорадо. На путу ћу
вероватно закључити погодбе. То-
шта за обед и све остало
потребно на в[illegible] не за-
[illegible] седеље на путу.
Џон Б. Уелтхем."

Управник нехотице седе на
оближњу столицу. Просто је
био ван себе.

— Да нема ту какве по-
шалице! — примети благајник.

— Не могу ни замислити да
Џ[illegible]ер Уелтхему треба стено-
графискиња!

— И уз то, у тоалети за
обед, — додаде Браун.

— И све остало расконо! — промуца Снај-
дер кроз зубе, али кад се с оближњих столова
су уздржани смех, он на један пут викну: — Молим
да будете мирни! Овде није ништа смешно, ствар
је озбиљна!

Тишина се одмах поврати. Под заповедничким
погледом управниковим чак и Браун брзо
оде за свој сто.

— Шта мислите о томе, Хопкинсе? упита
Снајдер, пошто је још једном пажљиво прочитао
депешу.

— Смисао је телеграма потпуно јасан. Мистер
Уелтхем жели да његов салонски вагон буде
сутра у вече у 9 часова 57 минута у Мадисону.
Ви морате послати стенографискињу у тоалети за
обед и... хм! — Он се закашља. — И спремити
јој све остало.

— „Са стенографискињом за Смис... анђелска
мина биће пријатиља" — поново прочита Снајдер
телеграм.

Изгледао је веома жалосан.

— Хопкинсе! то је фриволно!

— Пристајем целога века жвакати тапетске
јекserчиће, ако ово није најглупља бесмислица
коју сам икада чуо.

Благајник погледа у часовник.

— Експрес полази с централне станице
у подне, а сад је десет часова. Ако хоћете да
нађете стенографискињу, па још у тоалети за
обед и потпуно је опремити, на још и раскошно,
онда...

Он се поново закашља, али брзо ућута пред
страшним погледом управниковим.

— Депеша је предата у Чикагу, и то баш
на станици,— утврди Снајдер. — По свој прилици
је мистер Уелтхем послао
телеграм пре својега подаска. Те-
шко је одредити поуздано где
га можемо наћи и затражити
објашњење.

Зато немамо ни времена.
Ја мислим, мистер Снајдере, да
ће најбоље бити да послушамо,
ма да... ма да је наредба доста
чудна. Мистер Уелтхем не воли
шалити се у такви[illegible] ствар[illegible]
Он би се страшно нљутио, кад
бисмо га оставили на волу суд-
бине.

Снајдер уздахну и климну
главом. Он је добро знао свога
господара, који је и покрај све
доброте свога срца, постајао
веома груб, кад га тачно не
послушају. Снајдер је већ навикао на његове чудноватe фан-
тазије. Код толиких милијуна
не може се џабе остати неже-
њеним до тридесет пете године,
јер услед тога долазе разни
прохтеви и ексцентричности. Али ипак за то у
главу Снајдерову никако није могло ући сменна
примедба у депеши; „анђелска мина биће пријат-
ија." Џон Б. Уелтхем, тај хладни и уздржљиви,
паметни, далековиди финансијер, који је ретко
отварао своја уста на осмех, који је важио као
пример послене краткоће, а уз то такав ужасни
женомрзац, — и сад на једанпут такав фриволни
тон! Моја бити да је сувише добро доручковао
и дао телеграм под утицајем вина! Не, о том се
не може ни мислити! Уелтхем је сушта умереност;
и ако не фанатични трезвеник, опет се задово-
љава малим, јер је он човек спартанских правила.
Он увек зна шта хоће, дакле је и у овој прилици
знао шта ради. Али је ово толико супротно свима

Никола П. Пашић
председник Министарства, вођ радикалне странке

*) Лице, изглед.

† Патријарх Георгије Бранковић

његовим навикама, да је управница у току толиких година сад први пут напустила обичну умешност коју је његов господар толико ценио у њему, да од забуне у мал није изгубио главу.

— Онда, наручите солонски вагон Мистер Уелтхема! — рече он и тешко уздахну.

— А стенографискиња?

Снајдер скочи.

— Чекајте, у мом кабинету чека млада женска, кћи мојега стара пријатеља. Она је баш дошла до мене да тражи какав посао. Хм! То би за њу било таман како треба.

Он хтеде отрчати, али га Хопкинс задржа.

— А шта се још у депеши вели? Да, тоалета за обед и све остало!

Снајдер постаде сасвим збуњен.

— Ах, ђаво посао и ту депешу! — промуца он љутито.

— Можда ће нам суседна трговина помоћи да набавимо те ствари, мистер Снајдере? — Он

Нова зграда Београдске Задруге на Сави.

Руски ђенерал Јован Вонвић Липовац

именова познату фирму. —Ја сам лично познат с њеним управником. Одмах ћу га позвати овамо Он ће доћи кроз неколико минута.

Сиајдер је чупао своју косу.

— Ко би југрас могао помислити да ћемо и ми овде у овој канцеларији бринути о женској тоалети? Добро, телефонишите! — рећи он и брзо оде у свој кабинет.

— Имам за вас место! [illegible]

— Одиста?

Он ухвати њену пружену руку.

— То јест не овде, но у Викоисину, и не баш тамо. То је, тако рећи, путничка служба. Али зашто сте се ожалостили, мила мис Елинова? — храбрио ју је он. — У кратко ћу вам објаснити ситуацију. Овог часа добио сам од мистер Уелтхема депешу, којом тражи да му одмах пошљем стенографискињу. Млада ће женска провести с њим на путу две недеље. То је све што ја знам. Он је телеграфисао да ће на путу сам закључити уговор. У осталом, ево шта! — рече он и збуни се — он тражи да стенографискиња има тоалету, кријеб и све остало, једном речи потпуну спрему и све што је потребно на путу. Њега ће по свој прилици често позивати угледни барони, а он рачуна да из тога неће искључити његова секретара.

Лиса га погледа у недоумици.

— Ја ништа не разумем, рече она бојажљиво. — Од куће сам понела само што је најпотребније.

— То је питање споредно, то ћемо већ уредити, — рече Сиајдер расејано.

Он погледа њено лепо лице као мадонино.

— Хм! — промрмља он: — она има жељену анђелску мину. Да га не сматрам за човека до крајности часна и за узор пристојности, свакојако бих се премишљао да ли да му пошљем ово наивно, мило дете. Не, писам ништа рекао, — рече он гласно, кад је опазио упитни поглед девојке. — Чекам вашу одлуку. Вама [illegible] „пристајем“ или „не“, јер већ после два часа полази [illegible]

Лиса је била веома збуњена.

— Ја... ја, управо, не знам, — муцала је она. Све то није оно, што сам ја мислила. Тако далеко пут и... ја... немам средстава за то.

— Оставите ту бригу мистер Уелтхему. Разуме се, пут тамо и натраг, и храна све је то бесплатно, — додаде он, смејући се. — Мистер Уелтхем ће све време бити на путу.

— Али ви сте рекли, да је он женомрзац?! — Упита она планљиво.

— Још какав, дете моје! Веле да се у младим годинама својим горко разочарао. Он по свој прилици, има важних узрока, јер имајући читаво туце мушких стенографа, тражи сад да му се пошље женска.

Девојка се још борила са самом собом.

— То је тако далеко, мистер Сиајдере, и ја сам тако млада, тако... (наставиће се)

Моје вече.

Крај мирисног врта раздраган сам стао,
Слушта се вече, свежи лахор пири,
Залази сунце за планине мрачне,
А у рајском врту бокор ружа мири.

Нежно, мило цвеће шири круне лепе,
Прохладно вече спокојство му носи,
А плаво небо спрема се бојано,
У мирној ноћи, да га росом роси....

О, руже, што вас дах вечерњи крени,
И живот вам враћа на свршетку дана. —
И ја сам занет овим светим часом,
Дар и мени носи некца богодана:

Вију се снови око моје душе,
И светлим зраком трепере и сјају,
А душа их ведра са осмехом прима —
Срећна у њином слатком загрљају!

Соколовић.

Изгубљена парница

— ИЗ БЕОГРАДСКОГ ЖИВОТА —

од

Ст. Аврамића

Није ништа горе него бити млад, почетник адвокат и немати много клијената, а имати, међутим, за пријатељицу дену, кокетну глумицу с малом платом, али са толико већим прохтевима и потребама.

Те је срећне био и наш г. Милета Јагодић.

Имао је он свега два клијента, од којих је имао неке злехуде зараде, а све остале бранио је бесплатно, да би правио себи рекламу и стварао бољу и већа познанства.

И реклама је помогла: добијао је свакога дана по кога клијента — који не може да плати адвокатску награду.

Осим тога, као хумани човек, који заступа стотине људи бесплатно, заинтересовао је све млађе глумице и све певачице, јер су оне по томе цениле, да је он свакако човек пуна племенита срца и душе, па су раде биле да се познаду и спријатеље са њим.

Клемансо
председник француског министарства.

Г. Милети био је, дакле, утрвен пут за познанства у „уметничким круговима“ и код „Такова“, и код „Козарца“ и на „Булевару“.

Био је ретке среће. Једновремено га је обожавало по читаво туце „уметница“ из три београдска оркеструма.

То је „обожавање“ донело са собом ту пријатност, да је г. Милета већ прве године своје „разграната адвокатске праксе“ морао да прода једну од пет кућа, које је наследио од свога оца, познатог Ђире Стипсе.

Своје „успехе“ међу уметницама приписивао је г. Милета својој младости и лепоти. Сматрао је да је то сасвим природно, што толике лепе „уметнице“ облећу око њега и што га на све могуће начине стављају не би ли се машио руком за Евину јабуку!

Једнога дана увиде г. Милета да се ел и нека промена. Обична појава у сличним случајев да га интересује и једна друга осим лепе Зо певачице код „Такова“ и велике помодарке, а јо намигује.

Г. Милета — што да тајимо — заљубио се И та љубав га је скупо стала. Она се одазвала р

Стоилови
председник руског министарства.

на његову кесу, а за тим и на његове парнице. Све је више пара трошио, а све мање парница добијао. Оставиште га и они, које је бесплатно заступао. Само га г-ца Зорка није остављала, као год што опет њу нису остављале њене ћуди и њени пробирачки прохтеви. То је, пак, имало за последицу, да је г. Милета морао да прода и другу кућу, ону код „Три кључа“.

— Чујеш, драгане, рекоше једно вече г-ца Зора; хоћу да поручим код Мандловице једну допуњасно: бро кала. Би ли ми ти платио бар „за руке“.

Разуме се, да је г. Милета у место одговора климну само главом и пољубио руку „примадонину“.

Г-ца Зорка је била практичан ум. Знала је, да љуба није вечна и да ни очевина г. Милетина неће трајати до века; дакле свему крај: и њеној „племенитој и несе бичној наклоности“ према г. Милети и његовој скромн имовини. За то је на г. Милетин рачун поручила код Мандловице хаљину од свиленог броката, а у модном салону г-ђе Стајићке хаљину од друге неке свиле. Добар је Миле та, платиће и једно и друго.

*

Мандловица је стара и искусна произвођача. Има квизитан укус и одличан крој. Што изради, стоји као ливено. За сваког уме да ради, само не за г-цу Зорку. увек уме да наће неку ману и њеном изврсном раду.

Хаљина би готова и дивно сашивена.

Међутим г-ца Зорка није била задовољна. Пет пут је враћала хаљину и толико пута је налазила све нови и новије мане. Те одсечу „фалте“ на „лајбу“, те коле је испод мишке, те нису чипке праве бриселске, те ово, те оно.

— Драгане мој, жаљаше се г-ца Зорка г. Милети: свиснућу од муке. Она Мандловица покварила ми је хаљину. Нећу да примим. Поручићу код Стајићке другу

— Добро, дико, чини како хоћеш, само се не љути и не труј своје драгоцано здравље.

— А хоћеш ми допустити драгане, да и свилу купим ој рачун.

— Хоћу како да нећу, одговори г. Милета не баш о радосно.

— О, што си златан и паметан, дикане! Ходи да те а пољуби.

*

Мандловица је и шести и последњи пут донела г-ци рки хаљину на пробу. Опет је г-ца „примадона“ нашла тину мана. Али Мандловицу то нађути, баци хаљину кревет, приврети тужбом и љута као отровница оде из стана „уметничина.“

Г-ца Зорка још пре четири дана је обукла свилену хаљину, коју јој је сашила Стајићка. Услужни г. Милета измирио је цео рачун.

† Јован Гавриловић,
добротвор српских учитеља.

Ништа друго, него оно, што јој је и било у — плану. До сад је ишло све како је она хтела, па ће ићи и од сада. И ову ће хаљину задржати и, разуме се платиће је Милета.

[illegible] ета ноћи не [illegible] и на картама, јер [illegible] ко има [illegible] у љубави не може је имати [illegible] Милетина очевица свилену је тих дана свега на једам — аутомобил. И овај је узет у поноћ.

Кад додате томе, да је г. Милета изгубио и три парнице једног од оне двојице кајсената, који су му једини одрадили плаћали, онда можете појмити његову „радост“ кад му је г-ца Зорка учинила оно саопштење:

— Не знаш како сам несрећна. Не треба да живим кад ме овако бруке снађоше. Она безобразна Мандловица покварила ми хаљину.

— Нисам хтела да је примим. Али она ју је донела, бацила на кревет и дунула као из пушке. И замислих сад моје [illegible] моте: тужила ме суду! Боље да ме није, него што сам [illegible] дожи[illegible]ела!

[illegible] ца Зорка зарони лице у дланове и стаде горко [illegible] ати.

— Не плачи, дете моје, тешаше је г. Милета. Не квари своје лепе очи. Све ће то твој драган довести у ред. Где ти је судски позив?

*

Стпар се није могла „довести у ред“. Кројачица није хтела да попушта. Тражила је да јој се све плати: и за рад и за „ауфпуц“. Свега 125 динара. Посредовање г. Милетино није уродило, дакле, никаквим повољним резултатом. И тако је морало доћи до суђења.

Госпођица Зорка наоружала се — лукавством и у такој ратној спреми отишла је у суд.

Господин Милета, верујући својој дуличиви, да јој је кројачица „само упропастила онако фино лице“ и да јој спорна хаљина стоји као врећа, спремио је сјајну одбрану.

Суд је позвао парничне стране и саслушао прво тужитељку, а за тим и тужену.

Госпођица Зорка је тврдила, да јој хаљина никако не стоји добро, да не може у њој изаћи на позоришну пред публику, да је, једном речи, искварена.

Господин Милета додао је томе само још то, да би, строго узев, управо тужитељка имала да даде накнаду штете његовој властодавци, јер је ову оштетила у вредности „изрецкане“ брокатне свиле.

Тужитељка је одговорила да је хаљину сашила не може бити лепше и да је ово од стране госпођице Зорке само један „виц“, да не би морала платити дуг. О томе се и сам суд може уверити, ако госпођица Зорка пред судом обуче ту спорну хаљину.

Председнику суда, човеку око четрдесет година, донаде се тај предлог преслачења хаљина пред судом и за то даде знак да парничне стране изађу како би се о томе предлогу могле судије на само посаветовати.

Не потраја дуго и суд донесе одлуку, коју председник одмах и саопшти парничарима:

— Суд је решио, да госпођица Зорка оде са судским служитељем у свој стан да донесе отуд спорну хаљину, да је обуче у председниковој соби и да се у тој хаљини прошета неколико пута пред судијама, да би видело како јој стоји.

Судска одлука би извршена. Госпођица Зорка обуче „упропашћену“ бинску хаљину од броката и прошета се неколико пута по судској дворишту.

Дворишном одјеку само једно опште чуђење.

— На то је [illegible] хаљина. Стоји нам сасвим величанствено, рече председник суда гутајући погледима лепу глумицу и забрањујући на своје достојанство, које би, кад се строго узме, забрањивалому такве погледе...

Софроније Јовановић, индустријалац,
посланик за град Београд.

Није се могло помоћи госпођици Зорки. Узалуд ја било све, кад јој хаљина тако дивно стоји и кад је у опште сашивена да не може бити лепше.

Изрече се пресуда она гласаше.

— Да туженица плати тужитељци на име главног дуга 125 дин. а на име досудбе и трошка још 35 д. свега 150 дин.

— Куку мени! викну госпођица Зорка пренемажући се, а непод ока погледајући у свога „пријатеља“ и застр-

ника господина Милету, да би могла прочитати на његовом лицу, како му се допада судска пресуда.

Господин Милета био је погођен као громом: упињао је шта ће чека сад. Што буде претекло од продаје аутомобила мораће да да за исплату ове осуде, јер ко би други, мислио је он, и могао платити за Зорку која му је тако одана и верна!

Тужителька оде из суда са свим задовољна, туженица г-ђа Зорка привидно лута, а у ствари пуна радости, што јој је „вић“ успало и што ће Милета и овај последњи рачи исплатити и онда бити ђокнут, јер, знате, госпођица Зорка не трпи — „голанштере.“

Милан је писао оборене главе, јер на ову парницу није умео добити и ако се баш његове кесе тицала.

*

Истога дана, када је госпођица Зорка „изгубила“ парницу, око 3 сата после подне донесе јој носач број 105 неко хитно писмо. Она га грозничавом журбом отвори а из њега испаде — стотинарка у злату. Писмо беше од председника суда и гласаше:

„Мила госпођице,

Жао ми је, што вам јутрос писам могао помоћи. Колеге су биле против нас. Ја сам, истина, одвојио чишћење у вашу корист, али сам остао усамљен. Ту судску погрешку морам да вам учиним еношљивијом и за то узимам себи слободу, да вам у прилогу пошаљем 100 динара. Изволите ме известити кад би ме могли примити, да се лично уверим да ли сте паре исправно примили?“

Одговор је гласио:

„Господине.

Моја су врата за вас сваког отворена. Изволите посетити суђа између 4—5 сати после подне“.

Мало доцн[illegible] дође неко са[illegible] че и дон[illegible] једно писм[illegible] беше од г. [illegible] судије. Ни он[illegible] не беше без „прилога,“ али већ мањег, само — 60 динара у сребру.

И он сажаљава[illegible]ваше зау судбу госпођичину, што је изгубила парницу, али није могло бити друкче., кад председник и други судија нису хтели да усвоје његово гледиште.“ Моли да се прими његов скроман прилог од 60 динара и жели би такође да се о приј[illegible]ему новца сам лично увери.

Одговор је гласио:

„Господин[illegible] дија,

Сматраћу за особиту част, ако ме сутра у подне дочастите с пробе до мога стана.“

Најпосле до[illegible] и треће писм[illegible] Шта мислите с[illegible] кога? Од ког[illegible] би другог мо[illegible] бити него од [illegible] господина судског секретара.

„Госпођице Зорка, писаше он вама је јутрос учињена неправда. Али тако ј то, кад писам судио ја. Ваша је ствар праведна; ви треб да се жалите. Ја ћу вам жалбу написати, драго воље и бесплатно. Кад бих могао дођи до вас да се посаветујем о томе?“

Госпођица Зорка се мало замислити и, одлучивши с ни нешто важно, одмахну руком као да се нечега отресе и онда написа одговор г. секретару:

„Поштовани Господине, Целога дана сам заузета

Дока при игри

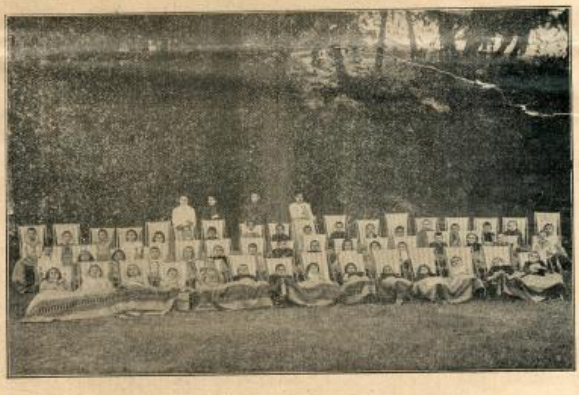

Деца при одмору на ручку

Летњиковац за слабуњаву децу у Кошутњаку.

...ним. За то вас могу примити тек — после изворишне ...ставе. Наводиће ме вечерас сачекати око 11. сати. ...ћем вам кључ од мога стана. Најбоље ће бити да ме ...у њему сачекате.'

Зорка задовољно трљаше руке; ували ју боље него што је могла и помишљати. Има и две свилене хаљине које ће Милета платити, јер му је још толико остало од ...ијања и 160 дин. у готову, а имаће и три драгоцена познан...ства и то сва три из суда.

Још једном се осмену и онда се пуна среће завали у ...јастуке миндерлука.

У тај мах уђе слушкиња Мица и пријави господина Милету.

— Не могу га примити; нек ми иде данас с очију! Изгубио ми је парницу. Видећу још хоћу ли се у опште по мирити са њим.

Милету порази овакав дочек. Ово му се никад није десило...

Шта му то значи?

Обори главу и размишљајући о изгубљеној парници и изгубљеној — љубави, оде кући, увиђајући и сам, да је из оне парнице само он лично изишао са штетом. У ствари он је изгубио парницу.

Наше слике

Никола П. Пашић

Никола П. Пашић, садашњи Председник Министарског Савета Краљевине Србије, родио се у Зајечару, 6. децембра 1846. године, од оца Петра Пашића, угледног зајечарског трговца, и мајке Петрије.

Основну школу свршио је у месту свога рођења, Зајечару, а гимназију у Неготину, Зајечару и Крагујевцу. Даље своје образовање наставио је на техничком факултету београдске Велике Школе, где је пробавио три године, а по том је отишао у Цирих, где је за четири године, завршио своје стручно, техничко образовање.

По свршетку школских студија, ступио је у државну службу, и остао неко ...ме у министарству рађевина; по том је био инжењер у крушевачком округу; ...а тим је дао оставку на државну службу и примио се положаја општинског ...инжењера у Пожаревцу.

Његова политичка каријера почиње ...ећ 1878. године, када се кандидовао ...за народног посланика и био изабран, ...Ступив у Скупштину, он је одмах ушао у коло слободоумних политичара, у коме ...тада најугледнија места ...помињали: Адам Богосављевић, Др Марко Петровић, Благоје Божић, Милоје Вајдић-Петровић, Милан Ђурић, Паја Вуковић, и други. У томе кругу он је започео своју политичку каријеру, и с тим људима настао је бој на томе, да се наведе уставна реформа у новом, слободоумнијем духу. те је, тога ради, и на том основу, између њих и конзервативаца, касније названих напредњака, поникао споразум, који је оборио тадашњу либералну владу.

Љуба Давидовић
б. министар просвете

Из српске Македоније: На ушћу у Велес.

Али права политичка каријера Николе Пашића почиње тек од онога времена, када је споразум између радикала и напредњака прекинут за то, што су напредњаци, дошав на власт, одустали од пројектоване реформе, и образовали своју засебну, напредну странку. Од тада, организација радикалне странке нала је, у главноме, у дужност Николи Пашићу и ужем кругу његових пријатеља, и они су тај задатак извели тако успешно, да је радикална странка, у току времена од две године, већ била постала господар политичке ситуације. јер је имала већину народа уза се. Непомирљивост Краља Милана према радикалној странци, његова тежња да, својим личним ауторитетом а мимо политичку струју, која је била дубоко пустила своје корене у масу народну, даје правац јавним догађајима у земљи, — довели су до бурних догађаја у деветој и десетој деценији прошлога века. О тим догађајима могу се имати различна мишљења, али је ван сваке сумње, да је радикална странка у њима била важан фактор и да је Никола Пашић био увек душа радикалне странке. У тим догађајима, над њим су лебдиле велике и разноврсне опасности, и све оне мучне перипетије, кроз које је пролазила радикална странка, редовно су се одразиле и на приватни живот Николе Пашића.

*

После знаменитог мајског преокрета, и када се радикална странка, по праву које јој је давала њена снага у народу, примила у своје руке вођење даљих догађаја, Никола Пашић јавља се у улози њеног вође. Издвајање младих елемената из радикалне странке, које је довело као последицу трвења, која несумњиво чине велику сметњу успешном и очекиваном напредовању Србије у новије доба.

ствари, није ни у колико могао да поколеба радикалну странку у њеном поверењу према вођи, који је увек са њом надно и устао. Борба је текла, тече и данас и оштре стреле, у борби противу радикалне странке, најчешће у главноме на личност Николе Пашића, само утврђују важност Пашићевз рада у радикалној странци, и уверење њених противника, да би, оборити Николу Пашића, значило то исто што и задати тежак удар радикалној странци.

Међу тим, неограничено поверење, којим радикална странка и дан данас иде за својим шефом, као и несумњиви, и од страног, незаинтересованог света признати успеси, које је Никола Пашић постигао управљајући у најтежим приликама државним бродом Србије, утврђују своје: да је радикална странка правилно оценила високе државничке особине човека, кога је истакла себи на чело и да су резултати рада државничког Николе Пашића ту оцену његових начелних пријатеља утврдили као тачну.

*

Никола Пашић, као човек, није могао, од својих савременика, избећи судбину готово свих великих људи у светској повесници. Његови поступци, криво тумачени и неправилно схваћени отворили су широм врата клеветању од стране а њих јеника. На њега лично кидисавало се од стране политичких противника више него и на једног српског државника. На крају, народ хладан и разборит судиће, не прима те клевете. Он суди непристрасно, као историја. Он зна да ће, и кад Никола Пашића не буде више на свету, остати маса његових дела, која ће причати о неимарну родољубљу, необичној интелигентности и трезвеној расудљивости човека, који је свесно радио за добро свога народа и Отаџбине, и који је, кроз сплет најтежих сметња умео да иде право и одлучно својим великим циљевима.

И ако већ у годинама, које се код нас обично сматрају за немоћну старост, Никола Пашић, примерно уредним животом, испуњеним напорним радом за добро Отаџбине и народа, потпуно је очувао снагу свога тела, и ведруну душе и духа. Гледајући на незаслужене увреде од стране савременика са филозофске висине, заборављајући их и прашгајући женеркно, он је себе сачувао од њихова отровна даха. Он је тек на путу, да много приреди своје м народу и Отаџбини.

Ценећи његову гвоздену челичност, његову доследност у раду, његову одлучност у приликама, у којима би се многи други имао рашта колебати, мудри Французи цене га као *државника врлога реда*. Он то у истини и јесте. А безразложна, дивљачка дрека гдекојих необавештених или злонамерно расположених савременика, само посредан доказ томе. На пиринове кидисавају пиринови остају пиринови, и ситничарска дрека у колико да им умањи вредност.

Никола Пашић, по великој вредности своја за дуго неће исцрпавати нове, и, дао би Бог, срећније у историји српскога племена.....

Софроније Јованови

Софроније је из ужичког округа. Рођен је 1855. г.

Занат лимарски учио је у Београду и усавршио се у њему по страни, где је више година пробавио.

Већ у 1882., по повратку из иностранства, постаје Софронијe мајстор и отвара велику радионицу. Убрзо затим ствара план за оснивање прве металне фабрике у Србији. Ту је мисао своју у години 1888 привео у дело у друштву с трговачком фирмом Ранка Гођевца. Он је на тај начин створио оснивач данашње угледне и велике велике фабрике Гођевчеве После извесног времена Софронијe је иступио из ортаклука с Гођевцем и отпочео самостално рад за себе.

Сад има велику трговину техничких справа, и осим тога и модерни индустриски етаблисмани за ливење гвожђа и других метала, за израду хидротехничких и машинских справа као и за оправку машина.

У томе погледу његов је фабрика једно средње или Од ви терета је знати ... фабрика није ни ужинала, нити сада ужива какву концесију или олакшицу, на којих она с успехом издржава конкуренцију и страну и домаћу.

У његовим фабричким р дионицама налазе сталног рада свакад 50—60 радника.

Софронијe има, према томе, огромних заслуга за развитак наше домаће металске индустрије. Те заслуге треба да с морају бити јако цењене, где год се води рачуна животним економским интересима једнога народа.

Софронијe је још од оснивања радикалне странке њезин члан. У години 1901, када су се самостални радикали организовали у странку, постао је Софронијe њезин члан оснивач.

Његови начелни пријатељи ценећи га и као грађанина и као врсног члана своје странке кандиговали су г и изабраки за посланика за српску престоницу.

Софронију служи на част, што је године 1876, иа ј није био којим обавезник, ступио у редове добровољаца у легији књегиње Наталије и јуначки се борио у свима бојевима, које је легија издржала.

Пешадија у борби

Крај посљедњег борбу

Са маневара у години 1905.

† Патријарх Г[illegible]рије Бранковић

Привремени земаљски заминио је вечним, нејм животом.

Највиши судија позвао га је себи, да би га у вободи оних болних и тешких осећаја, који су раздирали старачку душу и загорчавали последње дане.

Зли духи, који већ вековима сеју међу Србима онако семе мржње, раздора и завађе, успели у да и у односе између високог покојника и народа му унесу узајамно неповерење и туђење. Сукоб је, за тим, неслогом и мржњом распиривап постојао све већи. Сеји патријарх мора је да отрпи многи незаслужени прекор, многу неприличну вреду.

Сад је свега тога нестало. Али остаје његово неоцењено, честито *српско* име, остају његова дела и доброчинство да и најпознијим нараштајима предају његову успомену.

Вечан му спомен међу нама и слава му!

Љуба Давидовић

Љуба Давидовић је рођен у Влашком Пољу. Сад ће му бити од прилике 42 година. Он је свршио филозофски факултет тадашње наше Велике Школе и за тим је провео више година у служби као наставник и директор гимназиски. За време своје професорске службе израдио је Зоологију за средње школе, за коју стручна оцена вели да је одлично дело. Осим тога Давидовић се јавио чешће и другим својим радовима у листовима и часописима, па је неко време био и главни уредник [illegible] државну часописа „Дела."

У политици своје припадао је радикалној [illegible]. Кад је образована самостална радикална група он се придружио њој и као њезин кандидат биран је више пута за посланика. И сад је посланик за округ врањски.

За време заједничке радикално-сумосталске владе био је министар просвете и црквених дела и том приликом нало му је у део, да поднесе Скупштини на пријем данашњи закон о основним школама. Томе закону признају се много одличне стране, а недостатке, којих има у њему, биће лако уклонити, док се прво на пракси испита у чему су у суштини ти недостатци.

Као просветном реформатору, Љуби Давидовићу, дугује основна школа и дугују учитељи признање. Ми се придружујемо томе признању и у знак захвалности на искреној труду његовом око просвећивања народног и поправке стања учитељског доносимо му слику у данашњем броју.

Јулка В. Витровићка

Заслуге за земљу теку се не само пером и радом на просветном и научном пољу, него се теку и марљивошћу на пољу радиности домаће.

Г-ђа Јулка В. Витровићка наставница је у одељењу за хаљине Школе за ручни тад нашег заслужног београ. Женског Друштва.

Протекло је већ 27 година како она неуморно ради у тој школи, спремивши за то време већ толике генерације младих Српкиња за вешто кројење и шивење женских хаљина.

Њене наставничке заслуге награђене су ових дана и признањем с највишега места. Она је одликована орденом Св. Саве V. степена. Још једном је пре тога, одликована, а то је било у години 1885. када је необичном ревношћу и сестринском нежношћу указивала помоћ рањеницима. Тада је добила сребрну медаљу за заслуге.

Доносећи слику г-ђе Јулке, ми можемо само пожелити да она и њезин рад постану углед српским кћерима.

Ђенерал Ј. Поповић-Липовац

Јован Липовац рођен је у селу Грађанима у Црној Гори године 1858. Основну школу свршио је у Црној Гори, гимназију у Загребу, универзитет у Петрограду, а затим двогодишњи курс пижињерске руске академије. При крају свога школовања, као млад и одушевљен Србин, Липовац се први пут јавља у босанско-херцеговачком устанку 1875. године где је показао храброст и пожртвовања, а затим године 1877. у црногорско-турском рату он се, као младић од 18 година, истиче као најбољи јунак у врсти његових другова и добија колајну Милоша Обилића. За показану храброст у руско-турском рату Липовац је добио сва четири Ђорђевска крста, једини случај у Русији. После свршеног рата 1877. године Липовац се враћа у Русију где је 1879. учествовао са генералом Скобељевом у чувеној ахалтекинској експедицији, показао ретко јунаштво и тамо био тешко рањен. Из Русије 1881. и Липовац се одједном нашао у Босни у познатој Хаџи-ломској буни, опет као осведочени јунак.

После свега овога Липовац се враћа у Црну Гору, где је касније постао бригадир и главни књежев ађутант. Млад и одушевљен, веома живог темперамента и слободоуман, он је дошао у сукоб са представницима крутог апсолутизма, и отпочео са њима борбу, после које је оставио Црну Гору и поново се вратио у Русију. Од повратка у Русију на све да руско-јапанског рата, Липовац је живео у Петрограду као пуковник цареве гарде и живо се интересовао развојем политичких догођаја на Балкану. Одмах у почетку руско-јапанског рата, он је отишао на бојно поље у Манџурију као командант руских охотника.

На бојном пољу у Манџурији он је прво учествовао у знаменитој битки код Вафанкуа где је командовао аријер-гардом и спасао руску артилерију. Ту је био рањен у главу. После Вафанкуа учествовао је у крвавој четвородневној битки на Ђајдиу, заузео врхове Ђајдиа и помогао генералу Стакелбергу да се повуче на север. За овим учествовао је

да би н. пр. разумела механизам Атмосфере наше; само те радње њене воде природне примени њених и-
ма у животу и раду. Пољопривреда је прва која од Метеорологије данашње и од њених успеха будућих има да добије. На не само Метеорологија као Физика Атмосфере, већ и Метеоролошка Географија, позната под именом *Климатологије* — која разматра метеоролошке елементе и временске прилике са географско - статистичког гледишта, на утврђује карактеристичне климатске чиниоце појединих области и места, засебно и у свези — својим истицима служи и Пољопривреди. Прва Физика Атмосфере, специјално у питању прогнозе времена, и друга, специјално у питању односа између временских прилика с једне стране, земљишта и органског света с друге стране, нарочито су за Пољопривреду од великог значаја. Само одмах морам рећи, да Примењена Метеорологија далеко је још од оне могућности, да потпуно задовољи све интересе у Пољопривреди — као што сам код прогноза показати.

Колико тесно стоји Пољопривреда у вези са Метеорологијом, сетимо се само рада ратарева! Од оног дана када је бацио семе у земљу, на све док плодове није скупио, он ради и брине се једнако погледајући на небо: да ли ће му радове помоћи? Јер он добро зна, да сав његов ратарски успех у њиву записи од тога: да ли ће му сунце и киша помоћи трудове његове? За то је пољопривредник нарочито желео да зна, какво ће време бити? За то је он у тој цели прибирао знаке временске преданьима и својим искуствима.

Али са развићењем Пољопривреде и потребама новог доба таква знања о времену нису била више довољна пољопривреднику, а ово нарочито у интензивној експлоатацији земљорадничкој, на што је земљорадник све више упућиван, да би веће приносе и приходе од својега пољопривредног рада имао. Јер, као и у сваком послу производњачком, тако је и у пољопривредном потребно: тачно познавати све чиниоце који у том послу суделују и утицаја имају. Такова два главна чиниоца у пољопривредној експлоатацији (у пољопривредном раду), који опредељују и саму природу пољопривредног рада, јесу: *земљиште* на којем културно биље успева, и време (*клима*) у којем оно налази временских (климатских) услова за успевања своја. Оба ова чиниоца од пресудног су утицаја како на производе пољопривредног рада, тако и на сам карактер пољопривредни, једног краја, једног места.

У земљишту биље налази, поред неопходне подлоге за своје постојање, један део хране потребне јој за образовање градива, из којег се оно састоји: а у времену су производне, животворне силе, и то: оне су на прном месту у сунчаним зрацима, извору живота на Земљи, — којему падежи из Атмосфере са угљен-диоксидом и азотом ваздуха и хранивим састојцима земљишта дају материју, дају тело. Само, док је природа земљишта у главноме стална т. ј. док његов положај и његове састанне особине, повољне или неповољне за разне пољопривредне производе, сталног су карактра, и могу се у главноме само мало мењати у ратарству начином обраде и додавањем у саставу његову чега му не достаје; дотле је са временским приликама другчије: оне су јако нестално, те су поједине године тако различне, по гдекоји пут, у погледу услова успеха у Пољопривреди, да су поједине године *родне*, друге *нередне*. Због тога је

Јулка В. Витороваћка
учитељица женског рада

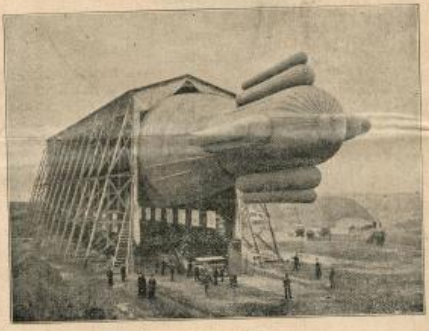

Највећи балон Салтоса Демона.

нарочито потребно, зарад интенз. Пољопривреде, ближе знати све промењиве временске прилике у својему месту и крају, поред познавања средњих прилика климатских које заједно са природом земљишта одређују општи карактер Пољопривреде у њему — дајући јој у питању производне, животворне силе временске извесну средњу суму метеоролошких елемената (топлоте, кише и т. д.), према којима се тај општи карактер њен управља и управљао је се

Јест, то је све потребно *Рационалној Пољопривреди*, оној модерној Пољопривреди која се истинама Пољопривредне Науке и наука у свези служи у својему пољопривредном раду зарад неуданичких и већих успеха у пољопривредној продукцији својој.

Власник и одговорни уредник **Стева П. Видаковић** Краљице Наталије ул. бр. 20.
Штампа Уметничка Штампарија „**ПРИЗРЕНАЦ**“ Сретена Ј Ђорђевића —Београд

МИЛАН ЈОВАНОВИЋ

ДВОРСКИ ФОТОГРАФ

Крал. Милан ова улица број 46 — Телефон 157

Препоручује поштт. Грађанству своју модерно уређену радњу за израду **сваковрсних фотографија** од најмање до природне величине.

ПОРИГРЕТЕ

НАЈМОДЕРНИЈЕ ИЗРАДЕ

Платинотипије, пигментсликe као и Анваролe Репродукције

разне израде — по свакој старој слици. Групе, табло-е и све остале фотографске послове.

Атеље је снабдевен најсавршенијим апаратима за сликање електричним осветљењем.

Сликање примам сваког дана од 8 сати у јутру до 7 сати у вече.

Цене су слакама најумереније

8

Сарачка радња

ИВАНА СТАНИСАВЉЕВИЋА на Теразијама

препоручује своје израђевине као: **седла, амове и сво потребе за јахаће шпортове.**

Нарочито се обраћа пажња сарачима да има у овој радњи **сами сората бешлага за амове.**

ВИКТОРОВИЋА

Кининско вино

са гвожђем

садржи у погодном раствору кинин и гвожђе са најбољим **шпанским вином.** Најбран препарат против **малокрвности** и **бледоће,** и услед оних **нервозе** и **главобоље.** Лечи слабе стомаке и ствара апетит, повраћа снагу изнурени и малакалим особама.

Цена флаши **дин. 2·60**

Гледајте етикетиште

код произвођача

Михаила Ј. Викторовића

Крал. дворског апотекара

10

ВИНО бело

од старе домаће лозе, најбрже квалитете, природно под гаранцијом продаје литар по **0.60 дин.**

Винарска Радња

Пецића и комп.

Крал. Миланова бр. 44. преко пута пијарта теразијског

22

ХОТЕЛ „АЛБАНЕЗ"

СРПСКА КУЋНА БЕЗ КОНКУРЕНЦИЈЕ

ХОТЕЛ „АЛБАНЕЗ"

Точи се вино Бело и Црно

Смедеревско

— СТАНОВИ ЗА ПУТНИКЕ —

Има више плацева на продају овде у Београду.

— Услови повољни —

Хотел „Албанез"

25

ХОТЕЛ „АЛБАНЕЗ"

ПРВИ СРПСКИ ЗАВОД

ЗА

ФИЗИКАЛНО ЛЕЧЕЊЕ

има одељење за *шведско* лечење грудних болести, *електро-терапеско и механо-терапеско* одељење и одељење за лечење *врелим ваздухом.*

Завод ради сваког дана пре и после подне.

Ниш. Телефон број 66.

СВЕТЕЛИЈЕВ ТРГ.

Оснивачи:

Д-р Павле Јеатић,
Д-р Божидар Замфт,
Д-р Драг. С. Петковић.

24

инжињер М. Слуцки и К°

ЗАСТУПНИШТВО ГАНЦА и КОМП. из БУДИМПЕШТЕ.

СТАЛНО СТОВАРИШТЕ **МАТЕРИЈАЛА и ПРИБОРА** за сва **Индустриска предузећа** извршује инсталације **ЕЛЕКТРИЧНОГ ОСВЕТЉЕЊА за пренос снаге елек. моторем,** кућног телеграфа, телефона и громобрана

ЦРНИ и ЦИНКОВАНИ ЦЕВИ ЗА **ВОДОВОД и ПУМПЕ**

МЛЕВСКО КАМЕЊЕ ИЗ РАЗНИХ РЕДНИКА

ЕНГЛЕСКИ КАЛИЈИ

Румунски минерални зејтни за МАШИНЕРИЈЕ и

АМЕРИКАНСКИ за ЦИЛИНДЕРЕ

ДИНАМИТ за РУДНИКЕ

Калциум Карбид за АЦЕТИЛЕНСКО ОСВЕТЉЕЊЕ

13

Пажња Трговцима

И ОСТАЛОМ ГРАЂАНСТВУ

Имамо на стоваришту већу количину готових шајуа које продајемо за туце и на један пар са врло умерених ценама.

Кожарска трговина

Сабо и Хосшић

Кожарска ул. бр. 9.

На Теразије

7

ФЕЊЕРА Све врсте фењера за аутоаере, кариле и чезе, које продајемо на рпад умереним ценама добила је

Кожарска Трговина
Саве и Костића
Колорачка улица број 9
На Теразијама

ДУВАНЏИНИЦА **ДО ХОТЕЛ „ЛОНДОНА“** има на продају хоће број кућа, плаца и винограда. 1—8

Приватна Трговачка Академија почиње од 1 августа ове године у I II и III разред Академије, у једногодишњи Трговачки Курс и вечерњи Трговачки Курс.
Лична обавештења дају сваког дана
Директор
Љуб. П. Ћирић
Васина ул. 11

ПОСЕТИОЦИМА РИБАРСКЕ БАЊЕ. Поред наше класичне радње у Београду узели смо под закуп и гостионицу испод „Самара“ у Рибарској Бањи. — Кухиња одлична, пића изврсна.
На знатно јела се готове и по жељи госта
У свако доба разнога пецива, посластица, пића, сладоледа.
С поштовањем **Бењанино дел Фабро и Друг**

Обућарска радња **Браће Марковића** на Теразијама
препоручује своје велико стовариште свакојерсти мушке женске и дечје обуће. Израђују се и поруџбине.
Број модерни, израда изврсна, цене умерене и умерене.

...МА КОНКУРЕНЦИЈЕ
Фабрика чешага **РАДИВОЈЕВИЋА** дакле нема конкуренције, јер су чешаге у моде стоварају најбоље и најсавршеније.
Васе Чарапића улица — Велика Пијаца — између Класе Дутрије и хотел „Македоније“ Београд Бр. 20

Конфета — Разноврсног салонског
ВАТРОМЕТА
— ВЕНЕЦИЈАНСКЕ ВАТРЕ —
продаје по веома умереној цени
ТРГОВИНА
Ђурића и Јовановића
код „Роде“ у Београду

Фотографи **Живковић и Антонијевић**, чије се атеље налази у *Колорачевој* ул. бр. 5. где је дрогерија „Гуслара“ *ради сликања у свако доба дана, без обзира на лепо или непогодно време*
Сликања ради и ноћу, само што вам је раније јављати
Сликања тачна, израда лепа, цена умерена.

Ако желите имати здраву и добро очувану децу, употребљавајте искључиво и само
„Шонда какао“
Безбројна признања, одликовања и дикарских уверења сведоче као доказ да је
„Шонда какао“
КОМПЛЕТНО ЈЕЛО ПРВОГА РЕДА:
од неоцењене је вредности за особе нежног састава, као:
ДЕЦУ, ДЕВОЈКЕ И МАЛОКРВНЕ
Опоравља слабовање и болесне и стварима одлично здравље
„Шонда какао“
пуно је хране, лако сварљиво и за најнежније стомаке, а худ и као здравији и јефтинији од кафе и чаја, који у себи никакве хране немају.
Продаје се у пакетима од
12, 25, 50 и 100 пака
1/16 1/8 1/4 1/2 Кгр.
Прва Срп. Пож. Фабрика Какао, Чоколаде и Бомбона
К. М. ШОНДА
Члан поротног изложбеног суда у Нарву и Борео-у, одликован највећим наградама на светским изложбама Паризу, Бордо, Ренс, Рим и др.

„СРБИЈА“
Прво Српско Друштво за осигурање
Осигурава одрасле на случај **смрти** и **доживљаја**, а децу на случај **доживљаја**.
Осигурава зграде, робу, покућанство и другу кретност на **случај пожара.**
Тарифа веома повољна за осигурање

Стакларско Порцуланска и Лимарска Радња
код „АДУТА“
Васе Чарапића ул. 24
Преноручује п. п. муштеријама свој солидан избор: Стакларије — Порцуланског посуђа и Емајлираво клако посуђе, из најбољих светских фабрика.
Прима све лимарске послове и грађевине, као и све прибадајуће оправке.
— Цене су солидне и умерене —

Лимар Грађевина и Галантерије
оп.лимљени инсталатер водовода
Франц Цили — Београд
Поп Лукина улица до Дрекине Штампарије
Прима све врсте керос и друге лампе на окрвину
— Прави клапне за лампе —

Власник и одговорни уредник **Стева П. Видаковић** Краљице Наталије ул. бр. 46.
Штампа Уметничка Штампарија **„ПРИЗРЕНАЦ“** Сретена Ј Ђорђевића —Београд

7161

Београд, 3. јануара 1910. Година III. бр. 1.

ЧЕВО

Илустрован седмични забавник

Власник и уредник Стева П. Видаковић

Уредништво у Ломиној улици бр. 57.

Телефон 262 Телефон 262

ЈЕДИНО И ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ СВОЈИХ ИЗРАЂЕВИНА

ФАБРИКЕ — ГОЂЕВАЦ

НАЈВЕЋЕ СТОВАРИШТЕ

ГОТОВОГ НАМЕШТАЈА

израђује све тапетарске радове и декорације

Тапетарска радња

Боршоди и Мићовић

КРАЉА ПЕТРА УЛИЦА БРОЈ 13

11— ПРЕКО ОД „НАРОДНЕ БАНКЕ"

ХОТЕЛ „АЛБАНЕЗ"

ХОТЕЛ АЛБАНЕЗ

Српска кујна без конкуренције

точи се вино бело и црно

СМЕДЕРЕВСКО

СТАНОВИ ЗА ПУТНИКЕ

ХОТЕЛ АЛБАНЕЗ

3 1—

ХОТЕЛ „АЛБАНЕЗ"

Мориц Тилер и Комп.

КРАЉ. СРП. ДВОРСКИ ДИФЕРАНТИ

БЕОГРАД.

Краљ Миланова 46. — Телефон 103.

Израда:

:.:: УНИФОРМИ СВИЈУ ВРСТА ::::

Грађанског одела од - - - - - - -

- - - - - - Енглеских штофова

Велико стовариште Апарата за бријање „Уранија" по 10 и 15 дин.; амер. француских хозентрегера француских

ЧАРАПА

Манжетни: беле и у боји и дугмета за манжетне.

Ђевади, најелегантнијих новчаника, визитијера — несесера.

Строго утврђена умерене цене.

3 1—

Претплата се шаље уредништву:

ЛОМИНА УЛИЦА БР. 57.

Свеска 40 п. д.

(ЗА А.-УГАРСКУ 40 ХЕЛЕРА).

Београд. — Штампарија Д. Димитријевић, Иван-Бегова ул. бр. 1

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

Позивамо читаоце да се од 1. јануара 1910. г. претплаћују на „Недељу“ или непосредно код нас **поштанском упутницом**, или код месне поште, која јемчи за тачну испоруку листа.

Претплатна је цена „Недеље“ на три месеца, **4·50 дин.**, **на пола године 9 дин.**, **а на целу годину** 18 динара.

Ко би хтео да добије и све досадање бројеве има да плати за њих 12 динара. **Ко би претплатио „Недељу“ најмање за 6 месеца, било од првог броја, било од 1. јануара и положио одмах 9 динара, добива на дар дивну слику „Зека буљубаша и његови голаћи“, или „из боја у бој.“** Слика је рађена по живопису одличног и даровитог нашег сликара **Петра Раноса**, а у дрво ју је резао наш најбољи ксилограф **Петар Аничић**, који је познат Србству по сликама Бранка Радичевића и Вука Караџића, које је такође он ксилографисао. Продајна цена је те наше слике, коју дајемо на дар **5 динара** по комаду. Лепши поклон доиста се не би могао дати читаоцима.

Своје претплатнике извештавамо да ће за 1909. год. добити још четири броја, који ће изићи напоредо са свескама за 1910. годину.

Поруџбине без новаца неће се узимати у обзир.

На Божић 1909. год.
у Београду.

ВЛАСНИШТВО и УРЕДНИШТВО „НЕДЕЉЕ“
Београд — Ломина улица бр. 57

2161

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 111540

КОД
СРПСКЕ КРУНЕ

Ј. БУХГРАБЕР И КОМП.

ПРВИ КРОЈАЧКИ САЛОН ЗА ИЗРАДУ ГРАЂАНСКОГ ОДЕЛА

БЕОГРАД

улица Краља Милана 63, у новој згради Врачарске Штедионице

Као дугогодишњи главни цивилни кројач познате фирме Мориц Тилер и Комп. а свршени академски дипломирани кројач из највећих кројачких академија узимамо слободу да Вам се препоручимо молећи Вас да нам поклоните Ваше цењено поверење које немо потпуно и у сваком погледу оправдати.

Радња је снабдевена најбољом енглеском и француском робом.

Израђујемо по најновијем лондонском журналу.

ЦЕНЕ ВРЛО СОЛИДНЕ И СТРОГО УТВРЂЕНЕ.

Молећи Вас да ово довде изложено примите к знању остајемо уверавајући Вас о свом особитом поштовању

Ј. БУХГРАБЕР И КОМП.
БЕОГРАД.

Бр. 95 1—5

ОБУЋАРСКА РАДЊА

БРАЋЕ МАРКОВИЋА

БЕОГРАД — ТЕРАЗИЈЕ — УЛИЦА КРАЉА МИЛАНА БРОЈ 37.

Има на стоваришту готових обућа

МУШКИХ, ЖЕНСКИХ И ДЕЧЈИХ

СОПСТВЕНА ИЗРАДА

Поруџбине прима из унутрашњости и шаље на повуку.

БРАЋА МАРКОВИЋ.

СРБИЈА

ПРВО СРПСКО ДРУШТВО ЗА ОСИГУРАЊЕ

Основано 1906. у Београду.

— уга» Кнез Михајлове и Краља Петра улице —

— Основни акцијски капитал 1,000.000·— динара у злату —

Стање на дан 31. децем. 1908. год. износило је:

Осигурани капитал живот дин. 5,712.600 —

Осигурани капитал пожр дин. 31,751.562·—

Друштво *„Србија"* врши под веома повољним погодбама ова осигурања:

I. У одељењу живота: Осигуравање људскога живота на неограничене суме по разним комбинацијама, — а тако исто осигурање мираза женској и капитала мушкој деци.

2. У одељењу пожара: Осигуравање свих грађевина индустријских предузећа, трговачке робе и покућанства.

3. У одељењу за народно осигурање: Осигуравање чиновника, радника, привредника, занатлија и свих осталих јавних посленика, — *без лекарског прегледа* и са осигураним капиталом највише до 600 дин. Уплате се наплаћују месечно од 1—5 дин. *код самих осигураника.* У ово осигурање примају се само *здрава лица*, мушког и женског рода, од 20—55 год. живота, и сви са учешћем у чистом добитку.

Полисе живота: Према решењу Министра војног Ф/А № 1830 примају се у кауцију при женидби г. г официра.

Полисе пожара: прима Управа Фондова у гаранцију при давању зајмова на хипотеке.

Поред тога друштво *„Србија"* увело је **ПОРОДИЧНО ОСИГУРАЊЕ** (са учешћем и без у чистом добитку).

По овој врсти осигурања исплаћује се осигурани капитал по истеку уговореног рока. Али ако би осигурано лице умрло пре тога рока, *плаћање даљих премија престаје*, а Друштво исплаћује;

Одмах 10% од осигураног капитала *на име восмртнине.*

Сваке даље године па све до истека уговореног рока, такође по 10% од осигураног капитала на име пензије.

Цео уговорени капитал кад рок протекне.

Сва ближа обавештења даје *бесплатно*

23—30 **Друштвена Управа.**

Хотел „МОСКВА" Београд

Палата Осигуравајућег Друштва „РОСИЈА"

Нов хотел првог реда

са 40 елегантно намештених соба и салона

Цене соба од 3 дин. па на више.

Сопствено електрично осветљење и електрични лифт (успињача), зими парно грејање.

Елегантна кафана, ресторација и тераса. Српска и француска кујна.

— ОДЛИЧНА ПИЋА —

ЦЕНЕ УМЕРЕНЕ 24—32

БЕОГРАД, 3. ЈАНУАРА 1910. ГОД.

НЕДЕЉА

ГОДИНА III. БР. 1.

ИЛУСТРОВАН СЕДМИЧНИ ЗАБАВНИК

Власник и уредник **Стева П. Видаковић** Уредништво је у Ломаној ул. бр. 57.

Отмица Сабињанака

— ROGER RÉGIS-LAMOTTE —

Господин Валије убриса зној са чела и повуче у себе повише ваздуха. Беше узбуђенији него иначе. Након краћег времена беше се стишао и наставио говор:

— Не раздражујмо једно другог, дете моје, него расправимо све мирно и објективно. Скренуо сам ти пажњу, да ће ти ускоро бити двадесета година. Доспеш, дакле у оне године, када мораш бирати себи мужа. То и сама увиђаш... Дао сам ти на знање и то, да можеш рачунати на леп мираз... Као што видим, против тога немаш ништа... Најпосле споменуо сам и то да си лепа. Имаш плаву косу, ватрен поглед, витак стас, што све мора да скрене на себе пажњу свакога младића, кога баш само није казнио Бог слепилом... И у томе погледу били смо ја и ти једнога истога мишљења.

Млада девојка се несвесним кћиперством смешила.

— Како смо у погледу те три тачке потпуно споразумни, то можемо наставити разговор. На основу претходних погодаба ја сам ти препоручио једнога младића. Марсел Итан је идеал жена, који је достојан да буде и идеал твојих девојачких снова. Поробјао сам све врлине и све добре особине његове. Ти си се са тим потпуно слагала. Али кад сам ти рекао: „Буди његова жена!“ ти си се хладно осмехнуло и одговорила: „То није могућно.“

— То је све истина, оче.

Великоградишка подружина Женскога Друштва

— Немаш никаква разлога да му понуду одбијеш, осим ако му не замераш, што није песнички, романтичне природе, него је реалиста? Али, дете моје, данас живимо у веома трезвеном, прозном веку и још није било случаја да паметан и практична ума човек унесрећи своју жену. Ту може бити, дакле, једина сметња ако кога другога љубиш.

Сабина живо диже очи и негодујући одговори:

— Заклињем се, да не љубим другога!

— Па онда?

— Кад ме баш приораваш на испо-

вест онда да ти кажем... Међутим моме загонетноме понашању ти си једини крив, оче...

— Шта, ја крив?

— Да, ти! Што си ми дао то ружно име Сабина?...

— Извини ме, дете моје, ја можда мало спорије мислим и не могу да те разумем...

— Одмах ћеш разумети све. Сећаш ли се још госпођице Ане, која ме је три пута недељно поучавала граматици, рачуну и историји?

— Сећам се... како се не бих сећао оне маторе џафтаре.

— Мене је веома много волела. Пре него ће се самном растати по читаве сате је понављала: „Један од најважнијих догађаја је у римској повесници отмица Сабињанака. И ти си Сабина. Прибележи и запамти: кад одрастеш и тебе ће неко отети!"

— И ти си поклањала вере томе глупоме ћаскању?!

Господин Валије је до душе обећао да ће очувати своју хладнокрвност, али то ипак није могао отрпети него је енергично подвикнуо:

— Смешна, глупа, будаласта празноверица! Да сам и слутити могао избацио бих из куће ону матору уседелицу, да би врат скрхала. Не да се ни претпоставити шта је све кадар да измисли излапели мозак једне маторе девојчуре.

Старац је, љутећи се и нагло корачајући по соби, млатарао рукама, а Сабина, која се беше поплашила да јој не полупа све по соби, мораде да га стишава.

— Оди, оди, татице, и пољуби ме. Што се већ догодило — изменити се не може.

— Баш ми то и јесте криво!

— Можда госпођица Ана није имала право, али сад је то постала моја необорива одлука, управо моја фикс-идеја, да се не удам, док ме ко — не отме. Моја је чврста одлука да пођем само за онога, који ће имати одважности да у овоме прозноме времену учини то идеално дело.

— Је ли то твоја последња реч?

— Жалим оче, ако те то боли, али не могу урадити друкчије.

Господин Валије, покрај све своје неуглађености и плаховитости ипак је био најнежнији отац, који је и најнастраније испаде свога детета праштао. Али данас је сматрао, да је она јако прекорачила међу дужносног поштовања према оцу. Сабина је решена, дакле, да само ономе пружи своју руку, који је отме, украде, а он је знао, да је та њезина одлука чврста и неизменљива.

Господин Валије потону у мисли, седећи крај отвореног прозора. Беше јесење вече. Он се расхлађиваше прислањајући своје распламтеле образе на прозорско окно. Механичким погледом је посматрао, како у парку пада лишће са дрвећа.

— А да не буде и Марсел романтичких наклоности, а да ја и ти то и не знамо? рече очајни отац болно узданувши. А кад би доиста тако било, јер то не можемо знати је ли или није тако, би ли онда пошла за њега?

— Разуме се, али ја не могу да верујем, да би он...

— Но, видећемо....

— За сад, хајдемо татице да доручкујемо.

*

Могло је бити око пола ноћи.

Господин Валије морао је, због неких послова да оде на пут. Сабина је, дакле, морала да остане сама то вече у вили.

Беше овладала њоме нека необична сета. Оде у своју спаваћу собу и ту се затвори, али јој сан не хте да дође на уморне очи...

Крај светлости лампе узе да чита неку књигу... Мисли јој блуђаху по непрегледним даљинама у области љубави те је обузе нека ватруштина... Будна сневаше о млађаноме јунаку, који ће ради ње да предузме смелу авантуру... Узбуђена дође прозору и нагло раскрили прозоре, кроз које појури вечерњи свеж поветарац носећи са собом заносни мирис цвећа... Ноћ беше мрачна као мастило... Звезде на небесном своду нису могле да продру светлошћу својом кроз густ вео спуштене магле... Свуд унаоколо тајанствена тужна тишина, у којој је чежњива девојка могла лепо да чује и сваки откуцај свога срца... Од-

једном чу се из даљине нека потмула лупа, која постајаше све јача... Најпосле засветли светлост, која чисто заслепљује. То беше неки аутимобил, који се с пуном брзином приближаваше вили... Најпосле стиже и стаде пред прозором.

— Ко је то могао доћи у ово доцно ноћно доба? питаше се Сабина сва узбуђена.

У тај мах искочи из аутомобила нека прилика увијена у огртач и упути се право прозору девојчином. Сабина стојаше непомична, заклонивши се иза завесе. Хтеде да цикне, да викне за помоћ, али јој се грло стеже и не мога гласа пустити од себе, нити бегати, јер јој нека непомична сила као одсече ноге.

— Сабина, јесте ли будни?

Изврнутим а тихим гласом изговорене речи допреше до ушију девојчиних и она се и нехотице преви преко прозора...

— Љубим вас, Сабина. Моја страст не зна границе... Опростите ми за то, Сабина. Једним погледом свога ватреног ока, једним топлим стиском своје меке ручице дајте ми на знање да вам није криво, што сам тако дрзак. Преклињем вас сиђите доле, па ако ме и најмање волите — пођите с пуним поверењем самном.

Дакле отмица, бегање. Није се преварила у својим слутњама. Сабина од превелике среће хтеде чисто да падне у несвест.

— Ко сте ви? запита она једва изговарајући речи.

А онај тајанствени тихи мушки глас слатко шапуташе:

— Ја сам Марсел Итан...

Да ли је могућно? Њезин отац се, дакле, није преварио. Испод мирне прозне површине тога младића струји страсна романтична крв.

И кад је младићев тих и меки молећив глас понова допро до девојчина ува она беше с одлуком готова.

— Чекајте за тренутак. Идем с вама!

На брзу руку уви се у огртач, угаси лампу и изиђе у мрак. Врата полако шкрипнуше, и снажне мишице узеше младу дрхћућу девојку у наручје и посадише је у аутомобил. Већ у другом тренутку аутомобил је јурио као помаман.

Сабина беше руком притиснула срце, да би му силно лупање умерила... Младић безмерно сретан само је ћутао и задовољавао се тиме, што јој љуби врх њезиних прстију...

Докле је трајало јурење аутомобила није ни Сабина знала. Тек одједном је приметила да је пред кућом Марселовом. Немо, тихо су корачали уз степенице... У мраку се отвориште једна врата и Сабина је једва чујним гласом прекињала своја пратиоца:

— За име света, Марселе, проговорите што год. Да ли сте ви доиста. Боже ако сам преварена!

Никаква одговора... само се чуше кораци, који се удаљују. У тај мах синуше сијалице и пред засењеним очима младе девојке стојаше збуњени Марсел Итан...

— Ево, ме, Сабина, ја вас љубим и обожавам.

Али говор младићев пресече врисак девојчин.

— За име света откуд овде и отац?!

Господин Валије са пуно задовољства стојао је на прагу. Трагично прекрстивши руке на прса тупим, гробним гласом рече:

— Одметнице једна, шта ћеш ти овде?.. Чиме правдаш свој грех?

— Тиме, што ћу да постанем Марселова жена, одговори девојка бојажљиво.

— То ублажава у неколико мој гнев. Али сад одмах да се чистиш кући!

Сабина поцрвенела до ушију брзо силази степеницама.

Господин Валије се користи том повољном приликом, прилази свом будућем зету и шапуће му:

— Видиш, још сам увек довољно млад за то, да своју рођену кћер — украдем за тебе. Ти то не би умео да изведеш... Срећа, што ми глас није познала...

За тим стиште руку Марсеeу и оде за ћерком својом.

в.

РУЖИЦА

— ЈЕДАН МАЛИ НЕСПОРАЗУМ —

написао РАСТКО

— И тако ти се ја претурах по пустом Београду као празно буре по колима! — заврши причање газда Цветко, па додаде:

— Повечерали смо, а сад хајде да се спава! Ја сам ти мртав уморан!

И заиста чим се дохвати своје мекане постеље Цветко чисто утону у њу: заспа као невино дете после купања.

словима. Код куће му је остала женица Цвета, која је тек лане постала пунолетна а тек је преклане почела да се зове госпођа Цвета Цветкова. На младој и лепој плавуши Цветку су завидели и сви официри н-ског гарнизона, а ко је жељан домаћега мира тај је заиста могао рећи да је Цветко срећан човек: Цвета је била пример кроткости и домаћинске послушности.

Трећи је члан породице била стара мајка домаћинова, која је ту стојала као непотребни векнил сигурности т. ј. ако би кадгод између младих дошло

Сељак из Довезенца у повратку са трга[1]

Има кад што врло лепих и наивних тренутака у породичном животу, који ипак, баш са лепоте и топлине, изгледају заинтересованој страни сумњиви. Тако је и овде било.

Цветко је образован и добар трговац н-ски; леп и здрав човек, тек је навршио тридесет трећу годину. У малој породици прослављен је тај дан његова рођења, па је сутра дан пошао у Београд по својим трговачким везама и по-

[1] Из дела „Јужна Стара Србија" од д-ра Јов. Хаџи-Васиљевића.

до неспоразума она је спремна да врати споразум и хармонију. Али још не бејаше прилике да старица својом улогом изиђе на позорницу. Не дао Бог ни да наступи тако штогод.

Данас се у сумрак вратио Цветко из Београда, дочекан оберучке. По вечери је причао шта је било од његових послова, па је причање закључио и предложио да се спава. Цвета је и сама знала да дрмкчије не може ни рећи, али кад виде како јој он озбиљним тоном рече: лаку ноћ! па кад мало после

зачу како равномерно дише, што бејаше знак да је заиста заспао — њој цела ствар постаде сумњивом. Привила се и она уза своју постељу: срећна би била кад би сан хтео и њу загрлити — бар тај загрљај! — али њега нема ни из далека. Место пријатнога сна наиђоше непријатне мисли. А мислима нема ни краја ни конца — оне поплаве човека па га онда занесу и однесу у широко и дубоко море нагађања и претурања. Али и у томе мору има потајних стена: на једну таку стену удари лађица на иначе никада не чини — да разгледа хартије. Прегледа, тако, једну, другу, трећу — и даље до краја, а баш код последње застаде. На једном рачуну, који не разуме и који је мало и интересује, стоји на полеђини писаљком записано руком њеногa мужа:

Ружица.
На басамацима.
У недељу рано.

Шта то може значити? Јасно је да је Ружица — Ружица, није нешто друго.

Српска деца у егзархиској школи у Куманову[1]

којој су била Цветина маштања, лађица се разби и све оде у понор, а на површини оста само немила јава. Сад се види и зна све!

Цвета се обли сузама и загушено јецаше.

Тек пред зору склопи и она очи, али се брзо трже. Устаде и, као примерна домаћица, узе да спреми хаљине свога мужа. Повади из џепова све ситнице, новце и хартије, па даде послузи да хаљине очисти. А она узе — што

[1] Из дела „Јужна Стара Србија" од д-ра Јов. Хаџи Васиљевића.

А никакве рођаке Ружице у Београду они немају. Осем тога: каква је то Ружица која је на басамацима? Па то је бар јасно да ту нису чиста посла! Све то лепо одговара оној трећој забелешци: у недељу рано. Наравно ко у недељу много порани тај мора чим дође кући да задрема, мора да захрче као, као — да нема жене!

Туга се прели у срџбу.

Стара мајка одмах би о свему обавештена. И она се истински нађути. Нити рече: „Па, знаш, такви су сви људи!" Нити додаде: „Ама пусти, нека

и то проће: ти си опет Цветковица а оне рђе нису то!"

Не! Старица узе све с најозбиљније стране, па се спремаше да пође у индат снаси против сина!

Устао је већ и Цветко, и ено их сви троје на доксату. Седе и пију каву. Цветко прича накнадно што-шта из Београда, оне мирно слушају, али не одговарају. Он се одморио па је весео

Турска улица *(Хућумат-сокаћи)* у Куманову[1]

и разговоран, а оне, за пакост, баш сада намрштене и ћутљиве — оне које никад такве нису биле!

— Ама, вама двема као да нешто није добро? — упита он свом нежношћу.

Цвета ћути, а мајка ће:

— Добро нам је! У! пуно нам је добро, па се радујемо што си се тако провео по Београду — ватра га спалила, да Бог да и мајка Божја и сви свети!

Цветко сад баш не може ништа да разуме, и гледа их као у чуду.

— А јеси л' крстио какво детенце у Београду? — опет ће мајка.

— Какво детенце, Бог с тобом, мајко! — забезекнуто вели Цветко.

— Па тако, помалечко, од двадесет година — или мало више или мало мање — и да је женско —

— И јеси ли му наденуо име Ружица? — писну Цвета.

— И како си му наденуо, и шта си му наденуо? — завршн мајка.

— И је л' крштење било на басамацима?

— И у недељу?

— Изјутра рано? —

— Док још не види свет!

Цветко не разуме ни речи, већ у чуду устаде:

— Ако Бога знаш, Цвето, шта је мајци? Мајка, за Бога милога, шта је Цвети?

Обе хтедоше да на то оћуте и да се прикажу важне у ћутању. Али пусто — језик! И зато обе, држећи за крајеве ону хартију, спустише је на сто и готово у дуету почеше:

— Читај и толкуј!

Цветко погледа хартију, погледа у њих, па рече:

— То ли је то?

— То је то, а то је и — оно! — обе у глас пожурише.

— Е, па то је проста ствар! — рећи ће он.

— То је здраво фина ствар! — одговори жена скупљајући уста и на тај начин постижући ироничан тон.

— Ружица — много фино парче! — доврши мајка.

— Ама чујте!

— Да чујемо, де!

— Наш млади комшија Трајко, свршио је у Београду богословију. Нађе ме у суботу, и нарочито ме замоли да

[1] Из дела „Јужна Стара Србија" од д-ра Јов. Хаџи-Васиљевића.

му учиним радост и да у недељу одем у цркву Ружицу, која је на басамацима између горњег и доњег града. Само рече: рано изјутра, где ће да буде заједно и јутрење и литургија. Он ће ту да пева и чита, а наш владика, који је сада тамо, заћакониће га. Много ме је молио да будем тамо и да све видим па да причам његовим старим родитељима. Морао сам тако и да учиним, а да не бих заборавио — забележио сам. Он је написао о томе и писмо кући, хвали се са мном, и писмо је послао по мени. Ваљда сте и то нашли.

— Видела сам — виче женица а сија се од радости као свеже обојено јаје ускршње — али нисам знала.

— Е, сад знајте, па писмо људима подајте и тамо га прочитајте!

Цвета отрча по писмо, излете до тарабе суседске, попе се на неке ногаре те се наднесе у суседово двориште, па викну:

— Хеј, комшинице! Ево писмо од Трајка из Београда. Био је и Цветко, тамо су басамаци па на басамацима Ружица, рано у недељу, ономад...

Настаде радост и у суседовој кући, а у Цветковој се поврати хармонија.

Мало после спреми се Цветко за чаршију, а на поласку рече жени!

— Баш дуг овај дан! Ко ће жив сачекати ноћ! Мораће се мало прилећи по ручку.

Цвета га је разумела па задовољно трља руке и вели:

— Добро, добро! И мене мори дремка!

МРАК ЈЕ...

Стазом својом ја сам ишо,
Ни трње нисам обишо;
Нигде краја путу бедном,
Нигде среће, али једном
Показа се звезда нека
Тамо, тамо из далека,
И обасја стазу моју
Камо тражих срећу своју!...

И тек радост да ми сине —
Таман туга да умине —
Али она прну... тамо
У мраку је неста. Само
У даљини мало сину,
Издиже се — небу вину;
Неста светле тачке њене —
Мрак је свуда око мене!...

20—VIII— 909. Ниш. **М. П. Зечевић.**

НА СВЕТОЈ ЈЕЛЕНИ

Позоришни комад у два чина од г-ђе Северин.
Превео М. Ј. Радојевић, поручник

ЛИЦА:

НАПОЛЕОН
ВЕЛИКИ МАРШАЛ БЕРТРАН
ГРОФ ЛА КАЗ
ГРОФ МОНТОЛОН
ЂЕНЕРАЛ ГУРГО
МАРШАЛ камердинер императоров
ФИЛИП ВЕЛ
БЕЦИ
Г-ЂА БЕРТРАН
ГРОФИЦА МОНТОЛОН.
Двојица слугу.

Догађа се у Лонгвуду. Пространа квадратна села, жалосног изгледа. У дну стаклен прозор, који гледа у башту и на брегове. Десно у првом делу, камин окружен шпанским зидом од тканине, а са гледаоцима отворен. У другом делу врата, која воде у одељења. С десне стране прозора клавир, а с друге мала библиотека са великим завесама. Лево у првом делу софа са поцепаном навлаком, измрљана, претрпана књигама и хартијама. Даље, округао сто, а поред њега друга фотеља. У другом делу врата за императорову собу. Намештај стар, столице отрцане и исплетене сламом. На поду стар и рђав застирач. На полелеју нема једне гране. Изнад камина портрети: Марије Луизе, Јозефине и краља од Рима. На камину (који је од белог бојадисаног дрвета) мала мермерна биста краља од Рима. У средини велики правоугаони сто, а на њему посуђе, на крају два свећњака са три гране са запаљеним свећама. Такав други свећњак запаљен на гласовиру. Четврти свећњак са металним шеширом на округлом столу. Патос, таван, тапети (од жућкасте хартије) рабаћени од влаге. Смркњава се.

ЧИН ПРВИ

ПОЈАВА I

Наполеон, спава на пастирској столици по задњи шпанског зида. Маршал ређа књиге по округлом столу. г-ђа Бертран улази са дна позорнице.

Г-ЂА БЕРТРАН. — Стиже ли једва једном Ну-Кастл?

МАРШАЛ. — Видео се некакав брод да плови по морској пучини...

Г-ЂА БЕРТРАН. — Само да је он! Ах, Маршане, новости, писма!... Три месеца без икаквог писма, три месеца без икакве вести, без новина, без ичега!

МАРШАЛ. — Императору је још горе. Његова жена! Син! Чак и кад не помишља на њих, ипак га туга мори...

Клима му не годи, стан неугодан, непрестана и грозна понижења; — па да се човек ослони на Хедзон-Лова! — Ох, да! све је то ситница и ништавило према грозној казни: „не чути ништа са европског копна!“ Тако ми је Његово Величанство, јутрос кад је устало, узбуђено говорило: „Робијашима и онима, који су на смрт осуђени, дозвољава се да се о својој породици обавештавају; али мени не.“ Очи му све више упадају; па још кад је тамо под врбом,

Црква у манастиру Студеници, задужбини Немањића

на његовом најмилијем месту, тамо се загледа у сиње море, па тако дуго и дуго остаје непомичан као стена.

Г-ђа Бертран. — А где је сада?

Маршан. — Мислим да је у врту. Јутрос је био мало слабуњав, те је у соби и доручковао. Лекар му је препоручио да се што више креће; али он неће да јаше само да га не прате непрестано ови енглески пратиоци. Једном у разговору са неким сељацима, кад су орали њиву поред забрана, водио је он сам запрегу и незнајући шта чини, па је тако читаву бразду изорао... вере ми, врло право.

Г-ђа Бертран. — Да, и он, као и ми сви остали, жели ма чиме да растера ту грозну чамотињу... да ма чиме скрати ово досадно време.

ПОЈАВА II

Исти. — Беца.

Маршан. — Госпођа Беци! Баш кад треба! Хоћете ли ми донети чаршаве?

Беца. — За сада их немам за пресвлачење. Предала сам требовање.

Маршан. — Онда ни рубља нећемо имати? Красна услуга!

Беца. — Све је то наредио енглески гувернер. А што се тиче лично мене, мене је баш сасвим све једно.

Маршан. — Још пре четрнаест дана молио сам вас за завесе за императорову собу, па још ни до данас не добих.

Г-ђа Бертран. Напослетку сам морао да преко прозорских окана разапињем сервијете, истина беле али сасвим подеране, те сам их чиодицама окрпио!

Беца. — Реците то сиру Хедзн-Лову, мени се ништа не тиче.

Маршан. — А за чаршаве?

Беца. — Сад ћу их донети. (Одлази)

ПОЈАВА III

Наполеон, исти: г-ђа Бертран и Маршан

Маршан. — Ова Беца! Хладна је као стена, а тврђа и од дијаманта! Од свих ових енглеских створова, који нас кињe и муче, њу мрзим два пута више! И она сме да се дрзне да по кадкад и погледа императора! Измишљају све горе и црње ствари само да га што више наједе. Најзад ће га и убити!

Г-ђа Бертран (смешећи се). — То је и сувише!

Маршан. — Тек да се каже... (поверљиво). Но моја мајка пратећи краља од Рима у Аустрију јавила ми последњим писмом, да ће бити нечег интересантног.

Г-ђа Бертран. — Односно Беце? Шта?

Маршан. — Сасвим проста случајност... (тихо). Она има синчића, право сироче без родитеља, па га чува један њен рођак по мајци, некакав чувар лова; знате ли где?

Г-ђа Бертран. — ?

Маршан (врло тихо). — У царском парку у Шенбруну!

Г-ђа Бертран. — Ћути!.. Зна ли то император?

Маршан. — Дознаће доцније. И сам сам се колебао да ли да му кажем; али сам се бојао да му не улијем лажну наду, те да га узалудно растужим... Шта ће му то? Беца није на нашој страни. Она је Енглескиња и пасторка од главе до пете; — дакле наш непријатељ... А да не бих императора у овом насилном нераду забринуо, мораћу околишним путем да испитам, а она то да не дозна. (Смешећи се). Он свагда воли овакве причице, — то ви знате.

Г-ђа Бертран (тихо). — Да, тако је. Премда је он свагда више волео директни напад, да њу саму изненада упита, ипак има дара или да задовољи своју радозналост или да пробуди сумњу.

Маршан. — Сасвим. Али овде је друга ствар. И ако је он овде према свима слободан ипак је према госпођи Беци врло хладан. Ретко кад и да јој коју реч добаци, па чак избегава и да је сретне... Није он као ђенерал Гурго, да данас трчи око ње, а сутра чак на другом крају Лангуда око које друге.

Г-ђа Бертран. — Што он тако шара?

Маршан (смејући се). — Па да би је придобио за себе. Поцепале му се чарапе.

Г-ђа Бертран (слежући раменима). — Кога Гурго није хтео да има у руци? Али кад је реч о Гурго-у, јесте ли га известили за кола, да сутра изађемо?

Маршан. — Јесам, госпођо. Но то се не допада госпођи Монтолон.

Г-ђа Бертран. — Заједно?

Маршан. — Да, заједно. Ви сте се свагда слагале...

Г-ђа Бертран. — Ах! Сад сам се чврсто решила да јој ни у чему не попуштам!

Сељаци на сабору у Студеници

Маршан. — Ваша ћеновља, госпођо, али о томе император ништа да не дочује! Ви знате како га те непрестане свађе изнуравају и жалосте! Дозволите да вам поновим нешто што је она казала? „Довршићемо епопеју још пред вратима.“ Тако је од речи до речи.

ПОЈАВА IV

Исти. Гђа Монтолон

Г-ђа Монтолон (г-ђи Бертран). — Тако! Ви сте задржали кола?

(Маршан се снужденим лицем повлачи).

Г-ђа Бертран. — Јер су ми, очигледно, потребна. Држим да не мислите да идем пешице до на крај Свете Јелене.

Г-ђа Монтолон. — Не... али сам случајно мислила, да ће те бити тако љубазни, да ми их оставите.

Г-ђа Бертран. — Па има и других кола у стаји.

Г-ђа Монтолон. — Али ја сам мислила за ова.

Г-ђа Бертран. — Исто тако и ја.

Г-ђа Монтолон (кисела). — Ах, потпуно разумем, првенство и старешинство!.. Премда, право да вам кажем, није Бог зна каква разлика између великог маршала, као што је ваш муж, и коморника, као што је мој...

Г-ђа Бертран. — О извините!

Г-ђа Монтолон. — А кад се узму у обзир учињене услуге, па блиски односи од старине? Карлу је на Корзици држао лекције капетан Бонапарта.

Г-ђа Бертран (кроз зубе). — Он није био злобнији од ове!

Г-ђа Монтолон. — Онда је према томе госпођа Монтолон каква глупача?

Г-ђа Бертран (иронично). — Ко то каже? Зар није старији у праву? То вас на ђав пут води...

Г-ђа Монтолон. — Хоће те рећи овим?

Г-ђа Бертран. — Ништа друго, ништа више, до оно што цео свет зна... У осталом, чудна ваљда!

Г-ђа Монтолон. — Ах, Боже, кад је човек славног порекла и потпуно васпитан, па још има сапутницу у животу такође од доброг рода, просвећену и достојанствену, па не може ништа учинити за своју срећу!.. Има и таквих бракова, где су мужеви сумњивог порекла.

Г-ђа Бертран. — То се ваљда мене тиче?

Г-ђа Монтолон. — О, не! Никакве сумње нема на вас! Како сте мелескиња од Креолке и Енглеза, онда вам је овде постојбина. Само се види да су само Енглези пробисвети... срећни људи.

Г-ђа Бертран, — Док кћерима финанса Света Јелена слабо помаже.

Г-ђа Монтолон. — На што то?

Г-ђа Бертран. — Па оне постају чудноватe празнице, деспоткиње и притворице?... Зашто сте казали ђенералу Гурго-у, да ја имам и сувише много хаљина?

Г-ђа Монтолон. — А зашто сте ви казали маршалу Саломону да прво вама шаље европске новитете, да их прво ви бирате?... Срећа, што он има само штофове, а све зависи од моде и доба године.

Г-ђа Бертран. — А од поставе?

Г-ђа Монтолон. — Донекле. Јер има такве врсте, која све квари.

Г-ђа Бертран. — Ви сте ипак, драга моја, чак и у крвним жилама безобразни?

Г-ђа Монтолон. — Кад се облачимо по моди!...

Г-ђа Бертран. — О томе нисам мислила. Но не намеравам, као ви, да васпитавам цео свет. Истина је, да вам према годинама то доликује...

Г-ђа Монтолон (бесно). — Према мојим годинама!... Ја сам рођена године...

Г-ђа Бертран. — Саме смо, није тешко слагати!

Г-ђа Монтолон. — Лагати! То је стидно! Срамота! Ви сте права куга, чума!

Г-ђа Бертран. — А ви сте стока, марва!...

ПЕТРОГРАДСКЕ КАЉАЧЕ

: : : ПРИЗНАТЕ СУ У СВЕТУ : : :

КАО НАЈБОЉЕ

ИСКЉУЧИВУ ПРОДАЈУ ЗА СРБИЈУ ИМА

ГАЛАНТЕРИСКА ТРГОВИНА

КОСТЕ НИКОЛИЋА и ДРУГА

Г-ђа Монтолон. — Да! ово је ужасно! Кад мораш да се дружиш са неваспитаним личностима, које немају ничега светог у животу. Ја нисам научила да се дружим са простацима.

Г-ђа Бертран. — Доста о томе! Опет вам кажем доста! Доста! Пожалићу се свом мужу, па ако он не буде поштовао своју жену, онда можемо сви ићи одавде.

Наполеон (у спаваћем костиму: соболој блузи, белим панталомама са потпетницама, спаваћој кошуљи са отвореном јаком и прслуком од фланера, са црвеном марамом око врата и црвеним папучама. Упућује се својој наслоњачи држећи у руци машице, па их мење на шпански зид.) Доста! Доста! Цео ћу век провести у свађи жена! Како вас није стид? Има већ пет минута како вас слушам, само да вас боље упознам. А ви сте се развикале као рибарке.

Г-ђа Монтолон. — Сире ја нисам...

Наполеон. — ..Започела?... Шта је повод томе? Несносне сте и једна и друга. Ово је и сувише! Због бомбона, поморанџа и женских халина кудити своја порекла и службу својих мужева; што Тристан од Монтолона има срдобољу а Хортензије Бертран је нема!... (обе би хтеле да говоре). Доста! У место да нам зачините овде живот милијим и живљим, као што је дужност вашем полу, а ви сте дошле, да нам га учините несносним и грозним. Врло рђаво... (г-ђи Бертран) Гле сад; ви ћете плакати? Ништа вам то не вреди. Треба добро разумети, да нам је више потребна слога и љубав! Помислите да имате децу, ви... док ја... (г-ђи Монтолон) Но, не срдите се више... (г-ђи Бертран) То не приличи лепим женама. А сад загрлите се! (Обе стоје непомично) .... Ја то желим... (Ползе понизно једна другој) ... Немојте да се уједате! (загрле се) .... Тако. А сад идем да се обучем. Је ли сад мир? (жагор с поља)

Ла Каз (иза кулиса). — Ја вам кажем, Монтолоне, да је тај Гурго најнесноснији биће...

Наполеон. — Сад опет људи! Ах, животе мој! (Иде лево у своју собу).

ПОЈАВА V

Г-ђа Бертран, г-ђа Монтолон, Ла Каз, Монтолон.

Ла Каз (продужује). — Највећи хвалиша, најгори букач... а никакав друг; што је свима познато! Немогуће је да ико буде с њиме у слози. Ја сам, господине Мамбелане, научио још из малена на дворско понашање... Шта ћу да радим према понашању тог хвалише?

Монтолон. — Драги Ла Каже, он је још млад...

Ла Каз. — Мој син Еменауило још је млађи, па није толико досадан.

Монтолон. — По кадкад је Гурго мало живљи. Он је ватрен, бујан.

Ла Каз (упада у реч). — Он је идиот... За мој атлас, за дело целог мог живота, морао сам да изучавам врло опширно састав и обичаје извесних дивљачких племена. Из тих добивених закључака ја вас уверавам да Гурго није цивилизован!...

Монтолон (смејући се). — Ви сувише далеко идете. (Својој жени, која намргођена седи у углу и нос забила у књигу.) Шта ви велите на то, драга Албина; изгледа по лицу да сте сасвим противни?

Г-ђа Моитолон (осорно.) — Ништа.

Ла Каз. — ...Ништа, ништа, ја не идем баш тако далеко. Сачувајте лубању од тог Белониног сина! Он је чудноват! Ја не изводим из тога закључак, већ само констатујем. Још од емиграције нисам видео равног Кобленцу. Било је код...

(Монтолон и Ла Каз излазе десно).

ПОЈАВА VI

Г-ђа Бертран, г-ђа Монтолон, ђенерал Гурго, маршал Бертран.

Гурго (иза кулисе). Не, господине маршале, ви сте се лепо изразили да је он

ШЕШИРА

МУШКИХ И ДЕЧЈИХ, У НАЈВЕЋЕМ И НАЈЛЕПШЕМ ИЗБОРУ

ДОБИЛА ЈЕ ГАЛАНТЕРИСКА ТРГОВИНА

КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА

као топовско ђуле, те не би желео да се икада сусретнем са тим интригантом, Ла Казом!...

ПОЈАВА VII

Г-ђа Бертран, г-ђа Монтолон, Гурго, Бертран.

Гурго. — ...Погледајте га само! Постао је као сен! Сав је ороњо! Не може на ногама да се држи! Ова сваћа! Ове препирке!

Бертран. — Хајде даље, Гурго!

Гурго (продужава). — Док овде... (показује своју руку) сабља у ћоше, па ме се нико и ни за шта не боји!... Погледајте

Снимак г. капетана Љубе Недељковића

Краљевић Ђорђе са официрима ваљевскога гарнизона на славу свога пука

моју косу; већ неколико месеци како се нисам шишао, а нећу се ни ошишати све донде док не осветим онога, који ми ублажава моје очајање! Господине велики маршале, ја желим да се тучем!

Бертран. — С киме?

Гурго. — С овим језуитом!

Бертран. — Којим језуитом?

Гурго. — Ла Казом.

Бертран. — Ах, да, опет ће он доћи овде!

Гурго. — Ла Каз. Он ме багателише пред императором, хоће да му представи, да сам слабог карактера, да сам пргав, да сам завидљив; ја, који сам све жртвовао само овамо да дођем. (С уздахом и тешко) А напослетку, има ли код вас тако стрпљивих људи, као што смо ми?... Ја хоћу да се тучем!

(Бертран показује кажиком да је немогуће).

Г-ђа Монтолон (саветујући). — Но, драги господине Гурго, ви сте тако млад и отмен човек, да не би требало да падрсе у јарост.

Бертран. — Та за Бога не вичите тако јако! Може вас император чути.

Гурго (гњевно). — Ја! Сама ми је судба досудила мир и тишину... Па и ако ме чује, рећи ћу му све што ми на срцу лежи. Рећи ћу му да сам свега сит, па нећу да ме више гледају као каквог пса. Ево већ три дана од како ми није ништа казао. Све је пропало. Јадни Гурго, шта ти радиш на овој робији?

Г-ђа Бертран. — Нису вас силом овде довели.

Гурго. — Али ја сам свагда био поред Његовог Величанства, свуда сам га пратио, па сам зато дошао и на Свету Јелену. Чак Ла Каз није ни познавао императора лично, већ само по имену. У осталом, ја као војник нигде, никада и ни у чему нећу попустити грађанину! А сад, кад морам тог лупежа вући за уши, натераћу га да се мора тући!

ПОЈАВА VIII

Исти, Ла Каз и Монтолон.

Ла Каз (поносито). — Шта ви кажете господине?

Гурго. — Ја кажем оно што мени годи. То ће вас научити да не слушате на вратима.

Ла Каз. — Знајте, господине, да човек овако високог положаја, као што сам ја, случајно је чуо речи човека ваше багре... а не слуша их.

Гурго. — Ви говорите као какав емигрант...

Ла Клз. — Што сам и био. Заиста, господине! Ја сам од оних, који су дошли код императора без икаквих користољубивих намера од те благонаклоности... Кад на ваша разметања...

Гурго. — Да, ја сам казао, да сте ви лицемер. То понављам... Па то...

Ла Клз. — Ја вам забрањујем...

Гурго. — И ја, и ја вами забрањујем да ми забрањујете ма шта. Ми ћемо се тући?...

(Граја и ларма. Сви се комешају. Жене разговарају, Монтолон и Бертран такође).

личи. Али ви господо, ви говорите да се тучете! И то под мојим кровом!...

Ла Клз. — Сире...

Наполеон (иде дуж и преко сале). — Ах! Ја сам врло смешан шегрт у Лонгвуду! По изреци „сваком своје"!.. Ви сте за мном дошли да би ми умањили патње; је л' те? Онда будите браћа, иначе ћете ми бити досадни; будите браћа, ако не мислите да ми будете само мучитељи!... Ви сте само шака људи на крају света, а требало би да вам служи за утеху бар што вас ја волим.

Бертран. — Ваше Величанство врло добро зна...

Снимак пуковника Јевремя Бранковића

Општи изглед града Ужица

ПОЈАВА IX

Иста. Наполеон.

Император се појављује на прагу у класичном костиму: панталоне од белог кашмира, бео прслук, ловачки мрко-зелени огртач без ширита, беле свилене чарапе, чизме на копчама, на прсима велика трака почасне легије, на глави мали шешир.

Наполеон (лупајући јако ногом). — Мир! Морају вас чути и енглеска поља! Срамота! Прави сканоал! Не би било чудо кад би се жене тукле; то њима ми

Наполеон. — Ја знам само што видим... (седајући) У место престола, у место моћи, у место блага, у место породице, само вас видим, само сте ми ви остали... а ви, ви се свађате и међусобно вређате!

(наставиће се)

Два дневника о распусту

— ЛЕПОРЕЛО —

Не само *она*, већ је и *он* писао дневник. Млади људи у опште чине разне глупости.

Њен је дневник почињао 28. јуном и на првој страни могло је се читати:

„Већ смо у летњем стану! Мама још од пута има мигрену; моје су све хаљине већ окачене у шифоњеру. Можда ће доћи себи, али су биле грозно изгужване. За сад су овде у бањи три породице, једна је с четири кћери. Можда такође траже младожење? За најстарију (45 до 50?) би био: мајор с подагром. Хотелиер тврди, да ће бити красно веме.

1. јула. Ово је за очајавање! Од нашега доласка непрестано пада киша и пада. Хотелиер је тороко, ништа не разуме.

У општој сали се појавио данас нов гост, кога послуга ословљава: господине професоре. Невјежа је и кад га ког од пи table d' hote y ослови, он поцрвени. Био би прилично леп, кад би дао да се мало ошиша. Маму је увредио; рекао јој је „Моје поштовање“ место „Љубим руку“. „Кад смо о томе говорили, рече: „Такви су сви професори: знају и то како се говорило у староме Риму, али како данас треба поздравити даму, то их на универзитету нико не учи. — То је цела истина.

Црквица и околина цркавена

Снимци г. Боре Радовића, чик.

Циганчићи у игри

Слике из врањеске бање

5. јула. Приповило се много гостију, али саме бабе и ђаци. Један је веома леп и весео, дивно пева и радо би ми се приближио; али мама вели, да су студенти само за то, да девојка за време игре не би седела а иначе — даље од њих. Професор ме је јуче, за време ручка неколико пута погледао, али је одмах обарао очи, чим сам то опазила. Дознала сам, да је природњак и да је баш од скора постао редован професор. То је опет мама дознала из новина.

8. јула. Говорили смо! Ах тај је озбиљан као да није мушкарац! Не игра, не пуши, не карта се, не игра ни „тенис“ и само фантазира о природи. На мој шешир ни да је погледао. Али једно ме је обрадовало. Рекао ми је, да је природа била наспрам мене наклоњена и веома љубазна!

10. јула. Срдим се на његово неискуство. Она стара машкара, којој сам одредила мајора с подагром, намешта му замке. Такође непрестано фантазира о природи, а он, глупак, не зна, да само за то, да га што пре улови. Кад бих му нешто рекла, да на њој ништа није природно, ни коса, ни зуби. — Сва је имитација. Мама се већ неколико дана забавља с мајором, расправљају о ревматизму; сиромах тата је такође од њега патио.

13. јула. Установљавамо позориште, даваћемо некакав љубавни комад. Ни једна неће да игра коморницу, али ја ћу узети ту улогу; јер господин професор има да ме пољуби. Можда ће се усудити? Чини се, већ слободнијим и ошишао се. То је већ добар знак. Мама је данас помагала мајору да сиђе низ степенице, опет га толико стеже ревма, да није могао сићи. Пољубио јој је зато два пут руку; мама рече, да су једино господа из војске галантни. Покојни татица није био војник.

20. јула. Целе недеље нисам успела да што запишем у дневник. Због проба у позоришту. Карло је грозан човек! Кад дође сцена где има да ме обухвати око паса и пољуби, тресу му се руке и пољубац пуца у ваздух. Редитељ га храбри и слободи, али он вели: „Како да се усудим и да пољубим госпођицу?“ А ја му тек не могу рећи да се усуди.

27. јула. Јух! Сва сам узбуђена. Пиколо,

који изгледа као да не уме ни до три да изброји, подметнуо ми је писмо. Од њега! Изјављује ми љубав. Мама о томе још ништа не зна, али јој ништа нећу рећи све до првог састанка.

5. августа. Ни сањала не бих, шта ће се о распусту десити. Заручени смо, Карло хоће пре почетка школе да се венча. То је било изненађење за бању. Ни једна дама с којом сам играла у позоришту, сад не говори са мном. Ако — оне се срде, а ја имам младожењу. Бити невеста, нарочито је осећање. Већ се при љубљењу не тресе и не дрхће ни мало. Господин мајор ми је топло честитао, њему, према свему прија бања. Нестаје му ревматизма и непрестано иде и шета с мамом.

20. августа. Напустила бих записивање; јер због свадбе немам времена, али ипак морам да запишем један догађај: Господин мајор се данас изјаснио и мама је захтевала дан на размишљање. Мислим, једино мене ради. Допустила сам јој. Зашто не — још је млада а мајор је са свим учтив човек, осим што непрестано пуше. Али је и тата такође пословао.

1. септембар. Данас је први дан, како сам млада госпођа. Могла бих веома много писати о свадби и т. д. — али нека други пут. Дрема ми се. Карло већ није несмео — него грозно одважан човек. Натрапао је на мој дневник и одмах је донео свој. Споразумели смо се, да пишемо заједнички дневник — али сад није на то ни мислити.

* * *

А његов дневник?

1. јула. Посветићу своје бављење у овој бањи проучавању карпатске флоре. Распоред часова: Око 6 час. ујутру устајање. Доручак. Од 7—12 у природу. 12—2 ручак. По подне: опис и класификација нађеног биља. Хербаријум. Вечера. Кореспонденција, новине.

3. јула. Распоред сам затурио и занемарио. Не може се извршивати због разних узрока. Међу гостима су две даме: удова с ћерком. Ћерчица је за обожавање; изгледа, да хоће да кокетује са мном. Али моја одлука о женама је стална: одстрањавају и задржавају човека од науке.

10. јула. Чудна ствар! Већ сам десет дана овде, али никсам баш много биља накупио. Грозим се будућности; јер место да идем у природу, одлазим на шеталиште и чекам, док она не прође с мајком туда. Зове се Ирма, има дивне очи и прилично се забавља. Њена мајка иде с некаквим мрзовољним мајорем.

14. јула. Упознали смо се, ја и Ирма, при пробама позоришним. У улози имам да је обухватим и пољубим. Не знам, како ћу то да учиним, како да је к себи привучем и пољубим; а шта бих, кад би ми пришила шамар? Онемогућио бих себи приступ и бављење у бањи. Данас сам журно ботанизирао, али сам и на њу мислио.

19. јула. Јуче сам јој при одласку топло стискао руку и дуго сам јој гледао у очи. Ах, Ирмо — колико те љубим! Али је ипак нисам пољубио.

28. јула. Беше то прошле недеље ужасна душевна мука, док сам се одлучио да јој пишем. Три сам концепта уништио, четврти сам послао по пиколу. Писмо ми није вратила — љуби ме. Данас смо имали први састанак. Рече, да сам јој симпатичан и назва ме Карло. Срећан сам, неописано срећан, али сирота Флора! —

4. августа. Данас је са мном разговарала њена мама. Испочетка беше ми веома незгодно; али кад рече, да ништа нема против часног познанства и љубави, саопштих јој да имам најозбиљније намере и да бих се с Ирмом најрадије и што пре заручио. Господин мајор, који случајно наиђе за време нашег разговора, честитао ми је на Ирми и рече: „Да сте војник, не би сте дуго одуговлачили свадбу. Прославите сутра верење". И тако сутра славим веридбу. Пријатно ме је изненадило, да Ирма добија и мираз.

21. августа. Ново изненађење: добијам таста! Стари мајор се жени мојом будућом таштом. Баш ми је мило — биће слободнији. А деце можда нећу ни имати.

2. септембра. Брак је дивна ствар — али сирота наука! Са њом је за два месеца свршено. Ирма је најдивнији цветак, који сам икад узабрао.

М. Ђ. Бугарски

ЧЕСТИТОСТ

— Ј. Е. СЕКАРТ —

Ишли смо оба царским друмом из Писка Табору.

Идемо, другар прича о свему могућем а ја сам само слушао. Ишли смо около „ринговке" коју је прескупо начинила пиштчанска општина, али за исту није могла наћи глину.

Циглана стоји, а цигле гради жид, који

КРАГНОВА ЖЕНСКИХ

ОД КОЖЕ И ПЕРЈА, У НАЈМОДЕРНИЈИМ КРОЈЕВИМА, ПРЕПОРУЧУЈЕ

ПОМОДНО ГАЛАНТЕРИСКА ТРГОВИНА

КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА

преко друма има своју сопствену бараку и своја пољ, а испод њих срећом и глину. Писачка циглана сија се као очешљана невеста, жидовљева је до душе прљава, али ипак за то — брекће.

С друма стрча по шумској стазици девојче. Још од Писка ишла је пред нама. С леђа чинило се, да пред нама иде анђео, мимо то, што је имала на себи саме рите полуварошке моде и сеоскога укуса. Другар рече: „Одох за њом!“ На то ћу ја: Не иди! Идемо сами а тако је дивно!“ „Ба,“ одмахну руком, „баш ми је запала под кожу електрична искра. Још од Писка гледам за њом и нешто ми говори: Ето пустоловине! „Насмејах се: „Теби је до пустоловства. Сит си, испаван и наљењствовао си се. Она ће мучно марити за твоје пустловство!“

Можда сам био тим речима и извиђљив. „Ох — скоро узвикну — баш ћу је извести на пут!“ и с поуздањем у се, завитла штап око главе. Мени дође да постанем моралиста, очитах му лепу топлу буквицу о чистоти и дужности штитити невиност. Саслуша моју проповед, одухну пухар с цигарете и пође стазом за цуром. Умео је да решава своје проблеме практично...

Испочетка сам мислио: „Иди ти само! Она ће ти испричати што о пустоловству!“ И размишљао сам даље.

То је сеоски пупољак. Рано у три часа отерала је газдарица од куће да насече траве. Пекла се на сунцу до подне. Од подне је шаље газдарица с кошем од педесет килограма три часа хода, укупно дакле шест часова — као у шетњу, а кад се врати, чека је опет посао и то не баш лак... Таквоме девојчету није заџело до пустоловства. Осим још можда, у тихој мирисавој ноћи, кад јој дође њен „најмилији“...

Мислио сам тако, а међутим је другар негде ловио девојче у своје грешне вигове.

Растиње је дисало озоном, борје је шумило а у даљини се чула кукавица.

Из напрслих кора цедила се смола, лептир је балансирао над цветним јагодама а мрави су колонама прелазили пут.

„Живот!“ довикивала ми је шума и у мени се одазва нека непозната туга... Као да ми и унутрашњост узвикиваше: „Живи!“

Престадох моралисати и почех скоро завидети. Другар већ ваљда љуби девојче! Оно вели: „не, не, не“, али жудно очекује одсудан тренутак... Ех сатано, одиђи!

А мисли ми узавиру крв и узалуд себи говорим: „Нисам бар онакав, као друг ми, који заводи...“

„Ej, ej, заводи...“ а нешто грешно се опет одзива слатко из крви.

Не, нисам онакав ..“ браним самога себе а срдитост ме прожима, што тај грешник опет негде слатко греши... Сад је стеже уза се... љуби јој уста... њене очи... срце бије... Моралзираш и срдиш се, — завидиш. Човек хоће да се обмањује! Хоће да је боли кад је најгори ..

Али ко то к мени долази? Другар! Стеже ми руку и осмехује се: „Хвала, пријатељу! Хтео сам да грешим, али су твоје речи опет победиле! Ценим невиност и поштујем је!“

Ја опучих опет придиковати. Глас самосвести опет зашапута: Видиш! Бољи си, него он! Поправио си га, а ако ништа друго, спасао си невиност, о неваљалство, које рушиш невиност тако лако, као да ломиш шипку шећера. Пребацивао сам и моралисао... Стигосмо девојче на прашњивом друму. Погледах је и уздрхтах. Несрећница имађаше лице унакажено раком. Погледах друга. Лисац, за то ми је одобравао моје моралисање. А шта би било, да је место рака лице било крв и млеко...?

Превео **Palissy**

Досадашњим претплатницима нашим послаћемо кроз који дан последње свеске „Недеље“ за 1909. год. У тим свескама биће завршен роман „Фасцикла број 113“.

СРПСКИ УГАЉ БОЉИ ОД СТРАНОГ

ЗА ДОМАЋУ УПОТРЕБУ И ЗА ИНДУСТРИЈУ НА СВАКУ КОЛИЧИНУ И НАЈЕФТИНИЈЕ

КОД СРПСКЕ УГЉАРСКЕ КОМПАНИЈЕ

Карађорђева улица 47. — Телефон бр. 832

ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА:

За Србију: На годину 18 динара; на пола године 9 дин.; на четврт године 4·50 дин.; на два месеца 3 динара, месечно 1·50 дин. *За Аустро-Угарску:* На годину 20 круна; на пола године 10 круна; на четврт године 5 круна. *За све остале земље:* На годину 24 франка; на пола године 12 франака; на четврт године 6 франака.

Власник и одговорни уредник Стева П. Видаковић, Ломина ул. 57. — Штампарија Д. Димитријевић.

СТОВАРИШТЕ НАМЕШТАЈА

Ђорђа Матовића

Краља Милана ул. бр. 22 (Теразије)

(преко пута „Москве)

има на продају све сорте

древнога и плеханога намештаја

ЦЕНЕ БЕЗ КОНКУРЕНЦИЈЕ

ШКОЛА

„ПРОСВЕТА“

за поучавање ђака, налази се преко пута „Руски Цар“ — Обилићев венац бр. 42 (угао Обилићева венца и Кнеза Михаилове улице) Обавештења, усмено и писмено, даје

УПРАВА.

НА ЗНАЊЕ

Част ми је известити поштоване муштерије, да сам се са мојом радњом пресељо са Варош капије на

„ЗЕЛЕНИ ВЕНАЦ“ бр. 14.

где се пређе налазила апотека г. Делини-а.

2^. октобра 1909. г.
Београд.

С поштовањем
Антон Келнер
бојаџија и хемичар

ЉУБИТЕЉИМА
ЧИСТОГА СРПСКОГА ВИНА

Препоручује се подрум у Балканској ул. бр. 2 (у авлији с леве стране).

Жупска вина и одлична ракија. Продаје на мање и веће количине. За чистоту пића се јемчи.

Молим публику, да се о одличности мога подрума увери.

Београд, 14. нов. 1909.

С поштовањем
Таса Максимовић
Балканска ул. бр. 2.

ШТА ДА СЕ РАДИ?

РОМАН ИЗ ЖИВОТА НОВИХ ЉУДИ

од

Николе Г. Чернишевског.

Почетком децембра месеца почеће да излази овај чувени роман од Н. Г. Чернишевског, написан у затвору петропавловске тврђаве 1862 и 63 године. Он је и раније у нас неколико пута превођен, али се никада није појавио у целости на српском језику.

Он је нашој читалачкој публици доста познат, те му зато не треба никакве препоруке, јер ко је год имао у рукама преведене свеске, важално је што ово дело није цело изашло.

Сада ће излазити у свескама по два и три штампана табака. Уз дело ће доћи и три лепе писчеве фотографије из три разна доба. Свеска ће стајати 20 пара динарских, а биће их преко 25. Ко положи 4 динара унапред, добиће цело дело без обзира колико свезака изађе.

Сва даља обавештења тражити од преводиоца **Милоја Радичевића** студента технике, Козарчева ул. бр. 5.

КОРИСТИТЕ СЕ ПРИЛИКОМ

У НОВО ОТВОРЕНОЈ РАДЊИ

КОД „ГИГЕРЛА“

КОЛАРЧЕВА УЛИЦА БРО 19 — У КУЋИ Г. ЖИВКА КУЗМАНОВИЋА

Можете добити велики избор мушког одела и иберцигера од модерних штофова и по најновијем журналу.

с поштовањем

РАДЊА КОД „ГИГЕРЛА“

Поруџбине из унутрашњости врши уз доплату тачно и на време.

НОВО ОТВОРЕНА РАДЊА

КОД

„ГИГЕРЛА“

КОЛАРЧЕВА УЛИЦА БР. 9

— У КУЋИ Г. ЖИВКА КУЗМАНОВИЋА —

Има стовариште готовог мушког и дечијег одела, које је снабдевено лепим избором јесенског одела као: *капута, жакета, палетоа, сако-а* на један и два реда за одрасле и дечаке.

ВЕЛИКИ ИЗБОР

САМИХ ПАНТАЛОНА

ОД РАЗНИХ ШТОФОВА

МОДЕРАН КРОЈ И ЧИСТА ИЗРАДА

ПРОДАЈЕ ВРЛО ЈЕФТИНО

Трговцима из унутрашњости 5% каса шконто или почек за шест месеци

Пробајте и видећете да у радњи код

„ГИГЕРЛА“

има најлепши избор одела сваке величине.

Цене су врло јевтине, да ће сваки од пошт. муштерија бити потпуно задовољан.

РАДЊА КОД

„ГИГЕРЛА“

КОЛАРЧЕВА УЛ. БР. 9 У КУЋИ Г. ЖИВКА КУЗМАНОВИЋА

Бр. 49 10—16

МАНУФАКТУРНА, ПЛАТНАРСКА и ГАЛАНТЕРИСКА ТРГОВИНА

СОЛОМОНА Х. ГАБАЈА и Комп.

ВАСИНА УЛ. БР. 5. — ДО УПРАВЕ ФОНДОВА

Услед нагомилане робе распродајемо велику количину робе као: **Сомота** за Блузе и Костиме у најмодернијим бојама; **Штофова** за Женске Хаљине и Костиме; **Чоје** за Костиме у најмодернијим бојама. **Свиле** за Хаљине и Блузе глат и у дезону; **Плиша** за Бунде; **Рипса-Панама** за Костиме у свима бојама, Свиле глат као тафт. Муселин, Моаре, Луџин, Понже у свима бојама. — **Свилени Креп** за Балске Тоалете; **Порхета** за Хахине у разним дезинима; **Штоф-порхета** за Блузе; **Кончаног порхета**: роза, белог клот и на штрафте **Чаршава штофани,** креветски и чаршавски; **Тепиха** на метар у разним ширинама; **Вантепиха жалинсхих** са сликама; јастука жалинских, чаршава жалинских: креветских и асталских за 23 дин. **Платна** у комаду од динара 15, 18, 21, 25, 30. Платна у дуплим ширинама 120 см. 1·30 дин.; 156 см. 1·50 дин.; 176 см. 1·70 дин.; 200 см. 2 дин. Најмодерније **Блузе** сомотске, свилене, чојане, штофане. — *Мустре на захтев шаљемо бесплатно. Поруџбине вршимо тачно и брзо уз доплату.*

С поштовањем

Бр. 4 1— **СОЛОМОН Х. ГАБАЈ и Комп.**

РАДЊА СЕ НАЛАЗИ У НОВОЈ ЗГРАДИ ВРАЧАРСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ

СРЕЋКЕ КЛАСНЕ ЛУТРИЈЕ

I КЛАСЕ 39. КОЛА

којима је вучење 12. јануара 1910. год.

готове су за продају и могу се под мојим жигом купити у Београду

само у мојој радњи

Риста В. Одавић

ОВЛАШЋЕНИ ПРОДАВАЦ СРЕЋАКА

у новој згради Врачарске Штедионице, преко пута „Лондона".

Бр. 4 1—7

Београд, 10. јануара 1910. Година III. Бр. 2.

ЖЕЉА

Илустрован седмични забавник

Власник и уредник Стева П. Видаковић

Уредништво у Ломиној улици бр. 57.

Телефон 262 Телефон 262

ЈЕДИНО И ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ СВОЈИХ ИЗРАЂЕВИНА

ФАБРИКЕ — ГОЂЕВАЦ

НАЈВЕЋЕ СТОВАРИШТЕ

ГОТОВОГ НАМЕШТАЈА

израђује све тапетарске радове и декорације

Тапетарска радња

Боршоди и Мићовић

КРАЉА ПЕТРА УЛИЦА БРОЈ 13

1 2— ПРЕКО ОД „НАРОДНЕ БАНКЕ"

ХОТЕЛ „АЛБАНЕЗ"

ХОТЕЛ АЛБАНЕЗ

Српска кујна без конкуренције

ХОТЕЛ АЛБАНЕЗ

точи се вино бело и црно

СМЕДЕРЕВСКО

СТАНОВИ ЗА ПУТНИКЕ

2 2—

ХОТЕЛ „АЛБАНЕЗ"

МЕЂУНАРОДНА АГЕНТУРА

ФРАЊЕ ФИШЕРА и Комп.

БЕОГРАД

КРАЉ МИЛАНОВА УЛ. 44

Препоручује пошт. господи **трговцима, занатлијама и приватним своје посредништво:**

Трговцима за набавку **мануфактуре, гвожђарске, стакларске и пирибершке робе** а нарочито оне за **бањску сезону;**

Занатлијама за набавку **алата и материјала сваке врсте;**

Приватним за набавку **возова, намештаја, декорација** и т. д.

☛ Сву робу набавља из **првих светских фабрика** у **Енглеској, Француској, Америци, Италији, Шведској, Немачкој** и **Аустро-Угарској.**

За наше руде и све остале производе земаљске налази стране пијаце.

На сва питања даје обратном поштом исцрпне одговоре.

Претплата се шаље уредништву:

ЛОМИНА УЛИЦА БР. 57.

Свеска **40** п. д.

(ЗА А.-УГАРСКУ 40 ХЕЛЕРА).

Београд. — Штампарија Д. Димитријевић, Иван-Бегова ул. бр. 1

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

Позивамо читаоце да се од 1. јануара 1910. г. претплаћују на „Недељу“ или непосредно код нас поштанском упутницом, или код месне поште, која јемчи за тачну испоруку листа.

Претплатна је цена „Недеље“ на три месеца, 4·50 дин., на пола године 9 дин., а на целу годину 18 динара.

Ко би хтео да добије и све досадање бројеве има да плати за њих 12 динара. Ко би претплатио „Недељу“ најмање за 6 месеца, било од првог броја, било од 1. јануара и положио одмах 9 динара, добива на дар дивну слику „Зека буљубаша и његови голаћи“, или „из боја у бој.“ Слика је рађена по живопису одличног и даровитог нашег сликара Петра Раноса, а у дрво ју је резао наш најбољи ксилограф Петар Аничић, који је познат Србству по сликама Бранка Радичевића и Вука Караџића, које је такође он ксилографисао. Продајна цена је те наше слике, коју дајемо на дар 5 динара по комаду. Лепши поклон доиста се не би могао дати читаоцима.

Своје претплатнике извештавамо да ће за 1909. год. добити још четири броја, који ће ићи напоредо са свескама за 1910. годину.

Поруџбине без новаца неће се узимати у обзир.

На Божић 1909. год.
у Београду.

ВЛАСНИШТВО и УРЕДНИШТВО „НЕДЕЉЕ“
Београд — Ломина улица бр. 57

БЕОГРАД, 10. ЈАНУАРА 1910. ГОД.

НЕДЕЉА

ИЛУСТРОВАН СЕДМИЧНИ ЗАБАВНИК

ГОДИНА III. БР. 2.

Власник и уредник **Стева П. Видаковић**

Уредништво је у Ломиној ул. бр. 57.

ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА:

За Србију: На годину 18 динара; на пола године 9 дин.; на четврт године 4·50 дин.; на два месеца 3 динара; месечно 1·50 дин. *За Аустро-Угарску:* На годину 20 круна; на пола године 10 круна; на четврт године 5 круна. *За све остале земље:* На годину 24 франка; на пола године 12 франака; на четврт године 6 франака.

НИЗБРДИЦОМ

МИЛИВОЈЕ М. НИКОЛИЋ

У тескобној и мрачној собици са једним само прозором, а патосаној циглом; у собици која служи за ноћивање и кујну, за шупу и подрум, станује шесторо њих: старац чистач улица са женом му пралом и четворо женске деце, од којих је најстарије у дванаестој години, а најмлађе тек пошло у школу.

Старцу је већ скоро шесета, али убијен немаштином, и сувише изнемогао, погурен, несигурна корака, избраздана лица дубоким борама, обраслих образа до очију ретком, седом брадом а обезубио — изгледа много старији.

Његово Високопреосвештенство Архиепископ београдски и митрополит српски Димитрије

Посрћући у ходу, опуштених руку низ бутине, као да пред собом гура колица; оборене главе, не дижући је ни у сусрету са пролазницима и погледом што лута по земљи — даје слику човека, који вечито тражи нешто што је изгубио. Одевен у униформи старога прописа општинских ноћних стражара, на којој је десетак закрпа, а вунени гајтан, покидан и изгубио првобитну боју; са олињалом, старом, јагњећом шубаром на глави и искрпљеним војничким цокулама на ногама, које купује половне у обућара крпача у улици „Старога телеграфа" — изазива сажаљење, какво се указује људима, већ обиклим у крајњој беди и сиротињи.

До пре неколико година добар мајстор свој, абаџија у некоме месту у унутрашњости, имао је он своју кућу и радњу, у којој је налазило посла по неколико момака, али је са јемства за другога пропао. Неко време после тога радио је у других мајстора, као момак њихов, докле га — на несрећу његову

— вид не издаде, те напусти посао. И тако, прво мајстор свој, па туђ момак, под старост остаде на улици са женом и четворо ситне деце. Не имајући других срестава за живот, дође у Београд где спаде на то, да буде чистач улица.

Убијен тим, он се као какав кривац клони познаника свестан тога, да је својом кривицом допао беде, он се не жали ни на кога. Бежећи од свакога, у чијем би погледу назрео ма и најмање сажаљења према себи, што би га вређало и опоминьало на оно, што је до скора био, сматра да нико, ван његове куће, нема права да мисли о њему. Оскудица, као последица промена у његовоме животу, уместо да га зближи са људима, одвоји га од њих. Једва састављајући крај с крајем, о кори хлеба у кући, трпељиво сноси немаштину; а у зебњи: да не изгуби и ту кору хлеба, као какав аутомат, предано врши свој посао, чистача улица.

У јутру, врло рано, устаје и, са брезовом метлом под мишком, одлази на дужност. У своме колегујуму важи као највреднији, и ако рани и из другога узрока: да пре цигана покупи са тротоара испушене цигаре. Од куће на посао, а са посла право кући, старац не свраћа са осталим чистачима у кафаницу „код дивљег чокота“ на ракију. Он је не пије, да не би трошењем повећао оскудицу, која се и без тога осећа у кући. Чак не би ни пушио, када би дуван морао куповати.

„Они“ га у општини не дирају са места на коме је, и он им је за то захвалан, ма да о своме послу и служби ни с ким не говори, па ни са женом, као што и он њу не пита: куда она јутром одлази од куће и шта тамо ради. Само суботом у вече, када прими своју недељну зараду и дође кући, тутнуо би јој новац у шаку и прошапутао: „Ето, ту ти је све!“

То је готово све што и проговори са женом у току недеље. А то се понавља стереотипно сваке суботе. Исти начин опхођења, исте речи, иста зарада...

Па ни према деци није старац друкчији. Сву бригу око деце води жена, као и о свакој пари, било да је она, или муж заради.

Жена је од мужа млађа за десетак година и куд и камо снажнија од њега. Иде право, уздигнуте главе, забринута лица.... Сваки посао пропраћа неком сређеном журбом, коју госпође у којих она ради и сувише цене, а чега се она ни у својој кући не може да одвикне. У јутру, као и муж јој, иде на посао, а враћа се доцкан у вече, увек забрађена изношеним шамијама калемћаркама, што добија од неке госпође, у које често пере.

Кад од куће пође, носи собом земљани лонац, а у вече, уместо да вечера тамо где је радила, доноси у томе лонцу своју вечеру кући, под изговором: да због деце мора да жури кући, или да од умора не може одмах да вечера. Донесено јело раздели код куће деци, а она са старцем узме по кору хлеба, једу и ћуте....

Дојучерања жена мајсторева и своја газдарица, као праља не пожали се никада на то што је доживела, нити икаком речју пребаци мужу што због тога. Он је то видео и осећао што она осећа и сноси, а обавезан јој преданошћу неодрасла детета према мајци својој, сматра је у кући као неко више биће, нешто веће од себе.

По каткад се деси, да жена остане по неколико дана, не имајући посла, код куће, и онда обоје, и муж и жена, претрну од страха: да се тај нерад не продужи.... У таквој прилици, рекао би коју реч и поразговарао би се са женом, али нема храбрости да отпочне разговор о томе, јер увиђа да нема права, да се на то пожали, пошто се само његовом кривицом дотле дошло и, најзад, што би он сâм, као муж и отац, требало да је тај, што привређује за све њих. Он се боји, да не увреди њу, која, као и он, ради и доноси у кућу.

Њихов живот ма да проткан сиромаштином и оскудицом, тече без прекора и пребацивања. И мужа и жену везује заједничка родитељска дужност и самопрегорење оца и матере...

Најстарију девојчицу могли би већ упутити на који посао, али она остаје обдан код куће, да чува млађу децу, докле је мати на раду — ван куће.

Она хладна збиља и брига, у којој

је огрезао живот чистача улица, и праље, пренесена је са родитеља на децу. И деца, навикнута на сиротињу и оскудицу, која влада у кући, упознадоше пре времена тегобе својих родитеља. Пред родитељима она су неме сенке а шапатом се споразумевају.

И дани се нижу и протичу без икакве значајније промене у животу старчеву осим једне: старац је у последње време осећао како га снага из дана у дан нагло издаје.

*

Једне суботе, када у општини исплатише старцу недељну зараду, рекоше му да је отпуштен.

То га порази са свим и дотуче. Оно чега се он толико плашио, дошло је. Хладна језа, измешана са зебњом од онога што је за њ најстрашније, неизбежно и неодољиво, обузе га; смрзи и уништи и оно мало отпорне снаге и присебности у њему. Он виде последице свега тога, а себе као оца и мужа. Пред очи му изиђе слика његове деце, гладне и неодевене, како му пружају руку тражећи хлеба. Он се стресе; осети како му мишићи заиграше на образима; суза му се заврте у оку, пљусну и скотрља се низ образе, а брада заигра.

Старац окрете главу на другу страну да не гледа и не види то; његове се мисли побркаше пред том сликом.

Заставши, гологлав, у ходнику општинском, бесвесно је зверао око себе. Хтео је да замоли кога, да га врате у службу, али се не мога сетити кога за то треба молити. Његов се поглед, прелазећи са једнога предмета на други, најзад задржа на људима што улазе и излазе из ходника. Неки се у проласку очешаше о њега; други га гурнуше и обрецнуше на њ, јер им би на путу, а он збуњен тим, гњечећи руком шубару, да не би ником био на сметњи, изиђе из ходника, па пође кући.

Корачајући ногу пред ногу, застајкујући пред излозима трговина, ишао је лагано, са шубаром у руци.

Доцкан у вече, стигао је кући и пружио жени недељну зараду пропративши оним уобичајеним: „Ето, ту ти је све!“, али не смеде да јој рече да је отпуштен. Бојао се да жена не протумачи да је отпуштање дошло његовом кривицом и да му не пребаци због тога и за све оно, што је дотле с њим доживела.

Сео је за сто и посматрао децу, како вечерају јело, што им је мати донела то вече одande, где је тога дана радила; одгурну комад хлеба што стајаше пред њим на столу и леже у кревет.

Сутра-дан, у недељу, устао је, по обичају, рано. Науми опет да каже жени да је отпуштен, али не знаде како да отпочне говор о томе.

„Нека, казаћу јој сутра, прекосутра, док нађем каквога другога посла..“ — мислио је, ма да није био убеђен у то, да ће га извесно наћи.

У понедељак је отишао у јутру од куће. Принуђен да се ма каква посла лати, реши се да обиђе познанике, које је дотле избегавао. И оде им, али не нађе посла у њих. По подне оде на жељезничку станицу, не би ли као носач зарадио коју пару. Удружени носачи, пошто старац не беше члан њиховога удружења, отераше га.

То га још више забрину.

Идућега јутра био је на Тркалишту и стао на уласку сточнога тржишта, нудећи се купцима јагањаца и прасади „да понесе.“

Нека госпођа позва га да је послуша. Он пође за њом кроз редове продаваца стоке. Госпођа је купила повеће јагње од сељака, те рече старцу да га понесе њеној кући, па ће му платити шта је право.

Старац покуша да понесе јагње, али не имаде ни толико снаге да га дигне. Госпођи то не би право, те га изгрди:

„А што се нудиш и пртиш оно што не можеш носити?“

Он само уздахну, обори главу, пусти јагње и изгуби се међу људе. И сам увиде да је госпођа у праву. Не знајући ни сам куда ће, он стојаше неко време пред тржиштем, па онда крете бесциљно улицама.

— — — — — — — —

Крију̂ћи од жене да је отпуштен, одлазио је јутром брижан од куће, а враћао се у вече кући још брижнији.

Шесторо њих у кући спали су на једну, несталну, женину зараду... А помисао на то, да се већ дотле дошло да се од женине зараде само живи, пекла га је страшно.

Најзад је дошла и субота, од које је толико зазирао, јер посла не нађе, а жени не рече да је отпуштен. У вече када прекорачи кућни праг, учини му се као да жена пружи руку, очекујући да јој дâ своју зараду.

Збуњен, уплашен, старац окрете бојажљиво главу на другу страну, бежећи од женина погледа; седе на кревет, па од бриге заспати. Ни жена није спавала; она је, замишљена, седела на столици до пећи, окренута лицем дечјем кревету. Најзад она устаде са столице, приђе лагано на прстима деци; наже се над њихов кревет и ослушну пажљиво како дишу, па пошто се увери да спавају, приђе старцу и зовну га:

„Устани, вечерај! Не брини се, Бог је добар. Зашто кријеш од мене да ниси у служби?“

Он се трже; нека силна, топла струја прожма га у тренутку. Њене речи, искрене и благе падоше као мелем на тешку

Кућа покојнога попа Анте, а сада попа Денка у Старом Нагоричану[1]

подупрв се лактовима о сто, сакри лице међу длановe. А када зазвечаше тањири на столу, он се свуче и леже у кревет, сматрајући да нема права на кору хлеба, коју није сам зарадио.

Деца су вечерала, па полегаше на простран кревет, с друге стране стола. Слаба лампина светлост жмиркала је у соби, у којој је владала тишина, те се чуло одмерено дисање дечје. Он се окреташе у постељи, али не могаше

[1] Из књиге „Јужна Стара Србија“ од д-ра Јов. Хаџи-Васиљевића.

рану. Његов се поглед сусрете са њеним. У њеним очима он виде бескрајно сажаљење и бригу... То га збуни и сплете... Он хтеде нешто рећи, али га суза и пљувачка загушише...

„Купићемо тестере и ногаре, па ради колико се може“ — тешила га је она.

И он се први пут у животу заплака пред женом. У ономе што од ње чу, виде њену бригу и пожртвовање за оним што их везује и признање на ономе што је дотле учинио. Био је потресен женином добротом. У место пре-

кора, коме се надао, дошао је савет; у место презирања виде саучешће; а у место на очајање, наишао је на утеху. Женине речи подигоше је још више у његовим очима...

(свршиће се.)

НА СВЕТОЈ ЈЕЛЕНИ

Позоришни комад у два чина од г-ђе Северин. Превео М. Ј. Радојевић, поручник

(НАСТАВАК)

ПОЈАВА X

Исти. — Беца.

Беца (показује посетиоцу). — Ови би странци желели да походе ђенерала зове како ко хоће, али ми нико не може одузети оно што сам! У осталом ја никог не могу да натерам да ми какве почасти чини. Људи, који су у гроб сишли, не могу примити походе. Не пристајем. (Беци, која одлази). Је ли та молба баш од речи до речи таква, као што сте је ви исказали?

Беца. — Готово баш тако, ђенерале.

Наполеон. — Да... Лепо сте у томе испунили своју дужност.

ПОЈАВА XI

Исти без Беце

Двојица слугу под надзором Маршана ређају столице око великог стола.

Наполеон (устаје, па иде с једног краја на други). — Чудна жена! Као бајаги уре-

Српска дебањова пољска батерија

Бонапарту и (иронично) пратиоце, који су се жртвовали, да би му ублажили ропство.

Наполеон. — Поновите...

Беца. — Далеки путници моле, да их прими ђенерал Бонапарта.

Наполеон. — Чуо сам добро. Само ми некако изгледа чудноват израз „ђенерал Бонапарта"!.. У осталом нека ме ћује неке ормане, а она се тиме служи да би нашла начин и средства да све чује, да све дозна и да лута као каква утвара по целој кући. Она је шпијун, пакосница! (С подсмехом се клања г-ђи Монтолон, која се непрестано мргоди). Срећна је само што уме да се претвара као да ништа није било... (Хватајући Гурго-а за уво). Хајд, Гурго, Гургице, чедо моје, не љути се

више; дичите се са ваших седамнаест битака... Овде вам је врло рђав мач... Ја имам лепих турских сабаља, даћу вам од њих једну, ону од Абукира. (Заустављa се зачуђено пред г-ђом Бертран). Ах! Красне хаљине! А после... после.. Ја то зовем лепом бистом за ручавање! (Г-ђи Монтолон све више и више устежући се). Вами, госпођо, у овом срећном часу сто пута хвала на белешкама, које сте ми синоћ обећали, односно уговора; оне су врло тачне. (Међући Бертрану руку на раме.) Бертране, пријатељу, ја сам вам срећан што ћете овде ручати. Од деце чему се бољем могу и надати?

Бертран. — Врло добро, сире, велико вам хвала.

Г-ђа Монтолон (опоро). — И Тристану је добро.

Ла Каз (смејући се тихо). — Приметићу Вашем Величанству, да не говорим о Емануелу...

Наполеон. — Јадни мој, Ла Каже! Ви, ви сте одиста прави философ. Реците да за време моје моћи нисам ништа учинио за вас! Ах! Како жалим што сам се огрешио, ма да то нисам желео!

Ла Каз. — То се не рачуна, сире.

(Седају за сто. После Наполеона г-ђа Бертран десно а г-ђа Монтолон лево).

Наполеон. — Е па, чега има новог?

Бертран. — Долази Њу-Кастл, сире. Кроз час два искрцаће се.

Наполеон. — Једва! Ах, среће! Новости из Француске, из Аустрије, од мог сина. Добар глас, Бертране, добар!.. Али ипак нешто слутим. Јутрос сам видео Хедзн-Лова. Ужасан створ! Примио сам га дрско; сагнуо сам главу а напрегао уво. Разговарали смо као два овна, кад хоће да се сударе.

Бертран. — Па и ја сам се после с њим састао.. Он се усудио да дође, да ми каже да се упрости домаћи ток живота, да се обуздају трошкови! Говорио ми је да не умем да се устежем за столом Вашег Величанства... свакодневно да буду само четири госта, а недељно само једном изузетак!

Наполеон. — Дрзнуо се...

Бертран. — Да, сире. Ја сам му одговорио просто: „Чините шта знате. Бог и свет су нам сведоци"... Али ипак рецте. Гурго, да ли ће нас тиме оборити?

Гурго. — Ја! Шта сам још ја учинио?

Бертран. — Штете, то јест трошкове.

Монтолон (подижући главу). — Трошкове?

Бертран. — Са свим тако! Каква вам је то мисао пала на ум пре неки дан, да својим коњем прескачете ограду?

Гурго. — Ах! Кад се немам чиме забавити?

Наполеон. — Чудновата забава!

Бертран. — Гувернер се жали. А има и некакав закупац, који се тужи за ваш ономадањи лов.

Наполеон (Гурго-у). — Шта сте уловили?

Гурго (поносито). — Једну јаребицу, сире.... једну са целог острва!... Две грлице...

Г-ђа Бертран. — И! ха!

Бертран. — И?

Гурго — (осорно). — То је све.

Бертран (смејући се). — И једну крмачу.

(сви се смеју).

Гурго. — Пошто није било друге дивљачи!

Наполеон. — Све зависи од врсте лова... А мале Балкомбове? А Нимфа, Маријана Робинсон? А мис Вилк, Бутон-де-Роз?

Гурго. — Ах, сире, толико има стена и литица на овом острву, да се бојим да нису прешле и у срца ових лепотица!

Наполеон. — Оставите! Ви сте бећар... а те јадне девојке никада и не сањају о својој удаји.

Гурго. — Да, али...

Ла Каз (иронично). — И самосталност има својих лепота и драži.

Г-ђа Монтолон (намерно). — Као мамелуткиње.

Гурго (срдито). — Ех! на пример: ни једне није било у служби код великог маршала, од како сам ја дошао, да није подивљала! Зар ви мислите да је то живот! (општи смех).

Наполеон (пије, па се нагло заустављa). — Пих! Шта је ово овде?

Монтолон. — Шта, сире?

Наполеон. — Вино! прави отров!

Гурго. — То је грозно.

Наполеон (слуги). — Додајте ми воде. Нека је сама каша, ипак ће бити боља.

Монтолон. — Енглези могу бити сигурни, да од тога производа нећемо

пити више ни по боцу дневно на лице, као што нам је одобрило Њено Величанство Британска.

Наполеон. — Па зар је нами подељено на оброке?

Монтолон. — Јутрос, сире.

Наполеон. — Да ли ће се то дознати у Европи! Да ли ће се дознати да је моје ропство понижено до такве беде!

Ла Каз. — Можете се жалити...

Наполеон. — Жалите се ви, господо. Нек Европа зна па нек се љути. То је за мене испод мога достојанства и мога карактера. Ја или наређујем или ћутим!

Г-ђа Бертран. — Па и хлеб је буђав!

Наполеон. — Тако је било и прошле недеље. (узима хлеб, проба га, па га баци. Слуги позади њега). Упитајте с моје стране официре 53-ћег пука, тамо у пољу, да ли би ми хтели дати мало двопека од њихових војника. С њима сам тридесет година ратовао, па ме, ваљда, неће одбити.

Бертран. — Одиста не, сире, они су сви бонапартисти.

Наполеон. — То је истина. Но знате шта је казао некакав ветеран у пуку, кад ме је први пут видео?... „Жестоко су ме преварили, уверавали су ме да је тако стар. Али ништа од свега тога; злосрећник ће претурити бар још шесет битака преко главе!" Томе се радује.

Ла Каз. — Слава се овековечава, сире. А који би од великих војсковођа узабрао више лаворика од вас, кад сте обесмрћени сјајем славе? Зато је берберски султан у свом наивном фанатизму казао, правдајући се ратоборној намери Вашег Величанства: „Противу Великог Наполеона? Ах, не, никада! Ми да ратујемо с Богом!"

Гурго. — То је врло згодно употребљено!

Наполеон (смејући се). — Ха! У Маварску... Врло се добро сећам да ми је један путник причао, кад је пролазио преко острва, да је недавно видео у Техерану моју слику изнад престола персијског шаха; а адмирал ми је казао да се на Сандвичком острвљу веома радо распитују о мојој судбини.

Гурго. — Врло радо? Ах!..

Наполеон. — Пст!.. Препредени развратниче! (сви се смеју).

Бертран. — Па она старица од осамдесет и три године, која се од шесдесете године нигде није макла, изишла је једног јутра на пут да бар „из даљине види императора!"

Ла Каз. — Па ови нордтумберландски морнари, па кинески лађари, па малајци, сви се излажу пушчаним зрнима страже само да прећу ограду и да добаце киту пољског цвећа!

Наполеон. — Да, да, знам то... Али у пркос моје славе све су ми шешире покрали! (сви се смеју). Нестаје једног по једног као цигарета. Ако се овако продужи ја ћу једног дана бити забрањен марамом... а и њих још врло мало имам, па и оне се поцепале као заставе моје јуначке гарде!

Монтолон. — Јер је забрањено да се са копна доносе ствари за тоалету...

Наполеон. — Да, враћају ми опсадни новац. Колико ли ме је пута јадна Јозефина прекорела за индиске муселине, батисте и шалове. Али треба имати на уму да нисам још доживео врхунац беда. Да сам умро на престолу, онда бих у облацима свемогућега био као каква загонетка за људско добро. Данас, благодарећи несрећи могу ме осудити да идем го.

Ла Каз. — Па још да се не клевета! Али Голдшмитове брошуре, Варенове пасквиле!..

Наполеон. — Де! де! Списи, догађаји, све то клизи око мене као зрно по мермеру! А зашто то чине? Ако коме падне на ум да тврди да ми је длака порасла и да идем четворноошке, имаће људи, који ће рећи да ме је Бог казнио као Навукодоносора.

Монтолон. — О! сире!

Наполеон. — Него! него! Зар не видите, да су се оне три енглескиње, које су ме прекључе виделе, ужасно преварile? Ја сам убеђен да су се оне надале, да ће видети какву крвождену животињу с роговима. (Смеје се, мучећи се да одсече парче меса). Све нам шаљу те мршаве краве! Ја се не сећам да сам добио жилавије месо ни у двору ни у шатору на бојном пољу!

Г-ђа Монтолон. — Па није још иструлело!

Бертран (Гурго-у, који се мучи око меса). А! ето вам двобоја!

Наполеон. — Доста, не треба ми више! Могу ли добити јаја?

Монтолон. — Сире, пацови су подавили кокоши.

Наполеон. — Онда шољу млека?

Монтолон. — Нема, сире. Нарочито вечерас нема. Купљена крава већ недељу дана не долази.

Наполеон. — Онда кафе?

Монтолон (врло тихо). — Али... немамо ни кафе ни шећера.

(За ово време Маршан је спремио фигуре шаха на столу за играње).

Наполеон (устаје весело). — Хајдемо!

Монтолон (води Наполеона на страну). — Сире, лиферанти траже наплату. Хедзи-Лов нам је кредит са свим укинуо. Ја сам вам пре петнаест дана казао; бојим се да вам поновим: треба примити на себе један део.

Наполеон. — Примам, сутра ћете добити новац. (Бертрану) Кад отпратите госпође вратите се овде са осталом господом... (јаче) Хоћемо ли једну партију шаха?

Бертран. — На услузи сам, сире.

Седају, па играју. Остали седају десно. Тишина. Чује се да пада киша.

Наполеон и Бертран играју шаха на Светој Јелени

Жестоко! Иде све по старом: притегнуће копча грло! Криво ми је само за ове госпође... Није баш тако бедна гозба, као што је грозно понижење...

Монтолон (слугама). — Дижите са стола!

Гурго (води Наполеона на страну). — Сире, сад ће маршал писати рачун... по трећи пут!.. Хоће ли Ваше Величанство да ставим педесет динара месечно за коњушницу!

Наполеон. — Добро, обратићу пажњу на то.

Г-ђа Монтолон (Гурго-у). — Да ли ће ваш таван опет да прокисне?

Гурго. — Увек, сваке ноћи редовно, као да се облак провали над мојом собом; кад се пробудим сав сам у голој води!.. У осталом, моја је соба најгора; стрпали ме као у какву менажериску преграду!

Г-ђа Бертран (Ла Казу). — Да ли кадгод престају пацови да трчкарају по вашој постељи?

Ла Каз. — Свагда се само шетају.

Али још је горе, што појеоше и оно мало свећа и писаће хартије, што смо тако тешко набавили.

Монтолон (подиже очи к небу). И још какког гада нема овде!

Г-ђа Бертран (г-ђи Монтолон). — Комарци ми појеоше децу.

Г-ђа Монтолон. — Тако је. Моја ћерчица целе ноћи плаче.

Наполеон (не окрећући се). — Хајде, хајде! изнемогла је. Треба јој певати:

Отац ми је код куће,
Шта хоћете ви? (тихо)
Отац ми је код куће,
Шта хоћете ви?

(Велика пауза — тишина).

Г-ђа Бертран (полугласно). — Знате ли шта се чује?

Г-ђа Монтолон. — Шта?

Г-ђа Бертран. — Да се у Лонгвуду појавио вампир: сиви човечуљак! Вићали су га људи да тумара око стана.

Гурго. — Ето глупости! (Монтолону) Смем се опкладити да су се то прибли жавали стражари?

Монтолон. — Да, ја сам га очекивао.

Гурго. — Јест! Ви мислите да нисмо потпуно опкољени!

Наполеон (продужујући игру). — Шта сплеткарите ту?

Г-ђа Бертран. — Говоримо о сивом човечуљку, сире.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Коста Ј. Поповић
директор Народне Банке

Рушевине „Мисе" до рудничког града

ЧИТАЛАЦ

ИЗ УСПОМЕНА ЈЕДНОГ УРЕДНИКА

написао ЖАРКО

Ишао сам улицом замишљен. Шта сам мислио? То ћете знати и без нарочитога приповедања кад узмете на ум да сам уредник српскога листа, за који сам желео да утичем на добар тон писања. Да је Бог после петка престао стварати и узео одмарати се т. ј. да је прескочио суботу и од петка прешао на недељу, могли би издавачи српских листова још и поживети који час блаженога века...

Сад знате какве сам муке мучио и о чему сам премишљао идући лагано преко Теразија. Платити више него што се примило, може и да буде у месецу једне суботе. Али чинити то сваке суботе — како да не зажалим што се у низу Божјих дана нашао и тај сарафски дан!—

Неко ме пљесну руком по рамену, и док се пренух из мисли већ је поред мене био пријатељ, који ми стеже руку и који се сјаше од задовољства, што ме је после толико дана видео. То ми сам рече, и ја му верова.

— А како „Морава"? — упита ме он за мој лист.

— Па... лагано отиче даље! — најох фразу да му одговорим и да му опет ништа не кажем.

— Море не отиче она лагано него гура баш као права Морава! — вели он с очигледним расположењем за лист. — А, вала, и вреди!

— Пратиш ли је, вере ти?

— Како ме то пи, таш! Ама проучим је од почетка до краја! Све је красно, све је ваљано! Због ом пријатељу!

Опет ми стеже десницу и одвоји се у споредну улицу.

На лицу му читах жалост што га хитан посао одазва на другу страну, те прекиде разговор о „Морави" која му се тако допада и коју с толиким задовољством чита.

— Због ом, пријатељу!

Ове му речи добацих од срца, јер је срцу

лакше када види да његове боле дели неко са њим...

* * *

„Морава" је морала престати да излази. Пре три недеље изишао је последњи број. Нико сем мене, није знао да тим бројем престаје лист, који ме је стао толких жртава, за који су везиване толике лепе наде моје, и с кога сам био поносан још унапред. Од свега је био оправдан понос: и данас могу мирне душе и светла образа поменути у друштву име свога листића, о коме ми онда нико не смеде јавно р.ћи ружне речи.

Ишао сам улицом.

Жуто јесење лишће падаше с обе стране узане алеје и као последњим јесењим даром засипаше стазу и њене проходиоце.

Суморан јесењи дан — суморно расположење душе.

Јесен се спремала да издахне, онако како је пре неколико дана престао наде пун посао један....

На сусрет ми из далека прилажаше стари пријатељ, коме се „Морава" онолико допадала и који ме је онако искрено и пријатељски храбрио да у послу истрајем. У први мах ми би чисто тешко што ћемо се сусрести: мучно је слушати речи утехе кад нема помоћи ономе што је прохујало. А после ми дође као нека душевна потреба да с неким поделим тугу своју. И зато се приближивању његову чисто обрадовах.

— Добар дан! Здраво „Мораво"! — викну мој пријатељ пришавши ми, и пре но што стигох разабрах се од изненађења шта треба да значе његове речи, он продужи!

— Халал ти вера шумадиска! Халал ти млеко српско!

Не могох више издржати, већ му рекох:

— Не разумем те, не знам шта мислиш!

— Ама, брате, мислим на твоју „Мораву"! Славно, Бога ми! Свака ти реч злата вреди! И прекуче и јуче — не знаш који је број од кога лепши и јачи. Данашњи сам оставио да га довече на тенане читам.

Сад ми би јасно.

Не рекох му ништа, корачих корак у десно да га пропустим проћи, њега који купује и данас лист, што је пре три недеље престао излазити, њега који лист помаже и данас управо онолико колико га је и онда помагао....

Такав је свет који „купује и чита" српске листове!

ИЗ „СТАРИХ ПРЕДАЊА"

Царство Бола

— Р. М. В. —

Бол очију мрачних, у којима блиста
Мржња против лажног и ништавног века
Рукама гвозденим задрма човека,
И слутњама тешким, ко крстачом Христа,

Притисну му душу. Тад језивим криком
Зајеца над празним ништавилом што је
Разавило моћно густе мреже своје
Човек, бедна авет са „божанским" ликом.

То је било давно, још у терцијару,
И од тада Бол је у своме атару
Владао човеком и вољу му моћно

Убијао својим ужасним погледом.
И веци су журно пролазили редом,
Пуни вечне тајне ко немило моћно.

Новембра, 1909.

Б.

Каваљерска историја

— SVAT. KARMEN —

Господин књиговођ, Еразим Ћихошлапек је добар човек, али кад год га видим, ја му се још из далека уклањам, јер није пробитачно упуштати се са њим у говор. Једном почиње политиком, другда временом; а говори, говори, речи му теку непрекидно, као непресушни поток и ви се и не надате, а он вам већ понавља своју каваљерску историју, коју сте били принуђени чути толико пута, колико год сте се пута са њим срели.

Читате ли и најновији роман по десети пут, омрзне вам, а слушате ли по десети пут једну исту причу — нота-бене причу, у којој нема ни труни духовитости, још ћете постати и нервозан и чуваћете се да је чујете и једанаести пут. Па ипак, шта је једанаест спрам педесет? Да, пожалите ме, јер ме је педесет пута усуд саставио са господином Ћихошлапком, на улици у парку, у кавани и педесет пута, с неопростивом подробношћу кључала ме је у мозак његова ништавна приповест.

Проклет нек је дан, кад сам се са њим

ШЕШИРА

МУШКИХ И ДЕЧЈИХ, У НАЈВЕЋЕМ И НАЈЛЕПШЕМ ИЗБОРУ

ДОБИЛА ЈЕ ГАЛАНТЕРИСКА ТРГОВИНА

КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА

упознао, нека је проклет пријатељ, који је био узрок тога познанства!

Десило се овако:

Јунскога вечера ишао сам с пријатељем по вашлавском шеталишту, био сам весео, безбрижан; јер сам носио срећу у срцу и није било ничега, што би ми пречило да се не радујем животу. Поред нас је пролазила маса дивних жена, чији је смех звонио као сребрна звоњава, а очи су пламтеле радошћу као сјајне звезде.

Од једног пријатеља побледе и стаде. „Ћихошлапек!" узвикну изненађен и пре но што ударих да га питам за објашњење његова ужаса, дочепа ме за руку и повуче собом излогу блиске посластичарнице.

„Посматрај овамо", заповеди „торте и чоколаду, питу или што хоћеш, али те молим, само се не обазири! Ако нас спази, пропали смо!"

Нисам, до душе појмио, само сам ипак нагађао загонетну опасност. Покорно сам послушао одсечно наређење. Као два дечака, којима при погледу на колаче пође вода на уста, бесмо и ми поболи носеве у стакло и подвргосмо детаљноме прегледу ствари наслагане у излогу. Друг је једним оком испитивао ситуацију на тротоару.

„Зло је! Упутио се овамо и зацело ће нас видети. Морамо унутра", рече:

„Не једем колаче!" приметих.

„Не мари, данас ћеш их јести!"

И већ ме је вукао вратима, дохвати кваку и — — —

„А ви прождрљивци!" Зачу се иза нас громовит бас. „Ко би и помислио, да господин Петко такође... хе, хе, хе!"

Пријатељ Петко опсова кроз зубе, пусти кваку, обрте се и удеси лице за најљубазнији осмех.

„Каква случајност, господине књиговођо! Радујем се веома —".

„А за мало ми не утекосте!"

„Та мој колега овде, тако је јешан!"

Дакле ја!?

Зинух већ да се оградим од Петкове лажи оштрим протестом. Али Петко као да је појмио моју намеру, не пусти ме до речи, трепутно узе улогу посредника за узајамно представљање. Кад то сврши, брзо се опрости.

„Шта, ипак хоћете да ми побегнете?" упита господин Ћихошлапек прекорно.

„Опростите, неодложан посао — — —"

И за тренут пријатељ отперја, а ја остадох с господином Ћихошлапком сам.

„Дакле, куда?"

„До Винограда[1], рекох.

„Истим путем, поћићемо заједно, ако допустите."

И пођосмо.

Тада сам први пут дознао каваљерску историју. Из учтивости сам био пажљив слушалац. Кад довршии, изгледало је, као да му је веома лакнуло.

На растанку ми снажно продрмуса десницу и љубазно ме потапша по рамену.

„Ви сте красан, разуман човек. Надам се, да ћемо се што пре видети."

Идућег јутра, тек што крочих ван куће, сретох Петка. Чекао ме је.

„Како је?" поче радознало.

„Шта?"

„Ну, онај Ћихошлапек. . Долада ли ти се?"

„Добар човек."

„Зацело ти је испричао, све до оног плеснивог догађаја."

„Да."

„Па, шта велиш?"

„Ништа."

Пријатељ се чудновато осмехну.

„А шта, ако ти то буде причао по пети, десети, по двадесети пут?"

„Зашто би то чинио, кад сам то већ једном чуо?"

„Чекај, видећеш!"

И видео сам, још истога дана. Јучерањи се догађај поновио и ја сам опет запао у Ћихошлапково друштво.

Почетак је био душе ваља другачији, господин књиговођа је говорио о канаринама, које, вели, има код куће пуне кролетке, поучавао ме је њиховом гајењу, али после неколико минута мајсторски, као какав чаробник обрте говор с канарина, на свесоколску свечаност и пре но што бих избројао до седам, већ је пред-а-мном развијао по други пут познату своју историцу. Уздахнуо сам, с резигнацијом се предадох немилосрдноме усуду, заричући се у себи, да нам овај састанак буде последњи.

А шта могу, што ми се намера осујетила? Недељу дана сам још и остваривао намеру, испред Ћихошлапка сам свагда утекао, али на послетку ме ипак дочепа и говор поче „da capo al fine". Узалуд сам му скретао пажњу, да ми је то, што прича, већ два пута причао и да сам све запамтио до ситница тако, да није потребно да узалуд губи време око те ствари,

[1] Један прашки кварт.

ПЕТРОГРАДСКЕ КАЉАЧЕ

: : : ПРИЗНАТЕ СУ У СВЕТУ : : :

КАО НАЈБОЉЕ

ИСКЉУЧИВУ ПРОДАЈУ ЗА СРБИЈУ ИМА

ГАЛАНТЕРИСКА ТРГОВИНА

КОСТЕ НИКОЛИЋА и ДРУГА

коју до смрти нећу заборавити; није ништа марио, што ме његова отрцана прича очигледно гњави и не смилова се, док је не доврши.

Неко време после тога ужаснут сам се крио код куће, где би, без сумње, као на стражи обилазио господин књиговођ, како би ме, чим се појавим, дочепао и поново ме тиранисао, ради свог начина забављања. Нисам желео да поново кушам своје стрпљење и да загорчавам себи живот вечито истоветном љубазношћу хвалисавог ближњег, који, како је изгледало, на силу се бога труди, да ми стално праћењем одузима мир и спокојство и довести ме до очајања. У осталом, то не беше баш тако далеко... Чим сам крочио на улицу, дочепао би ме опет. Побегао сам на излет, у шуму ван Прага и први кога сам срео, био је Ћихошлапек. У кавани, парку, позоришту, свуда ми је био у стопи, љубазно би ме упитао за здравље, похвалио би диван, угодан и топао дан, па би одмах пустио тракавицу бесмисленог ораторства, у коме је прво место заузимала, разуме се, историја, која ме је ужасавала као рђава савест, а испред које сам безуспешно бегао. Радио ја ма шта, ипак нигде спаса ни помоћи. Затворих се у стан, издржавајући добровољни, домаћи притвор, само да поново не паднем у руке господину Ћихошлапку.

Са спољашњим светом везивале су ме само новине и стара, наглува служавка. Седео сам у наслоњачи као бојажљиви хипохондар и навлачио сам на прозоре завесе; јер сам и спрам сунца гајио неповерење.

Башкарим се тако, башкарим и опорављам се од тешкога сна, а изненада зазврји звонце, изиђем да отворим и гле! — господин књиговођ стоји пред-а-мном.

„Апропо, пријатељу, одавно вас нисам видео. Ваљда нисте болесни?"

Осмехује се, провуче се кроз полуотворена врата у собу, седа без понуде, часак ћутке премери зидове, па тек почне:

„Овде би била потребна каква птичица. Запева и човеку је одмах веселије. Овако сте овде као у апсани."

„Да, каква птичица", одговорим мрзовољно.

„Знате, пошто вас необично волим, даћу вам канарка. Мужак... pop plus, ultra! Жут као восак, витак као девојачки длан. Па тај глас! Хорови анђелски би му завидели."

Нисам му ни захвалио за његову благонаклоност, већ сам се мрштио, као на незвана госта. Он се на то није ни осврtao, мљаскао је језиком, а руком се тапкао по колену.

„Велим, брату га не бих поклонио, али ћу га вама дати, зато што вас волим... Кад

Бељаковачки манастир Свети Ђорђе, у Јужној Старој Србији

нам оно за време свесоколских свечаности дође шурак —".

Таако... ето га већ!

Ћихошлапек се закикота, да је чак и столица под њим пуцала.

„Шурак — хахаха! — Беше вам то дивна историја!"

„Знам је потпуно."

„Није могуће, пријатељу! Варате се, чини ми се."

„Не варам се, господине књиговођо! Сами сте ми је причали. Шеснаест пута. Молим: ше-сна-ест пута!"

„Не раздражујте се, драги пријатељу", умиривао ме је тврдоглави напасник и као у знак помирења извади из џепа бурмутицу, задобова у украшени капак, отвори га и понуди ме, велећи, „да се послужим". Не шмрћем никад бурмут, али овога пута учиних изузетак. Ах, шта не би човек у радости учинио! А ја сам се збиља радовао: радовах се, што ми бар једном испаде за руком, да одбијем Ћихошлапкову омиљену приповечицу. Опијен победом шмркнух, да ми се очи засветлише. Бурмут ми прође носем и ја ненавикнут на ово задовољство, кијао сам, да се саломим.

А Ћихошлапек засу.

„Господине књиговођо — ћиха — та већ шеснаест — ћиха — —"

Није било могуће одбранити се. Господин књиговођ улучи згоду и отпоче као чекетало...

Кад је отишао, бесно сам прелазио преко собе, док се нисам толико ознојио и уморио, да су ми ноге дрхтале, као да сам се вратио, са вратоломна пута. Затим бесвесно клонух на диван, из мозга ми искакаху онакакене прилике, а глава ми је била као огањ. У грозници ми се појављивао свесоколски слет, пилзенска ресторација и Ћихошлапек, у таквом галиматијасу, да се разум ужасавао.

Лагано сам се опорављао, али пре но што сам се потпуно опоравио, беше господин књиговођ опет ту, с његовим „кавањерским збитијем". Кад ме није препао на пољу, дође за мном у стан — укратко — нисам био нигде обезбеђен од њега. После по године сам се тајно иселио у Малу Страну,[1] али жали боже, и тамо ме нађе. Донесе ми обећану канарину и том приликом понови ону одвратну историју, набијајући ми исту у главу као труле кромпире у пуну врећу, не бринући се много, што би врећа могла свакога тренутка да прсне. Највероватније је, да у ту могућност није ни веровао и ослањао се, грешник, на моје стрпљење, које се на ту катастрофу не би усудило.

Тада сам наслућивао жалостан крај, да ћу на полетку због свега тога полудети, ако ми се не укаже брза помоћ, која би ме ослободила наметљива пријатељства Ћихошлапкова.

Расућивао сам, шта ћу и како ћу, али су ми разноврсне мисли пружале мало наде, да

[1] Такође прашки кварт.

† Леон Делагранж, авијатичар, који је 22 децембра 1909. ђао са својим пройлоном и на месту остао жртва

Авијатичарка француска госпођица Дитрие

њу се моћи сам спасти. Убеђен, да и од злог има горе, тужно сам очекивао оно најгоре. Губио сам снагу и вољу, нити сам јео, нити сам спавао, већ сам се тетурао као сенка.

„Мили пријатељу", говорио би ми господин књиговођ утешно, „зацело вам нешто недостаје. Већ сте кост и кожа, образи су вам бледи, а очи упале. Само да ми не умрете".

„Наравно", одговорих, „ко би вам после мене надокнадио?"

„Крије те од мене неку тугу", погађао је пророчански. „Несрећну љубав, је ли? Лудорија, због једног цветка сунце не греје.. за једну десет! Морате заборавити, ја њу се већ о томе потрудити".

И трудио се живо, дајући ми свакодневно горку пилулу у виду његове каваљерске историје.

„Весела мисао је половина здравља. Ну, смејте се већ, млади пријатељу! Шта, живот није достојан смеха. Велите то с тога, што до данас управо нисте ни живели. Ја пак знам, колико је у њему радости а и примером ћу вам доказати, колико је живот весео".

Каваљерска је историја опет, као Дамоклов мач висила над-а-мном. И Тихошлапек ми и по педесети пут прича:

„О свесоколском слету добисмо госта из унутрашњости. Брат моје жене, снажан, поштен економ. До подне сам га водио по Прагу, по подне смо заједно отишли на свечаност —" а у вече смо отишли у гостионицу, на чашицу пилзенца. — Прекидох га жустро.

„Охо, то још не! Кад смо се враћали кући, срели смо шуракова суседа и тек тада, како нас је сву тројицу морила неодољива жеђ, задржасмо се на чашици пива. Ослади нам се и како није упутно пити на гладно срце, поручисмо красну вечеру. Јело се, пило се, јело се, пило се и —"

„Молим господине књиговођо, кратке!" прекидох га нестрпљиво; јер ми је његово класично растезање увеличавало муке, „у једанаест часова сте устали иза стола, изазвали сте келнера и тајно сте платили за себе и за оба госта."

„Сваки је имао по девет пива и вечеру", примети важно господин књиговођ.

„Па сте се спремали да идете кући, а кад су господа дознала, да сте ви и њихов трошак платили, ви —"

„Окачише шешире опет о чивилук говорећи, да тако неће отићи. Пило се и јело на ново све до два по поноћи."

„А то је опет потегао господин шурак".

„Али је његов сусед био такав каваљер, кога понижава, да остане дужник. Није нас пустио, док нисмо и по трећи пут вечерали и испили по девет пива."

„То је сад платио он."

„Не упадајте ми у реч!" дурну се Тихошлапек. „Вашим сте непрестаним говором очерупали моју историју те изгледа као липсали врабац. Сад морам да почнем изнова."

„За име Бога, само то не; јер знам све. У пет часова ујутру тетурали сте се из гостионице кући и били сте толико угрејани својим каваљерством, да вас је стражар морао опоминьати на тишину. До трећега спрата, где станујете, бауљали сте четворношке... Зар није тако било?"

„Било је, било," срдио се господин књиговођ, „али лепоту приповедања сте одрали до голе кости. Такву историју ваља умети испричати, пријашко, како би оставила снажан утисак".

Ништавило! Тим снажним утисцима ме је у пола премлатио и још му није било доста!

„Мој шурак —" развеза поново господин Тихошлапек.

„— Његов сусед и ви сте у друштву три каваљера", журно му отех реч, куд пукло да пукло, реших се да му осујетим план.

„Кад ја говорим —"

„А кад говорим ја, ћутите и слушајте!" приметих одсечно.

„До ђавола... шта желите?" промрмља расрђен.

Да, шта желим? Шта да кажем, те да га одвратим од замишљена програма? Чиме одвести његову причу на другу тему?

И од једном ми паде на ум: За име света, па та његова историја није потпуна! Нешто недостаје, али шта, шта?

Ах доиста!

„Допустите, господине књиговођо, педесет пута сам слушао о вашем џентлменству при пићу, али ми још никако не испричасте шта о њему мисли ваша госпођа?"

Тихошлапек ме сметено погледа.

„Шта? Не разумем..."

„Како вас је тада дочекала код куће", говорио сам даље, „то је ваљда такође занимљиво, зар не?"

„Разуме се, разуме се," гунђао је мој јунак, „али то ни у колико не спада у ту историју".

„Мислим да спада," приметих му скромно. „Да ли бисте били тако добри —"

СРПСКИ УГАЉ БОЉИ ОД СТРАНОГ

ЗА ДОМАЋУ УПОТРЕБУ И ЗА ИНДУСТРИЈУ НА СВАКУ КОЛИЧИНУ И НАЈЕФТИНИЈЕ

КОД СРПСКЕ УГЉАРСКЕ КОМПАНИЈЕ

Карађорђева улица 47. — Телефон бр. 832

„Данас не, али други пут," бранио се збуњено и, погледав у часовник, додаде озбиљно: „За мало бих смео с ума ручак. Опростите, дакле, други пут. Због ом!"

Од тог доба га ни до данас нисам видео, ни срео. Избегавам га, а он мене, чини ми се, тако исто.

М. Ђ. Бугарски

НЕ ЗАМЕРИ ДРАГА!

ЖИВ. Ј. ЂОРИЋ.

I

Ако ме кад-год у животу видиш:
Да моје чело црна туга вије
И моје око бисер сузе лије —
Не замери драга!

Ако ти зборим а усне ми дркћу
И поглед лута слојевима магле,
Тад за њим нису моје мисли нагле
У царство етерно!

Не мисли тада, да у грудма мојим
Студеним велом срце ми се крије
И куца само, тек што мртво није
— Ох, ту је снага!

Јер тад осећам неизмерно много
Да немам речи да кажем што хоћу
Ја не знам тада за мрзост и злоћу —
— Ох, чедо свемирно!

907.

Наше слике

Нови директор Народне Банке. — На место Бранка Бошковића, досадањега директора Народне Банке, изабрат је и постављен за директора *Коста Пејовић*, први секретар банчин, не само најстарији него и једини чиновник, који је у служби банчиној од самога постанка њезинога. Банка је лане прослављала двадесетпетогодишњицу свога постојања. То је била уједно и двадесетпетогодишњица беспрекидне и исправне службе Поповићеве у Народној Банци. Све то побудило нас је да донесемо његову слику, тврдо уверени, да ће он својим опсежним стручним знањима банчине послове, који иначе теку правилним током, још више разгранати и унапредити. Управи Народне Банке може се честитати, што је у особи Поповићевој учинило срећан избор и што је тиме уједно дала могућности, да буде неколико ваљаних банчиних чиновника за један степен унапређено.

Батерија Дебанжових топова. — Још колико пре десетак-петнаест година наша стара Дебанжова артиљерија спадала је у ред најбољих топова, са којима смо, према тадањем стању технике, могли слободно ући у борбу са артиљеријом ма које државе. Сада, када је брзометни топ потиснуо сваки други, наша Дебанжова артиљерија завршује првобитну своју каријеру и мора бити преправљена у брзометне топове. На растанку са њом, онаквом каква је до сад била, сматрамо за дужност, да јој очувамо успомену, кад доносимо слику једне Дебанжове пољске батерије од шест топова, која се баш постројила после вежбања на топчидерском брду.

Авијатика и авијатичари. — У погледу пловљења балона, бродова, аероплана и моноплана по ваздуху учињени су велики напреци у погледу достизања брзине и висине летења. Али ипак за то, још се једнако врше опити и огледи разним направама за летење по ваздуху, које су већином конструисане на основу подражавања тичијем летењу. Један од људи, који се посветио авијатици и неуморно радио на томе, да са моноплапом, који је он по Блерију конструисао, достигне што већу брзину, платио је те напоре својим животом. *Леон Делагранж*, чију слику доносимо, како седи на своме моноплану, успео је да однесе рекорд у брзини, јер је за 2 часа и 32 минута прешао простор дужи од 200 километара. Али баш кад је у близини Бордоа, у Кроа-д-ексу, чинио нове опите прсла је на његовоме моноплану једна од шипака, која је имала везе са моторем, и направа за летење стропоштала се са њим заједно са 20 метара висине. Делегранж је остао на месту мртав. — Интересно је, да се у последње време авијатици одаје и много женскиње. Једна од најсмелијих авијатичарки је ван сваке сумње лепа Францускиња, *г ца Дитрие*, која се већ много пута пела на своме моноплану „небу под

КРАГНОВА ЖЕНСКИХ

ОД КОЖЕ И ПЕРЈА, У НАЈМОДЕРНИЈИМ КРОЈЕВИМА, ПРЕПОРУЧУЈЕ

ПОМОДНО ГАЛАНТЕРИСКА ТРГОВИНА

КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА

облаке", сваким летењем стављајући на коцку свој живот. Нарочито ће наш женски свет интересовати, да види ту одважну девојку, зато јој и доносимо слику, по верноме фотографскоме снимку.

Нови турски великн везир
Хаки паша

ПОЗОРИШТЕ

МАЛЕ ЗАМЕРКЕ

Збиља, Управи Позоришта у којој је Г. Грол управник, а Г. Предић драматург, у којој су чланови Књ. Одбора људи од спреме, нема се много замерати. Нашу отрцану зграду они не могу поправити, бину са већином старих декорација не могу реновирати тако брзо, овешталу и прљаву гардеробу не могу закрпити а камо ли обновити, — то би требало да учини Министарство Просвете, српска држава. Напреднији народи много другачије гледају на своја позоришта, па и браћа Бугари претекли да нас престигну. Ова културна установа већ дуго је код нас остављена да се сама за себе стара. Наша интелигенција, т. ј. државници и великодостојанственици никад и не посећују позориште, не дају му ни мрве са свога стола. Међутим имали би се много којечему поучити кад би допустили себи, да својим сјајем и присуством благоизволе почаствовати оно позориште, за које су наши преци много дали, и у које су многе наде полагали. Или мисле, да у Срп. Народ. Театру нема великана који би их могли забавити својом игром, као на извиканом западу, камо се задовољавају путујући да уживају у најбеднијим индивидуама, пропалим певачицама, и т. д.

Можда сам претерао.

Руку на срце, — мени се чини да нисам.

Мале замерке Управи. Оставимо све оне који ће маре за позориште, и ми, који се бар још по мало загревамо идејама ове установе и гледамо је бољим очима, обратимо јој мало више пажње.

Мора се признати да је Управа јако задужила публику завођењем циклуса српских и класичних представа, враћањем г. г. Руцовића и Гавриловића, увођењем г-ђе Таборске, оснивањем Глумачке Школе и расписом конкурса за приправнике-це. Коначно избацивање оперете веома је похвално. Али се морамо забавити на подели улога у репертоару, и у неколико на самом репертоару, који је, нема сумње, бољи од ранијих.

Желили бисмо да чешће изиђе Ибзен, да се сетимо Бјернсона, великог пријатеља Балкана, који је на самртничкој постељи. Рећиће се, да их не можемо играти, немамо глумачке снаге.

На против, — имамо глумачке снаге, али не умемо да их употребимо. Да умемо да их употребимо, ми бисмо могли задовољити и укус образованије публике.

На жалост, сваки се час у обичним улогама потржу г. г. Руцовић, Гавриловић, Тодоровић и остали уметници. Они се више заморе свакодневном игром обичних улога и трчкарањем у позориште ради ситница. Зато неки пут морамо да гледамо приказивање почетника у неугодно време, шаблонску игру људи, који би могли да играју само безначајне епизоде.

Изнели смо како се ради у кратко.

Како треба да се ради, — то је главно, и о томе ћемо писати опширније.[1]

(НАСТАВИЋЕ СЕ) **В.**

ОПЕРА

На овом месту доносићемо приказ представа у Опери. До сада је све текло задовољавајуће. Поред овакве Опере, излишна је оперска трупа Кр. Срп. Н. Позоришту. Само се мора водити рачуна о музичкој вредности опера и оперета. **В.**

[1] Ма да ни Позориште ни Опера не шаљу карте Уредништву, Уредништво је до сад то заборављало и увек је слало сараднике у гледалиште о свом трошку. У будуће можда то неће бити могуће.

ПРЕПОРУЧУЈЕ СЕ СВАКОМЕ, А НАРОЧИТО ДОБРИМ МУЗИЧАРИМА
МИЛАН БЕРКОВИЋ
КЛАВИР-ШТИМЕР
Београд, ул. Богданова ул. бр. 7.

Власник и одговорни уредник Стева П. Видаковић, Ломина ул. 57 — Штампарија Д. Димитријевић.

МАНУФАКТУРНА, ПЛАТНАРСКА и ГАЛАНТЕРИСКА ТРГОВИНА

СОЛОМОНА Х. ГАБАЈА и Комп.

ВАСИНА УЛ. БР. 5. — ДО УПРАВЕ ФОНДОВА

Услед нагомилане робе распродајемо велику количину робе као: **Сомота** за Блузе и Костиме у најмодернијим бојама; **Штофова** за Женске Хаљине и Костиме; **Чоје** за Костиме у најмодернијим бојама. **Свиле** за Хаљине и Блузе глат и у дезону; **Плиша** за Бунде; **Рипса-Панама** за Костиме у свима бојама, Свиле глат као тафт. Муселин, Моаре, Луџзин, Понже у свима бојама. — **Свилени Креп** за Балске Тоалете; **Порхета** за Хахине у разним дезинима; **Штоф-порхета** за Блузе; **Кончаног порхета**: роза, белог клот и на штрафте **Чаршава штофани**, креветски и чаршавски; **Тепиха** на метар у разним ширинама; **Вантепиха жалинсхих** са сликама; јастука жалинских, чаршава жалинских: креветских и асталских за 23 дин. **Платна** у комаду од динара 15, 18, 21, 25, 30. Платна у дуплим ширинама 120 см. 1·30 дин.; 156 см. 1·50 дин.; 176 см. 1·70 дин.; 200 см. 2 дин. Најмодерније **Блузе** сомотске, свилене, чојане, штофане. — *Мустре на захтев шаљемо бесплатно. Поруџбине вршимо тачно и брзо уз дољату.*

С поштовањем

Бр. 4 2— **СОЛОМОН Х. ГАБАЈ и Комп.**

РАДЊА СЕ НАЛАЗИ У НОВОЈ ЗГРАДИ ВРАЧАРСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ

СРЕЋКЕ КЛАСНЕ ЛУТРИЈЕ

I КЛАСЕ 39. КОЛА

којима је вучење 12. јануара 1910. год.

готове су за продају и могу се под мојим жигом купити у Београду

само у мојој радњи

Риста В. Одавић

ОВЛАШЋЕНИ ПРОДАВАЦ СРЕЋАКА

у новој згради Врачарске Штедионице, преко пута „Лондона".

Бр. 4 2—7

Београд, 17. јануара 1910. Година III. Бр. 3.

НЕДЕЉА

Илустрован седмични забавник

Власник и уредник **Стева П. Видаковић**

Уредништво у Ломиној улици бр. 57.

Телефон 262 Телефон 262

ЈЕДИНО И ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ СВИХ ИЗРАЂЕВИНА

ФАБРИКЕ — ГОЂЕВАЦ

НАЈВЕЋЕ СТОВАРИШТЕ

ГОТОВОГ НАМЕШТАЈА

израђује све тапетарске радове и декорације

Тапетарска радња

Боршоди и Мићовић

КРАЉА ПЕТРА УЛИЦА БРОЈ 13

1 3— ПРЕКО ОД „НАРОДНЕ БАНКЕ"

ХОТЕЛ „АЛБАНЕЗ"

ХОТЕЛ АЛБАНЕЗ **Српска кујна без конкуренције** ХОТЕЛ АЛБАНЕЗ

точи се вино бело и црно

СМЕДЕРЕВСКО

СТАНОВИ ЗА ПУТНИКЕ

2 3—

ХОТЕЛ „АЛБАНЕЗ"

НОВО: ТУРИСТЕН САЛАМЕ

КОБАСИЧАРСКА РАДЊА

Драгутина Лазаревића

Коларчева улица бр. 13

НОВО: ТУРИСТЕН САЛАМЕ

Препоручује своју робу као: саламе из сопствене фабрике које се сматрају, да су за сад у Србији најбоље; суве шунке, разне кобасице:, суво месо, маст и сву осталу кобасичарску робу.

НОВО: ТУРИСТЕН САЛАМЕ

НОВО: ТУРИСТЕН САЛАМЕ

на нико 3 дин. а на више цена јевтинија

1—5 НОВО: ТУРИСТЕН САЛАМЕ

НА ЗНАЊЕ

Част ми је известити поштоване муштерије, да сам се са мојом радњом преселио са Вароши капије на

„ЗЕЛЕНИ ВЕНАЦ" Бр. 14

где се пређе налазила апотека г. Делини-а

2. октобар 1900. г. Београд.

С поштовањем

Антон Келнер

бојаџија и хемичар

Претплата се шаље уредништву: ЛОМИНА УЛИЦА БР. 57.

Свеска 40 п. д. (ЗА А.-УГАРСКУ 40 ХЕЛЕРА).

Београд. — Штампарија Д. Димитријевић, Иван-бегова ул. бр. 1

ФАБРИКА ЗА ПРЖЕЊЕ И МЛЕВЕЊЕ КАВЕ

ПРВА СРПСКА ЕЛЕКТРИЧНА ФАБРИКА
ЗА
ПРЖЕЊЕ и МЛЕВЕЊЕ КАВЕ

Скопљанске ул. Бр. 16 — У СОПСТВЕНОЈ ЗГРАДИ — Скопљанска ул. Бр. 16

П. П. на упутрашњости кад се картон обрате, могу добити поклоном најмање 3 кгр. finе мљевене каве

Мала зарада велики обрт

П. П. на количине преко 3 килогр. жижо franco поштарине добијају и знатан рабат

У Београду по жели носим робу у стан, без икакве награде за донос робе.

КОНКУРЕНЦИЈА ИСКЉУЧЕНА

Јављам п. пријатељима, познаницима и потрошачима, да сам монтирао у Београду за сада **најусавршенију и најпрактичнију „аутомат"** машину за пениво и мљевење каве.

Машина је награђена на највећим светским изложбама, првом наградама и прва и једина је за сада у Србији, с тога скрећем пажњу свакоме, да ће бар за сада само код мене моћи добити *чисте пржене* каве ма које врсте, као и *фино мљевене*, која сваруа мора имати *најбољи укус* и одличан мирис.

Тражим свуда честите препродавце, којима је у изгледу лака и необично обилата зарада.

Поруџбине вршим тачно, солидно и веома брзо, о чему се сваки може уверити.

На захтев п. потрошача набавно сам и могу их услужити свежим сурогатима и додацима за кафу, на које сам нарочито обратно пажњу.

Уз фабрику је и одлично снабдевена колонијално-бакалска радња, са ценама минималним, те сам у могућности да своје п. потрошаче задовољим како изборном, тако квалитетом а и малим ценама. Конкуренција искључена.

Сава Ђорђевић „Јерменин,"
бив. закупац „Тамиса" до „Два Сокола".

6, 6. 1—

НОВИТЕТ ЗА СРБИЈУ и БЕОГРАД

МЕЂУНАРОДНА АГЕНТУРА

ФРАЊЕ ФИШЕРА и Комп.

БЕОГРАД

КРАЉ МИЛАНОВА УЛ. 44

Препоручује пошт. господи **трговцима, занатлијама и приватнима своје посредништво:**

Трговцима за набавку **мануфактурне, гвожђарске, стакларске и кирибершке робе** а нарочито оне за **бањску сезону;**

Занатлијама за набавку **злата и материјала сваке врсте;**

Приватнима за набавку **возова, намештаја, декорација и т. д.**

☞ Сву робу набављам из **првих светских фабрика** у **Енглеској, Француској, Америци, Италији, Шведској, Немачкој и Аустро-Угарској.**

За наше руде и све остале производе земаљске налази стране пијаце.

На сва питања даје обратном поштом исцрпне одговоре.

Мориц Тилер и Комп.

КРАЉ. СРП. ДВОРСКИ ДИФЕРАНТИ

БЕОГРАД.

Краљ Миланова 46. — Телефон 103.

Израда:

:.:: УНИФОРМИ СВИЈУ ВРСТА ::::

Грађанског одела од - - - - - - -

- - - - - - Енглеских штофова

Велико стовариште Апарата за бријање „Уранија" по 10 и 15 дин.; амер. француских хозентрегера француских

ЧАРАПА

Манжетни: беле и у боји и дугмета за манжетне.

Ђебади, најелегантнијих новчаника, визитијера — несесера.

Строго утврђене умерене цене.

3 2—

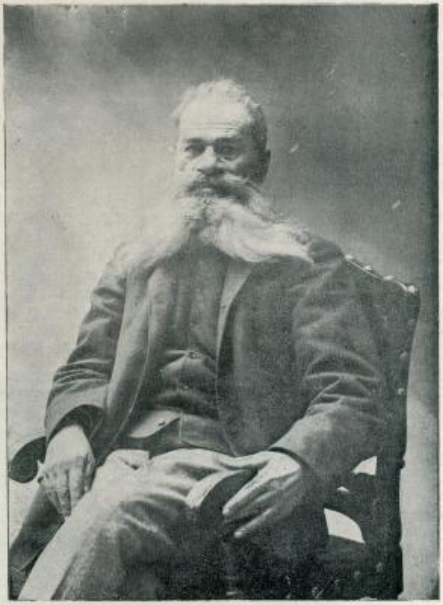

Почасни ђенерал ЈОВАН ДРАГАШЕВИЋ
војник и књижевник.

ЗНАМЕНИТИ И ЗАСЛУЖНИ СРБИ
У ПРОШЛОСТИ И САДАШЊОСТИ.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ
БЕОГРАД

БЕОГРАД, 17. ЈАНУАРА 1910. ГОД.

НЕДЕЉА

ИЛУСТРОВАН СЕДМИЧНИ ЗАБАВНИК

ГОДИНА III. БР. 3.

Власник и уредник **Стева П. Видаковић** Уредништво је у Ломиној ул. бр. 57.

ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА:

За Србију: На годину 18 динара; на пола године 9 дин.; на четврт године 4·50 дин.; на два месеца 3 динара. месечно 1·50 дин. *За Аустро-Угарску:* На годину 20 круна; на пола године 10 круна; на четврт године 5 круна. *За све остале земље:* На годину 24 франка; на пола године 12 франака; на четврт године 6 франака.

НИЗБРДИЦОМ

МИЛИВОЈЕ М. НИКОЛИЋ

(свршетак)

Било је већ скоро подне.

Одмарајући се сваки час, јер га је посао брзо замарао, старац је секао споро дрва на улици пред неком ониском кућицом. Са чела му је цурео зној; клецало је старачко колено, а малаксале руке само су вукле тестеру преко дрва и изводиле некакав туп и једак шум, налик на уздах и јецање.

Кад год би које дрво пресекао, узимао је друго и загледао: како би гаи на коме месту најлакше претру гао.

Снимак г. М. ј. Радојевића, поручника

Развалине куле Цара Лазара у Крушевцу

Стругање је бивало све спорије, снага је издавала старца. Он остави за тренутак посао и исправи се да се мало одмори. Он није имао снаге ни за тај посао. То је сад увидео. Старац није могао стругањем дрва да заради ни суву кору хлеба својој деци...

На десетак корачаји од старца на самом раскршћу стојао је, подупрт штакама, некаков просјак без једне ноге. Прозори на кући, одмах до оне куће пред којом је старац секао дрва, били су широм отворени, а из ње је допирала нека тиха и развучена песма, веома позната старчевом уву.

Свет је пролазио улицом, пружао просјаку милостињу, а он би, кад би се проредио број пролазника, и сам певушио кроз нос ону песму.

Старца је голицала радозналост ко то пева у кући. Пошто преструга једно чворновато дрво, остави тестеру и приђе прозорима куће, из које је долазила песма и завири унутра.

Оно што виде кроз прозор потресе га и разбуди утрнуте успомене из минулих дана.

На пространоме, ниском кревету седело је десетак абаџиских момака, прекрштених ногу и погурени, радећи свој посао; а пред њима, у углу собе на малој троногој столичици остарији човек у чојаном оделу, држећи црвене бројанице у руци — свакако мајстор њихов. Сви они певали су.

Старац уздахјетко и врати се несвоме послу. У онеме што смотри кроз прозор, нађе слику целога свога живота.

Некада је и сам био мајстор и седео онако пред момцима, и у његовој је радњи и кући одјекивала песма... После је био туђ момак, па се ипак живело, а сад? Сада је спао на то, да другима струже дрва, под своју старост, па ни за тај посао није... Некада свој мајстор, па онда туђ момак, чистач улица и најзад тестераш, он је сутра могао бити само још просјак као онај на раскршћу. А свет је томе просјаку чинио милостиње само за то, јер он, просјак, није

имао једне ноге... Па зар да и он сутра проси? Не, овако се више није могло. Старац је видео своје скоре дане у најстрашнијој беди... И он се одлучи: да свему томе што пре учини крај...

*

Бледа месечина освојила је била у позној, јесењој ноћи и осветлила кроз прозор кревет на коме су спавала деца. Сенке од гранâ дебелога ораха пред кућом, потресаних ноћним поветарцем, играле су по зиду у соби; иза пећи је певао попац своју песму; а суво орахово лишће шуштало је на махове сањиво и, са лавежом паса тамо негде на крају улице, прекидало ноћну тишуну.

Старац је лежао будан, поред жене на кревету у другоме углу собе. По одмереном дисању женином и дечијем, био је уверен да они тврдо спавају.

Он устаде са кревета и сиђе на патос; опрезно, на прстима сиђе пећи, узе са ње конопац, умотан у клупе, на коме је жена сушила прано рубље, и пође к вратима.

Његов поглед, у проласку поред дечјег кревета, задржа се на деци. Двоје, најмлађе деце, спаваху загрљена, покривени поњавом крпаром. Он их гледаше неколико тренутака, застаде, наже се над кревет па их пољуби све четворо... Суза се заврте у оку старчеву, кану и паде на образ најмлађем детету. Дете је осети на лицу, извуче руку испод покривача и протрља образ, али се не пробуди.

Старчеве очи беху упрте у дечја лица; брада му је играла а усне се мицале...

Ветар протресе јаче орахове гране на пољу; лишће са њих зашушта, а сенке њихове заиграше на зиду. Старац се тржe погледа на жену и ухвати одлучно руком за кључ у вратима.

Врата су била затворена. Старац окрене лагано кључ у брави, али он ипак шкрипну.

„Ко је то? — упита жена тргнув се иза сна и управи се у кревету.

„Ја сам, ја. Спавај? — одговори он, отвори врата и изађе напоље, крију̂ћи конопац уза се.

Пред кућом старац разби брзо конопац, предвоји га, приђе ораху и пребаци предвојени део преко најдебље и најниже гране...

Везујући конопац он рукама засенчи прозор на собици. Сенке његових руку играху на зиду више дечјега кревета. Жена их смотри, скочи с кревета и погледа радознало кроз прозор. Видела га је како руком пребацује други део конопца преко гране. Било јој је јасно шта муж хоће. Необучена, у кошуљи само, излете она из куће, немајући кад ни да врата за собом затвори; у тренутку би поред њега и отрже му конопац из руку.

„Зар тако, а? Зар их мени самој остављаш?“ — писну она показујући руку на децу, а пресече га погледом пуним срџбе.

Он претрну од тога жениног погледа, уздрхта, руке спусти низа се, занеме...

„Зар ја да им будем и отац и мајка?“ — завапи она, гледајући га онако сметена...

„Опрости! Грех ми на душу, али, ето, не може се... Све је пошло низбрдицом!“ — мрмљао је он погурен, сатрвен, збуњен и посрамљен.

„Не тамо куда си пошао!“ — преклињаше га она. — „Врати се натраг!“

Скамењен и преплашен, зинуо је па бесвесно, погледом што лута са једнога предмета на други, звера око себе...

Уздигнуте главе, одлучна и готова да до краја истраје, она прати сваки његов покрет. Њихови се погледи сусретоше и он, немоћан пред њом, посрћући пође у кућу.

Деца чула материн глас; тргла се иза сна; скочила са кревета па буновна и уплашена истрчала из собице... Полугола, у поцепаним кошуљама, искрпљеним шареним цицом, притрчала мајци и ударила у плач...

Старац, бежећи да све то не види, стао у угао собе и упро поглед у стару почађалу икону, ма да је добро у мраку и не види; ломи прсте на руци брижно и нешто шапуће и мрмља, докле жена грли љуби и умирује децу; уводи их у собу да не озебу, а и сама јеца, отирући сузу рукама од кошуље...

Кроз мирне, узане улице на Врачару пролазе кола натоварена дрвима, која сељак из оближњега села довози у варош на продају.

Мршави вочићи вуку кола лагано; шкрипе неподмазани точкови и покатад швиње бич у рукума сељаковим, те вочићи крену живље... А за колима иде погурен старац несигурним кораком, оборене главе и опуштених руку са тестером ногарама о рамену... По који пут застане у ходу да предахне, или се сагне и подигне коју испушену цигару са калдрме или тротоара, спусти је у џеп, па опет крене за колима да их стигне...

ИЗ „ЗИМСКИХ СОНЕТА"

Кад заплаче ветар

— Р. М. В. —

Желео сам да те љубим бурно,
Да те грлим страсно и бескрајно,
Да ми светли твоје око сјајно,
Кад заплаче ветар свој ноктурно.

И док зраци последњи трепере,
Сводом неба дрхтавим, руменим,
Да ти уста црвена запленим,
Да ти причам о срцу без вере.

А сад желим да заносно, тајно,
Душа моја без похоте грца,
Да сним бајку о срећи без срца,

О промени што заноси трајно,
Да те љубим докле не засветли,
Док јутрење не запоју петли.

децембра, 1909. г.
Београд.

Весела Удовица

БОЖИЋНА ПРИПОВЕТКА

НАПИСАЛА ДОЛОРА ПРУСИКОВА

У „старој", веома побожној и строго моралној, грађанској породици — изби буна. Госпођа саветниковина Капункова беше дознала од госпође званичниковице Лонаткове, да је вели, њеног јединца видела госпођица Фрони, кћи почив. мајора Чтвтечка, како је силазио са веранде стана једне кирајџинице, удовице, која вели, не ужива баш најбољи глас.

У први мах то у главици госпође саветниковице произведе страшан дар мар... иза њена широка чела наста прави хаос. Премотало јој се једно преко другог — мезимац — веранда — госпођица Фрони — весела удовица, све јој то, као вихор играше пред очима.

Тек кад се код куће освестила од те грозне вести — а то баш није било тако лако: употребила је за то три „челобитне заштитнице телесне чистоте и уздржљивости" и пет чашица ликера! и тек тада би у стању да појми миралну пропаст, на чијем је руби лебдео њихов јединац и зато одмах по ручку отпоче с мужем важну конференцију о спасу и срећи њихова мезимца, који је сада „учио" у својој собици, што је значило, да се баш ваљао по дивану, пушио цигарету и читао „Римске оргије"...

Изложив што се десило, госпођа Капункова се и сама ужасну дејства својих речи. Господин саветник, — који је јуче на „фарблињу" био олакшан за неколико новчаница и будући због тога веома ћудно расположен — умало не удари капља. Поцрвене у лицу па дохвати са зида стари револвер, дрекну бесно, да ће њега, пропало дерле, ушмекати као штене.

— Јеси ли при себи! мужићу! — јекну очајно госпођа саветникевица и побледе, обиснув око мужа започе с њим ужасну борбу. отпмајући му смртоносно оружје, коме на срећу недостајаше: прво ороз, друго бубањ и треће меци.

Али се господин царски саветник једва умири. Великим корацима је прелазио своју брачну ложницу; мумлање и дивљи жести сведочаху, да се испод достојанствене ћеле господина саветника бије жесток бој.

На послетку се енергично заустави на простору што се налази између обе брачне постеље, гурну жестоко песницом о ноћни столић, да на њему све зазвекта, а поске свега закопча капут до последњег пуцета и рече кратко, но ужасно одлучним гласом.¶

— Аурелијо! Шешир и штап. Идем њој, њој... Да је научим како се кваре туђа деца,.. И кораком Цезара изађе господин царски саветник из брачне ложнице.

*

Међутим је млади господин и јединац Гаврило Марије Капун лежао на дивану и одбијао густе димове. — Пред очима му је лебдила заносна слика витке и љупке удовице, која га је на послетку јуче саслушала и удостојила позивом на чај.

Већ јој је од дужег времена Гаврило Марије обожавао! Њихово познанство беше печено у цркви. Дивна дама у црнини — свесна да јој црна боја веома доликује, носила је своју црну тугу за мужем већ пет година. — Нарочитом љубављу пак посећивала је ђачку бого-службу код капуцина. А ту је редовно млади, предузимљиви господин до клупе, где

је седела живахна удовица, погледајући често на њу, док на послетку није скренуо њену пажњу на себе. И тада се разви чила игра кађиперства, праћења звуцима оргуље или грмљавином проповеди катихетине.

Једној тужној удовици испаде бисером украшени молитвеник. Гаврило Марије се хитро саже и у исти неприметно утури ватрену исповест љубави коју беше још пре неколико недеља приправио и на писао.

Идуће недеље опет молитвеник склизну с клупе. Овог пута из њега мало писамце, које заљубљени јуноша вешто сакри. — Опет поклон, осмех и попустљиви одсјај удовичанског ока.

Овог пута једва је Гаврило Марије сачекао свршетак службе. Чим изиђе, одмах се изгуби испред другова у најближу капију и тамо, у мрачноме ходнику читао је сав нервозан:

„Данас у 5 часова код мене, на шољу чаја, Хусова улица, бр. 14. II. спрат лево, друга врата. П. В. Хоћете ли доћи?"

— Доћићу, доћи, богиньо моја — закликта млади господин и у бесној радости наже кроз ходник, да у мало не обори неку бабу, која је гегуцала ходником.

И дође... Био је можда веома смешан, али „богиньи" се по свему судећи баш то, допадало. Јер се за све то време смејала и ни мало се није опирала, кад јој је љубио мирисаву ручицу. Чак га је неколико пута и погладала, а кад је пошао, снажно му је стезала руку — и позва га данас, после пет часова..,

Данас! На бадње вече! Студен и топлота наизменце га прожимаху, кад год би помислио на данашње вече... Код родитеља се оправдао, да мора часком отићи код сиромашних другова, који имају заједничку вечеру и изгуби се у свој мили рај, код своје божанске Павлине.

Снимак г. М. Ј. Радојевића, поручника

Обсерваторија у београдској тврђави

Снимак г. Милорада М. Павловића

Дом Марка Стојановића, адвоката, у Београду на Калемегдану

*

Чим господин царски саветник изиђе из куће, заустави се и од једном изгуби ону наглу одлучност. Наступи мирно и хладно расуђивање.

— Куда управо идем? прогунђа и обазре се. — Чак и не знам, како се та змија зове и где станује... И шта управо знам о целој ствари? Да је деран отишао код неке удовице... да га је видела она броћаста уседелица и да је то саопштила званичниковици. — Тамо ћу и дознати где станује госпођица Фрони, а та ће ми показати стан те ужасне жене. — Тешко њој!

И с овом претњом корачаше господин царски саветник напред.

Бадње је вече... Обична празнична тишма овладала улицама. Сваки жури тамо амо, претоварен пакетима, пун радости и очекивања.

Беше скоро пет и по часова, кад је господин царски саветник после своје Одисеје доспео до госпођице Фрони и кад му ова потајно показа врата и веранду, где станује удовица „не баш најбоља гласа."

Помрчина је била већ толика, да господин саветник није опазио ни посетницу више врата. Али му то није сметало... Притиснув кажипрстом десне руке пуце електричног звонцета, спремао се за напад.

— — — — — — — — — —

Силно и дуготрајно звоњење електричног звонцета запрепасти у маломе стану вижљаву удовицу и њеног млађаног обожаваоца.

Гаврило Марије, који је дотле непрестано клечао у живописној пози, нагло је скочио на ноге и најравнодушнијим изразом на лицу лизнио је бисквит над шољом „златнога" чаја.

Служавка их је обоје затекла у пристојној даљини занесене разговором о последњој уметничкој изложби.

— Овде је некакав господин, жели од-

лучно да говори с милостивом госпођом — муцала је служавка и додаде: Не да да се одбије.

Дивно лишће младе удовице побледе — наоблачи се.

— Поверилац — сену јој кроз главу.

— Добро, Марија, идите и кад зазвоним, уведите тога господина. —

И чим се врата затворише, чу се њен слађан гласић:

— А ти, мило моје, опрости... причекај часак тамо, иза —

„Тамо иза" беше спаваћа соба красне удовице. Сакрив „своје мило" притисну пуце и заузе позу, да дочека тврдоглавог повериоца.

Врата кврцнуше и — господин царски саветник стојаше је на прагу.

Двострук узвик изненађења!!

Вршидба у селу Врбици, у округу тимочком

Удовица кликну весело! Неверни љубавник кога беше изгубила, кад га једном угледа у ложи с породицом (а свагда је говорио да је нежењен) враћа се, као што јој је написао у последњем писму, враћајући јој милу писама: „Ако си ме се ужелела, вратићу се..."

И сад се враћа, враћа се управо на Бадње вече.

А пре'но што је господин царски саветник и дошао к себи, полете му удовица и гушаше га страсним пољупцима...

Господин саветник заборави на прекоре и омекша као восак. А кад је после по часа одлазио од ње, био је опет њен званични љубавник.

— — — — — — — — — —

Млади се господин међутим наслађавао погледом на раскошно уређени собичак. Био је први пут у будоару младе жене. — Све је ту за њега била новина. —

Од једном му појури крв у главу.

Међу многим фотографијама опази Гаврило Марије и свога оца, царског саветника, узоритог супруга и цесаро-краљевскога моралисту I. класе... Ношња туриста: кратке чакшире, тако смешне на његову гојазну телу, у позадини алписка декорација .. а на ивици фотографије посвета: „Мачкици успомена ан красне дане у Женеви — Мачор."

Гаврило Марије само што није скакао од радости! — Тако му је папа у рукама, хм, и још како у рукама! —

На послетку га његова обожавана пусти у трпезарију и бурно га љубљаше.

— То је био веома тврдоглав поверилац, али се ипак могао да умилостиви — рече смејући се...

*

Код саветникових су спремали вечеру бадњега дана. Госпођа саветниковица је била у кухињи. Царски саветник и син му најбоље се у трпезарији очи у очи.

Отац је хтео да непријатну ствар окончa још пре вечере. Отпоче своје јерихонско моралисање о покварењој младежи, о прерано развијеним страстима и т. д. Син се није бунио, само је мирно слушао...

Од једном,пак, потпуно равнодушним и безазленим изразом лица запита:

— Папа, зашто и нама ниси дао ону фотографију у туристичкоm костиму, из Женеве?..

Под царским саветником клецнуше колена..

У трпезарију је улазила супруга и мајка, носећи чинију рибље чорбе.

Царски саветник брзо метну прст на уста, син климну главом.

И овим једним жестом веза се уговоризмеђу оца и сина.

Тога Бадњег вечера беху сви задовољни. А најсрећнија беше удовица.

„Усуд ми је овога пута био веома наклоњен" — мислила је, лежући у постељу — доделио ми је два љубавника: једнога за радост и миловање, а другога због трошка...

Разделићу их праведно... Једнога дана отац, другога син... Само да никад не побркам дане...

А блажени сан је облетао лепу главицу лукаве Евине кћери.

Превео **Palissy**

ОПЕТ МИ ПИШЕШ...

— СТ. ГАЛЕТОВ —

Опет затежеш лук и пушташ једну по једну демонску стрелу твоју, да ми врховима

својим избуше намучене груди и разнесу рањено срце... Опет ми пишеш!

Опет зар покушаваш, — о, јадна душо! — да ме пробудиш из тихог и слатког сна, да поновa узбудиш осећања душе моје, моју неоскрвављену и врелу љубав... Опет ми пишеш!

Опет се зар прохтело твојој души, да се за часак провесели и разноди мојом тугом, мојим боловима, које твоја суетна и саможива душа никад неће разумети, ни осетити?.. Опет ми пишеш!

Опет хоћеш врелих и као пролетња роса сјајних суза... суза душе моје... да у њима умијеш лице и душу, која све више и више тоне на пучини реалног света?.. Опет ми пишеш!

Опет и са даљине, са тих питомих дубодолина и мирисног Гоча, покушаваш, да зарониш отровне жаоке своје у душу моју, да је узнемириш и створиш тешке и дуге бесане ноћи?.. Опет ми пишеш!

Опет тражиш доказа, да си само ти она мета, којој моје рањено срце гре; луча светиља пребоline душе моје, где ми сањиви и пун тихе чежње поглед блуди?.. Опет ми пишеш!

Опет затежеш лук... Гађај и пуштај!.. Моје груди још нису сасвим испаране, још има здрава места за врхове твојих стрела... одржаће твоје ударце... Моја је љубав јача и силнија од њих, јер те чедно волим...

НА СВЕТОЈ ЈЕЛЕНИ

Позоришни комад у два чина од г-ђе Северин.
Превео М. Ј. Радојевић, поручник

(наставак)

Наполеон. — Још и то! Монтолон је лепо урадио са тим празноверицама! Напослетку ћу наћи шиљбока чак и испод моје постеље... а жене се боје. Умирите се, госпође, нема сада авети. (престаје да игра). Сваком је судбина друкчија. (Ла Казу) Како се зваше онај мој кочијаш из улице сен-никеске?

Ла Каз. — Не сећам се, сире.

Наполеон. — Јест, звао се Уезар!... Године 1814 у бријанској битци, кад су ме козаци гонили, морао сам извући мач а леђима се наслонити на једно дрво. Кад у вече ја видех храст, под којим сам кад ми је било дванаест година у слободним часовима читао Ослобођење Јерусалима. Зар то није привиђење!

Ла Каз. — Кад слутњама....

Наполевн (живо). — Не смејте се на то!... Још се живо сећам кобног утиска кад смо долазили овде, у овај стан: мој коњ, мој добри Визир, миловао сам га, корбачем шибао, мамузао, па све узалуд, неће да прескочи праг па неће. Да га убијеш он не попушта. Морао сам да сјашем.

Ла Каз. — Можете замислити, сире, колико је инстиктивно прорицање?

Наполеон. — Не зна се... Једном на бојном пољу, после велике битке у Италији, у најдубљој ноћној тишини према живном сјају месечевом спазих једног пса, да је изашао испод одела некакве лешине. Скочио је на нас, па се после опет окреноо свом леглу, тако страховито режећи, да ме је језа подишла. Час по час лизао је лице свога мртвог господара, па опет скочи на нас. Тиме је једновремено и тражио помоћ и желео да се освети... Као какав човек! Каква је то тајанственост утиска! Ја сам толико пута управљао биткама, које су решавале судбину војске, толико сам пута оштрим оком пратио сваки покрет војске, који је повлачио губитак великог броја мојих најмилијих, према свему сам био тако хладан, али сам се овде осећао узбуђен, дрхтао сам од урлика и бола овог пса!.. У том сам часу био врло благ према непријатељу, који је проклињао и цвилио. Тада сам потпуно појмио добродетељ Ахилову, што је вратио Хекторово тело на сузе Пријамове.

(Почиње опет игру).

Г-ђа Монтолон (г-ђи Бертран). — Ух! ја просто не могу трпети псе!

Наполеон (окрећући се увола). — Томе се не чудим!

Бертран. — Шах!

Наполеон. — Онда ћу ја још и да изгубим?

Бертран (смејући се). — Краљица... Нека опрости Ваше Величанство што морам...

Наполеон. — Моје Величанство од свега тога ништа не разуме...

Бертран. — Пошто је, без сумње, мислило на друго што. Погледајте скок.

Наполеон. — Али, ја нисам гурнуо овога пијона!

Бертран. — Ох сире!...

Наполеон. — Одмах реците да сам ја украо! У осталом ја нисам вечерас расположен за игру... Досадно ми је...

(Г-ђи Монтолон). Ви научењаче, старешино лектире, какву нам новост можете понудити?

Г-ђа Монтолон. — Павао и Виргинија. Мелани од господина од Лахарта... Дворске забаве... Робинсон Крусе.... Делфин... Венчесла...

Наполеон. — Хвала лепо... Кажу да покад-кад, да бих растерао сету, прегледам хаљине из моје прошлости: одело првог консула од лионске свиле, огртач са Маренга... Маренго, како је то далеко у роману мога живота! Сад су ми и дани и ноћи бескрајне. Па ужасне ноћи без сна! Кад се нема човек чега сетити, опомену се прошлости... Реците ми, Ла Каже, шта је било са оним, што сам вам јуче диктовао; јесте ли копирали и преписали на чисто? Листиће из војне у Италији? Прокламације? (Ла Каз их доноси у коженој кеси па их разастире. Наполеон их летимично прегледа, па показује прстом страну Ла Казу). Читајте ово на глас.

Ла Лаз. — „Војници, ви сте голи, „лишени свега. Ви сте добијали битке „без топова, ви сте прелазили реке „без мостова, кретали се и дању и „ноћу без обуће, биваковали без ра„кије, а врло често и без хлеба. Ре„публиканске фаланге, војници сло„боде, само су они били способни да „издрже оно, што сте ви претрпели...“

Наполеон. — Па су се опет дрзнули да кажу, да ја не умем да пишем! (Јак ветар с поља лупи у прозор). Ах! Сунце арколско! А овде киша, магла, вечито загушивање!... Проклето да је! Да ме није Корзика сачувала! Какве ми је успомене оставила! Ја још уживам у њеним крајевима, у њеним брдима; ја сам је газио, ја је познајем по мирису, који са ње избија!.. Бити лишен куће, у којој си се родио; врта, по коме си у детињству трчкарао; нематн родитељски дом, све то значи немати отаџбину! (Часовник избија). Хајдемо сад, сви су већ полегали, пожуримо се. Ја вас ослобађам... Лаку ноћ, госпође. (Излази у своју собу).

ПОЈАВА XII

Исти — Маршан

Гурго (ширећи руке). — Гле!

Г-ђа Монтолон. — Код мене је ствар са свим проста: што ближе гледам владаоца, то већма волим републику.

Монтолон (досадно). — Погледајте, драга моја (показује Бертрана па тихо). Ви ћете ћутати о овоме што је било?

Бертран (љубећи руку своје жене па је обгрли руком.) — Хајдемо, мила моја, у нашу собу, к нашој деци. (Монтолонима) Лаку ноћ!

Монтолон (смејући се). Добру ноћ, господине велики маршале!

(Г. и г-ђа Бертран излазе; па за њима г. и г-ђа Монтолон. Иза њих сусрећу се на вратима Ла Каз и Гурго; Улази Маршан врло расејан).

Ла Каз (церемонијално). — Лаку ноћ, ђенерале!

Гурго (опоро). — Лаку ноћ, господине.

ПОЈАВА XIII

Маршан, Наполеон (се враћа из своје собе).

Наполеон. — Како, постеља још није спремљена? Какав је ту изговор? Шта се чека?

Маршан. — Чекам чаршаве, сире. Нису се још осушили ни од овог пљуска ни од цеђа...

Наполеон. — Ех! Идите, потражите их! (Маршан излази). А сада шта да радим? Коме да говорим? Чиме да се забављам?

ПОЈАВА XIV

Наполеон сам

Наполеон. — Шири уморно руке; рамена сагнуо; изгледа замишљен; шета врло тромо; додирне неколике предмете, па их опет оставља; заустављa се десно од камина, на коме је мала биста краља од Рима као детета). — Ах, ти! Шта си ти постао? Шта ти радиш? Како си ти?... Ја ништа не знам. Јесу ли те научили да ме мрзиш? Ко ће ми то рећи?

(Чују се кораци. Враћа се. Маршан улази).

ПОЈАВА XV

Наполеон, Маршан, доцније Беци

Наполеон.— Једва једном дође. Јеси ли добио што треба?

Маршан. — Још не, сире. Али ће одмах госпођа Беци да их донесе.

Наполеон. — Беци? Ах! Реци ми бар сада, јеси ли урадио, што сам ти био заповедио? Јеси ли што год дознао?

Маршан (устеже се). — Готово ништа, сире... Она је удовица...

Наполеон (посматрајући га иронично). — Ја сумњам да она нема мужа! Ти ћеш дознати да ли је она одиста Енглескиња и да ли је као праља у Лонгвуду?

Маршан. — Не, сире, не. У колико сам могао дознати, она је имала једног

синчића, па га изгубила. (Измичући се, клецајући). Али, ако ми буде Ваше Вели чанство допустило ја ћу видети, да ли...

Наполеон (љутито). — Прићи ближе!

Маршан (прилази уплашено). — Ево ме, сире.

Наполеон (вукући га за уво). — Погледај ми сад у очи... Зашто ме лажеш?

Маршан. — Не лажем, сире.

Наполеон. — Онда ћути, јер кардинал вели да није грех кад се што заборави. Ја сам се навикао на те људе, које могу кроз њихово ћутање да прочитам. Шта ти знаш? Овде се не може ништа сакрити. Говори.

Маршан. — То није тешко, сире; а нарочито у овој врло важној околности, кад је већ личност означена. Јер...

Наполеон (нестрпљиво). — Иди, иде...

Маршан (продужује.) — Чекам да вам кажем.

Наполеон. — Иди одатле брбљивче!

Маршан (изненада упада у реч) — Да је Беџин син на васпитању код неког шумара у Шенбруну.

Наполеон (зграби га). — У Шенбруну!.. Па не нађе ништа важније!

Маршан (правдајући се) — Боже мој, сире...

Наполеон. — Доста, глупаче! Реци само... Је ли близу замка? У парку?

Маршан. — Да, сире.

Наполеон (за себе.) — Непосредни сусед, онда... Исте године, или скоро исте, без сумње... А у Немачкој... (окреће се Маршану) Знаш ли још штогод о извештајима?..

Маршан. — Вели се, да ово дете

Чланови управе и чланице витешког друштва „Душан Силни" у Ваљеву

често зову у закак, да се игра...

Наполеон. — Мој син!

Маршан (продужује). — Или да Његово Величанство краљ од Рима често извозећи се у шуму сврађа код шумара, те ту пије топло млеко и једе црни хлеб.

Наполеон (радосно). — И ти си све то знао, па ништа не говориш! Скоте! Животињо! (блажије). Али чуј, драги Маршане, писма од твоје мајке отварали су, прегледали, задржавали, сво по жељи гувернера; док Беџина су писма слободна, цела њена кореспонденција сло-

бодна. Кад би она хтела да говори, ја бих могао много што шта дознати!

Маршан (вртећи главом). — Да али да ли она хоће, сире?

Наполеон. — Не брини се о томе, то је мој посао. Ја ћу о томе разговарати. (Улази Беца са чаршавима). Ево је, (Беци прелази, па улази у собу. Маршану показује собу). Иди. (Беци се враћа па пође да изађе). Станите.

Јаз у обилићевској барутани

ПОЈАВА XVI
Наполеон. Беци

Беци. — Изволитенаредите, ђенерале.

Наполеон. — Не мислим да наређујем. Ја бих желео да знам... (поправљајући се пред натмуреном Бецом) волео бих да знам ко вас је поставио овде, зашто сте дошли и зашто сте овде остали? Зар не можете наћи хлеба у Европи, зашто сте се заробили на острву, на овом месту, у овој пустињи?

Беци. — Одиста, ђенерале, скоро само за хлеб... Премда бих могла наћи ближе и повољније место. Али... ја бих волела да ћутим.

Наполеон. — Ах !Онда ћу имати муке да вас испитам?

Беци. — Мени и није дужност, ђенерале, да вам ма шта одговарам до само да вас слушам.

Наполеон. — Хе! Онда смо ми поверљиви?

Беци. - Врло поверљива, ђенерале.

Наполеон. — У чему?

Беци. — Па ја сам врло сирота и никога немам.

У одеском парку

Наполеон. О Гле шта говори. Али на што такво понашање? Ви нисте овде дошли из превелике љубави према мојој личности... немојте се правдати, јер је све узалуд!... Онда, ваљда из мржње?... Јер пуки случај не може располагати створовима као што сте ви отворених очију а затворених уста... Реците!

Беци. — Говори се да имате дара да растерате мржњу и да мотежете да обманете и саме ваше непријатеље. Друга би можда и заборавила своју дужност према Енглеској; затворила би очи према делима; попустила би, неби се умела чинити невешта према припремама за бегство... Ја, ја сам сигурна, врло сигурна у себи!

Наполеон. — Ви, жена! Пих!... Не будите ви сасвим спокојни; ја врло добро пазим. У осталом реците ми зашто је ова оволика свирепост?

Беци (љутито). — Што је то потребно? Моја је историја врло проста, да вас не може интересовати.

Наполеон. — Огледајте се! Ви сте баш од оних за које сам ја корзикански људождер, савремени Атила, Робеспијер на коњу.. Ви се мало бринете да ми се допаднете; није ли тако? Ваша ми је искреност чак и у гнушању одговор. Деде онда.

Беци (суровo). — Ја не желим то, рећићу доцније.. У оста-

лом моје хаљине говоре у место мене. Оне ће вам показати моју вечиту тугу. (И нехотично одушевљена). Ја сам наличје ваше славе; јасам својом крвљу платила право да вас гледам како се патите...

Наполеон. — Ћутите!

Беци (продужује). — ...право да присуствујем вашем испаштању!

Наполеон (узнемирено). — Доста! Ви сте неваљалица једна, ви сте ужасна жена! Што ме потсећате на аветиње и појачавате горчину у мојој чаши?... По том дрзнули сте се да ми овим начином говорите.

Беци (врло тихо). — А зашто ђенерале? Ја то нисам сама хтела, била сам као нема; вас је мучила моја самоћа. Ја морам да чувам своју тајну... (Жешће). Нећу се лако сажалити!

Наполеон (већ неколико минута шета дуж и преко позорнице са рукама иза леђа, долази испред врата своје собе, окрете се пред прагом, па врло бурно). — Шта знате ви?

(наставиће се)

ЗАДУШНИЦЕ

Што се они гробљу журе,
(Кô да једни друге јуре)?
Та данас су задушнице.
Зар не видиш тужно лице?
— — — — — — — — — —
Чудна смеша тада беше:
Неки плачу, неки теше,
Једни једу, други пију
Хладно вино и ракију.

*

„Бог да прости мртве сени!
— Уделите штогод мени.“
А сирота жена даје
Да ублажи горке ваје,
Покој душе кад с' напише,
'Вако они њу тешише:
„Добар Јово беше човек,
Ал' живет' се не мож' до век'.“
Тако исто друг додаје,
(Пити вино не престаје):
„Нек' су жива деца твоја.
Ё тако је Божја воља.“

Ено тамо испод дрена
Стоји нека стара жена!
Кука, плаче и нариче,
Јер јој лежи ту јединче,
Из очију сузе лије,
Смрт јој оте најмилије

Тамо мома тужна лица,
Несуђена вереница.
На крсту се убрус вије,
Јадна мома сузе лије,
Тужно кука и нариче:
„Ђе си? где си, верениче?“

Тамо сеја жали брата
Драже и од свега злата.
Прекрсти се, крст пољуби:
„Устан', брате, сестра т' буди,
Да т' од жеље видим клете
П' онда с Богом, бели свете!“ —
Залуд стоји, залуд чека,
Тужном срцу нема лека.
Горко плаче, свећу пали,
На хладну се плочу свали.
Како паде на кам јадна
Беше као плоча хладна...

*

Тамо — амо попа хита
И молитве тужне чита.
Рујним вином гроб прелива,
Узме мало од кољива.
Прими паре — опет хита
Да на другом гробу чита.
— — — — — — — — — — —
Кад се смркне иду кући
За мртвима уздишући.

6. септ. 1890. М. К. Борисављевић

Књижевност

САВА ПОПОВИЋ:

Сањин

Изашао је и у српском преводу, чувени роман Арцибашевљев Сањин. О овој књизи, која је подигла читаву буру у европском литерарном свету, вреди и код нас што год проговорити.

У главном су се критичари поделили у два табора: једни сматрају Сањина за болестан тип, па чак шта више неки и за обичног развратника, док други тврде да је Сањин

КРАГНОВА ЖЕНСКИХ
ОД КОЖЕ И ПЕРЈА, У НАЈМОДЕРНИЈИМ КРОЈЕВИМА, ПРЕПОРУЧУЈЕ
ПОМОДНО ГАЛАНТЕРИСКА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА

потпуно здрав тип, да он преставља собом потпуно човека који цени и воли своју индивидуалну слободу, и преставља прелазни тип човека из данашњег друштва за будуће, комунистичко друштво.

Сањин, главни јунак, долази натраг у провинцију, са схватањем необичним за људе. Њега не само да није разумела одмах сестра и мати но ни колеге. По самој својој природи револуционаран, схватајући живот као што треба, одбацио је све предрасуде и осећа се потпуно слободан: на супрот Јурију Сваражићу, који је протеран у исто место због учешћа у револуцији. Он је постао револуционар путем теорије, и жели да нађе смисла животу путем теорије. Самим тим што није могао схватити смисао живота, падао је из предрасуде у предрасуду. Док Сањин не угушује своје природне осећаје, који су увек били у сагласности са његовим разумом, дотле је Јурије најчистије природне осећаје угушивао силом воље, јер су се косили са теоријом. Јурије је тражио смисао живота у метафизици, Сањин у самом животу. Сањинови односи наспрам матере и сестре исти су као и према осталим његовим познаницима. Док он својој сестри Лиди не пребацује што се је подала Заруђину, јер он сматра то као потребу: њих двоје су се спарили и узајамно задовољили, и он апсолутно ништа не може имати против тога; дотле Јурај пада у разочарање кад га вереник његове сестре позива да код проститутке задовоље своје сексуалне потребе, и говори Љаљи, сестри, како су сви људи враћени и гадни па и Рзјанцев, њен вереник. А зашто су ти људи гадни? — Задовољавају своје сексуалне потребе.

Сањину је задовољство циљ живота, и он то свуда испољава док остали, и ако осећају да је збиља циљ живота задовољство, да живот ништа друго није до осећање пријатног и непријатног, све то крију под разним маскама. Јурије често пута долази до тога истог закључка, али га тврдоглаво одбија, јер и осећаји и разум долазе у опреку са теоријом и он је стално био у неизвесности све му је било празно, а он сам постајао је меланхоличан.

Док је Јурај у сталној неизвесности подајући се маштаријама о ономе што ће тек бити, стварајући планове на хипотезама, он никад није свесан онога што хоће; дотле Сањин, схвативши живот као што треба има потпуно јасну слику света, ништа му није могло сметати нити га поколебати, планове његове ништа није могло побркати јер их није ни стварао, нити је се старао да их ствара... Сањин се потпуно сједињио с природом; уживља у њој и презире све што је извештачено. Јурај се стара да воли природу, али је не разуме не може да уживља у њој, јер је угушио у себи скоро све оно што је природно. Њега природа не раздрага и ако је он сматра за савршену, док Сањинз и најмањи трептај у природи интересује 'одазива се у њему и ако он сматра природу за несавршену, али он и природа *су једно*. Природа се огледа у њему и он види себе у природи.

Сањин полази од самог себе и завршава собом, пазећи исто тако на индивидуалну слободу и других, док Јурај полази од нечег што је изван њега, изван живота, полази од апстрактности, али никад не може да апстрактне, „научне" појмове сложи са животом, да их приведе у дело. Место да себи створи смисао и циљ животу у самом животу, он је покушавао да створи себи нов живот помоћу теорије, о добром и ћавом, скромном и нескромном, моралном и неморалном и т. д., укратко Јурије је као сваки „добар ђак" кад изађе из школе. Под изразом „добар ђак" разумем све оне који ништа даље не знају о животу до оно што им се у школи да и од тога стварају себи све и сва. Ти људи су увек, ма где и ма како радили, добри волови који ће све повући што им се натовари, јер су само зато и били у школи да им се убије онај њихов природни нагон за неограниченом слободом, и да се од њих створе послушни робови; они и кад се дигну да стресу ланце, постану карикатуре бораца, као што је и Јурај.

Најинтересантније је у целом роману, како Сањин схвата сексуални живот. Да би се Сањин што боље разумео, писац је врло вешто обрадио и уметуо и још један тип а то је официр Заруђин. Сањин једном превођењи Зину Карсавину преко реке, осети сексуалну потребу гледајући у Зину, која је исто тако горела у страсти, још од прошлог вечера од састанка са Јурајем (она и Јурије су се волели) када се Јурај пошто је пољубио, од мах тргао замолио за опроштај и отишао; Зина је исто тако још из раније крадом посматрала широка плећа Сањинова и при помисли на њега сва се тресла од неке грозничаве милине. Сањин сматрајући полни живот као природну потребу, задовољава ту потребу

СРПСКИ УГАЉ БОЉИ ОД СТРАНОГ

ЗА ДОМАЋУ УПОТРЕБУ И ЗА ИНДУСТРИЈУ НА СВАКУ КОЛИЧИНУ И НАЈЈЕФТИНИЈЕ

КОД СРПСКЕ УГЉАРСКЕ КОМПАНИЈЕ

Карађорђева улица 47. — Телефон бр. 832

у овом моменту заједно са Зином. Зина у том тренутку није била потпуно свесна тога акта, и после пада у очајање. Сањин долази Зини захвалан јој је, ставља јој се на расположење „... и живот ако вам мој затрба, зовите ме: положићу га...“ и он и Зина растају се као брат и сестра.

Заруђин *води љубав* са Лидом сестром Сањиновом. Лида му се пода и он је сад сматра за своју наложницу. Лида постаје бремена и он не осећа захвалност наспрам женске с којом је потребу своју задовољио, већ гледа да је се отресе. Лида покушава да се удави али је Сањин спасе. И после тога Заруђин прича своме пријатељу Волошину о дражима Лидиним говорећи о њој не са поштовањем но са презирањем. Чак иде са Волошином и кући Лидиној, да је покаже своме пријатељу. Тога дана дође у опреку са Сањином и пун официрских заблуда позове га на двобој. Сањин одбије. После неколико дана Заруђин нападне Сањина у парку, али га Сањин тако избије, да се Заруђин убије од срамоте.

(свршиће се.)

Јован Дучић

— Р- М. ВЕСНИЋ —

Дучић ја лирски песник. И ако можда и сувише подобан Парнасовцима, декадентима француским, дао нам је поезију оргиналну. У српској савременој поезији однео је рекорд својом отменом, болном музком стиха, и оригиналим, својственим идејама, које би биле и ништавне и наивне, кад би их ставили под критику савремене руске књижевности строгог реализма и утилитаризма.

Али, можда сам и ја од оних, кога занима и сам бол проузрокован љубављу и ничим другим, можда сам и ја од оних срећних декадената француских којих се није тицао бол масе, који нису хтели да њихова песма буде израз и њихове пусте околине, што много тражи, што тражи неки еволуциони ако не и револуциони преокрет друштва бољитку његовом. Нека социјалне расправе траже пут који води друштву једнакости, братства и личне слободе, — поезија нека остане поезија. Нека буде зато, да нам уморени дух и утучене живце радом освежи нежним и мелемним поветарцем поезије душе, која не зна за

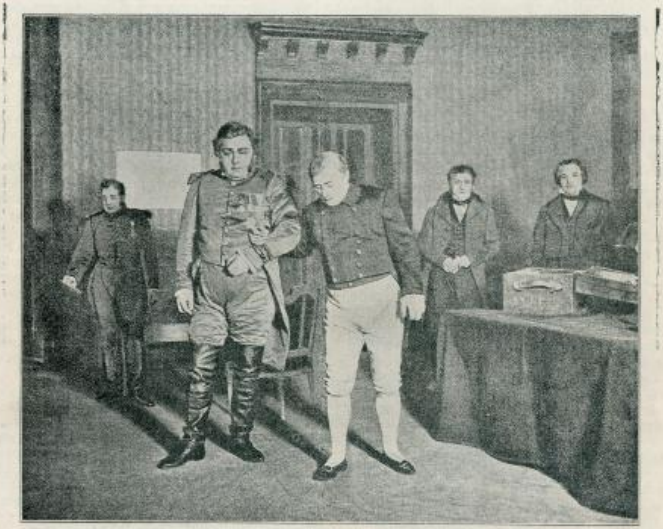

Наполеон

На Светој Јелени

спољни свет, која прати кретање, рад и осећаје душевног света, света у срцу.

Дучић није никад весео. Са његових усана дрхти вечито болни, сетни акорд, што нас разнежава, до крајности разнежава. Ако бих његову чисто лирску поезију делио по осећајима, ја бих је морао сву, нераздељену, ставити у један једини одсек.

Савременој српској књижевности, која личи на долину, у којој поезија изгледа као

„Зарена на снегу сеоска капела"

што

„Зебе усред гробља,"

на којој

„Укочено, мирно, још сказаљка стоји,
„Показујући тако сред долине неме,
„Сат када је тихо умрло и време,"

Дучићева је поезија поред све своје једноликости с те стране драгоцена. Но не треба ипак да гледамо само поезију Дучићеву у песмама издатим у Књижевној Задрузи. Раније његова поезија има ширу базу, има разноврснији елемент. Можда је и сам Дучић хтео, да нам у овом издању дâ коло песама, које су по маниру исказивања мисли и осећаја, по звуку и ритму стиха толико сличне, да се могу све назвати поезијом отменога бола.

Дучић је дао јаку слику своје поезије у песми *Моја Поезија*, али не баш верну.

Црква Свете Тројице у Куманову

Мирна као мрамор, хладна као сена,
Ти си бледо, тихо девојче што снева

Ја не мењам на те њиву са траком,
Него жуте руже у те косе дуге:
Буди одвек лепа да се свиђаш сваком,
Одвек горда да би живела за друге.

Буди одвек тужна са сопственим јадом,
Да би имала икад да тешиш ко страда,
И чедна да водиш гомиле чиго нагле.

Истој равнодушна, док око твог тела,
Место китњастог и раскошног одела,
Лебди само прамен тајанствене магле.

(Сенке по води.

На први поглед Дучићева нам поезија личи на елегантну, али блазирану салонску даму, што од досаде и сувишног времена уздише и јеца .. у време пролази... пролази... По неки пут само, она пружи своју руку да јој је љубе, и даје своје мирисне груди али без природне страсти, хладне као мрамор, да на њих наслони главу какав господин од бонтон-а, одмерен и отмен, са озбиљним лицем пусте преживелости.

Но није тако. Оставимо његове песме (говорићу само о *Песмама* које је издала Књижевна Задруга), из циклуса *Душа* које су врло пријатне са своје наивне филозофије, па се занимајмо његовим *Плавим Легендама*.

Прича о јаком по својој идеји, *Прежиторијска љубав* по снажном излагању, обради, *Љубав, Дубравчица јесен, Мала принцеза* по својој нежности и елеганцији стила, *Срца* по реалном али фином излагању неких природних појава у животу птица, *Једне ведрено ћи* као опис неодољиве страсти, у опште, ми бисмо тако набројали готово све песме из овог циклуса, све су то једре, пуне песме. Врло је лепо место:

„Мислио је на њу, узео је за руку, оборио је на свој штит, и бацио се на њена влажна прса. И док све спава, он је ухватио за бело грло, зарио јој дубоко зубе у њ, дубоко да је ударила крв, и она се почела кидати у страсти, боловима, пожуди. За тим јој нашао

мала уста, распаљена у руменој грозници, и притиснуо на њих један пољубац, само један, али безконачно дуг и крвав."

Па опис ноћи која пролази у истој песми:

„Ноћ је међутим бивала све љубичастија; звезде су залазиле; у даљини се дизао мирни и дуги шум, као хујање шуме или хујање воде... Гроб Спаситељев лежао је поред њега неопажен и миран, у тишини." (Из песме *Једне ведре ноћи.*)

У *Причи о јакоми*, поред снажне идеје, заноси нас својом јачином израза опис:

„Ноћ је била тамна и стражари су спавали. Неодољива илузија слободе испуни његов свирепи дух. Гвожђе се напе и поцепа. Он јуриу преко удављеног другара, преко стражара, преко поља с црном травом, у коју се баци као млада, страсна звер, и дохвати за слободну обалу. Из његових гора изгреја крупан, крвав поноћни месец.

Њега је природа дочекала са осмехом, са радошћу, са раширеним рукама, са благословом."

Елегантан стил, много осећаја, идеје, које нису декадентске, дају право Дучићу, да се броји у праве песнике.

А сад, будимо пажљиви према песнику, и вратимо се циклусу *Дуга*.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ПОЗОРИШТЕ

МАЛЕ ЗАМЕРКЕ

(НАСТАВАК)

Хтели бисмо да имамо неколико добро научених комада, који остају стално на репертоару. Онда би се изгубио суфлер из суфлернице. Био би у њој само зато, да глумца који пут опомене. Несносно је оно његово играње заједно са глумцем. Па како да то изведемо?

Ево како.

Требало би стално завести преставе уторником у 5 часова. Од њих би Управа имала многе користи. Прво, публике ће бити више, ђаци ће моћи чешће ићи у Позориште без штете по своје здравље, а васпитни би угицај био много јачи; друго, на тим преставама требало би да излазе по два, три приправника у јачим улогама. Управо, то би требало да буду омладинске преставе. Оне би могле бити заносне својим идејама, знатне по утицају на развој драмске уметности. На овим преставама не би морали излазити често, само један пут, два пут у три месеца г. г. Руцовић, Гавриловић, Тодоровић, Таборска, и т. д., колико да промене тон, да унесу мало живости у овај репертоар полудневних представа.

Великани би се одмарали и у прво време спремали за велике преставе. Нека нам до-кажу, да српски уметници нису лењи људи, који се задовољавају само оним, што им њихов таленат у први мах дâ, без дубљег учења. Нека нам даду циклус правих уметничких представа у свему, па да их још више ценимо и још дуже спомињемо.

Суботом и недељом по подне могли би смо их опет ослободити, и дати више маха талентованим и вредним младим људима, (г. г. Милутиновићу, Бековићу, Радовићу, Христилићу, Жабарцу, Сотировићу, Павићу, Томичићу), који нас врло често заносе својом трезвеном и лепом игром. Они би потпуно могли задовољити својом игром у своме репертоару (Ромео и Јулија, Стари Хајделберг, Библиотекар, Протекција, Кремонски свирач, Руј-Блаз, Ернани, Лукреција Борџија, Лаворика и просјачки штап, Г-ђа с камелијама, Разбојници и т. д.) У том случају остала би нам два дана који би опет били за публику дани уживања а за глумце дани славе. Тад би нам се изнели Народни непријатељ, Авети, Стубови друштва, Нора, Стари систем, Част, Содом, Фрицхен, Алилуја, Криза, Самсон, Крадљивац, Нада, Свети пламен, Граф Пракс, Господин Алфонс, Царство мрака, Ваљушинова деца, На дну, Голгота, Тако је морало бити, Трули дом и т. д.) У *Народ. Непријатељу* новинаре не би играли г. г. Л. Поповић и Сотировић, но г. г. Руцовић и Жабарац, у *Содому* би одузели г. Д. Петровићу професора и дали га г. Радовићу, од г-це Боберићеве Кетику и дали је г-ђи Таборској, од г. Л. Поповића доктора и дали га г. Гавриловићу. У *Части* би улогу Курта дали коме млађем *салонском* глумцу, а улогу поручика глумцу који би је мање карикирао (г. Бековићу). Самсон би остао какав је. У *Фрицхену* у улози Фрица желели бисмо видети г. Руцовића. *Нада* би тако рећи од почетка до краја понова делили. У *Графу Праксу* дали би улоге г. г. Л. Поповића, Станковића и М. Петровића другима. *Царство Мрака* изашло би у новој подели, у *Ваљушиновој деци* Аљошу би узео г. Томичић, а Александра г. Руцовић. Женске би се улоге пажљивије поделиле. *На дну* би добио другачију

ПЕТРОГРАДСКЕ КАЊАЧЕ

::: ПРИЗНАТЕ СУ У СВЕТУ :::

КАО НАЈБОЉЕ

ИСКЉУЧИВУ ПРОДАЈУ ЗА СРБИЈУ ИМА

ГАЛАНТЕРИСКА ТРГОВИНА

КОСТЕ НИКОЛИЋА и ДРУГА

слику. Улоге г. г. Д. Петровића, И. Станојевићу барона — Руцовићу, Д. Јовановића — Христићу, и т. д. *Голготу* би са врло добрим успехом играли г ђа Харитоновићка као Олга, г. Руцовић као Жарко, г. С. Тодоровић као Трајко, г. Христилић као Бурић, г. Бековић као вереник, г. Гавриловић као Протић.

Зашто да нам Управа даје комаде са најшаренијом поделом? То није систематисање у раду. То је рад на парче, рад од недеље за недељу. Рад на ситно не води великом успеху, — то је празна трговина, попуњавање празнога времена још празнијим и ништавнијим стварима.

Ућићемо и у друге детаље.

Пређимо на женско особље.

(наставиће се) **В.**

Г. Павић Г-ђа Митровићка

Г. Павић у *Утопљеном Звону* према својим годинама задовољио нас је. Фаун је изведен доста добро и даје нам права да од младог господина тражимо још више. Чини нам се. да нам може дати и боље креације.

Штета, што Управа није у којој другој улози приказала гошћу г-ђу Митровићку. Ове улоге могле су утицати на успех само дефектно. Г-ђа је млада, лепа је појава, али још и *сувише млада* у својој игри. **В.**

ОПЕРА

Ма колико наш Београд био мали, он је главно културно место Србије и Српства, те мора издржавати достојно и ову установу. Београђани заслужују сваку похвалу што тако обилно посећују *Оперу*, али треба да траже од Управе *Опере*, да пожури са спремом тежих и музикалнијих опера. У Опери задобијају својом игром г. г. Савић—Цијукова, Цахова, Ђорђевићка, Радуловићева, Савић, Цах-Оржелски, Туриски, К. Илић и Р. Савић.

Опера би требала да ма на који начин салу створи акустичнијом. **В.**

ЈЕСЕЊА ПЕСМА

— Paul Verlaine —

Дуга јецања јесењих виолина рањаве ми срце једноставношћу својом.

Сав загушен и блед, кад звони сат, сећам се старих дана и плачем.

Гроф Куен-Хедервари
нови председник министарства у Угарској

Идем по ветру злом што ме носи тамо, амо, као и мртво лишће.

(Poèmes Saturniens.)

ЈЕДНОЈ ЖЕНИ

— Louis Bouilhet —

Шта! ти се подсмеваш говорећи ми: „Волим те!“ Шта! Ти тако лажеш, јадно дете!.. Зашто? Ти ме не вараш, саму себе вараш, — могла си да имаш моју љубав, сад имаш само опроштај.

Чувај га, дуго и моћно. Нека буде као што беше моја нежност. Не убијала туга никад твоје срце: оно што сам љубио у теби, био је мој сопствени занос; оно што сам љубио у теби, то нисам изгубио.

Ти си била и у својим најлепшим данима, само обично оруђе на мом победном луку, и као што песма из празне шупљине гитара одјекује по шуми, тако сам учинио да у празнини твог срца одјекује песма мог сна.

Ако је сан био узвишен, то није твоја заслуга. Ја га могу рећи свету и

ШЕШИРА
МУШКИХ И ДЕЧЈИХ, У НАЈВЕЋЕМ И НАЈЛЕПШЕМ ИЗБОРУ
ДОБИЛА ЈЕ ГАЛАНТЕРИСКА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА

не именујући те: да из ништавила извучем његов утонули ефермени сјај, довољно је да верујем. Довољно је да љубим.

Превео **В. М. Радоњић**

Наше слике

Ђенерал Јован Драгашевић. — Велику серију слика знаменитих и заслужних Срба отпочињемо са Јовзном Драгачевићем, који је стекао имена и заслуга за српску књигу и као војни писац, и као песник и као књижевник, пишући поглавито географске и етнографске расправе. Има ли Србина који не би знао за *Драгашевићевог* „Курсулу“ и за његову „Јеку од гусала“? За сад оволико о овоме заслуженоме Србину, а првом приликом донећемо његову опширну биографију.

Витештво у Ваљеву. — Важност гимна стике по телесни развитак и мушкога и женскога подмлатка још се у нас не цени као што би требало. Због тога заслужује сваку хвалу трудба витешких друштава, да у свакоме месту у Србији буде бар по једна гимнастичка дружина. Такву дружину је образовао и „Душан Силни“ у Ваљеву. Наша слика представља чланове управе и чланице друштва „Душана Силнога“ у томе месту.

Разне белешке

Стрпљиви пацијент. — Шапеје, чувени француски лекар, прича ову занимљивост из свога доба своје прве лекарске праксе. Требало је, да се на клиници некакав болесник оперише. Тај болесник беше необично стрпљив човек, а при том и пун хумора. Он је са необичном мирноћом издржао операцију. Међутим Шапеје био је узбуђен, јер је пацијенту расецан трбух. Та узбуђеност његова постала је још већа, када је шеф лекара наредио, да Шапеје шав, којим је трбух зашивен после операције, опори и расекотину поново пажљивије и боље зашије. Шапеје се покорио наређењу и тек кад је већ и по други пут био готов са зашивањем спазио је, како је у трбуху опе-

Балска хаљина
(Може се добити у радњи Наталије Месарош

рисаногa заборавио мале ножнице. Разуме се понова је опорио шав и по трећи пут зашио отвор на трбуху. То већ пацијент није оставио без примедбе него је рекао Шапеје-у:

— Што сте се и по трећи пут трудили око шивења. Могли сте лепо пришити дугмета, па да по вољи откопчавате и закопчавате кад вам устреба.

Докле може да допре бушење земље? — На то питање дају одговора бушења, која су извршена у пруско-шлеским рудницима. Једна од рупа, која је сондом бушена доспела је у дубину земље за 2003 метра. Али није се на томе остало. У Чукову је сврдло доспело на 2156 метара. Инжињери на томе нису задовољни него теже томе да буше и даље до 2250 метара. Да ли ће успети?

Dead water. — Ове енглеске речи значе: *мртва вода*. Норвешки бродари је називају *детвашол*. Дешава се, да брод за време пловљења одједном наиђе на неку невидљиву сметњу и готово да не може даље да плови. Парни бродови тек са тешком муком одмичу а једрилице просто стоје у месту. И у најстаријим списима има спомена о тој појави, али разуме се придаје јој се најфастатичнији значај. Неки су тврдили, да је тој појави узрок некакав горостасни полип, други су тврдили да јој је узрок нека риба, величине кита, а трећи су стојали на гледишту, да ту појаву изазива — змија! Тек у новије доба (1898) Нанзен, чувени поларни путник, обратио је нећу пажњу на ту појаву. Пало му је у очи да dead water наступа редовно онда, кад по вршину слане морске воде покрива слатка вода. Тај се појав јављао подједнако и у бли зини обала атлантскога као и у близини обала средоземнога мора, а нарочито на ушћу река и у норвешким фјордовима. Нанзен, да би сазнао како постаје dead water, обратио се Бјеркешу, чији се ученјак Валфрид Еркман бавио тим питањем, те је и експерименталним путем изазвао ту појаву. Тим експериментима је утврђено, да је отпор реће воде, која плива по површини гушћи, много јачи, много силнији и неодољивији, него кад та вода не стоји на површини гушће воде. Таласи горње ређе воде стварају чак у дубоју гушћој теов и спречавају брод у пловљењу. То је и узрок постанак dead water-a.

Власник и одговорни уредник Стева П. Видаковић, Ломина ул. 57 — Штампарија Д. Димитријевић.

рбија

Прво Српско Друштво за Осигурање

Основано 1906 у Београду Основано 1906

угао Кнез Михаилове и Краља Петра улице

Основни акциски капитал 1,000.000· дин. у злату

Стање на дан 31. децембра 1908. год. износило је:

Осигурани капитал живота дин. 5,712.600· — **Осигурани капитал пожара дин. 31,751.562· —**

Друштво *„Србија"* врши под веома повољним погодбама ова осигурања:

1. **У одељењу живота:** Осигурање људскога живота на неограничене суме разним комбинацијама, — а тако исто осигурање мираза женској и капитала њој деци.

2. **У одељењу пожара**: Осигурање свих грађевина индустриских предузећа, трговачке робе и покућанства.

3. **У одељењу за народно осигурање**: Осигурање чиновника, радника, приватника, занатлија и свих осталих јавних посленика, — *без лекарског прегледа*, а са осигураним капиталом највише од 600 дин. Уплате се наплаћују месечно од 1 до 5 дин. *код самих осигураника*. У ово осигурање примају се само *здрава лица*, мушког и женског рода, од 20—55 год. живота, а сви са учешћем у чистом добитку.

Полисе живота: Према решењу Министра Војног Ф/А № 1830 примају се осигуранци при женидби г. г. официра.

Полисе пожара: прима Управа Фондова у гаранцију при давању зајмова на хипотеке.

Поред тога друштво *„Србија"* увело је **ПОРОДИЧНО ОСИГУРАЊЕ** (са учешћем и без у чистом добитку).

По овој врсти осигурања исплаћује се осигурани капитал по истеку уговореног рока. Али ако би осигурано лице умрло пре тога рока, *плаћање даљих премија престаје*, а Друштво исплаћује:

Одмах 10% од осигураног капитала *на име посмртнине.*

Сваке даље године на све до истека уговореног рока, такође по 10% од осигураног капитала на име пензије.

Цео уговорени капитал кад рок протекне.

Сва ближа обавештења дају *бесплатно*.

4—30 **Друштвена Управа**

Комплет „НЕДЕЉА"

(28 СВЕЗАКА) ЗА 1909. Г.

У ДИВНИМ ПОЗЛАЋЕНИМ КОРИЦАМА

СТАЈЕ 12 ДИНАРА

СРЕЋКЕ КЛАСНЕ ЛУТРИЈЕ

II КЛАСЕ 39. КОЛА

којима је вучење 9. фебруара 1910. год.

готове су за продају и могу се под мојим жигом купити у Београду

само у мојој радњи

Риста В. Одавић

ОВЛАШЋЕНИ ПРОДАВАЦ СРЕЋАКА

у новој згради Врачарске Штедионице, преко пута „Лондона".

Бр. 4 6—7

Београд, 24. јануара 1910. Година III. Бр. 4.

Илустрован седмични забавник

Власник и уредник **Стева П. Видаковић** Уредништво у Ломиној улици бр. 57.

Телефон 262 Телефон 262

ЈЕДИНО И ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ СВИХ ИЗРАЂЕВИНА

ФАБРИКЕ — ГОЂЕВАЦ

НАЈВЕЋЕ СТОВАРИШТЕ
ГОТОВОГ НАМЕШТАЈА
израђује све тапетарске радове
и декорације

Тапетарска радња

Боршоди и Мићовић

КРАЉА ПЕТРА УЛИЦА БРОЈ 13
1 4— ПРЕКО ОД „НАРОДНЕ БАНКЕ"

НОВО: ТУРИСТЕН САЛАМЕ

КОБАСИЧАРСКА РАДЊА

Драгутина Лазаревића

Коларчева улица бр. 13

Препоручује своју робу као: **саламе из сопствене фабрике** које се сматрају, да су за сад у Србији најбоље; **суве шунке, разне кобасице, суво месо, маст и сву осталу кобасичарску робу.**

НОВО: ТУРИСТЕН САЛАМЕ

на кило 3 дин. а на више цена јевтинија

НОВО: ТУРИСТЕН САЛАМЕ НОВО: ТУРИСТЕН САЛАМЕ

2—5 НОВО: ТУРИСТЕН САЛАМЕ

Кафана „Уједињење"

РАСПОЛАЖЕ НАЈОДЛИЧНИЈИМ
ВИНОМ
А НАРОЧИТО ЧУВЕНИМ
ЈЕЛИЧКИМ
ПИВО БАЈЛОНОВО

НА ЗНАЊЕ

Част ми је известити поштоване муштерије, да сам се са мојом радњом преселио са Варош капије на

„ЗЕЛЕНИ ВЕНАЦ" Бр. 14

где се пређе налазила апотека г. Делини-а

2. октобар 1909. г.
Београд.

С поштовањем
Антон Келнер
бојаџија и хемичар

Претплата се шаље уредништву:
ЛОМИНА УЛИЦА БР. 57.

Свеска 40 п. д.
(ЗА А.-УГАРСКУ 40 ХЕЛЕРА).

Београд. — Штампарија Д. Димитријевић, Иван-бегова ул. бр. 1

Србија

Прво Српско Друштво за Осигурање у Београду

Основано 1906 — Основано 1906

— угао Краља Михаила и Краља Петра улице —

Основни акциски капитал 1,000.000·— дин. у злату

Стање на дан 31. децембра 1908. год. износило је:

Осигурани капитал живота дин. 5,712.600·— **Осигурани капитал пожара дин. 31,751.562·—**

Друштво „*Србија*“ врши под веома повољним погодбама ова осигурања:

1. **У одељењу живота:** Осигурање људскога живота на неограничене суме по разним комбинацијама, — а тако исто осигурање мираза женској и капитала мушкој деци.

2. **У одељењу пожара**: Осигурање свих грађевина индустриских предузећа, трговачке робе и покућанства.

3. **У одељењу за народно осигурање**: Осигурање чиновника, радника, привредника, занатлија и свих осталих јавних посленика, — *без лекарског прегледа*, а са осигураним капиталом највише од 600 дин. Уплате се наплаћују месечно од 1 до 5 дин. *код самих осигураника*. У ово осигурање примају се само *здрава лица*, мушког и женског рода, од 20—55 год. живота, а сви са учешћем у чистом добитку.

Полисе живота: Према решењу Министра Војног Ф/А № 1830 примају се у каушију при женидби г. г. официра.

Полисе пожара: прима Управа Фондова у гаранцију при давању зајмова на хипотеке.

Поред тога друштво „*Србија*“ увело је **ПОРОДИЧНО ОСИГУРАЊЕ** (са учешћем и без у чистом добитку).

По овој врсти осигурања исплаћује се осигурани капитал по истеку уговореног рока. Али ако би осигурано лице умрло пре тога рока, *плаћање даљих премија престаје*, а Друштво исплаћује;

Одмах 10% од осигураног капитала *на име посмртнине*.

Сваке даље године па све до истека уговореног рока, такође по 10% од осигураног капитала на име пензије

Цео уговорени капитал кад рок протекне.

Сва ближа обавештења даје *бесплатно*.

24—30 **Друштвена Управа**

Комплет „НЕДЕЉЕ“

(28 СВЕЗАКА) ЗА 1909. ГОД.

У ДИВНИМ ПОЗЛАЋЕНИМ КОРИЦАМА

СТАЈЕ 12 ДИНАРА

време, ја вам не могу конкурисати, могу вам само помоћи. Што се устручавате?

После дугога оклевања, најзад му признам, да волим младу и лепу девојку из отмене куће, ученицу виших разреда Више Женске Школе.

— Драги момче, ви ме плашите! Брат-Петре, дај по литре! Збиља, ви волите тако високу даму? Извините, можда сам мало накресан, (попио је осам полића), збиља ви волите тако високу даму...

Насмеја се грохотно, натеже по литре, па гледајући ме узневерено, смејући се, наднесе ми се у лице и узвикну:

— Ја вас жалим: или сте луд, или... или... ја не знам... Збиља, ви волите тако високу даму? Опростите, моје је скромно мишљење, — можда вас вређам? — да сте ви упропастили себе и своју будућност ако је то озбиљно. Можда је то пролазна љубав... случајни сусрет...

— Не!

Стежући својом смежураном руком моју једру и топлу руку, он ме пријатељски, сажаљиво, погледа, па као дубоко убеђен рече:

— Јадни мој пријатељу, ја вас жалим.

Ћутао сам, он је наставио, пијући лагано ракију из боце.

— Апсолутно је немогуће, ако вас сад и воли, да ће вас у будуће волети; ви ћете патити, због ситнице, због будалаштине, због једног ће те случаја патити, пашћете у очајање, пропити се, ја то увиђам или ће те пасти у монотонију, у досаду, утученост. А могли сте тако лепо живети, волети много, много глумица, или бити сретан само са једном... — — — — — — — — — — — — — — — — — —

После неколико савета продужи:

— Прошао сам сличним путем. Нашао сам се с њом на једној слави, на којој сам декламовао. Мало по мало, прешли смо у интимне одношаје, док јој ја једног лепог дана не изјавих своју силну љубав. Збиља, волели смо се. Долазила је у позориште да ме гледа, њена ме је породица уводила у друштво. Али једног дана, Марија ми пружи руку и рече:

— Оди у башту.

Отишли смо.

— Ти ме волиш?

— Ти питаш?

— Збиља, морам признати, волела сам те и волећу те. Али...

— Али?... Маро, шта је то?

— Не... не... можда се теби чинило да ме волиш? Можда је то било само пријатељство, или... или... ти си...

— Ти ме плашиш!... Реци шта је?

— У осталом .. тако је морало бити, ти знаш... Моја породица, мој отац.. Не! Извини, иди сад, јавићу ти писмом. Приметиће мама.

— Али, Маро...

— Ја ти се нисам ни заклињала... нисам ти се обвезала... то је било ради забаве...

— Како.

Учини ми се, да се земља заврте око мене... био сам луд... Али, пригуших сав бол, погледах је, ухватих је за руку, поздравих се и одох.

Сутра дан, размишљајући о тој ствари, закључио сам, да је то била њена тренутна сумња у неуспех и неостварљивост наших жеља, те се одмах одлучим да јој одем да се саветујемо, али ми писмоноша у том тренутку унесе једно писмо. Отворим га и нађем само једну визит-карту, на којој је стајало да је Марија верена са неким господином... Част му и поштовање.. Нисам знао шта да радим. Обучем се и луд, бунован, изјурим из куће.

Не знам како сам ишао... где сам ишао... лутао сам... — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Господине, ја сам био драмски глумац, играо сам младе љубавнике, био сам салонски глумац. Играо сам ради славе, коју сам хтео да положим пред њене ноге... Све је отишло до ђавола. Пропио сам се, нисам имао подстрека...

Упропастили су ме, убили су ми све. Сретала ме је на улици каљавог и издрпаног, окретала је главу. Чујете ли, окретала је главу... А зашто и не? — Та ја сам глумац... Ништа ниже, ништа гадније, но кревељити се за неколико гроша да би се публика насмејала... Уметност... ђубре, каква уметност?!...

Сијајућим очима гледао је по кафани. Потом, с пуно презирања пљуну, узе

боцу и натегну, па саркастично, са пијаним погледом, рече ми:

— Глума... уметност... То зар уметност? У прљавим кафанама, ноћу, тражити узвишено, лепо? Идите одавде... немојте никад доћи више овамо... Никад. Ако хоћете да будете глумац, волите само глумицу, не заносите се том господом, што жели да купује нашу игру... Иначе сте пропали...

За нашим је столом владала тишина. Седио сам и ћутао, он је непрестано пио. На пољу је уз дување ветра ударала у прозоре киша без такта... Мутно... пуно језе... досаде... У кафани се пило картало, викало. Његове сјајне упале очи тупо су гледале у боцу коју је држао сувом руком. Усне су му дрхтрле по каткад... Најзад, после читавих пола сата ћутања, он устаде, посрћући, ћутљив. За тим кратко заплећући језиком, рече:

— Господине, ајдемо...

Отишли смо у другу кафану... Пио је, али није много причао... А кад сам пошао у позориште око 9 часова на преставу, јер сам имао у трећем чину да изађем на сцену, он ми стиште руку:

— Будите амалин, не будите глумац! Амалин...

Отишао сам. Неспретно и збуњено сам се облачио и утучен изашао сам на позорницу.

Било је 11 часова.

Свратио сам у кафану.

Кад ме је видео да улазим, лудачки је декламовао:

„Не бите тако, за Бога манте,
„Боље ме у гроб жива саранте!
„Ах, кад бих знао,
„Најцрње име вама бих дао,
„Име што грозно потреса груди,
„Јер ви сте, ви сте — — — —
— — — — — — — —
— — — јест! ви сте људи —

Тупо се смејао... И док сам стојао збуњено крај врата, пошао ми је посрћући, пао на земљу, ваљао се, опет се дизао.

Замолио сам једног свог друга, да га водимо одавде, узевши га под руке, и склонисмо га из масе пробисвета, која се са задовољством смејала уметнику.

— Опростите... ја тако увек, уз... чашу ракије... говорио је смејући се сметено.

Ја сам хтео плакати.

— КРАЈ —

12—I.—910. год.
Београд.

НА СВЕТОЈ ЈЕЛЕНИ

Позоришни номад у два чина од г-ђе Северин.
Превео М. Ј. Радојевић, поручник

(НАСТАВАК)

Филип Вел. — Но ја ћу сутра опет доћи. А вечерас само благодарећи олују могао сам се успузати преко ограде. Ви сте жена; можда имате деце, ви разумете... Бојим се да вам се поверим?..

Беци. — Чега се то тиче?

Филип Вел (извлачи из спољњег џепа танак запечаћен пакетић). — Ово је нешто од његовог сина. Он се пати у овој самоћи, а ни од куда никаква гласа!.. Ви сте Енглескиња, а ја сам, ја, поштен краљевац. Али сада треба имати милосрђа.

Беци (загушљивим гласом). — Ви мислите? Али ви никог нисте изгубили због његове грешке, ви?

Филип Вел (врло тихо). — Кад... моја два брата, два моја старија брата, које сам тако волео.

Беци — Па би ли му опростили?

Филип Вел. — Ја сам га се гнушао и кад је триумфовао. Долазио сам на мисао да га убијем. Али он је сада побеђен, заробљен, несрећан... Хришћански ме закон онда опоменуо.

Беци (узнемирено). — Ах!

Филип Вел. — Часови брзо пролазе... Могу ли се ослонити на вас?

Беци (врло бурно). — Да... Дајте... Али... идите брзо... Врата ће се затворити.

(Филип Вел ишчезава. Она загледа пакетић устежући се, оставља га, опет га узима, окреће га, затим брзо ломи печате, извлачи из свилене хартије витицу смеђе косе.)

Беци. — Витица косе! (Извлачи из своје јаке танак и дугачак сребрни ланчић, затим медаљончић, па их сравњује.) Готово су потпуно једнако смеђе!

(Поново меће медаљон на своје груди, крије витицу у џеп од кецеље, па излази десно.)

ЗАВЕСА.

ЧИН ДРУГИ

Намештај исти

ПОЈАВА I.

Наполеон, Бертран, Ла Каз, Гурго, Монтолон.
(На столу је корпа од раките са покловцем).

Наполеон. — Ах! да! Шта велите ви, господо? Је ли ово крај? По списку, који вам је саопштен, господине Монтолоне, по мојој заповести, је ли вам довољно јасно да се што пре пређе на крајње потребе? Зар нисмо достигли врхунац беда и невоља? Зар се нисмо смањили од глади?.. Али, ви то знате... Је ли истина, Бертране, да два дана нећете ручати, те да би ваше слуге имале шта јести?

Бертран. — Истина је, сире... Ја нисам хтео да вам тим бедама досађујем. Овде је горе но у ма каквој војни! Горе се не може замислити!

Наполеон. — Друго... Овде, што је најбедније, то је увреда. Диван стан! Пуста колеба, пуна пацова, изложена свима ветровима, кров од катрањиве хартије, коју сунце топи, а киша раствара. Још бољи намештај: поцепана софа, шест кривоногих столица и две крње наслоњаче!.. Ово је права апсана за испаштање. И ако сам изгубио своју моћ, слава ми није потамнела. Чак...

Бертран (трчи доњем отвору). — Ко се тамо шуња?

Наполеон. — Нико. Јамачно је онај енглески официр, који се јутро и вече мора да уверава јесам ли ја овде, јесам ли жив или мртав. Обично га ви не видите, јер он прилази кад ви нисте

Снимак г. М. ј. Радојковића, поручника

Један од станова у барутани у Обилићеву

Снимак Мих. ј. Михајловића

Сабор у манастиру Суводолу
(у округу тимочкоме)

овде, али тек кад сам ја. За тим он то чини врло тајно. Служба му је врло тешка.

Ла Каз. — Какво варварско претварање!

Гурго (пружајући руке). — Да га угуше?

Монтолон (дижући раменима). — То ће нам лепо ићи!

Наполеон. — Вратимо се, господо, нашем договору. Од осамдесет хиљада франака, колико је конфисковано пред мојим ропством, само је тридесет хиљада заведено и остављено за регулисавање остатка дуга. Ето зашто немамо најнужније потребе за живот: палидрвца, рубље, ватру... и све остало! Кад сам ја чак морао везати конопцима кревеТске ногаре за канабе, те да направим довољно дугачку постељу за мене! Баш хоће да нас постепено овде уморе... а никог нема да нас чује и да нам помогне!.. Свему сам ја крив, ја сам несмотрен. Желео сам да освајам, а не да присвајам. Малмезан је на име моје жене обогатио сам све музеуме, а ја нисам имао ни какве знамените сличице... Било је до 400 милиона дела у Тиљеријама... а ја овде немам ни три стотине франака...

Ла Каз. — Сире, ја имам још нешто мало новаца на расположењу у Енгле-

ској. Учините ми ту милост, веома велику милост да их могу примити...

Наполеон. — Не, пријатељу; доста сте до сада учинили. Можда ће ми Евђеније, коме сам дао око четрдесет милиона, моћи доцније да позајми што год... Надајући се на то ја не бих желео да се ма ко пати, кад им је већ додељена овде моја судбина и несрећа. Ја сам већ одлучио да се сваког месеца за лично моје сребрно посуђе узимају потребне намирнице у овом заточишту.

Наполеон и Беци

На Светој Јелени

Бертран. — Ах! сире доста! Лишени свега, још ће нам се све умањити.

Наполеон. — Желите ли, дакле, да чак умремо и од глади, да будемо сасвим оборени?... У ма каквом положају да се нађем никада ми ови луксузни предмети неће требати, а у јавности скромност ће ми бити најлепши украс.

Гурго. — Али ово је сребрно посуђе, сире, својина велике армије! Кад су га видели у колима викали су: „Живео Император!“ Оно је ношено у све престонице и веће градове. Њега су бранили и од цареваца и од козака!

Наполеон. — Тако је, добри мој Гурго; да бих располагао металима, треба спасти част своју.

Бертран. — Ах, сире!

Наполеон. — Командири чета, ескадрона и батерија нудили су ми до сто гвинеја само за један тањир. Сир Роверт Кореке нудио ми је грдну цену за различито посуђе... с условом да га нико не дирне само да стоји са мојим и царским жигом. Кад сам већ на ово осуђен, ипак би желео да угњетач не тријумфује нашим рушевинама. А да бих пак умањио вредност посуђу, наредио сам да се сатруже грб, да се загладе монограми, да никаквог знака не буде нигде, па ни овде (показује корпу), што само мени припада. Док смо ми шетали све је то урађено. Погледајте. (Подиже поклопац од корпе). И ово је сада само безимена гомила, без икаквог жига.

(Сви се журе да виде).

Бертран (диже поклопац, а над њим орлић). — Али не, сире... орлови! Орлови се не продају.

Наполеон. — Како, орлови?

Бертран. — Загледајте боље, сире; потпуно на свакој дршци од поклопца држи мушу!

Гурго. — Истина је. (Тешко). Ах, сире!

Наполеон (громким гласом). — Маршане!

ПОЈАВА II

Исти. Маршан.

Наполеон (бесно, показујући на корпу). — Ово ми ти објасни? Реци ми шта ово значи, зашто моје наређење није извршено?.. Дакле ти желиш да се вратиш у Европу?

Маршан (обарајући главу). — Не, сире, не; ја вам се кунем, не!... Ја сам потпуно верно пренео ваше налоге за сребрно посуђе. Но нико није смео да дирне, те сам ја, ја сâм, морао да отпочнем. Жалили су ово оскрнављање, ово пустошење. Ово је било за њих светиња. Плакали су као деца.

Наполеон (узбуђен па се савлађује). — Иди. .

Маршан. — Али, орлове, сире, они нису хтели.

Наполеон. — Ти велиш?

Маршан. — Нека ми Ваше Величанство опрости, јер истину говорим. Они нису хтели... Плакали су. Било је баш у часу вашег поласка, сире, те сам морао вратити корпу. Чекао сам сутра дан рано, до...

Наполеон. — Иди да ми нађеш кљеште у топографском кабинету. Па преда мном, слушај, преда мном... Хоћу овде за пет минути да ми се жеља испуни.

Маршан (излазећи). — Хоћу, сире.

ПОЈАВА III

Наполеон, Ла Каз, Бертран, Гурго, Монтолон.

Ла Каз. — Онда све ове успомене?

Наполеон. — Ах, све ове успомене! О добри мој Ла Каже, не аналишимн више о томе!..

ПОЈАВА IV

Исти, Маршан се враћа, па у дну позорнице почиње посао.

Наполеон (узима један комад из корпе). — Ова кутија за шећер више крије отрова за мене него ли Митридатов пехар. Она је била на послужавнику кад сам се састао са братом Александром, царем свих руса, у Тилзиту. Тада се брат Александар са хвалисањем окренуо мени док је Талма викао: „Пријатељство два великана јесте доброчинство богова". Александар је најстарији од свих владара, он је духовит, милостив, добро васпитан, врло леп, али и врло неискрен. Прави Грк из старе Грециje! Метнуо је руку, руку да се закуне... (достојанствено и иронично, па се окреће Гурго-у). Подигните орлове!...

Гурго. — Ово, сире?

Наполеон. — Ово, ово је кутија за шећерлеме, коју је господин Фуше много употребљавао. Његов отровни језик уживао је ове сласти. Његови су дуги прсти обвијали ову кутију. Он је у својим беседама са његовим танким уснама пиштао као свака змија од зависти и као издајица. Ја га нисам добро познавао, као и Хедзи-Лова што нисам добро познао, јер је имао гнусну маску и лице као са вешала да је! Пих! Овај Фуше! Имао сам право и њега да обесим... његов би ми конопац донео славу. (Гнушајући се, Маршану). Крхајте, ломите те орлове!... Све што има ту. Монтолоне, ово је кутија за зачинке. Је ли улупљена? Да. Ја се сећам да сам је грозничаво згњечио при мом последњем ручку у Фонтено-у. Моји маршали, препуни злата и сити славе, разговарали су у оближњој соби ко ће ме најбрже оставити. Њихови пиштећи гласови допирали су и до самог мене, усамљеног и побеђеног, јер су се они обогатили! (Гневно). Ломите орлове!

Бертран. — Ово стакло?

Наполеон. — То је нешто друго. Оно је требало да остане у Малмезону, оно је Јозефинино. Дајте ми га; у њему ћу наћи мирис, који ће ме потсетити на прошлост. (Отвара стакло). Мошус, њен мирис, остао је по мало у овом празном стаклету... (За себе). Ах, како је била дражесна и бајна! Какав је имала струк, како је држала лепезу, како је мирисала ружу, па све ишчезло... све сама лаж! Па кад је молила за опроштај што је много потрошила... кокета, ласкавица, креолка! Ах, да је овде она, не би могла ни часа бити без новости! Она је била драж и милина, она је

била слика доброте... а можда и моја жива нада!.. (Нежно). Извадите орлове!

Ла Каз (показује једну грејалицу). — А ово, сире, шта је ово? Грејалица, котао?

Наполеон (иде живо Ла Казу). — То?... Боже! (узима предмет). Не сећам се шта је то било. Но да; сећам се лепе и осветљене собе у Тиљеријама; сећам се велике колевке, сећам се светлуцања жеравице испод млека, које се кувало; сећам се свог детета како шепа, како се смеје и шири руке. Ох! То, то чувам, то је моја највећа радост, што сам га опет нашао! Оставите, господо, оставите орлове! (Оставља грејалицу на камин).

ПОЈАВА V

Исти, слуга са писмима у руци, Маршан та сусреће на прагу изменивши неколико речи између себе.

Посао је Маршан довршио, па сво посуђе опет метнуо у корпу.

Наполеон (радосно). — Весник!

Маршан. — Да, сире, весник. Служитељ је у пркос овом рђавом времену отишао до гувернера да донесе прегледану пошту. (Сви се гурају око њега). Пошта за госпође и аманети остали су за сутра.

Наполеон. — Брже, брже! Моја писма? (Маршан их разастире на сточићу). Шепртљане, ти не видиш! (Отима му пакет). Гле, за вас, маршале; за вас Монтолоне; за вас Ла Каже; Гурго, од ваше мајке, сестре. Држи, Маршане... није ваљда одоздо. Сад за послугу: Новера, Ципријани, Аркамборт.. Гле, то није могуће! Ништа? Зар за мене ничег? (Маршану). Иди, иди боље потражи!

(свршиће се).

Бохалисов замак

— ЉЕРМОНТОВ —

Крај пустог сињег мора, које се губило у сиву бескрајну даљину, лежао је величанствени Бахалисов замак. Опкољен високим и тврдим зидовима, искићен високим палмама и урмовим дрвећем бројао је плаве вале, који су силовито и снажно ударали о обале величанствена замка. У замак се улазило на велику капију, која је била саграђена од чистог мермера, који се спрам сунца преливао у разним бојама. Одмах од капије пружа се велика стаза, крај које се дижу висока алојева дрвета, кроз које продиру топли сунчани зраци, који су шарали тамне пруге по ситноме песку. Одатле стазица води право на вратнице замка, која су била израђена од чистог абонос дрвета. Крај самих врата дизала се веранда, на којој је седела млада жена Бахалисова Грасијана. Од веранде се спуштају камене степенице ка мору, у којем су се љуљушкале лаке гондоле, око којих су пливали лабудови, бели као снег.

Ово је била аристократска кућа. У њој се свагда орила весела песма, праћена звуком звучних гитара, у које су ударале младе пратиље Грасијанине својом белом и њежном ручицом. Али сада он је пуст, у њему влада гробна тишина, у њему нико више не обитава. И ево драги читаоци, изнећу вам историју тога замка....

Бахалисова жена, односно сапутница у његовом животу, била је веома лепа, чедна, љубазна и гостољубива. Била је као анђео. Сваки поглед њених гаравих очију сваког би очарао, занео. У њену кућу је долазила аристократија, министри, официри, па је било и књижевника. Све то беху другови и пријатељи њеног мужа. Сви су гледали да дођу с њоме у разговор, да чују њену слатку реч.

Једне топле јунске вечери Бахалис је позвао своје омиљене другове и пријатеље.

Господа су седела у споредној соби, док су слуге у дивном оделу трчкарали и постављали дугачки сто у велелепној сали. Сала је била доста велика лепо украшена разним сликама и статуама великих и славних уметника.

На средини сале био је постављен сто за друштво. На столу је било разних јестива, а на средини стола стојале су две скупоцене вазне са разним цвећем, које је друштво напајало свежим мирисом груди. У зачељу седео је један господин, који је био фино одевен, то је био неки уметник и песник, који се био загледао у лепу Грасијану и с њоме имао недозвољене односе. Бахалис није ни слутио да га жена вара, па није ни пазио на њу. Сиромах био је наиван. Друштво је било вечерало и почело играти, а млади уметник и Грасијана одоше до лаких гондола, беху се навезли на пучину, коју је бледи месец својим бледосребрнастом светлошћу обасјавао. Месец је био сведок њиног страсног љубљења, а звезде су се љупко смешиле и тихо говориле, да они чују: „Нека их, нека!“ Баш кад су билн у загрљају, заори се умилна песмица, праћена звуком гитара, који је полагано таласајући се воздухом допирао до њих:

Црна ноћца брзо шири крила,
И гаси се журно бели дан.

У гондоли пловим теби мила
Да ти сладим нежни благи сан!

Из далека, по пучини
Са гитаром пловим ја,

На азурном ведром небу
Твоја звезда дивно сја...

Пловим теби док се гаси дан,
Да ти сладим нежни слатки сан!

Наједанпут песма ућута, а диже се грају. Бахалисоа се глас чуо: Гросијана Гросијана. Кад је Гросијана чула његов глас она је уздрхтала, памет јој се помери, и она несретним случајем падне у воду и почне се давити; викала је: помоћ, помоћ! Несретни књижевник био је плашљив те је није могао спасти. Бахалис са друштвом чувши запомагање, појури води као луд. Кад је био код воде било је све мирно, само се нешто кретало пучином, то је била гондола, али у њој није било никога. Књижевник беше скочио и испливао на обалу, д Гросијана се удавила...

Сутра дан брзо се пронео глас, да се удавила Гросијана. Рибари и слуге Бохалисове тумарали су у чамцима по води и нису је нашли. Тек после неколико дана леш су нашли и донели кући. Секција би извршена а Гросијана сарањена. Неко време беше прошло и дочу се за неверство Гросијанино. Бохалис чим је чуо, скљокао се на земљу и остао је мртав. Од тога дана замак је опустео, и њега се почеле довлачити неке авети.

Превео **Рад. Марковић.**

ЗИМА[1]

СЛИКА

Милина је погледати овај снег од неколико дана. За поглед је врло пријатан његов променљиви украс; он се, доиста, и јавља само за то, да га наскоро нестане. Ко хоће да посматра снежна поља у њиховој правом изгледу и да их појми у њиховој раду као природне чиниоце, треба да их види зими, у време највеће студени Тада је све застрто грдним слојевима воде, која је кристалисана у облику иглица и прамења.

При овом преображају равница је изменила изглед још више. Снег је спустивши се са свих страна, испунио удубљења, поравнио јаруге, заравнио омање неравнине.

Потоци залеђени су. Па и саме реке од крајева залеђене су; по среди матица носи снежне слојеве.

Испод великих врхова где се снег гомила у слојевима, високим као кућа, показују се овде онде, јелове шуме, али и то само у поља. На сваког грани ова дрвета носе толико снега, колико га у опште могу понети, све ово грање скупа гради као неке сводове, са којих се уздижу неједнако згомилане масе снежних кристала. Доле, у долини, као да је мучније распознати сеоске куће, него ли шуме и гаеве. Кровови са свим затрпати снежним слојем, под којим се угибају, не могу да се разликују од снежних поља; једино што плавкаст дим подсећа, да под тим белим покровом живе и раде људи.

У овим приликама ветар подиже снег у вихору и тиме застире пут, скидајући га са страна и набацајући га на већ прокрчени пут. Коњи који иначе тако вешто стају ногом, на чврсто земљиште, муче праву муку, прелазећи преко гомила, још нестврднутог навејаног снега; док један од њих упада до сапи, пред другим се уздиже читав брежуљак згомиланог снега. Олујина што им дува око ушију, снежно прамење што им упада у очи и у ноздрве, сурове псовке возара, нису ни мало пријатне ствари.[2]

Ужасан је положај несретнога пешака, који иде преко снежних поља, па га изненадно ухвати смет! Шта бива са путником у том големом олујином вихору? Ледене иглице, што падају на њега као стреле, ударају га у лице готово да га оснеже, продру му и кроз саме хаљине, а он, увијен у свој огртач, једва се брани од њих? Ако погрешно крочи или скрене са пута, изгуби стазу, онда је готово неизбежно пропао. Он иде насумице, из рупе у рупу; понекад упадне до поја, са у суви снег стоји тако неко време као да чека смрт; затим се поново подиже као очајник и наново отпочиње свој неједнаки ход, кроз снежне облаке, којима га ветар засипа у лице. Намети чине, да му је хоризонат час ближи, час даљи.

* * *

Тешкоћу зиме опробали су војници српске војске прошле зиме, једни на граничном фронту, други на пруги, трећи код магацина и утврђења, чувајући и обилазећи. Ове теш-

[1] Коришћено књигом: *Планина* Српске Књижевне Задруге.

[2] Сетимо се наших путева! Ниш—Књажевац преко Грамаде—Дервента, Чачак—Ужице преко Јежице—Здравчића, Ужице—Вальево преко Букова Зајечар—Параћин преко Калафата—Ртња.

Д-р МИХ. ПОЛИТ-ДЕСАНЧИЋ првак Срба у Угарској

(вођ либералне странке)

ЗНАМЕНИТИ И ЗАСЛУЖНИ СРБИ

У ПРОШЛОСТИ И САДАШЊОСТИ.

МИЛУТИН ГАРАШАНИН државник и публициста

(Некадашњи вођ Напредне Странке)

Рођен 1843. † 1898.

ЗНАМЕНИТИ И ЗАСЛУЖНИ СРБИ

У ПРОШЛОСТИ И САДАШЊОСТИ.

које издржали су мушки поимајући дужност према отаџбини.

* * *

Ове тешкоће очекују омладину свих друштвених редова у дужностима војничким на маршу, извиђању и стражарењу, за то неразнежимо се.

Прирељујмо забавне игре у снегу а не у загушљиву хотелу.

20—XII—909 Ниш. **Борив. С. Поповић** капетан.

Зима

САВА ПОПОВИЋ

ЛУЛИ

I

Сунце је бацало своје врело зраке кроз густо лишће старе липе и позлаћивало већ и онако полу-жуте, свеле од суше листове, који суморно вишаху на својим сухим петељкама и чекаху први ветар да их собом понесе; а он је седео, прислоњен уз дебло, и одбијао густе димове, косе му пале по челу и неколико прамичака пали су преко џвикера те као да силом хоће да му спрече да види слике прошлости које му се овог момента ређаху пред очима...

„Да она је дивна! Ја је волем! Воле и она мене, у осталом, то свако зна!.. Па ипак смо раскинули! Али то је лаж да она мене може мрзети! Ја њој ништа на жао нисам учинио, задовољили смо једно друго!... Па ипак поред свега овога кад би она хтела — — — — — — — — — — — — — —

Зима

Груди су му се надимале, очи засветлеле чудноватим сјајем, а из уста се отеше тихо и фино, испочетка лагано, а затим јаче да се опет утишају и расплину у природи умилни тонови из „Вихажу...“ И као да цела природа понављаше његове речи: — — — — — — —

„Што жъ много такъ болно и трудно
Ждуль чело, жѣлею ли о чемь?“

II

„Дакле опет ме зову... Ох, како је ужасан мој живот — па ипак занимљив!.. Ићи ћу... Звекет чаша, ларма, неслани вицеви, дим од цигарета, парфими моји с колегиница учиниће ваљда да све заборавим за часак... Ићи ћу да боме... Шта су ме опет напале ове будале?.. „Немојте! Немојте! Ви још не разумете, непојмите слободу и свест индивидуе! Ви сте још неспособни да замислите шта то значи продати се!... Оставте тај живот, ви сте још млади и можете радити и други посао и борити се заједно с нама против овог друштва, у коме они који немају, морају тело своје продавати да бих леба имали!...“ Та зар нису будале? Та ко се данас не продаје? Радник продаје снагу; интелигенција ум а ја... ах то је немогуће... ја и ум и снагу и осећаје све... ах не! опет они немају право! Боље би било да ме не муче но нека ме на миру оставе! Јер од како се са њима знам, стално ме муче, убацујући ми у мозак, у срце мисли, које нигде до сад не чух, тако опијајуће и лепе као звуци најлепшега валса... али је опет почела... Не, Лули!... Жури се! Господа чекају...“

III

„Ти видиш да те сви обмањују и лажу, и ти им још верујеш... Зар ти не видиш да на тебе гледају као на мртву ствар? Док си лепа и млада гледају да те искористе, а за тим?... Избацићете на улицу, јер тело твоје неће увек имати драži младости, спашће твоје набубреле дојке, снег ће покрити црне власи, а боре ће избраздати твоје дивно лице...

Прени се и погледај на твој положај!... Подели цео свет на двоје: на угњетење и угњетаче, где ћеш ти бити? Ти, што подмирујеш само страсти обесне господе, природна је ствар да ћеш спасти међу угњетене, па ступи смело напред руку под руку са својом угњетеном браћом и бори се за бољу будућност своју и човечанску!... Ево ти моје руке и ја сам један од бораца из тих редова...

— Мислиш ли ти, да ти тај, с којим ти живиш, даје то парченце хлеба, које је тако мало да мораш себе продавати да би довољно имала, само за то што те воли? Не! Он само жели да те потпуно искористи, и што је још горе, он хоће да има једино и искључиво право, он хоће сам, по својој вољи, да располаже свима драžима твога тела, он хоће да монополише оно, чиме је природа обасула твоје фино и лепо тело... Не! он, нити ико други, не сме монополисати природу, то значи убити личност, лишити човека воље и слободе... Прени се и ступи с нама... у борбу... Љубав мушког према женском?!?!.. Та то је само маска голих страсти!... Брак?.. Проституција најниже врсте... „Ја те љубим, ти си моја!"... То су речи оних који се крију под маском љубави"...

IV

„Не знам шта да мислим о овом човеку!.. Леп је! фини, интелигентан, али ја га не разумем! Нешто ме вуче њему! Овако ми нешто и онај плави ваздан наговори, али ја их не разумем! Шта хоће они! Па ипак они ми нуде ваздан новога, обећавају интересантности у животу. Али он ми се допада, могу рећи слободно да га волим. То ћу и њему рећи. Ех! Луди, Луди! пожури се мало! Господи је досадно без тебе! Збиља шта је то данас са мном? Не иде ми се у то свакодневно друштво, тако бих радо остала код куће и мислила о оном што ми он рече."

V

Био је диван дан. Сунце, високо одскочило, понављало је свој свакодневни пут, бацајући зраке доле у part, и златећи лишће својим сјајем. Честа је дивна! Неколико високих дрвета бацају своје дуге сенке и уз њих се пузе бршљан и вилина коса, а све је испреплетано златним зрацима сунца. На клупи у хладу седе њих двоје и он „агитује"...

— Ја те љубим, не могу живети без тебе! Ти си ми све и сва, ти ме само можеш срећним учинити!" — и обви око ње своје снажне мишиће, а она припи уза њ своје вито тело а усне им се спојише у бескрајни пољубац. Све је ишло својим током... Сунце још једном провири и позлати својим зрацима њене лепе удове...

VI

„Јуче сам шетала са њим. Пошли смо без одређеног циља. Циљ је био... Односно не циљ, но крај шетње био је као и у свакој мојој шетњи. Не знам, сигурно не разумем, али не могу да нађем разлику између овог револуционара и једног буржое... Па ипак ја њега волим. У недељу у вече ће доћи к мени!.. Ех! Луди! пожури се мало, господа чекају на те!..."

VII

Ноћ је тиха и дивна. Звезде се осуле небеским сводом, а месец бледи и журно се приближује своме крају, све је краће и краће растојање од хоризонта, и баца своје зраке огледајући се у тихој реци... И последње своје зраке радознало баца у тамну собицу не би ли видео шта раде њих двоје... Али се одмах још журније крену хоризонту и изгуби се тамо негде далеко, далеко било што му је сувише тугаљиво било да гледа оно што се догађа или жали, можда, што није ништа могао ни видети...

VIII

„Прошло је већ две недеље.... Ја не знам шта је са мном.... Мрзим и њега као и сва остале, и он је као и сви други... Да ли те мрзим?... Ја не знам... али га више не волим... Да ли је то била љубав? То ми није први пут да сам волела и да су ме уверавали како ме воле и увек се тако свршило... Ах! како је гадан и страшан мој положај!... Што су ме његови другови окупили? Једнако: „Зашто тако радите?" Намећу ми силом неке књиге, мисли и ја их и против своје воље примам! Они не знају како се сад мучим!... Сад као да увек стоје иза мене и говоре ми: „Пазите, ако урадите то, пали сте још ниже!" Ах, и ја сад морам опет њи да увеселавам оне гадове, што туђу крв пију, и... али ја то не мо рам чинити... да... али са оволико прихода не могу изаћи на крај... Хајде, Лули, још да-

НАЈВЕЋИ ИЗБОР
ПРЕВЕЗА и КУМОВСКИХ СВЕЋА
ИМА ГАЛАНТЕРИСКА И ПОМОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА и ДРУГА

нас, па... Та ја морам живети другим животом... Данас је последњи пут што идем тамо!.."

IX

— „Ја! зар сам ја могао ичега имати са тако ниским створом као што је она?... И ја сам учинио оно што никад не бих учинио, пијан сам се ваљао пред њеним ногама... И она је на то гледала као и на оног пијаног бурша, који паде пијан под сто и бесвесно прича о каквој блудници, о драгани, коју он воли, о врлинама својим и о рђавим странама овога света... Она није спазила болове, који су мучили моју душу.. А зар ја од ње могу шта друго очекивати!... Проституткa... Да она је то и у души... Како се разбише моји идеали о лепом другарском животу? Како се показа грозна она слика, коју сам ја уздизао више свега? За мене није било лепше слике од нашег заједничког живота међу друговима, на страни, а сад? Нема за ме страшније преставе... Она вели да ме мрзи! Не! Не! Она мене не може заборавити она ће умрети с мојим именом на устима...

X

Он је и даље говорио о љубави као о физиолошком акту и тврдио да га Лули не може заборавити... А она је и данас мислила да је у стању сваког занети и да њу сви воле, и једнако се носи мишљу да прекине са старим животом, сваки дан завршава речима: „Данас је последњи пут!" и кадгод би се вратила доцкан у вече, заспала би са мишљу: „Никад више"...

20—VII—1909. год.

МОЈ ДУШЕ, ЋУТИ!..

— Р. М. В. —

Још песница и рез дивљачкога мача
Влада у овом веку нечувеном.
Један са својом вољом надувеном
Овом свету муке и вечитог плача,

И са својим скиптром „природнога" права
Отима муку набављену зној̀ем,
Дрско у глупом бенетању својем
Средњи век на срам пука оживљава.

Мој душе, ћути још, не љути се сада.
Пусти нека срцем прекипи, а тада
Размахни, загрми и попљуј нељуде!..

А дотле се спремај за сјај нове зоре,
Зоре чији зраци у бескрају горе,
И тихо ал' стално човечанство буде.

Новембра, 1909. г.
Београд.

— КОМЕТЕ —

Многи страни па и неколики наши листови објављују појаву комета, која самом својом појавом изазива код незналица страх и трепет, јер предвиђају судар њен с нашом земљом и пропаст земље (света), мало био стрије главе тобож, предвиђају не судар, већ знатно приближавање комете нашој земљи и прорицу пропаст комете услед отровних и „грозно" опасних гасова, које ће наша планета развити, кад јој се комета приближи, и слободећи себе, прорицу коначну пропаст неприступној комети, која се усуђује да нам се приближи; док међутим посвећени у тајне звездарства знају:

Да су комете телеса, која као и све звезде, греде својим тачно и строго утврђеним стазама, од којих се не могу ни за милиметар да удале. Стазе су ове различно дугачке и због тога се комете у разном добу нашем оку — било далекогледом армираним било голим — показују, кад се налазе у перихелијуму, то јест у близини сунца.

Овогодишња комета, тако звана Халејева, чије путовање траје 75—76.3 године, већ је небројено пута посетила нашу земљу. Од год. 1456. тек јој је обраћена већа пажња, зна се, да је то она била, што нам се појавила год. 1531., 1607., 1682., 1759. и 1835. и закључујемо, према дужини њена путовања око сунца, да је у год. 21. пре Христа 66. по Христу, даље год. 141., 218., 295, 373., 451., 530, 608., 684., 760., 837., 912., 989., 1066., 1145., 1223., 1301., 1378. у којима се у хронологији велика комета појављивала, била Халејева комета.

Ну, није ни Халејева једина комета у простору и систему сунчаном. Има их прилично много, од којих су најзнатније Енскејева, Бјелова, Фајеова, Олбереова, Де Викова, Броценова, Питлејева, Д' Арестова, Лекселова и друге.

Од какве се материје састоји тело комете, не зна се. Само је највероватније, да од чврсте није; јер прелази ли комета преко сунчеве површине, не показује се мрља на сунцу, већ се губи, међутим ако нам чврсто тело заклони сунчеву куглу, неће прећи преко ње да се изгуби, већ ће прелазити као тамна тачка.

Спреме за удаваче и девере
у највећем избору — препоручује
ГАЛАНТЕРИСКА и ПОМОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА и ДРУГА
БЕОГРАД

Исидор Бајић

својеручно је написао ову своју композицију и дао је за успомену песнику песме „Магла пала“ и писцу „Чучук Стане“ Милораду Петровићу.

Могућно је, да је комета састављена од малих тела, сразмерно удаљених једно од другога, која у мрачном простору небеском озарена сунцем, изгледају као цело тело, једноставно. Пример за то имамо при тако званом падању звезда, падалица. Сва она тела, која падају, можда су у групи, комета, која управо лети својим путем око сунца не далеко од нас. Али је могуће и да није тај случај, јер ова претпоставка није доказана и усвојена.

Комета се састоји из два дела, из главе и из језгра, обавијеног маглом, и репа, који се обично налази на страни обратној сунцу. Биле су виђене комете, које су имале два три па и више репова. Тако их је комета, која се појавила год. 1744., имала шест.

Каквим се пак начином ствара реп, није такође познато, али му узрок треба тражити у сунцу; јер реп почиње тек кад се комета почне приближавати сунцу, а губи се постепено, кад се од њега удаљава.

Звездар Лаплас пише о судару комете са земљом ово:

„Има празноверних људи, који умиру од страх ако се појави комета, јер замишљају да ће настати крај света. Али је тај страх неоправдан, пошто се стазе комета налазе у таквом положају, да је судар њихов с нашом земљом апсолутно немогућ.

За време свога битисања наша је земља видела много милиона комета, како око ње лете и ни једна није летела тако, да би се могла са њом да судари. Тако је било од искони па ће остати и на вјеки вјеков“.

Халејева комета, која ће се око 24. маја (по новом) ове године појавити на небу, неће нам нашкодити; пролетеће мирно својом путањом даље и после 76·3 године посетиће поново наше потомке. Ови ће се чудом чудити, како смо се могли плашити онако красног појава; јер ће они већ много што шта прочитати можда и све знати о кометама, што ми још и не сањамо.

Palissy

ВЕЧИТО

ФРАНСОА КОПЕ

— СОНЕТ —

„Вечито!“ рекла си ми, с челом на мом рамену. Међутим, — растали смо се. Судбина је. Једно ће од нас прво умрети и спаваће под ивом или жалосном врбом.

Двадесет су пута видели стари морнари, што вечито лутају, заставама окићени брик како улази у пристаниште. Затим, једнога дана, брод је отпутовао на Север. Ништа више. Изгубио се у леду северног пола.

Под мој кров, кад је подунуо пролетњи ветар, тице селице су се враћале, двадесет година; али, овога лета, гнездо нема више својих ласта.

Ти ме закле, драга, вечитом љубављу, али ја мислим на одлазак који нема повратка; Нашто је реч „вечито“ на уснама смртних?

Превео **В. М. Радоњић**

(Les Paroles sincères).

Књижевност

САВА ПОПОВИЋ

Сањин

(свршетак)

Сад да видимо у томе питању и Сањина и Јурија и Заруђина. Јурић, као и свуда тако и овде нема јасних погледа, оженити се срамно је, имати сношаја је порок, уздржати се не могуће је; Јурић се је на послетку због тога и убио, полубивши једном Зону мислио је да је оскрвнио девојачку чистоту и убија се несвесан тога акта као и свега другог.

Сањин полни живот сматра као природну потребу, и кад год се појави та потреба он жели да је задовољи. О томе не мисли нарочито, не ради на томе, јер љубав је за њега само маска, а он је потпуно природан и баца оно његово: „Ја нити волим, нити мрзим," и остављање свега случају. Ја сам убеђен да је човеку са првом девизом немогуће живети у друштвеној заједници, самим тим, што је живот само низ пријатног и непријатног. Ми морамо имати естетике, и осећаја наспрам ствари тако и наспрам људи. Све оно, што је човеку непријатно, он не воли, а оно што не воли, он мрзи. Ставити себи ту девизу значи уништити основе осећаја, уништити бол и чежњу, бол због рђавог и чежњу за бољим, а то је немогуће. У данашњем друштву глупо је остављати се случају. Тамо где нема огромна већина ни најнужнијих сретава, мора се имати извесан циљ, мора се имати план борбе тачно израђен, иначе нема успеха. Јер све оно, што желимо, биће само ако ми свесно радимо на остварењу тога циља.

Морам напоменути да Сањин не остаља

Црква покајница код В. Плане, подигнута за спомен Карађорђеве смрти[1]

маску. Као што он жели да сам задовољи све своје потребе, исто право признаје и женскима. Са женском с којом је задовољио своју потребу поступа као са сестром, он јој је захвалан, гледа у њој биће себи равно. Док Заруђин сматра жену само као створење, које служи само за наслађивање човеку, он од полне потребе ствара разврат. Он је свесно радио да од Лиде створи себи само наложницу и ништа више. Дакле разлика је између Сањина и Заруђина у томе: *што је код Сањина полни живот природна потреба, код Заруђина разврат; Сањин сматра жену као биће себи равно и захвалан јој је за свако задовољство, које му она чини, док Заруђин жену сматра као ствар, која се после употребе баца.*

Једна је ствар код Сањина тамна, а то је утисак борца већ утисак скоро потпуно развијеног човека. У осталом циљ Арцибашева је и био да изнесе тип једног индивидуалисте, а не борца т. ј. човека који данас све залаже за будућност своју и целог друштва. Сањина се његова околина апсолутно не тиче, он се шета са људима, говори, пије, али они на њега не чине никакве утиске, он са њима нема никаквих ближих веза, изузев најнеопходније. Сањин је потпуно здрав тип једног индивидуалисте, али све је у томе, што ни један индивидуалиста није здрав тип, јер ако изберемо љубав и мржњу, нема везе која би нас везивала, а кад би и то било, човек би се опет у извесној мери *морао* покорити околини, због економских услова, без којих ни један човек па ни једно друштво не може да опстане. Друштво са апсолутном индивидуалном слободом је немогуће.

[1] Ову слику доносимо и у овој свесци, јер је у св. 27. за прошлу годину сасвим рђаво штампана.

Има још неколико споредних актова, који су врло лепо обрађени, личности, карактеристике, разговори, нарочито развијање мисли. Мислим да финије обраде туберкулозног човека не може бити него што је Арцибашев обрадио Семјонова. Осећајући близину смрти Семјанов све презире. Врло је фино израђен моменат његовог издисања.

Саловјејчик је човек без енергије, не може да нађе прави пут у животу, којим треба да пође и увидевши то убија се (обеси се).

Новиков, је просечни тип „слободоумног" учитеља. Назива се, по неки пут, и револуционаром, пун предрасуда и не стара се да их одбаци. Пошто је Лида раскинула са Заруђином он се жени њоме.

Иванов, донекле одговара Сањину, њега се ништа не тиче и доследан је својој оканици.

Шафров, човек без способности. Он хоће врло много али нема иницијативе. Обожавао је Јурија.

Рзјенцев је врло лепо израђен тип једног средњег човека. Лекар је, задовољан својим положајем у друштву, воли Љељу, Јуријеву сестру, и она њега, и мисли да задовољно живи.

Интересантна је ствар, како је Арцибашев у овом роману запоставио женске. Док је између мушких истакао Сањина, као врло светао пример, дотле на другој страни имамо само обичне женске типове, који као да су осуђени да не могу да схвате свој положај, и да кришом погледају на Сањинова широка плећа, Заруђиново лице и т.д. Видимо где се интелигентна Лида подаје глупом Заруђину, обичном официрском типу, Зина несвесно Сањину, и после свега тога не могу да схзате да је то природна потреба и да су оне спориле с онима, с којима су осећали да ће се узајамно најбоље задовољити, но долазе до очајања, па и до покушаја самоубиства... Ја мислим да би и сам Сањин био у много лепшој светлости и много лакше схватљивији, кад би у истом роману била и једна жена, која би донекле одговарала Сањину. Што се тиче литерарне вредности „Сањина" сви су се страни критичари сложили, да скоро ни један роман није написан са таком јачином, са тако финим описима природе, осећаја и толико дубоке и лако схватљиве философије. Ако би ја сад наставио да говорим о литерарној вредности „Сањина" бојим се да не би својим похвалама, покварио онај дивни утисак, који се добија после прочитаног Сањина.

Београд 11—1—1910. г.

ПОЗОРИШТЕ

Част од Х. Судермана.

Можда је то било једино пријатно по подне проведено у Нар. Позоришту од почетка ове сезоне. Без обзира на то, што је гостовала г-ђа Митровићка, може се рећи да је публика дошла само ради комада. Публика је жељна таквих ствари, које ће је одвести ка разумевању Ибзена, Бјернсона и др. Управа би требала да што чешће даје сличне комаде, које ће публика разумети. Не би ли згодан прелаз ка Ибзену били наши новији писци? Зар толике Нушићеве ствари треба да поједе архивска прашина? Зар никог нема ко би приказао, зар никог ко би гледао „Голготу" М. Предића? Зар „Наши синови" нису за нашу публику? Рећи ће се, да су ти комади слаби. А зар се „Дорћолским пословима" васпита публика? Вели се: нема публике за Ибзена. Па ми јој и оно мало интелигенције убијамо савршено слабим комадима. Толико комада има, које публика разуме и које ће гледати, а они се не дају! Комади које горе побројасмо (и слични), узимимо и да не васпитају публику онолико, колико би се хтело, бар јој не убијају интелигенцију. Похвално је дакле од Управе, што је дала „Част" баш у недељу по подне кад је Позориште било приступачно и широј публици. Али је Управа ипак погрешила, што је узела тај комад баш *онда* кад је гостовала г-ђа Митровићка. Може се рећи шта се хоће, али једно је главно: да је она ту имала толико малу и једностраку улогу, да се њен талент не би никако могао ни изблиза оценити према тој улози.

Г. Гавриловић је имао изврсну улогу, коју он можда из претераног уметничког талента, није научио, те је по некад срицао за шаптачем, па чак и муцао. Зар г. Гавриловић још мисли да је то лепо?

Г. Тодоровић је показао шта значи то од епизоде стварати улогу, од слике студију, тип.

Г. Руцовић је био симпатичан.

Г. И. Станојевић би требао једном да буде на чисто с тим, да трагикомедија живота,

ШЕШИРА

МУШКИХ И ДЕЧЈИХ, У НАЈВЕЋЕМ И НАЈЛЕПШЕМ ИЗБОРУ

ДОБИЛА ЈЕ ГАЛАНТЕРИСКА ТРГОВИНА

КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА

бр. 8 1—10

која треба да буде оштра сатира на цело друштво, није исто што и лакрдије. Ако се његов хумор свидео трећој галерији, која је бурно пљескала, не значи то, да су и они, који знају шта је то уметност, били задовољни. Г. Станојевић уме да игра такве улоге, али неће.

Остали су имали довољно складности и о њима бисмо радо говорили, да није већ сам Судерман толико оцрнео њихове карактере, да су их они могли лако схватити. Похвално је, што су карактери добро погођени. Најзад то није било тешко.

Још једном ћемо рећи; такве ствари и њима сличне могу васпитати публику.

М. Б.

МАЛЕ ЗАМЕРКЕ

(СВРШЕТАК)

Збиља, мора се признати да су смрћу Нигринове и Цоце упражњена два места, која се неће скоро попунити. Због женског персонала не може се давати Шекспир, а још пре не модерна драма, која захтева исто толико интелигентног појмања, силне емоције, природнога осећања и лепога кретања. Но, поред свега тога, морамо се трудити, да са оним што имамо, располажемо разумно, корисно по велику идеју драмске уметности. Не сумњиво је, да имамо врло добру глумицу г-ђу М. Таборску, која има моћи да дâ доста рељефне креације, несумњиво је да имамо г-ђу Тодосићку, још увек свежу и снажну да нам дâ студије шире и паметније; не сумњиво је, да стара драмска уметница г-ца Е. Поповићева још увек одржава свој стари глас трезвене престављачице, творца нежних матера, отмених госпођа класичног репертоара; несумњиво је да се г-ђа Милутиновићка може врло лепо и врло корисно употребити у класичном репертоару, и у репертоару Диминих јунакиња, али кад се с њим паметно ради; несумњиво је, да ми имамо једну младу, трезвену глумицу г-ђу Харитоновићку, која много даје; несумњиво је да г-ђа Паранос може имати леп репертоар гризетица; несумњиво је, да се сав тај женски персонал, поред млађег персонала, који нисам споменуо, може употребити и распоредити у модерном репертоару, и у репертоару Шекспирових трагедија.

Ми много верујемо у вољу г. г. Грола, Предића, Скерлића, Јанковића и Мокрањца, за стварни рад. Они су у много прилика потенцирали то наше веровање. Али интензивнији рад и брже решење биће боље и по њих и по све нас. Потребно је у женски персонал увести само још једну добру салонску уметницу. Потражимо је у суседству. Г-ђу Харитоновићку упутимо чисто Цоцином репертоару.

И сувише далеко идемо. Али ће нам бити опроштено, кад се зна, да они који воле, врло често баш с тога греше. Пардон! Не мислимо ипак да грешимо. Управа ће се можда наљутити, што у толикој мери штитимо наше уметнике. Па зар они то не заслужују? Зар би се смела на нас љутити она Управа, која сву своју наду полаже у те људе, људе од којих зависи и глас саме Управе.

Нећемо се љутити на Управу, ако поведе строжија рачуна при гоњењу чланова на уредност и поштовање свога посла, али је молимо, да на омладину обрати више пажње. „На млађима свет остаје!“ Тако се вели. Али овако, неће на млађима остати, јер ће умирањем старих умрети и наша уметност.

Треба задовољити те младе људе, треба им поткрепити надање, засладити им овај иначе тежак живот, каквом лепом улогом. То је све што овај свет може имати, па зашто да му се не учини. У осталом, то жели и публика која хоће да зна зашто се плаћају ти млади приправници? Да ли Глумачка Школа утиче штогод на њих... То не захтева само каваперство према овим младим људима који су жртвовали свој живот тој трновитој стази, то захтева и поштовање интересовања публике за те младе људе, која хоће да зна: шта ћемо да радимо у будућности?

Ако се тим младићима убије силни ентузијазам за уметност, онда ћемо морати то уписати Управи у смртни грех.

Још нешто.

Докле ће Управа тражити оно на страни, што већ има у кући: докле ће Управе дозвољавати да се наши млади људи потуцају по туђем свету, ради српске уметности, а доводити странце, који ће нас данас сутра напустити?!

Пазимо шта радимо.

В.

Наше слике

Милутин Гарашанин. — У низу слика знаменитих и заслужних Срба доносимо и слику

СРПСКИ УГАЉ БОЉИ ОД СТРАНОГ

ЗА ДОМАЋУ УПОТРЕБУ И ЗА ИНДУСТРИЈУ НА СВАКУ КОЛИЧИНУ И НАЈЈЕФТИНИЈЕ

КОД СРПСКЕ УГЉАРСКЕ КОМПАНИЈЕ

Карађорђева улица 47. — Телефон бр. 832

Милутина Гарашанина, који је, покрај свих недаћа, које су пратиле његов рад као државника, оставио чисто и светло име. Његов одличан публицистички рад наћао је у своје време достојна признања у томе, што је изабрат за члана Академије Наука.

Д-р Мих. Полит-Десанчић. — Велики говорник у угарскоме сабору и свагдашњи бранилац права Српскога Народа у Угарској *д-р Полит-Десанчић* стекао је огромних заслуга за Српство. Тим великим заслугама његовим одајемо и ми пошту и признање кад доносимо слику његову.

Књижевне белешке

Добили смо на приказ ове књиге:

„Извештај опсерваторије и метеоролошких станица 1908 — 1909. *Од Милана Недељковића*, директора опсерваторије." Уз ту књигу приложена је и књижица: **„Спроводно писмо уз извештај опсерваторије 1908. до 1909. г."** од проф. Милана Недељковића, директора опсерваторије. — Београд 1909. г. Нова Штампарија „Давидовић" — Дечанска улице бр. 14. Љуб. М. Давидовића. — Како обе књиге садрже веома интересна саопштења, то ћемо првом приликом узети из њих поједине податке и саопштити их у нашем листу, јер ти извештаји заслужују пажњу не само просвећене публике, него и најширег круга читалаца.

Разне белешке

Новина у француској војсци. — Француско министарство војно стара се и усиљава, да војницима омили војску. Наредило је нижим надлештвима, да посвршавају претходне послове за давање позоришних комада у касарнама, а расписало је конкурс за песме маршевске и забавне. Војницима ће се бесплатно представљати драмска дела, која би корисно утицала и дејствовала на дух и мисли војника.

Неколицина истакнутијих драмских писаца обећали су, вели, да ће за ту сврху написати неколико дела.

Мисао ова није лоша, јер и ако потпуно не успе, да свима војницима омили касарну и запт у њој, што, разуме се, код убеђених анти-милитериста неће успети, бар ће ограничити оно посећивање „танцшула" и осталих подобних локала, где се дају забаве и тобожње игранке, које се свршавају око поноћи и најобичније крвавим и полупаним главама.

Успех изложбе. — Шведска уметничко-индустриска изложба у Штокхолму била је финансиски тако успешна, да је изложбени одбор вратио државну и општинску субвенцију, а на повлетку и излагачима—учасницима изложбе враћене су суме, које су платили за место и назад из чисте добити одбор је могао да поклони шведском уметничко-индустриском друштву сумицу од 250.000 круна.

Комплет „НЕДЕЉЕ"

(28 СВЕЗАКА) ЗА 1909. ГОД.

У

ДИВНИМ ПОЗЛАЋЕНИМ КОРИЦАМА

СТАЈЕ 12 ДИНАРА

ПРЕПОРУЧУЈЕ СЕ СВАКОМЕ, А НАРОЧИТО ДОБРИМ МУЗИЧАРИМА

МИЛАН БЕРКОВИЋ

КЛАВИР-ШТИМЕР

Београд, Југ-Богданова ул. бр. 7.

ОБУЋА

најбоље каквоће

и најелегантнијих фазона

ИМА НА СТОВАРИШТУ И ИЗРАЂУЈЕ по ПОРУЏБИНИ

ОБУЋАРСКА РАДЊА

Душана М. Бојића

— ТЕРАЗИЈЕ —

Скопљанска ул. 2. Преко од Росулека

Власник и одговорни уредник Стева П. Видековић, Ломина ул. 57 — Штампарија Д. Димитријевић.

ПРВА СРПСКА ЕЛЕКТРИЧНА ФАБРИКА
ЗА
ПРЖЕЊЕ и МЛЕВЕЊЕ КАВЕ

Скопљанска ул. Бр. 16 — У СОПСТВЕНОЈ ЗГРАДИ — Скопљанска ул. Бр. 16

П. П. на унутрашњости кад се изврши обрате, могу добити поклон најмање 5 кгр. ситне млевене кафе

Мала зарада велики обрт

П. П. на количине преко 5 килогр. може гледе поштарине добијају и знатан рабат

ФАБРИКА ЗА ПРЖЕЊЕ И МЛЕВЕЊЕ КАВЕ

КОНКУРЕНЦИЈА ИСКЉУЧЕНА

У Београду по жељи носим робу у стан, без икакве награде за донос робе.

Имам на стоваришту млинова за млевење кафе, разне величине

Јављам п. пријатељима, познаницима и потрошачима, да сам монтирао у Београду за сада *најусавршенију и најекстранију „аутомат"* машину за пеције и млевење каве.

Машина је направљена на највећим светским изложбама, прима градама а прва и једина је за сада у Србији, с тога скрећем пажњу свакоме, да ће бар за сада само код мене моћи добити *чисте пржене* каве ма које врсте, као и *фино млевене* која свагда мора имати *најбољи укус* и одличан мирис.

Тражим свуда честите препродавце, којима је у изгледу лака и необично обилата зарада.

Поруџбине вршим тачно, солидно и веома брзо, о чему се сваки може уверити.

На захтев п. потрошача набавно сам и могу их услужити свежим сурогатима и додацима за каву, на које сам нарочито обратио пажњу.

Уз фабрику је и одлично снабдевена колонијално-бакалска радња, са ценама минималним, те сам у могућности да своје п. потрошаче задовољим како изборном тако квалитетом а и малим ценама. Конкуренција искључена.

Сава Ђорђевић „Јерменин",
бив. закупац „Тамиса" до „Два Сокола".

6, 6. 2—

НОВИТЕТ ЗА СРБИЈУ и БЕОГРАД

ГОСТИОНИЦУ
„ЖИРОВНИ ВЕНАЦ"
на најлепшем месту у Београду на „Зеленом венцу"
до Београдског Пореског Одељења

држим под закуп и снабдео сам је новим намештајем. Собе су чисте и здраве са једним и више кревета.

Моје пиће одавно је познато п. публици као природно и потпуно чисто, о чему се сваки може уверити.

Кујна је одлична, да је њоме сваки задовољан, а цене како собама, тако и пићу и јелима врло су умерене.

Алекса Ј. Милутиновић
гостионичар.

ФОТОГРАФИ Живковић и Антонијевић чији се *атеље* налази у *Коларчевој* ул. бр. 5, где је дрогерија „Гуслара" *прве снимања у свако доба дана, без обзира на лепо или непогодно време.*

Снимања врши и ноћу, само за то вама јавити раније.

— Снимања тачна, израда лепа, цена умерена —

КЊИГА ТАБЛИЦА
ЗА
ИЗРАЧУНАВАЊЕ КУБАТУРЕ ДРВЕНЕ ГРАЂЕ,
ПО ЦЕНУ ОД 1·— ДИНАРА
МОЖЕ СЕ ДОБИТИ КОД
ГЛИШЕ ЈОСИПОВЉА, ситара
и МИТЕ СТАЈИЋА, књижара

РАДЊА СЕ НАЛАЗИ У НОВОЈ ЗГРАДИ ВРАЧАРСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ

СРЕЋКЕ КЛАСНЕ ЛУТРИЈЕ

II КЛАСЕ 39. КОЛА

којима је вучење 9. фебруара 1910. год.

готове су за продају и могу се под мојим жигом купити у Београду

само у мојој радњи

Риста В. Одавић

ОВЛАШЋЕНИ ПРОДАВАЦ СРЕЋАКА

у новој згради Врачарске Штедионице, преко пута „Лондона".

Бр. 4 6—7

Београд, 7. фебруара 1910. Година III. Бр. 5.

ЖЕЛЕЗО

Власи

За Срби
месечн
За

Илустрован седмични забавник

Власник и уредник Стева П. Видаковић Уредништво у Ломиној улици бр. 57.

Телефон 262 Телефон 262

ЈЕДИНО И ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ СВИХ ИЗРАЂЕВИНА

ФАБРИКЕ — ГОЂЕВАЦ

НАЈВЕЋЕ СТОВАРИШТЕ
ГОТОВОГ НАМЕШТАЈА
израђује све тапетарске радове
и декорације

Тапетарска радња

Боршоди и Мићовић

КРАЉА ПЕТРА УЛИЦА БРОЈ 13
2—4 ПРЕКО ОД „НАРОДНЕ БАНКЕ"

СЛАТКО
ваш бомбоне
сигурно зајечење
без бола

PURGEN

Изванредно средство за чишћење
На свакој кутији утиснут је
жиг „PURGEN". Без њега су фалсификације. Прави је само у оригиналним кутијама. Једино и најбоље средство против затвора. Тражите у свима апотекама.

Кафана „Уједињење"

РАСПОЛАЖЕ НАЈОДЛИЧНИЈИМ
ВИНОМ
А НАРОЧИТО ЧУВЕНИМ
ЈЕЛИЧКИМ
ПИВО БАЈЛОНОВО

НА ЗНАЊЕ

Част ми је известити поштоване муштерије, да сам се са мојом радњом преселио са Варош капије на

„ЗЕЛЕНИ ВЕНАЦ" Бр. 14

где се пређе налазила апотека г. Делина-а 2. октобар 1909. г.
Београд.

С поштовањем
Антон Келнер
бојадија и хемичар

Претплата се шаље уредништву:
ЛОМИНА УЛИЦА БР. 57.

Свеска 40 п. д.
(ЗА А.-УГАРСКУ 40 ХЕЛЕРА).

Београд. — Штампарија Д. Димитријевић, Иван-бегова ул. бр. 1

Србија

рво Српско руштво за Осигурање

Основано 1906 у Београду Основано 1906

— угао Кнез Михаилове и Краља Петра улице —

Основни акциски капитал 1,000.000· дин. у злат

Стање на дан 31. децембра 1909. год. износило је:

Осигурани капитал живота дин. 7,556.380· — **Осигурани капитал пожара дин. 39,227.149·**

Друштво *„Србија"* врши под веома повољним погодбама ова осигурања:

1. **У одељењу живота:** Осигурање људскога живота на неограничене суме по разним комбинацијама, — а тако исто осигурање мираза женској и капитала мушкој деци.

2. **У одељењу пожара:** Осигурање свих грађевина индустриских предузећа, трговачке робе и покућанстна.

3. **У одељењу за народно осигурање:** Осигурање чиновника, радника, приведника, занатлија и свих осталих јавних посленика, — *без лекарског прегледа*, а са осигураним капиталом највише од 600 дин. Уплате се наплаћују месечно од 1 до 5 дин. *код самих осигураника*. У ово осигурање примају се само *здрава лица*, мушког и женског рода, од 20—55 год. живота, а сви са учешћем у чистом добитку.

Полисе живота: Према решењу Министра Војног Ф.А № 1830 примају се у кауцију при женидби г. г. официра.

Полисе пожара: прима Управа Фондова у гаранцију при давању зајмова на хипотекс.

Поред тога друштво *„Србија"* увело је **ПОРОДИЧНО ОСИГУРАЊЕ** (са учешћем и без у чистом добитку).

По овој врсти осигурања исплаћује се осигуран капитал по истеку угвореног рока. Али ако би осигурано лице умрло пре тога рока, *плаћање даљих премија престаје*, а Друштво исплаћује;

Одмах 10% од осигураног капитала *на име босмртнине.*

Сваке даље године на све до истека уговореног рока, такође по 10% од осигураног капитала на име пензије.

Цео уговорени капитал кад рок протекне.

Сва ближа обавештења даје *бесплатно.*

25—30

Друштвена Управа

Комплет „НЕДЕЉЕ"

(28 СВЕЗАКА) ЗА 1909. ГОД.

У ДИВНИМ ПОЗЛАЋЕНИМ КОРИЦАМА

СТАЈЕ 12 ДИНАРА

БЕОГРАД, 7. ФЕБРУАРА 1910. ГОД.

НЕДЕЉА

ИЛУСТРОВАН СЕДМИЧНИ ЗАБАВНИК

ГОДИНА III. БР. 5.

Власник и уредник Стева П. Видаковић

Уредништво је у Ломиној ул. бр. 57.

ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА:

За Србију: На годину 18 динара; на пола године 9 дин.; на четврт године 4·50 дин.; на два месеца 3 динара месечно 1·50 дин. *За Аустро-Угарску:* На годину 20 круна; на пола године 10 круна; на четврт године 5 круна. *За све остале земље:* На годину 24 франка; на пола године 12 франака; на четврт године 6 франака.

ПРИЧА ИЗ КОЈЕ БИ СЕ МОГЛО НАПРАВИТИ НЕКОЛИКО ПРИЧА, ПА ИПАК ДА ПРЕТЕЧЕ ЈОШ ДОВОЉНО МАТЕ- : : : : РИЈАЛА И ЗА ЈЕДНУ КРИВИЧНУ ТУЖБУ. : : : :

(Писац ову причу пише само зато што његног главног јунака није смео на мртво име испребијати, а то, опет, није смео учинити поглавито зато што се, као чиновник, боји свакога и свачега.)

После ручка изишао сам од куће. Небо оловно, ваздух тежак, дан суморан.

— Као што видите.

— А куда, ако смем питати?

— Ка једном своме човеку.

— А ко је тај, ако смем знати?

— Један мој жирант.

И рекох му по имену тога жиранта, да бих избегао питање и о томе.

— Врло добро, и ја ћу на ту страну. И пођемо.

Ћутим ја, ћути и он.

Краљ Ђорђе
(По рођењу дански принц)

Краљица Олга
(По рођењу руска велика кнегиња)

ГРЧКИ КРАЉЕВСКИ ПАР

Ја мрзим такво време, а ваљда га нико и не воли.

Тада не волим ништа, никога, па ни самога себе.

*

— Наздравље!

— И вама.

— Сад од куће?

— Зимњи дан, а изгледа на кишу...

— Тако нешто — рекох ја.

И онда даље идемо и ћутимо.

— Тај ваш жирант, то је један добар човек.

— Добар.

— Он је и мени потписивао две менице; врло добар човек.

Ја ћутим.

— А за многе је досад и платио... Је л' те да то неваља?

— Неваља.

— Ја га просто жалим; врло добар човек.

Ја ћутим.

— А и ви га свакојако жалите?

— Жалим га.

— А није, да кажете, неки човек јаког стања... Шта ви о томе мислите?

— Ништа.

Онда извадих мараму и почех брисати зној с чела, који ми је долазио више са унутрашње него са спољашње запаре.

И он извади мараму и поче се брисати.

— Запара.

Ја ћутим.

— Баш јака запара.

Ја опет ћутим.

— Је л' те да је запара?

— Јесте.

И опет идемо и ћутимо.

— Е никад ми досад није било овако дуго време као данас!... Код мене данас креће, иначе сам увек по подне код куће... Шта радите ви кад код вас креће?

— Ништа.

— А кад перу?

— Опет ништа.

— А то је за мене досада.

Ја ћутим.

— Је л' те да је и за вас досада?

— Јесте.

— А и жени је досадно кад се муж у те дане нађе код куће.

Ја ћутим.

— Је л' те да је и жени то досадно?

— То не знам, али знам да је мени врло досадно кад ме о досадама питају.

Стигосмо пред кућу мога жиранта.

— Е, хвала вам на друштву! — рекох ја и пружих му руку.

— И ја ћу унутра.

Ја планух.

— Али ја имам с њим у четири ока о нечему да разговорим!... Свако друго присуство искључено је!

— Молим, молим! — извини се он и рукова се са мном.

Ја уђох у кућу и на души ми лакну.

Али како мога жиранта није било код куће, то убрзо изиђох опет на улицу.

А мој пратилац још пред вратима!

— Тако брзо свршили посао?!

— Брзо, полако, — то је моја ствар! — обрецнем се ја.

— Молим, молим!... Само ме радосно изненађује та појава, јер сам мислио да ћу држдати најмање пола сата!... Куда ћете одавде, ако смем питати?

— У кафану.

— Врло добро; онда ћемо заједно.

— Извините, али ја тамо имам састанак са неким својим људима... Другом приликом биће ми мило.

— Ништа, ништа; сешћу ја за други сто... Кажем вам: данас код мене креће.

Прекипе ми, и мало је требало па да будем формално груб према њему. Али помислим: човек је био на великом положају и сутра може бити још на већем; ко зна за шта ми може још устребати и ко зна од какве ми штете може још бити! У нашој земљи је то најопаснија ствар. Данас није нико и ништа, и ти га као таквог третираш, а сутра је велики господин и сила првог реда! И то сила брутална, и сила која стоји у обрнутој сразмери према величини и снази наше земље. Значи: корачаш, а и не знаш да корачаш по супрашци под којом тиња жив огањ!

То ме умири, и тако пођосмо даље ћутећи.

— У коју кафану идете?

— Како кад.

— Ја нисам кафански човек, али данас, кажем вам, код мене креће!... Иначе све време проводим код куће. Изјутра идем на пијац, али се тамо мало бавим. Знате како је: све то измамљује човека на трошак.

— Мора бити да имате јаку библиотеку?

— Па и немам.. управо, и немам ништа од књига; ја за књигу, право да вам кажем, не дајем пару...

— То је лепо — рекох ја. — И ја за књигу не дајем ништа, и налазим да су књижевници и књижари просте мамипаре, и ништа више!

— Тако је господине! — усхити с он. — Кажу: књига прекраћује време

пружа душевне насладе. Није истина! Мени је најслађе кад се после доброг ручка добро испавам!

— То је истина, господине, као што је истина и то да није истина да књига облагорођава и чини човека паметнијим. Паметна или луда књига, — дејство је на крају крајева једно и исто!... Књига живота, то је за мој рачун једина важна књига.

После те моје страшне изјаве од које се, како ми се учини, обоје уплашисмо, заћутали смо.

— А у коју кафану сад мислите да одемо? — опет ће он, дајући ми тим јасно на знање да ме не мисли скоро оставити.

Ја извадих сât.

— Ја сам одоцнио. Време је прошло. Људи су ме чекали и отишли.. Сад и нећу у кафану. Уместо тога учинићу једну приватну посету, где ћу се, по свој прилици, подуже задржати.

— А коме, ако смем знати?

Ја рекох, пошто сам се био прилично замислио о избору лица, које ћу поменути. И пружих му руку.

— А! то је и мој одличан пријатељ!... Заједно ћемо.

Ја опет планух.

— Али ја то не бих желео, јер имам један важан посао да свршим.. Извините за случај, а у свакој другој прилици било би ми врло мило.

— Не мења ствар — рече он врло љубазним гласом. — Ја ћу вас чекати на улици. Мени је иначе дуго време; до осам не смем ни да помислим на кућу. Казао сам вам: код мене данас креће. Знате већ како је кад се у кући кречи!

Ја остах непомичан.

— Ви као да се још предомишљате?

Ја ћутим.

— Изволите да идемо; нема смисла стајати у овом блату.

На срећу опазих да нам се са Теразија приближава трамвај за Ново Гробље.

— Знате шта — рекох ја — оставићу ту посету за сутра, а сад ћу овим трамвајем.

— Куда?

— Тако мало.

— Докле?

— Неодређено.

— Врло добро, онда ћемо заједно. Хвала вам на пријатељској пажњи. Ко би иначе дреждао толико на улици!

Хтедох да планем, али се од грубости уздржах из бојазни коју сам малопре нагласио.

И уђосмо у трамвај.

Седох, и он седе до мене.

Узесмо и карте.

— Баш ме јако интересује да знам докле ћемо овако?

— Ја ћу, господине, на Ново Гробље.

Он се мало замисли.

— Хм! — учини он и одмахну главом. — И далеко и доцкан.

Ја ћутим, а осећам како ми се по души разлива нека благост са његове неодлучности.

— Рекао бих да је то и далеко и доцкан. Шта ви велите на то?

— За мене није ни далеко ни доцкан.

— Само да одемо, и одмах се враћамо истим трамвајем?

— Ја не. Ја ћу да се прођем по гробљу.

Он се још више замисли.

— Па, најзад, нека и то буде... Истина, гробље је место туге и плача, али... али шта сад знам да радим!

Уместо душевне благости коју малочас осетих, сад осетих да ми се веће на челу састављају.

„То је страшно!“ рекох у себи и дође ми да скочим с трамваја.

— Тих домаћи живот, то је најлепши живот на свету. Ја нисам ни друштвен ни кафански човек, и баш ме то чини потпуно срећним.

Ја ћутим и премишљам о томе да ли је ово божја или људска казна.

— И тај повучен и строго-домаћи живот учинио ме је савршеним домаћином... Ја се, господине мој, разумем у кујни, умем собе да наместим, знам зимницу да спремим, а у дугим зимњим вечерима... немојте се томе чудити... и плетем по мало! Чуди се моја жена и каже ми: „Е, знаш шта, човече, ти си прави кућевни мрав!“ А кад се по неки пут, због мога сталног бављења код куће и мешања у женске послове, наљути на мене, она ме, не могући да

одоли мојој критици, назове и кућном мушицом... Смеју јој се наша деца... Ви не познајете моју жену?

— Не.

— Пргава, иначе красна жена... И не знам откуд, њој теже пада мој пензионарски положај него мени!

„Једна жена!“ рекох ја у себи.

— И ове чарапе што су сад на мени, то је моја рукотворина — рече ми он тишим гласом и узе задизати ногавицу, али ја и не погледах на то, нити шта рекох.

Трамвај вужди и ми се у њему тресемо и ћутимо. На станицама свет се силази и пење, и мој сапутник сваку особу одгледа с пажњом и готово са чуђењем.

Он се од тога толико пренерази, да је за неколико тренутака био савршено нем.

— Ја из принципа не потписујем менице, нарочито на првом месту...

— Али у оваком случају!

— У таквом случају ја молим пријатеље за поштеду и извињење... Завет сам дао жени!

— Па ипак... ипак...

— Ипак врло мучно... После тога, о таквом случају решава мој фамилијарни савет; и мој најмлађи синчић, који је тек сад пошао у школу, и он има решавајућег гласа... И падне ли само један глас против, ствар је пропала; а моја најстарија ћерка, девојка зрела и темељна, она вам је вечита опозиција!

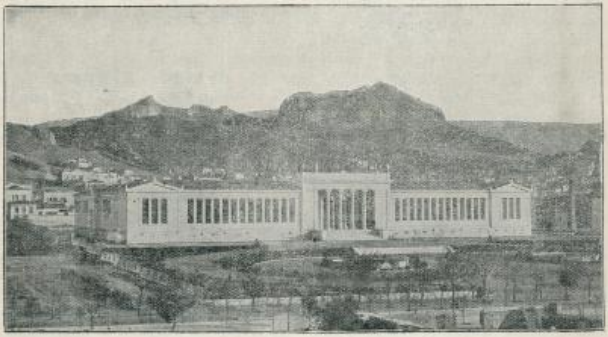

Народни музеј у Атини

— Од свега овога света ја баш никога не познајем, као и да не живим у Београду!... Познајете ли ви кога?

Ја ћутим и премишљам о своме спасењу.

— Ја сам вас и раније познавао, али нисам знао да сте тако пријатан друг... Ја, до душе, нисам дружеван човек, али данас, кажем вам, код мене креће.

Ја строго ћутим.

— А ако ни сутра не нађете жиранта?!

У том добродошлом тренутку мени сину једна необично срећна мисао у главу.

— У томе случају замолићу вас за доброту.

— Жао ми је, па ипак ћу вас — —

— Знате шта! — прену се он и скочи на ноге — ја сам заборавио на један врло хитан и важан посао!... Извините! Хвала вам на друштву! Баш смо врло пријатно провели!

Рукова се са мном и журно изиђе на платформу, а мало-после, кад се трамвај заустави на станици, видех га како се неспретно, као да га неко гура, смаче с кола и шљисну у блато.

Насмејах се и на души ми лакну. Као кад се човек налази пред искушењем да учини злочино дело, па га Промисао од тога спасе, ето тако сам се осећао ја у томе блаженом тренутку.

После сам се истим трамвајем вратио у варош.

*

Сад ми остаје још једна ствар: да дознам да ли се чешће кречи у кући овога љубазног господина.

Ако добијем извештај неповољан, онда ми ништа друго не остаје, до да салетим господу министре, који ми изгледају неки душевни људи, да га реактивирају.

А надам се да ће ми поћи за руком да их убедим да то чиним у општем интересу.

Чеда Поповић.

НА СВЕТОЈ ЈЕЛЕНИ

Позоришни комад у два чина од г-ђе Северин. Превео М. Ј. Радојевић, поручник

(СВРШЕТАК)

Маршан. — Нека Ваше Величанство боље разгледа. Остале су само новине из Енглеске, а пропуштено је неколико књига, неколико брошура...

Наполеон. — Тако, писама нема! Ни од мајке, ни од кардинала, ни од... (Бертрану). Пријатељу, прегледајте пакете; претурите их сами. (Гурне у.) Дајте ми руку, дете моје. Ноге су ме издале; оне ће ме убити! (Иде до камина па седа).

Бертран (зове). — Аркамболте, Ципријане, Новера, и остали... госпођа Беци.

Наполеон. — Сваки је добио по нешто. Благо ономе, ко не чека. (Монтолон скупља сва писма.) Један часак! Одакле је писмо за Беци?

Август Бебел
вођ немачких социјалдемократа

Фотографија Милана Јовановића

Стефа, удова Марка Миљанова

Монтолон (даје му га). — Поштански је жиг: Шенбрин.

Наполеон (Монтолону). — Оставите. (Узима писмо па га оставља на камин). Па пошљите ми Бецу... (Измишља разлог). Њено је одело сво у дроњцима. (Монтолон излази десно. — Маршану врло тихо). Размести ми постељу. (Маршан излази лево. — Монтолон се враћа. — Устајући.) Лаку ноћ, господо. Пожурите, па читајте писма. До виђења сутра.

(Сви излазе. Наполеон иде у дно позорнице).

ПОЈАВА VI

Наполеон, Беци, по том Маршан.

(Беци улази с десне стране па стоји непомична као да чека што).

Наполеон. — Маршане!

Маршан (улази). — Сире!

Наполеон. — Донеси чаршаве! (Маршан излази. — Беци.) Ово је рубље подерано.

Беци. — Подерано! Томе се чудим, ђенерале.

Наполеон. — Да, да, подерано; ја знам шта говорим. (Маршан поново улази. Погледајте само!... Узмите, промените их. (Предомишљајући се). Или... Чекајте. Ви имате игле и конаца. Уосталом то је споредно, но главно је да не могу да спавам. Закрпите их. Седите.

(Беци седа поред камина па се савија. Маршан одлази, долази, па опет излази. Чује се у левој соби.

чија су врата остала отворена, да распрема постељу. Наполеон се лагано приближава Бецијевој колевци. Велика тишина.)

Наполеон. — Њу Кастл је стигао.

Беци. — Ах!

Наполеон. — И за вас има једно писмо; ево. (Показује га прстом. Беци се диже, пружа руку, узима га, устеже се.) Можете га и читати. (Беци, да би отворила писмо, вади маказице из џепа од кецеље, одакле испаде Велов пакетић, па га она живо подиже.) Шта вам је то пало ту? Коса? (Узима витицу из Бецијеве руке.) Ах! лепе косице! Као да је од злата! Нигде такву нисам видео... до сада! (Беци побледи, па устаје. Император завија и одвија витицу око прстију.) Погађам: ово је косица вашег унука?

Беци (угушено). — Ђенерале...

— Наполеон. — Но, де умирите се; немате се чега збунити! Писмо вам је опекло прсте; јел'те: зар није? Читајте га. (Љутито.) Благо ономе који се може извињавати о својима!

Беци. — Хвала ђенерале! Седа. Жељно чита писмо. Постепено јој се лице разведрава.)

Наполеон. — Колико му је година?

Беци. — Шест година. (Тишина. Позајмивши он оставља витицу на сто).

Наполеон. — Он је врло мио?

Беци. — Има велике лепе очи. Добар је. Зове се Франц. (Тишина).

Наполеон. — Сада је потпуно здрав? Тамо је ваздух здрав.

Беци. — Да, и због шума. (Тишина).

Наполеон. — Он се игра; забавља се са околном децом? Он их познаје...

Беци (резервисано). — Врло им је наклоњен...

Наполеон (без размишљања). — Биће у своје време жесток војник.

Беци (живо устаје па оштрим гласом). — Војник!.. Не.

Наполеон. — А зашто да не буде, као и сви остали што ће бити?

Беци. — Не желим да мој унук буде убица!...

Наполеон. — Убица?.. У лутини сте казали!

Беци. — Па како ви називате онога, који убија? (Нагло и ватрено). Ах! Зашто ме кушате, зашто будите у мени оно, што је одавно успавано? У пркос свих ваших испитивања уздржала сам се да вам кажем оно што ми срце напреже да ће чиними се, пући... А сада кад читам писмо мог невинашцета, мог сирочета, ви једном речи потржете и дете и оца.. Ја замишљам... видим нешто друго! Ја сам удовица неког клергимана. С њиме сам имала сина красног, доброг, срчаног... Сву моју радост, понос мој, наду и живот мој! Он је моје млеко сисао, од мене је све примио; ја сам га научила да чита и пише и све оно што сам и сама знала. Никада се нисам одвајала од њега.. У борби противу вас заробљен је. Ви сте ми га убили.

Наполеон. — Рат је то.

Беци. — Да, лепо кажете: рат је то! Моја једна снаха пресвисла је од туге за њим.. у двадесет трећој години! А ја, ја сам једна од оних сињих кукавица, од оних неизбројаних мајки — којих има више од десет милиона — које сте ви за навек принели Богу на жртву. Ето.. Нека ти оне све опросте, нека се одрекну својих синова, ако буду хтеле, ако буду могле, али ја не, моја рана тече као и првог дана, моје је срце још крваво од ране... Умрла бих од очајања, да ми не треба да живим за дете мога сина, за сироче ваших дела, за њим, и ако је оно тамо у Европи, и ако га добро чувају и негују у некој малој кућици у самој шуми.

Наполеон. — У Шенбруну?

Беци. — Ах, ви знате?.. Да, у Шенбрину. Али ми га отуда нико неће отети.

Наполеон. — А зар тако неће постати кукавица?

Беци. — Учим га да буде човек, ништа друго до човек, благ, правичан и добротвор.. Ни жртва, ни џелат.

Наполеон. — Онда му ускраћујете да покаже своју славу, и да стече славу?

Беци. — Храброст је живети за друге. Слава је водити људе добру и срећи...

Наполеон. — Онда сте ви нека просветитељка!

Беци. — Ах! Не. Ја сам само врло скромна жена, која се поноси речима којима вам одговара. Но мени су непрестано пред очима све саме успомене тужне.. 19. јуни; да, тада сам била у амбуланти; тражила сам свога сина по бојном пољу Ватерло-а; газила сам до чланака по крви, а испред мојих очију промицале су ужасне утваре, које ће ми за навек остати у свести!... Победиоци никада не виде наличја својих дела.

Наполеон. — Ви говорите као свака незналица. Освајање је закон за који треба живети и расти. А рат је клица најлепших људских осећаја. (Показује руком прозор). Тамо је, пред нашим очима, енглески логор. Ти су војници моји непријатељи; докле се узајамно мрзимо, дотле нас општа љубав за лаворикама братски здружује. Да је било потребно, да сам ја хтео, ишао бих међу њих, па би им казао: „Бедни и несрећни војник моли вас за уточиште", па би ме они дочекали, клицали би и примили би ме у своје редове.

Беци. — Јер су и они људи, и вами равни!.. Жене би вас исекле! Јер ви у ствари нисте побеђени ни енглеским трупама, ни пруским пуковима, ни руским цичама и снегом... већ сузама мајки, које су рађале синове за костурнице!.. Ви сте исцрпли све наштаје по реду; из наших утроба свагда сте тражили нове жртве, а нашим сте срцима задавали нове јаде. Никада мира, никада милости... а сада баш, као отац, можете осетити јачину бола!... Да ли сте ви икада помислили као војник, да би и ваш син, као и наши, задовољио фанатизам кад би остао позади каквог брега као какав крвави дроњак?...

Наполеон (живо). — Ах, не! Не то! Ћутите несрећници!.. Јадно моје дете! Ви га не можете замислити, Беци? Ви га не волите као ја?... Нека ме мрзе, мене, да; ја сам свагда чезнуо за ратом!... Али он, он је жив, јел'те да је жив; он је здрав, он је срећан?

Беци (врло узбуђено). — Не, не... Ја га не знам, немам шта да околишим.... Баш се ови чаршави секу.

Наполеон (уједа усне). — Ви сте препредено лукави.

Беци. — Не, Ја сам жена. Ја као мајка осећам толико исто, баш толико исто, као што сте ви осећали кад сте мало пре узвикнули преда мном. Узмите ово писмо, оно вам доста о њему казује... (Оставља писмо на великн сто поред витице. Он га лагано узима). То вам је аманет од госпође Маршан, који сам добила преко Филипа Вела. Сада познајете витицу косе?

(Показује је гестом.)

Наполеон (врло збуњен, али уздржава се). — Од њега?... Хвала Беци! (Одваја се од Беци, па брзо одлази у своју собу).

Беци (доста га удубљено гледа, па по одласку к вратима, где је он отишао). — Бедни човече!

ЗАВЕСА.

Увод у легенду „Лепота"

Да л' се ова бајка у устини збила,
Тамо где већ нема ни руина стари,
Где ноћ заборава све је до сад скрила
Осим ње, што иде са несталих ствари
Уз облик ветрова и говор дубрава,
Као дух умрлих преко наших глава?

Ил' је ова бајка не из овог доба,
Не са земље наше, већ са звезде неке,
Која данас нема ни трага од гроба,
Док даљина чува спомене далеке
Као машта људска, што једина јавља
Оно што је било, што се не обнавља?

Ја о томе не знам. Ал кад пада вече
На црвено сунце и дан кô дим бео,
Кад из сваког кутка ноћ црна потече
И притисне очи, небо, видик цео,
Знам да чујем свуда, да ми нека струја
Носи мртве речи и песме славуја.

Носи мртве речи. Ја осетим тада
Да мрак мене гледа испуњен очима
Оних који неће заспати никада,
А од којих душа често се отима;
Да мрак мене гледа са изразом свију
Помрлих облака и мртвих очију.

Чини ми се, да се отварају врата
Од гробнице свега, заспалих земаља,
Да устају дани из помрлих сата,
И да мртво време мирно се помаља.
Видим једну звезду у обмани више,
И осећам како тишина мирише.

Видим једну звезду и крај њеног доба,
Једну моћну сенку, што лагано кружи
Над њом мртвом тако, као уздах гроба:
Можда на тај начин за умрлом тужи,
Ил' ту за го стоји да нејасно, тавно,
Каже шта је било некада и давно.

Dis.

Семијантина катастрофа

— АЛФ. ДОДЕ —

Пошто нас северо-западни ветар баци на обалу Корзике„ допустите, да вам испричам страшну историју мора, чији рибари често о њој на послу говоре, на коме ми је случај дао врло интересантних открића.

...Има две или три године од тога.

Ја сам путовао по мору око Сардиније,

у друштву са седам до осам морнарских чарињика. Суров пут за једнога позајлију! Целог месеца марта, нисам имао ни једног ведрог дана. Источни се ветар беше раздражио, а море не мировање.

Једног вечера, кад смо бежали испред буре, наша се лађа укрца у море уз Бонифацио. у средини масива малога острва... Његов изглед не имађаше ништа привлачнога: велике голе стене, покривене тицама, неколико џбунова абсента (пелена), баруштине мастике и, тамо-амо, у блату трулог дрвећа: али, вере ми, док влада ноћ, ове мрачне стене изгледаху као мала кајута неке старе барке, у пола покривене, у коју талас улази као у своју кућу.

Чим се искрцасмо, док морнари запалише ватру, да би се загрејали, капетан ме зовну, и, посматрајући један затворен простор, са белим зидом, готово изгубљен у магли, рече ми:

За време пловидбе у Паризу

— Хоћете ли на гробље?

— Гробље, капетан Лионете! Па где смо ми?

— На острву Лавези, господине. Овде су 600 људи закопани. На самом смо месту, где се изгубила њихова фрегата, има десет година... Јадни људи! Њих готово нико не посећује, па хајдемо, да им ми кажемо добар дан, пошто смо ту...

— Од свег срца, капетане.

* * *

Како беше тужно *Семијантино* гробље. Ја га још видим са његовим малим ниским зидом, његовом гвозденом капијом, зарђалом, тешком за отварање, његовим мирном капелом и око стотину крстова покривених травом... Ни венца од невена, ни једне успомене! ништа... Ах! Ви сироте, остављени жртве, како вам мора бити ладно у вашем изненадном гробу!

Ми остадосмо тамо један тренутак, клечећи. Капетан се молио гласно. Јато галебова, једини чувари гробља, кружаху изнад наше главе и њихови гласови се мешаху са хучањем морских таласа.

Молитва се сврши. Ми се вратисмо на обалу, где лађа беше усидрена. Док ми не бесмо ту, морнари нису изгубили време. Ми наложисмо велику ватру, заштићену једним степом и лонац који се пушио. Седело се око ватре, ногама ка пламену. Наскоро сваки имађаше на својим коленима по једну зделу, од црвене земље и по два комада црног хлеба. Обед беше тих: били смо мокри, гладни, па затим у близини гробља.. Кад зделе беху празне, запалише се луле и разговарасмо се пушећи. Наравно, говорило се о *Семијанти*.

— Па најпосле, како се ствар свршила? упитам капетана, који главу зарони у руку замишљено гледаше ватру.

— Како се свршила ствар? одговори ми добри Лионети, дубоко уздануви. Авај! господине, нико на свету не зна то рећи. Све што би ми знали, то је, да Семијанта, која је возила војску за Крим, беш отпутовала из Тулона, доцкан у вече, по ђавом времену. Ноћ се још погорша. Од ветра и кише море је било, какво се до тад никад није видело... Зором ветар мало преста, али море беше једнако у истом стању а затим нека ђаволја магла, да се на четири корака, не виђаше кула светиља... Ове магле, господине, без сумње беху као издајнице... Али, то не чини ништа. Ја мислим да је *Семијанта* изгубила јутром своју гуверналу. Капетан је био неки суров морнар, сви су га познавали.

— Можеш ли знати у којем часу беше *Семијанта* пропала?

— Мора да је у подне, да, господине, у подне... Али, сигурно ово је подне било такво исто, као црна ноћ, као чељуст вука... Један чариник ми је причао, да тога дана око једанаест часова беше изашао из своје кућице, да би везао капке. Његов качкет беше однесен вихором ветра и да небу несрећом био однесен таласима, он је трчао поред обале удаљен четири стопе. Разумите! Чариници нису богати и један качкет њих много стаје. Али одједном, дижући главу, изгледаше му, као да види у магли једну црну лађу, која је вољом ветра гоњена на остро Латези. Ова је лађа тако брзо јурила, тако брзо, да је чариник

није добро могао ни видети. За цело, може се веровати да је то била *Семијанта*, пошто је после пола часа један пастир са острва чуо кукање у овим стенама. Али, ево пастира о коме сам вам говорио, господине, он ће вам ствар сам испричати... Добар дан, Паломбо!... Дођи, да се огрејеш, немој се плашити.

Један увијен човек, кога сам видео. да лута неколико трепутака око наше ватре, и кога сам сматрао за једног од послуге, јер нисам знао, да на острву има пастира, приближи се плашљиво,

Он беше губав, у три четвртине идиот. незнам каквим злом шкрофулозан, које му учинише да има велике дебиле усне. Објашњаваше нам са великом муком чиме се забеше готово луд од страха; и, у послу, његов мозак је остао поремећен. Замислите шест стотина лешева, на песку, заједно са комаћем дрвећа и прњама од једрила... Једна *Семијанта!*.. Море је њу адробило у једном трепутку, да је у целој развалини пастир Паломбо нашао толико, да је направио ограду око своје колибе... Толико људи готово сви онакажени, страшно нагрђени... Беше ужас видети их једно са другим загрљене.., Ми смо нашли капетана у свечаном оделу, свештеника у своме петрахиљу о врату; у једном углу, између две стене, најмлађег морнара, очију отворених... веровало би се, да је још жив: али не! Рекло се једном, да погибију нико није избегао...

Овде капетан прекину.

Снимак г. М. Ј. Радојевића, поручника

Гостионица на Авали

нимао. Тада, кривећи своја болесна уста, старац нам је заиста причао, не зна кога дана, око подне, да је чуо из своје колебе страшно кркање у стенама. Како острво беше покривено водом, он не могаше изаћи и сутра дан, кад је отворио своја врата, видео је обалу закрчену развалинама и лешинама. Уплашен, он беше, трчећи, према својој барци побегао, да би отишао у Бонифацио за помоћ.

* * *

Уморен, што је оволико казао, пастир сдее а капетан продужи:

— Да, господине, то је сиромашни пастир који је дошао, да нас предухитри. Он

— Нарди! викну он. Пази на ватру, она се гаси.

Нарди баци на жар два до три комада катрањавих дасака, које се загореше, а Лионети продужи:

— Али у овој историји има још жалоснијега... Три недеље пре ове пропасти, једна лађица, која, као и *Семијанта* иђаше за Крим, беше претрпела бродолом на исти начин, готово на истом месту; само овога пута, ми бесмо предухитрени, да сачувамо послугу и двадесет војника, који су се налазили при обали... Одведосмо их у Бонифацио и ми смо их чували, два дана у марини... Једанпут, кад су се опоравили, због! добра срећа! они

се вратише у Тулон, где, после неког времена, укрцаше се опет за Крим... Погодите на коју лађу!... На *Семијанту*, господине... Ми смо их опет нашли свих двадесет. Лежали су између мртвих, на месту где смо сада ми... Ја сам подигох једног плавог бригадиера, лепих бркова, родом из Париза, који нас је за цело време забављао својим авантурама... Чим њега видим, срце ми се пара... Ах, Богородице!...

После тога поштени Лионети, са свим тронут, изтресе пепео из своје луле, зави се у своју кабиницу, пожелећи ми: лаку ноћ... Још се неко време разговарало, а морнари се разговараху међу собом полу-шапатом... Затим један поред другога легоше, луле се угасише...

Није се више говорило... Стари пастир оде... Ја остадох сам, да сањам у средини заспале послуге.

* * *

Још под утиском тужне приче, ја сам мислио о њој, трудио се, да створим у памети сироту лађу и причу о њеној катастрофи, којој беху галебови једини сведоци. Неколико појединости! капетан у своме парадном оделу, епитрахиљ свештеников, двадесет пешака, помогоше ми, да створим све развоје драме... Ја, као да видим лађу, да путује ноћу... Она излази из пристаништа. Море је немирно, ветар страшан; али они имају ваљаног капетана...

И све је мирно на сбали... Зором се морска магла диже. Море поче да постаје немирно. Сва послуга је на лађи. Капетан не оставља своју кајиту... У соби, где су затворени војници, мрак је; атмосфера је топла. Неки су болесни и нолегали су по џаковима. Лађа се љуља страшно напред и назад; немогућно је држати се на крову. Разговарало се седећи на земљи, у гомилама, држећи се за клупе:.. Има их, који се боје... „Дакле, слушајте! Бродоломи су чести у овим морима," поче њихов бригадиер, Парижанин, који увек својим шалама најежи човека.

— Бродолом!... То је врло занимљиво. Ми ћемо се мало окупати у леду, море ће нас одвести у Бонифацио, где би опет јели косова код капетана Лионети.

И војници се насмејаше...

У томе часу крканье... Шта је то?... Шта се догађа?...

— Гувернала се сломила, рече један морнар, сав мокар, протрчавши кроз собу.

— Срећан пут! викну бесно бригадиер. Али се нико није смејао...

На крову велика забуна. Од магле ништа се не види. Морнари јуре, запрепашћени, малаксали... Крме више нема! Лађом је немогуће управљати... *Семијанта* при пропасти, јури ка ветар...

То је било у оном тренутку, када је чаринник беше видео, било је једанаест часова... На предњем делу лађе, као да пуче топ.. Пропаст! пропаст! Све је свршено, нема више наде, иде се право кршу.. Капетан сиђе у кајиту... За један тренутак он заузе опет своје место у свечаном одељу... Он је хтео да буде леп, умирући...

У својој соби војници заплашени, без речи се гледаху... Болесни су се трудили, да се подигну... Мали бригадиер се не смеје више... Отворише се врата и свештеник се појави на прагу, са својим петрахиљом:

— На колена, децо!

Сви су послушали. Звонким гласом, борећи се са душом, поче молитва.

На једанпут страшан удар, вика; један само јаук, безмеран јаук, раширених руку, руку, које се ломљаху, заплашени погледи где изглед смрти долази као муња...

Милост!

Тако сам провео целу ову ноћ, сањајући, призивајући после десет година успомену на сироту лађу, чији ме остаци окружавху..

У даљини у уском морском рукаву бура је беснила; пламен на пренођишту се савијао под јаким ветром; и слушао сам, како наша барка игра у подножју стена, да је од те игре уже фијукало...

С француског
Сп. Весниh.

ИЗ „ЗИМСКИХ СОНЕТА"

У ништавилу

— Р. М. В. —

Дај ми своју руку, погледај ме нежно,
Дубоко, дубоко, да ме једа мине,
Да се душа часом у будућност вине,
И остави доба суморно и снежно.

Зима. Снег ће пасти. Авај! све ће проћи
Ко пријатни мирис људскога пролећа.
Ми смо исте судбе дрвећа и цвећа,
И нама ће лето, јесен, зима доћи

И смрт ће нас строга покосити једно.
Живот среће жели да вечито траје,
Али црни дани неће да нас штеде.

Дај ми своју руку. Погледај ме чедно.
Ја желим да умрем, јер тај живот шта је?
— Ништавило, слика немоћи и беде.

Децембра, 1909. г.
Београд.

НАЈВЕЋИ ИЗБОР
ПРЕВЕЗА и КУМОВСКИХ СВЕЋА

ИМА ГАЛАНТЕРИСКА И ПОМОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА и ДРУГА

HENRI LAVEDAN

Добар савет

Жак. 26 год. Франсоаза, сестра му, 27 год. Догађа се код Жака.

Жак: Дакле долазиш ми у госте?

Франсоаза: Тако је, драги брате.

Жак: А без сумње и мојој жени?

Франс.: Њојзи не долазим, пошто она није ту.

Жак: Откуда знаш ти то?

Франс.: Баш је сад била код нас.

Жак: Зар је била код наших родитеља?

Франс.: Малочас. Шта више, ја бих се опкладила да је она још тамо.

Жак: (мрзовољан) — Аха! А... је ли ти говорила штогод?

Франс.: Причала ми је и плакала.

Жак.: Дакле баш тако: она те је обавестила?

Франс.: Обавестила ме је Бога ми. Зато сам дотрчала, па бих сад хтела говорити с тобом неколико минута.

Жак: Да чујем.

Франс.: Је ли истина да хоћете да се разведете?

Жак: Сасвим је тако. Дозлогрдило ми је.

Франс.: То је све комедија.

Жак: Није него драма, права драма.

Франс.: После само двогодишњег брака!

Жак: Ал' зато ћу запамтити ове две године.

Франс.: Она се жали на тебе, много се жали. Ако је тачно оно, што ми је она рекла...

Жак: Шта ти је рекла?

Франс.: Све.

Жак: Марта је полудела.

Франс.: Од туге.

Жак: Није, него баш полудела од глупости, од љубоморе. Она измишља сасвим немогуће ствари. Она због неких будалаштина сумња у моју верност.

Франс.: Њојзи је пало шака једно писмо. Зовеш ли то будалаштином?

Жак: Како! Зар се она усудила да ти прича о писму?

Франс.: Причала ми је. Па шта се због тога чудиш?

Жак: Непристојно је говорити с тобом, ти ниси удата, и ти не знаш ништа о животу, о тим интимним стварима.

Франс.: Ако мислиш да сам ја овом причом о писму дознала нешто, што би ми било ново или изгубила какве илузије, онда се вараш. Има већ доста времена од кад су одлетеле моје илузије.

Жак: Свакако ти не би требала то тако јавно казати.

Франс.: Марта је погрешила што је схватила ствар тако трагично. Да сам ја била на њеном месту, ја бих се смејала. Али то је разумљиво по Богу брате! Она је нашла женско писмо, љубавно писмо управљено теби...

Жак: А где је она нашла то писмо, ако смем питати?

Франс.: У једној фијоци.

Жак: А у каквој фијоци? У фијоци мога писаћег стола. Био сам заборавио да извучем кључ. Она дира моје хартије, а ја то не допуштам.

Франс.: Она је тражила...

Жак: А шта је тражила? Тражила је да ме ухвати? Ништа друго.

Франсоа: То је врло могућно. А ко је крив? Ти.

Жак: Немој молим те. То писмо... то писмо... пошто морам да се објашњавам о томе с тобом, са својом сестром...

Франс.: О, причај само, немој оклевати даздан.

Жак: Дакле то писмо није садашње.... разумеш ли? То је још из раније...

Франс: Од једне бивше?

Жак: Да, сасвим тако. Нисам га био бацио... ради успомене.

Франс.: И то са фотографијом си га чувао. Марта ми рече да је била и фотографија у писму.

Жак: А, зар ти је и то рекла?

Франс.: Врло лепа женска, како чујем!

Жак: Е то није рђаво. Дакле даље; кад сам се вратио, видео сам Марту, била се намрштила као да хоће да ме убије; осетио сам да ту има нечега.

Франс.: И нечега крупног, можеш слободно рећи.

Жак: Ја сам је испитивао. Она је планула. Мене обузе оправдани гњев. Пале су речи...

Франс.: И то оштре.

Жак: Сасвим тако; па се ишло све даље и даље...

Франс.: Дошло је до тога да сте се мислили развести.

Жак: Па тако је Бога ми. Признаћу ти да се такве сцене и сувише често догађају код нас. Доста је било. Ја сам уморан од тога живота.

Франс.: Нема ни пола сахата од како ми је она рекла то исто. А ја баш не налазим да је то тако страшно.

Жак: А шта би ти хтела?

Франс.: Марта је била глупа што је у твоме одсуству претурала по твојим стварима. Али ти, ти си будала — ако је истина оно што ти кажеш — ти си будала да чуваш пи-

Спреме за удаваче и девере
у највећем избору — препоручује
ГАЛАНТЕРИСКА и ПОМОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА и ДРУГА
БЕОГРАД

сма и слике својих „бивших“ сад, кад си жењен?

Жак: Својих „бивших“! Као да их имам тридесет хиљада? Све се то своди на једну, неку једну девојку, од које сам сачувао једно бедно писамце од четири реда!

Франс.: Да ли би се ти могао заклети да си љубио само једну женску пре своје венчане?

Жак: Не бих.

Франс.: То ти ваља! Мањи си лажов него што сам испрва мислила. Осим тога знаш добро, да ти то код мене не би упалило.

Жак: Ала нам је то чудноват разговор!

Франс.: Сећај се свога младићског доба почевши од VIII разреда гимназије.. сећај се старија су браћа најбоља школа за млађе сестре.

Жак: Ћути! Не говори тако.

Франс.: Нећу више; дакле вратимо се на Марту. Ту вам остаје само једно, а то је да се пољубите.

Жак: Нипошто. Ја бих је ујео.

Франс.: Уједајте се, али љубећи се. Кад сте већ једном венчани, морате се држати тога, па ма шта било. Ја сам конзервативна. Увек кад се човек пребаци с ким, он треба да каже себи: „Ево прилике да му докажем своју надмоћност показавши се љубазним.“ И да не говоримо о томе колико је то вешто, јер човек на тај начин прибавља себи неко

Снимак г. М. Ј. Радојевића, поручника

На обали Мораве за време заласка сунчева

оних кувертa запечаћених воском, оних рукавица, оних марама, које си ми давао да их чувам у своме орману да их отац или мати неби нашли.

Жак: Како, зар сам ја то чинио? Ја, ја?

Франс.: Годинама.

Жак: Молим те за опроштај! Ах, каква лакомисленост!

Франс.: Ама остави се, немој правити то тужно лице. То је било веома занимљиво. И сем тога, тако сам се упознала са животом не искусивши га. Тако сам се у том питању обавестила на најподробнији начин. Била сам обавештена, прегледала сам. Онако братски, право на независност и на задовољавање својих ћуди. Онај који пушта највише мисли на себе и спрема себи сигурну одмазду.

Жак: Чисто ме плашиш.

Франс: На мени нема ничег извештаченог.

Жак: Ти немаш идеала.

Франсоа: За тебе је идеал лице мртво. Код мене тога нема. Ја увек кажем истину у очи. Помирите се вас двоје. Биће у вашем браку још много сцена, још много суза, али и овде онде по неки срећан час. Забележићете на ваше конто само те срећне тренутке. Живот је као неукусна риба са много костију. А да би човеку бар у неколико омилела та

риба, треба ју јести са разним сосима. Али треба пре свега примити ту рибу покорно и без поговора.

Жак: А хоћеш ли се ти удати?

Франс.: Воље немам никако за то. Али то ти кажем, удам ли се, изгледаће као да сам умрла, то ће бити на дуго време. Мој муж ће моћи да ми учини што год буде хтео, али ја га нећу оставити. Обесићу му се око врата до последњег часа. Неће се он тако лако куртализати мене. А за све, што ми буде учинио вратићу му мило за драго, али га нећу оставити.

Жак: Благо ономе, који ти буде муж! Лепо ли ће се он провести!

Франс.: То зависи од њега, нека не отпочне. Дакле готови смо, могу ти довести Марту дрктећу у твоје наручје?

Жак: Ти се служиш тако чудноватим начином да нас мириш, па се већ због самог тога нећу опирати. Иди дакле по Марту.

Франс.: All right! А немој осуђивати тај мој метод, јер њиме сам се с успехом служила и пре твога случаја, и то не само једанпут.

Жак: А ко су били ти други, Бог с тобом?

Франс.: Па тата и мама за Бога! Помирила сам их више пута. (Вади часовник). Попуши једну у миру. Кроз пола сахата биће опет ту са својом снахом. (Одлази).

14. јан. 1910. г.
Београд.

Превео
М. А. Озеровић

је узети у руке штап, преко рамена струку, а за појасић фрулу — па да чува овце. Није требало много маломе Марку па да и у тој средини осигура себи прво место. Колико је провео у игри по гумнима и катуништима, толико је провео и као пастир.

Када му је било четрнаест година, једнога дана нападне вук на његове овце, кога Марко рани из мале пушке, на шта звер толико побесни да за мало четрнаестогодишњи Марко не постаде жртвом раздражене звери. Али благодарећи својој смелости, уз неколико добивених рана, носећи се са рањеним вуком, успе да га рукама задави.

Овај је случај најјачи прекретај његовом животу. Мали Марко — пошто прездрави од добивених рана, које су биле такве природе да се страховало за његов живот — узе кожу

Снимак г. М. Ј. Радојевића, пиротчника

Вашарски посјетиоци, враћају се кући својој

Војвода Марко Миљанов

— Мартин и Мираш Дода Иванај —

Видите ли овог правог гренадира,
Којег строге црте исполинске красе?
Како његов поглед до два срца дира
И како се пред *њим* туђе звезде гасе!
А тај његов као, што је код Римљана,
Глава Цезарова или Сципиона.
Ил' јунака каквог из старих рокава,
Које даје давна прошлост стара она!
Погледајте колос, овог паладина,
Двије снажне мишке, два челика тврда:
Оваквијех мало гаји Отаџбина
И на цветна поља и на кршна брда!

Марко Миљанов родио се лицем на Марков-дан (25. априла) 1833. године на Горњем Медуну, од оца Миљана Јанкова - Поповића и мајке Борике из чувене куће Ујк - Гилића.

Његова необична детиња бистрина, живлавост и одлучност истицале су га: да се у детињим играма само његова слушала.

Али кад је навршио седам година, морао

своја нападача и пође у Подгорицу да је прода.

У близини Подгорице сретне Турчина, трговца, који га упита да ли продаје кожу и ко му је, кад и где убио вука. Марко му рече како је до ње дошао, али му Турчин рече, да лаже, пошто му Марко усплахирено одговори: *„Ја не лажем, но лажеш ти, Турчине!“* — у томе пушка плану и Турчин паде... Кад виде шта учини, Марко се изгуби у гору.

Пошто је Медун (а и сви Кучи) био под Турцима, то Марко остави огњиште своје, да заједно обитава по шумама са оним, који је ово проузроковао. — Негде сам, а негде у друштву, он за кратко време зададе страх не само Турцима уопште, већ и регуларној војсци по фортицама, чија се врата заласком сунца, од његова страха, затварахуу. Глас о његовом јунаштву одјекну широм Црне Горе и Албаније...

Да је био у свему недостижим најбоље се види из тога: што су га се Арбанаси плашили, а као таквог не само поштовали већ

и обожавали, што нам свеђоче безбројне легенде, које се онда, а и сад, о њему причаху.

Сумњамо да има и једног Арбанаса, који не зна по нешто реч о њему, и који небуд, китећи његово име песничким рухом, изговорио га са побожношћу. Они су веровали, а и сад верују, да Марко није био сам, већ да је имао и он, као јунаци, које су народне песме опевале, за посестриму вилу, која га је чувала да га зрно не бије.

Што је било за Јелине име: Ахила, Агамемнона, Нестора, Ајанта, Ајакса, Кастора и Полукса то је за Арбанасе Марка Миљанов.

Све своје поштовање, управо обожавање, према њему Арбанас исказује у овом:

„Ka' lée dieli, ka' rinn hana,
Mark Milan mâ nuke bâe pana!"

(Мајка неће никада родити Марка Миљанова од оног места где сунце излази — па до оног места, где месец залази.)

Својим јунаштвом задоби симпатије Кнеза Данила, који га узе код себе на Цетиње. То је било 1856 год. кад и крвава *Пожара Кућа*, чију је страхоту вој. Миљанов описао у своме деду *„Пламе Кући"*. После ове похаре Кући се придружише Црној Гори, али их *Суд Европе* опет врати под крило Турске. Кући се помирише са судбином, а Марко са својим другом Јошом наставе четовање, које је трајало до 1860 год. када га Кнез Никола постави за кабадахију, а после и пограничним војводом.

Војвода Марко Миљанов, у намери да ослободи Куче, зарати на Турке 1862 год. и задоби омање победе на местима: *Фундини, Леденама* и *Ублима*, где и ране допаде.

Пошто опет Суд Европе остави Куче под Турском, војвода Марко се повуче у шуму, где је од тад пребивао, спуштајући се ноћу до турских логора од Подгорице до Скадра.

На којем је степену било код њега лично јунаштво, довољно ће га окарактерисати ово: Једне ноћи преобуче се он, са својим другом Јошом, у арбанашко одело, и пође у Подгорицу.

Кад су стигли у Подгорицу уђу у касарну, где су становали Тоски, назову им добро вече на арбанашком језику, а ови уставши да дочекају, како су они мислили, мусафире — буду изненађени, кад ови почеше пуцати, да су се сви забили у ћошкове, а ова двојица изађу и учине узбуну и *„терајући непријатеља"* заједно са Подгорицом, која беше сва на ноге, почну их и ту бити, бајаги пуцају на *„жандука Мар-Миљана"*!

Чим је 1876. г. почело српско племе да прави брану својим телесима Исламској најезди, Марко Миљанов је показао не само да има срећу у свом личном јунаштву, већ да је био и недостижан војсковођа, који, без сумње, као такав, заузима прво место, које је могло дати ма коме деветнаести век. Он је био исто тако велики, по природи, и дипломата.

Војвода Марко је 1. јула 1876. год. са три хиљаде војника разбио 20.000 Турака више Подгорице у Какарицкој Гори. Даље, 8. истог месеца, разбио је турску војску од 30.000 војника код Фундине; а око 15. истог месеца потуче исто толику војску под Медуном.

Те исте године 2. августа са 5000 људи сатро је турску војску од преко 60 000 војника, коју су предводила три паше, међу којима је био и Садик-паша Бибезић.

Самих посечених глава било је око 14.000 и ту се први пут показао његов генијe у својој величини.

На њега је био послат и Дервиш паша са 65.000 низама и башибозука, али га није смео напасти.

Војводи Марку се после предаваху једна по једна фортица у Кучима (предаја града Медуна и т. д.); а најзад 1878 год. војводи Марку се отварају капије подгоричке тврђаве и предају му се кључеви, када је постао гувернер Подгорице и околине; тада се и ожени (пошто му је била прва жена умрла) са Стефом, кћерју Луке Даниловића угледног Србина из Никшића.

У вече 13. јануара 1881. год. војводи се роди син којему дадну име Сава, а који већ у другој години умре те и он, исте судбине многих великана, остаде баз пород.

(свршиће се.)

ИЗ „ТАЈНЕ ЉУБАВИ"

III

Ја нисам играч валса и мазура,
Мене не опија полка са кадрилом,
Ласкање празно кô код трубадура,
Ја нисам играч валса и мазура.

И док ти страсна језа тело плави
Под стиском руке неког кавалера,
И док те многи кô краљицу слави,
Кô жену из дела неког романсијера,
И док ти страсна језа тело плави,

СРПСКИ УГАЉ БОЉИ ОД СТРАНОГ

ЗА ДОМАЋУ УПОТРЕБУ И ЗА ИНДУСТРИЈУ НА СВАКУ КОЛИЧИНУ И НАЈЕФТИНИЈЕ

КОД СРПСКЕ УГЉАРСКЕ КОМПАНИЈЕ

Карађорђева улица 47. — Телефон бр. 832

Ја ћу мислити на бедне, што гину
Без свога крова, без сјајна одела,
Што једва сеју суха леба због брину,
А тебе кити свила сјајна, бела,
Ја ћу мислити на бедне, што гину...

Ако ми душа под јадом не клоне
Мислићу како да те вратим стази,
По којој треба девојка да гази,
С које те празне ништавости гоне, —
Ако ми душа под јадом не клоне.

О, ја те волим, и зато баш желим
Да те вратим свету будућности веће,
Пратићу те дотле оком невеселим,
И певаћу јецај изгубљене среће,
О, ја те волим и зато баш желим.

Ја нисам играч валса и мазура,
Мене не опија полка са кадрилом,
Ласкање празно кô кад трубадура,
Ја нисам играч валса и мазура...

Новембра, 1909. г.
Београд.

Р. М. В.

ПОЗОРИШТЕ

— ОРЛИЋ —

— Едмон Ростан —
Играно у Кр. Срп. Н.
Позоришту 1—10. г.
Ред. г. И. Станојевић.

Ових дана београдски свет који се занима уметничким појавама у нашем друштву имао је част видети на српској позорници славног Ростановог „Орлића", најлепши, најнежнији и најдостојнији панегирик Наполеону и плавоме Орлићу Војводи од Рајхштата, несуђеном Императору, краљу од Рима. Ми лично, били смо дубоко дирнути пажњом и старањем Управе позоришта, јер смо у целокупном њеном раду видели нежну бригу да се ова дивотна ствар савремене француске драмске књижевности изнесе у што лепшој слици. Надали смо се да ће све бити илузорно, па нам је после оваквог успеха тим милија цела ствар. Опет понављамо, да Управа није крива, што не може набавити нов намештај, — треба дати већу помоћ, треба публика да посећује још озбиљније, и онда би се све могло поправити.

* * *

Затворен у мрачне аустријске дворске зидове, окружен грубим слугама Метерниха, притиснут скученим, нарочито прописаним наставним планом, поред блудне матере, у друштву које плива у зиблудама, Метерних је хтео да у младоме војводи од Рајхштата још зарана убије дух Орлића, да га претопи у редове аустриских племића, у редове блазираних слугу аустриских, а изнад свега, да војвода од Рајхштата буде његова играчка, али којом он Европи задаје толико страха. Но Војвода од Рајхштата зна, све зна. И кад је утучен, болестан, мислио да се преда судбини, долази графица Камарота са кројачем, преставником Младе француске, да га дигне, да га ојача, да га позове у борбу. Плави, сентиментални дечко осећа све и тим му је теже. Он воли свога оца. Ни мало га се не сећа, али о њему прича Историја, коју му после сцене са Камаротом, у лажној боји сликају његови наставници. Јадни Краљ од Рима! Али се он од једном буни, и кад му наставници прескачу догађаје за владе његовог оца, он пита: зар се тих година није ништа десило, и онда им прича сâм Историју свога оца, коју је дознао од своје пријатељице, глумице Фани. Наставници се плаше и достављају све то Марији-Луизи, — Метерних спаљује књиге из којих је Војвода могао прочитати о своме оцу ма шта. И после те сцене долази глумица Фани. Ова поштена жена морала му је причати о славним делима и смелим подвизима његовог оца...

И тако даље, морали би наводити све сличне догађаје у мрачној сфери војводина двора, коју је могао удесити само цинични Метерних, и тако би дошли до последњег момента, када уморени, болесни Орлић, на самртничкој постељи слуша Историју прошлих дана, када је био већи у колевци, него што је сад на пољској постељи свога оца, до последњег момента, кад болно љубећи ленту краља од Рима ставља је себи на груди и тихим ропцем дозршава умирање, које је почело још на Ваграмском Пољу... Требало би да вам причамо о дичном Фламбоу, о сценама између Војводе и њега, да вам причамо о оној сцени кад се Војвода састаје са Франциом I. да вам причамо о страсном, прикривеном умирању једне меланхоличне душе, Хамлета у минијатури. Не! Оставите нам да уживамо не причајући све то. Идимо у позориште, гледајмо, не препричавајмо једну божанствену драму великих идеала, како јој не би одузели велики део њеног правог утиска.

ШЕШИРА
МУШКИХ И ДЕЧЈИХ, У НАЈВЕЋЕМ И НАЈЛЕПШЕМ ИЗБОРУ
ДОБИЛА ЈЕ ГАЛАНТЕРИСКА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА
бр. 8 1—10

Доста је било препричавања ове драме по нашим листовима, ми хоћемо да анализирамо игру наших уметника.

Истина, г. Д. Милутиновић није био засут цвећем, као што је била засута Сара Бернар, наша се публика овом приликом могла мање загрејати но француска публика, јер Орлић није чедо њене крви, то је чедо далеког француског народа. Али се наша публика ипак дивила, и за време сваке преставе, тихо, ћутећи чекала за време пауза друге чинове који ће је својим дражесним, стварним, па ипак пуним поезије призорима преносити у Шенбруи, на Ваграмско Поље. Г. Добрица Милутиновић дао је много. У његовој игри осећало се да поима високу почаст која му је указана тим, што игра дело једнога од највећих савремених писаца. Он је с пуно воље и прегнућа, како то давно није урадио, израдио дивну улогу, која упоредо стоји са другим његовим финим, топлим креацијама. Ово је његова улога. Учинили би неправду, кад га не би замолили, да више пажње обрати оним узвицима после сцене пред огледалом: „Оче мој! Оче мој!..“ То би могло бити са више малаксалости, а редитељ би

Пролетње дечје одело

Пролетње дечје одела

могао наредити да се доцније дâ знак за спуштање завесе, како би се онај страх извео до краја једним падом пуним јецања. На Ваграмском Пољу требао би улогу да научи течније, те да у оном заносу не квари публици исти занос прекиданьем и муцањем... Био је диван у сцени са Фламбоом у II чину, као и кад узме бошчу на леђа. Једна од најлепших сцена била му је и сцена са Францом I којој је по извођењу подобан VI чин. Заносио нас је, силно нас је заносио, па је право да му се одужимо посвећујући оволики став његовој игри.

Као такмаци својом игром били су исто толико сјајни г. г. Тодоровић, Гавриловић и Руцовић. Циничан тон, кретање пуно отмености, критично изношење сваке мисли, даје нам право да г. Тодоровићу испоручимо нашу жељу, да нас овом улогом и даље задовољава. Поред добро погођеног држања, орган г. Гавриловића и топло, искрено осећање онога што игра, очарало нас је. Стари ветеран је био толико пријатан, да се у пријатнијој слици није могао преставити. Г. Руцовић био је до крајности коректан, као и увек. Дао је један тип блазираног дворанина, какав одавно нисмо видели на нашој позорници.

А сад обратимо пажњу на млађе.

Почнимо са г. Павићем.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Наше модне слике

Пролетњи палето Пролетња хаљина Пролетњи костим

Да би смо нашим читатељкама учинили по нољи, ми ћемо од сада редовно у сваком броју доносити модне слике.

Горња слика представља даме у пролетњем оделу. Две су у костимима, а једна у хаљини. На глави су им шешири израђени по најновијој парискоj моди. Обод пролетњих сламних шешира нешто је мањи него што је до сада био.

Књижевне белешке

Краљевић и просјак, *приповетка за омладину и народ од Марка Твена. С руског превео Мих. М. Стевановић, учит.* Трећина чистога прихода од првог издања ове књиге намењена је подизању учитељског дома. Цена 1 дин. Београд, нова штампарија „Давидовић" — О овој лепој и ваљаној књизи говорићемо ускоро исцрпно и опширно.

Наше слике

Грчки краљевски пар. — Питање о даљој судби Крита тиче се непосредно грчкога народа и за то није никакво чудо, што је неуспех грчке дипломације у томе, да се Крит присаједини Грчкој, изазвао огорчење у народу, које се обрнуло и против саме династије, а нарочито против краљевскнх принчева. Династична криза у Грчкој још траје и за то ће бити од интереса за наше читаоце, што ћемо им приказати слике *краља Ђорђа и краљице Олге*, који, бојећи се за свој престо, у страху и лежу и устају.

Народни музеј у Атини. — И ако је Грчка класична земља, у којој се на сваком кораку сретамо са разним споменицима некадашње јелинске културе, ипак атински музеј није ни у пола тако богат збиркама, као што би могао бити, да странци нису покуповали и однели у своје музеје све, што је било од веће вредности. Иначе сама музејска зграда једна је од најлепших грађевина у Атини.

Бебел — вођ немачких социалиста. — Бебел навршује 9. фебруара о. г. 70 година свога живота. Њему ни тако старом не смета ништа, да и даље буде вођ странке, у којој из ране младости ради и за коју је у своје време и великим гоњењима био изложен. За време Бизмаркових „малих ванредних стања" Бебел је живео у изгнаству. Седамдесети дан рођења његова прославиће немачке социалне демократе на веома свечан начин. У томе ће узети учешћа у неколико и сви остали Немци, јер Бебел и ако је великан социјалистички уједно је и добар немачки патриота, који воли своју немачку отаџбину. Томе примеру требало би да следе и наше српске социјалисте. Верујемо да ће му и следовати.

Поплава у Паризу. — Силне кише, којих је било не само у нас него и у целој осталој Европи, учиниле су, да је река *Сена*, која тече кроз сам Париз, толико надошла, да је поплавила већи део тога највећега и најлепшега града у свету. Штете су огромне. За сад им се вредност не да ни приближно оценити и, што је најстрашније, опасност од нове поплаве није минула, јер Сена поново надолази и поново се излива из свога корита. Наша слика на 12 сурани представља тренутак, кад се на чамцима возе људи по улицама и носе храну за оне породице које због поводња не могу ни маћи из својих станова.

На обали Мораве. — Кад је лети и у јесен сунце на заранцима онда је најпријатније седење на обали реке. Ниша слика, на 13 страни, представља идилу на обали Мораве. На једној страни потопљена конопља, а на другој воденица моравка, која весело меље кад је воде довољно, а нема је ни много, ни мало. Сада воденичари морају бити на опрези, јер Морава надолази и прети свакојаким опасностима, па и опасношћу да понесе са собом и по коју воденицу, ако није добро учвршћена.

Комплет „НЕДЕЉЕ"
(28 СВЕЗАКА) ЗА 1909. ГОД
У
ДИВНИМ ПОЗЛАЋЕНИМ КОРИЦАМА
СТАЈЕ 12 ДИНАРА

ОБУЋА
ИМА НА СТОВАРИШТУ И ИЗРАЂУЈЕ по ПОРУЏБИНИ
ОБУЋАРСКА РАДЊА
Душана М. Бојића
— ТЕРАЗИЈЕ —
најбоље каквоће
и најелегантнијих фазона
Скопљанска ул. 2. Преко од Росулека

Власник и одговорни уредник Стева П. Видаковић, Ломина ул. 57 — Штампарија Д. Димитријевић.

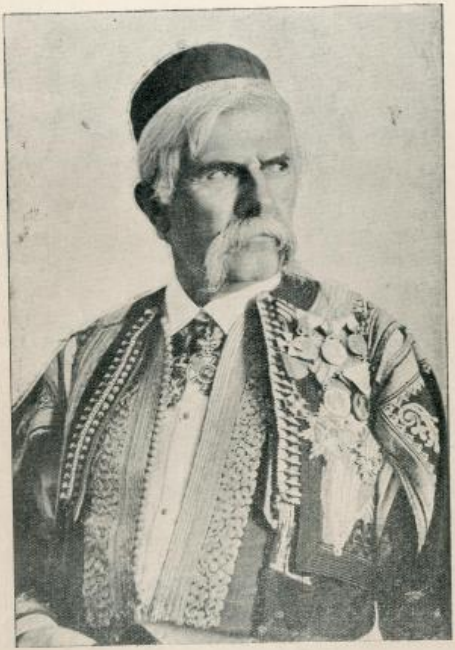

Војвода МАРКО МИЉАНОВ

Јунак над јунацима и књижевник

ЗНАМЕНИТИ И ЗАСЛУЖНИ СРБИ

У ПРОШЛОСТИ И САДАШЊОСТИ.

Београд, 14. Февруара, 1910. Година III. Бр. 6.

НЕДЕЉА

ИЛУСТРОВАНИ СЕДМИЧНИ ЗАБАВНИК

Власник и уредник: Стева П. Видаковић

Уредништво је у Ломиној улици бр. 57.

ВЕЛИКИ ИЗБОР
ЛИМАРСКИХ ИЗРАЂЕВИНА
прибор за кафане, хотеле, кујне, бакалнице и за домаћу потребу

Нарочито скрећем пажњу п. муштеријама да поруџбине извршујем тачно по мери, мустри и на време

Надгробних фењера и крстова за свеће у великом избору. — Цене необично умерене

С поштовањем
Лазар Станисављевић
лимар
Призренска ул. 2, до Хотел Балкана
3—6

КАФАНА
„УЈЕДИЊЕЊЕ"
располаже најодличнијим
ВИНОМ
а нарочито чувеним јеличким
ПИВО БАЈЛОНОВО

ХОТЕЛ АЛБАНЕЗ
Српска кућна без конкуренције
точи се вино бело и црно
СМЕДЕРЕВСКО
СТАНОВИ ЗА ПУТНИКЕ
2 2—
ХОТЕЛ АЛБАНЕЗ
ХОТЕЛ АЛБАНЕЗ
ХОТЕЛ АЛБАНЕЗ

КЊИГА ТАБЛИЦА
за
ИЗРАЧУНАВАЊЕ КУБАТУРЕ
ДРВЕНЕ ГРАЂЕ
ПО ЦЕНУ ОД 1. — ДИНАРА
може се добити код
Глише Јосиповића ситара
и Мите Стајића књижара

Претплата се шаље уреништву:
ЛОМИНА УЛИЦА БР. 57.

Свеска 40 п. д.
(ЗА А.-УГАРСКУ 40 ХЕЛЕРА)

Србија

ПРВО СРПСКО ДРУШТВО ЗА ОСИГУРАЊЕ

Основано 1906. у Београду Основано 1906.

угао Кн. Михаилове и Краља Петра улице

Основни акциски капитал 1,00.000 дин. у злату

Стање на дан 31. децембра, 1909. год. износило је:

Осигурани капитал живота дин. 5,712600 **Осигурани капитал пожара дин. 31,751.562**

Друштво „Србија" врши под веома повољним погодбама ова осигурања:

1. У Одељењу Живота: Осигурање људскога живота на неограничене суме по разним комбинацијама, — а тако исто осигурање мираза женскоју и капитала мушкој деци.

2. У Одељењу Пожара: Осигурање свих грађевина, индустриских предузећа трговачке робе и покућанства

3. У Одељењу за Народно Осигурање: Осигурање чиновника, радника, привредника, занатлија и свих осталих јавних посленика, без лекарског прегледа, а са осигураним капиталом највише до 600 дин. Уплате се наплаћују месечно 1—5 дин. код самих осигураника. У ово осигурање примају се само здрава лица, мушког и женског пола, од 20 до 55 год. живота, а сви са учешћем у чистом добитку.

Полисе живота, према решењу министра војног Ф|А № 1880, примају се у кауцију при женидби г г. официра.

Полисе Пожара, прима Управа Фондова у гарантију при давању зајмова на хипотеке.

Поред тога Друштво „Србија" увело је и ПОРОДИЧНО ОСИГУРАЊЕ (са учешћем и без учешћа у чистом добитку)

По овој врсти осигурања исплаћује се осигурани капитал по истеку уговореног рока. Али, ако би осигурано лице умрло пре тога рока, плаћање даљих премија престаје а Друштво исплаћује:

Одмах, 10% од осигураног капитала на име посмртнине;

Сваке даље године, па све до истека уговореног рока, такође по 10 од сто од осигураног капитала на име пензије; и

Цео уговорени капитал, кад осигурани рок протекне.

Сва ближа обавештења даје бесплатно

35—45

Друштвена Управа.

НОВО: ТУРИСТЕН САЛАМЕ

КОБАСИЧАРСКА РАДЊА

ДРАГУТИНА ЛАЗАРЕВИЋА

Коларчева ул. бр. 13

Препоручује своју робу као: **саламе из сопствене фабрике** које се сматрају, да су за сад у Србији најбоље; **суве шунке, разне кобасице; суво месо, маст и сву осталу кобасичарску робу.**

НОВО: ТУРИСТЕН САЛАМЕ

на кило 8 динара, а на више цена јевтинија

4—5

НОВО: ТУРИСТЕН САЛАМЕ

НОВО: ТУРИСТЕН САЛАМЕ

Телефон 262 Телефон 262

Једино и главно стовариште свих израђевина

ФАБРИКА — ГОЂЕВАЦ

НАЈВЕЋЕ СТОВАРИШТЕ

ГОТОВОГ НАМЕШТАЈА

израђује све тапетарске радове и декорације

Тапетарска радња

БОРШОДИ и МИЋОВИЋ

Краља Петра ул. број 13 преко од „Народне Банке"

6—10

БЕОГРАД
14. фебруара 1910.

НЕДЕЉА

ИЛУСТРОВАН НЕДЕЉНИ ЗАБАВНИК

ГОД. III. БРОЈ 6.

Власник и уредник Стева П. Видаковић

Уредништво је у Локиној ул. бр. 57.

ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА

За Србију: На годину 18 динара: на пола године 9 дин.; на четврт године 4·50 дин.; на 2 месеца 3 динара месечно 1·50 дин. *за Аустро-Угарску*: На годину 20 круна; на пола године 10 круна; ра четврт године 5 круна. *За све остале земље*: На годину 24 франака; на пола године 12 франака; на четврт године 6 франака.

ЧИЧА МАРКО

— Р. М. Весић —

Јесен.

Лишће нада и заједно са ситним песком лети калемегданским стазама, гоњено ветром, који је пригушено јаукао кроз грање.

Стазом се шета чича — Марко. Баш оном стазом преко пута Буре и Војислава, поред *Борбе*. Са осмехом на уснама, и с безбрижном веселошћу, пун задовољства, посматра снажног дива како се бори са змијским чудовиштем. Још би дуже посматрао ову вечиту борбу, али га свађа врабаца трже. Окрете се, виде врапце како се гомилају, јуре; играо се бројаницама и слатко се смејао, сам, за себе. Сео је на клупу. Гледао је све, у свему је уживао, на лицу му је сијало детињско блаженство.

Белгиски краљ Алберт
(По најновијој фотографији)

Био као овца, он не мисли на смрт. Забавља се са децом, што трчкарају поред њега. А ја? Ми млади људи?

И он је некад, овако исто био незадовољан некад, кад је био много даље од смрти него што је данас; он је некад хулио природу, што нас је створила са тако неизвесном будућношћу... Био је незадовољан у опште...

А данас, кад не може да наброји још ни трн извесне године живота, опет је право безбрижно дете, као некада... некада, када није ништа знао него да гуче и да се смеје...

И мислећи о њему, ја сам се пренео у доба своје старости. Сед, погурен, кашљуцам, гегуцам, бројим бројанице, љуљам по дворишту, храним пиліће, играм се с мачкама... Баба ме псује... Јест... моја баба... Идем на пијац, купујем све за ручак. Бапче ме дочекује, спремила кафу, ја палим цигару, ја се смејем, баба се смеје. И гле... унучићи у другој соби гучу, трче... А ми срећни прилазимо једно другом и љубимо се...

Али се у том моменту згрозих... Ледена старост, смежурене руке, набрано чело, бледе уснице... Не... не, хтео сам да будем вечито овакав...

У том чича — Марко пролази са унучићима поред мене: грди их, псује их и милује.... Он се не сећа своје прошлости, која је дужа од моје, а ја се-

дим, мислим о минулим данима, о дивно проведеним часовима, сећам се пријатеља којих нестаје, као што нестаје лишће...

А лишће пада... пада... пада....

1909 г.

Б.

ДОБАР ЛОВ

НОВЕЛА

Педра Антонија Аларкона.

Превео **Стева Л. Видаковић**

Украшен бојном славом и ранама, које је стекао у рату за наслеђе престола, а без и једне крпице паре у џепу, враћао се у свој замак племенити витез Мекинења, да се на свом дому одмори после тешког логорског живота и да проживи мало од скромних прихода свога имања.

Витез дон Хем Мекинења борио се као капетан за ствар Луја XIV. У оно доба могло му је бити око тридесет и пет године; био је висок, леп, храбар, усталан, мало научен, али у толико више разговоран и веома заузет за лепе сељачке девојке. Кад додам томе, да је витез Мекинења био сироче без игде икога, да је био јединац и неженђен, онда ћете имати потпуну слику нашег арагонског јунака.

Његов замак верна је слика његове личности, до душе, не по снази, већ по усамљености, сиромаштву и поноситости. Представите себи замак (велим вам „представите" га, јер се већ одавно сав порушио) у пола узидан у стену, чију једну страну запљускују вали Ебра а с друге стране му се кула диже небу под облаке.

Испод брда има десет дванаест кућа и колеба, у којима станују: или слуге витеза Мекинење, или сељаци, који обрађују његове њиве. Из села у замак иде се преко петнаест тераси, па се стиже до дубоког прокопа са покретним мостом. У овај прокоп пропуштена је вода северно више замка из Ебра. Вода је доцније отела мах и од овог прокопа постала је брза речица, која поново утиче у реку.

Одвојено овим прокопом, на неприступачној литици уздиже се једно брдашце, које се надвисо више Ебра, крунисано малом колебом и баштицом Семирамидином, коју је засадила смела рука човечја. Једно широко орахово брвно служило је као мост између замка и колебе. Кад би се то брвно уклонило, до колебе се не би могло доћи онако исто, као што се ни у замак не може ући кад се покретни мост подигне. Рекао сам већ да је у замку живео дон Хем Мекинења и сад ми ваља казати, да је у колеби становао рибар, који је дошао до благостања, благодарећи срећној мисли, што је на том усамљеном и опасном месту подигао своју колебу.

Дамјан, тако се звао рибар, досетио се, па је с моста спустио честу мрежу у речицу, која је баш ту као брз водопад шумно утицала у Ебар, те је тако на веома вешт начин хватао јегуље, које су брзином речне воде ношене право у чељуст његове мреже. Дамјан је по неколико пута дневно вадио мрежу са богатим ловом, а јегуље је продавао по онако исто незнатну цену, као што је незнатан био и његов труд око риболова.

Рекао сам већ да је Дамјан својим чудним риболовом дошао до благостања, али сам заборавио казати, да Дамјан ипак зато није имао ни пет пара. А то је отуд, што је Дамјан учинио глупост те се оженио једном веома лепом и ћудљивом помодарком, за коју би се смело могло рећи, да је намигуша од рођења.

Кармела или Кармелита, као што је Дамјан зове, сељанка је. Не зна, али и не жели знати, ни да чита, ни да пише, па ипак зато завела би и светога Антонија, кад би тај пустињак сишао на земљу. Кармела је пуна сотонске границе.

Плануша је, дивног витог раста, танљег и од саме јеле. Више појаса чини

ти се да јој струк цвета. Да знаш како су јој груди, па рамена, па онај бели врат! Да ти је видети кад ходи, какво јој је кретање, и како лушко и поносно држи своју главицу.

Бела као снег, сјајна као месечина, здрава као зрак у планини; пуна љубавне чежње као препелица у кавезу, има жаоку у оку, и кад се осмене рупицу до лепих усана дивне ручице, обла рамена, пуне груди, шарену сукњицу, утегнут мидер, златне витице и малене ножице, за које би Салватор, гранадски песник рекао: „Отуд, право на онај свет!"

Ах Кармен, Кармела, Кармелита! Шта ли је могао да уради друго твој бедни Дамјан, но да те обожава и да те сакрије на врху стене, где си горостасним замком заштићена од сваћијих погледа и где те на дану не може нико посетити, а да то не види све село. Ноћу не може нико чепати око твоје колебе, страх га хвата и кад помисли како се ова наднела изнад Ебра.

Девојке као Кармела ако немају никог другог — заљубљују се саме у себе а то раде често и кад имају љубазника. Ето тако ти је било и сада. Кармела и ако је живела одвојено од целог света, невиђена ни од кога другог осим свога мужа, ипак је сву зараду мужевљеву трошила на шарене кецеље. сукње, прстење, обоце и друге дрангулије. Постала је права „дама".

Прожмана неком чудном љубавном слутњом, Кармела би се по цео дан китила, па би онако накинђурена седала би на праг своје колебе, и ако је ту није могао видети нико, осим неба, тица и.... нико више. Али она је спокојно ишчекивала на своју судбу. Замак, једино људско обиталиште у близини колебе, био је празан; јер се дон Хем витез Мекиненца још није вратио са бојног поља; а из долине кад си погледао лепа рибарева жена изгледала је тако мала, као кита мајских ружица. Из зрака би, дакле, морао пасти Кармелитин љубавник, јер с друге стране није јој могао доћи. Претпостављам, да је она жудела за љубавником.

Кармелита, дакле, није љубила свога мужа? запитаћете ме. Шта ти ја знам! Могу вам казати само толико, да је била ванредно лепа и да је махом била сама, пошто је Дамјан чешће одлазио по околним селима да продаје јегуље, које је прошлих дана нахватао. Муж јој је строго забранио био, да за време његовог осуства силази у село, и она му се слепо покоравала, „јер то тако бог заповеда", а после и што ће јој они здепасти сељаци. Ви нете рећи, да је и Дамјан био такође незграпан сељак, и да онда по мојим сопственим речима, Кармелита није могла волети свога мужа... Е па лепо, он јој се није допадао.

А откуд би јој се и мога допадати онако дроњав, руку пржавих, нажуљених и рањавих од рада; поцрнео од сунца, расквашен од кише и речне воде, па још кад заудара на рибу, и на сто корака даљине! Зар да се допадне њој, лепој и елегантној жени, уображеној и сујетној као да је Мадрићанка!!

Наравно, рибар би морао бити одевенији да се лепа рибарка мање раскошно одевала и китила, а руке би му биле јамачно чистије, да му је помагала у послу, јер би тада морала занемарити своје руке, а поштедети његове. Дамјан је морао својим рукама хватати рибу, која онако несносно заудара да би Кармелита могла куповати мирисаве сапуне да се њима умива.

Али ко ће дати памети и савета једној младој жени од непуних деветнаест година, која је тако лепа, тако лака и тако пријатна, као дуга после пролетње кише.

Благодарност је и сувише озбиљно осећање за једну младу жену, а праведљивост веома неугодна мисао за живу машту њену. Врлини се учи човек само у јаду и невољи, а Кармелита је била тако срећна, тако пресрећна.

Није никакво чудо, дакле, што се Кармелита одмах заљубила у витеза Хема Мекиненцу, чим је по селу пукао глас, да се господар замка, увенчан

славом, вратио, с бојнога поља. Дон Мекиненца одиста се вратио и њему је било довољно само једном да види Кармелиту па да се у њу „смртно" заљуби.

Међу тим Дамјан је једнако ловио јегуље, и ако су се у његовој суревњивој души породили страховита сумња и ужасан немир. И ако је у своме срцу и у својој души по примеру својих предака гајио велику пошту према своме спахији, ипак је дошао на мисао да Дон Хем можда љуби његову жену, јер за бога, његова је жена тако дивна, а замак и колиба тако су близу једно до другога!

Ето због тога је Дамјан, под изговором да је оболео, погодио некаквог дечка да иде по селима и да продаје рибу, а он је од тада излазио из колибе много ређе и на краће време. Свакако, истину да кажемо, подозревање Дамјаново није било баш без основа. Дон Хем и Кармелита беху се већ заморили „пареньем очију", они се беху смртно заљубили једно у друге, као што то обично бива са онима, који се само гледају, а немају прилике да говоре једно с другим. Та платонска љубав поста им несносна, а даљина између њих чињаше им се бескрајна. Међутим знали су обоје да се преко ораховог брвна може прелазити, па су жудно ишчекивали час, кад ће Дамјан отићи куд год на дуже време и дати им прилике да се састану.

Све то беху уговорили знацима.

* * *

Беше диван пролетњи дан. Муж и жена седе на прагу своје куће и сунчају се. Сунце, које је тога дана, дакле, пре сто педесет година, залазило, оно је исто, које нам и данас сија и које сви-ви добро познајете, па је сувишно да вам га ја описујем. Једино што вам морам рећи то је, да се тога дана са тако величанственом спорошћу спуштало за планину, као да се никад више не мисли рађати.

Маркони
проналазач бежичне телеграфије и телефоније

То је био један од оних тренутака, кад ти се чини да време не мрднуле; један од оних свечаних дана, кад природа слави своју лепоту и кад мислиш да је то најлепши дан што си доживео свога века. То је био један од оних момената кад ти се душа испуњава неким тужним осећајем, гледајући изумирање сунчево, које те потсећа на стотине твојих милих и драгих које си запамтио и који су помрли, па ти је готово жао што нисп и ти са њима, кад се већ њима није милило остати овде.

Кармела и Дамјан беху очарани призором заласка сунчева, чији су зраци неком чудном пророчком бојом објасњавали хоризинат, што је у узбурканој души њих двоје нашло пријема и одзива. И ако сурови и необразовани као што су Кармела и Дамјан осећали су ипак у томе часу, јамачно због узбуђености своје, да залазак сунчев не може бити по њих без некаквог значаја као прошлих дана и да је тај час судбоносан по њих, пун тајанствености.

И ваљда су баш зато и осећали у души неку необичну страву; јер њихов ограничени ум није умео схватити смисао оних утисака, које је њихова душа примала, нити је умео да им да објашњења о сликама, које су лебделе пред њиховим очима и које су представљале живот и смрт: минулу срећу и злу будућност. Ћутали су обоје; нису смели ни да се погледају, бојећи се јамачно да не одаду тајну својих грешних намера.

Има тренутака кад осећамо у себи неко треће биће, које је лакше појмити но и саму душу. Ето то биће, на кога не може утицати ни разум ни воља, изазвало је пређутни споразум и уговор између жене, која је смишљала неверство, и мужа, који је смишљао убиство. То је нека врста двоструког размишљања, то је онај злочиначки шапат који подједнаке осећаје изазива у две душе у исто време. То је оно осећање, које чини човека саучесником туђег греха, и без договора и без споразума. Зато се Дамјан и Кармелита нису ни чудили једно другом због тог њиховог необичног и неприродног ћутања.

Кад је сунце зашло са свим и мужу и жени у једно исто време оте се из груди тако тежак уздах као некоме, који је неколике часове радно какав теретан рад. Уговор је био потписан. Њихова решеност, да ураде, што су наумили, била је исто тако чврста као и — стеновити темељ Дамјанове колебе.

Едмон Ростан

писац „Певца" на своме пољском имању, ранећи живину, долази на мисао, да пише позоришно дело из кокошијега живота.

Сад погледаше без страха једно другом у очи. Дамјан баци свој поглед без икаквог устезања на замак и поздрави витеза Мекинењцу, који је своје очи упро био у Кармелиту. И она поздрави арагонску делију без икаквог устезања.

Дамјан који је то све видео, осменуо се, само је опружио своју сакату ногу, а за тим се окренуо својој жени и рекао јој:

— Но, богу хвала, опет се осећам потпуно здрав. Идем данас по селу. Остаћу тамо и преконоћ, да видим могу ли наплатити коју црквицу од мојих дужника, сутра ћу се вратити рано изјутра да извучем мрежу, ако би се која риба ухватила. Остај ми због Кармелито.

— У здрављу, Дамјане, рече Кармелита механички.

Муж и жена опростише се, али ни једно од њих не беше изненађено овим начином растанка. Дамјан узе дреновак и шешир, пређе преко ораховог брвна, па се изгуби у шанцу око спахиског замка.

* * *

На осам часова после тога рађало се сунце изнова, лицем према колеби. Сва она збиља и тужна свечаност, која га је синоћ пратила при заласку његовом, била је само гола шала. — Река је блистала, певци су цвркутали, магла више Ебра се проредила, тице су безбрижно летеле, а по далекој доњи разлегало се пастирско певање и блејање стада.

На небу је било оно исто синоћње сунце, које је за ових осам часова обишло целу земљу; прешло је преко тихог океана, било је на ручку у Америци, светлило на неким сватовима у Кини, огрејало плантажу хиндостанску и свето камење на гробу светитељевом, и сад се ево вратило с пута радознало да види, шта је са рибарем и његовом женом, које је оно синоћ у заласку свом оставило пред колибом њиховом?

Што се Дамјана тиче смело можемо рећи, да се одјутрос осећао много задовољнији но јуче, јер смо га видели где се певајући враћа из села, пењући се уз терасу својој колеби. Са њиме је ишло неколико сеоских рибара певајући такође неку омиљену арагонску песму.

Дођоше до покретног моста, прођоше кроз замак и стигоше на међу, између замка и колибе.

— Ала је силан водопад, рече један од рибара.

— А мостић? запита Дамјан. Где одиста, мост се скрхао, нестало га.

— Како се то могло догодити? зар тако широко и јако брвно да се преломи?

— Мораћу данас купити друго, рече Дамјан, слегнувши раменима; хајд, децо мопозите ми да извучемо мрежу.

Узе опет певати неку од омиљених драгонских песама и стаде извлачити мрежу.

— До сто врага, ала је ово тешко, рече један рибар; ти имаш данас добар лов.

— Најмање двеста ока, примети други; то је красан лов!

— Чини ми се, рече онај трећи; да је само брвно пало у мрежу.

Дамјан се само смешио.

— Шта рече ти, колико је тешка мрежа? запита један од рибара, који је извлачио другу мрежу. Ево и ова није лакша, биће у њој најмање триста ока.

Дамјан уздрхта као јасик спопаде га страшна слутња, чело му облише крупне грашке зноја.

— Дакле једна је мрежа толика као и друга, рече дрхћућим гласом, то је немогућно.

Диже се па се упути колиби. Међу тим рибари извукоше прву мрежу на површину· У тој мрежи беше одиста половина ораховог брвна. Ван сваке сумње неко је морао ноћу престругати дрвени мостић. Рибари једва дођоше к себи од првог изненађења, кад их просто пренерази друга, нова појава. Викнуше запрепашћени и устукнуше корак два назад.

Њиховом узвику одговорио је као одјек један страховито болан јаук, који се чинио да из гроба долази. На прагу своје колибе стајао је Дамјан, укочена погледа, чупајући рукама косу. Изгледао је као фурија, која је из пакла побегла. Рибари су на дну прве мреже нашли мртво тело витеза Мекиненце. Дамјан је изашао из колибе кад је видео да је Кармелитин кревет недирнут и да ње нема. Кармелита је лежала на дну друге мреже, заједно са другом половином преструганог брвна.

— Зар и она?! Томе се нисам надао. Зар и она! Е то је одиста, добар лов. Дерао се Дамјан. За тим побеже и забрави се у својој колиби.

Власт је дошла да га ухапси, али га је затекла где једним оштрим гвозденим клином расеца жиле на руци, вичући као дивља звер: „То је добар лов то је добар лов!...“

Дамјан беше полудео.

ДЕВОЈАЧКЕ ИСПОВЕСТИ

Louis Arleth

Једном приликом дође Тамарк у посету читав збор девојака.

Тамара је баш уживала и говела својој неозбиљној расејаности.

С места пак би обасута масом речи, испитивања, смеха и питања свих девојака

„Шта је с тобом, Тамаро?“

„Зашто се нигде не појављујеш?“

„Давно о теби нигде и ништа не чујемо?“

„Да ниси можда болесна?“

Изгледа, да је по лицу опала?“

„На против, као да се поправила“.

Заиста. Је ли Мирјамо, може ли се која од нас са њом упоредити?“

„Шта је теби Тамаро, ти си се тако уозбиљила?„

„Па и не говориш“.

„На послетку; на послетку се милостиво и на нас осмехнула!“

„Ну, да ли ћеш нас скоро бар ословити?“

После ове примедбе Тамара поскочи и поче своје пријатељице ватреном веселошћу да дочекује; ову пољуби, ону загрли, а модрооку Мирјаму, ту витку, светле косе девојку повуче најзад собом на отоман у дивљој несташности.

Обузе је младост, свежина и радост. Сва се преобрази.

И гле, шта јој то од једном паде на ум:

Да се причањем развеселе: расположити се причањем:

Слушати, дознати, да ли је која од њих истински љубила? И како је љубила?

Девојке се насмејаше овој намери. Али их Тамара ипак принуди примамљивом понудом.

„Какве тајне! Будимо данас мало и лакомислене!“

И гле, доби пристанак.

Само Мирјама примети нешто узрујана: „А зар кад и немам шта причати!“

Тамара је привуче себи и прошапта: „Та ја ти верујем! Па ипак: — слушај! Биће занимљиво!“

II.

Заиста ово исповедање девојака, прекрати им дуго време.

Причајући ово, нећемо називати приповедачице њиховим правим именом, већ по особинама и изгледом дотичне.

Беху:

Прва: сраслих, скоро састављених црних обрва, а карактера тако рећи непојамнога;

Друга: носа знатно истакнута, свагда љупка и чисто ватрена;

Трећа: подебела, често уздише, стално је замишљена у оно мудро „ништа“.

Четврта: прекомерно ситна, живахна, неодољиве чари у смеху, гласу и у сваком покрету.

Пета: тешко покретна, њушталица, равнодушно опажа ово или оно, за то пак учтиво слуша мудријашења, као и глупости.

Шеста: девојка без нарочитих особина или интересантности, готова на све и ма за чију вољу, кад и кад је веома разговорна;

Седма: зломисаона, лукава и у свему непостојана, одликује се неизмерном тврдоглавом самовољом;

Осма: Суштa доброта, скоро јагње незлобно, чија слаба бедра примају на се терете, које је ма ко одбацио са себе, а и не покушава да се уклони каквој опасности или да се брани;

Девета; погрбљена. несносна доминљанка у осећању је озбиљна и скоро мудра, али исказујући мишљење врећа;

Десета, Мирјама, једини је, која се може мерити с Тамаром, чак је и надмашала одликама својег свакиданег односа — само она није имала никаква љубавна искуства.

— — — — — — — — — — — — — —

Скупише се, боље, разињоше се по свима кутовима Тамарине ложнице.

Једино Мирјама приви се управо у крило Тамаре.

О, беше то слика, коју не пронађе до сад ни један живописац нити вајар!

III

Прва прича:

„Знате, да и ако нисам красна, ипак су ми мушкарци досађивали, својим понудама и то људи, који су очевидно у мени морали наслућивати потајну, боље скривену страст и баш да будем искрена и извеснога смисла' за то, али знате и то, да сам све те обожаваоце одбијала непажњом; јер овај, кога бих ја љубави изабрала, морао би се у главноме одликовати чврстином карактера, који нисам могла пронаћи до сад ни код једног мушкарца. Али сам ипак наишла и један изузетак. Беше то млад научар, скроман и достојанствен, који никад није мене ни погледа удостојавао, ма да сам често и задовољством на њега љубазно погледала. Млади човек, црне масти, ошишан по персиском начину ишао је свагда и пролазио, као да ме у опште и не види, премда се исто тако опходио и с осталим женскињем, код

којег је у опште побуђивао живо интересовање.

Био је хришћанин, као што сам доцније сазнала; знао је око осам језика и лако је било погодити, да је био туђинац.

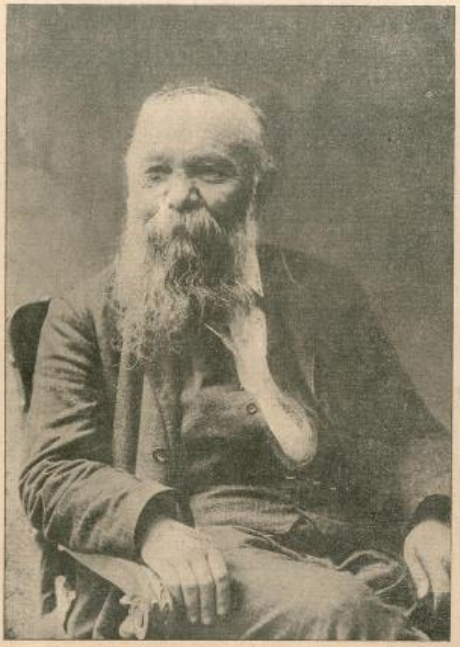

МИЛОВАН Ђ. ГЛИШИЋ

Приповедач

(умро 1907. г. у Дубровнику)

ЗНАМЕНИТИ И ЗАСЛУЖНИ СРБИ

У ПРОШЛОСТИ И САДАШЊОСТИ.

Током времена заинтересова ме у толикој мери, да се усудих на један луди корак. При нашем првом сусрету неприметно му препречих пут. Он се до душе само заустави, према своме обичају, тихим оправдањем трућаше се, да се склони, а није ни опажао с ким се среће. Помислих тада: какав је ли ово особењак! — само што сам се варала; јер он у опште није био оссбењак, само је прилично полагао на себе. Намерно, скренух у његову страну, па опет с њим заједно на обратну страну. Једва је, сиромах стиззо да се правда; да ми то већ дође смешно. Ипак сам га тако принудила да ме погледа. Тај тренутак искористих потпуно: одадох му погледом ока, сву своју страст. И колико се тек обрадовах, што је тиме био доведен у очевидну забуну. На послетку проговори:

„Опростите, ако нисам спрам вас био довољно пажљив!"

За то га наградих површним осмехом и махнух главом скоро изазивајући. Одмах при повратку расудих да ме је лепо разумео и сва срећна пожурих се кући. — Трећега дана се иста ствар поновн, само с том разликом, што смо се овога пута договорили. Два дана после овога уговорисмо састанак и то доцкан у вече.

Тада се тек први пут искрадох из куће.

Ко би могао и слутити' да бих се ја усудила у то доба ван куће? Нико на то није ни помишљао! — Тако смо се могли састајати и забављати читаве часове. И о чему вам писмо говорили. О људима, којих је он био одличан познавалац; о начину, којим је нужно живети, па да се истакнемо изнад своје околине; о смрти свега, која је наставак земаљскога живота и свега, о хармонији осећаја с трезвеношћу код појединаца — а ја сам се радовала и кипела одушевљењем, говорећи себи: „да је то човек који ми се допада!"

И поново сам затрено очекивала даљи развој догађаја и час, када ћу чути његов уздржљиви глас и напајати се одабраним речима његове мудрости."

Девојка ућута, јер слушатељке забрујаше: „Како си била срећна!"

„Где, шта је кадра одважност."

Пак је одмах нестрпљиво нуткаше: „Па даље? Говори!"

И она продужи:

„О љубави дотле и не проговорисмо. А баш ме је то чинило слободнијом.

Та ја сам толико жудела. А зар он не би умео необично и да љуби? Он? Била сам убеђена, да би то чинио исправније но ма који човек. Једном му то и напоменух питањем.

Зар није лудост, одрећи драгану пољубац?"

Зазвони смех...

Само Мирјама, Тамара и „она" беху гануте.

IV

Казује друга:

„Не знам, зацело, ни како да почнем; јер сам имала одмах два изабрана дечака. Један је био богат, учтив, из знатне породице, а како је говорио о свадби, нисам га испуштала. Други је био прост, није имао, мислим, ни овцу иманја, али је био леп, љубазан и имао је све драži. Био је као вихор и огањ. Ипак! во-

Радови на просецању тунела код Краљева

„Зашто никад не говоримо о љубави?" — То га изненади. За тим заврте главом. Па нагло, као да се на нешто друго одлучи рече: „О, желите ли то, нека вам буде. Само што сам ја замишљао, да је та ствар између нас решена. Или сам се можда варао?"

Одговорих му журно: „Не! О, никако!" — За то ме је тада први пут пољубио. Само једном, али никад више; јер не знам шта ми би те му рекох: „То вам не допуштам!", ма да сам га ипак љубила, очигледно љубила, њега, једино њега! — Погледа ме тада чврсто испитујући, у очи. Изгледало је, као да је претрнуо, следио се или окаменио. Па тек као да се из сна пробуди, заврте главом и рече мирним, сломљеним гласом:

„Заиста! заиста! Како сам се заборавио!"

И не погледав ме више журно отиде.

Девојке узвикнуше:

„То је било глупо! А ти онда?

„Ја... ја... мислила сам да би било против моје части да узвикнем:

„Врати се, ох врати, мили мој!"

Па додаде: „Данас то жалим!" и тиме заврши.

Забруја говор:

лела сам га. С правим сам говорила о љубавним стварима стидљиво и уздржљиво, међутим, с другим сам се свекодневно љубила и уживала у његову наручју. Ох, ала је умео да љуби тај дерањ! Обожавао ме је и дивио ми се искрено, гордио се због мене, због своје Клеопатре, као што ме је називао. Нежним пољупцима обасипао ми је врат, рамена, недра; па одмах затим гладио би ми косу, играјући се њеним коврџама, па опет мојим прстима чак и ногом мојом би се играо, И никад, никад се није усудио какве неучтивости или пребацивања. Докле год сам била у његову присуству, бави се искључиво мноме, захваљивао ми је ради љубазности лепоте и скромности, којом сам допуштала, да се мноме шали и ја, имућнија од њега сиротана, понашајући се тако, замишљала сам, да тиме чиним део добра за њега. — — Једном, не знам, како је то дознао, да је у мојим замкама и онај други — једном дакле, кад сам потпуно неочекивано дошла да га обвеселим, учини ми због онога другога мало непристојну примедбу: „Слушај, Клеопатро, ти ме вараш."

Дадох му одмах на знање, како сам тиме увређена.

„Шта се то усуђујеш дрски дерање?"

Чинио се као да не чује.

„Ти љубиш једнога богаташа од доба, од кад овамо долазиш!"

Устадох журно, расрђена.

„А којим ми правом смеш пребацивати?"

Он се не предаде већ рече:

„Правом драгана, кога треба благодарећи твоме труду презрети, за љубав онога другога!"

Покушах, да га љуто казним.

„А одричем ли и теби ма које право полагања на моју личност?"

Очекивала сам, да ће ми пасти пред ноге и молити.

Међутим он се насмеја одахнувши као да је предосећао, да ме у своме собичку види последњи пут, Па, као да порасте, нагло се усправи."

„Моја права полагања на тебе, не можеш ми оспорити никад! На послетку, одричем те се! Али познајем и онога другога! Па, како сам у твојим очима дрско дериште, знај дакле, да ћу испричати и ономе, колики је глупак ако те хтедне узети — тебе! моју милосницу, за жену. Чу ли?"

„Ала те је тај нагаравио!" зачу се кикот из кута.

Смех смехом заражава и за то и остале слушатељке кроз-а смех исказиваху своја мишљења.

Говорница и мимо примедаба брзо заврши: „И заиста, беше потпуно успео. Данас немам ни њега ни онога другога!"

наставиће се

НА ПРАГУ СРЕЋЕ

Криминални роман

од

Хермана Ремера

Једног новембарског дана, када се сутон почео већ спуштати на прекрасну вилу професора Еленера, пројури туда трамвај, који је саобраћао сваких пет минута, и с трамваја скочи неки господин у фином оделу, а отмена држања, па журно приђе гвозденим вратима професореве виле, брзо их отвори и брже пређе малу баштицу, која раздваја вилу од гвоздене ограде. У тренутку кад је отворио врата на вили, за мало не обори другог неког човека који је баш хтео да изиђе из виле.

— Извините, — престрави се господин, ухвати брзо за руку човека, који беше посрнуо. — А, ти си оче?... Да те нисам много ударио?

— Та, сад шта је ту је — одговори други, пола срдито а пола весело. — Квака ме је добро ударила у лакат. А то није никоме пријатно. Шта је то тако журно?

— Хтео сам само да вас обиђем, пре него што одем Маријани. Знаш, обећао сам јој, да ћу доћи тачно у пет и по.

— И да те не би твоја божица дочекала срдитим погледом, ти као олуј удараш на оца, — примети стари господин с доброћудним осмејком, трљајући при томе још једнако леви лакат, који га је добро бридио.

Универзитетски професор Еленер беше омален човек, прави кепец према

НАЈВЕЋИ ИЗБОР
ПРЕВЕЗА и КУМОВСКИХ СВЕЋА
Има галантериска и пожодка трговина
КОСТЕ НИКОЛИЋА и ДРУГА

високом, стаситом сину, судији и заменику државног тужиоца при првостепеном суду. У опште између оца и сина беше врло велике спољне разлике. Очева изразита глава са сивим очима, које су чисто секле, усађена на широка рамена од којих једно беше уочљиво више од другог. Због тога је и био мали телом, али чим га човек погледа у лице, пуно израза и духа, брзо је заборављао, да има пред собом човека врло малог и неугледног раста. Његов син Арман наследио је од оца јаку памет и сјајан говорнички дар, али спољ није ни мало личио на њега. Природа му је дала висок елегантан стас матере, њену дивну, бујну плаву косу и крупне очи мајчине, које су благошћу својом освајале срца. Својим лепим очима син је гледао у оца с пуно љубави али и збуњено. Отац га гледаше неко време својим црним очима како се ушепртљио, па онда прште у смех, ухвати сина под руку и поведе га на улицу.

— Можеш уштедети труд — рећиће стари господин. — Нема никога код куће.

— Мајка. —

— Код куће је, али је још пре пола часа легла; јер је добила јаку главобољу па јој треба мира. А ја, као што видиш, пошао сам на партију ската. Данас је четвртак. Знаш и сам, да четвртком проведем вече играјући ската до осам часова.

— Знам, знам, — прекиде га Арман доста забринуто. — Али мајка? Ја сам понајпре ње ради и свратио. Још јуче се жалила, да јој је у глави тешко и да је малаксала.

— Не брини се... то су њени обични наступи, које често има — одговори благо стари професор и доктор медецине.

— Ти одвећ много и без нужде страхујеш за мајку. Све се бојиш неке несреће. А видиш, Армане, ја њу знам и познајем већ добрих тридесет година, а ти знаш, како смо се нас двоје волели и слагали — дакле, кад би било и најмањег повода за какво страховање заиста је не бих оставио.

— А хоће ли се до уторника потпуно придићи.

— Још сутра биће здрава и чила као срна.

— Дакле, моћиће?

— Да ти игра у сватовима? Те још како! Постидеће све девојке!

Отац и син застадоше тренутак-два на улици пред баштенским вратима.

— Кад је тако, онда идем мирне душе, — насмеја се сад и млади Еленеро. — Молим те, немој да се љутиш, што сам те онако нехотице ударио. —

— Тужићу те државном тужилиштву. — Хоћеш ли мало са мном да пођеш...

— О врло радо, али бих више волио да сачекам трамвај.

— Па да стигнеш пре обећаног часа? Твоја воља! И кажи Маријани да је свекар најљубазније поздравља.

Отац и син усрдно се руковаше и господин се изгуби у мраку.

Трамвај брзо наиђе, судија скочи на кола; његове мисли, пуне најнежније љубави, биле су много брже од трамваја.

Вила његових родитеље налазила се мало изван града, а он, да би био ближе суду, становао је у граду близу суда, а опет на другом крају града — правећи с његовим станом и родитељском вилом слику троугла — налазила се вила, у којој је становао пензионисани мајор Тиле са женом, сином Јованом и ћеркама Маријаном и Аделом. Маријана је била Арманова вереница, а још за који дан па и жена; јер су их само још четири дана раздвајали од свадбе.

Већ је Маријана горела од нестрп-

СПРЕМЕ ЗА УДАВАЧЕ И ДЕВЕРЕ
у највећем избору препоручује
ГАЛАНТЕРИСКА и ПОМОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА — БЕОГРАД

љења, што јој нема вереника да дође. Чим је зазвонило електрично звонце — Арман је имао обичај да трипут притисне електрично дугме, за знак да је то он — Маријана потрча вратима, одгурну служавку и сама отвори врата, да дочека свога драгана, па му се баци на груди.

— Пет минута пре заказаног рока! — узвикну Маријана. — Таква је тачност за сваку похвалу.

— Али за моју жудњу не, — одговори Арман сав блажен. — Ја сматрам да сам задоцнио.

Дошав у осветљено предсобље, Арман упи очи у своју вереницу.

— Маријано ал си дивна у овој домаћој хаљини! Плава хаљина а бела кецеља са рукавима. Дивно ти доликује. Али гле, какви су ти ово кончићи на рукаву?

— Доказ моје вредноће — одговори вереница. — Морамо да се много журимо, голубе. Пуне руке посла. Данас и сутра мора да се ради до поноћи, иначе нећемо бити готови.

Арман уклони повелики конац с њене кецеље, али се у исти мах трже као опарен.

— Ајао! — узвикну. — Овде је још игла.

— Ах, та пакосница! рече Маријана болећиво.[2] — Да ми осакати голуба. Дај да видим.

Погледавши у јагодицу његовог десног кажипрста, на којој се руменила кап крви, мања од чиодина главића, Маријана рече брзо:

Париски глумац Гитри

у улози пернатога главнога јунака у Ростановом „Певцу".

— Овде мора да се метне мало фластера!

Још брже притисну на то место своје пуначке румене усне.

— Ха, — нашали се Арман, — због оваког лека ранићу се навалице још на сто места.

— Ах, ја сам била крива, што нисам пазила, — одговори Маријана по-

мажући му да скине горњи капут. — А сад оди овамо, да видиш наше дивоте и да се камениш од чуда. Све што је готово, изложила сам у салону.. али не за кога другог, до само за тебе.

Маријана га узе за руку, уведе га у салон, пусти електричну сијалицу и поносно му показа разне комаде и делове одела, брижљиво намештене на сто, софу и столице.

— Ове две хаљине су за шетњу. Види само како су лепе. Једна плава, а друга загасито црвена. Знам, да ћеш уживати, кад пођемо у шетњу.

— Дивно, дивно, — хвалио је вереник. — А ово овде?

— То је хаљина за посете, а ова овде за забаве.

— Хм... а где ти је венчана хаљина?

— Није још готова. Има још до су-

(Пофотографији Ердоглије у Краљеву

Снег оборио кућни кров у Краљеву

тра да се ради. Али то не мења ствар, Ти је и онако не смеш видети, докле год не пођемо у цркву на венчање... Ах Боже.

Лак уздах оте се из румених девојачких уста.

— Шта је, што тако тешко уздишеш? — чудно се судија.

— Како да не уздишем? Зар је овакав озбиљан корак ситница за девојку? Знаш ли ти, да мене по некад хвата и страх, те сва уздрхтим? Као силни терет спусти ми се на душу брига, да ти се можда нећу увек допадати. —

— Којешта, лудице моја!

Ова два дивна бића још дивније су једно другом доликовала. Маријана му је једва допирала до рамена, а цела њена грациозна појава зрачила је око себе милину, мномир добра срца и љубазности, док се у крупним црним очима, осењеним дугим трепавицама, прели-

ваше треперење благога сјаја, тако да се могло казати, да су њих двоје достојни једно другога не само по спољашности него и по срцу, јер и млади правник беше човек ваљана карактера, сав предан дужностима и позиву своме, — само можда мало одвише благ и добар за службу, која често пута захтева јако срце и гвоздену вољу.

Маријана одједном обори сремежљиво дуге лепе трепавице.

— Хајдемо у другу собу. Тамо је тата. Чека те да играте шаха. Свршићете ваљда до вечере једну партију.

Будеш ли и ти у соби... онда до десет, — насмеја се млади судија. — Јер ја кад гледам моју божицу, сав се занесем и онда заборавим на даму у шаху, па се због тога отац расрди и док трепнеш оком изневери ме и оде..

— Ако; онда тата највише ужива — рече Маријана па се и сама слатко насмеја. — Јер кад губи, није му право.

Ућоше у собу. Мајор отпоздрави свог будућег зета пружив му руку, па пошто се руковаше рећиће му мало препадно:

— Хе, јесте ли већ једаред добили и за нас мало слободна времена ви што слатко говорите а људе тужите.

— Драги господине мајоре, зар ја тужим људе? Ја им само судим, — рече судија.

— Чутите. Знам ја све вас из суда као злу пару. Само сам се једаред паричио, па ми је пресело. Отегла се парница као гладна година.. четири месеца је трајало, докле је суд стигао да само одреди прво рочиште, па ме је позвао да дођем у девет, а било је већ четири после подне, кад је отпочело рочиште.

— Та оно може покадшто и то да се деси — повлади му Арман. — Али шта ту може појединац да помогне. Млинови наших судова мељу доста споро. Међутим, ја вам обећавам, да ће бити друкчије, чим постанем министар правде.

А већ после два минута занели су се у шах — бар што се тиче мајора. Маријана је овамо донела свој рад и седела је одмах преко пута од вереника, те није чудо, што су се његове очи овда - онда одвајале од шаховских фигура да се упију у лепу му божицу; нарочито још кад је слутња доброг судије наступила те је изгубио краљицу, Армин је погледа лукаво, док је мајор викао што не пази, шта ради, него краљицу оставља без довољно одбране. Али и ако је грдио, ипак му је из очију вирила радост, што је противника тако ослабио.

— Јесте чули, овако рђаво нисте одавно играли — гунђао је мајор кроз чупаве бркове. — Чудновато.... кад смо се први пут познали, били сте некако јачи од мене, а сад готово увек ја односим победу. Мора да сам се жестоко извежбао.

Армин се једва уздржао да се не насмеје, али госпођа мајоревица, и млађа ћерка Адела, девојче од својих шеснаест година, не хтедоше да се савладају, него се сложише у смех, уз који убрзо пристаде и сам мајор.

— На то има само један одговор — учини мајор после неког времена. — А знате ли мој господине што судите људе, како гласи тај одговор?

— Да чујем!

— Шах.... шах... шах! узвикну стари господин па победоносно погледа у све присутне. — Изволите, покушајте, да ли можете да се искобељате. Не можете више нигде, ни на коју страну.

— Да се кладимо.....

(свршиће се)

ШЕШИРА
МУШКИХ И ДЕЧЈИХ У НАЈВЕЋЕМ И НАЈЛЕПШЕМ ИЗБОРУ
ДОБИЛА ЈЕ ГАЛАНТЕРИСКА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА

Наше модне слике

Пролетњи (односно јесењи костим. Летњи руски костим.

„ИЗ ТАЈНЕ ЉУБАВИ"

VI

У метежу друштва једном ћеш ме срести
Малаксалог, тромог од борбе и рада
Са надама светим, ситог свега, свега,
Без икаквих жеља, без суза и јада.

Идем да се борим, да живим, да страдам,
Да осећај сваки угуши у крви,
Да душом што букти шибам све што пузи,
Док ме време и рад ужасно не скрви.

И блед и испијен најзад ћу ти рећи
Да сам те волео, али нисам хтео
Да признам да падам под болима тешким
Због тебе, јест, доћи ћу ти са свим свео.

И ти ћеш ми дати своје суве руке,
Смежурано лице и око без жара;
Бићеш као утвар жалосна и бледа,
Као нека стварка свештала, отара.
И ти ћеш ми дати своје суве руке.

Остављена бићеш, јамачно, бар тада.
Тада ћу ти доћи без ватре, ал' тако
Пун среће некакве пружићу ти руке,
Јест! и бићеш моја бар тада свакако,

Заплакаћеш, верој, кад ти кажем скромно
Да сам све због тебе утрошио силе
Јер те нико није волео овако,
Изгубљена срећо, кладости ми чиле...
Заплакаћеш верој кад ти кажем скромно.

Да је прошло доба кад се бајке сниле.

Децембра, 1900. год.
Београд.

Р. М. В.

МИЛОВАН Ђ. ГЛИШИЋ

Покојни Рад. Домановић, причајући свој интимни живот са покојним М. Ђ. Глишићем, верно нам је престанно тог човека из народа, тог човека, кога није наука метаморфозирала и модернизирала: он је остао вечито веран својим народним традицијама, обичајима, навикама и душевним особинама.

Као приповедач био је такође оригиналан сликар народног живота. Написао је велики број лепих приповедака и сарађивао је у *Отаџбини, Делу, Звезди* и т. д.

Но, он није писао само приповетке, Свој српској публици позната је Глишићева „Подвала", која је увек тако

НАШЕ МОДНЕ СЛИКЕ

Нова помодна блуза и нов шешир за визите

јако занимала сваког То се дало видети и приликом последњих приказа ј-ног комада ове сезоне у позоришту. Као преводилац био је до крајности пажљив и коректан. Познат је његов превод *Рата и Мира*, који је ремек-дело чистог српског језика. Но он нам је дао и Додеовог *Јована* као превод драматисаног романа. Осим тога превео је читаву засебну литературу од драма, романа и приповедака.

Најлепше успомена је оставио у глумачком свету, који је он исто тако волео као и глумачки свет њега. И као управника и као свога драмског писца и преводиоца многи глумци Глишића неће никад заборавити, — бол за њим понеће собом у гроб.

Тражећи блаже климе, топлијег сунца и боље друштво, Чича Милован је

Одело за одраснije девојчице
(Хаљина за излаз)

завршио свој трудни живот у славном Дубровнику, у жагору дубровачког света, на мору, што силно љуби својe новог Дубровника...

Нека му је вечан помен! Заједно са осталим српским великанима Дубровчанима нека у густом хладу чемпресових грана проспава вечни сан... Боља времена умеће боље прославити његове годишњице, и Београд ће пуним пијететом доћи да се поклони народном приповедачу и новом Дубровнику, подигнутом на зидинама и мртвим остацима старога Дубровника.

1910. г. Београд. **В.**

Војвода Марко Миљанов

— Мартин и Мираш Дода Иванај —

(Свршетак).

Године 1893. пропутовао је Србију и Војводину заједно са својом супругом Стефом, и после пола године врате се опет на Медун. Сви напори, које је преживео у младости, као да сад почињу да му се свете, јер многобројне ране, којих је добио у јуначким окршајима, почеше да се зледе, те мораде 1900. године да потражи себи лека у Дубровнику, Београду, Бечу, па опет у Дубровнику а најпосле у Херцеговини где 2. фебруара (на Сретење) 1901 год. оно срце малог Марка Миљанова, — које својом смелошћу заједи вука — кућну и последњи пут па застаде за навек.

Чудновато! Други август и други фебруар: први нам говори о величини духа, а други о тајштини живота!

Из Херцег Новог тело му је пренесено

Одело за одраснije девојчице
(Кућевна хаљина)

на врх. Медунског Града, где је и сахрањено.

*

Концем 1908 год. његова супруга, Стефа, подигла му је врло леп надгробни споменик пред црквом на Медунском Граду: у живој литици отворен је лагумима гроб и у њему је спустила сандук са смртним остацима свога великога супруга, као и кости свога рано преминулог сина Саве; около гроба метнула је гвоздену ограду, чији се крајеви стичу у живој стени бедема, на којој је метнула рељеф свога супруга, а испод њега је кандило, које она пуни сузама, што их рони на гробу мужа и сина.

Слано купатило у Ст. Сланкамену
Старо купатило

Г-ђа Миљанова сад живи једино ради сени својих покојника и заступа њихове идеје, које су у њојзи нашле достојног следбеника. Па зар није знао Миљанов себи наћи сапутницу?!

Услед туђих интрига, када му је баш [illegible] губи-

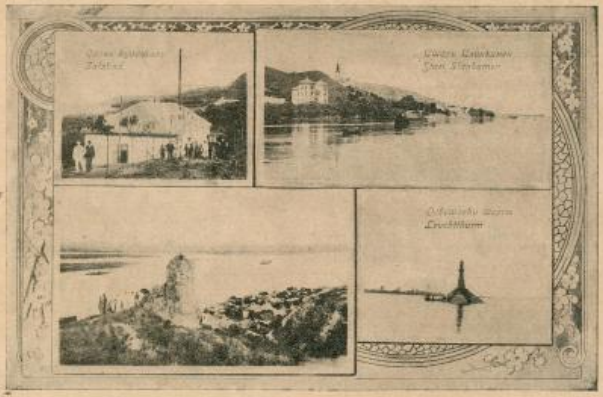

Слано купатило у Ст. Сланкамену

јен највећи пријатељ Лек Иван-бег-Иванај у Скадру 1882. год. ов дядне оставку на државну службу и (1883) врати се своме родном месту Медуну, где је своје последње године провео радећи на књижевности.

Написао је:

Слано купатило у Ст. Сланкамену

1., „Примјери Чојства и јуначтва" у издању Чупићеве задужбине.

2., „Племе Кучи" у издању Колар. задужбине.

3., „Живот и обичаји Арбанаса" у два издања: прво у издању Матице Српске, а друго издање Коларчеве задужбине, и

4., „Мемоари", највеће његово дело, којему је радио дванаест година али ово, на жалост, није угледало света јер су „изгорели" у кући Јована Суидећића, где су били на чувању.

Црна Гора има доста великих јунака, али то само јунака и ништа више, док је војвода Марко био не само недостижни јунак, већ толико исто и велики војсковођа, а као најпаметнији човек својега доба; за тим углађен — прави садонски човек и још књижевник и доста осећајан песник.

У колико је надвисио своје другове у јуначтву у толико је више њих оставио у засенку изражајем својих осећања.

Који је тај, који читајући ове његове стихове, не би мислио на Виргилија, Овидија и друге класичне писце!

„....Ја знам, праву истину сте рекли:
Али ми се немо'те чудити,
Што ми тоне памет у весеље....
Није ласно, ево, три године,
Али биће неколико више,
Од ка' живим у ову планину,
Ка што знате без ње никога,
Нако ка' ви то кад који дођи,
Те ме виђи ђекад и помози —
Растуж' што гој од овога врага.
Па ви дома, а ја у планину,
У коју се свака мука наће:
А све против, слабога човека,
Ледне ноћи, а планина пуста,
Завијају на јата вукови.
Кад ноћ ирна својим огртачем
Покрије ми високу планину,
Која ваздa јечи од вјетрова,
Мене миса жалосна халида.
Непријатељ од свуј ми се јавља.
Око себе ништа своје немам,
Чини ми се да мајка планина
Заборави да сам чедо њено;
Но и гора зинула је пуста
Да ме прождре, ка тирјана свога...
Сам је човек жалосно створење...
Кол'кајш ми је тице цириктањем
Пакленије' брига решћерала
И гласник ми сјајне зоре била,
Колико сам о томе мислио:
Сад ће таму зора растћерати,
При свем томе, што нијесам знава
Носи ли ми срећу ал' несрећу....
А сад ми се ласно веселити,
Кад ја имам Илију за друга....."

Не личи она на њега само својим интелектуалним финоћама, већ јој и личи да се назове Његовом супругом и по физичкој спољашњости.

Не треба да је описујемо, јер форма — у коме станује толика племенитост душе — биће јасна читаоцу из њеног лика, који је у данашњем броју.

Пре 9 година на данашњи дан у Херцег-Новом угасио се један живот... један свет за себе, умро је природни филозоф и највећи српски војсковођа Марко Миљанов. И ми данас, сећајући се тога — докле се Горњи Медун, Фундина, Херцег-Нови и Медунски Град препиру о првенство — мислимо: хоће ли се и за њега родити Омир, који ће га опевати?

Београд

ЛЕКОВИТОСТ СЛАНИХ ИЗВОРА
и
Наше слано купатило у Ст. Сланкамену.

Има већ две-три године, како се у нашим крајевима необично разгласила лековитост старог сланог извора у Сланкамену (Срем) — т. з. „Сланаче". Тај извор био је, истина, народима већ од давнашњих времена познат, али је стекао гласа и правог значаја као целиште тек од онога доба, од када је — заузимањем и средствима тамошњег удеоничког друштва — украј њега подигнуто врло лепо модерно купатило, снабдевено свима помоћним средствима савременог начина лечења у таким купатилима; са свима игијенским погодбама; и свима удобностима, подешеним према захтевима и средствима посетилаца. — Од тога доба постао је Сланкамен омиљено збориште многих болесника и невољника из свих наших крајева и околине њихове — а што је још много значајније: од тога доба расте број пријатеља и поштовалаца тога купатила из године у годину. Оправдано је, дакле, да се запитамо: — заслужује ли Сланкамен као лековито купатило тај глас, и ваља ли — са лекарске стране — том гласу још и припомоћи ?

На то питање није тешко одговорити — већ по лековитом значају сличних сланих извора у туђини. Слани извори или сланаче у правом значењу те речи (Soolbäder) рачунају се данас у једно од најмоћнијих и најпоузданијих медецинских средстава против великог броја разноврсних људских болести и телесних невоља. Нарочито се таки извори цене у оним приликама, где слабу, неразвијену, закржљалу, бледу, малокрвну и шкрофуљаву децу или младеж ваља још зарана толико окрепити и оснажити, да касније могу одолевати напорима свога позива, те да не подлежу и најмањој навали које болести или друге које телесне немоћи. А како је данашњи нараштај махом заостао, слаб и неотпоран: то су слани извори права благодат, и од њих су — где год их је било — створена купатила и целишта, у које се сваке године збира мноштво разних болесника.

Колики се значај приписује сланим изворима у медицини, а по томе и међу образованим светом, показује већ та околност, што су баш купатила те врсте предмет особите пажње — не само медецинских ауторитета и других лекара, него и многих друштава и установа, које се баве унапређењем народног здравља или лечењем болесника. Тако је и. пр. велико „Немачко Женско Друштво" (Deutscher Frauenverein) откупило један такав слан извор у Баденској; подигло на њему величанствено модерно купатило; и ту врши своју хумзну задаћу на тај начин, што — поред других болесника — прима на негу и лечење поглавито слабуњаву, заосталу и шкрофуљаву децу сиромашних родитеља, махом из радничких и чиновничких кругова. Исто тако има у Немачкој и много самих болничких каса (Krankenkassen) и Задруга за међусобно помагање у болести (особито радничких), па онда и појединих удружења за сузбијање туберкулозе

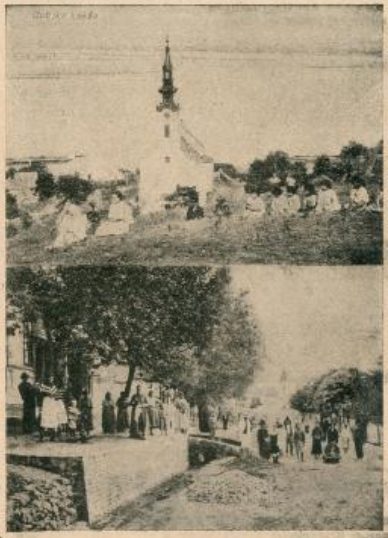

Слано купатило у Ст. Сланкамену
(Горе православна црква, доле улазак у село)

(нарочито т. з. диспансера) који о својим статутима из својих средстава у таким купатилама стално издржавају неки известан број места за своје сиротне чланове или њихове породице. Нарочито се у Немачкој шаљу у така купатила деца туберкулозних (јектичавих) родитеља — било већ зарана, док још немају

ни најмањег трага родитељске болести, било у оним приликама, кад се већ почну јављати први знаци склоности (диспозиције) за њу, или пре претече њене: — мршавост и неразвијеност, штркљавост и узан грудни кош, висока рамена и крилате плеће, бледило и малокрвност, слаб апетит и умор, натечени крајници и набухле жлезде и т. д. Модерни лекари ра-

Слано купатило у Сл. Сланкамену
(Пут из Новог Сланкамена за купатило)

чунају стање с тим појавама већ у т. з. претуберкулозни стадијум и поклањају му баш тога ради нарочиту пажњу. Шаљу таке слабуњавце што пре и што више или на море, или у слана купатила, не би ли се за времена толико опоравили и оснажили, да ту своју предиспозицију (наклоност) за туберкулозу са свим изгубе. — Успеси у томе правцу обично су сјајни — таки, да се тај начин предохране од туберкулозе код слабуњаве деце (нарочито туберкулозних родитеља) — поред издвајања из заражљиве средине — сматра као један од најпоузданијих.

Али сланаче (Soolbäder) снажно дејствују и на многе друге неправилности и болести. Нарочито се ти извори одликују својим снажним и поузданим дејством у слабостима и болестима, које долазе од поремећене или умањене размене материја у телу — дакле од промењеног и поквареног састава саме крви или њених састојака. У ту врсту болести рачуна се н. пр. малокрвност (Anaemia), бледуњавост (Chlorosis), енглеска болест или рахита (Rhachitis), костобоља („гихт") и т. д., — а на све њих утиче слана вода веома јако. Употребом природних сланих купатила изазове се живљи и енергичнији промет материја у крвним и телесним ћелијама, а енергичнија размена материја изазове опет бржу замену онога, што се из њих преко обичне мере потрошило — или елиминисање (избацивање) онога, што се неправилним путем у њима задржало и нагомилало, те њиховим обавама смета.

Особито дејство имају сланаче (Soolbäder) и код свих оних (запаљивих) болести, које у појединим деловима тела остављају неког извесног трага у облику каквога јачег или слабијег излива течности или и друге које материје (ексудата, трансудата) као што то н. пр. бива у разним бодестима материце или јајника и њихове околине; у дуготрајним (хроничним) запаљењима трбушне марамице; у ексудативним процесима грудних органа (плућа и плућне марамице); у запаљењима мишићних тетива и њихових овоја; у запаљењима зглобова са изливима у саму зглобну чауру (на пример код реуматизма); при изливима крви у поједине делове тела и т. д. У свим тим приликама утиче слана вода на болест и њене главне појаве тиме, што живљом и енергичнијом разменом материја у телу изазове живље и снажније усисавање оних течности или материја, које су се у поједине органе и њихове делове излиле или постепено набрале. — Слично је дејство слаких вода и у оним случајевима запаљења у појединим деловима тела без нарочатих, видљивих излива, али ипак зато са повећаним притиском и обичном последицом тога притиска: — боловима. Такавје случај н. пр. код ишијаса (јаких жигова у нози); севаљима у областима појединих живаца (нарочито руку, вилица и т. д.); старих пишталина (фистула); запаљења покостице на костима и зубима; гнојница и т. д. — Амо се рачуна и дејство тих вода на запаљиве процесе разних слузокожа — дакле на катаре грла, душника, душњака, плућа, мокраћне цеви и бешике, женског крила (белог праља) и т. д.

Усисавању (апсорбцији) течних излива и других нагомиланих производа из запаљивих

процеса у појединим органима и њиховим деловима помажу слане воде и на тај начин, што постичу све лимфне (мезгране) жлезде и судове на јачи и бржи рад, а њима усисавање и јесте главни посао. Тим начином помажу те воде нарочито у болестима самих жлезда, а посредно и у болестима других делова. Зато се употребом сланих извора губе натечене и разгнојене жлезде, мицине, шкрофуле и т. д. па онда и застарели отоци, тврдине и набухлине и т. д.

Најпосле лече сланаче и неке кожне болести, а много помажу и болесницима, који болују од нервозе (неврастеније), од извесних промена у крвним судовима и срцу, па и од згрчености, узетости, болова после уганућа или костолома и т. д.

Кад све то узмемо у рачун, онда морамо признати, да су слани извори доиста велика помоћ болесном човечанству. А кад то призна равним ексудатима и застарелим гнојницама и пишталинама, или пањеника са невралгијама... па већ то би био довољан разлог, да Сланачу у Сланкамену урачунамо у неоцењену добит за све те невољнике и патнике. А кад још томе додамо, да је и наш подмладак у новије доба приметно опао и олошао; да и у нашим крајевима има врло много оних веја: — оне јадне, заостале, кржљаве, слабуњаве младежи, која је ту своју слабост већ од родитеља наследила, или иначе како у животу захватила, и која би — без нарочите помоћи — у брзо постала озбиљан кандидат за јектику или другу коју врсту туберкулозе: — онда се морамо од срца радовати брзом напретку купатила „Сланаче" у Сланкамену као установе, која ће постепено подићи здравствене прилике многих наших крајева, ако је буду знали достојно ценити и њоме се послужити.

Нигде на далеко нема таке слане воде као што је „Сланача" у Сланкамену; наш свет — све кад му се може и кад зна који туђ језик — врло се тешко одлучује да иде далеко у непознату туђину на лечење, ма се тицало и живота, па колика је то срећа за нас, што баш у непосредној близини нашој и у нашем елементу имамо извор, којим можемо наше слабуњавце и кржљавце већ зарана толико укрепити и оснажити да не малакшу и не пропадну. Ако би се у томе накањивали па пропустили детињство и прво доба младости — као што би се то лако могло десити, кад нам такав извор не би био при руци — промашили бисмо баш оно време живота наших најмилијих, које је у томе питању за њих најпресудније. Јер кад се једном већ у тим слабуњавцима распири запретана варница оне ужасне болести, која и онако нашу младеж немилице сатире, онда већ може бити касно. Ако таког болесника баш и одржимо, ретко нећемо му моћи дати ону снагу и издржљивост, која му је за озбиљну борбу у животу потребна. — Родитељи и старатељи, сетите се тога, кадгод свог слабуњавца погледате! Сетите се, шта у сличним приликама чини

Слано купатило у Ст. Сланкамену
Хотел I (Поглед с брега).

намо, морамо се радовати, што је природа и нашим крајевима дала тако једно благотворно врело, и што су подузетни и разумни људи од њега начинили модерно купатило, у коме ће болесници наћи лека и својој болести, и свакој угодности за живот. И у нашим крајевима има свих тих болести и слабости, које су побројане — може бити и у већем броју и у страшнијим облицима него у страном свету. Нарочито има код нас много жена са тешким женским болестима*), а има доста и болесника

*) Њих народ не зна разликовати, али их познаје под општим којим називом, н. пр. под именом: „материчавост", „струва", „спала материца" и т. д.

разуман и просвећен Свет у туђини, и колико на тај начин сачува свога здравља и своје снаге.

Из „Женског Света"

Д-р М. Јовановић Батут

ПОЗОРИШТЕ

„ОРЛИЋ"

— Едмон Ростан —

(наставак)

Прелазимо преко г. Бековића као Промеша зато, што је улога сама по себи епизодна и ако пријатна и лепо изведена. Г. Павић има

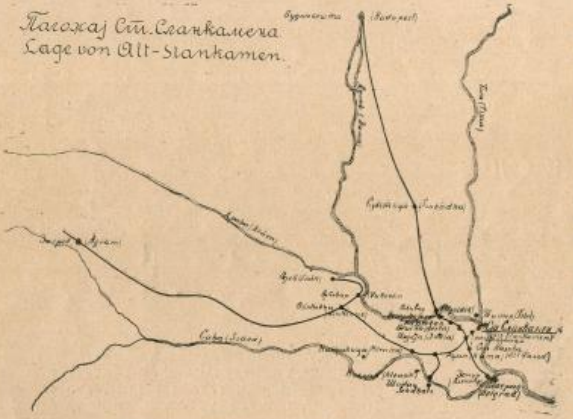

Слано купатило у Ст. Сланкамену

довољно слободе, емације, али и неколико сувишних мимичких покрета. Гестови доста коректни. (Осим г. Павића од млађих се није више нико јако истакао.) То су учиниле и доста епизодне улоге. Тако смо свршили мушким особљем, и прелазимо на даме.

Г-ђа Паранос је била просечно добра, и да је у четвртом чину била мало више отмено-пикантна, да је у тоалети била финија, пожњела би већи успех. Овако је на више места, била обична. Г-ђа Харитоновићка (Тереза) је врло мало створила у својој иначе малој али ћупкој улози. Камарота, коју је играла г-ђа Спасићка, одскакала је од осталих својом приличном потпуношћу. Нарочито је била добра у првом и петом чину. Фани је била малерозна. Њу је г-ђа Арсеновићка играла у првом чину у некој ужасној тоалети. Она мора бити и финија, и отменија, да би чинила утисак праве пријатељице војводине, а не утисак лептираste певачице. Надвојвоткиња се приметила само зато, што је њу играла г-ђа Таборска. Епизодна улога, коју иначе не бисмо поменули, но то чинимо из поштовања према уметници. Овим завршавамо приказ, с уверењем, да ће се публика још дуго задовољавати таквим извођењем комада.

* * *

На растанку овим приказом, желимо да „Орлић" и даље задовољава нашу публику да је заноси својом поезијом и драмским склопом, желимо, да остане у најлепшој успомени та трагедија, о чијем је главном јунаку рекао Хајнрих Хајне.

„Не може се описати утисак који је произвела смрт младога Наполеона... ја сам гледао како су републиканци пл а кали."

И за кога је Едмон Ростан, посвећујући своме сину Морису и деци Морису ово дело испевао ову чаробну и тужну строфу,

Боже!... ово дело моје
Не напада, нити хвали.
Детенцета бедног то је
Повељице свезак мали.

У исто време, желимо да после „Орлића" што скорије видимо ако не „Самарјанку са своје неизводљивости због главног лица Фотине (на нашој позорници), и немогућности да се фини стихови ако не целог дела а оно фотининих песама фино преведу, без којих цело дело губи сву своју драж, ако не La Princesse Iointaine, ако не Певца, оно бар „Сирана од Бержера", кога би фино играо или г. Руповић или г. Гавриловић, обојица с успехом пуним и сјајним.

Ми се надамо.

Глумачка школа

У Глумачкој се Школи ради. Г. г. Вујић, Ђорђевић, Чајкановић, Предић, Гавриловић, Тодоровић и други држе ревносно предавања. Г. Вујић држи предавање из „Историје Старог Века", г. Др. Ђорђевић „О мимици, гесту и физиономији", и т. д. Г. г. Гавриловић и Тодоровић разделили су улоге из комада „Кнез од Семберије", „Адем-бег", „Љубавно писмо", „Честитам", „Стефан Дечански", „Скендер-бег". Ученици под њиховим надзором уче улоге, и кад буду спремни, полагаће пред публиком испите. Ред примерам, вредноћа и похођење похвално.

Само истрајати.

Змај.

У идућем броју проговорићемо о „Змајевом вечеру", које се држало у уторак 9.-II-1910. год. У програму су биле ове тачке: Интересантан говор г. Максимовића, „Бујући увенци" (рецитовао г. С. Тодоровић), „Три Хајдука", драматисана песма, „Шаран" и т. д.

Б.

НАШЕ СЛИКЕ

Тунел код Краљева. — Грађење нове железничке пруге од Сталаћа до Ужица споро напредује. Томе су узрок многе теренске тешкоће. На више места граде се мостови и тунели. Један од тих тунела, онај код Краљева, представља наша слика на петој страни. Кад ти тежи послови буду свршени и железница ће убрзо бити гостова.

Белгиски краљ Алберт. — Белгија је, и ако од нас доста удаљена ипак пријатељска земља, у којој нанлазе на велику тражњу и потрошњу наши земаљски производи. У тој земљи умро је недавно владалац (Леополд II) и на престо је дошао његов син Алберт. Краљ Алберт је ту пре неки дан послао нашем Краљу нарочито изасланство, да му нотификује његово ступање на престо. Поводом тога доносимо на 1 страни слику краља Алберта, којега, узалуд речено, сматрају за необично слободоумна, разумна и правична владаоца.

Проналазач бежичне телеграфије. — Бежична телеграфија и телефонија узимају маха у свима крајевима света. За сад налази примене у војсци и бродарству за давање и евентуално хватање сигнала. И наша војска је набавила апарате за бежични телеграф и телефон. Чињене су пре краткога времена и пробе, које су испале не може бити боље. Маркони, проналазач бежичне телеграфије, чију слику доносимо на 4 страни нашега листа, добио је ових дана „Нобелову награду" од 250.000 динара. Боље и лепше није могао бити награђен за свој епохални проналазак.

Снег оборио кућу. — Ни једне године није било мање снега но ове године, па ипак је и оно мало, што је падало у почетку зиме, било довољно да као неиздржљив терет сруши кров једне куће у Краљеву. Слику тога случаја доносимо на 8 страни. Разуме се да није снег крив, што се та кућа срушила, него је крив њезин сопственик, заједно с грађевинарем, што је за кров употребљена слаба и јевтина грађа. Срећом није било никакве веће штете и несреће; јер није нико од укућана погинуо, нити је ко озлеђен, и ако је кућа била пуна људи и деце.

Ростан и његова драмска дела. — О драмским делима Едмона Ростана било је и биће још више пута речи у нашем листу. Овом приликом доносимо две слике, које се тичу тога прослављеног француског писца и његовога комада „Певац". Једна слика представља Ростана кад рани живину на своме пољском имању. Занимајући се тиме, дошао је на мисао да изнесе кокошији живот на позорницу. Друга слика представља главнога јунака, певца, у комаду „Певац". Играо га је Гитри, чувени парискн глумац који је, као што видимо, потпуно у костиму и перју петла. И остале улоге игране су у костимима, које до природности имитују пернату живину, псе и друге домаће животиње.

ОБУЋА

НА СТОВАРИШТУ И ИЗРАЂУЈЕ по ПОРУЏБИНИ

ОБУЋАРСКА РАДЊА

Душана М. Бојића

— ТЕРАЗИЈЕ —

Скопљанска ул. бр. 2. преко од Росулена

најбоље каквоће и најелегантнијих фазона

Издавачи: **Видаковић и Комп.** Ломина ул. 57 — Штамп. Љ. Ј. Бојовића

Комплет

„НЕДЕЉЕ“

(28 СВЕЗАКА) ЗА 1909. ГОД.

У дивним позлаћеним корицама

СТАЈЕ 12 ДИНАРА

ЧОКОЛАДА

ШОНДА

КАКАО

ПРВА СРПСКА ЕЛЕКТРИЧНА ФАБРИКА
за
ПРЖЕЊЕ И МЛЕВЕЊЕ КАФЕ

Школьанска ул. бр. 10
Н. Н.
на уигурашености над се нарпом обрате, могу добити поуком најмање 5 кгр. фине млевене кафе

У СОПСТВЕНОЈ ЗГРАДИ

Мала зарада велики обрт

Школьанска ул. број 10
Н. Н.
на количине преко 5 килограма франко железничке станице добију 5 пута већи рабат

У Београду по жељи носим робу у стан, без икакве награде за донос робе

Имам на стоваришту машинова за млевење каве разне величине

Јављам п. пријатељима, познаницима и потрошачима да сам монтирао у Београду за сада најусавршенију и најпрактичнију „аутомат" машину за печење и млевење кафе.

Машина је награђена на највећим светским изложбама, првим наградама а прва и једина је за сада у Србији, с тога скрећем пажњу свакоме, да ће бар за сада само код мене моћи добити чисте пржене каве на које врсте, као и фино млевене, која мора имати најбољи укус и одличан мирис.

Тражим свуда честите продавце, којима је у изгледу лака и необично обилата зарада.

Поруџбине вршим тачно, солидно и врло брзо, о чему се сваки може уверити.

На захтев п. потрошача набавио сам и могу их услужити свежим сурогатима и додацима за каву, на које сам нарочито обратио пажњу.

Уз фабрику је и одлично снабдевена колонијално-бакалска радња, са ценама минималним, те сам у могућности да своје п. потрошаче задовољим како избором, тако квалитетом и малим ценама. Конкуренција је искључена.

Сава Ђорђевић „Јерменин"
бив. закупац „Тамиса" до „Два Сокола"

6,6 2—

ФАБРИКА ЗА ПРЖЕЊЕ И МЛЕВЕЊЕ КАФЕ

КОНКУРЕНЦИЈА ИСКЉУЧЕНА

НОВИТЕТ ЗА СРБИЈУ И БЕОГРАД

ФОТОГРАФИ Живковића Антонијевић чији се атеље налази у Коларчевој ул. бр. 5 где је дрогерија „Гуслара" врше снимања у свако доба дана, без обзира на лепо или непогодно време.

Снимања брши и кућу, само за то бала јавити рахиље

Снимања тачна, израда лепа, цена умерена

АНТОНА КЕЛНЕРА

Београд, Зелени Венац, бр. 4.

Први српски завод за парно чишћење и хемиско фарбање одела

ОСНОВАНО 1872. ГОД.

Прима све врсте штофова, мушка и женска одела на фарбање и чишћење, све постаје као ново.

Цене су солидне, услуга брза.

1—10

СРПСКИ УГАЉ БОЉИ ОД СТРАНОГ

ЗА ДОМАЋУ УПОТРЕБУ И ЗА ИНДУСТРИЈУ НА СВАКУ ЗАПРЕМИНУ И НАЈЈЕФТИНИЈЕ

КОД СРПСКЕ УГЉАРСКЕ КОМПАНИЈЕ

Карађорђева улица 47. — Телефон бр. 832.

Београд, 21. фебруара, 1910. Година III. Бр. 7.

НЕДЕЉО

ИЛУСТРОВАНИ СЕДМИЧНИ ЗАБАВНИК

Власник и уредник: Стева П. Видаковић Уредништво је у Ломиној улици бр. 37.

ВЕЛИКИ ИЗБОР
ЛИМАРСКИХ ИЗРАЂЕВИНА
прибор за кафане, хотеле, кујне, бакалнице и за домаћу потребу
Нарочито скрећем пажњу п. муштеријама да поруџбине израђујем тачно по мери, мустри и на време
Надгробних фењера и крстова за свеће у великом избору. — Цене необично умерене
С поштовањем
Лазар Станисављевић
лимар
3—5 Призренска ул. 2, до Хотел Велика

ХОТЕЛ АЛБАНИЈ
Српска кујна без конкуренције
точи се вино бело и црно
СМЕДЕРЕВСКО
СТАНОВИ ЗА ПУТНИКЕ
2 2—
ХОТЕЛ АЛБАНИЈ

МЕЂУНАРОДНА АГЕНТУРА
ФРАЊЕ ФИШЕРА и Комп.
БЕОГРАД
Краљ Миланова улица 44.
Препоручује пошт. господи трговцима, занатлијама и приватнима своје посредништво:
Трговцима за набавку мануфактурне, гвожђарске, стакларске и ниринбершке робе, а нарочито оне за бањску сезону.
Занатлијама за набавку алата и материјала сваке врсте.
Приватнима за набавку возова, намештаја, декорација и т. д.
Сву робу набавља из првих светских фабрика у Енглеској, Француској Америци, Италији, Шведској, Немачкој и Аустро-Угарској.
За наше руде и све остале производе земаљске налази стране пијаце.
На сва питања даје обратном поштом исцрпне одговоре.

ОБУЋА
најбоље каквоће и најелегантнијих фазона
ИМА НА СТОВАРИШТУ
ИЗРАЂУЈЕ по ПОРУЏБИНИ
ОБУЋАРСКА РАДЊА
Душана М. Бојића
— ТЕРАЗИЈЕ —
Скопљанска ул. бр. 2.
преко од Росулека

БЕОГРАД
21. фебруара 1910.

НЕДЕЉА

ГОД. III. БРОЈ 7.

ИЛУСТРОВАН НЕДЕЉНИ ЗАБАВНИК

Власник и уредник **Стева П. Видаковић** Уредништво је у Ломиној ул. бр. 57.

ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА

За Србију: На годину 18 динара; на пола године 9 дин.; на четврт године 4·50 дин.; на 2 месеца 3 динара; месечно 1·50 дин. *За Аустро-Угарску*: На годину 20 круна; на пола године 10 круна; на четврт године 5 круна. *За све остале земље*: На годину 24 франка; на пола године 12 франака; на четврт године 6 франака.

О ПЕДЕСЕТОГОДИШЊИЦИ
Д-р. ВЛАДАНА ЂОРЂЕВИЋА

Владан ђак у 18. години
као писац „Кочине Крајине“ 1862.

Доктор Владан у 66. години
1910.

Д-р. ВЛАДАН ЂОРЂЕВИЋ
књижевник и организатор санитета

ЗНАМЕНИТИ И ЗАСЛУЖНИ СРБИ
У ПРОШЛОСТИ И САДАШЊОСТИ.

СЕВДАЛИНКЕ

— Благоје Нед. Ћечкић —

Пролеће дивно мирише!
Уздиши, драга, уздиши!
И јецај плачи до зоре
Ко срце моје што горе.
Болна ми душа топи се,
Клоњула снага ломи се,
Туга је моја голема,
До Бога теже и нема,
Пролеће моје мирише!
Уздиши, драга, уздиши!

АЂУТАНТ

— Марсел Прево —

Госпођа Викторија Лансини, господину Борђу Бриану:

„Господине, писали сте ми једанаест пута за време како играм у вашем месту.

„У првоме писму било је од прилике ово:

„Вечерас ћу бити у трећем реду седишта с десне стране оркестра. Познаћете ме по ађутантској униформи и црвеној ружици на њој... Онај, који вас обожава..." Видела сам вас тамо збиља. Не могу рећи, да сам вас гледала пажљиво, пошто је расејаност на позорници веома опасна; али сам ипак познала, да је тамо мали официр, веома млад и особито мио, да седи на означеном месту с дивном црвеном ружом, као одликом. Кад сам другога дана дошла на пробу! предадоше ми ново писамце, које сте ви потписали. Овога пута четири пуне странице, писане најдивнијим рукописом, који сам икад видела. Писали сте, да веома патите због тога, што не смете да ми се приближите, да морате са мном говорити, задржати се часак поред мене... и ништа више... Ништа вам друго, велите, не треба, па да постанете најсрећнијим човеком на свету. — Убеђена сам, да сте ме држали за веома злу или неучтиву, кад вам на прва четири писма не одговорих ни речи. — Али, не чудите се. Надобијала сам се толико подобних и страсних писама, која обично исказују ову једину мисао потписанога: „Говори се, да та певачица даје састанке.:. Ја сам млад, без новца. Шта бих могао да ризикујем.., Покушаћу!" Нисам одговорила... а ви сте ми писали свакога дана! У тим свакодневним писмима било је нечега и од истинске грознице; јер место да их употребим за пробање справице за коврџење косе читала сам их од почетка до краја. Беху што даље, све ватренија и мање учтива. Наговештавали сте ми, да знате, зашто вас не примам: „Ађутант артиљеријски... нико и ништа, а за цело није ни богат..." Додавали сте, да ипак то не заслужујете, ма да сте, душе ваља, из унутрашњости, ипак сте, велите, из добре породице, која има и нешто имања... да ћете постати порезник, што је такође леп положај, или ћете радије остати при истој служби, ако то будем желела, па ћете постати официр. Шта сам имала да вам на то одговорим, реците ми молим вас! Једини је одговор био могућан, зар не? „Очекујем вас вечерас." Али ја нисам могла, нити сам хтела да вам то одговорим; јер сам желела да вам што пре објасним. Ви сте пак од тог доба стекли убеђење, да жени моје врсте није упутно указивати много искрене пажње; да је то у најмањем смислу наивност... Метнули сте дакле просто у коверат пет хиљадарки... (Ах тих пет плавих хиљадарки! Уверавам вас, да ми је студени зној избио по челу, кад сам их угледала и уверила се да су од вас!)

Тих пет хиљада франака пропраћале су само неколике речи, написане на комадићу хартије: „Ађутант Бриан жели да проведе вече с госпођом Лансини. Моли за одговор." Одговор је био тренутно враћање ваших пет хиљада франака. Пошто сте добар дечко, појмили сте, да сте увредив жену, можда ма и непоштену, али жену, на коју нисте имали никаква права, учинили рђавштину .. И тада сам тек добила једно од

најчајнијих ваших писама, последње, којим ме молите за опроштај, Него зашто га, по Богу, завршавате претњом? „Добро, велите, видим да ме нећете никад љубити; да, сада ћете ме; пошто сам вас увредио и презирати. Остаје ми једини излаз. Чекаћу до сутра у вече. Не добијем ли до тога доба писмо, којим ми јављате; да ћете ми припадати, у уторак ћу бити мртвац. С Богом госпођо! Заборавите ађутанта Бриана и будите срећни.“

Боже мој! Знам добро, да се веома често такве речи пишу ма да се нема ни мало воље остварити их. Скоро никад! Ах срећна мисао... Ви сте полудели, читала сам ваша писма; видела сам како сте нервозни толике вечери на седишту близу оркестра!... А после оних пет хиљада франака! Тако огромна сума за ађутанта. Бог зна где сте је нашли! Све ме је то помело. Бојим се одиста и зато вам овога пута и одговарам.

Желите, да вам припадам. Цените то више него живот. С тога се не могу, мило дете, ни љутити на вас, што вам се допадам: на послетку то ми и ласка. Не замишљајте, да ми се баш не допадате. На против, допадате ми се веома и убеђена сам, да ћете имати у животу успеха. То све велим за то, да бих умирила лепог, заљубљеног ађутанта. Али сад, расудите, да ми се о тим жељама, које сада изазивам код вас, говорило пуних двадесет и пет година, од како сам код позоришта, говорило ми је вечерима, да не рачунам дане и ноћи, много младих и сиротних људи... и не срдите се, што сам дошла до тога, да жеље мушкараца сматрам скоро као ништавне, скоро без вредности, као крајњи резултат својег присуства и гласа. Убеђена сам, да би друга уметница на моме месту побуђивала исте жеље и страсти.. Ах! кунем вам се, да ме све то не мами, нити ме радује. Нарочито кад се помисли да: имам деветнаестогодишњег сина!... И једино то ми изгледа на крају крајева као поклон...

Одговорићете: „Љубим вас свим срцем, трпим веома, радије ћу изабрати смрт... А да сте ноћас провели ноћ за пет хиљада франака“. успокојили би се и умирили, и не бисте желели да умрете... А кад бих вас вечерас позвала пустили бисте, ме сутра са свим мирно да отпутујем у Белгију... Мора бити једном моја па ме се после мало тиче, коме ће у будуће припасти и шта ће са њом даље бити... Или то можда не вреди и за вас? Часак радости вас не би умирио? С тога вам, мило дете, не смем пожелети ни тога једнога часка! А да вам баш кажем истину, заиста страхујем, да ме љубите озбиљно и зато вас у опште нећу ни да примим. Не полажем много на честитост, верујте ми... Лудост најмлађе лудости и жалосна стварност мога заната бацили су ме у многа наручја, тако, да ми не би ни најмање шкодило, да се и вама предам, услед тога разуме се, не бих била много гора..... Тешко вам је, што вам то кажем? Тим боље, излечићете се ви те болести... Нећу да ме љубите! Ви у вашем добу треба да љубите само младо девојче, спрам вашега доба или жену, којом ће те се оженити. Предате ли ваше срце мени, шта ће бити од вас? Ја не могу провести свој век у вашем гарнизону.. А отићи са мном? Напустити службу? Постати глумцем или и горе пуки љубавник глумице, који је прати на њеном путовању? Ви се срдите? Али шта вас друго чека, пријатељу? Верујте ми! А шта би чекало мене? реците! Кад бих вас повезла са својим пртљагом, као што сам то, на жалост, видела код неких глумица мојега доба, које су водиле собом младиће, који се не би могли с вама ни сравнити. Немам илузија! После неколиких лудих дана увидели бисте, да сте се жртвовали (велим као што мислим) — старој жени.. Старици, да, старој, разумете ли?... Била сам негда доста лепа и зато могу данас признати, да је крај лепоти. Сачувајте, драго дете, у својој успомени слике Маргерите и Миреље онако, како их

је извајала шминка, костим, сјај светлости и музика. Плакала бих због илузија, које бисте изгубили, кад бисте ме видели онакву, каква сам у истини, каква ме је начинило мојих педесет година!... И замислите, да бисте природност познали тек, кад бих вам припала. И да бих вас ја почела љубити управо у тренутку, кад би ви добили вољу да ме напустите... Ах, не! Моме добу не приличи предавати се таквим авантурама! Бити у педесетим годинама љубазницом старога банкара или ветрогоње, то приличи моме занату, и срце ту баш ништа не ризикује. Али нећу искрену младу страст; у мојим годинама не бих имала чим да је заменим; нити бих имала чиме да је одржим.

Појмите, дакле, да ми је много стало до вашега добра и да ми не би било много тешко провести вече с лепим ађутантом?... Помишљала сам једнога тренутка: не би ме то стало ни толико труда, колико написати ово дуго писмо. Али расуђујући, дошла сам до тога, да у замену за часак грозничаве радости, у којој сте о мени сањали, могу вам дати нешто боље, него ли делић страсне ништавости.

Прилажем овоме писму своју слику, рађену пре петнаест година, кад сам још и у очима љубазника била она лепа жена, којом вам сад изгледам на позорници. Сачувајте ту фотографију; јер је доказ, да се нисам исмејала љубави малога ађутанта с црвеном ружицом; а то доказује и посвета на полеђини.

А сад, мило дете, одлучности! Није ми било лако говорити о самој себи, као што сам учинила. А желите ли знати, шта ми је за то дало снаге, рећи ћу вам искрено.

Историк Љубомир Ковачевић

члан Кра љ. Српске Академије

ЗНАМЕНИТИ И ЗАСЛУЖНИ СРБИ

У ПРОШЛОСТИ И САДАШЊОСТИ

Кад сам добила писмо, којим ми саопштавате, да ћете се убити, сетила сам се свог дерана, који баш сад напушта завод и ступиће у службу као и ви... Представила сам себи, да је војник као и ви, у малом провинциском месту и да лудује за певачицом, која

случајно у томе месту игра... И убити се због ње, утећи из службе, красти и упропастити живот ње ради!

Надам се и верујем, биће свега заштићен, кад и ја вас данас сачувам! Амо образ, деране, да вам утиснем два топла пољупца као — ваша мајка!

ДЕВОЈАЧКЕ ИСПОВЕСТИ

Louis Arleth

(Свршетак)

V.

Трећа прича:

„Како по свему изгледа, и ја сам у нешколико љубила, само што нисам у стању да одгонетнем, да ли је то било грешно, или само онако у пола. Према свом здравом разуму замишљам, да није било ничег неморалног, ма да се тако рећи стидим што овде пред вама, о томе и говорим. Али кад већ све желите да и мене с љубавне стране познате, испричаћу, шта ми се једном десило и што ми се сад понавља често пута. Тада управо нисам хтела, боље, нисам знала хоћу ли то или не. И зубима и ноктима сам се бранила, па ипак се десило. Тако само собом, можда је морало тако бити!

После ових речи проће Тамариним собичком уздржавани смех, шапат и жагор, што честиту приповедачицу доведе у отворену забуну и неприлику.

Уши јој се запрвенише, лице запламте, а усне од срдачнога узбуђења подрхтаваху.

„Дакле, продужи већ једном!" понуди је једна слушатељка.

И девојче се расприча:

„Можда ми нећете ни веровати, да ме је једном заволео — ђаво!"

Десеторо девојака узвикну.

„Та мани, Бога ти, ваљда није баш тако!"

„Ђаво, прави ђаво! Прљав, мршав и отрцан као олињали стамболски пас. И зубе је кезио и цереко се, чим ме угледа. Била сам тада случајно доле у приземљу. Врата су била већ забрављена. Док ти он, миле моје, тек кроз прозор хоп! и већ ме је држао. Узвикнух; грозно узвикнух!"

„Не, вичи, госпођице!" рече одмах улагујући се. „Не мами бар своје родитеље ђаволу у шапе. Даћу им мира души, ако ми обећаш, да нећеш ми драговољно бити невеста! Шта велиш на то, хе, хе, хе, хе? Твоју ћу душу, кад се буде од тела одвојила пустити мирно да оде Богу; па правце у рај, ако пристајеш. За то сад ни речи! "

Ох како сам дрхтала! Од страха изгубих и глас..." и... не хотећи, предадох му се.. "

Десет девојачких гласова узвикну ужасно.

Председник садашњег либералног кабинета у Енглеској, АСКИТ Х са својом госпођом на одмору у Француском приморју.

„Коме?"

„Па, томе ђаволу!"

„Зашто се ниси дерала?"

„Беше ме издало грло."

„Ја бих га уједала!"

„Уједала сам га; парчад сам му са тела откидала."

„Очи бих му ископала!"

„Хм, нисам могла, држао ми је руке."

„Зашто онда ниси побегла?"

„Ноге су ми од стра клецале."

„А он после тога?"

„Стидим се да причам...."

„Да ли те је ипак пустио?"

„Пустио, само — било је већ доцкан."

„Је ли побегао и куда?"

„Опет кроз прозор."

„Без опроштаја?"

„Не. Обухвати ме око паса и забруја ми на ухо: "Сутра ћу опет доћи! Чујеш ли? Буди ту! Иначе ћу те собом однети!"

„И зар дође?"

„Дође. Али сам овога пута била спрам њега љубазнија, да ме само не би опчинио. Због тога је био очевидно мирнији; јер сам била предусретљивија. —

Од тога доба је долазио скоро сваког дана у приземље. И ма да је ћаво ипак је прилично добар. Изгледа ми и мање ружан. И већ сам тако рећи, навикла на њега... Кад по дуже време не дође, постајем жалосна... А сад ми реците. Де ли је то можда неморално, кад је морало бити?"

Као по команди, разлеже се буран смех и кикот, коме као да нема бити никад краја.

А нивина приповедачица, осећајући подсмех, од жалости и туге сиротица удари у неутешан плач...

VI

Четврта прича:

„Кад ми је први драган рекао, да и мимо то што сам необично лепа, да, чак и очаравајућа, ипак за њега, вели лепота има цену пуке ствари, која се купује, и кад ми на последњу саопшти, да ме напушта; јер сам спрам њега сирота — сирота и честита, рече од речи до речи — хтедох да заплачем болом очајнице, која мисли, да више неће наћи тако красну прилику, кад у томе тренутку приближи ми се његов млади пријатељ, песник и музичар, који је умео да компонује одушевљене песме И тај добри момак узе ме тешити:

„Не жалите за неваљалцем! Оставите уображеног! Ако жели имања, нека иде и нека га тражи; наћиће га, свуда га има довољно! Али ви не плачите! Кад је он био у стању да пред богаством потцењује вашу лепоту и чистоћу, одао је тиме само да искрено не љуби и да је грубо грамзљив. Не јецајте душице! Заклињем вас! Немате за ким! Или се можда бојите да га нећете накнадити? Ви? Ви? О, уверавам вас, да ћете њега лако накнадити! Где! Осветите се мало! Будите разумна! — Ја сам — заклињем се успоменом родитеља и свију предака својих — сматрао бих за највећи успех свога живота, кад бих вас задобио — не као љубазницу! сувише вас ценим, а и сама знате, да се у опште клоним жена! — већ као љубљену, супругу, супругу и мајку будуће моје деце. Чујте и судите! Ви ме не љубите данас, то знам, ви ме поштујете и уважавате! Али ја вас љубим од доба, од којег вас и поштујем. Не захтевам од вас да ме љубите; јер знам да вам је то за сад немогуће — желим само ваше поверење и споразум — међутим доцније ће можда и ваша љубав спрам мене доћи:

Оставите то за сад, данас, сутра ма и за годину, док расудите, да би било могуће остварити то, што вам данас предлажем, па ме тек тада известите о своме имену, које ми је тако драго — као и наклоност моје најдраже судбине! — Пристајете ли?"

„Шта си рекла?" навалише девојке нестрпљиво...

„Рекла сам: да! После чега ми је он из захвалности само скут пољубио."

„Колико има од тога доба?" зачу се уздрхтали глас из једнога угла собе.

„Две и по године!" одговори „мала" одахнув страсно.

Али одмах за тим гласно, радосно и сијајући задовољством додаде:

„Кроз недељу дана биће нам свадба! Љубимо се узајамно!"

Појмите ли шта се после тога збило?

Ту „малу" волела је; по нека срдачно. Свака јој се радовала срећи; јер није имала непријатеља; свака ју је волела необично.

Све је клицало радосно због њена успеха.

А Тамара и Мирјама узеше је међу се и не пуштаху је даље.

VII

Казује дета:

„Ја у опште не знам, шта бих причала Једном ми се, душе ваља, један понуди и хтео је да ме узме и за жену — бар је тако говорио — али кад ме упита, да ли бих пошла за њега, рекох му кратко, да ми је све једно, чак и сувише све једно; јер нисам баш много одушевљена мушкарцима. Он је још кратко време разговарао са мном, можда ме је и приволевао, за тим ме поведе негде, али ме на по пута остави саму и оде својим послом.

„Каква срећа!" мислила сам, „а није ни несрећа! Одлази; иде, иде; па баш нека иде!"

„Хм, ти си оригинална!" рече „мала".

„Па ако!" промрмља „тешко покретна, њуталица".

Овим је једна тачка програма одсечно била свршена.

VIII

Шеста је на ред да се исповеди, али се устеже.

Узалуд је на њу навалњивано, да бар објасни зашто тако чини?

„А од тебе смо баш нешто лепо и очекивале!

Место одговора, означена девојка „без нарочитих особина и интересантности", иначе свагда говорљива само смагну загонетно раменима...

Свакојако, свима је данас изгледала чак и сувише „особењак".

IX

Седма се исповеда:

„Мене сва лепа момчад воли, као рођену сестру. Али сам их и ја добро усекнула. Један је био папучар, други трговац базара, трећи воћар, четврти учитељ, пети и шести су били писари, седми је био мазгар.

Папучар је мислио да је најбистрија глава у граду; трговац опет, да је моћан господин тиме, што тргује у базару; воћар је био лакомислен; учитељ опет мало надувен; писари су се понашали као посланици — једини је мазгар изгледао поштен. Папучару сам се насмејала у очи, трговцу из базара сам пребациła, да мирише на подвођење, воћару сам обрнула леђа, а писарима сам дала по два новчића, нека се бар једном наједу сити, а девојака нека се ману! Мазгара сам пак у очи похвалила: „Ти си само мазгар, душе ваља, али ми не изгледаш да си мазгов као они други!"

Радовао се и мило му би веома због тога и хтео је на послетку да ме од радости загрли; али га за времена опазих по руци. „Запамти", рекох му, „да си само пуки мазгар!"

Он одврати:

„Ти си опет најбоља жена свију мазгара на свету!"

„Нисам ти жена!" рекох му. „Па ни љубавница ти управо нисам била! Шта би хтео, молим те?"

„Желео бих твоје срце."

„Купи цвећаркино!"

„Допусти ми, да ти се бар ногу сит нацељубим!"...

„Пфуј! Где си то чуо или видео?"

„Онда бар руке, допусти да ти изљубим!"

„Руке су за други посао опредељене."

„Онда бедра, прсте, косу, врат и грло — има доста места за љубљење!"

„Доста је места, душе ваља, али не за тебе!"

„Онда за кога?"

„Ни за мазгара ни за мазгова. Разумеш ли?"

„Разумем ли? за мало па не појмим."

„Онда ти велим: Магарче!"

„Магарац је што и мазгов."

„Па [illegible]ну ти, кад ни од њих ниси бољи!"

„Как[illegible]то?"

„Рећи, пошто бих те могла купити?"

„Мене, лепојко, узми бадава! Стојим ти на служби са свим бадава!"

„Ето, видиш, да је и магарац скупљи од тебе, њега не бих могла добити бадава!"

„А да ли би могла можда и магарца да употребиш у служби твоје узвишене љубави? Па ма био то и најскупљи магарац? А, шта велиш?"

„Имаш право!" рекох му. И од тога доба... од тога доба ми врши службу магарца у мојој страсној љубави кога могу за сад бесплатно употребљавати за све..."

„Ама, допусти!" зачу се. „Како то треба разумети?"

„Како? Па, са свим просто: ја све мушкарце непрестано варам. Али се он једини нашао, коме ћу се ставити у службу!"

Нико ни да је писнуо.

Али је за то свима изгледало, да ова „злосмисаона, лукава" другарица ипак није тако зла као што изгледа.

X

Исповест осме:

„Пане, управо на дан мога рођења, нађе ме, а да нико незна, лукави Шебаријев син.

Увукао се опрезно као мачка, иза врата се заклонио и проницљиво је погледао на мене. Била сам изненађена. Али он за дуго не проговори ни речи. На један пут паде ми пред ноге, обухвати ми колена и поче да ми љуби сандале.

Па јецајући, узе ми причати:

„Ви сте тако добри! Као анђео! чак, ни анђели, не могу од вас бити бољи.

— Је ли да ми нећете учинити криво, и да ме нећете никоме одати? Ви сте моје јагње, а ја већ одавна жудим да вам се поверим. Веома сам болан, управо умирем постепено, и тако ми неодољиво дође да вам одам, колико вас волим... да... вас љубим!"

Била сам тиме веома узбуђена.

„Дакле ти ме љубиш! Па шта би управо хтео од мене?"

Диже своје успламтеле очи и упре их у мене молећи и веома тужно.

„Да и ви мене љубите — док не умрем!"

„Па како управо треба да те љубим?" упитах га.

„Зар ви не знате?" рече зачуђен.

„Наравно, кажи ми, како ти то замишљаш!"

Забезекну се. Па несмело упита?

„Смем ли да вам покажем?"

„Па него!" пристадох, одобравајући га осмехом, пошто бејах већ и сама веома радознала.

Тада он поскочи као веверица и наглом страсношћу поче ме грлити, љубити и гладити, стезао ме је к себи, као да ће ме гристи. То ме се прилично непријатно косну.

„Дакле, то би ти желео? То те чини срећним?"

„Ох, да... да... сад ми се и не жели умирати!" Смејао се и сузио, пресићен блаженством.

Ма и мимо воље, ипак се одлучих: „Онда љуби ме, љуби, кад ти то чини толико задовољство! Буди срећан бар за то кратко време док не умреш!"

Превијао се узбуђењем, страшћу и осећајима савладан. — Од тога доба већ у опште не жели да умре! Чак шта више, не изгледа ни онако сломљен. Чио је и весео, пун је задовољних осмејака и васкрслога живота..."

Девојка ова, „јагње божје", умиљато завршри исповест.

Све су трептале удивљене и у сањивој узбуђености...

Ни једна више не навали да још што чује. А овим је завршена и исповест „погрбљене, „девете."

Било је већ касно у ноћ, кад су девојке отишле, а Тамара се осети опет остављена сама... сама себи...

Palissy.

Лекар је држао да се с г. Монморијоном догодила каква несрећа, можда га је ударила капља или је навалила крв.

Монморијону је сада шездесет година. Своје здравље и челичну конструкцију изгубио је само с тога што се није женио, јер крај свега тога што се о самом браку изражавао веома

ПАРИСКЕ УЛИЦЕ ЗА ВРЕМЕ ПОПЛАВЕ

ШОЉА КАВЕ

ПРИЧИЦА

Емиле Белмоа

Знате ли како се једном шољом каве долази до богатог наслеђа? Ако не знате, онда чујте ову историју, коју ми је јуче успут испричао један од наших најодличнијих лекара.

Тај мој пријатељ, лекар Х. добио је ту скоро писамце од господина Монморијона, у коме је само ово било написано:

„Дођите одмах, журно сте ми потребни."

лоше, опет зато није живео „целомудрено." У његовим жилама текла је крв окужена тристогодишњим грешењем његовим. Кад неко има такву рђаву прошлост, онда се у свако доба може надати некој несрећи. Лекар је, дакле, похитао код болесника.

Кад је лекар ушао у собу, Монморијон је седео у наслоњачи до камина, па је избацивао густе колутове дима, пратећи их веселим погледом. Лице му се светлило, очи зажариле, а по целом телу осећао је неку пријатну грозу... Монморијон био је спремнији за свадбу но за путовање у Пер-Лашез. Осећао се боље но икад пре тога.

* * *

— А што сте ме поплашили тако? викну доктор ушав у собу. Ја мислим ви сте већ у друштву с вашим пријатељима а ви чили и весели. Што сте ме звали? Та ви ето, чисто пливате у срећи и задовољству.

— Па то баш и јесте узрок зашто сам вас звао. Осећам се тако добро, да ми је ваш савет преко потребан, одговори Монморијон.

— То не разумем.

— А ја још мање, мој докторе, Кажите ми јесте ли ви кад год гледали красан позоришни комад „Позна јесен" од Мељака и Халевија?

— Чудно питање! Разуме се да сам га гледао. Тирон је у њему најодличнија улога

— Тако ми слим и ја.

— Сећате ли се како се овај шездесетогодишњи Тирон још добро осећао. Он је једино о томе водио бригу како ће напунити свој подрум што бољим винима и своју кујну што бољим јелима, то му је било једино задовољство. Али једног лепог дана наш Тирон спази некакво девојче у башти и на први поглед обузе га неко чудно осећање. Зрак пролетњег сунца засија му у души. Осећао се као да се изнова родио; крв му поче живље радити, просто се подмладио — заљубио се као чакав младић.

Ето, драги докторе, и ја се сада налазим у истоме лудом стању у коме се и Тирон налазио.

— А, није могућно?

— Части ми моје, тако је. Ја сам ево ушао већ у позну јесен својега живота, па ипак осећам да и у Новембру може бити жарких дана. Болестан сам, по свој прилици, јер иначе откуд бих могао имати толику вољу. да се женим.

— То је одиста незгодан положај, рече доктор узев старца. Пулс му је лупао као добош, кад се удара ђенералмарш...

А откуд то? То је било тешко објаснити, јер ни сам Монморијон није умео да да о томе каква рачуна. Младићска страст, која се тако неочекивано појавила у срцу њего-

Слика 1.

Слика 2.
ПРОБЕ „БЕЖИЧНИМ ТЕЛЕГРАФОМ

вом, била је за њ баш тако исто загонетна као и за доктора.

— А да ли сте кад год у своме животу имали воље да се жените? запита га лекар.

— И јесам и нисам. Сећам се само да сам по неки пут изјутра, пре но што устанем, помишљао на то, да би се ваљало женити. А после, до сутра дан, заборављао сам опет на то.

— А данас?

— Е ово данас много је озбиљније. Сад сам на томе ступњу да ни моју собарицу не могу равнодушно гледати. Ви знате најбоље, да се ја нисам упуштао никад ни у какве љубавне односе са мојим млађима, да сам се тога чисто гадио, а сада ево готово да полудим за Јованком, која није већ више ни лепа ни млада. Дође ми неки пут да је загрлим па како му буде после,

— Добро је што се уздржавате. — Но, реците ми господине Монморињоне каква јела једете?

— Око једанаест часова поједем два ровита јајета, а после тога један котлет. Око шест часова једем само бистру чорбу.

— Да ли пилећу чорбу? запита лекар.

— На против. Ја је већ више не могу ни гледати. Једем обично лаку бургундску чорбу, а по неки пут и мало варива, али веома умерено.

— Лекар је био без икаквог путовође и није умео објаснити себи шта ће му то значити.

Чудновато, веома чудновато, рекао је неколико пута.

За тим му од једном дође у главу нека мисао.

— Господине Монморињоне, пијете ли што, кад устанете изјутра?

— Пијем. — Попијем обично једну шољу каве. .

— Да ли сте кад год осетили да та кава има необичан укус?

— А, ви мислите на укус кавин? Е ако се не варам, чини ми се, да је у последње време изгледала мало опорија но пређе.

— Врло добро, рече лекар, сутра изјутра посетићу вас, али молим вас да каву не попијете пре мога доласка Мислим, да ћемо пронаћи кључ ваше раздражљивости.

* * *

— Но, запитам лекара, јесте ли нашли што у кави Монморињоновој?

— Нашао сам у њој средство за подмлађивање,..

— У каквом облику?

—Ах, ала сте безазлени.

Зар сте већ заборавили на ону ђачку песму, у којој се вели, да се човек може подмладити ако узме известан прашак.. Негдашња љубав вратиће се понова...

Ето такав је прашак сипала Јованка у каву свога господина. Она није хтела бог зна шта: хтела је да буде његова а његов новац да постане њен.

— Шта, зар је она ишла на то да је старац узме за жену?

— Погодили сте. Лукаво се досетила, да на тај начин улови у замку Монтморињона, који је само са њом долазио у додир. Она је систематички радила на томе да је старац....

— Да је старац огласи за своју наследницу.

АНЂА

— Владислав —

I

Укусно намештена соба. На дивану седи Петар, младић двадесетих година, лица свежа, косе смеђе, очију изразитих.

Лепа служавка Анђа, која је већ два дана у отменој кући Петрових родитеља, дође и избриса слике и сто у истој соби, као да је хтела да покаже фину облину свога гипког стаса, својих дивних, заводљивих мишица, сјајност црне косе и црних очију, и израз бујног унутрашњег живота, дубоке страсти, која се огледала на њеном лицу, и дрхтању њених младих, једрих груди.

Таман је отишла, а на вратима се

зачу тихо куцање. У собу уђе Петров друг, гимназиста Стеван.

— Чека те.

— Збиља?

— Морам да се журим. У 5 часова наћићеш је на Калемегдану, лево од улаза.

— Добро. Доћићу.

Стеван је отишао.

Петра је чекала његова драгана. Требао је да се жури. Брзо дотера своју косу, обуче капут, па врскапут, и и крену се споредном излазу. Са свим случајно, или намерно, кад је био код кујне стао је као укопан.

Кроз стакло које је било на вратима видео је служавку Анђу. Пошто се умила, стала је код огледала, нага до појаса брисала се, растежући се од неке непојамне сексуалне пожуде. Посматрала је своје тело; своје насмејано лице, ватрене црне очи, распуштене црне косе, играла се својим једрим дојкама. Видело се, да је још чиста и пуна моћи да задовољи највеће пробираче чистој сексуалној наслади.

Стао је и није се мицао. Затим, тетурајући се, приђе вратима, брава шкљоцну и — Петар се нађе у кујни.

Анђа пригушено врисну. Пребаци убрус преко тела, и згрчи се, као да је хтела да прикрије нагост свога тела. Тај је страх био искрен, не надражавајући страх поквареног женскиња но младе, још невине девојке.

Петар јој приђе, пољуби је у врат, и потруди се да јој отме убрус.

— Господине...

— Што се браните?

— Госпођа је ту...

— Ви сте дивни, Анђо... Анђо, Анђо,... не будите такви... Ја... Ја...

— Госпођа је казала да — да будем према вама пажљива... Немојте... Ја сам спрота девојка... служавка... ви — господин!

— Анђо... не знам шта сте,.. не тиче ме се шта сте... ви сте дивни...

— Ја сам поштена девојка...

— Ја нећу твоје поштење... ја хоћу да те љубим... Шта те се тиче госпођа? Ја хоћу да те љубим..

Пољуби је у образ, и уједе је за румене усне. И док се све више бранила, обви јој руком струк, одвуче је до кревета. Она је попуштала.

— Госпођа је ту...

Обори је на кревет, измаче се од ње и погледа је — Приђе јој опет, стаде је љубити као луд.

— Љубите ме, Анђо... Ти — ти... ти... буди весела...

— Мене је страх...

— Пољуби ме једном.

Она га загрли и пољуби.

— Бежите! Чујете ли: неко долази... ви сте луди, — неко долази.

Он је пољуби још једном, и одјури.

Румени запад као у крв обмотао је целу кућу. У средини је стојала Анђа расплетене косе, нага, унезверена, дрхтећи од узбуђења. Владала је мртва тишина.

Само је кујнски сат једноставно кукао, и избијао $5^1/_2$ часова.

II

6. часова. Калемегдан.

Исти дан, исти септембарски дан...

Петар ступи на прву Калимегданску стазу а Стеван пред њега.

— Чекали смо те, — она је отишла

— Ако је.

— Љути се.

— Ако. Њено понашање, њена сујета, у опште све, већ ми је досадило.

Исприча му цео догађај у кујни и заврши:

— Шта мислиш о томе?

— Задовољно бих се...

— Ej, мој платонски љубавниче! А после би дошао твојој Стани и клео би јој се да је волиш, само њу и ниједну више...

— Па то је служавка —

— Служавка? Она је жена... Сматрао сам да си поштенији.

— Немој се продавати, иначе ћу држати да си луд.

— Стеване, она је служавка, обична, ниска жена, и ти би опет са њом провео неколико часова говорећи да

је волиш и задовољавао би се са служавком... Отишао би својој високој драгој и клео би јој се на верност... Дакле: није служавка за оно неколико тренутака...

— Не.... и опет не, то је твоја тренутна лудост Опет ћеш ти бити паметан. Још си занет.

— Луд сам, волим да сам луд, али — поштен. Поручи госпођици да се не могу скоро с њом видети.

— И рећи ћу јој да волиш своју служавку.

— Можеш.

III.

Ноћ. Сви су поспали. Петар се притајио, али је будан. Већ је 11 часова. Лагано устаде из кревета и навуче панталоне и прслук, огрте собни капут, али све врло тихо, јер је соба мамина и татина била отворена. Отворио је добро подмазана врата и пође ка Анђиној соби.

Анђа је лежала на кревету. Груди је притисла рукама, главу забацила и кроз полуотворене очи примала зраке сребрнастог, бледог месеца, који је пливо по ситном белом праху што се прелива као стуцано сребро... Звезде су дрхтале. Ведра јесења ноћ, пуна тајанственог дрхтања и мириса. Отворени прозори без завеса пуштају свеж ваздух, а доле у башти позне руже и јесење цвеће умиру у позним и благим ноћима.

Слика 3.

Снимио капетан С. от. Ил. Обрадовић

Слика 4.

ПРОБЕ БЕЖИЧНИМ ТЕЛЕГРАФОМ

Петар је ухвати за руке лагано и мирно, пун светлих осећаја, с уверењем, да неће учинити ништа рђаво очој младој девојци што лежи пред њим.

— Анђо!

— Ко је?

— Лакше, лагано.

— Ах! ви сте!

— Будите мирни. Ја вам нећу ништа. Будите спокојни. Ја знам да сте ви сирота девојка: нећу да тражим од вас оно, што ми не можете дати, ја вас само волим.

Анђа га је гледала збуњено. Он јој се чинио тако узвишен. Збуњено је говорила:

— Ја сам проста, сирота девојка. Зар ја могу бити вољена? Ради своје мајке морам да останем часна. Ја вам

не верујем много, ја вас се ипак бојим.

— Али, ја те волим.

— Шта мени вреди то? Ја не могу бити ваша.. Ја сам мала за то.. Продати се нећу, још нећу. Ви се варате ако тако мислите.

— Реците ми, Анђо, можете ли ме волети?

— Ко ја на... ја вас волим, волим зато што сте тако добри, поштујем вас што сте мој млади господин, који не ће да чини насиља.

— Зар би ко то могао?

— О, могао је — она је постајала слободнија, — могао је. Пре но што сам дошла код вас, била сам код једне госпође која је имала таквог ужасног сина... Он ми је плаћао. Ја се гадим. Ја сам сирота девојка, али ја не дам себе. Он није био тако млад и леп као ви; он је био жут, испијен, ружан... где није ишао!.. Ја нисам хтела, нећу тиме да се раним, имам своје руке, — недам никоме мој образ... На то он нема право. Ако је богат, ако му је Бог дао — ако! не дам нико да ми отима... Ја сам девојка, али онога кога мрзим — тешко томе.

Она устаде. Стаде као човек, јест: као човек који је моћан и неустрашим у брањењу својих права и рече:

Никола Г. Чернишевски
писац романа „Шта да се ради?“
који (као што се види у одличној пр воду г. Радичевића

— Ја сам своја! Нико нема право на мене, док му га ја не дам.

Петар јој приђе, узе је за руку и рече:

— Лаку ноћ! Оћу да вас пољубим.

Пољуби је она му рече:

— И ја ћу вас. Волим вас... и смејући се, задрхтавши од неког узбуђења, пољуби га.

— Останите.

Стеже му руке, затим:

— Ја вам верујем.

— Ти ми верујеш?

Стаде је љубити, одведе је до прозора и загледа се у њене светле, блиставе очи. Она је дрхтала, смејала се. Бојажљиво се беше припила уз њега, загрлила га и уњутала. Владала је тишина. Гледали су у прозрачни поноћни плави мрак.

Петли су певали. Сат је избијао 12. Нису умели да говоре. Петар се тржи и рече:

— Певци.

— Зора.

— Не. Поноћ. Анђо лаку ноћ.

Пољубио је и лагано се извио из њеног наручја, изишао из кујне, и пун непојамне екстазе, која испуњава груди човека који је радио све добро, леже у свој кревет.

Анђа је дуго плакала на своме кревету, није знала због чега.

IV

Сутра-дан у школи, Стеван је причао:

— Заљубио се Петар у служавку, и то озбиљно.

— Ама је ли истина?

— Оће ли и нас да прими у ортаклук?

— Не, то је платонска љубав! Пазите да га не дирате, иначе — брука.

— Е... е... е?

После дуже дебате рекоше да то није савремено, да је он луд, или да хоће да изиграва.

V

У својој соби по ручку, Петар је мислио. Велики бол испунио му је груди. Бојао се да није све ово обмана. Та и он је човек као и сви остали. Проћиће ово време и он ће бити, груб, без човечанских осећаја.

Анђа је ушла у његову собу. Весело му је пришла и рекла:

— Долазила ми је мајка. После подне ћу кући.

— Како?

— Ићићу, пустила ме госпођа.

— Па ћеш се вратити?

— Да.

Загрли га и пољуби, па весело настави:

— Донећу вам много цвећа.

Он је ћутао и гледао је, затим се снуждио. Зашто? Није знао. Пришла му је, опет га загрлила и питала:

— Шта ти је?

— Ништа.

— Ти си тужан.

— Пољуби ме.

Анђа му поче љубити косу што се лепрша изнад његовог чела, подиже је, измаче се и смејући се гледала му је у тужно лице и високо чело; затим га притиште на груди, и поче га љубити.

Велика се врата отворише, и док је звук једног пољупца у чело лебдео собом, на прагу се појави Петрова мати. Збуни се, затим викну:

— Анђо!

И Петар и Анђа скочише. Као укопани остали су на месту и нису знали шта да раде.

— Не можете више бити код мене. Можете ићи. Остављам вам два дана рока.

— Мамо!

— Срам те било!

Анђа изиђе из собе. Госпођа се врати у своју собу рекавши:

— Петре, то је неупутно од тебе.

И док су Петар у својој, а Анђа у својој соби плакали, госпођа је у својој соби рекла господину:

— Не бих је отпустила. Била је здрава. Петар се не би покварио, — али је незгодно кад сам их затекла. Наћићемо другу.

Јадна деца.

— Крај —

Јануара, 1910. год.
Београд.

СА ПОШТАНСКИХ КАРАТА

(преписао један писмоноша)

Ја карти: слика из старог завета

Анђео тера Адама и Еву из раја

Немој да тужиш, драга Ево, —
Нас опет воле Бог,
А ми ћемо једно у другом
Тражити раја свог.
И шта би у пустом рају?
Тек ка дрвета два!
Ми морамо *једно* бити
Ту нам је срећа сва.
Ти у мени, ја у теби
Имати раја свог, —
То је *награда* а не казна
Што нам је даде Бог.

Ето тако Адам Еву теши
А анђео се на то само смешни...

Ја карти игра се одоџе с мајком

Прва лутка детету
То је мајка детиња
А кад мајка не буде
Она му је светиња.

О ПЕДЕСЕТОГОДИШЊИЦИ

Д-р. ВЛАДАНА ЂОРЂЕВИЋА

Доктор Владан Ђорђевић од д-ра Вој. М. Суботића. Педесетогодишњица књижевнога рада 1860.—25. фебруара 1910. Са 9 слика. Београд, нова штампарија Саве Раденковића и брата 1910. Страна 164 велике шеснаестине.

Доиста, пишући о животу и педесетогодишњем раду *д-ра Владана Ђорђевића* није се могла написати мања књига од те, која носи горњи наслов. Управо, чудимо се вештини писчевој, како је на тако скученом простору могао да каже и исприча све, што је требало да се ма и у најопширнијим потезима забележи о *јубилеју*.

Не намеравамо да пишемо опширну биографију *Владанову*; јер за то немамо довољна простора у нашем листу. Али можемо учинити бар то, да из лепе и брижљиво написане и сређене књиге д-ра Суботића искинемо неколике листове и да их као какве изводе из целине прикажемо својим читаоцима.

Тако н. пр. о рођењу и детињству *Владановом* пише д-р Суботић ово:

„Кад се Владан родио, варош Београд простирала се од тврђаве до шанца, на коме су биле четири капије: Стамболска, Видинска, Варошка и Савска.

„Изван шанца и тих капија на њему су била раштркана турска гробља, чак до Теразија, садашње улице Краља Милана.

„Ко год је од Београђана хтео само да загради који плац изван шанца („шарампова") добијао је на тај плац тапију да је његова својина.

„Тако је и млади Хеџим Ђорђе, доцније санитетски поручник Ђорђе Ђорђевић, добио један плац у прећашњој Господској, а сада Бранковој улици, и то баш онај, на коме је данас кућа, у којој је сада Српска Краљевска Академија Наука и Уметности.

„На томе плацу, озидао је Хеџим Ђока себи кућу, 1842. године, па се онда оженио Маријом, сестром Томчета (Томе Леко), једног од првих болтација чаршије београдске.

„Лепа Маца" (тако су је звали њени сувременици), играла је, на Ваведење, 21. новембра 1844. год., ваздан у неким сватовима, а кад се с игранке вратила кући, родила је мушко дете.

„Кад је Хеџим Ђока отишао своме венчаноме куму, Кочи Герману, једном од тадашњих најугледнијих Београђана, да му јави да је добио кумче, и да га замоли да то кумче крсти, Коча се јако обрадовао, и ту ноћ, од радости, није могао заспати. Мислио је, како ће му име наденути. Узео је своје „књиге иницијеле", и сву ноћ их је претурао, да у њима нађе, како се звао најславнији лекар у старих Грка, јер је баш тим именом хтео да крсти сина Хеџима Ђоке, не би ли и он постао „дофтур".

„Пред зору тек нашао је, да се најславнији лекар у Старој Елади звао *Ипократис* и када је у цркви Св. Архистратига крштавао дете, па га је свештеник упитао какво име хоће да му надене, Коча Герман рече:

„ — Ипократ.

„ — Нема таквог свеца у православном календару — рече свештеник у чуду.

„ — Човек који је то име носио учинио је више добра роду људском него неколико туцета светаца.

„ — Добро. Кад је тако, нека буде твоја воља, газда Кочо. Крштајет сја раб Божји Ипократ!

„Кад су дете однели кући и казали како му је име, његова мајка, која се родила „преко", у Белој Цркви, само ухукну:

„ — Иј, тешко мени, какво је то име? Ја га не могу ни изговорити, а камо ли њиме тепати!

„Хеџим Ђока се задовољно смешкао. Њему, који је место докторских диплома имао само тироцинијум, из апотеке Мате Ивановића у Београду, и који је самоучки, у болницама, дотерао до лекарског помоћника, ласкало је, да му се син зове онако, како се звао најславнији лекар на свету.

„Не прође ни година дана, а у са-

дашњој палилулској касарни отворише *прву болницу српске војске*, у којој је и лекарски помоћник Ђорђе Ђорђевић добио стан, те је своју кућу издао под кирију г-ђи Шпачековици, за њену *прву женску школу*.

„Када је на Источном Врачару озидана *нова велика војна болница* (онде, где је сада трећа београдска гимназија), Хеђим Ђока пресели се у њу.

„И тако је мали Инокрај цело детињство провео у овим двема војним болницама.

„Другови су му били војници на стражи, играчке су му биле дрвене пушке, које су му дељати разводници страже болничке.

„Први пријатељ кога је стекао, био је потпоручник Владислав Вујовић (доцније државни саветник), ондашњи комесар војне болнице, који је детету често давао из „цајгхауза“ сувих шљива и јабука, те му заслађивао 200 дана строго православног поста у години.

„Прве игре детиње биле су: игране војника. Мали Инократ са Јовом Несторовићем (сада држ. саветником) и осталом децом из комшилука, играли су иза болнице по ваздан војника. Када би нашли тадашњи једини виши официри српске војске, Милосав Јокић и Радисав Николић, мали Инократ командовао је својој трупи „предпрси!“, и са свим озбиљно излазио је на рапорт, и ова два симпатична официра примала су његов рапорт „са свим озбиљно“ и продужаваху своју шетњу.

„Отуда је никла истинска љубав према српској војсци, којом се одликовао Д-р. Владан Ђорђевић целог свог живота.

СКОЛЈЕ: ДВОРАЦ ЦАРА ДУШАНА
и један део улице крај Вардара

„Кад је дете дорасло до школе, одведоше га у ону авлију до Саборне Цркве, где је сада једна од палата београдских основних школа. Онда су у тој авлији биле две школе: лево у већој згради, у којој је било и прво београдско „читалиште“, беше српска, а десно у мањој кући, беше грчка основна школа. Онда су се грчке школе ширише чак до Сент-Андрије иза Будима; онда су многа српска деца најпре ишла у грчку школу, па после у српску (Доситије

Обрадовић, Илија Гарашанин, Симић, Петронијевић) Онда је грчки језик још био међународни језик на балканском полуострву. За то и малог Ипократа, и ако му је матерњи језик био српски, дадоше најпре у грчку школу. Али није дуго у њој остао. Једнога дана (била му је тада седма година), одведоше га из школе кући; јер му је мајка умрла, после порођаја. На скоро за тим његов отац поднесе оставку на службу, па са својом породицом и са својим братом Никодимом Ђорђевићем апотекарем, оде у Сарајево, где су њих двојица отворили *прву модерну апотеку у Босни.*

СЕЛОЉЕ: ПРОДАЈА ГРОЖЂА НА ТРГУ

„У Сарајеву је тада био српски учитељ високообразовани *Александар Шушкаловић*, један од онда ретких српских патриота, који је оставио своје другове у Београду, да праве чиновничку каријеру, а он је отишао у Сарајево, да буде учитељ основне школе. У ту његову школу дошао је и мали Ипократ, са својим друговима и парњацима Константиновић Хаџи-Ристићем, Бесаровићем, Јевтановићем и Деспићем. Шушкаловић је умео да пробуди у тој деци не само љубав према српској књизи, него и љубав према свему што је *српско*. Кад се после три године мали Ипократ врати у Београд (умрла му је сестра Милева, и за то се његов отац разортачио с братом и врати у Србију, где је одмах поново примљен за помоћника у војној болници), и кад је у гимназији положио пријемни испит, њега су одмах примили у *други* разред гимназије. Тако га је добро спремио Александар Шушкаловић . . .

* * *

„Ипократ је кроз целу гимназију, која је онда имала седам разреда, био друг с Алексом Јовановићем, Александром Симоновићем, Владимиром Угричићем, Драгишом Станојевићем, Драгутином Поповићем (из Синошевића), Илијом Јечменићем, Јованом Несторовићем, Јованом Предићем, Лазом Докићем, Михаилом Срећковићем, Павлом Ј. Шафариком и т. д. Најтешње пријатељство везивало га је са Драгишом Станојевићем. Њих двојица тражили су друштво старијих од себе, као што беху Коста Поповић из Јежевице, Коста (Стојан) Новаковић, Чеда Мијатовић. *Ови старији другови утицали су врло много на умни разви-*

так млађих. Поповић и Новаковић становали су у Никетићевој кући на Калемегдану, први као иностранац у самој кући, а Новаковић, који је живео од „благодејанија“ и савијања „Видов дана“ (3 пут у недељи по цванцик зараде), становао је у једном собичку у авлији. Тај собичак, на коме није било никакве браве, него само једна реза, прозвали су поменути ђаци „*Републиком*“, за то, што су могли у њу ући кад год су хтели, па био Новаковић дома или не. Само за време испита била је на вратима тог собичка цедуља: „Молим другове да ме оставе да учим за испит“. Изван тога времена „република“ је била центар онога кола гимназиста, будућих српских књижевника и научника. Ту се ревеном кувао чај и кава и куповале лојане свеће за осветљење „књижевних седница“, на којима су читали: Новаковић своје прве чланке и расправе о дебедом и танком јеру и о јоти, Драгиша Станојевић и Мих. (доцније Радмило) Лазаревић своје лирске и епске песме, Инократ Ђорђевић своје прве приповетке и новеле. Коста Поповић је био строги судија. Ко обећа за прву наредну седницу донети толико песама или других „сочињенија“, па не одржи реч, томе само Коста из Жежевице рекне: „Непостојан!“ Горе му осуде није требало. Ако на пр. Инократ донесе некакву приповетку „Пустињак“ (нета болест, од које је патио и Доситије, док га онај паметни игуман из Шумадије није налечио), Новаковић напише два пут већу критику на ту приповетку, у којој исцепа „сочињење“ на паранпарче.

„У тој калемегданској књижевној „републици“, спремали су се ови ђаци за књижевнике...

О томе, како је *Инократ Ђорђевић* прекрштен у *Владана*, пише Др. Суботић свако:

„Кад је Инократ свршио и седми (онда последњи) разред гимназије, и дошао да се упише у *правни* факултет Лицеја, 1862/63. школске године, па је поднео школску сведоџбу: „да је Инократ Ђорђевић с *одличним успехом* свршио гимназију“, тадањи декан, Ђура Даничић, почео је с њиме, овакав разговор:

„ — Ја бих вам предложио, да ово грчко име замените каквим српским именом.

„ — Зар то може да буде? — зачуди се ђак — за то треба одобрење г. попечитеља внутрених дјела, а ја и не видим за што бих мењао име?

„ — Само за мењање презимена треба одобрење г. министра. Прво име може се променути без ичијег одобрења; ви знате да смо Јаничија Кујунџића прекрстили у Милана, Косту Новаковића у Стојана, Михаила Лазаревића у Радмила. И ви сте из тога кола младих књижевника. Ружно би било да ви један задржите то необично туђинско име. За то вам ја предлажем, да вас заведем оним именом, којим потписујете ваше књижевне радове у „Даници“.

„И тако је Ђура Даничић, кум и ментор читавог овог покољења, Инократа прекрстио у *Владана* Ђорђевића.

(настаће се)

ИЗ „УСПОМЕНА“

Rien ne nous rend si grands qu'une grande douleur
Alfred de Musset.

I

Прича о цвету.

Заносан, мирисав цвет...
Растао је у мојој башти, заливан мојом руком
Дивно сам му се. Али —
Дошао је дан — дан, који ме је занео својим болним јауком. Дочекао сам га снажна срца и испраћам га оком без суза.

СПРЕМЕ ЗА УДАВАЧЕ И ДЕВЕРЕ
у највећем избору препоручује
ГАЛАНТЕРИСКА и МОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА — БЕОГРАД

Други неки узе у окриље мој цвет, запахну га својом милошћом, занесе га својом ласком. И он је тихо за мене венуо.

Хтео сам плакати. Али данас, горд сам у своме болу. Моћно, својом руком, свој заносни цвет пресађујем у туђ врт.

Ветар ће једног дана дунути празном алејом. Њега неће ту бити. Можда ћу плакати у прве пролећне звездане ноћи.

Али ће исти ветар донети истом месту други неки цвет. Он ће бити илузија прошлости, али и стварност тадашњости.

Р.

Опроштај.

Рекао сам, не знам кад:

„Буди срећна и знај да сам те волео. Волећу те. Зашто не? Ти ниси крива.

„Срце је твоје другог хтело, твоме се оку други свидео. Зар имам права да тражим ма шта од тебе? Ти ниси крива.

„Бићеш лепа слика из моје прошлости, коју ћу заливати сузама.

„Можда ће се моје сузе и твоја слика боље разумети. Ти нећеш, не смеш плакати. Ја морам. Ја сам крив.

„Пусти нек ветар раздува све лепе илузије. Заборави ме. Живот тако хоће.

„Буди срећна и знај да сам те волео."

Рекао сам. Били смо сами. Ноћ је била мрачна. Још чујем свој пригушени глас, пиштање ветра, гледам је како ћути.

Р.

ПОЗОРИШТЕ

Змај.

Не знам шта је управо руководило Управу да даје ово Змајево вече? Жил Леметр се у својим „Савременицима" бунио против давања Иговог вечера, којом је приликом био даван „Руј-Блаз", против В. Ига, који је створио читаву драмску литературу, који је био тако знаменит својим радом у позоришту, и због кога се доба у позоришту док је он писао трагедије с правом може назвати његово доба у позоришној историји, а код нас се дају драмске вечери човека, за кога се може рећи, да у опште ни е ништа написао од драмских дела. Његов Шаран не може се ни поредити са Трифковићевом најслабијом комедијом, а Трифковићево вече још није ни у програму.

Шта је то требало Управи? Ваљда је хтела да нам изнесе лепо рецитовање Змајевих „Увеока"? То може Управи служити само као смешна страна њеног рада: то је журба да се попуни празнина времена, у недостатку подобнијег материјала.

Г. Ј. Максимовић као и увек, говорио је у врло симпатичном тону. И ако не научен, а оно занимљивије и потпуније, него што је то чинио један његов претходник.

Г. С. Тодоровић нежно и фино рецитовао је најлепше Змајеве стихове, те је зато ова тачка била најбоља.

Г. Ст. Бинички је недостојан да се у опште спомене. Зар је смео онако изићи један музичар, композитор, па ако не то, оно бар обичан капелник. Није то за њега. Може он другоме дати упутства као добро образован музичар, али своју глумачку, рецитаторску умешност може да остави самом себи, да ужива у својој соби.

О „Три Хајдука" нема смисла да говоримо. Прошла Управа их је марљивије давала. У песми се вели:

„У по бурне, црне ноћи".

А камо, шта је било од те бурне црне ноћи. Боље је било и ову песму рецитовати, — не би јој се бар смејали, и вређали успомену човека, који то не заслужује.

„Шаран" је испао на опште задовољство. Г. И. Станојевић нашао се у својој улози, дао јој је погодан тон, и играо је с пуно, с пуно воље. Г-ђа Павловићка ни уколико не уступа срдачности извођења своје улоге. Марљивост у извођењу осталих епизодних улога (г Сланкаменац), које су у осталом биле лаке, мора се похвалити.

Нисмо били ради да ма и најмање нападамо Змаја. Змај се ни сам не би љутно што га овим бранимо: он није био драматичар. Могло се у Змајеву част приредити какво интимније књижевно матине, или велика народна прослава, али све то нагласити: „Змају као песнику, а никако као драматичару".

Овако се само брукамо.

Десиг.

„Ревизор"
од Н. В. Гоголя

Кад је Гоголь написао „Ревизора," он га је још у рукопису дао на прочитање једном свом добром пријатељу и чувеном песнику. Пријатељ је читао „Ревизор" не склапајући уста од смеха, а Гоголь се само угризао, одиео дело кући и брисао шаљиве сцене. Зар је он то писао ради смеха? Не, то не сме ићи тако пред публику. Он је није хтео насмејати него васпитати. А многи наши глумци, рекло би се, не знају то, кад, као што је то случај и са другим руским комадима (н. пр. „На Дну" од Горког) стално траже сцене што ефектније за смех. Оне сцене где је Гоголь дао израза смеху истицане су често толико, да се губило из вида оно што је главно.

Али ипак су наши стари глумци умели затишкати смех веселог детета претварајући га у смех болног сарказма.

Такав је г. Тодоровић. Он је можда једини наш глумац који увек полази од речи;

Човек сам себи никад није смешан и никад није свесан своје трагикомичности. То је човек који је својој малој улози био стално коректан.

Г. И. Станојевић је био исто тако озбиљан и није тражио ефекте за смех, ма да је по каткад попуштао својој навици и ради смеха упропастио по коју сцену.

Г. Богић, иначе врло симпатичан, у покретима имао је још нечег касарнског. Симпатичан дочек и венци као да су га мало збунили.

Г. Шапоњић је показао, да наде полагане на њега нису неосноване. Он стално напредује и што је главно у његовој игри има све мање једноликости што обично није случај код младих.

Тај случај већ није са г. Поповићем. Бојати се, да не постане једноличк. То се нашим глумцима нарочито свиђа.

Остали су дали добру слику, али у појединим сценама било је неразумевања, као што смо већ напред истакли. Ипак је цео комад показао да глумци лагано почињу разумевати Русе.

Само се чудимо чашто је било потребно да сеоски племићи излазе у оделу лакеја? и иначе да сва неспретни М. Петровић је у овом оделу био што год хоћете само не племић.

Мајо

ОМЛАДИНА

Ђачке дружине

Свуда се ради, па је и омладина осетила да је једини услов за успех рад. Омладина је увидела да је наше друштво труло, покварено, да мало ко њима свој задатак у друштву, и са истом вољом са којом поједини њихови старији раде на уређењу друштва, раде у истом правцу и образују себе и околину за борбу са покваренима. Ђачке дружине нису више само наивни зборови младежи за певање и смејање. Не. То су прави клубови реорганизатора, рушитеља свега што је старо а покварено, то су културне лиге у правом смислу те речи.

Један већи збор ту скоро држан је у II. гимназији. То је био састанак свих дружина осим женске гимназије, која је овом приликом морала изостати због непојамних околности.

На дневном реду, поред Гојевца („Надин" песник), Младеновића („Јаворов" песник) и Маговчевића („Јаворов" песник) који су били симпатични загрејао нас је Б. Ј. Продановић револуционарном појезијом („Карапићев" песник) и својом стварном и дубоком песничком скицом Ђ. Тасић „Моја песма" („Јаворов песник"). Нарочито морамо истаћи прави пе-

ЦИГАНЧИЋИ ПРЕД ЧЕРГОМ

снички и песничку стрчки дар Ђ. Тасића, који је од свих.

М. Бојић („Реалкин" песник и филозоф) који је неком чудноватом говорничком вештином држао свој рад „Ситничарење" успео се изнад о талих, и показао напредну духовитост, брзо размишљање и фино изражавање. Његова критичко филозофска расправа „Ситничарење" нова је ракетла у радовима наших дружина. М. Богдановић („Карапићев") озбиљан и концизан, објективан критичар, дао је лепу расправу „Наш роман." Његова озбиљност довољна је карактеристика која га одваја од обичних. Ст. Станојевић „Реалкин" реформатор) написао је социјалну расправу „Дружина као слободна школа" доста револуционарно али и с доста реалности. Вредно је споменути В. Пуљевића („Надин" филозоф) који је, како нам се чини, успео расправом о Доситеју, као филозофу.

Видак.

Матурантско Удружење

Матурантско Удружење врло је симпатична корпорација. За кратко време својим концертима задобило је симпатије публике. Као лу-

*) „Нада" је дружина I. Београдске Гимназије, „Карапић" II. Б. Гим., „Јавор" III. Б. Гимн. и „Реалка" Београдске Реалке."

фризура за бал и салонску забаву

Изглед фризуре у профилу

бимци на концертном делу последњег концерта сматрају се г. г. М. Мајсторовић, Р. Данић, Д. Витасова и Л. Миловановићева као глумци, Бр. Недељковић као певач, С. Стаковић као флаутиста.

На последњем концерту који је био 4. фебруара, „Смешне прецнозе" од Молијера изведене су у појединим деловима уметнички. Г. г. Мајсторовић (Горжибус) и Данић (од Маскарила) били су готово уметници. Г. Данић је имао тежу улогу за њега, те је г. Мајсторовић био бољи. Г-ца Витасова је много напредовала од првог концерта, а г-ца Л. Миловановићева која се на првом концерту није чула, овом је приликом просто бриљирала слободношћу кретања. Обе су јако задовољиле публику. Г. Златановић је могао узети одмереније тон. Г-ца Нешићева и г. Јовановић имају талента.

Г. Бр. Недељковић — тенориста — доста пријатним гласом отпевао је на опште задовољство „Miserere" из Вердијевог „Трубадура". Г. С. Стаковић и овом приликом задивио је публику својом музичком образованошћу, разуме се према својим годинама, прецизним извођењем „Великога сола" I став, од Кулау. Нежне груди онако дугу стваг извеле су до краја без и најмање малаксалости.

Хорови су били добро спремљени, боље но раније, али није било ипак без „киксева" („Цвеће Цафнало" — дует сопран и алт из XII руковета од Мокрањца). Г. Х. Маржинец као хоровођа заслужује сваку похвалу.

Надамо се да је и материјалних користи било, кад је концерат био онако посећен. Није се могло слободно кретати.

Било је много лепих госпођица, мало г-ђа мамица — које у осталом нису ни биле потребне. Свет је млад, — може се и без њих забављати.

Student.

Разне белешке

Уговор код Нормана

Сељаци у Нормандији чувени су као врло смотрени и лукави. Тако прича познати д-р. Ронзар, који је ту скоро преминуо у Руану, како му је једном приликом један сељак жестоко надвадио

Жена тога сељака беше јако оболела и сељак пођоше по доктора. Ронзар дође, прегледа болесницу и преписа лек. Дојући рецепт спуштеном мужу, доктор ће рећи:

Болест је врло озбиљна и доста ће ме труда стати. Имаш ли новаца?

— Али драги докторе. Ето онде на пећи спремио сам пет наполеона. То је твоје, па или ми излечно жену или је отерао у гроб.

Сељанка умре после двадесет дана лечења и лекар потражи сто динара, што му је сељак обећао.

— Ама, драги докторе, опрости, али јеси ли ми отерао жену у гроб? — запита ожалошћени удовац.

Изглед задњег дела фризуре

— Којешта, Баш сам се трудио да је спасем.
— Добро, добро. Нисам хтео да те вређам. Али... јеси ли ми тачно излечио жену?
— На жалост нисам.
— Лепо, право, нити си је отерао у гроб, нити си је излечио, и сад, према нашој погодби, немаш права ни на какву награду.

И би тако. Кад год би после човек запитао др. Ронзаја, зашто није тужио сељака за награду, он би само слегнуо раменима и рекао:
— Хе, мој сокол, рекао, бих да ви још не познајете нормавске сељаке.

НАШЕ СЛИКЕ

Историк Љубомир Ковачевић. — Љубомир Ковачевић припада оној малобројној колу српских научника, који су сав свој век, потпуном преданошћу, посветили науци. Ковачевићеве историске студије и његова истраживања по тамној повесничкој прошлости нашега племена допринела су веома много сазнању милине и сузбијању лажи и заблуда. То му је створило имена и гласа не само међу нама, него и у целоме просвећеноме свету.

Наше модне слике

Савремена балска хаљина

Најновија пролетња хаљина, фазон „Директоар.“

Могу се добити у модној радњи НАТАЛИЈЕ МЕСАРОШ на Теразијама.

Костим за шетњу и за посете
Шешир по најновијој моди. Први је филцан, украшен тилом, а други је сламњи, украшен тилом и перјем.

где се води рачун о свакоме озбиљноме и савесноме трудбенику на пољу науке. У нас је Ковачевићу као заслужноме научнику указано јавно признање тиме, што је још пре много година изабран за члана Краљ. Српске Академије Наука и што је одликован и чашћу, да буде министар просвете.

Аскит председник енглеског кабинета. — После избора, који су испали не баш најповољније по либерални кабинет Аскитов уверени смо да ће интересовати наше читаоце, да виде како изгледа тај енглески државник, који је већ једном спасао енглеску либералну странку од расула и коме као да је суђено да је опет спасана, спасе и одржи у власти. — Слика нама представља Аскита са свој'ом женом на одмору у француској ривијери.

Бежичин телеграф и телефон. — И наша војска, по примеру великих европских во'сака, набавила је Маркониjеве апарате за телеграфисање и телефонирање без жица. Слике наше на странама 117 и 120. нашега листа представљају:

1. слика „моторна кола" у којима машина производи електрику. У другим истим таквим колима су апарати за телеграфисање. Та двоја кола, моторна и апаратна везана су једна са другим; слика 2. (страна 117.) и слика 3. (страна 120.) представљају тренутак, кад се припреме чине и кад су већ учињене за телеграфисање; а слика 4. (страна 120.) представља Краља Петра, који присуствује телеграфисању и телефонисању помоћу бежичних апарата. Пробе, које су чињене, испале су на потпуно задовољство и Краљево и стручних руководаца бежичним апаратима. И тако наша војска има још једну солидну тековину.

ШТАМПАРСКЕ ГРЕШКЕ

У броју 6-ом, покрале су се ове грешке:

На страни	86.	ред	4.	стоји	лишће	а треба	лишћа
„	„	100.	„	5.	„ светим	„	„ свелим
„	„	100.	„	8.	„ угуши	„	„ угушим
„	„	100.	„	13.	„ падам	„	„ падах
„	„	100.	„	18.	„ свештала	„	овештала
„	„	100.	„	18.	„ отара	„	старз
„	„	100.	„	25.	„ утрошно	„	истрошио
„	„	100.	„	25.	„ силе	„	силе,
„	„	100.	„	28.	„ скромно.	„	скромно:

На страни 100. II-ги стубац, ред осми, у чланку М. Ђ. Глишић, стоји Јована, а треба Гавана.

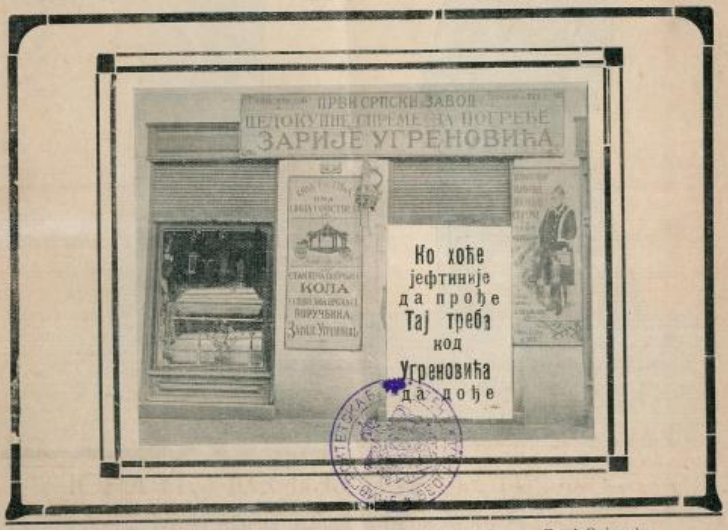

Издавачи: **Видаковић и Комп.** Ломина ул. 57 — Штамп. Љ. Ј. Бојовића

ПРВА СРПСКА ЕЛЕКТРИЧНА ФАБРИКА
ЗА
ПРЖЕЊЕ И МЛЕВЕЊЕ КАФЕ

ФАБРИКА ЗА ПРЖЕЊЕ И МЛЕВЕЊЕ КАФЕ

Скопљанска ул. бр. 16
II; II;
на унутрашњости кат се картом обилази, могу добити поузком најмање 5 кгр: фино млевене кафе

У СОПСТВЕНОЈ ЗГРАДИ

Мала зарада велики обрт

Скопљанска ул. број 16
II; II;
на количине преко 5 килограма франко поштарине добију и знатан рабат

У Београду по жељи носим робу у стан, без икакве награде за донос робе

КОНКУРЕНЦИЈА ИСКЉУЧЕНА

Имам на стоваришту машина о млевење кафе разне величине

Јављам п. пријатељима, познаницима и потрошачима да сам монтирао у Београду за сада најусавршенију и најпрактичнију „аутомат" машину за пеције и млевење кафе.

Машина је награђена на највећим светским изложбама, првим наградама а прва и једина је за сада у Србији, с тога скрећем пажњу свакоме, да не бар за сада само код мене моћи добити чисте пржене каве ма које врсте, као и фино млевене, која мора имати најбољи укус и одличан мирис.

Тражим свуда честите продавце, којима је у изгледу лака и необично обилата зарада.

Поруџбине вршим тачно, солидно и ваома брзо, о чему се сваки може уверити.

На захтев п. потрошача набавио сам и могу их услужити свежим сурогатима и додацима за каву, на које сам нарочито обратио пажњу.

Уз фабрику је и одлично снабдевена колонијално-бакалска радња, са ценама минималним, те сам у могућности да своје п. потрошаче задовољим како избором, тако квалитетом и малим ценама. Конкуренција је искључена.

Сава Ђорђевић „Јерменин"
бив. закупац „Тамиса" до „Два Сокола"

6,6 2—

НОВИТЕТ ЗА СРБИЈУ И БЕОГРАД

ФОТОГРАФИ Живковић и Антонијевић чији се атеље налази у Коларчевој ул. бр. 5 где је дрогерија „Гуслара" врше снимања у свако доба дана, без обзира на лепо или непогодно време.

Скимања брши и коју, само за то балу јавити ранује

Снимања тачна, израда лепа, цена умерена

АНТОНА КЕЛНЕРА
Београд, Зелени Венац, бр. 4.

Први српски завод за парно чишћење и хемиско фарбање одела

ОСНОВАНО 1872. ГОД.

Прима све врсте штофова, мушка и женска одела на фарбање и чишћење, све постаје као ново.

Цене су солидне, услуга брза.

1—10

СРПСКИ УГАЉ БОЉИ ОД СТРАНОГ
ЗА ДОМАЋУ УПОТРЕБУ И ЗА ИНДУСТРИЈУ НА СВАКУ КОЛИЧИНУ И НАЈЈЕФТИНИЈЕ
КОД СРПСКЕ УГЉАРСКЕ КОМПАНИЈЕ
Карађорђева улица 47. — Телефон бр. 832.

Србија

ПРВО СРПСКО ДРУШТВО ЗА ОСИГУРАЊЕ

Основано 1906. у Београду Основано 1906.

угао Кн. Михаилове и Краља Петра улице

Основни акциски капитал 1,00.000 дин. у злату

Стање на дан 31. децембра, 1909. год. износило је:

Осигурани капитал живота дин. 5,712600 Осигурани капитал пожара дин. 31,751.562

Друштво „Србија" врши под веома повољним погодбама ова осигурања:

1. У Одељењу Живота: Осигурање људскога живота на неограничене суме по разним комбинацијама, — а тако исто осигурање мираза женској и капитала мушкој деци.

2. У Одељењу Пожара: Осигурање свих грађевина, индустриских предузећа трговачке робе и покућанства

3. У Одељењу за Народно Осигурање: Осигурање чиновника, радника, привредника, занатлија и свих осталих јавних посленика, без лекарског прегледа, а са осигураним капиталом највише до 600 дин. Уплате се наплаћују месечно 1—5 дин. код самих осигураника. У ово осигурање примају се само здрава лица, мушког и женског пола, од 20 до 55 год. живота, а сви са учешћем у чистом добитку.

Полисе живота, према решењу министра војног Ф.А № 1830, примају се у кауцију при женидби г г. официра.

Полисе Пожара, прима Управа Фондова у гаранцију при давању зајмова на хипотеке.

Поред тога Друштво „Србија" увело је и ПОРОДИЧНО ОСИГУРАЊЕ (са учешћем и без учешћа у чистом добитку)

По овој врсти осигурања исплаћује се осигурани капитал по истеку уговореног рока. Али, ако би осигурано лице умрло пре тога рока, плаћање даљих премија престаје а Друштво исплаћује:

Одмах, 10% од осигураног капитала на име посмртнине;

Сваке даље године, па све до истека уговореног рока, такође по 10 од сто од осигураног капитала на име пензије; и

Цео уговорени капитал, кад осигурани рок протекне.

Сва ближа обавештења даје бесплатно

35—45

Друштвена Управа.

НОВО: ТУРИСТЕН САЛАМЕ

КОБАСИЧАРСКА РАДЊА

ДРАГУТИНА ЛАЗАРЕВИЋА

Коларчева ул. бр. 13

Препоручује своју робу као: **саламе на сопствене фабрике** које се сматрају, да су за сад у Србији најбоље; **суве шунке, разне кобасице; суво месо, маст и сву осталу кобасичарску робу.**

НОВО: ТУРИСТЕН САЛАМЕ

на кило 8 динара, а на више цена јевтинија

4—5

НОВО: ТУРИСТЕН САЛАМЕ

Телефон 262 Телефон 262

Једино и главно стовариште свих израђевина

ФАБРИКА — ГОЂЕВАЦ

НАЈВЕЋЕ СТОВАРИШТЕ

ГОТОВОГ НАМЕШТАЈА

израђује све тапетарске радове и декорације

Тапетарска радња

БОРШОДИ и МИЋОВИЋ

Краља Петра ул. број 13 преко од „Народне Банке"

6—10

Београд, 28. фебруара, 1910. Година III. Бр. 8.

ЧЕДО

ИЛУСТРОВАНИ СЕДМИЧНИ ЗАБАВНИК

Власник и уредник: Стева Л. Видаковић

Уредништво је у Дечанској улици бр. 37.

МЕЂУНАРОДНА АГЕНТУРА

ФРАЊЕ ФИШЕРА и Комп.

БЕОГРАД

Краљ Миланова улица 44.

Препоручује пошт. господи трговцима, занатлијама и приватнима своје посредништво:

Трговцима за набавку мануфактурске, гвожђарске, стакларске и ниришерске робе, а нарочито оне за бањску сезону.

Занатлијама за набавку алата и материјала сваке врсте.

Приватнима за набавку возова, намештаја, декорација и т. д.

Сву робу набавља из првих светских фабрика у Енглеској, Француској Америци, Италији, Шведској, Немачкој и Аустро-Угарској.

За наше руде и све остале производе земаљске налази стране пијаце.

На сва питања даје обратном поштом исцрпне одговоре.

ХОТЕЛ АЛБАНИЈ

Српска кућна без конкуренције

точи се вино бело и црно

СМЕДЕРЕВСКО

СТАНОВИ ЗА ПУТНИКЕ

ХОТЕЛ АЛБАНИЈ

ХОТЕЛ АЛБАНИЈ

ХОТЕЛ АЛБАНИЈ

спашће и дојенчад без млека

PURGEN

Идеално средство за чишћење. Свака пастила има жиг PURGEN. Друге су имитације. Једино средство од ватора. Има у свима апотекама

Achetez les

Soieries Suisses

Demandez les échantillons de nos Soieries Nouveautés de printemps et d'été pour robes et blouses:

Diagonale, Crepon, Surah, Moire, Crepe de Chine, Foulards, Mousseline 120 cm de large à partir de fr. 1.25 le mètre, en noir, blanc et couleur ainsi que les blouses et robes brodées en batiste, laine, toile et soie.

Nous vendons nos soies garanties solides, directement aux particuliers et franco de port à domicile.

Schwolzer & Co., Lucerne (Suisse)

Exportation de Soieries

Србија

ПРВО СРПСКО ДРУШТВО ЗА ОСИГУРАЊЕ

Основано 1906. у Београду Основано 1906.

угао Кн. Михаилове и Краља Петра улице

Основни акциски капитал 1,00.000 дин. у злату

Стање на дан 31. децембра, 1909. год. износило је:

Осигурани капитал живота дин. 5,712600 **Осигурани капитал пожара дин. 31,751.562**

Друштво „Србија" врши под веома повољним погодбама ова осигурања:

1. У Одељењу Живота: Осигурање људскога живота на неограничене суме по разним комбинацијама, — а тако исто осигурање мираза женској и капитала мушкој деци.

2. У Одељењу Пожара: Осигурање свих грађевина, индустриских предузећа трговачке робе и покућанства

3. У Одељењу за Народно Осигурање: Осигурање чиновника, радника, приредника, занатлија и свих осталих јавних посленика, без лекарског прегледа, а са осигураним капиталом највише до 600 дин. Уплате се наплаћују месечно 1—5 дин. код самих о с и г у р а н и к а. У ово осигурање примају се само з д р а в а л и ц а, мушког и женског пола, од 20 до 55 год. живота, а сви са учешћем у чистом добитку.

Полисе живота, према решењу министра војног Ф А № 1880, примају се у кауцију при женидби г г. официра.

Полисе Пожара, прима Управа Фондова у гаранцију при давању зајмова на хипотеке.

Поред тога Друштво „Србија" увело је и ПОРОДИЧНО ОСИГУРАЊЕ (са учешћем и без учешћа у чистом добитку)

По овој врсти осигурања исплаћује се осигурани капитал по истеку уговореног рока. Али, ако би осигурано лице умрло пре тога рока, плаћање даљих премија престаје а Друштво исплаћује:

О д м а х, 10% од осигураног капитала н а и м е п о с м р т н и н е;

С в а к е д а љ е г о д и н е, па све до истека уговореног рока, такође по 10 од сто од осигураног капитала на име пензије; и

Цео уговорени капитал, кад осигурани рок протекне.

Сва ближа обавештења даје б е с п л а т н о

35—45

Друштвена Управа.

Телефон 262 Телефон 262

Једино и главно стовариште свих израђевина

ФАБРИКА — ГОЂЕВАЦ

НАЈВЕЋЕ СТОВАРИШТЕ

ГОТОВОГ НАМЕШТАЈА

израђује све тапетарске радове и декорације

Тапетарска радња

БОРШОДИН МИЋОВИЋ

Краља Петра ул. број 13 преко од „Народне Банке"

7—10

КРОЈАЧКА РАДЊА

ЖИВОЈИНА ВЕСОВИЋА

— НА ТЕРАЗИЈАМА —

добила је велики и врло леп избор штофова за пролетњу и летњу сезону у најмодернијим бојама, сако, жакета, герок одела.

Нарочиту пак пажњу скреће п. г. на јединствено леп избор врскапута и пантalона у разним пругама, као и прслука у боји, штофаних и сомотских.

Роба је чисто енглеског порекла, а најбољег квалитета. Најмодернија израда, цена строго содидна.

С поштовањем

Живојин Весовић,

кројач.

Сликар

ПАЈА ЈОВАНОВИЋ

Члан Крал. Срп. Академије Наука

ЗНАМЕНИТИ И ЗАСЛУЖНИ СРБИ

У ПРОШЛОСТИ И САДАШЊОСТИ

БЕОГРАД
28. фебруара 1910.

НЕДЕЉА

ИЛУСТРОВАН НЕДЕЉНИ ЗАБАВНИК

ГОД. III. БРОЈ 8

Власник и уредник Стева П. Видаковић

Уредништво је у Ломиној ул. бр. 57.

ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА

За *Србију*: На годину 18 динара; на пола године 9 дин.; на четврт године 4·50 дин.; на 2 месеца 3 динара; месечно 1·50 дин. *За Аустро-Угарску*: На годину 20 круна; на пола године 10 круна; на четврт године 5 круна. *За све остале земље*: На годину 24 франка; на пола године 12 франака; на четврт године 6 франака.

ПОСЛЕ ТРИ ГОДИНЕ

— Р. М. Весник —

Милан, студент, после трогодишњег сталног бављења у Београду, хитао је своме месту рођења. Пошто се пуних

Пун најлепших успомена из доба од пре три године, из доба, кад је као безбрижни свршени матурант проводио све време, правећи са својим друштвом досетке на свој и тућ рачун, он је наставио сад даље да се сећа, од оног

Ћиџево код села Реснника
На 11 километру железничком од Београда
(Вожња чамцима по вештачком језеру)

7 часова возио железницом, седе на погођене каруце и крену се насипом, који га је водио у његове крајеве...

места, где се зауставио сишавши са железнице.

Сећао се дивног парка, лепих, жи-

вих и безазлених маловарошких девојака; њиховог пригушеног кикота и подгуркивања, кад је једног дана дошла у варош и начелникова ћерка са школовања из Београда и почела се с њим стално дружити. Јест! Он види како провирују преко дана кроз тарабе да би их виделе како се шетају. Чује врисак, здраво смејање, кад би их он спазио како се прикрадају уз тарабу. Сећа се непрестаног шетања у вече поред оног клупе, где би он са својим друштвом седео.

Па онда купање, пецање рибе, лутање поред пешчане моравске обале, пљескање каменом по води, задиркивање са сељанчицама, јахање коња, прављење серенада, узбуњивање вароши лажним гласовима, пуним досетке... Све му је то изишло пред очи.

Сетно се оног вечера, оног дивног јулског вечера, кад су липе заносније мирисале но икада, кад је ноћ дрхтала под плаветнилом звезданог свода, а кад је кроз тишину малога идиличнога парка звонила тихо песма за песмом. Другари и другарице, све школски другови, мало али тако погођено и пријатно друштво беснело је од неког унутрашњег одушевљења... Сећа се оне последње песме тога вечера:

„Јесен стиже, дуњо моја,
„Јесен рана...

— — — — — — — — —

и у заносу поче певати последњу строфу

„Младост прође, дуњо моја,
„Младост рана!
„Од јесени, до јесени,
„Све се село већ ижени,
„Дуњо моја, бежи к мени,
„Не варај јарана!...

И по том, као да се опет врати у ту исту ноћ. Видео је себе како је допратио начелникову ћерку до врата дворишта, први пут је загрлио, пољубио и побегао...

Окретао се... да би је опет видео. Учинило му се да држи њену руку у својој — будалаштина. Од свега тога нема ништа...

Желео је да је још једном види, али, узаман! Она је далеко, тамо, у Бечу, на вишем школовању. Хтео је да плаче. Али се трже. Отвори писмо очево и прочита га опет цело, а нарочито оно место:

„Већ три године ниси долазио. Сви смо те жељни. Мати чезне. Другови ће ти јамачно доћи као и раније, твоје старо друштво.

„Истина, твој је отац стар, мати са свим оронула, ред би био да их мало одменеш у послу, али — гледаћемо кроз прсте.

„Пожури се, — сви те очекујемо. Мати те је молила, пошто је болесна, да дођеш да би те што дуже гледала. Ја јој се смејем.

Твој тата."

II

После дужег путовања стигао је. Млађа браћа и сестре, петоро на број, истрчаше на поље, само најстарија сестра и отац били су око мајке. Пољубише се с њим, и сузних очију повеше га мајци. У соби су биле неке чиновничке жене, које он није познавао, — чиновници се мењају, па је дивно чудо како је и његов отац већ шест година у том месту! — и њуориле око кревета. Он притрча мајци, она се подиже, и плачући од радости, пољуби га.

— Већ си ми обркатио...

— Збиља, мамо!

— Маторко мој!.

— Где је тата?

— Матори магарац... Заборавио оца, прво мајци, промуца стари из буџака.

Милан му притрча и пољуби га у руку. . .

Настало је престављање. И најзад, сви су се разишли и остали само своји.

Мати га је дозвала к себи. Он је сео на малу столицу поред њене главе, метнуо је руку на њено бледо и ладно чело, и гледао је у очи, које су слабо сијале. Кашаљ се био утишао, али је она осећала огромну малаксалост.

— Што да ти кријем? Неколико сам ти пута чедо моје, умирала... Сви чекају и ја чекам... Заустављала сам душу и Бога молила да доживим само да

те још једном видим... Богдане, дај ми воде... опет ме гуши...

Стари донесе.

— Ил'не. Дај ми лимуна... крпе... крпе ладне... Опет глава...

После дуже паузе опет је почела бунцати и падати у агонију.

Око четири часа изјутра, пре рађања сунца, добила је грчеве, притајила се, опет добила ватру, и жалећи своје драге, умрла је у наручју старца, који се угризао за усне и до последњег часа храбрио сина који је с осталом децом плакао око постеље, док није јекнуо од бола и срушио се на своју драгу жену, кад је издахнула и спустила главу.

Тишина у соби, потом ужасан врисак, који се разлегао и летео мирном улицом мале варошци.

III

Да би га утешио, отац га је одвео од ковчега у споредну собу и причао му:

— Смири се, ти треба да живиш, а ми стари... ми стари..

Хтео је да се заплаче, али је прибрао сву снагу, почео опет разложно:

— Ми стари морамо да умремо... дошло време. Ти имаш данас да раскинеш са својим младићством. И ја могу умрети... данас, сутра... Имаш четири неудане сестре и два млађа брата... Пензија је мала. Морао би да радиш, да се бринеш за њих. Ово је ужасан дан, он ти говори, да ти мораш да се стараш од данас о свима... Мораш остати овде и добити место у среској канцеларији или првостепеном суду, и писати својим друговима да ти пошљу табаке за спремање за испит. Најзад, ти мораш... као и сваки грађанин... да даш изјаву којој странци припадаш. Ти знаш начела свога оца...

— Моја су начела непоколебљива у...

— Али неостварљива... Најзад, ти мораш најпре волети своје најближе. И ако не умеш да волиш своје најближе, нећеш умети волети ни остали свет. Наша је странка извојевала све слободе борећи се с реакцијом, и ово што ви радите то је лудо. Најпосле, данас томе нема места. Ја сам хтео да те умирим, и да се посаветујем, док је још твоја добра мајка ту, о свему... Ти си био увек добро дете.

Свештеник је већ био стигао, те су опет изишли.

IV

У вече се на маловарошком гробљу уздизала још једна, нова хумка. И док је над њом блудео влажни гробљански ваздух, и дрхтало кандило, Милан је седео дубоко у ноћ на прагу своје куће, док су деца спавала, уморна од напора, а старац, нервозно шетао по својој соби.

Милан се решавао на један корак... Он је мислио о свему, али ништа није смислио. Загњурио је главу у длanове и ћутао. Најзад, устаде, бодно уздахну, па као, човек који се решио шта ће сутра радити, стиште песницу, подиже главу и уђе у своју собу.

Старом чиновнику требало је сутра у канцеларију, и ако се овај случај десио, али он није могао спавати.

Милан је легао, не мислећи даље ништа, гледајући у мрачан таван... У зору је заспао.

V.

Пошта је однела по подне три писма. Два препоручена за Београд, а једно за Беч.

Стари је био задовољан и причао је свима у граду, како ће његов син бити чиновник у истом месту, како се определио у начелима и још много које шта.

Милан се вратио са гробља, видео је поштанска кола, која су му носила три писма: једно главном одбору странке којој се определио, друго министру унутрашњих дела, а треће својој старој познаници у Беч.

Он је хтео да стане пред кола и да их једним покретом заустави, да им одузме она писма, или да легне под одморне коње да га у трку прегазе, али су кола весело одјурила, чисто пркосећи.

Отишао је у парк и седео је сам до у ноћ.

Дакле и са њом — и са њом мора прекинути: мора се оженити једном, која ће му донети пара, да би могао удати своје сестре, које је много волео.

— — — — — — — — — — — —

У парку није никога било. Мрак. Тишина. Он подиже руку к челу. Погледа около и заплака се као мало дете, ту на истом месту, где се пре три године раздрагавао од весеља... И шапутао је:

„Јесен стиже, јесен стиже...“

Августски ветар пиркао је парком, а оно лишће, што се спрема, да кроз који дан покрије земљу, озебло, жуто, као да му је шапутало:

„Све је прошло.... све... узалуд, не плачи!...“

Јануара, 1910. године
Београд.

Теодора Бошковића — Дубровчанка

Божо Бошковић — Дубровчанин

Народни добротвори

ЈЕКА ОД ГУСАЛА

од

Јована Драгашевића

Слобода се не поклања
Њено силом освајa.

Од онога дана чемерногa
Кад је српско пропануло царство
На Косову пољу јадовиту,
Србин трпље муке свакојаке,
Од Турака грдних зулумћара,
И препишта у окови тешки.
Све што му је најмилије било,
То његово смело бити није;
Дивна поља и ливаде тучне
Прегажене беху од Турака;
Лепа села и вароши красне,
Постадоше станиште Турака;
Где бејаху куле и кубета,
Ту се дижу турска минарета;
Где с' појаху песме божанствене
Ту алахју хоће и дервиши;
Где је Србин живовао лепо
Ту се турски јаничари баше;
Где је песма хорила се дивна
Ту је мучна овладала чама.
Србин сеје, а Турчин пожњева
Србин гаји, а Турчин ужива
Србин ради, а Турчин се слади,
Србин роди, а Турчин одводи,
Српска земља турски спахилуци,
Српска земља турски заточници,
Српске сабље о турским бедрима,
Српске токе на турским грудима,
Српско злато на турском оделу,
Српско благо у турским рукама.

Турски коњи српске газе мајке,
Турска пушка Србина погађа,
Турска сабља српску главу сече.
Нигде мира за Србина нема,
Нигде станка нит весела данка
Код својега толикога блага,
Србин поста убого сироче;
Код толике своје госпоштине
Србин поста слуга без динара;
Место паса свилена и сјајна
Липовом се ликом опасао;
Нити других грабљивих зверова,
Тек с Турчином да на близу није:
Е је Турчин гори од медведа,
Е је Турчин грознији од вука. —
Све процвиле у невољи тешкој,
Све проклиње дан рођења свога
Што животу живота му нема,
Самрт му је једино спасење;
У утроби чеда проплакала,
Толик' муке беху пристасале!
Тако траја четири стотине,

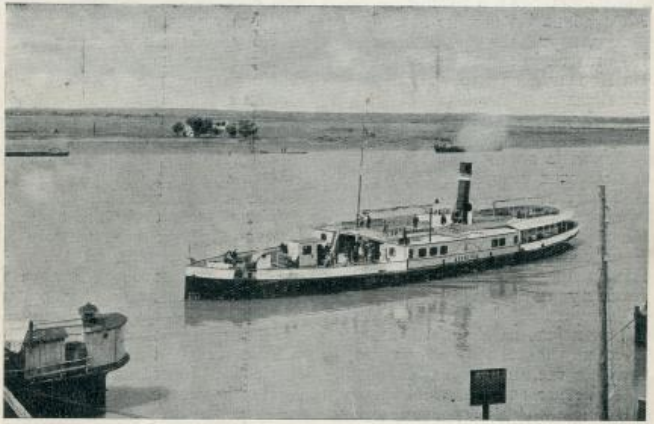

Најстарији српски пароброд „ДЕЛИГРАД", улазећи у београдско савско пристаниште

Место тока сребрних и златних
Лед угрудван прса му покрива;
Место бојна мача пламенога
Штап слепачки десницу му краси;
Место тешке диван кабанице
Покровац га просјачки одева;
Место дома и дворова лепих
По гудура Србин се пребива;
Место цркве и храмова сјајних
Што-но Срби Богу подизали
Студен камен у пећини хладној
Беше олтар српским молитвама —
Срб се пење на врлетне стене,
И увлачи у провале брдске,
Да избегне турско самовољство;
Не боји се медведа ни вука,
Тако Србин у окови пишта,
А помоћи ни од куда нема.
У људ'ма су срца салеђена,
Нико не зна шта су муке туђе,
Нит' ко хаје за Србина сужња,
А Србу се сакупила душа,
А у души преочајна сумња:
Да л' већ нма Бога и правице,
Да избави, или да умори?!
Ал кад јади превршили јадом,
И кад дошла у подгрлац душа —
А диже се велико и мало
И све што се Србином назвало
У Србији земљи ојађеној.
Машише се шуме и оружја,
Машише се горе и планина

Прибраше се у чете хајдучке,
Прибраше се и заверише се:
Да се бију и краве с Турци,
Да их гоне и да их тамане.
Те се тако отворила војна
Што потресла цара у Стамболу,
Задрмала турску царевину,
Зачудила четри стране света,
Разагнала љуте зулумћаре,
Очистила земљу од немила,
Отковала крила и мишице,
Разведрила небо облачито,
Раздрагала поља и рудине. —
Ал судбина Србину не дала,
Од једанпут да поврати царство.
Ко што га је изгубио тужан
На Косову а са царем Лазом.
Е већина оста у окови
Јадујући, Богу вапијући:
Ал је небо над земљом високо,
А земља је преко мере тврда,
А на земљи нечовечни Турци,
А Турци су српски мучитељи,
А спасења мученику нема,
Нема ува да би јаде чуло,
Нема срца да би сажалило,
Нема душе да е' одзове души,
Нема људи да избаве људе!....
„Ој свијете огрејано сунце,
Да ли хајеш, да л' не хајеш за ме
Што ме гледаш у рукама туђим,
Што ме гледаш на мукама тешким,
Што ме гледаш на оштроме ножу,
Што ме гледаш на грозноме колу,
Што ме гледаш у тамници хладној
Што ме гледаш у турском синџиру
Што ме гледаш те ме не спасаваш,
Што не гониш да ме ослободиш?!"
Вако цвиле Срби преко Дрине,
У тој Босни земљи поноситој;
Вако цвиле Срби Херцеговци,
На Неретви води валовитој;
Вако цвиле Срби Арбанашки,
На Косову и око Призрена;
Вако цвиле Срби Маћедонски,
На Вардару и око Битоља;
Вако цвиле кукавни Бугари
На Балкану и Дунаву хладном;
Вако цвиле ал им хасне није.
Горко цвиле, ал помоћи нема;
Залуд јаук, кад су уши глуве! —
Европа се поноси и хвали,
Да се бори за слободу људи.
Да војује противу варварства
И да сипа лучу просвећења;
Ал залуду сва та хвала њена,
Кад не види крвава тиранства,
Кад не чује мученичке ваје,
И кад неће за јаде да хаје!...
Ој Србине мој брате рођени,
Ој Србине мученичке давни!
Не уздај се у помоћ туђинску,
Помоћ туђа наплата је скупа;
Не ослањај с' на љубав туђина,
Љубав туђа пуна је горчина.
Ко у себи доста снаге нема,
Томе туђа не даје мелема;
Ко од другог помоћи изгледа,
Том најслађи залогај преседа;
Ко у туђу мишицу се нада,
Тај имаде још много да страда.
Па чуј Србе, о почуј ме брате,
Ова патња нек је наук за те:
Изван себе тражићеш бадава —
Само Слога Србина Спасава,
Тако Србу пише и на гробу -
Пријатеља и мого би наћи,
Ал да само што год олакша им,
Но не шити да он за те ради,
У властитој својој тековини
Човек има поноса и дике,
А поклони за децу су само,
Слобода је слатка само онда,
Кад је тече сам и цео народ,
Туђин му је нигда дати неће,
Зато браства траж међ' браћом својом
У Србији и Маћедонији,
И у *Босни* и *Херцеговини*
И јуначкој оној *Гори Црној*.
У Банату, Бачкој и у *Срему,*
У Хрватској и у *Славонији,*
Далмацији и далекој *Краљској*
И *Бугарској* братској домовини —
Ту је братство, што свуд једно срце
Само вала да се обгрлимо.
И кад идеш тражит пријатељства,
То га тражи увек у страдалцу,
Кога тишти, к'о што и теб тишти:
Е у срећи с' људи само друже,
А несрећа пријатеље гради.
Па сад прегни, о мој брате мили,
Прегни мудро и срцем и душом;

Да се дигне што је било пало,
Да пропева што је проплакало,
Да се споји што је раздробљено,
Да заблиста што је потамнело,
Да се здружи, што се отуђило,
Да се збрати, што се одродило.
Да ускрсне, што ј' у гробу било,
Да се слави слогом и јединством,
Од данаске па све до вијека
Амин Боже, амин роду моме*)!

1858.

КАКО ЈЕ МАНДРДА ИЗГУБИО ЊАРНИЦУ

Милан Ђ. Бугарски

Милан Мандрда, потомак историскога Мандрде и његов унук, био је угледан домаћин у селу Ратковиђу. Био је на гласу као познавалац добрих, коња а и имао је ватренога врпца, кога је једино он јахао и ни за које благо не би уступио другоме, да га јаше. Мимо то, био је одличан ловац, да му је на далеко тешко било наћи равна, само му је као и већини наших домаћина била мана: воле је да се пре. — А и како не би? кад ето, све село, па и даља околина зна, да му је забран „испод Кременца" — језгро његове имућно ти — ледовина, коју он ужива из незапамћених времена, па му сад онај „јучерањи" Колаковић, на основу некакве турске тапије спори својину забрана, и хоће да му га судом отме.

Душе ваља „начелничество" није успело да га истисне с његове дедовине и ако се породица Колаковића сатре, плаћајући и подмићујући кога је год могла.

Кад је на послетку противник му био упућен на спор грађанскоме суду — као слабија страна, — одахнуо је и насмејао се безбрижно; јер ће у суду лако доказати првенство свога права, пошто ће у селу наћи колико год хоћеш старијих, уважених и поштених људи и првих домаћина, који ће „совесно" осведочити, да је забран испод Кременца његова дедовина, што су његовим старим и Турци признавали; а највећма је био охрабрен тиме, што ће му и чича Ђорђе, најстарији човек у Ратковиђу бити главни сведок код суда.

— Е, сад Колаковићу, видећемо да ли ће ти помоћи и вредети све турске „наге тапије и тескере", кад је чича Ђорђе пристао да дрмне душом — узикнуо је Мандрда раздраган обезбеђеним успехом на суду.

*) Како за „Јеку од Гусала", спевану 1858. године, садањи нараштај мучно и да зна нешто, то препштампавамо ту дивну патриотску песму Драгашевићеву, уверени да чинимо лепу услугу нашим читаоцима. **Уредн. „Недеље"**

*

Спор је овај вођен око шездесетих година прошлога века, код јагодинског окружног суда, коме је председник био чувени Димитрије Кара-Костић, стари лицејац, али који би могао и нашим данашњим судовима да служи као узор савесности и правичности, примера и обазривости. Његове ради наводимо, да је он често пута чинио за свој рачун изузетке са сведоцима из Велике Дренове, пошто је био убеђен, да су сељани тога села „професионални" сведоци, који су махом унапред доносили своју пресуду код „Три бреста" у В. Дренови. Ако се парничари нису могли путем до суда да поравњају без суда и чудновато, пресуде су махом испадале онако, како су они код „Три бреста" доконали.

Али Кара-Костић би само упитао сведоке одакле су, па кад кажу да су из В. Дреновине, он се само осмехне, па их као шале ради пита:

— А јесте ли већ скројили пресуду код „Три бреста", а? —

Могу они на то рећи ма што, тек он би им кратко и јасно саопштио да иду кући, да не дангубе даље, и они би одлазили; јер против Кара-Костићеве одлуке нису помагале никад никакве жалбе или протести.

Наравно, и он је старн судија имао извесних мана, нан дужности, на пример: био је конзервативан до тврдоглавства: лекаре и апотекаре сматрао је за шарлатане и мамипаре и обично би говорио:

— Волим дати касапину и касапници дукат, него ли доктору и апотекару пару — тако, ако га ухвати грозница, тешком муком би га укућани наговорили да узме кинин, али у накнаду за ту жртву, морали су да позову и коју Циганку да му пробаје и да шапне, грозпице би нестало, као да си је руком однео, — па сад, буди паметан и реци, који је лек помогао, реци и докажи, колико ти је год хоће, он ће у поновљеном случају употребити исти рецепт, само обрнутим редом, т. ј. пре ће позвати бајалицу да му пребаје и тек онда употребити кинин, па је опет добро, али једно без другога он не замишља.

Мимо то, био је особењак. Тако, кад пође у суд, па прође поред касапнице, види добру говеђину, он се заустави, избаци једно ох, ох, ох! нареди да се одсече ока и да се однесе кући и то се понавља поред које год касапнице прође, те се у његову кућу једног дана донесе по пет, шест ока меса, пребаје ли му укућани да би сад могао и сам да отвори касапницу у кући он би се правдао:

— Па шта да радим, кад је добра говеђина, а нису ми је као поклон донели, већ сам је платио, колико су год затражили и квит.

Иначе је, као што рекосмо, као судија строго делио праведу, али не затворених очију, него је четвере отварао, само да не омаши,

те да му се „лоле и вугурсузи“ не ;насмеју у души...

* *

Дошао је и дан одређен за рочиште. Мандрда је овог пута можда први пут у свом веку одступио од правила; јер је свом сведоку, чича Ђорђу, као старом човеку дао вранца да јаше, а он је до Јагодине, до суда, пешачио поред њега.

Позваше их у „заседаније“, на позив председников, да се парничари поравњају изјавише, Мандрда скоро пркосно:

— Нема ту поравнања, господине, кад је забран моја дедовина, видећеш већ— и обазре се, а Коларовић пак веома резолутно одсече:

— Какво равнање, кад овде тапија вели чији је забран, а ја, вала богу, нећу своју имовину никоме да поклањам, док је суда и у њему правде!

После овога суд је предузео даљи рад, а Мандрда је сагоревао нестрпљењем, кад ће доћи на ред и чича Ђорђе, за кога је био уверен да уме да прича ка' да из књиге „чати“, те да он, као протопоп Недељко, каже на коме је царство.

После обавезних формалних, председник стави чича Ђорђу и стварно питање:

— Чича Ђорђе, стар си човек, не играј се душом, него нам реци све, што по овоме спору знаш и ако знаш, те да видимо, чији је забран, али знај, на исказ ћеш се морати и да закунеш.

Чича Ђорђе усука седе брке, значајно се искашља па упита:

— Је ли, господине, хоћеш ли да ти кажем све што дзнам о онем дзабрану испод Кременца?

— Јес', јес', реци нам све по дупи што знаш и ако знаш?

Чича Ђорђе је оригиналан старачки тип, ма да је претурио деведесету, био је још прилично кочоперан старчић; јер је као пастир провео век у пољу и свежем лугу, шигерице су му, вели, здраве ка' у жапца, а очи соколове, жао му је било, вели тужно, што је погубио „дзубе“, те место њих при јелу не испушта из руку циганску бритвицу, а он не би марио за године, да их је још толико, него „дзуби“, проклети „дзуби“, остала у свој глави само два предњака, па и они се ојели од старости, — те не може да изговара речи; јер место з код њега увек излази оно старо дз.

РУДНИК „ЦРВЕНИ БРЕГ“ испод Авале код Рипња

— Па, господине, овај, „дзнам“ ја, све дзнам и памтим, ка' да је јуче било.

У Мандрде срце задовољно и чисто кипи; јер мишљаше, да се ствар упућује како ваља.

— Добро-о, онда нам кажи све што знаш, — вели председник а у „заседанију“ паста тајац.

— Дзнам, све дзнам, господине... био сам чобанче још, па чувајући тако у тем дзабрану овце и кодзе, удзмем сикирче, литра челика у њем', па остро, остро, господине, да те рат обријам, па кад дођем с овцама на крај дзабрана испод Кременца, идзберем растић бледу потока, па сикирчетом растић, који се дигаоу облак, туц одовуд, сец одонуд, па удри овамо, па редзни онамо, а растић... крр..., па, ејга! пљус у поток ..!

— Добро, добро, а шта још знаш о забрану? пита председник за сад још лагодно

— Па, дзнам, господине, све дзнам... ете, кад удари пљусак, па поток испод дзабрана набуја, да те стра увати, а ми имаћасмо једнога јарца, голем, господине, ка' јуне, а ја га удзајашем па ме пренесе преко воде, а ни опанак не окваснм...

— Добро, де, добро, — прекиде га председник, већ нестрпљив и намрштен — него реци нам ти, чича Ђорђе, о забрану што знаш, чији је?

— Хоћу, господине, а дзнам, све дзнам... Седим ја ете, господине, на пању, у тем дзабрану, кад је светачца,а овога Мандрде мајка, Смиља, беше девојка, па накладзи у дзабран и

пева, а имала је царску гушу, господине, а ја чим је чујем, турим прс' у уво, па отпевам, сав луг јечи до на вр' Кременца — ту чича Ђорђе метну десни кажипрст у ухо, а средњак леве руке, коју диже више главе, намести на палац и праскну прстима као да је избацио пиштољче и баш зину да каже шта још зна, а председник га сад већ осорно прекиде:

— Доста, чича, доста, сад и ја дознам, да ти ништа не дзнаш, него сад изиђите напоље, па ћемо вас звати, да вам саопштимо пресуду.

* * *

Сврши се парница, Мандрда, који је велику наду полагао на сведочанство чича Ђорђа, изгубио је на суду забран и враћа се у Ратковић на свом врancу, а чича Ђорђу је само прекорно рекао:

— Пост ти крезави, упропасти ме и ојади, зато сад жичи до села пешке, кад пре суда, све знаш, а на суду ништа не знаш, ни колико јагодински ћуран... Ама, видим ја, да је то божја казна, што сам преко свог завета допустио, да ми матора рђа јаше врancа, а то ми је најжалије!...

И чича Ђорђе, главни сведок, враћа се пешке у село и путем премишља: шта ли је то могао да погреши и да "дзаборави" да каже суду, а имао је, вала, да прича до „дзоре". јер „све дзна".

Београд, 1910. год.

ИЗ „ТАЈНЕ ЉУБАВИ"

VII

Исповест ти нећу заиста изрећи.
Имао сам право што сам срце своје
Стегао свом моћи: јест! никада већи,
Од како ме људи међу живе броје

Нисам био но тад. Стегао сам срца
Сваки кућањ страсни, свој сам бити хтео.
Пустио сам душу да потајно грца,
И да лице бледи као нарцис бео,

Пустио сам мноме да се страст разлива,
Руменилом да ме озари, и тада,
Да се опет натраг све у срце слива,
И сав полет да ми у кут груди пада.

Ја сам хтео знати, шта ти душа жели,
Да ми срцу твоме што прићи не смета?
Ал' на жалост све ми тако хладно вели,
Да си и ти чедо од овога света.

Не!... Можда је љубав занела те чиста:
Па не знаш шта волиш, куда све то води?
Ту за тебе среће неизмерна блиста,
У њој си ко птиче у вечној слободи.

Ја те нећу клети. Нашто све то? Нашто?
Ја нећу да плачем са несреће своје.
Ја ћу бити мрамор; јер ридање зашто,
Кад то неће срце умекшати твоје?!

Само пази добро да ти крила части
Не окаља онај с ким си полетела:
После сваке среће, после свију сласти,
Заплакати можеш соколице смела.

Ја ћу сфинкс да будем без речи, без срца.
Кад будеш пропала тада ћу тек хтети
Допустити души да болно загрца,
Мој идоле нали. Јер тада ћу смети

Да ти пријем смело, да ти пружим руку.
Да ти у несрећи будем искра света.
Рећићу ти тада, у болном јауку,
Колико те волим, лудице заneta.

Децембра, 1909. год.
Београд.

Р. М. В.

МЛАДОСТ

— Фр. Копе. —

I.

У својим најранијим успоменама ви ћаше Амадеј Виолет себе као малог дечка са дугачком косом као „enfant d'Edouard"*) на једном балкону на V. спрату

обраслом цвећем. Пошто је дете било још врло мало, то му се овај балкон чињаше да је врло велики. Амадеј је

*) По истоименој драми Казимира Делавиња, која је била на гласу 30-их година.

добио о своме имендану, а можда и рођен-дану, кутију са бојама, те је, испружен потрбушке на неком старом ћилиму, квасећи с времена на време чет-

АМАДЕЈ НА ВИСОКОЈ СТОЛИЦИ

кицу уснама, сав одан своме послу, бојадисао дрворезе једног раскупусаног броја „Magasin pittoresque"-а. Код суседа, чије су одаје биле у вези са станом Амадејевих родитеља, тако, да су обоје имали права на по једну половину балкона, свирао је неко на гласовиру неки валцер од Маркајуа, „Jndiana", који је у оно доба био у моди. Свако, ко се родио око 1845. год. и не би му потекле сетне сузе из очију кад би прелиставао какво старо годиште „Magasin Pittoresque"-а, или кад би слушао на каквом старом гласовиру какав Маркајуев валс, тај би веома слабо био обдарен осећајима. Кад би се детету досадило да превлачи „масном бојом" образе и руке личности на дрворезима, подигло би се и вирило између шипака ограда. Видело би у лицу Нотр-Дамаде Шан, која се у благој кривини пружаше под њим. Бејаше то једна од најмирнијих улица луксенбуршког краја; улица која у оно време тек ако је била упола изидана, у којој је прелазило још зеленило плотове. Тишина бејаше толика да је усамљени пролазник могао чути песму тица у кавезу.

Бејаше то септембарско по подне, преко ведрог неба јездили су споро и величанствено велики облаци налик на сребрне брегове.

На Амадеја викну један умиљат глас:

ТАДА БИ ДОШАО ОТАЦ

— Амадеју, отац ће скоро доћи из канцеларије... Треба већ да опереш руке пре но што седнеш за сто, душо моја.

И мајка изиђе на балкон по њега.

МУШКЕ, ЖЕНСКЕ И ДЕЧИЈЕ ОБУЋЕ
у великом избору добила је
ГАЛАНТЕРИСКА И МОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА — БЕОГРАД

Његова мати! Како се он слабо сећаше ње! Мораде се напрезати да би нашао њену слику у магли својих успомена, те жене онако бледе са дивним плавим очима, главе увек нешто занете у страну као да не може поднети терет своје дивне кестењаве косе, и са болним и суморним подсмехом на уснама, подсмехом оних, који немају дуго да живе.

Она би му онда дотеривала одело и пољубила би га чешљајући га; затим би постављала сама сто и никад не би заборавила један леп суд са цвећем.

Тада би дошао отац! Ах, није ли он био човек, који се прави бог зна како важан. Човек миран и још сметен. Али зато је код куће ипак покушавао да буде весео. Пре но што би га пољубио дохватио би дечка и подигао би га што је више могао у вис. Али кад би за тим, пољубивши јој очи, задржао своју младу жену у наручју, како је забринуто изгледао кад би је запитао: Данас ниси кашљала?

Она му је стално одговарала: „Само мало", али је при том обарала очи као оно деца, кад лажу.

Отац је по том облачно свој стари капут, ма да нови није био са свим нов; посадили би Амадеја на његову високу столицу, а мајчица би донела из кујне зделу са чорбом. Раширивши убрус, отац би редовно нервозним покретом руке забацио прамичак косе, који му је неспретно спадао више десног ока.

— Ја бих рекао да ветар не дува с вечери?... Би ли изишла на балкон, Лучијо? Деде, огрни се — тако би говорио г. Виолет док му је жена водом што је преостала у крчагу поливала цвеће које бејаше пресађено у дугуљастом зеленом сандуку.

— Зашто бих се плашила, Поле, молим те. Молим те скини Амадеја са столице па дођи с њим на балкон.

Било је свеже на високом балкону. Сунце је зашло. Велики су облаци сада личили на златне брегове, а из околних вртова дизаше се пријатан дах зеленила.

— Добро вече, г. Виолете — чуо би се изненада пријатељски глас — зар није лепо вече?

То је био сусед г. Жерар, бакрорезац, који је такође хтео да ужива у свежем ваздуху на својој половини балкона, пошто је цео дан био нагнут над својом таблом. Био је крупан човек, добродушног изгледа, тај стари нелави Жерар. Његова риђа брада почела је седети, а капут му је био отрцан. Одмах би запалио дулу која је за главу имала лик Абу-ем Кадеров*). До душе био је тако поцрнео, да је човек могао само распознати чалму и очи, пошто је и једно и друго било од белог савата.

Одмах за њим изишла је и његова супруга, дебела жена веселих очију. Она је водила собом своје две ћерке; мања је била за две године млађа од Амадеја; а друга која је имала десет година и већ личила на разумну девојку, била је она пијанисткиња, која је један сат дневно свирала Маркајуеву „Индијану".

Деца разговараху кроз ограду, која је делила балкон на две половине. Луиза, тако се зваше старија девојка, која је знала читати, тихо је причала малима дивне приче: Браћа продају Јосифа, Робинсон опажа људске стопе. Амадеј, коме су на слепоочњачама избијале прве седе длаке, још се добро сећа како су му жмарци пролазили кроз тело кад би дошло оно место, кад вук

*) Чувени кабилски шеик који је 18 година бранио Алжирију од Француза.

ДОБИЛИ СМО ЗА ПРОЛЕТЊУ СЕЗОНУ
РУКАВИЦА ШТРИКАНИХ И КОЖНИХ
у врло великом избору
ГАЛАНТЕРИСКА и ПОМОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА — БЕОГРАД

сакривен испод покривача и са старамајкином капом на глави каже шкргућући зубима црвен-капи, кад га она пита што су му толики зуби: — Да бих те лакше појео, дете моје!¹)

А кад је то причала Луиза, било је скоро сасвим тамно на балкону. Помислите само како је то било страшно!

Међу тим оба брачна пара, на своме делу балкона, разговараху се пријатељски. Виолетови, који су били ћутљиви људи, готово се увек помире, с тим да слушају своје суседе, и добациваху само с времена на време из учтивости на примедбе као: „Та није могуће!“...

„Збиља?“... „Са свим је тако“... Али Жерарови су много волели разговор. Г-ђа Жерар као добра домаћица изнела би неко питање домаће штедње, на пример, да је ономад кад је изишла видела у једном дућану у улици ди Бак, „код Ткаље“ једну мерино-вуну „нешто врло фино, уверавам вас госпођо, и тодупле ширине“. Или је опет бакрорезац, који је био од оних добродушних политичара из године 48., изјављивао да треба примити републику, о, не црвену, него ону добру, праву републику. Или је желео да Кавењак²) победи на изборима председника републике, који би требао бити у децембру. То није сметало уметнику — јер поред свега тога треба живети — цртао је слику принца Луја Наполеона, намењену изборној пропаганди. Г. и г-ђа Виолет би га оставили да говори до миле воље; у осталом, било је врло могућно да нису ни пратили увек ток разговора; а кад би ноћ са свим пала ухватило би у мраку једно другог за руку, па би гледали у звезде.

Сипљак Мил. В. Николића
Ждрело испод Соко-Града

Те лепе вечери у почетку септембра, у хладу, на балкону пред небеским сводом обасутим звездама биле су најдаље успомене Амадејеве. За тим би дошла празнина у његовом памћењу, успоменама, као у књизи из које су извадили неколике листове, а за тим би се сећао тужних дана.

Зима је била настала; нису више излазили на балкон, а кроз прозоре виделo се натмурено суро небо. Амадејева мајка била је болесна и увек је лежала у кревету. Кад је седео до кревета режући хусаре од каквог табака са сликама, његова једна мајчица готово га је плашила, која га је налакћена на јастук гледала дуго и жалосно, држећи своју руку у својој лепој разбарушеној коси, и са тамним брадама испод увелих очију.

— наставиће се —

1) Реч је о познатој басни „Црвенкапа“.

2) Луј Евгеније „Кавењак“, франц. генерал, рођен 1802. г., одликовао се у Алжиру. За време немира после фебруарске револуције 1848. г., био је војнички диктатор, 10. децембра 1848. г. на избору председника пропао је као кандидат умерених републиканаца против принца Луја Наполеона, доцнијег цара; Наполеона трећег.

БОЖО и ТЕОДОРА БОШКОВИЋ, ДУБРОВЧАНИ

народни добротвори

Српски народ издржава велику и тешку борбу. Ту му борбу олакшавају оне честите и племените душе, које се на часу самртноме сете његових патњи и разним мањим и већим завештањима и задужбинама олакшавају му наставак борбе за своје одржање. Међу те племените добротворе народне уврстили су себе и честити покојници *Божа Бошковић* и његова супруга Теодора.

60.000 линара, оставила је на разне добре циљеве.

Док је таквих ваљаних Срба као што је био покојни Божо Бошковић и таквих узоритих Српкиња као што беше његова удовица Теодора (Тона) Српство може ведра чела погледати у будућност.

Нек је слава и вечан спомен народним добротворима покојницима Божи и Теодори Бошковић! Дај Боже да се на њих угледа сваки, који је у стању да може своме народу помоћи и тиме очувати свој спомен за вечна времена.

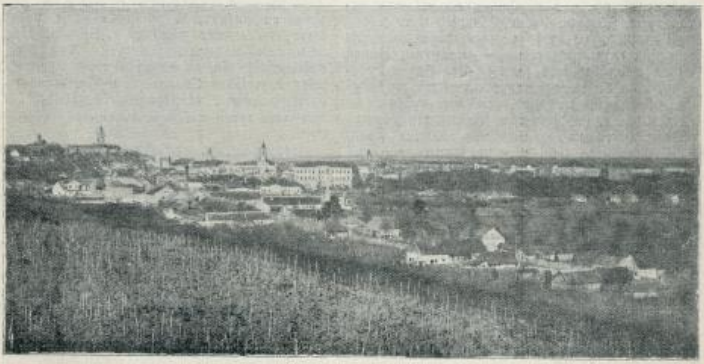

Фотографија Рајшићева у Земуну

ЗЕМУН

Покојни *Божа Бошковић* умро је пре него његова супруга *Тона* (Теодора). Али ни он није умро, а да није задужио захвалношћу свој народ. Једино његовоме живоме настојавању и материјалним жртвама, које је вољно подносио, има се захвалити што је Дубровник добио своје садашње српске женске школе и што има у граду нову православну цркву.

Удовица његова сад већ покојна *Теодора* приштеђивала је и тако рећи од уста откидала, само да би своме народу могла учинити више добра. Целокупну своју имовину, која је износила око

СТАЊЕ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

Ових дана лепо нам се преставио у Хљестакову („Ревизор" од Гоголя) млади и вредни ученик г. Ј. Савића г. В. Богић по дужем осуствовању. На њега се полажу велике наде. Он ће имати сјајну будућност, а ни мало му у том неће попустити нови вредни људи г. г. Бековић и Павић, нарочито Шапоњић.

Имајући добру трупу, Управа се решила да поред „Самсона", „Две школе", „Сукоба" и других лакших француских новитета да и велику Ростанову трагедију „Орлић". Управа је уношењем овога комада успела, да да публици више разлога да хита у ову дивну установу, и да српским глумцима да маха да дају више креације. Вечито симпатични г. До-

бра Милутиновић успео је да Војводу од Рајхштата („Орлића") одигра пуном помпом једне младе али јако талентоване снаге, која је створила свој велики репертоар у Н Позоришту, највећи после репертоара г. г. М. Гавриловића, С. Тодоровића, Б. Руповића, И. Станојевића; за кратко време свога делања у Позоришту. Г. М. Гавриловић (Серафим фламбо) занео нас је јаче но што би то могао и сам Гитри, Њему су били такмаци г. С. Тодоровић (Метерних) и г. Б. Руповић.

Но Управа поред свега труда, није нам још могла дати ни једну репризу, а камо ли премијеру Ибсенових, Бјернстонових, и других драма писаца првог реда, ни једну репризу Шекспирових драма, а да и не говоримо о класичном репертоару француске драмске литературе. (Корној, Расин, Малијер и т. д.

Говорило се да је томе крив недостатак женских глумачких снага, — међутим, могла би се наћи бар још једна дама, бар у сусеству, која би могла задовољити просечни укус образоване публике, само кад можемо да гледамо г. г. Гавриловића, Тодоровића, Руповића и друге као тумаче тих великих дела.

Ето, видите, баш због тога, што на нашој позорници немамо великих драмских узора, зато баш и наша изворна драма рамље. После средњих драматичара Ј. Ст. Поповића, К. Трифковића, у новије време М. Цветића и већ толико употребљаваног г. Бр. Ђ. Нушића, ми имамо један једини узор у седину Д-р. Лазу Костића. Његов Пера Сегединац и Максим Црнојевић који су у своје време дочекани на разне начине, остаће увек као уметничка дела српске књижевности. Г. Бр. Ђ. Нушић толико је исцрпео своју стваралачку моћ, да нам је својим последњим стварима („Хаци Лојом" и „Иза Божјих леђа") рекао: „Због ом, моји поштоваоци, видите ја не могу више". Неки ће рећи да је то тренутна малаксалост. Не! Он је доста радио, и дао је исто толико јака дела, колико и модерни француски драматичари чијег смо „Самсона", „Крадљивца", „Сукоб" и т. д. ових дана гледали на нашој позорници. Ако овако продужи како је почео, неће бити ни мали српски Сарду, а то му име не би ласкало да поред њега стоји и оно велики српски и т. д. Доста је, — дражи ће нам бити овакав какав је до сад био. Г. г. М. Предић и Ненадовић још нису потврдили своје правац и своју снагу, а г. Ђоровић сном вечнијем спава као и г. А. Шантић. Г. Бора Станковић сања — или у потаји ствара, тек одавно ћути. Г. Др. Ј. Илић... е он... али ништа!

Па докле ћемо тако? Хоћемо ли вечно да се надамо, и само да се надамо? Или ови људи жеље да им публика силом тражи оно што с правом заслужује, или жеље да буду забораљени?

Њ. В. Краљ приликом прославе четрдесетогодишњице Народног Позоришта подарио је Краљ. Срп. Народ. Позоришту суму новаца која ће се дати писцу најбољег комада из српске прошлости или из савременог живота. с песмом или без песме. Конкурс је расписан и тако ћемо ући у нове сезоне 1910 Г. 11 — у октобру имати нове ствари.

Желимо да нас наде не обману.

Млади се људи запајају великим делима, може се појавити и какав новајлија, пошто се псолутно новом рекорду г. Бр. Ђ. Нушића не можемо надати од познатих. Ако раде, највероватније је, да ће се о прву награду борити г. г. Бора Станковић и Ђоровић, о другу награду г. г. М. Предић, Ненадић, А. Шантић вероватно и Др. Ј. Илић, ако се није уморио.

Верује се, да ће бити и нових снага, које ће се задовољити само изношењем својих комада на позорницу са обичном тантијемом изворних драма. Но, опет и то би био успех.

Дакле, треба радити а не сањати, да бисмо могли слободно погледати у будућност.

Српска савремена изворна драма налази се у врло жалосном стању.

Не можемо прорицати С. Пандуровићу, К. Петровићу и Ћипику успех, успех који њима личи — морамо прво да видимо нова дела која ће нам се приказати у суботу. То је за њих ново поље рада. И сви заинтересовани јесовитом запетошћу очекују тај дан

НАШЕ СЛИКЕ

Сликар Паја Јовановић. — О томе великоме уметнику биће опширније говора у нашем листу, кад му будемо донели неке радове у нашем листу.

Књево у блиини Београда. Да није Топчидера, Кијева, Раковице и других шумовитих и сеновитих места у околини Београда становништво српске престонице, кад наступе топли и жарки дани, не би могао подносити несносан живот у нездравоме, прашњавоме и

ГАЛАНТЕРИСКА И ПОМОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА и ДРУГА — БЕОГРАД
добила је велики избор
ШЕШИРА
у најновијим формама и бојама

загушљивоме Београду. Неоспорна је истина, да је после Топчидера, који је знатно ближи Београду, најубавије и најздравије шумовито место за излете — Кијево код Ресника, удаљено само неколико километара од Београда. Наша слика, коју доносимо на челу листа, представља вештачко језеро у парку кијевском, по коме се, као што видимо, воза омладина у чамцима. Ко год жели да се надише свежа ваздуха и да проведе неколико пријатних часова у слободи, тај неће пропустити прилику, а да бар једном два у недељи дана не посети Кијево.

Пароброд „Делиград". Намерни смо, да донесемо слике свију бродова нашега Српскога Бродарскога Друштва. Пре него бисмо ту своју намеру остварили сматрали смо за дужност да прво донесемо слику нашег најстаријега брода „Делиграда", који је старији и од самога нашега бродарскога друштва, јер је већ пре њега постојао као државни брод. Као такав учинио је у своје време велике услуге земљи, преносећи у доба рата војску, муницију и рањенике. Указујући му првенство ми чинимо само једно признање оним српским државницима, који су „Делиград" набавили за српску државу и самим тим ударили темељ идеји, да и Србија може имати, као што данас и има, своје бродовље.

Рудник „Црвени Брег". На нашој слици, која представља рудник „Црвени Брег" код Раље, да богме да се не виде и не могу видети она рудна блага, која на томе месту скрива у себи земља. Али ко би се потрудио до „Црвеног Брега" тај би имао прилике да види, како су око рудника подигнуте велике топионице и перионице за руду, која се у томе руднику добива и које има у изобиљу. Другом приликом донећемо и слике тих великих инсталација и тада ћемо говорити и о руди, која се у њима пречишћава и отуд извози за стране земље.

Соко Бања. — Србија има појединих крајева — а таквих је крајева безброј много — где природа слави славу свога недостижног савршенства. Међу најлепше крајеве у Србији спада и околина Соко Бање. Ми ћемо ускоро донети читав низ слика из тога краја, а серију тих слика отварамо доношењем „Ждрела испод Соко Града". После те слике, која потврђује наше речи о природним чарима и дивотама појединих крајева наше отаџбине, доћиће редом све слике које имамо отуд, захваљујући труду г. Милана В. Николића порезника у Соко Бањи.

НАШЕ МОДНЕ СЛИКЕ

Наша 1. слика представља блузу, веома просту по кроју, која се лако да сашити и код куће, без кројачке помоћи. Крој је исти и за млађе и за старије даме. Ко је у могућности најбоље и најлепше је, да је шије од свиле, лаке, танке. Млађи свет може да употреби за то свилу боје беле, отворено плаве, вишњеве, фрез или жуте као слама, а старијим дамама приличнија је свила затворено љубичасте, сиве, затворено плаве, црне или каљене боје. Како се та блуза украшава то лепо показује наша слика и лако је отуд прегледати све, што треба.

Наша 2. слика показује нам како изгледа скромна балска хаљина звана „принцесклајд" са малим деколтеом за одраслије девојке, које тек улазе у живот. Та се хаљина може шити од муселина, китајског крепа и тула и то на подлози доње сукње од душеса, розе моареа или томе сличног. Хаљина је разуме се бела и украшена свиленим чипкама. То је сада најприличнија хаљина за младе девојке на забавама и баловима.

Наша 3. слика, коју доносимо на наредној 149. страни тиче се мушке моде. И мушкарци који желе да су савремени у погледу одела морају да се покоравају захтевима моде и за то ћемо са времена на време доносити и слике о мушкој моди.

Разне белешке

Шопен (Копин) и Менделзон. Приликом скорашње стогодишњице Шопенове (или Копинове), која је прослављена у целоме просвећеноме свету, парички лист Голоа саопштава многе непознате анегдоте из живота великога пољскога музичара. У Паризу је Шопен подуже време становао заједно с Амброзијем Томасом. Тако живећи заједно они су се толико спријатељили, да готово нису могли бити један без другога. Једнога дана рече Шопен Томасу да га отпрати до конзерваторијума; јер ће се тамо сад прва пут свирати композиција неког младог Немца, која је посвећена њему — Шопену. Томас се томе позиву одазвао против своје воље, јер није

СРПСКИ УГАЉ БОЉИ ОД СТРАНОГ
ЗА ДОМАЋУ УПОТРЕБУ И ЗА ИНДУСТРИЈУ НА СВАКУ КОЛИЧИНУ И НАЈЈЕФТИНИЈЕ
— КОД СРПСКЕ УГЉАРСКЕ КОМПАНИЈЕ —
Карађорђева улица 47. — Телефон бр. 832.

радо слушао дилетанске покушаје на пољу композиције. Међутим кад су, у концертној сали париске конзерваторије одјекнули први звуци нове композиције Томас је нагло стиснуо руку Шопенову, захваљујући му, што му је дао прилике, да чује ту дивну композицију, која и данас још важи као једна од најлепших композиција Менделзонових, а то је „Сан Иванъске ноћи". Обојица и Томас и Шопен захтевали су да им се представи Менделзон. То је овоме више поласкало него да му је дан највећи орден, јер су у то доба имена Шопен и Томас била већ чувена не само у француској него и у целој Европи.

Женски рај. По једној персиској причи, салети једног дана нека баба пророка Мухамеда. да јој каже, шта треба да ради, те да се удостоји раја.

— Ама добра бако, — рече јој најзад пророк доста осорно, — у рају и нема баба.

Сад баба поче кукати и нарицати, те Мухамед, да би је утешио и отправио, објасни

Наше модне слике

Слика 1.

Слика 2

своје речи тако, да у рају не може да буде баба због тога, што се свака жена, чим уђе у рај, подмлади и буде девојка од 16 година.

Баба одмах престаде плакати и пре него што је отишла својим путем, запита пророка, да ли у рају живи само женскиње или има и друга света.

— Има, има — одговори пророк. Тад баба оде сва блажена.

Белешке

Младост. — „Младост" чувени роман Фр Копеа, у коме је писац описао самог себе, излазиће са илустрацијама у тексту, у лепом преводу М. А. Озеровића.

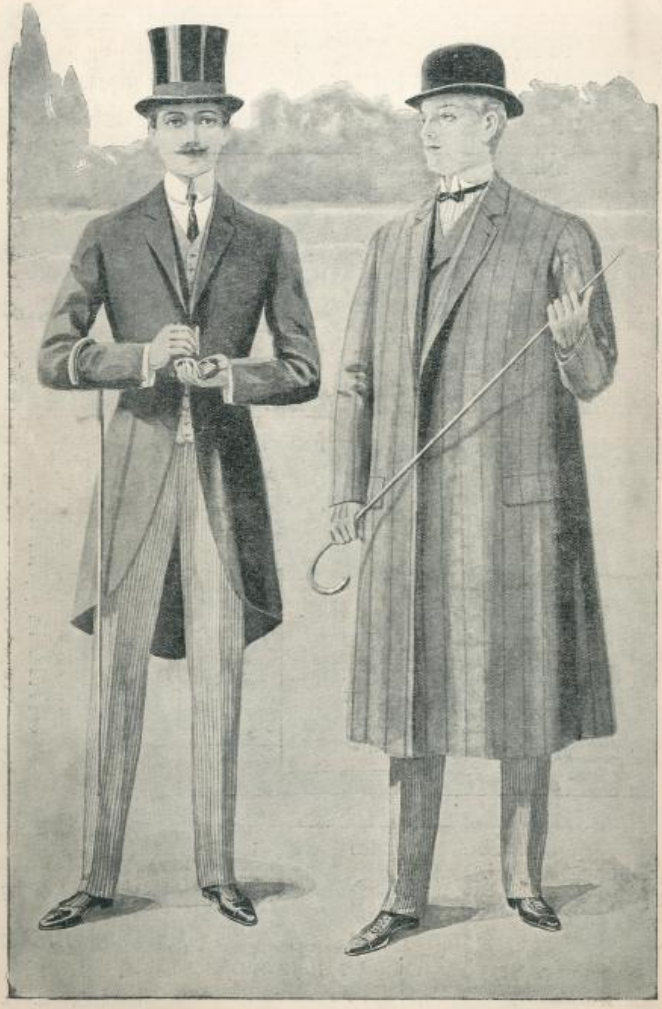

Одела модерног кроја и фазона од најбољих енглеских штофова израђује радња
МОРИЦА ТИЛЕРА и Ком. на Теразијама

ГОСТИОНИЦУ

ЖИРОВИИ ВЕНАЦ

на најлепшем месту у Београду на „Зеленом Венцу" до београдског Пореског Одељења

држим под закуп и снабдео сам је новим намештајем. Собе су чисте и здраве са једним и више кревета.

Моје пиће одавно је познато п. публици као природно и потпуно чисто, о чему се сваки може уверити.

Кујна је одлична, да је њоме сваки задовољан, а цене како собама, тако и пићу и јелима врло су умерене.

Алекса Ј. Милутиновић
гостионичар.
—3

ВЕЛИКИ ИЗБОР

ЛИМАРСКИХ ИЗРАЂЕВИНА

прибор за кафане, хотеле, кујне, бакалнице и за домаћу потребу

Нарочито скрећем пажњу п. муштеријама да поруџбине извршујем тачно по мери, мустри и на време

Надгробних фењера и крстова за свеће у великом избору. — Цене необично умерене

С поштовањем
Лазар Станисављевић
лимар
4—5 Привременска ул. 2, до „Хотел Балкана"

КОМПЛЕТ „ЈЕДАЊЕ"

Двајест осам свезака за 1909. годину у финим позлаћеним корицама

СТАЈЕ 12 ДИНАРА

ОБУЋА

најбоље каквоће и најелегантнијих фазона

ИМА НА СТОВАРИШТУ
ИЗРАЂУЈЕ по ПОРУЏБИНИ
ОБУЋАРСКА РАДЊА
Душана М. Бојића
— ТЕРАЗИЈЕ —
Скопљанска ул. бр. 2. преко од Росулека

Издавачи: **Видаковић и Комп.** Ломина ул. 57 — Штамп. Љ. Ј. Бојовића

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

По најчувенијим француским и немачким делима и по службеним издањима њихових министарстава војних израдио сам и дао већ у штампу дело

ОСНОВИ ПРАКТИЧНЕ ТОПОГРАФИЈЕ

Упуство за читање карата, премеравање, крокирање и извијање.

Садржај: Увод. 1. Упуства за читање карата и планова. 2. Топографско премеравање. 3. Крокирање и справе за оцењивање и мерење даљина. 5. Топографско извијење. Нарочито сам обрадио питања, која су по програму за све официрске и подофицирске испите из овог предмета. Тако исто обрадио сам упуства за читање аустриских карата са шрафама, бугарских карата и наших нових карата у размери 1:25000 и 1:50000. Књига ће изнети до 15 штампаних табака са засебним атласом слика, карата, таблица и топографског кључа, а цена ће бити 3 динара. Књига ће бити готова до 15. марта ове године. Официрска задруга примила је ово дело у искључиву распродају за официре под обичним условима за отплату одела. Подофицири ће искључиво од мене моћи књигу добити. Молим г. г. скупљаче да прикупе претплатнике за ово веома потребно дело па пека ми списокове најдаље до 1. марта ове год. пошаљу на адресу: Београд Цетињска улица број 28. Г г. скупљачи добиће на сваких десет књига једну на поклон поред највеће захвалности. Књиге и новац слаће се о мом трошку а примам испод десет динара и у поштанским маркама.

5 фебруара, 1910. год
Београд

капетан **МИЛАН Ј. РАДОЈЕВИЋ.**
на служби у Географском Одељењу Главног Ђенералштаба

СПЕЦИЈАЛИТЕТИ:

За послуживање
Дезерт бонбоне
Фондан
Пралине
Ђиндуја
Мароко
и. т. д.

Чоколада са млеком „Олга"

К. М. ШОНДА

јесте најбоља од свих чоколада

Ако желите да имате здраву и добро очувану децу, употребљавајте искључиво и само

„ШОНДА-КАКАО"

МОРИЦ ТИЛЕР и Ко̀МП.

КРАЉ. СРП. ДВОРСКИ ЛИФЕРАНТИ

БЕОГРАД

Краљ Миланова улица 46. Телефон 130.

Израда:

Униформи свију врста

ГРАЂАНСКОГ ОДЕЛА

Од енглеских ш

Велико стовариште Апарата „Уранија“ по 10 и 15 динара; амер. француских хозентрегера; француских

Манжентни: белих и у боји и дугмета за манжетне

Ђебади, најелегантнијих новчаника, визитијера — несесера

СТРОГО УТВРЂЕНЕ УМЕРЕНЕ ЦЕНЕ

Ценовник и мустре на захтев бесплатно

Београд, 7. Марта, 1910. Година III. Бр. 9.

НЕДЕЉА

ИЛУСТРОВАНИ СЕДМИЧНИ ЗАБАВНИК

Власник и уредник: Стева П. Видаковић Уредништво је у Ломиној улици бр. 57.

ХОТЕЛ АЛБАНЕЗ
Српска кућна без конкуренције
точи се вино бело и црно
СМЕДЕРЕВСКО
СТАНОВИ ЗА ПУТНИКЕ
ХОТЕЛ АЛБАНЕЗ

Soieries Suisse
franco de bouane à domicile!

Demandez les échantillons de nos Soieries Nouveautes de printemps et d'été pour robes et blouses:

Diagonale, Crepon, Surah, Moire, Crepe de Chine, Foulards, Mousseline 120 sm de large à partir de fr. 1.25 le mètre, en noir, blanc et couleur ainsi que les blouses et robes brodées en batiste, laine, toile et soie.

Nous vendons nos soies garanties solides, directement aux particuliers et franco de port à domicile!

Schweizer & Co., Lucerne V. 2.s **(Suisse)**
Exportation de Soierie

КОМПЛЕТ „НЕДЕЉЕ"
Двеест осам свезака за 1909. годину у финим позлаћеним корицама
СТАЈЕ 12 ДИНАРА

ОБУЋА
најбоље каквоће и најелегантнијих фазона

ИМА НА СТОВАРИШТУ
ИЗРАЂУЈЕ по ПОРУЏБИНИ
ОБУЋАРСКА РАДЊА
Душана М. Бојића
— ТЕРАЗИЈЕ —
Скопљанска ул. бр. 2.
преко од Росулека

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

По најчувенијим француским и немачким делима и по службеним изданима њихових министарстава војних израдио сам и дао већ у штампу дело

ОСНОВИ ПРАКТИЧНЕ ТОПОГРАФИЈЕ

Упуство за читање карата, премеравање, крокирање и извијање.

Садржај: Увод. 1. Упуства за читање карата и планова. 2. Топографско премеравање. 3. Крокирање и справе за оцењивање и мерење даљина. 5. Топографско извијење. Нарочито сам обрадио питања, која су по програму за све официрске и подофицирске испите из овог предмета. Тако исто обрадио сам упуства за читање аустриских карата са шрафама, бугарских карата и наших нових карата у размери 1:25000 и 1:50000. Књига ће изнети до 15 штампаних табака са засебним атласом слика, карата, таблица и топографског кључа, а цена ће бити 3 динара. Књига ће бити готова до 15. марта ове године. Официрска задруга примила је ово дело у искључиву распродају за официре под обичним условима за отплату одела. Подофициири ће искључиво од мене моћи књигу добити. Молим г. г. скупљаче да прикупе претплатнике за ово веома потребно дело па нека ми спискове најдаље до 1. марта ове год. пошаљу на адресу: Београд Цетињска улица број 28. Г. г. скупљачи добиће на сваких десет књига једну на поклон поред највеће захвалности. Књиге и новац слаће се о мом трошку а примам испод де 8 т динара и у поштанским маркама

5 фебруара, 1910. год
Београд

капетан **МИЛАН Ј. РАДОЈЕВИЋ**
на служби у Географском Одељењу Главног Ђенералштаба

СПЕЦИЈАЛИТЕТИ:

За послуживање
Дезерт бонбоне
Фондан
Пралине
Ђиндуја
Мароко
и. т. д.

Чоколада са млеком „Олга“

К. М. ШОНДА

јесте најбоља од свих чоколада

Ако желите да имате здраву и добро очувану децу, употребљавајте искључиво и са

„ШОНДА-КАКАО“

ЦАРИЦА АЛЕКСАНДРА ФЕОДОРОВНА

ЦАР НИКОЛА II

ЊИХОВА ИМПЕРАТОРСКА ВЕЛИЧАНСТВА

РУСКИ ЦАР И ЦАРИЦА

БЕОГРАД
7. Марта 1910.

НЕДЕЉА

ГОД. III. БРОЈ 9

ИЛУСТРОВАН НЕДЕЉНИ ЗАБАВНИК

Власник и уредник Стева П. Видаковић

Уредништво је у Ломиној ул. бр. 57.

ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА

За Србију: На годину 18 динара; на пола године 9 дин.; на четврт године 4·50 дин.; на 2 месеца 3 динара; месечно 1·50 дин. за Аустро-Угарску: На годину 20 круна; на пола године 10 круна; на четврт године 5 круна. За све остале земље: На годину 24 франка; на пола године 12 франака; на четврт године 6 франака.

ГОСПОЂА БАТИСТ

ПРИЧА

Гиј де Мопасана

Превео Сп. Л. В.

Кад сам ушао у чекаоницу лебенске железничке станице, на првом месту погледао сам да видим колико је сати. — Морао бих чекати пуних два сата на полазак париског брзог воза. Осећао сам некакав тежак умор а и досаду, као да сам цео дан пешачио. Бацих поглед на дувар не бих ли спазио што, чиме бих могао да прекратим време; за тим изиђох поново напоље и стадох на праг, не бих ли се сетио нечега, што бих могао да радим.

Њ. В. КРАЉ СРБИЈЕ ПЕТАР I.

Улица је налик на какав булевар, засађен закржљадим багрењем. Куће су озидане по старом паланачком укусу. На крају улице издиже се једно брдашце засађено дрвећем, те цела улица заједно с овим маленим парком изгледа као какав булевар.

Од времена на време претрчавала је преко улице једна мачка, која је обазриво прескакала преко калавних рупа, за тим сам спазио једног мопса, који је њушкао око дрвећа тражећи коске да их глође. Човека нигде ни једног.

Овладала је мноме нека чудна чама. Шта да радим? Решио сам се већ да уђем у станичну гостионицу и да се бацим у наручје оном досадном седењу, које је већ свима путницима омрзло, кад спазим да се из једног сокачета право према главној улици упутила некаква пратња.

Посмртни спровод, то је био прави мелем за моју досаду. Ако не више, бар десет минута имаћу се чиме забављати.

Али убрзо затим удвојила се моја пажња. Иза самртничког сандука ишло је свега само осморо људи, од којих је један плакао. Остали су ћеретали пријатељски. Пред спроводом није било свештеника. Помислим у себи: то је ваљда каква „грађанска“ сарана. Али

одмах сетим да у Лебену мора бити најмање још сто слободоумних људи, који не би пропустили ову згодну прилику, да не даду израза своме уверењу. Па шта је онда ово? Брзина, којом се „спровод“ кретао, очито је казивала, да се покојник сарањује и без учешћа и „свете цркве“ и без икакве друге свечаности.

ли сам и ја из њиховог места. За тим позваше на савет још другу двојицу, који ме такође одмерише оком од главе до пете. То инквизиторско посматрање страшно ме је љутило, зато се решим да га прекинем. Ја им се приближим.

Пошто сам их поздравио отпочнем говор:

Министар спољашњих послова
Д-Р МИЛОВАН Ђ. МИЛОВАНОВИЋ

Председник министарског савета
НИКОЛА П. ПАШИЋ

(Прате Краља Петра у Петроград)

Моја необуздана радозналост нагонила ме је да стварам себи разне хипотезе о овоме необичном појаву, али на послетку кад је „спровод“ хтео да прође крај мене, паде ми на ум та оригинална мисао, да пођем и ја за сандуком. На тај начин забављаћу се бар за један час, ако не и дуже. Направим жалосну мину и пођем са пратњом.

Она два господина по задњи спровода, погледаше ме, па се онда сашаптаваху нешто. Питаху се јамачно, да

— Извините ме, господо, што вас можда узнемиравам у вашем забављању, али ја сам само зато пристао уз вас што сам видео да је ово „цивилна“ сарана, па као човек без предрасуда пошао сам и ако нисам имао среће познавати покојника.

Један од господе примети:

— То је покојница.

То ме изненади и зато запитам:

— Али ово је ипак „грађанска сарана“, ле л те господо?

Један други господин, који је очевидно имао ту лепу намеру да ме обавести, узе реч:

— И јест и није. Свештенство нас није пустило у цркву.

Овом приликом оте ми се са усана једно „ах!" као израз мог неразумевања. Ја нисам разумео ништа.

Мој учтиви сусед поче поверљиво шапутати.....

— О то је веома дугачка историја. Ова млада жена одузела је сама себи живот и зато се сарањује без верског обреда. Онај господин онамо што иде за сандуком и плаче то је њен муж.

Са неким устезањем приметим:

— Ви ме, господине, запрепашћујете и у највећој мери изазивате моју радозналост. Сматрате ли да би било индискретно да ми испричате ту историју? Ако би вам то било тешко и досадно, сматрајте да вам нисам ништа ни рекао.

НИКОЛА ХЕНРИКОВИЋ ХАРТВИГ
царско-руски посланик у Београду
(Дочекује Краља Петра на граници руској)

Непознати ме узе поверљиво под руку:

— Ни најмање, ни најмање. Изволите само са мном. Изостанимо мало иза остале господе. Испричаћу вам све. То је веома тужна историја. Имамо довољно времена. До гробља ћу вам испричати све.

За тим поче:

— Замислите једну младу жену, г-ђу Пол Хаморову, кћер неког богатог трговца из околине, који се звао Фонтален. Са њом се догодила још као детету једна грозна авантура. Слуга њеног оца учинио је злочин према њој. Процес који је подуже време трајао, изнео је на видик многе тугаљиве ствари. Нечовек је осуђен на вечиту робију.

Девојка је одрасла са жигом срамоте на челу. Није имала другарица, а старији нису хтели никад ни да је пољубе, јер су се бојали да не укаљају усне додиром њених осрамоћених образа.

Она је постала прави монструм и феномен за Лебенце. Обично би се рекло: „Знате, она Фонтанелова".

Сви су се окретали кад је улицом пролазила. Ни слушкиње нису хтеле да је изводе у шетњу.

Чак и туђе слушкиње избегавале су је, као да је и сам дах њен отрован.

Било је жалосно видети ову јадну девојчицу кад се играла сама. Ни једно девојче не би хтело пристати уз њу, она би се вазда сама морала играти.

Дешавало се по неки пут да је она, вучена неодољивом жудњом да се поиграа у друштву њених вршњакиња, притрчала је и помешала се с осталом децом. Али да сте видели шта је наступило тада! Мајке, тетке, служавке, које су надзиравале децу, одмах би похитале да узму свака своје дете, јер нису могле допустити да се макар и за тренутак поиграју са „оном Фонтаненовом". Јадно девојче остало би опет у-

самљено и не појимајући шта се то око ње догађа. Осећала би се само да јој је неправда учињена па би плакала, а срце би јој пуцало од бола.

Кад је тако сви напусте она би бегала кући, сакрила би лице у мараму па би дуго и горко плакала.

Одрасла је, а тиме се ствар само погоршала. Свак је чувао од ње своје девојче, као да је она кужна и заразна. Замислите, да је то бедно девојче, пре но што је научило читати прозрело ону ужасну тајну, коју мајке тек са снебивањем казују својим кћерима и онда, кад се ове са венчања врате....

ПУКОВНИК ПАВЛЕ ЈУРИШИЋ-ШТУРМ
први ађутант Краља Петра

Кад је ишла у шетњу са својом гувернантом, изгледала је, као да се на њу непрестано пази да се са њом не би обновила она раније авантура. Кад је ишла улицом, обарала је очи у земљу; осећала је терет оног тајанственог презирања, којим је предусретана свуд и од свакога, па и од другарица, које су окретале главу од ње, кад су виделе, да би се њихови погледи морали сукобити.

Готово је нико није поздрављао. Тек по неки човек климнуо би главом у место поздрава. Мајке би се грациле као да је нису спазиле. По неки неваљалац чак би и викнуо за њом „госпођа Батист", по имену слуге, који је обешчастио.

Нико није знао за болове њеногa срца; јер она није радо говорила, а смејала се није никад. Њени родитељи изгледали су вечито нешто због њих, као да су се непрестано грозили оног греха, који се никаквим кајањем не да ни покајати ни оправдати.

Хоће ли какав честит човек пружити руку једном ослобођеном робијашу? Неће, па макар то био и рођени син његов. Господин Фонтанел и његова жена гледали су на своју ћерку као што би гледали на сина, који се с робије вратио.

Она је била дивна, висока и врло отменог изгледа. И мени би се веома допадала, да није било тог несрећног догађаја.

Некако баш у то време добијемо новог потпрефекта — то је било од прилике пре године и по дана — а са њим дође и његов приватни секретар, један красан човек, на коме се видело да је имао буран живот.

Видео је госпођицу Фонтанелову и заљубио се у њу.

Нашло се људи, који су му испричали целу историју њену, он је на то одговорио:

— Хм, у томе баш видим најјаче јемство за мене. Мени је повољније да то буде пре но после. Покрај такве жене моћи ћу безбрижно спавати!

Запросио је њену руку у њених родитеља и венчао се с њом. Он је ишао у визите, као што је обичај после венчања. Нису га се ни мало тицали ранији догађаји. Неколико њих вратило је посету, а многи су се уздржали од тога. Најпосле свет је почео заборављати и секретар са својом женом имао је приступа у прве домове, у најбоља друштва.

Морам вам напоменути да је она обожавала свога мужа. Замислите, он јој је вратио част, увео је у друштво, прокосио целом свету, јер га се нису тицале предрасуде друштвене, које су притисле жиг срамоте на чело његове жене. У свему њен је муж показао толико мушке храбрости, колико не би ни један други. Није дакле чудо што га је безгранично љубила и поштовала.

Дознало се да ће постати мајка и та околност отворила јој је врата и оних домова који су били веома осетљиви у питањима части. Изгледало је, као да ће се тиме, што ће постати мајка збрисати и последњи остатак њене срамоте. То је чудновато схватање, али тако је....

И све је ишло да не може бити боље, све до ономад, кад је прослављена слава заштитнику овога округа. На свечаности био је наградни концерт, упра-

Д-Р. МИРОСЛАВ СПАЛАЈКОВИЋ
начелник полит. одељења Министарства Спољ. Послова

во утакмица свирачка ко ће боље свирати и ко ће бољу награду добити. Префект, председник општине и остало часнитство имало је да пресуди, ко ће добити награду.

После свечаног говора префектовог његов секретар, господин Пол Хам, требао је да подели награде.

Ви ћете знати и сами да у таквим приликама обично овлада људима суревњивост и они изиђу из такта.

Све отменије даме биле су на трибини.

Учитељ музике Морвиљон добио је награду другог реда, јер знаћете и сами, да се свакоме тек не може дати награда првога реда.

Кад је приватни секретар пришао Морвиљону да му прикачи медаљу, овај одгурну од себе и њега и медаљу, па додаде гласно:

— То можеш задржати за Батиста! Дужан си ми дати медаљу првога реда баш као и мени!

Многи ударише у смех. Светина нема ни обзира ни саучешћа. Сви погледаше у жену.

Пријатељу, не знам да ли сте икада видели жену каква је кад изгуби свест. Ја сам видео тај призор. Дизала се и

ДРАГОМИР ЈАНКОВИЋ
секретар Краљев

седала је три пута. Изгледало је као да би хтела покушати да бега, али је знала да ће и ова гомила за њом.

Некакав пакостан глас чу се из гомиле: „Пазите, ево госпође Батистове". За тим наста велика галама; чуше се узвици одобравања с једне стране и узвици негодовања с друге стране.

Направи се читав лом, прави покрет. Сви се узбунише. Људи су понављали речи, које су чули па су мотрили какав су упечатак произвеле оне на ову јадну жену. Људи су дизали своје жене да би боље могле видети јадницу. Многи су запиткивали: „Која је? Је ли она у плавоме?" Сокачка дечурлија поче се дерати. Смеј је постајао све гласнији и општији.....

Она се више не мрдну с места. Збуњено је седела на својој столици, управ тако, као да се ставила у положај да је публика боље види. Очи јој се засенише, као кад се гледа у какву велику светлост. Уздисала је тако тешко, да би својим уздасима потресла и сам камен.

Човека је морала заболети душа кад је погледао.

Господин Хамо ухватио је за гушу безобразног Морвиљона. У хрвању падоше обојица на земљу.

Свечаност је нарушена.

После по сата Хамо се враћао кући са својом женом. Жена је ћутала, није путем ни речи проговорила. Кад су стигли на општински мост, она се затрча и једним неочекиваним скоком скочи посред матице речне. Њен муж није имао ни толико времена да је бар за хаљину дограби.

Испод моста је река дубока... Тек после два часа извађен је леш утопљеничин. Није било ни изгледа на какву наду да се поврати живот.

— — — — — — — — — — — —

Приповедач заћута. На онда, после кратког одмора додаде:

— То је ваљда најпаметније што је та јадница могла урадити. Има мрља, које се ни чим не могу опрати ни очистити.

Сад ћете ваљда појмити зашто је свештенство затворило црквена врата пред нама. Да црква није одрекла своје учешће, знам посигурно, да би цела варош дошла на пратњу. Али ви ћете разумети да је ово самоубиство у вези са оном ранијом историјом потпуно отуђило све породице, па још уз то кад ни црква неће да да свој последњи благослов, онда није нико ни смео да прође сандуку покојничином."

Ушосмо већ и на капију општинског гробља. Чекао сам док је сандук спуштен у гроб. Био сам јако потресен.

Кад је и то свршено, пријем кукавном мужу да му пријатељски стиштем руку.

Погледа ме са чуђењем па ми сузним очима рече:

— Хвала вам, господине.

Није ми било ни мало жао, што сам до гроба испратно једно јадно створење.

ПРИВИЂЕЊЕ

Кад сам ноћас пуном чашом,
Наздравио лудом пиру,
Ја угледах у сред чаше
У сред вина моју лиру.

На њој струне, ал не оне,
Као што су негда биле,
И крај лире нема моје
Чуварице беле виле.

Ал ја причух речи њене:
„Чедо моје, друже мио,
Зар ти здравиш лудом пиру
А мене си оставио?"

И ја смрвих чашу луду,
И загрлих лиру с нова,
А моја ми вила приђе,
И по челу помилова.

Младеновац

Милорад Петровић

ХРАБАР ВРАПЧИЋ

— Е. Чиршков —

Малине су у врту дозревале.

Рано изјутра, док су у дому још сви спавали, врапци гомилом долетеше од некуд и поређаше се по огради.

Весело су цвркутали и једним оком погледаху, како се црвене зреле малине.

Чим би опазили зрело зрно, одмах би слетали с о раде у џбуње,

„Хоп" малину, па опет на ограду...

— Цврлик, цврлик! Ех, каква је то малина! — Једном долетеше врапци на ограду и погледаше зачуђено.

Неко стоји на једној нози у башти, руке раширио, шешир му наерен и гледа.

Врапци се ужаснуше, часком заграјаше па ајдац с ограде на брезу а одатле на кров.

Поређали се па чекају, док човек с једном ногом не отиде.

Сви су га се бојали, само се један показа да је небојша.

— Жив, жив — ничега се не бојим!

Прилете му најплашљивији врабац и стаде му говорити:

— Да је то човек као остали људи, на две ноге, ни ја га се не бих бојао, Али онај, што тамо стоји, има само једну ногу.

— То је ужасно! — рече стара врабица, и перје јој се од стра подиже по свем телу.

— Да је то човек с очима, ни ја га се не бих бојао. Али онај, што тамо стоји, нема очију и не може се погодити где гледа...

— То је страхота! — поновише сви врапци ужаснути.

Али храбри врапчић не мирује.

— Цврлик, цврлик — ничега се не бојим!

— На стреси се ни ја не бојим — рече онај најплашљивији; и сви се врапци насмејаше храброме тићу.

— Пудљивци! — рече храбри, завесла крилима и полете тако снажно, као да га је когод бацно са стрехе.

— То је страшно! — шапутала је стара врабица и од стра затвори очи.

Осталим врапцима закуца срце — једнима од стра а другима од радости.

Једни су грдили храброга врапца, а други га хваљаху, док трећи беху у недоумици, да ли да га грде или хвале, и зато су мудро ћутали.

Они што су га грдили, називали су дело храброга врапца глупошћу.

— Ухватиће га човек једне ноге... само глупаци не могу то да појме —

А они који су га хвалили говораху:

— Нас врапце називају страшљивцима. Кад би тако било у истини, не би било међу нама онаквог јунака, као што је онај, што је одлетео од нас са стрехе.

А они, што су ћутали, мишљаху:

— Изгледа, као да је глупак, а и да је јунак...

Међутим је храбри врабац стојао на брези и одозго је посматрао човека с једном ногом и раширених руку.

Одозго се могао да види само шешир и две руке које су допирале до џбуња малина, ну које нису кретале...

— Ах, ти човече! — срдио се врапчић и скочи на нижу гранчицу брезе.

— Да не мислиш, да малине расту само због тебе?

Човек једне ноге ћутао је и није се мицао.

Храбар врапчић слете с брезе на стазицу и скакућући приближавао му се.

— Ех, ти сакатило! Видиш ли, како те се не плашим?...

То цвркућући храбри врабац прну и седе једноногоме на шешир.

Шешир се улеже.

Врапчић се крену, у лету дочепа зрелу малину и прну на среху.

— Цврлик, цврлик, жив жив! Ох ала је малиница!

Сви на стреси претрнуше ужасом, кад се врати здрав и читав па још с малином у кљуну.

Поскочише сви врапци и зацвркуташе.

Они, што су храброга врапца грдили, рекоше му:

Вреди ли за једну тричаву малину ризиковати живот?

Они пак, што су га хвалили рекоше:

Врапци нису никад били кукавице.

А они, што нити су грдили, нити хвалили, питаху јуначкога врапца:

— Истина, да ли је та малина баш толико слатка? —

И мољаху га, да им да, да је окусе.

— Једите! —

И сви се слетеше око малине, кидаху је и чистећи кљунић тврђаху:

— Збиља малина је веома пријатна!

— Па, дајте и мени, да окусим, рече најплашљивији врабац и поједе остатак.

— Све су појели, а вама нису ни мало оставили — рече љубазно стара врабица и уздахнув додаде:

— Ах, то је ужасно! Ужасно!

Храбри врапчић издиже се на ноге и гордо погледа оне око себе.

— Дружино! Ко ће са мном? — упита.

— Сви!

— Сви!

— Сви! — заграјаше врапци.

Храбри полете напред и седе баш на шешир једноногог. Остали се наместише по високим брезама, давши првенство посматрању из даљине.

И на једанпут се деси нешто страшно.

— То је ужасно! — и заплака.

— Тако свагда пролазе глупаци — рече најплашљивији врабац и нико му није противуречио....

Шешир се ваљао по земљи.

Сад је човек без ноге био без главе, а место врата штрчао је најобичнији штап.

Врапци су дуго посматрали осрамоћено страшило и уверив се, да једноногог човека без главе није у опште ни мало опасан, разлетеше се по дубњу и подузеше да малинама спире за душу.

ПЕЧЕВО-УСПЕНСКА ЛАВРА У КИЈЕВУ

Као да је камен из ведра неба пао, суну од некуд јастреб и дочепа канџама храброга врапца.

Врабац се својим ноктићима држао за шешир, али овај спаде с главе једноногог, а јастреб узлете високо, у небо и изгуби се иза шуме.

Сви врапци занемише.

У врту је била таква тишина, да су се могли чути зрикавци, како стружу крилима.

На послетку прошапута стара врабица:

Једући малине, живо су цвркутали о прошлом догађају и осуђиваху храброга врапчића.

— Глупак! Свагда се драо: жив, жив, ничега се не бојим! — а није појео ни једну зрелу малину...

— Ја сам свагда говорио, да није баш толико ни храбар, колико је глуп! — рече најплашљивији.

— Зато је и био кажњен.

— Ах, то је страшно! — шапутала је стара врабица.

Само они, што на стреси нису грдили ни хвалили храброга врапца, ћутали су и даље.

Сад нису ни премишљали о томе, да ли је покојник био глупак или јунак...

— Бог да га прости! То није наша ствар — мишљаху они и навалише да што више црвених малина позобају...

превео
Милан Ђ. Бугарски

СВЕНУЛО ЈЕ

— **Р. М. Марковић** —

Свенуло је шарно цвеће
У мирисну врту моме,
Свенуле су љубце плаве
И ружице мирисаве.
Ох, слађани мирис онај
Што ми крепи младе груди,
Што опија и заноси
Кад ме тако из сна буди!
Ах, нема га
Нестаде га!
Нема песме славујеве
Да забруји тихо, мило,
Малаксале боне душе
Да подиже и окрепи чило.
Ах, нема је
Нестаде је:
Кад природу гледам тако,
Обузме ме нека сета,
Ал кад спазим тебе злато,
Мене прође туга клета.

МЛАДОСТ

— **Фр. Копе.** —

II.

(наставак)

Мајка га није више дизала у јутру из кревета, него једна стара жена у обичној одећи, није га љубила, а заударала је на бурмут.

И отац никако више није обраћао пажњу на њега, кад се у вече враћао из канцеларије са флашицама и пакетима од апотекара. По каткад долазио је с њим лекар, гојазан и јако намирисан господин, сав задуван што је морао да се пење чак на пети спрат. Једном виде како је тај непознати човек узео мајку у наручје и како јој је дуго времена наслањао уво на леђа. Потом је писао. Дете је питало:

— Ама зашто, мамо?!

Г. Виолет, нервознији него икада, забацујући непрестано свој бунтовни прамичак косе, отпратио би лекара до врата и дуго би се разговарао са њим. Мати би онда звала Амадеја к себи и он би се попео на кревет; управила би на њега своје зажарене очи, привукла би га страсно на груди и говорила би му болним гласом као да га жали: „Мој мали Меде!“ Ама зашто, зашто то?

Отац би се враћао, осмехујући се

Снимак М. В. Николића пор.

ІСОКОГРАД
СЛИКЕ ИЗСОКО БАЊЕ

усиљено. Жалосно је било гледати га.

— Шта вели лекар?

— Ништа, ништа. Много ти је боље. Само ћеш ноћас, једна моја Луцијо, морати метути један мали мехурник.

О, како лагано пролазе, како су једноставни дани, које мали Амадеј проводи поред дремљиве болеснице, у тамној соби, у којој је јак задах потсећао на апотеку, и у коју је само с времена на време улазила она баба, која би давала болесници какав освежавајући напитак, или надгледала ватру.

По неки пут би долазила комшиница да види како се осећа госпођа Виолет.

— Као и до сад, врло сам слаба, добра моја госпођо Жерар. Ах! почињем да губим наду.

Госпођа Жерар, та дебела жена веселих очију, никако не да да се човек запусти (т. ј. да буде тако песимиста).

— Видите ли, г-ђо Виолет, та проклета зима никако неће да се сврши. Али смо готово у марту; на улици већ продају ките зеленила у колицима, дуж тротоара. Лакше, то ће бити кад огреју први зраци пролетњег сунца. Ако хоћете, одвешћу Амадеја... Нека се игра са мојим девојчицама.. То ће га мало разонодити.

И добра би сусетка задржавала малог Амадеја код себе по цело по подне, и тамо му је било веома угодно.

Четири мале собе, то им је цео стан, али пун старог занимљивог намештаја, а зидови су сви били покривени сликама и скицама у боји, које су радили домаћинови другови.

А врата су увек отворена, и деца се могу играти где хоће, могу се јурити кроз стан, могу да претурају по њему колико хоће. У салону, претвореном у атеље седи уметник на високој столици, са шиљком у руци; светлост која продире кроз прозоре без завеса и која се разблажава табаком прозрачне хартије који је разапет пред њим, осветљава његову доброћудну главу, нагнуту на бакрену плочу. По цео дан се убија радећи — та није шала кућа, на две ћерке да се васпитају и удоме — и у пркос својим напредним идејама и даље ради принца Луја Наполеона, онога разметача, који ће нам изиграти републику, као што он вели.

Једва ако два три пута дневно дигне главу да пуши своја Абу-ел-Кадера. Ништа га не омета у раду, па ни девојчице, којима се досади да свирају у „четири руке“ на старом гласовиру, те су започели да са Амадејом играју „жмуре“, са свим близу оца, иза старог канабета, „стил Ампир“, украшеног лавовским главама. Али мајка Жерар (или г-ђа Жерар) у својој кухињи, у којој непрестано пече и пржи за ручак, налази да праве, збиља, сувише ларме. Баш је млађа, Марија, прави мангуп, да би ухватила своју старију сестру, гурнула фотељу тако о стари шифоњер, да се тресу сви руански порцелани на њему.

— Де, де, децо, више мајка из дубине своје кујне (пећине) из које се шири пријатан мирис сланине, — оставите оца мало на миру, па идите и играјте се у трпезарији.

Деца слушају, јер у трпезарији могу испретурати столице по својој вољи, па сазидати „куће“, те играти „посете.“ Ова мала луда Марија — зар би човек мислио да дете од 5 година има таквих мисли! — ухватила је Амадеја испод руке и зове га „својим малим мужем“; она иде у посету својој сестри Луџзи да би јој показала своје дете — лутку од картона, са великом главом и увијену у убрус.

— Дакле, као што видите, госпођо мушко је.

— А шта мислите с њиме кад буде велики? — пита Луџза, која се упушта у ту игру само за љубав малих; та има десет година већ читава госпођица.

— Та биће војник, госпођо, одговара Марија озбиљно.

Тога часа гравер, који је устао да

се мало истегне и да испуши по трећи пут своју дулу — Абу-ел-Кедера, стао је на праг свога атељеа. А и госпођа Жерар, чији се ручак кува у сигурности — ох, како лепо мирише у кујни — баш улази у трпезарију. Обоје гледају децу, тако смешну, тако љупку са озбиљним изразом својих малих лица. За тим муж погледа жену, жена мужа па и једно и друго весело прсну у смех.

Али се не смеју, не смеју се никада у суседном стану, код Виолетових. Само се чује кашаљ и једнако кашаљ. Кашаљ до гушења, кашаљ, који прелази у очајан ропац! Отиши ће на онај свет једна млада жена са одвећ тешком косом, и кад опет буду дошле лепе вечери, она више неће остајати доцкан у вече на балкону, па у мр ку гледати у звезде и стискати руку своме мужу. Мали Амадеј ништа од тога не разуме, али га је обузела нека стрепња, неки ужас. Он осећа да се код њега код куће догађа нешто страшно. Свако га сад плаши. Плаши се оне бабе која заудара на бурмут, и која га са сажаљењем гледа, кад га у јутру облачи; плаши га лепо одевени лекар, који сад два пут дневно мора да се пење код њих на пети спрат, плаши га рођени отац, који више не иде у канцеларију, који се већ три дана није бријао, па крстари, грозничаво крстари кроз мали салон, забацујући нервозно за уво онај прамен косе. А, овај, плаши га и сама мајка, мајка, коју је он још вечерас, при светлости ноћне лампе, видео завађену у јастук, прозачрног носа и запињене браде. Изгледало је да га није познавала, ма да је разрогачила очи, кад га је отац узео и нагао над њом да се би ју пољубио у чело обливено хладним знојем!

Најзад је освануо тај страшни дан, што га Амадеј неће заборавити никада, ма да је онда био веома мало, мало дете.

Пробудио га је тога дана загрљај његовог оца, који је дошао да га узме из кревета као полудео, закрвављених од плача очију.

И сусед г. Жерар — а зашто ли је он ту, тако рано? — Лије крупне сузе. Прибио се уз г. Виолета, као да бдије над њим и нежно га тапше руком по рамену.

— Да, јадни пријатељу, будите храбри, будите храбри!

Али је јадни пријатељ изгубио сву храброст. Он пушта да г. Жерар узима дете из руку, и најзад му глава клоне на раме поштеног гравера. Почиње опет гласно плакати, тако, да му се од силног плача тресе цело тело.

— Мама, да видим маму, — виче Амадеј сав ужаснут.

Авај, он ју никад више неће видети. Код Жерарових, куда су га однели, облачи га добра сусетка. Тамо му говоре како му је мама отишла, и то отишла за дуго време; да он треба сад много да воли тату, да треба само мислити на тату и друго што шта, што му је неразумљиво, што га пренеражава, али о чему се он не усуђује да тражи објашњења.

Чудновато! Бакрорезац и жена му само се брину за њега, гледају га сваки час. Па и девојчице га чудно гледају, готово са поштовањем. Та шта се то променило? Луција не отвара свој гласовир, а кад је мала Марија хтела узети своју, „менажерију“ из ормана, подвикнула јој је мајка, трудећи се, да је оштро погледа: нема данас играња.

— Не игра се данас!

После ручка узела је г-ђа Жерар свој огртач, метнула је шешир, па је отишла водећи Амадеја собом. Попели су се у фијакер, који је пројурио кроз улице, које дете није познавало, прешао је преко једног моста, на коме се дизаше (један) велики бронзани коњаник са лаворикама на голој глави*), док се не заустави пред неком великом кућом, у коју су ушли, и у којој је један врло учтив и окретан младић пробао Амадеју црно одело.

(наставиће се)

*) Вероватно Нови Мост (Pont—Neuf) са споменика краља Хенрика IV.

О ПЕДЕСЕТОГОДИШЊИЦИ

Д-р. ВЛАДАНА ЂОРЂЕВИЋА

(Свршетак)

Д-р Суботић овако описује прве почетке рада *Владанова* на реорганизацији санитета:

Спина Ст. М. В. Николића пор. НАЈЕЗЕРУ.

СЛИКЕ ИЗ СОКО-БАЊЕ

„Од нарочитог значаја јесте расправа: *„Санитетски послови у Србији"*. Напис овај природе је критичко-полемичке. Њиме се, у првом реду, критикују рђаве стране „опште државне болнице" (у Палилули), и „војне болнице" (која је сада порушена на Цветном Тргу). *Други део*, односи се на *забрану министра ун. дела, да Владан у својој кући отвори своју приватну болницу. Трећи део*, односи се на рад „централног санитета". Владан налази „све саме погрешке од стране управе санитетских послова," па додаје:

„Кад човек прегледа целокупан рад у тој грани државне управе, мора пре свега признати, да је управа земаљског санитета врло много радила, јер за 33 године израдила је 32 законска наређења, уредаба, савета и поука и т. д. тако, да долази готово на сваку годину по једна таква манифестација да је жива управа санитета, и не рачунајући на читаве брегове акта и деловодних нумера с куренитним канцеларијским пословима. — Истина мало је чудновато да се поменути расписи сразмерно више брину за одржавање здравља дом ној стоци него за обезбеђење људ ког здравља, али при том се сигурно имало у виду то што се народ поред земљорадње највише бави сточарством. А сигурно се није могло бринути подједнако марљиво и за људе као и за стоку..."

„У овој расправи лежи основа будуће Владанове реформе санитетске струке (1879—1881. године).

„Разграната полемика Владанова, овога доба, остала је, на жалост, растурена у тадашњим дневним листовима. Шта је и како је радио као лекар и као оператор то је описао доцније у својој расправи „Прве године лекарске праксе," штампаној у 1873. године у „Архиву" Срп. Лекарског Друштва.

† ЈОСИФ ШТАЈНЛЕХНЕР
грађевинар београдски
(О тридесетогодишњици његове смрти)

МУШКЕ ЖЕНСКЕ И ДЕЧЈЕ ОБУЋЕ
у великом избору добија је
ГАЛАНТЕРИСКА И ПОМОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА — БЕОГРАД

* * *

„Дошав за начелника цивилног санитета Србије, Др. Владан је пре свега проучио све што су сви његови предходници на томе месту радили и урадили, и све то скупио у „Санитетском зборнику закона и уредаба". За тим је приступио реформи цивилног санитета, и израдио је два законска пројекта: „О народном санитетском фонду" и „О чувању народнога здравља." Те своје пројекте поднео је на стручну оцену нарочитој великој лекарској комисији. Цео тај рад изложен је у великој књизи: „Предуготовни рад за реформу санитетске струке у Србији (штампано у лекарском Архиву")." За тим су оба законска пројекта поднесена Државном Савету на оцену. Из дебате у Савету да забележимо један деталь. Др. Владан је између осталог био унео у свој закон и одредбу о истраживању очинства, са којим је хтео да затвори један извор јавне проституције. Сви старци у „Совјету" грактуше на њега: „Јеси ли ти луд? На прва шиндивила ће тебе обедити, да си отац њеног детета, и ништа ти неће помоћи што ти њу нисм никад ни видео." Сви против разлози не помогоше, одредба је избачена из пројекта.

„Једновремено са радом на реформи санитетске струке Владан је спремио и поднео министру унутр. дела први годишњи извештај о санитетским одношајима у држави под насловом: „Здравље у Србији 1879. год.

„Извештај овај завршио је Владан речима:

„Из свега овога могао је г. министар увидети, да су управи санитета готово везане руке у сваком већем послу реформисања и унапређења санитетске струке у Србији, и да ће тако остати све дотле, докле наше законодавство не одобри предложени ми под-

Снимак М. В. Николића пор-
НАДЕВИ БАЗЕНИЗЕАЊСКИ
СЛИКЕ ИЗ СОКО-БАЊЕ

несени му пројекат за санитетски законик."

„Чим је Народна Скупштина вотирала закон „о уређењу санитетске струке и о чувању народног здравља" од 30. марта, 1881. год. поднео је Владан реферат министру унутрашњих дела, да се овај закон преведе на француски и немачки језик. У поменутом реферату начелника санитета стоји између осталога ово... „узевши у обзир:

„1. Да је нашим законом о установљењу народног санитетског фонда прво у Србији узакоњено оно, што са-

ДОБИЛИ СМО ЗА ПРОЛЕТЊУ СЕЗОНУ
РУКАВИЦА ШТРИКАНИХ И КОЖНИХ
у врло великом избору
ГАЛАНТЕРИСКА и ПОМОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА — БЕОГРАД

ставља Pium desiderium свију досадањих хигијенских конгреса т. ј. да је узакоњен самостални санитетски бућет, који, не зависећи од бурних флуктуација политичких струја у уставним државама, осигурава независно и трајно развијање политичких струја у уставним државама, осигурава независно и трајно развијање санитетске струке;

„2. Да је нашим законом о уређењу санитетске струке и о чувању народнога здравља не само узакоњена толика самосталност санитетске управе, колику та струка према нашем знању нема још ни у једној држави осем можда Швајцарске и Америке — него да је законом, ако се не варамо, учињен први покушај да се кодификује све што захтева суврсмена наука о чувању народнога здравља.

„Мислим да не би било излишно, када би се овај наш покушај за реформу досадашњих санитетских законодавстава изнео на критику што ширем кругу европских хигијеничара и законодаваца.

„Према томе част ми је предложити, да се оба превода наших санитетских закона наштампају као званично издање, сваки у по 200 егземплара, па да се бесплатно разашљу:

„*а*) свима заступницима европских држава на ланьском међународном хигијенском конгресу, који је био у Турину, и

„*б*) по могућству и оним познатијим хигијеничарима, који нису били на томе конгресу али се интересују за санитетско законодавство".

„Овај предлог начелников министар је уважио, и преводи санитетских закона у Србији послати су свима важнијим и познатијим хигијеничарима."

О необичној вредноћи и ретској плодности рада *д ра Владана* најбоље сведочи то, што је он у току петнаест година, вршећи готово за све то време своје службене послове, ипак успео да напише 167 мањих и већих дела и расправа, делимично на пољу науке, а делимично на пољу балетристике и политике.

Заслуге његове за српску књигу, за лекарску науку у Србији и за уређење српскога санитета тако су огромне, да је доиста стекао права, да у прослави његове педесетогодишњице узму учешћа сви слојеви српскога друштва и да му пожеле, да још дуго поживи и да земљи да онолико својих умних производа, колико су само његова велика памет и његова необична вредноћа кадри да дају. С.

НЕЗАБОРАВАК

Алек. Д. Ђорђевић

У дивноме гају цветао је мали незаборавак, крију̂ћи стидљиво своју нежну главицу. Једног дивног мајског дана издиже и он своју главу и погледа бојажљиво око себе. На оближњем брежуљку плавиле су се љубичице, чији је мирис чак до њега допирао; тамо доле крај потока расцветала се мајска ружа, и доносито гледаше око себе; на оближњем дрвету славуј је изјавно нежну мелодију љубави. И он се задиви свему овоме, сада тек виде, како је живот диван пун чари и уживања; па и он рашири своју круницу, и чисто гуташе мирисљав ваздух, загрејан зрацима мајског сунца. У њему се појавише неке жеље тако неодређене, као какве ноћне силуете. Он виде како један диван, лептир слете на мајску ружу, ова га радосно прими, и они дуго остадоше у слатком загрљају. У том трепутку и он заже̂ле, да му неко дође, да и он осети оне сласти, које је богиња љубави свету поклонила.

И гле! Једна несташна пчелица, летећи унаоколо, беше се право њему упутила. Он осети у себи нешто, што дотле никада осећао није. Лепше му замирисаше љубичице, топлији му беху сунчани зраци, умилнија пе-

ГАЛАНТЕРИСКА И ПОМОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА и ДРУГА — БЕОГРАД
добила је велики избор
ШЕШИРА
у најновијим формама и бојама

сма славујева. Челица беше већ близу. Он је скоро осећао њен дах. Али у том тренутку на једанпут, — ни сам не знајући зашто — затвори своју кружицу. Пчелица остаде напољу, облете неколико пута око њега, па затим одлете даље, да потражи други цвет.

Он се брзо покаја што је ово учинио, опет отвори своју кружицу, али пчелице већ не беше туна. Сад увиде да је погрешио, али касно. Он поче премишљати, зашто је урадио такву глупост? Зашто је одбацио рај, који му небо беше пружило? Пчелицу није мрзио, не, напротив, он је волео и сад је воли. Али зашто је онда тако хладно одбио? На то ни сам не умеде одговорити.

И видећи да је сам крив, спусти суморно своју главицу, и отпоче венути, чекајући, неће ли му опет љубичице тако лепо мирисати, неће ли славуј опет запевати своју дивну мелодију љубави. Али заман, славуј беше одлетео са својом драганом.

У Београду,
фебруара, 1910.

АНЂЕО

Још мајка моја, слатка и мила
Најсветији спомен живота мог;
Често је мени сину зборила,
Да сваки има Анђела свог.
Дете малено како се роди
Хранитеља му одреди Бог,
Да би над њиме и да га води,
Да увек има Анђела свог.
И бродар брижни, кад морем броди
Далек' од деце и дома свог,
И њега рука Божија води,
И он имаде Анђела свог.
И путник сетан кад гором ходи
Одмора жељан и дома свог,
И њега вишњи кроз гору води
И он имаде Анђела свог.
И војник кад се бори у боју
За отаџбину и цара свог,
И њему Бог шаље заштиту своју
И он имаде Анђела свог.

*

Тако је, добра и мила мајка
Јединца сина учила свог,
Тако је мајка мени зборила
Да сваки има Анђела свог.
И још је мајка, ох мајка мила
Искала срећу за сина свог,
Мајка се моја Богу молила
Да и ја имам Анђела свог.
И Бог је чуо молитву њену
Молитву мајке за сина свог,
И видео нежну ту бригу њену
И Бог ми дао Анђела мог.

*

На кад су мора бесног вали
Против живота сукнули мог.
Да ме нестане, ја тако мали!
Ја сам имао Анђела свог.
И кад су звери дивље планине
Противу срца јурнули мог,
Да га растргну на да угине,
Ја сам имао Анђела свог.
И кад је стрела сред љута боја
Противу свести и духа мог
Пустила пера отровна своја
Ја сам имао Анђела свог.
У свима данима кушања љута
На страни мојој стојаше Бог,
У свакој беди, сваког пута
Ја сам имао Анђела свог.

*

А то ми мајке молитва била
И њу је чуо милостив Бог,
Она се за ме Богу молила
И ја сам имао Анђела свог.

*

О мајко моја, светињо моја,
Насеље рајско дао ти Бог!
Спокојна нек је та душа твоја
Ја имам, мајко, Анђела свог.
Поштено срце које си дала
Јединцу своме, утеси свој
Ја чувам, мајко; противу зала
То ми, је, мајко, Анђео мој! —

Бранчевац

СРПСКИ УГАЉ БОЉИ ОД СТРАНОГ
МАЂУ УПОТРЕБУ И ЗА ИНДУСТРИЈУ НА СВАКУ КОЛИЧИНУ И НАЈЈЕФТИНИЈЕ
КОД СРПСКЕ УГЉАРСКЕ КОМПАНИЈЕ
Карађорђева улица 47. —Телефон бр. 832.

ПОЗОРИШТЕ

Премијере изворних драма

На згаришту. — Изван живота. — На граници

Нервозно се очекивало ово вече. Видели су се многи око позоришта, разне се ствари слушале, на крају крајева дошли смо у двоpану и са зашеготњу чекали да се одсвира увертира, журно подигне шарени азбест, а за стрии мираз. Син му се убија, ћерку неће вереник да узме јер нема новаца, а он заустављa жену да не иде сину у болницу, моли је да остане с њим; он је убијен, сам, и ако стар, трудиће се да и даље ради.

Предмет је леп, и ако лако пронађен и обичан, само је требало више пажње обратити на саму обраду типова, и на изостављање непотребних епизода (служавка доноси слику Жикину). Нарочито је слабо обрађено главно

СЛАМНИ ШЕШИР ЗВАНИ „РУЖИН ЖБУН"

ЖЕНСКИ ШЕШИРИ НАЈНОВИЈЕ МОДЕ (за пролеће и лето)

лице Благоје. Не знам, мени се тако чини. Можда је таквом разумевању овог типа допринела и игра г. Љ. Станојевића, који није за овај репертоар опакан, какав је у свом репертоару. Вереник је мала улога, коју је спасао г. Богић. Ћерку је доста ле по играла г-ђа Харитоновићка. Благојева жена, мати Жикина, овлаш изражена контура, била је у рукама госпођице Е. Поповићеве. Не може се рећи да је комад пропао, али се не може рећи и да је успео. Овај комад, који доста по епизоди вереника, који се извлачи из околности да се жени девојком без пара, личи на Голготу. Може се попова давати, али у потпуно новој режији. Благоја би боље играо чича Илија.

Други комад је однео рекорд.

Млади драматичар Ненадић изнео је фину друштвену слику, слику нашег накарадног домаћег васпитања.

Отац, војни капетан у пензији, који воли много да прича, да даје многе савете, а да му се много не противуречи, тил очева, који сину попуштају зато, што је „мушко", и што „доноси у кућу" а кћерима ништа не одобрава зато што су „женске", што никад не „уносе у кућу", не да својој млађој кћери да пође за неког „дреера" кога она воли и који њу воли, и ако је због тога упропастио своју старију кћер, која је остала да плете седе; јер је она капетанова кћи а он недостојан, обичан радник.

Силна, ефектна драма. Дешава се једног тужног и веселог зимског дана, када је ветар

тим и завеса. Најзад, све је свршено — завеса се дигла и комад је почео. Два млада писца (С. Панђуровић и К. Петровић) износе у кратким, лаким сценама своје првенче. Оно је било првенче у правом смислу те речи, рађено без довољног разумевања. Остављамо на страну декорације и мебл, и сувише отмен за једну ма колико богату паланачку кућу, неумешност у подели улога, и прећимо на сам предмет драме. Несрећни отац има сина коцкара, који му „прокоцка имање и узме и се-

жалосно завијао, а месец над белим покривалом весело лебдео са звездама и смешио се са млађом Даном, која је очекивала звек звонких прапораца са саоница, у којима ће се одвести са св јим драганом на станицу, а затим побећи с њим у Лесковац, далеко од својих родитеља. После велике борбе, старија је сестра љуби и испраћа је на пут. Прапорци под прозорима звече, Дана оде ка саоницама, она притрчи прозору, погледа у ноћ, покаје се, вечито сљаба, зато је и остала неудата, немоћна да се противи вољи својих родитеља, и пада с узвиком пред мајку: „Мајко!" док Дана са својим драганом, кроз сребрнасту месечину, одлучна и храбра, и ако плаче за родитељима пуним заблуде, хита своме циљу...

Све... све .. па и саме епизоде обрађене су рељефно, и високо одскачу од ранијих, које нам је Ненадић дао.

Ненадић је кренуо напред.

Г. г. С. Тодоровић, Сотировић, затим г-ђе Миливојевићка, Павловићка, г-це Боберијева и Јурковићева, сви су играли похвално, ретко су кад о ако били вољни за рад. Г. С. Тодоровић је играо старог капетана виртуозно. Г. Сотировић је дао тип развратног, пијаног младића, са свим логично.

Г. Ћипик, наш признати романсијер испао је доста нешт драматичар, што се тиче драмског склоп, развоја драмске радње, и свих финеса чисто драмских Изнео је један силан моменат, али доста отегнуто.

У малој, бедној, мрачној колеби, живе дед, син, снаја и унучићи. Унучад чувају краве у кршу, и док су ждрали летели над главом краве прећу границу, шумар их ухвати, и сад мора да се плати глоба.

Пара нема; стари осећа да је он узрок томе, он стари и немоћни, што већ ништа више не ради, но само узима деци леб из уста. Син хоће да иде у печалбу, али га старац преклиње да се држи свога праћедовског крша; да чува жену коју шумар још и сад напада по германски, и своју децу, а ан ће да иде место њега. Син се љути на њега и чисто се посваћа. Старац узима свећу да положи кравама и излази напоље. Тишина. Завијање и урликање паса. Снаја се тргa, боји се, син се свлачи да спава, унучићи сањају крај ватре. Отац их за тим буди и тера да виде шта је с дедом, они излазе, враћају се престрашљено и јављају да дед виси о греди... Завеса пада.

СЛАМНИ ШЕШИР СА СОМОТОМ НА ДОЊОЈ СТРАНИ ОБОДА

ЖЕНСКИ ШЕШИРИ НАЈНОВИЈЕ МОДЕ (за пролеће и лето)

Ми се надамо, да ради силне стварне вредности самог предмета, ради поетски реалних места у финим монолозима старца, треба мало скратити баш сам старчев говор...

Г. Гавриловић је играо врло добро, с пуно потресајућих места, задовољавајући. Г-ца Сотировићева нас је без мало занела.

На жалост, азбест се брзо спустио, те нисмо имали част видети ни једног писца. Вече је било с тога доста скромно. **Лесинг**

Сава Поповић

ОТАЏБИНА

Велиш, пријатељу, у твојој отаџбини лепше сунце сија, лепше цвеће мирише, па је леши и лахор мили, лепше је звездано небо; у твојој отаџбини и залогај сува хлеба слађи ти је од туђинске гозбе.....

Пријатељу! Једно је сунце које нас греје, исто цвеће подједнако мирише, исти лахор подједнако шири крила; једно је небо, пријатељу, са истим кандиоцима које горе у славу васионе, бесконачности; слађи ти је у твојој отаџбини залогај хлеба од туђинске гозбе, можда, пријатељу, јер никад ниси гладовао... Ал сиђи у станове оних, чијим се знојем храниш, установе оних, чију крв немилосрдно просипате, и видећеш пријатељу, да је под истим сунцем, под истим небом и у родним земљама иста и беда, за коју ти још не знаш. Онај који нема, гладује свуда, онај који има свуда му је добро, границе су, пријатељу, само да би повећале беду једних и благостање других. Ако имаш мало срца, ако ти осећаји још нису са свим окорели у савременим злочинима, узвикнућеш пријатељу, заједно самном: Свет је моја отаџбина

4—I—1910.

НИЈЕ ЗА МЕНЕ НИ БИО

(Пушкин)

Волео те је страсно, љубио те је жарко, али се ти ниси осврнула на то. Волела си другог. Он ти је писао, писао ти је својом крвљу оно писмо.

Ти си ћутала, ниси му хтела одговорити. Њега је то мучило страшно, парало му је срце, његову млађану душу.

Опет ти је писао, али ти ниси одговорила. Од тада је почео жутети, венути као биљка. Неколико пута сам га виђао бледа, слаба и суморна.

Али се изгубио после, није се виђао на улици, пао је у постељу. Боловао је дуго и једнога дана чух да је умро. Сиромах младић!

Ти си седела на веранди, искићеној скупоценим украсима. Гледала си плаво небо и широко море, које су звездице обасјавале. Пила си чај и слушала песму звучне сарере и глас тихих валова, који су ти носили хитну вест... Умро је...

Ти си се иронично насмејала, није за мене ни био...

* * *

Ноћи су настале дуге, благе и тихе. Знај доћи ћу ти у походе. Донећу ти зимску ружу, да је миришеш, о злато моје. Доћи ћу ти у гондоли, понећу харфу, да ти сладим слађанстн. Љубићу ти твоје чарне, заносне очи; смри сићу ти руке косе и заневаћу ти уз харфе твоју омиљену песмицу, ноћи су настале, благу и тихе... В.

КУЛИО САМ...

(Пушкин)

Кулио сам дизну, лепу јабуку. Даћу је теби да је миришеш, да је ставиш на прозор, да јој се сваки диви. Кад прође неколико дана, ја ћу ти доћи да видим шта си радила са јабуком. Ако си је појела, ти си ми неверна и ја ћу од тебе отићи...

КРАЉЕВ ПУТ У ПЕТРОГРАД

Његово Величанство Краљ Петар путује данас у Петроград у походе *Његовом Императорском Величанству руском Цару Николи*. Тим поводом доносимо слике руског цара и царице; српског краља; српских министара, Пашића и Миловановића, који и ате краља; царско-руског посланика у Београду *Николаја Х. Хартвига* који ће краља дочекати на руској граници; првога ађутанта Краљевог пуковника *Штурма*; начелника министарства спољашњих послова *Спалајковића* и секретара Краљевог *Драгомира Јанковића*. Техничке тешкоће нису допустиле, да за сразмерно кратко време спремимо донесемо слике и остале госпоже из свите Краљеве, То ћемо накнадно урадити, кад будемо у наредноме броју донели слике о одласку краљевом са београдске железничке станице. Те ће се слике радити по снимцима нашега фотографа.

НАШЕ СЛИКЕ

Јосиф Штајнлехнер. Кад је Краљевско Српско Народно Позориште ту недавно прослављало своју четрдесетогодишњицу тада смо хтели да донесемо и слику покојнога *Јосифа Штајнлехнера*, који је као грађевинар зидао зграду Народног Позоришта. Ту своју намеру нисмо могли остварити онда због тога, што нам клише слике покојникове није на време приспело. Како се сад пре неколико дана навршило 30 година од смрти *Јосифа Штајнлехнера, сина*, (јер и отац му се звао Јосиф, који се пре 70 80 година настанио у Србији) то немо сад урадити оно, што смо хтели да урадимо о позоришној прослави.

Покојни Јосиф Штајнлехнер оставио је за собом видне и дуготрајне споменике. Он је као грађевинар зидао не само Народно Позориште, зграду Универзитета, београдску болницу (у Видинској улици) зграду министарства унутрашњих послова, већ и безброј јавних и приватних зграда у Београду и у унутрашњости земље. Све те грађевине одликују се лепотом и необичном солидношћу; оне су још увек украс места, у коме су.

Ваља нам овде споменути, да је Јосиф Штајнлехнер, отац, такође озидао две важне грађевине, а то су стара војна академија и министарство финансија

Штајнлехнери се нису само грађевинарством бавили него и индустрјом и рударством. Може се рећи, да су стари Штајнлехнери, и отац и син, а нарочито син, били први истраживачи руда у обновљеној држави српској. Та истраживања прогутала су готово сву муком течену имовину Јосифа Штајнлехнера, млађег, тако да синовима својим није оставио ни најмање завидно наслеђе.

Јосиф Штајнлехнер, и ако по крви Немац, толико је љубио своју нову отаџбину, да је тај његов патриотизам наилазио не само на потпуно признање од стране српских владалаца него му је прибавио и нешто више, а то је потпуно и безгранично поверење српских кнезова из обе династије. Штајнлехнеру су поверавани веома поверљиви и деликатни задаци, које је он извршивао на пуно задовољство тадашњих владалаца.

Многе државне тајне однео је Јосиф Штајнлехнер у гроб; јер ни после многих година није хтео да повреди дискрецију, коју је свакад умео најбрижљивије одржавати.

И покрај свих таквих и толиких заслуга очевих, синови Јосифа Штајнлехнера доживели су, да, туђом кривицом, изгубе капетан — преко 200.000 динара — на зидању новога краљевскога двора. После тога губитка, који их је материјално урнисао, њима није остало ништа друго, него да истим оним предузетничким духом и прегалаштвом, каквим им је и покојни отац располагао, почну из згаришта, из пепела своје имовине, стварати нову тековину, нове погодбе за живот и опстанак. Среће је те у томе постижу поступно и успех. Нарочито га има Глиша, који је успео не само да заради себи позамашне суме на посредничким пословима, него да буде тиме од користи и по земљу. Његовим заузимањем је добила српска држава железничке вагоне на отплату и његовим се заузимањем заинтересовале немачке капиталисте за подизање шећерне фабрике у Србији.

Свачије заслуге ваља признати и успомену свакога саслужнога човека треба очувати. Слушећи томе ми смо сматрали за дужност, да речемо неколике речи о покојноме Јосифу Штајнлехнеру који, да није ништа друго озидао него само капетан Машино здање — садашњи Универзитет — и Народно Позориште, па би ипак заслужио да га се до века сећамо,

Разне белешке

Живела у три века. Ових дана умрла је у Њу-Јорку нека Паула Брукс, која је доживела старост од 113 година и на тај начин живела је у три века: XVIII, XIV и XX. Све до смрти очувала је вид и није се никад послужила наочарима. На неколико часова пред своју смрт позвала је к себи своју кћер, која је код ње становала, и пожалила јој се на то, да јој је нешто неповољно. У току разговора одједном је оборила главу, заћутала и стала колутати очима. Већ после неколико тренутака била је мртва. Као год што је лако и тихо умрла, тако је и цео дуги век свој провела на миру и у породичној срећи. Имали је деветоро деце, која су и сад сва жива. За сандуком покојничином ишло је њено деветоро деце, четрдесет унука, двадесет праунука и 3 праправнучка. Муж њезин умро је пре 24 године. Кад су је за живота питали, на какав је начин живела те је тако дубоку старост достигла, она је овако одговарила: „Никад се брзи много, једи три пута дневно, леци спавати рано устај рано и живи у свиме умерено".

Руска позоришна идила У некој омањој руској паланчици давало је некакво путујуће друштво Островскову „Шуму". Публике је било довољно. У првоме реду седео је, између осталих и један богат брашнар, који је у сред другога чина довикнуо онима на позорници:

— Стојте! Ни речи више! Није ми нешто добро. Идем на чист ваздух. За пет минута бићу опет овде.

Дође се и оде напоље. Глумци запрепашћени тим поступком за час два су занемили и нерешљиво су стојали, гледајући један у

Железнице на земљи. Под горњим насловом доноси „Deutsche Rundschau für Geographie und Statistik" занимљиве податке из архива за железнице о развоју и величини железничке мреже на земљи.

Крајем 1906 год. износила је дужина главних и споредних железница (без локалних) у појединим деловима света:

Америци	. . . . .	473 096 км.
Европи	. . . . .	316·093 „
Азији	. . . . .	87·958 „
Аустеалији	. . . . .	28·510 „
Африци	. . . . .	28·193 „
	Укупна дужина	933·850 км.

ОГЛАСЕ
ЗА „НЕДЕЉУ"
скупља наш повереник *Давид Пинто*, који ће свакоме огласачу послужити потребним објашњењем о огласној тарифи нашега листа.

ГОСТИОНИЦУ
ЖИРОВИ ВЕНАЦ
на најлепшем месту у Београду на „Зеленом Венцу" до београдског Пореског Одељења

држим под закуп и снабдео сам је новим намештајем. Собе су чисте и здраве са једним и више кревета.

Моје пиће одавно је познато п. публици као природно и потпуно чисто, о чему се сваки може уверити.

Кујна је одлична, да је њоме сваки задовољан, а цене како собама, тако и пићу и јелима врло су умерене.

Алекса Ј. Милутиновић
—3 гостионичар.

ВЕЛИКИ ИЗБОР
ЛИМАРСКИХ ИЗРАЂЕВИНА
прибор за кафане, хотеле, кујне, бакалнице и за домаћу потребу

Нарочито скрећем пажњу п. муштеријама да поруџбине извршујем тачно по мери, мустри и на време

Надгробних фењера и крстова за сваће у великом избору. — Цене необично умерене

С поштовањем
Лазар Станисављевић
лимар
Призренска ул. 2, до „Хотел Балкана"

Издавачи: Видаковић и Комп. Палилула, 72/9 — Штамп. Љ. Ј. Бојовића

Примљено 14. Марта 1910.

Година III. Бр. 10.

ЧЕДО

ИЛУСТРОВАНИ СЕДМИЧНИ ЗАБАВНИК

Власник и уредник: Стева Л. Видаковић

Уредништво је у Ломиној улици бр. 57.

КРОЈАЧКА РАДЊА

ЖИВОЈИНА ВЕСОВИЋА

— НА ТЕРАЗИЈАМА —

Добила је велики и врло леп избор штофова за пролетњу и летњу сезону у најмодернијим бојама, сако, жакета, герок одела.

Нарочиту пак пажњу скреће п. т. на јединствено леп избор ирскапута и панталона у разним пругама, као и прслука у боји, штофаних и сомотских.

Роба је чисто енглеског порекла, а најбољег квалитета. Најмодернија израда, цена строго солидна.

С поштовањем

Живојин Весовић,

кројач.

Achetez les

Soieries Suisses

Demandez les échantillons de nos Soieries Nouveautes de printemps et d'été pour robes et blouses:

Diagonale, Crepon, Surah, Moire, Crepe de Chine, Foulards, Mousseline 120 cm de large à partir de fr. 1.25 le mètre, en noir, blanc et couleur ainsi que les blouses et robes brodées en batiste, laine, toile et soie.

Nous vendons nos soies garanties solides, directement aux particuliers et franco de port à domicile.

Schweizer & Co., Lucerne V. I. (Suisse)

Exportation de Soieries

КЊИГА ТАБЛИЦА

за

ИЗРАЧУНАВАЊЕ КУБАТУРЕ

ДРВЕНЕ ГРАЂЕ

ПО ЦЕНУ ОД 1. — ДИНАРА

може се добити код

Глише Јосиповића ситара

и **Мите Стајића** књижара

СПЕЦИЈАЛИТЕТИ:
За послуживање
Дезерт бонбоне
Фондан
Пралине
Ђинђуј
Мароко
и. т. д.

Чоколада са млеком „Олга"

К. М. ШОНДА

јесте најбоља од свих чоколада

Ако желите да имате здраву и добро очувану децу, употребљавајте искључиво и само

„ШОНДА-КАКАО"

ВЕЛИКИ
Концертни
ГРАМОФОН
ЗА 60 ДИНАРА
као и
ВЕЛИКЕ КОНЦЕРТНЕ НОТЕ
за 3 динара шаље
Magyar Camara Jpar
Budapest VII. Garay ut. 9.
1—4

ФОТОГРАФИ Живковић и Антонић који чији се атеље пали у Коларчевој ул. бр. 5 где је дрогерија „Гуслара" врше снимања у свако доба дана, без обзира на лепо или непогодно време.
Снимања брши и кожу, само за то баља јабити раније
Снимања тачна, израда лепа, цена умерена

АНТОНА КЕЛНЕРА
Београд, Зелени Венац, бр. 4.
Први српски завод за парно чишћење и хемиско фарбање одела
ОСНОВАНО 1872. ГОД.
Прима све врсте штофова, мушка и женска одела на фарбање и чишћење, све постаје као ново. *Цене су солидне, услуга брза.*

ОГЛАСИ ЗА „НЕДЕЉУ" рачунају се по утврђеној али умереној цени.

БЕОГРАД
14. Марта 1910.

НЕДЕЉА

ГОД. III. БРОЈ 10.

ИЛУСТРОВАН НЕДЕЉНИ ЗАБАВНИК

Власник и уредник Стева П. Видаковић Уредништво је у Ломиној ул. бр. 57.

ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА

За Србију: На годину 18 динара; на пола године 9 дин.; на четврт године 4·50 дин.; на 2 месеца 3 динара; месечно 1·50 дин. *За Аустро-Угарску*: На годину 20 круна; на пола године 10 круна; на четврт године 5 круна. *За све остале земље*: На годину 24 франка; на пола године 12 франака; на четврт године 6 франака.

ЈОВЧА*)

Борисав Станковић

Кућа му је била на крај мале и опкољена високим зидовима; од ње се видео само широк, угнут кров и врхови дрвећа око ње. Њена велика двокрилна на свод капија, отварала се само кад се улазило и излазило. Ретко је она као друге зјапила целог дана отворена, већ је увек била затворена и то некако тешко, као замандаљена. Једино, у јесен стојала би она отворена кад би чивчије довлачиле беричет са чивлука. А он је чивлуке имао многе. Поред тога и трговао је. Водио је трговину ружама по Турској. И то увелико. По годинама би пробавио тргујући, кући је ретко долазио. А и кад дође, он као неки гост. Тада цела кућа само њега мора да гледа, настојава му и дворига. И пре њега, док он не би био готов, док њега не услуже, удворе, нико не би смео што друго да почиње, ради. Тако, из

ПОКРЕТНЕ ВОЈНЕ ПЕКАРНИЦЕ У НИШУ ГОДИНЕ 1885

јутра, ни слуга не би смео из куће да изиђе, док он не би устао, обукао се, и тек кад он, први, изиђе из куће, онда су смели други.

А чим он изиђе, крочи у чаршију, у напред се зна где ће и на који камен да ступне, тако је ишао полако и озбиљно.

Беше пун, плав, јак и са широким, као у неке жене гојним прсима. У чоханим чакширама, утегнут свиленим појасима, са увек запаљеном цигаром, ишао је он онако озбиљно, погнуто, не гледајући ни у кога, већ само предасе и једнако пушећи цигару, дубоко некако замишљено. Ма да је био увек утегнут, у чисто, ново обучен, ипак доламу никад није носио обучену, већ само овлаш, преко рамена пребачену и око врата је био увек раскопчан, као раздрљен те му се белила чиста кошуља и помаљала његова космата, крупна прса са јаким му вратом.

Такав је био од како га памте. Озбиљан, одвојен и некако замишљен, као унесен у себе. Не само његови у кући већ и по малама и вароши бојали су га се. Жене су га чак и мрзеле.

— „Турчин!" Гунђале би оне кад би виделе где им се он онако натму-

*) Ову причу Борисава Станковића прештампаваћемо из „Летописа", уверени смо, обрадоваћемо своје читаоце, кад им будемо саопштили, да ће Станковић бити од сад наш стални сарадник.

рено а чист у ново обучен, још свеж и здрав, приближава! Али би опет оне скочиле и устале му на ноге кад би поред њих прошао, не гледећи их, нити отпоздрављајући их.

И заиста, живео је он чудно. Поред осталога, три пут се и женио. Али се увек развенчавао. Ни једна није му била добра, као да се сваке брзо засићавао и разводио. Није жалио ни новаца, ни имања, само што пре да се одвоји. Макар и против закона. Силом би је отерао. Био је увек усамљен, некако одвојен. Ма да је имао толику родбину, нити је коме одлазио, нити му је опет ко смео да дође. За комшије као да није ни знао који су му. И у кући је био такав. Имао је све своје, одвојено, за себе, у које нико, ни жена му, за живу главу, није смео да дирне. Своје вино, нарочиту ракију, сланине, посуђе за јело... све своје, којим се само он служио и које се само за њега у кући употребљавало. У соби, у којој је он спавао, макар код куће годину дана не био, у њој нико не би смео да седи, а камо ли још да спава. А опет, никако да му се угоди, потпуно задовољи. Увек по нешто није било добро. Било хаљине да му нису лепе, добро скројене, било постеља му није добро намештена, те сан му се разбије, било у јелу. Нарочито с јелом био је незадовољан. Ако није добро, укусно, баца га; ако је добро, сувише много једе. У кући читав догађај је био кад он не би зашто замерио, изгрдио жену, или ма кога, већ на миру прошло. Беше богат, силан, као да никога није гледао, нити марио шта ће се за њ било у чаршији, међ трговцима, било у родбини, рећи: А још мање пак да је ко смео њему самом шта у очи да каже, примети. Томе ништа не би рекао, само би га некако презриво, силно гледао, гледао и онда би се окренуо и отишао. И тај после никад више у животу не би смео на очи да му се приближи.

Често би, и то кад је пијан, говорио:

— Господара немам. За себе, ја сам господар. Од никога ништа не тражим а дању.

И давао је, колико је њих он удавао, женио. О свом трошку свадбе им чинио. Па и њима је ретко ишао. А кад би му се који веома близак род женио, те је морао да иде, опет би сам. Укућани би отишли пре њега. По слузи би се послали дарови, а и његово пиће, вино, јер он ће чак и на свадби своје да пије. А Јовча би тек кад гости већ почну да седају за софру, долазио. Свирачима би га дочекивали, од мах до старојка давали би му места, али би он опет онако озбиљно и усамљено седао, и остајао само док траје вечера а после пошто богато све обдари: девојку, младожењу, свираче, ашчику... одлазио би остављајући своје да и после њега на свадби остану.

А кад би, што је веома ретко, и он засео зашто се, онда се већ знало његово. Зна се да бар свирачи само њему, ни старојку, ником више, морају да свирају и певају. И то све песме: од рођења, младости, ашиковања, венчања, све без прекида, као једну песму отпевају... И тек онда би он, прекрштених ногу, завртнутих рукава и наслоњен почео да пије и то много, халапљиво и терао би свираче да му певају, играју. Али ретко да му тад они са свим угоде. Узалуд би све свираче из вароши доводио, али нико да му отпева и одсвира то што он тражи. По неки пут, у неком гласу, отргнутом звуку као да наиђе на то:

— А! де то! И ништа више не да до само то.

Цигани изненађени баш то прекину и питају.

— Шта газдо?

— Ах — почне он да бесни, бије Цигане и гони да поново то свирају. Али они никад више да то погоде.

Жена му, кад види да он почиње већ то да тражи, бежи и трчи кући. Зна да ће он сада њу. Да ће доћи кући, да ће је затворити у собу, довући јатагне, пиштоље, поређати их испред

себе, па да ће њу нагнати да се свуче и да му тако, подаље од њега, пева, пева... А он целе ноћи да пије и пуца из пушака. Да је час узима, меће на крило, кити и сав распасан, раздрљен, готово крвав од неке силине, пева бесно, али некако тужно, чежњиво, као за неким никад неостареним сном... Па би се и тога брзо заситио, и опет би се дизао и опет са свирачима, читавом халабуком одлазио, ређао мејане, ишао чак у чивлук, враћао се, опет тамо ишао, опет се враћао... и тако до зоре лутао једнако певајући то, као тражећи ту мому, шта ли...

А после тога одмах би отпутовао. Али, ако би остао, он би, као неко кајање, стид, тада бивао још повученији, осорнији и суровији.

*

Сада, ма да му беше већ педесет година, већ оронуо, одебљао, лице му почело да се бразда, опада, подвољак почео млитаво да виси... био је већ најстарији сина оженио, од њега и унука добио... ипак, у мало што се и са овом трећом женом не разведе.

Али она, на срећу своју, као по следње дете, роди му кћер, Нацу, коју Јовча као неким чудом заволе.

Од тада он поче чешће код куће да остаје. Истина још онако прек, суров али ипак није више бежао од куће, дуго на путу остајао. Па и кад је био на трговини, по Турској, он је отуда куповао дарове, басме, свиле и слао тој кћери, Наци. И поред ње слао је чак и својој жени, снаси. У опште, од тада, према свима он постаде друкчији, некако мекши, блажи. И то све ради Наце, као бојећи се да од онаког његовог прећашњег понашања што њој не буде. Сви су се чудили. А нарочито кад Наца порасте и поче да се развија и пролепшава. Јовча више није давао нико да га служи сем ње. Она га је дворила, бринула се о њему, готовила му јело и за чудо сад тако укусно, да се Јовча није тужио а још мање враћао јело, бацао га као што је пре чинио и највише због чега, како говораше, и разводио са женама. Наца би га дочекивала на капији, испраћивала чистећи га уз пут. Колико пута његови су се изненађивали и готово уплашили кад би видели где се ноћу диже и одлази у женску собу, код Наце. И тамо, нагнут над њом, остао је он чувајући је и гледајући како она спава, дише.

А Наца је увек мирно, тихо спавала и, што кажу, у сну расла. Јовча дуго не би се одвајао од ње, као да је у оним њеним од здравља топлим образима, и у ороженим јој усницама од дисања он нешто налазио, као да га је ваљда подсећало на нешто што је он узалуд толико дуго тражио. И зато би се муком, једва одвајао од ње.

Колико пута га је тако и зора затицала, над Нацом, гледајући је, уносећи се у њу и брижно посматрајући да јој што није рђаво.

— Да не тражиш што год? Питала би га жена уплашена већ толиким његовим гледањем.

Он би се тад трзао, одвајао и покретима жену умиравао да се не би Наца пробудила.

— Ништа, ништа. Лежи там и ћути. Дођох да видим да је што не боли.

Али Нацу није ништа болело. Она је здрава, од свих чувана а највише од њега, расла и развијала се у красан, редак цвет. Пролепша се она као ниједна. Њена вита снага не толико јака, крупна, колико пуна; њено лице — не толико бело колико чисто и рујно; са очима крупним, црним и дубоко, дубоко топлим... Али што највише код ње беше, то беше она благота и питомина не само лица јој већ целе њене снаге. Кад прође, замирише.

И, Јовча, љут, бесан, што је унапред знао да неће бити тога који ће моћи то да осети, уви толику депоту... да буде достојан његове Наце, одвоји је, као огради од света.

Никад она, као остале девојке, није смела с њима на капију, или на свадбе, славе, весеља где би могли да је виде мушкарци. Једино водио је на сабор,

Снимак пуковника Јенр. Бранковића

Регрути из Пожаревачког окр. предиасарном, пре него су обукли војничко одело

у Св. Пантелеј коме је свецу била заветана ради здравља. Па и тамо, само да не би, кад је много света било, са још којом породицом у једној соби седео, он је, у прилог манастиру, своју, нарочиту собу сазидао. И тад, Нади би била сва проводља, сабор, што би сама у соби, накићена, сва у дукатима гледала кроз прозор доле, у сабор, ора, весеље....

Узалуд су му сви говорили, молили га: да не ради то што нико не ради, да удаје кћер док је за удају... Испочетка он се изговарао:

— Има кад!

А после, бесно и јасно све је одбијао:

— Не дам.

И отада свакога кога је видео да

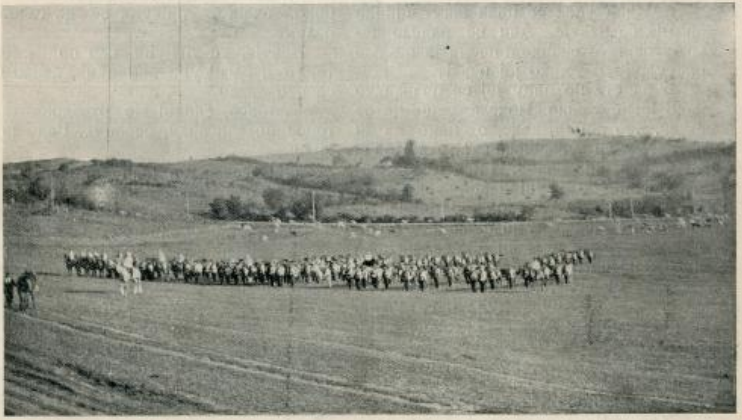

Снимак капетана Дамјановића

БАТЕРИЈА 3. ДИВИЗ. БРДСКОГ АРТИЉЕРИСКОГ ПУКА У КРЧАГОВУ КОД УЖИЦА

(Топови и муниција на коњима)

Узалуд толики просиоци. Долазили су први, чувени. Али је Јовча све одбијао. И без икаква снебивања што су неки од њега били и богатији, и чувенији, чак и са неком наслађом, одговарао им је:

— За мене нема зета!

И не једну, две, три, већ десет година је тако одбијао. Наца је цветала, горела. Беше јој већ и двадесет и пет година, што се ретко памти да је која друга толико девовала. Сви се просиоци већ одбише, али тако да одмах опет је просе.

му за то, запроводацилук долази, предусретао је:

— Ако си за друго дош'о? добро! Говорио је он већ бесан. Седи, да пијемо, веселимо се. А ако си за то дош'о? — ено ти! И врата му показивао.

— Ја сам господар! Често е пута говорио у себи. Ја имам своје чедо, ја сам хранио, чувао и — не дам!..

И бојећи се да му Нацу као не украду, заведу за некога, још строжије, чисто затворену је држао. А све јој је доносио. Што год је мислио да она хоће, да јој се допада, све јој је ку-

повао, довлачио. Одело врх одело правио. Низе дуката већ није имала где више да меће. Чак јој је најбоље свирање, чочеке који би дошли у варош, доводио да јој свирају и певају песме, веселе је.

— Нацо, сине, да не зажелиш за што? Раздрагано је он узвикивао гледајући како Цигани пред њом понизно свирају и певају.

А Наца увек се пред њим чинила као да се радује. Али се видело како је баш те свирке и песме још више растужују и тешко јој падају.

И заиста по лицу јој се познавало како јој је тешко. Почела беше да се суши, као копни, вене, од неке да ли ватре? да ли дугог чекања?... Али Јовча то ништа није видео. И кад му се жена, бојећи се да јој Наца тако и не умре, усуди да га и она опомене, он се зграну. Једва су је отели од њега. Али, отада ни она, ни сваха, ни син, нико није смео к њој, Наци. Отера их. Спавали су доле, у кући. Тамо су они за себе, као друга кућа и готовили, јели. А горе, у одаји, код Наце, само је он био...

Једног дана дође му таст, стари Хаџија. Чак и он се диже и дође му на ноге да га моли.

Хаџија дође, седе и после поздрава, околишећи поче о томе. Јовча хтеде и њега не гледајућу што му је таст као друге отерати, али хаџијин онај старачки, већ бео поглед којим га он гледаше некако чудно, сумњиво, Јовчу задржа. Он поцрвене. Одједном се сети зашто га он тако гледа. Помисао да га они тако сви зато гледају што се боје, сумњају да он, отац, с Нацом, нема можда каква рђава посла, па зато је и не удаје... То га задржа да и са хаџијом му не учини као с другим, већ да, дишући тешко од страха, журећи се да што пре ту сумњу отклони, уведе таста у собу, посади га и гледајући му право, силно у очи, поче:

— Хаџијо! Тастом га није никад звао. Знаш, човек цео век жедан тражи нешто. Не нађе. Па... дигне руке, прегори. Али, жедан, бар хлад да нађе. Ни то нема. Сам ол узме, посади дрвце, чува, пази да оно порасте, те бар ту, ако не жеђ да угаси, а оно хлад да нађе... Дрвце порасте, зазелени, сахлади... али око њега нигде бор, топола, све сучке... Е сад, бива ли да то дрвце осечем, дам, вежем га за сучку... бива ли? кажи де!.. Поче Јовча бесно и у хаџију да се уноси, гледајући га широко, очајно, упињући се да га овај разуме.

Хаџија, уступајући као под неким теретом, сагињући раменима, дизао би се и одлазио.

— Јовчо, синко! Не разбирам шта говориш, али знам, осећам... Ради шта знаш.

И остављао би Јовчу да даље чува, држи Нацу. Не да никоме код ње, све бојећи се да је не заведу. Само је код ње улазио, доносећи јој што год је хтела. Али Наца је све више и више малаксавала. Колико ли пута Јовча затицао је унезверену, окупану у зноју и као убивену. Једва би му се она на ноге дигла кад би он код ње ушао.

— Шта ти је? Тргао би се и застао Јовча брижно гледајући је.

— Ништа, тате.

— Да ти није тешко?

— Ништа ми није! Одговарала би му она понизно, стидљиво, али тако убивено и болно, да је Јовча тад се враћао, остављао је, осећајући у том њеном болу неки ведики, нем, горак прекор.

И од тада, једва, истина са неком мржњом, али ипак, из потаје поче да гледа, мотри, — не на младожењу за кога ће је удати, већ „кућу“ која би била достојна њега и његове Наце.

За то чак и отпутова. Оде чак у Турску, да тамо тражи међ чувеним, богатим породицама с којом би се сродио. Али је опет и то трајало дуго. Годину дана проведе тамо, на путу.

II.

И једва нађе на такву кућу. Из Призрена чувена клинчарска породица.

Из ње је један и владиком постао. Јовча тамо даде Нацу.

И кад је даде, онда отпоче весеље. Три дана нови пријатељи пише и веселише се. Онда заједно пођоше овамо да пију и да је прстенују. Други пут за дан Јовча стиже отуда а сад требало је два дана. Све вароши, хановне, мејане уз пут рељали су и одмарали се. Све свираче на које су наишли повели су. И кад у ноћ овамо дођоше цела варош прену и пробуди се од њине свирке, халабуке. А Јовча чим бану пред кућу, поче силно да удара у капију и виче:

— Чедо, Нацо, отвори! Па раздраган мишљу како ће пријатељи му да се као тргну, уплаше од њене лепоте кад она изиђе и отвори врата, окреће се свирачима и заповеда им да свирају. Свирачи свирају. Кроз капију видело се како се у кући тек упалила свећа и кроз велику собу почеле да промичу сенке људске, врата се отварају, чује лупа нанула. Јовча да би заговорио пријатеље прича им, показује докле је његово, шта му је од старине остало, шта је он приновио, купио. Заговара их он док не спази како се кућа осветли, велика соба засија светлошћу.

— Ама што се не отвара! плану Јовча и поче бесно да лупа кад виде како они из куће, некако као уплашени, споро се журе и не долазе да им отворе врата.

— Сад ће, сад! Чу се танак глас снахе му.

И заиста, место Наце, изиђе му снаха и онако на брзу руку обучена и забрађена, отвори им.

— Добро дош'о, тате! Поздрави га она али се трже уплашено кад виде да сем њега и свирача, још и других има.

— Држ коње! пресече је Јовча.

Она му придржа. Пријатељи сами поскакаше. И напред он, они за њим уђоше. Али, сами, нико их не прихвата, нико не изиђе. Сви се били као посакривали,

Јовча их уведе у велику гостинску собу, остави их и брзо изиђе у кујну.

Опет никога. А сви и слуге, синови, снаја, сви су били будни. Видело се како са свећама промичу, тумарају.

— Камо сте, претећи викну Јовча.

— Ту смо, ту! Одазваше му се, а опет нико као да није смео да му се приближи, већ сви као да су били у неком послу, и ишли по дворишту подаље од њега. Једва се издвоји жена му и пође, пође к њему. Али и она ишла је некако чудно и дизала шалваре да се не спотакне. Као да сад први пут иде у њима, тако је ишла сметено.

Само се она испну и дође к њему.

— Овамо ти! Призва је Јовча а већ једва уздржавајући се од беса.

Али она, од страха, као да није знала где ће. Поче час на једну, час на другу страну да иде, спотиче се.

— Где ћеш тамо? Ухвати је он кад виде како се она упутила гостима у гостинску собу.

И сам он морао је да је уведе у другу, спаваћу собу. Али и тамо никога није било. Само су се беделе и зјапиле њихове откривене постеље. Наце ни тамо није било.

Шта је? Викну Јовча кад се виде сам, далеко од гостију. Али и жена му се већ беше као прибрала. И стојећи испред њега онако погнута, решена на све, беше дигла главу и гледаше га као никад дотле, право, дуго и горко, горко.

— Ама шта је? Устукну пренеражен Јовча од тог погледа.

— Ништа! Једва она прошапута.

— Па камо је? И главом показиваше на Нацу.

— Болна.

Он одахну, ослободи се, и тад поче да бесни.

— Како болна? Поче да од беса предише и надноси над њу, и чекајући да то изговори па да је после бије, макар убије. — Зашто је болна? Докле ће да болује. Шта си ти гледала, чекала, зашта је нисн лечила... Зашта си мајка, зашта ти је она кћи?...

Али он опет ућуткну: Чисто му се коса подиже, кад га она опет поче онако дуго, и горко, горко да гледа и проплака.

— Кучка је она, а не кћи!

— Ништа више није требало. Јовча је све, у трен, одмах све знао. Да их је обешчастила и зашта, од чега и како је болесна. Зашта је кући нема.

Само прегризе језик.

— Не бој се пријатељу. Оздравиће она. Ће одричем се ја. И болесну ја ћу да је узмем.

— Нема јој лека! Пресече их Јовча.

Чак их и не испрати кад они уплашено пођипаше, брзо одоше. Огледа их из собе у коју се затвори.

И, онда заћута. Ћута, ћута. Све живо посакри се и са трепетом ишчекиваше кад ће он да изиђе и све их

Снимак капетана Дамјаловића

БАТЕРИЈА 3 ДИВИЗИОНА БРДСКОГ АРТИЉЕРИСКОГ ПУКА У УЖИЦУ
(Запрегнута, пред касарном)

— Ав! И брзо не гледајући ни какав изгледа, одјури гостима.

— Пријатељи! Али брзо застаде. Сам се уплаши од страшне шупљине свога гласа. Врати се. Изиђе у кујну. И кад виде да никога нема, завуче песницу у уста и загризе је, те крв потече. И кад га бол од уједа освести, врати се гостима и продужи:

— Пријатељи, кћи (а то „кћи" гушило га) болна је. Данас, сутра, ако не умре.

Пријатељи уплашено пођипаше. Почеше да га теше, жале. А несуђени таст чак се и заплака, тешећи га.

побије. Али он једнако у соби преседе. Нити се диже, ни прошета, ни уздахну, ни загражи свеће, постеље, ништа.

— После ћипи. Сам изведе коња и по ноћи одјури у село, у чивлук. Али је тамо не нађе. Ма да је чивчије био, на муке метао, мислећи да неће да му је прокажу, пошто знају да ће је он убити, ипак је не нађе. И заиста, тамо она није била. Мајка јој, знала је да ће је он тамо тражити, и зато је сакрила њу у варош, у комшилуку.

У зору се кући врати. Опет му на очи нико не изиђе. Опет се он затвори у собу и цео дан и целу ноћ пре-

сасе једнако ћутећи. Само је ракију пио. И то љуту, препечену. Целу варош и мејане изређали су не могући да му угоде. Сваку је враћао, јер не беше за њега довољно — љута.

После се диже и оде на пут у Турску. Тобож опет по трговину.

III.

Синови му, без њега, нити смејући да му то помену, удали су Нацу за тога с ким је остала трудна. А да је бар био ко, већ слуга њихов Манасија.

Наца, на толики бој и муке од браће, није хтела ништа да каже. Само, трпећи као с неком насладом ударце, себе је кривила.

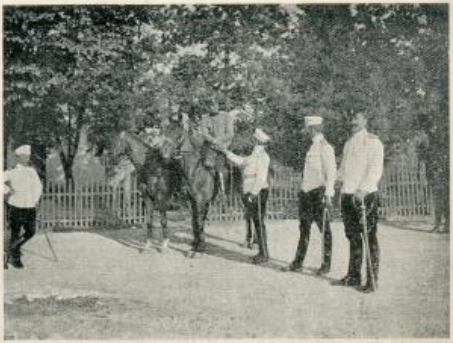

Снимак капетана Дамјановића

ДАЉНО ЈАХАЊЕ
(Београд—Шабац—Б. Башта—Ужице—Ваљево—Београд).
Другарски испраћај јахача у Ужицу

А њима, браћи јој, тек сада било је јасно оно Нацино некадање мољење и проклињање кад су они у дугим зимским ноћима ишли сви на весеља, седељке по родбини, а њу остављали код куће, не смејући од оца да је тамо поведу.

— Не смем сама! Не остављајте ме саму! Проклињала их је тад она.

А они су јој се чак и смејали, задиркивали је: откуда је сама. Кад у кући спава Манасија, а поред њега по шталама и амбарима још толико слугу.

И пошто се венчала за тога Манасију, дали су јој као мираз, и то на крај вароши, међ сељацима, неку башту на којој је била стара, већ опала нека кућа.

И отада, не само браћа, снахе, родбина, већ цела варош заборави на њу. Истина да нико за њу не рече ни добро, ни рђаво, али нико је више и не спомену. Као да никад ни била није. Неки су из радозналости чак ишли тамо да је виде. Али нису имали шта да виде. Кућа је била иста онакава. Опала,

Снима т капетан Дамјановић

ВОДНИЦИ И ЛОДОФИЦИРИ
3. дивизиона брдског артиљеријског пу а у Ужицу

полегла, само са три камена зида и покривена плочама. А њу, Нацу, никад нико није видео. Виђали су само тога Манасију, њена мужа, како на леђима довлачи сучке, дрва из планине. И да се по каткад није видео дим кроз кров испред куће нешто мало почишћено и оно неколико засађених бразда, не би знали ни да ли је она жива.

IV.

Јовча је заиста, опет, као пре, почео да тргује, путује. Као да није ништа било. Чак изгледало је као да се и радује, што се тако свршило, и што је опет почео као пре да живи. За себе, сам, одвојен. Али ипак, ипак. Нарочито су му тешко падале ноћи, кад од једа што мисли на њу, Нацу, целе ноћи ока не склопи.

Ма да му нико није казао, ипак је он о њој све знао. Како је удата за истога Манасију. Живе на крај вароши. Немају ни хлеба да једу, а камо ли да је она још онако лепа и да се носи и кити као пре, код њега... Он не ситећи се њој, већ више себи што је ради ње био друкчији, толико је волео, па чак и према другима био мекши, попустљивији, због тога, од једа, често заборављајући се узвикивао је ситећи се себи:

— Тако! Хоћеш ти.

И од тада, као у инат некоме, диже руке. Синови му почеше да управљају имањем. Ослободише се и почеше „у свет да излазе", пију по мејанама и картају се. А и Јовча, под старост опет поче као пре са женама. И то сад луђе, бешње. Све као у инат некоме. Кући није долазио. Седео је једнако у чивлуку. И сељанке, жене његових чивчија, Циганке, све је било око њега. Једна, у мало га не стаде чивлука. Не беше толико лепа, колико је имала велике крупне очи... Налик као у његове Наце. За њу су морали чак и синови му да се умешају, кришом је одвуку, одвоје од њега и негде преко границе одведу.

Јовча, на то ништа не рече. Ма да су му синови стрепили и бојали се да их он све не разјури. Али зато, Јовча као у накнаду и у инат синовима, поче чешће да долази у варош. И то с јесени, кад почну ветрови да завијају око огољелих кућа, јуре се по пољима. Обично би тада ноћу усео на коња, дошао и отишао тобож све у инат синовима, чак код ње, Наце. И стојећи више њене куће, не гледајући ни на ноћ ни ветрове који су и њега с коњем заносили он је гледао како ти исти ветрови завијају око њене куће, улазе унутра и можда је шибају, шибају . . . .

— Тако, тако! Мрмљао је он задовољан враћајући се и кријући да ко не опази.

Али, која година, он је све чешће и чешће тамо одлазио. Опет, тобож у инат некоме. Испочетка добро кријући се, али доцније све мање и мање да су га неки већ били опазили, виђали тамо. Убрзо, цела варош је сазнала да он иде код Наце. Али нико није смео да му то каже. А он је готово сваке ноћи тамо одлазио. И увек тобож кријући се на коњу, око пола ноћи. На поред тога после сваке такве походе, знало се да доводи неку Циганку код себе, која му врача, гледа у кост.

Обично, чим се врати, сиђе с коња, уђе у чивлук, одмах почне чивчијама да се изговара: Како је иш'о да сачека Арнауте и бар некога убије.

Чивчије, ма да знају где је био, срећни што он, газда им, разговара с њима, отпочели би да се туже на те

ГАЛАНТЕРИСКА И ПОМОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА и ДРУГА — БЕОГРАД
добила је велики избор
ШЕШИРА
у најновијим формама и бојама

Арнауте набрајајући њихове упаде, крађе, убиства.

Јовча, и не слушајући их, још уздрхтан од пута сам се пење у своју собу, оцаклију, на горњем бају. С њиме би пошла која од жена да га огрне, утопли му ноге. Јовча седе спрођу ватре, у соби пушта да га жена заогрне, утопли и онда заповеда да му дође Циганка.

Одмах долази стара Циганка, врачара, коју је Јовча зато чак из Турске довео и у чивилуку чувао. Од сваке појеђене кок ши, живине њој се морале да носе кости кобилице по којима је она гледала, врачала.

Чим Јовча осети да је она ушла, још с врата јој заповеди;

— Гледај!

Циганка дође. Седа до њега, спрођу ватре и пошто разгрне шамију те јој се још јаче осветли од ватре њено старо, кошчато лице, почне да се уноси, гледа у кобилицу, у њене пеге, шаре.., А на пољу тек поноћ превалила. Ветри још јаче и бешње дувају. Тресу чивлук, зграду. Ватра прска, гори. Њени пламени лижу чађ и час Циганку, час Јовчу осветљавају. По каткад издвојио би се од хуке ветрова и допро би дуг, отегнут урлик каквог пса... А Циганка никако не диже главу. Још јаче, тајанственије, дубље уноси се у кост, и гледа, гледа... Већ Јовчу страх подузме.

— Гледај! Викне он храбрећи се.

— И арно и лошо! Почне она, али некако тешко, као немогући да се одвоји, отргне се од силних знакова, знамења. И онда наставља: Био си богат, силан. Што год си зажелео, све је било твоје. Хазне, бисаге с парама.

— Море и сад то имам! Прекида је он.

— Друго шта има? Пита се Циганка и не слушајући га. Нафиге што си толике земље видео, градишта пропутова, и на Бак'рном Гумну био. Три пут тамо заноћио; оно, што ти је срце тражило, никад ниси имао.

— Хм, па... презриво и радознало Јовча мрмља.

— У твојој башти цвеће, фидани... Један фидан, једно дрвце од свих најубаво, најлепше. И ти си га много чувао, много волео. Али, кад оно порасло, залистало, заждњело, ти му не даде.

— Све сам д вао! Шта јој нисам дао? Правдајући и често плачно почне да виче Јовча и одаје се пр д Циганком.

Циганка, не издавајући се да зна о којој он говори, наставља.

— Не знам, газдо, овде тако стоји. И да би се оправдала, уверила га, она му подноси кост и показује прстом.

— Ево газдо ево га то дрвце а ево одовуд као неки млаз како је пошао да га освежи, напоји... али, ево где си и ти, између свих, и како не даваш, пречиш... И зато си грешан. Зато те сан не хвата. Све на то дрвце мислиш...

— На поље! Лажеш! Прекида је Јовча и дере се бесно терајући је и бацајући јој новаца. — Све лажеш. Нисам ја грешан. Нисам јој пречно, не давао .. А шта је она била кучка, азг'н, па није могла да чека, дочека мужа...

Циганка понизно, брзо одлази. Зна она: да кад не би му о том његовом дрвцету, греху, већ о нечем другом, лепом врачала, да би је истина не грдећи, али опет отерао и не давајући јој новаца.

И зато она сваке ноћи то му врача, говори... Зато је Јовча дајући јој новаца грди, тера од себе да би је опет идуће ноћи кад се врати од Наце, опет звао, терао да му гледа о том његовом дрвцету коме он није давао, пречио —

— — — — — — — — —

— — — — — — — — —

МУШКЕ ЖЕНСКЕ И ДЕЧЈЕ ОБУЋЕ
у великом избору добила је
ГАЛАНТЕРИСКА И ПОМОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА — БЕОГРАД

V.

— — — — — — — —

Ко се је надао и мислио да ће некад доћи време кад се њега нико неће бојати. Већ да ће се сада око њега да купе и гледају га како само у гаћама, кошуљи, опасан дугачком антеријом, гологлав иде и шврља по чаршији. Вуче своје отекнуте, у папучама и белим чарапама ноге, и радосно испија пангур ракије који увек собом носи смејући се срећно, блесасто. Чаршилије, поред

БИВША „ТРОЈАНСКА" УЛИЦА
(Између „Цар Урошеве" и „Дубровачке" улице)
СЛИКЕ ИЗ СТАРОГА БЕОГРАДА

којих пролази, дирају га. Истина још не могу да му се смеју у очи, али га ипак задиркују, задржавају како би уживали и његовом блесастом погледу и помућеном говору. А он код сваког седа и пружа им онај пангур ракије, нуди их.

Питају га:

— Како је ч'а Јовчо.

Он смејући се, гледајући испред себе, у даљину, тресући се од смеха, сав срећан, одговара:

— Еееx...ете. Тако.

Или, да кад изиђе из вароши упути се својој Наци у госте, па не може. Пада. Деца се искупе око њега. Час га воде, слушају шта му треба, час почну да га дирају, вуку за антерију, те он пада смејући се заједно с децом.

— А...а...а!..

А деца кликћу, радују се, скачу око њега и продужују да се и даље играју с њим, оборајући га док не нађе ко од старијих људи те их растера а њега подиже и поведе.

— Куда да те водим? Пита га.

Он се једва диже, мучи да иде и окреће лице к Наци.

— Тамо, тамо... муца и показује.

— Код Наце ли? Дошкан је. Скоро ће ноћ. Одвраћа га овај. Али он почиње радосно да преплиће ноге, жури се само што пре код ње да стигне и муца.

— Ако, ако.„

Овај, док траје његов пут, води га, онда га предаје другоме на кога нађе. И тако, предавајући га један другоме одведу га код ње, Наце. Она га радосно дочекује, пере, чисти, чува док од куће не пошљу кола да га од ње, натраг, кући однесу.

Врање 1901.

МЛАДОСТ

— Фр. Копе. —

III.

(наставак)

По повратку дете је затекло свога оца и господина Жерара како седе за столом у трпезарији и обојица пишу адресе на неким великим хартијама са црним оквиром. Г. Виолет није плакао, али му је лице било као раскопано од бола, и пуштао је да му онај прамен косе виси над оком.

Кад је угледао свога сина у црном оделу, оте му се један ропац, устао је заносећи се као пијан и бризнуо је поново у плач.

Ох! Никад неће мали Амадеј заборавити тај дан, па ни идући страшни дан, када је г-ђа Жерар дошла из јутра да му обуче црно одело, док се из суседних одаја чуо потмули шум тешких корака и кућање чекићем. — Изненада му паде на ум да мајку од прексиноћ није видео.

У ИВАН-БЕГОВОЈ УЛИЦИ

(Бивша Иван-Бегова кућа а доцније Штајндхеерa)

СЛИКЕ ИЗ СТАРОГА БЕОГРАДА

— Мамо!... Хоћу да видим маму!..

Тада су му већ морали открити праву истину. Г-ђа Жерар му поново говори да треба, да мора бити врло добар, врло ваљан, да би утешио свога оца, који има много бриге и јада, и најзад му је мајка отишла за свагда, да је она на небу.

На небу! То је веома високо и веома далеко! На небу! Али ако му је мајка не небу, шта носе онда ови у црно одевени људи у томе тешком сандуку, (којима ударају о сваки угао степеница)? Шта вуку онда она суморна кола, за којим оно иде по киши, убрзавајући свој дечији ход, држећи својим ручицама очеву руку у црним рукавицама? Шта спуштају онда у ову раку из које се диже мирис тек раскопане земље, у раку опкољену људима у црнини, раку од које његов отац ужаснут окреће главу? Шта ли се крије на дну ове раке, у овом великом врту пуном камених крстова и других ликова, у коме са дрвећа, из кога већ избијају млади мартовски пупољци, при сјају сунца, које је после пљуска пробило облаке, падају крупне капљице као сузе. Мајка му је дакле на небу!.. Амадеј се више не усуђује да тражи да види маму и у вече оног страшног дана, кад са својим оцем седе за сто, на коме она стара жена одавно већ поставља за двојицу, и са свим блед на својој високој столици, пита се дете, да ли ће нежни и слатки поглед своје мајке познати у једној од звезда које је она толико волела да гледа са балкона за хладних септембарских ноћи, стежући руку своме мужу.

II

Дрвеће као и људи: има их таквих, који немају среће. Али једно заиста несрећно дрво био је онај једини платан што је израстао у сред дворишта завода за дечаке под управом господина Батифола у улици Гранд Шомијер.

Провиђење је могло учинити да ово дрво израсте на обали какве реке на некој лепој узвишици са које би могло гледати како пролазе лађе, или усред какве гарнизонске варошице, где би бар два пута недељно имало задовољство да слуша војну музику. Е, али није могло бити тако! Било му је суђено да свако лето скида кору, као змија кожу, и да сваке године при првом мразу покрива земљу својим лишћем у

двориштy Батифоловог завода, место, које ми је пружало некакво задовољство.

Прво и прво, ово је усамљено дрво у осталом платан као сваки други платан (platanus orientalis) средњих година

...да посече све хусаре..

-- морало бити мучено чињеницом да му је сврха била да заварава свет. На фирми Батифоловог завода (наставни план Лисеја Хенрика IV* спремање за матуру и за државне школе) стојале

*) Једна од најчувенијих Гимназија

су заварљиве речи: Има лепу башту; а у ствари било је само једно просто двориште, посуто простим песком са једним калдрмисаним путем наоколо. Из овог би се дворишта могла покупити жетва (и то само после одмора) само -- пет-шест изгубљених кликера, по која разлупана чигра и извесан број клинова од обуће. Овај је платан одговарао замисли оне баште, која је била на фирми. Сем тога, пошто и свако дрво има без сумње тежњу за заједницом, то је ово дрво свакако морало увидети да није самим собом сачињавало никакву башту.

Та онда је свакако врло неправедна судбина за једно једино дрво да се диже до једног гимназијског улаза, у једном правилном правоуглу, кога су сачињавали један зид као од ашлане и три зграде за становање, које су биле страшно једнолике. У приземљу ових зграда многобројна врата носила су натписе, који су сами собом изазивали зевање: Дворана 1.) дворана 2.) дворана 3.) дворана 4; степенице А, степенице В, улазак у спаваће одаје, соба за ручавање, лабораторија.

Јадни платан пресвисавао је од туге на овом жалосном месту. Једине светле часове — часове одмора када је двориште одјекивало од вике и смеха многих дерана — кварило му је присуство неколицине кажњених ученика поред његовог дебла неколико малишана који су били изложени подсмеху. Париске лице, које иначе много не бирају једва су застајале на његовим гранама и никад нису дизале какво гнездо на њему. А кад би пак априлски ветар хујао кроз његово лишће ипак би који пут враголасте тице стале да се јуре по њему можда им је чак великодушно дошаптавао: „Верујте ми, овде није

ДОБИЛИ СМО ЗА ПРОЛЕТЊУ СЕЗОНУ
РУКАВИЦА ШТРИКАНИХ И КОЖНИХ
у врло великом избору
ГАЛАНТЕРИСКА и МОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА — БЕОГРАД

згодно место! идите на друго место да водите љубав".

Под хладом овог платана који је био овде засађен требао је се одиграти највећи део Амадејевог детињства.

Као чиновник министарства, г. Виолет је био осуђен на седам часова затвора дневно, од којих су један или два часа били посвећени одвратном послу испуњавања разних формулара, сигурно непотребних, а остало пословима колико разноврсним, толико умним, као н. пр. зевати, чистити нокте, оговарати претпостављене, жалити се на спору аванзовање, пећи јабуку или што друго као доручак у фуруни па прочитати новине темељно, до имена власниковог, до огласа у којима н. пр. неки сеоски попа наивно изјављује своју благодарност што су га једва једном излечили од рђавог варења.... Као награду за ово свакодневно ропство, примао је г. Виолет на крају сваког месеца, своту новаца, која је таман била довољна, да осигура његовој породици сваког дана чорбу и говеђину са врло мало кртавица наоколо.

Да би омогућио своме сину да дође до тако отменог положаја, отац г. Виолетов, часовничар у Шартру, давао је шаком и капом, те је и умро не оставивши никаквих уштеда. Велики сарадник на државној администрацији у својим страшним часовима досаде често је жалио што није просто наследио посао свога оца, па би се у мислима видео у светској малој радњи близу саборне цркве, са лупом углављеном у очну дупљу, како баш прегледа гломазни часовник једног сељака, док су до њега на једној плочи висили трнестак златних и сребрних сатова, које су тежаци били дали прошле недеље на оправку и које ће данас узети користећи се пазарним даном.

На високој столици...

Али реците ми да ли би једно тако ниско занимање било достојно једног тако боразованог младића, свршеног факултетлије, код кога глава бучи од грчке граматике и латинских писаца, који може да вам исприча у једном потезу све доказе божанства, који је у стању да вам каже застарења година владавине Набонасарове и Набополосарове? Не! господо, овај мали шартрански сајџија боље је био ушао у дуџ новог времена (Чујте! Врло добро! врло добро!) — Зар смо још у Мисиру у Фараоновом добу, кад је син наслеђивао занат свога оца? (одобравање) Не! тај скромни сајџија био је следовао осећају племенитог и људског частољубља.

(наставиће се)

СРПСКИ УГАЉ БОЉИ ОД СТРАНОГ
ЗА ДОМАЋУ УПОТРЕБУ И ЗА ИНДУСТРИЈУ НА СВАКУ КОЛИЧИНУ И НАЈЈЕФТИНИЈЕ
КОД СРПСКЕ УГЉАРСКЕ КОМПАНИЈЕ
— Карађорђева улица 47. —

ПЕСНИК

ПРИЧА **А. Пјехановића.**

Превео Сп. Л. В.

— Погледајте овога! — рече ми дежурни доктор кад дођосмо пред врата, на којима је био отвор с решетком. — Зар не видите добро? Причекајте! Ја ћу ући к њему. Не бојте се! додаде, — он је веома миран... Његово је лудило најмирније... То је наш песник — ...

— Песник? упитах ја зачуђено.

КОМИСИЈА ПРОЦЕЊУЈЕ ВОДЕНИЦУ, КОЈА СЕ ЕКСПРОПРИШЕЊА ЖЕЛЕЗНИЦУ

СА ПРУГЕ ЗАЈЕЧАР-БОЉЕВАЦ

— Јесте, — осмехну се доктор) улазећи, први, кад је стражар широм отворио врата у мали собичак бело окречен с једним креветцом и ноћним столићем.

За тим столићем, који се беше нахерио, а на узглављу постеље седео је један старчић. Он је нешто брзо и пажљиво писао на парчету хартије.

— Помози Бог, — рече му доктор. Старац нам окрену своје бледо жуто давно небријано лице и остављајући писаљку важно рече:

— Не сметајте ми! за тим се опет обрну и настави писати с удвојеном брзином. Лист је био већ давно исписан ситним и дугим врстама. На неким местима те су се врсте сливале, а на неким ишле су управно. Али старац је ипак налазио чиста места и брижљиво их попуњавао писменима.

— То вам је све! — рече ми доктор — То је он главом, а историју његову, ако нас само интересује, причаћу вам у дежурној соби. Хајдемо!.. Ту нема више ничег занимљивог; од њега нећете измамити ни једне речи, нити ће он до мрклог мрака изменити свој положај... Чак и руча он на дохват, — сиромах, у великом је послу.

После неколико минута седео сам у дежурној соби. Доктор је бакарним ашовом бацио у камин угља. Примаче две столице ближе ватри и пушкајући цигару поче.

Суштина његове приче била је од прилике ова:

— Пре двадесет и пет година Аристарху Иванозићу, т. ј. песнику кога тек што ми је показао, било је 25 год. Црте лица тога човека ни сад нису непријатне, ма да их је оказило лудило и старост, а тада су се могле назвати лепим. У њима је било нечег занимљивог, нечег симпатичног што вас је привлачило њему. На томе лицу био је тајанствени печат генија. Поглед му је био дубок и паметан. На високо чело падале су црне коврце. Ако се свему томе дода, да је врло лепо певао, свирао и по каквом читао својим другарима по неке не баш тако добре стихове, написане у извесној свешчици, онда ће јасан бити узрок оном повољном утиску, који је чинио на сваког. На питања зашто не штампа своје стихове, он је увек ћутећи показивао на слику Пушкинову, која је висила у његовој соби над столом за писање и одмах је гледао да окрене други разговор.

Али поред свих тих знакова дара, он је ипак био најнесрећнији човек. Задатци генија имају особити значај у руској природи. Они са свим личе на задатке смртне болести.

Сав нравствени организам изгледа отрован

МОМИН КАМЕН КОД ЦЕЛА

(у врањском округу)

неким тајанственим отровом, који се не може уништити. Тај отров стално, лагано води пропасти, и људи су већ навикли на ту пропаст сматрају као са свим природну. На гроб таквог човека полажу венце, оплакују његове недаће и називају га мучеником и чисто осећају неку радост, што је тај мученик свршио своје жалосне дане. Нешто тешко дешава се у души оних, који се налазе око постеље тешког болесника. Њега жале, али у исти мах очекују његову смрт. Он већ није потребан животу, а смрти се не хита. Тако је било и с несрећним Аристархом Ивановићем. Његов дар није био толико велики да се појави и да заузме место, али га је било довољно, да самртно отрује тога човека лењошћу и апатијом, тим неминовним атрибутима пропалих егзистенција.

Аристарх Ивановић не свршивши гимназију, до био је службу. Ту се већ првих дана показао као лењ и непогодан чиновник. Плата мала, а потребе уметникове биле су велике. Почео је тражити другу службу и најзад ја нашао, али је и ту било то исто. Осећај незадовољства и ту му је уливао апатију према новом раду и одатле су га најзад отпустили.

У брзи, са сузама у очима, ломио је руке први дан пошто су га истерали у тим часовима он је врло добро осећао сву своју нелагодност према ма каквој дужности, према ма каквом правилном у истрајном раду. Пало му је на ум да се убије, али кад је погледао кроз прозор на јасно пролеће небо, па за тим доле на шарену гомилу, прошла га је воља. Ту на улици видео је лепих жена и мислећи на њих прошаптао би:

— Не, још није време. Ваља поживети, ваља отети од живота макар део оне среће, на коју сваки човек има право да се нада.

Он се сетио да још није љубио и да га још никад нико није љубио. Једном речју он се није помирио са својим тешким околностима, али махнув руком на све, рекао је:

— Па нек буде шта буде!...

Наступили су тешки дани оскудице. Немање зараде бацило је Аристарха Ивановића на последњи ступањ сиротиње. Та сиротиња убрзо га је нагнала да прекрши своју природну лењост и да поново тражи рада одлучивши се тврдо да му се сав ода. Он је измолио себи опроштај заједно с дозволом, да поново заузме пређашње место, и на опште чуђење постао је вредан, тачан, педантан. Промену ту поздравили су као оздрављење. Али нико није приметио, какових је мука имао сиромах Аристарх да се привикне раду, — раду само за то, да би радио. Он је радио некако чудновато, грозничаво: дрхтава рука преписивала је извештаје и само је тражио све нових и нових. Тако су прошле го дине;младост је минула са свима својим радостима, тежњама и заносима; на њено место долазила је старост, која му је уливала двојаку жеђ за животом. Сад, ради живота ради и живи ради рада, већ нису били тако несносни Аристарху Ивановићу. Интереси и потребе његове смањиле се, он је сав прилегао, смирио се, затајао се и сам себе излио у форму жалосног и бедног чиновника. У то доба се оженио. Он се оженио не из љубави већ због неког оригиналног стицаја околности. Тада је наишао на ракију и почео је пити. Благодарећи тој околности, Аристарх Ивановић почео је да посећује пивнице и прчварнице. Тамо је налазио покоја својој души, час са сузним очима причајући првом кога сретне о својим страдањима, час ћутљиво туђећи се свакога и гледајући мутним очима.

Страсна заношљива природа показала се још једном, давши могућности да се заборав наће у вину. Он се дохватио овога средства и сав се одао пијанству. И трећи пут га исте-

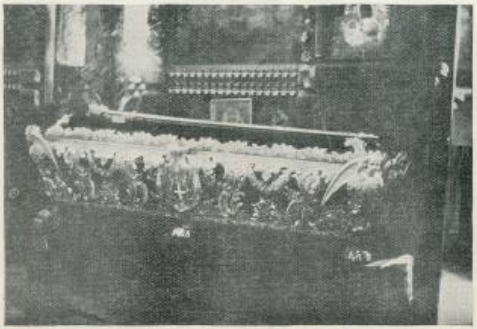

Ковчег у манастиру Студеници, у коме се чувају мошти Св. Симеуна — Стевана Немање

(Овај нови ковчег поклонио је Краљ Петар I приликом свога крунисања у години 1905.)

ПЕСНИК

ПРИЧА **А. Пјехановића.**

Превео Сп. Л. Р.

— Погледајте овога! — рече ми дежурни доктор кад дођосмо пред врата, на којима је био отвор с решетком. — Зар не видите добро? Причекајте! Ја ћу ући к њему. Не бојте се! додаде, — он је веома миран... Његово је лудило најмирније... То је наш песник — ...

— Песник? упитах ја зачуђено.

КОМИСИЈА ПРОЦЕЊУЈЕ ВОДЕНИЦУ, КОЈА СЕ ЕКСПРОПРИШЕЊА ЖЕЛЕЗНИЦУ

СА ПРУГЕ ЗАЈЕЧАР-БОЉЕВАЦ

— Јесте, — осмехну се доктор) улазећи, први, кад је стражар широм отворио врата у мали собичак бело окречен с једним креветцом и ноћним столићем.

За тим столићем, који се беше нахерио, а на узглављу постеље седео је један старчић. Он је нешто брзо и пажљиво писао на парчету хартије.

— Помози Бог, — рече му доктор. Старац нам окрену своје бледо жуто давно небријано лице и остављши писаљку важно рече:

— Не сметајте ми! за тим се опет обрну и настави писати с удвојеном брзином. Лист је био већ давно исписан ситним и дугим врстама. На неким местима те су се врсте сливале, а на неким ишле су управно. Али старац је ипак налазио чиста места и брижљиво их попуњавао писменима.

— То вам је све! — рече ми доктор — То је он главом, а историју његову, ако нас само интересује, причаћу вам у дежурној соби. Хајдемо!.. Ту нема више ничег занимљивог; од њега нећете измамити ни једне речи, нити ће он до мрклог мрака изменити свој положај... Чак и руча он на дохват, — сиромах, у великом је послу.

После неколико минута седео сам у дежурној соби. Доктор је бакарним ашовом бацио у камин угља. Примаче две столице ближе ватри и пушкајући цигару поче.

Суштина његове приче била је од прилике ова:

— Пре двадесет и пет година Аристарху Ивановићу, т. ј. песнику кога тек што ми је показао, било је 25 год. Црте лица тога човека ни сад нису непријатне, ма да их је оно казило лудило и старост, а тада су се могле назвати лепим. У њима је било нечег занимљивог, нечег симпатичног што нас је привлачило њему. На томе лицу био је тајанствени печат генија. Поглед му је био дубок и паметан. На високо чело падале су црне коврце. Ако се свему томе дода, да је врло лепо певао, свирао и по каквог читао својим друговима по неке не баш тако добре стихове, написане у извесној свешчици, онда ће јасан бити узрок оном повољном утиску, који је чинио на сваког. На питања зашто не штампа своје стихове, он је увек ћутећи показивао на слику Пушкинову, која је висила у његовој соби над столом за писање и одмах је гледао да окрене други разговор.

Али поред свих тих знакова дара, он је ипак био најнесрећнији човек. Задатци генија имају особити значај у руској природи. Они са свим личе на задатке смртне болести.

Сав нравствени организам изгледа отрован

МОМИН КАМЕН КОД ЦЕПА

(у врањском округу)

неким тајанственим отровом, који се не може уништити. Тај отров стално, лагано води пропасти, и људи су већ навикли на ту пропаст сматрају као са свим природну. На гроб таквог човека полажу венце, оплакују његове недаће и називају га мучеником и чисто осећају неку радост, што је тај мученик свршио своје жалосне дане. Нешто тешко дешава се у души оних, који се налазе око постеље тешког болесника. Њега жале, али у исти мах очекују његову смрт. Он већ није потребан животу, а смрти се не хита. Тако је било и с несрећним Аристархом Ивановићем. Његов дар није био толико велики да се појави и да заузме место, али га је било довољно, да самртно отрује тога човека лењошћу и апатијом, тим неминовним атрибутима пропалих егзистенција.

Аристарх Ивановић не свршивши гимназију, до био је службу. Ту се већ првих дана показао као лењ и непогодан чиновник. Плата мала, а потребе уметникове биле су велике. Почео је тражити другу службу и најзад ја нашао, али је и ту било то исто. Осећај незадовољства и ту му је уливао апатију према новом раду и одатле су га најзад отпустили.

У брзи, са сузама у очима, ломио је руке први дан пошто су га истерали у тим часовима он је врло добро осећао сву своју нелагодност према ма каквој дужности, према ма каквом правилном у истрајном раду. Пало му је на ум да се убије, али кад је погледао кроз прозор на јасно пролеће небо, па за тим доле на шарену гомилу, прошла га је воља. Ту на улици видео је лепих жена и мислећи на њих прошаптао би:

— Не, још није време. Ваља поживети, ваља отети од живота макар део оне среће, на коју сваки човек има право да се нада.

Он се сетио да још није љубио и да га још никад нико није љубио. Једном речју он се није помирио са својим тешким околностима, али махнув руком на све, рекао је:

— Па нек буде шта буде!...

Наступили су тешки дани оскудице. Немање зараде бацило је Аристарха Ивановића на последњи ступањ сиротиње. Та сиротиња убрзо га је нагнала да прекрши своју природну лењост и да поново тражи рада одлучивши се тврдо да му се сав ода. Он је измолио себи опроштај заједно с дозволом, да поново заузме пређашње место, и на опште чуђење постао је вредан, тачан, педантан. Промену ту поздравили су као оздрављење. Али нико није приметио, каквих је мука имао сиромах Аристарх да се привикне раду, — раду само за то, да би радио. Он је радио некако чудновато, грозничаво: дрхтава рука преписивала је извештаје и само је тражио све нових и нових. Тако су прошле го дине; младост је минула са свима својим радостима, тежњама и заносима; на њено место долазила је старост, која му је уливала двојаку жељ за животом. Сад, ради живота ради и живи ради рада, већ нису били тако несносни Аристарху Ивановићу. Интереси и потребе његове смањиле се, он је сав прилегао, смирио се, затајао се и сам себе излио у форму жалосног и бедног чиновника. У то доба се оженио. Он се оженио не из љубави већ због неког оригиналног стицаја околности. Тада је наишао на ракију и почео је пити. Благодарећи тој околности, Аристарх Ивановић почео је да посећује пивнице и прчварнице. Тамо је налазио покоја својој души, час са сузним очима причајући првом кога сретне о својим страдањима, час нутљиво туђећи се свакога и гледајући мутним очима.

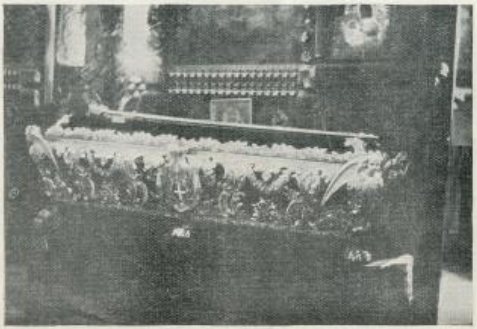

Ковот у манастиру Студеници, у коме се чувају мошти Св. Симеуна — Стевана Немање

(Овај нови ковот поклонио је Краљ Петар I приликом свога крунисања у години 1905.)

Страсна заноштљива природа показала се још једном, давши могућности да се заборав нађе у вину. Он се дохватио овога средства и сав се одао пијанству. И трећи пут га исте-

рали из службе, а овај пут не због непогодности већ због пијанства.

Аристарх Ивановић већ нелав и с доста седих власи опет је остао без посла. Кад би помислио да нема за шта да пије хватао га је страх. Истина неколико првих месеца он је ипак налазио средства за то. Узимајући од своје старе болесне жене разне ствари и залажући их у крчми. Жена је по некад саветовала Аристарха Ивановића, који је забринут седео у углу и молила га да тражи какво год место.

— Па где ћу да тражим? одговарао је он сузним очима.

Она га је чисто с мржњом гледала великим и грозничаво светлим очима.

— Бога ми, Уљана Александровна, ја не тнам где да да тражим, — збуњено је шапутао Аристарх Ивановић под тим погледом.

— Не знаш!.. Ти си убица!.., Бог ће ти за то судити!.....

Кад год је жена рекла што овако, Аристарх Ивановић је дрхтао.

— Бог! — мислио је он. — Зар и Бог, тај прадевни свевидећи Бог пристаје с њом, да је он њен убица? Бар он види шта му је у души, какав грдан бол изазивају муке те жене, која му не да ни трунка оне среће о којој је сањао. Али шта да ради, кад не зна куд да иде и од кога да тражи рада?!

Једном, у једном од најужаснијих тренутака глади, претурајући дрктавим рукама стареж не би ли нашао ма шта, што би се могло продати, Аристарх Ивановић нађе на четвртасту дебелу књигу.

— Аха! — прошапута, њу могу продати...

Кад отворио њене листове горко се осмеиуо. То су били његови младићски стихови.

Се узе књигу, принесе је свећи која је жмиркала и машинално поче да чита. Мало по мало лице му постајаше радосније.

* * *

Уредник једног угледног листа погрбљен читао је рукописе. Кроз прозор загушљиве редакције улазила је јасна дневна светлост. Он би давно оставио рад и отишао на летњиковац, али га је задржавала дужност. Једне е рукописе цепао и бацао у котарицу, а друге је остављао на страну.

Послужитељ уђе и јави да неки старац жели да говори с њим. Да ли да га пусти? Уредник се намршти и већ је хтео да махне руком, што је на слугином језику значило: „Извините, уредник има врло много посла". — али је старац већ био на прагу и дубоко се поклони.

— Шта желите? упита га уредник и преко воље.

Старац се најежи, гледао је да се пријатно осмехне и пружи стару извезену свећицу.

— Шта је то? —

— Стихови, — одговори овај мањи од маковог зрна.

Уредник га погледа погледом пуним мржње.

— Ваши стихови?

— Јесте, моји, али они су писани давно, може се рећи још за младости....

— Жао ми је господине што вам морам рећи, да ми не примамо младићске стихове.

И уредник му пружи натраг свећицу.

— Али можда ћете ипак изволети да прегледате.... Верујте ја вас не бих узнемиравао, али ме крајња нужда нагнала. Па и нема их много. Свега седам осам комада; то су најбољи стихови а остале сам изгорео.

Уредник опет узе свећицу и уверивши се, да на листовима њеним одиста нема више од седам до осам омањих песама, рече:

— Па добро, прочитаћу. Дођите кроз недељу дана.

— Читаћу недељу? О, Боже, како је те дуго!

— Немогуће је раније — одговори уредних набусито.

И отворивши први лист свећнице даде знак старцу да приђе столу.

— Напишите овде адресу, име и презиме.

Старац написа: Аристарх Ивановић Голупков, Песка и тд.

(свршиће се)

НАЈВЕЋИ ЈАД

(Господину Р.)

Ја знам једну песму као зима хладну,
Коју мирно слушам на прагу јесени
При заласку лета и снаге у мени.
Ја знам једну песму као зима хладну.

Ја знам једну песму, и њу данас слушам
У одмору моме, кад се сутон спушта,
И осећам да ме мој полет напушта.
Ја знам једну песму, и њу данас слушам.

И та песма носи мени нове дане,
Ма да су ко јуче и сад исти зраци,
Док над мојом главом стари су облаци.
И та песма носи мени нове дане.

Носи нове дане, моје ново небо
И срце, ал' младо, ко и јуче што је,
Ко јуче, ко увек, исто срце моје.
Носи нове дане, моје ново небо.

Зашто и ти, срце, остарело ниси,
Кад је снага зашла у године седе,

Кад знаци младости губе се и бледе —
Зашто и ти, срце, остарело ниси?

Ти и данас волиш, као некад што си,
Носиш љубав чисту — твоје место свето,
Ко у младе дане, ко у прво лето.
Ти и данас волиш, као некад што си.

Ти и данас тражиш борбе и живота
И са истим жаром устајеш и падаш
Без роптања, мржње, нит се ником јадаш.
Ти и данас тражиш борбе и живота.

Ти волиш, бориш се, али јесен ступа
И осећај, да сам сувише се надо,
Да је јад наивећи увек срце младо,
Ти волиш, бориш се, али јесен ступа.

Моја јесен ступа, иде моја зима
И пада на срце младо, увек холо,
Да уништи оно што сам толико воло.
Моја јесен ступа, иде моја зима.

Ал' ја ћу са срцем ићи све до смрти
Кроз живот и борбу, овај видик сиви:
Ту ћу га спустити, чек у смрти живи.
Ал' ја ћу са срцем ићи све до смрти,

А у смрти срце причаће ми вечно
Моју стару борбу, моје срећне дане
И ноћи и жеље још недопеване.
А у смрти срце причаће ми вечно.

Dis.

КО ЈЕ КРИВ?

Алек. Д. Ђорђевић

Била си лепа, те си свачије срце могла освојити. Кад сам те први пут видео, све су се моје мисли заустависле на твојим плавим очима, твојој бујној коси. Ти си ме очарала, потпуно освојила, постала си мој идеал. Више нисам могао одолети осећајима својим, пришао сам ти. Ти си се насмешила, погледала ме тако љупко и ја бејах уверен да ме љубиш. Био сам луд од радости, и готов да и сам живот за тебе дам.

Али то је било за кратко време. Једнога дана при сусрету, очекивао сам као и увек онај љупки поглед о коме сам ваздa сањао, али.....' ти си ме хладно погледала и окренула главу. Тражио сам узрока овоме, и не нашавши га, мислио сам да сам се преварио. Али на жалост, то беше истина. Ти ме од тада више не погледа, већ си се на моје молеће погледе презриво смешила.

Кад сам видео да сам преварен, пао сам у очајање. Јадао сам се, али не беше никога да ме чује, никога да ме разуме. Постепено сам све више и више малаксавао, док најзад нисам са свим клонуо, једно биће без енергије, без воље за рад. Чекао сам задње часове, не надајући се ничему више.

А шта си ти радила?

Ти си и даље наставила да се играш људским срцима, као деца пиљцима. Једног по једног си освајала, па га затим бездушно бацала у прах, не водећи рачуна, шта ће с њим бити.

Па шта је најзад било!

Дошао је крај твојој бездушној игри. Људима, који траже промене, постала си досадна. Они су те оставили; јер је на твоје место дошла друга, лепша и бујнија од тебе. Ти си, остављена од свију тек тада увидела, где те је твоја лакоумност одвела. И ти си почела сада да венеш исто онако, као што сам некада ја венуо са своје несрећне љубави.

Па ко је крив овоме?

Зар Венера, кад ти је дала лепоту није знала, да ти њоме даје и гадну страст, да осваја људска срце, па да их бацаш у прах? За цело није, јер ти онда не би ни лепоте дала.

Па, где онда треба тражити узрок овоме злу?

У самој твојој лепоти; у ономе тренутку, кад си се први пут уверила да си лепа, кад си први пут почела себе уздизати изнад других, кад си први пут видела да те обожавају. Да; и ти и сви они које си ти у прах бацила, жртве сте твоје лепоте и амбиције.

У Београду,
новембра, 1909.

НАШЕ МОДНЕ СЛИКЕ

Хаљина за време похладнијих дана пролетњих и јесењих

Кућевна хаљина за дочек посета за трајања хладнијих дана у пролеће

ЛУДА ПЕСМА

Другу К. К.

Да ли сам икад у животу своме
Осетио право задовољство неко?!
Да ли је ико празном срцу моме
Пробудио срећу стежући руку меко?!

Пријатељство право нисам осетио,
И искрено нисам разумеван био,
Под осмејком подсмех преледен се крио
Ја сам увек кратко, врло кратко снио

Пријатељу драги, ове сузе вреле
Што журе низ лице, ни сам не знам зашто.
Благодарност можда, одати ти желе,
Ја плачем... можда, ти разумеш зашто?

Ваљда што тренут искрен и пун среће,
Кад је сам бол слађи нег све сласти скупа,
Када остављене неко сам нас среће,
Да нам лажност свега из срца нишчупа.

Што видех у томе бономе тренутку
Да све око мене неискрено дише,
Ваљда што бол срца у најдубљем кутку
Што изгубих оног кога срце ниште

Заједно са својим сновима прелатким
Беше твоје дело... Једнога ће дана
Пуна тихе сете, акордима кратким
Причати будућност сузна, уплакана.

Да је већ све прошло... Нестаће нас, леле!...
Као и тог лишћа што са грана пада,
Из младости ране наше наде свеле
Испуниће сетом наше груди тада.

Тада, кад нам свему крај приспео буде,
Ал шта ја да жалим?! Младост срећну своју?!
Или топлу љубав људи с ове груде?!
Не! ја жалим тебе и искреност твоју
Јер и она своју изгубиће боју...

1909 г. Београд

Р. М. В

VIII НОКТУРНО

(Из циклуса En pleine aire)

Стеван Шумкарац

Сунце је умрло давно; ноћ се спустила тавна,
Бродећи полако, тихо кроз етра прозрачна мора
Месец већ баца зраке с плавога свода горе
На мирне домове, брда и житна поља равна.

Мирна и тиха ноћ је... Ветрићи лагано пире
И клате узрело класје. Негде у шуми само
Сова језиво крикне; а чак далеко тамо
У селу живот се гаси и крила сна се шире.

Препелица будна негде у житу пуњпуриче;
цркутне сањиво птица; зрикавац у трави зриче;
за светли по где— год свитак и лети даље лако.

Свуда је светлост бледа... Мир... само што
река хујн...

Месец се високо диго. А чежња нека струји
болна и сетна кроз мене.. и ноћ пролази тако.

19. јуна, 1908. г.
Зајечар

Разне белешке

Руска позоришна идила. У некој омањој руској паланчици давало је некакво путујуће друштво Островскову „Шуму". Публике је било довољно. У првоме реду седео је, између осталих и један богат брашнар, који је у сред другога чина довикнуо онима на позорници:

— Стојте! Ни речи више! Није ми нешто добро. Идем на чист ваздух. За пет минута бићу опет овде.

Диже се и оде напоље. Глумци запрепашћени тим поступком за час два су занемили и нерешљиво су стојали, гледајући један у другога. Протекло је минут два и брашнар уђе, да гледа даљу игру. Кад се увери, да су га глумци послушали и у осуству његовом нису играли извадио је 50 рубаља и поклонио им...

Убедљиви разлози. Август Бебел, вођ немачких социјалиста, скоро је прославио седамдесет година од дана свог рођења, а поводом тога написао је и издао автобиографију из које књиге доносимо овај одломак: „.... а за време бурних дана револуције у четрдесет осмој години наш разред је био подељио се на два табора, једни, мањи део били су монархисти а други, већи део републиканци.

Да би се видело где је већина приредисмо „ћачки плебесцит" и по свршеном гласању изиђе на видик, да смо само ја и још један друг ми били монархисти, а сви остали републиканци.

За ову своју тврдоглаву лојалност добисмо од противника тако жестоке батине, да сам бар ја, одмах променио своје убеђење и, тако рећи за ноћ постао ватрен противник свију монархја на свету...."

ВОЛИМ ТЕ

од

— Саве М. Радовановића —

Волим те, драга девојчице, што си
Тутљива, скромна и вредна ко пчела
Волим ти цвеће мирисно у коси
И невин поглед та два ока смела;
Поглед, који ми душу рају поси;
Волим те, драга, такву као што си!

Волим те, драга, што си добре душе
У којој вазда има места сети;
Волим ти усне што љупко певуше
Са којих никад лаж ниска не слети
Ни речи које ближњем срећу руше;
Волим те, драга, што си добре душе.

Волим те, драга што се разумемо
Погледом што га ласкање не прати
Волим те што ме чиниш срећним немо
И што ће срце срцу љубав дати
Искрену, да се тим дичити смемо;
Волим те, драга што се разумемо!

НАШЕ СЛИКЕ

Регрута пред пожаревачком касарном. — Регрут док се не ошиша и обрије и док не обуче униформу има са свим друкчији изглед, него кад се по војнички дотера и униформу обуче. Наша слика на страни 174. представља шарену живописну групу регрута са села који су поседали пред пожаревачком касарном, да би их њихов командант као сликар аматер могао сликати. Још истога дана после подне сви су ти регрути шишали и избријали се и за тим обукли своје војничко одело и постали тако рећи други људи. И тад су сликани. Ту слику донећемо такође и то ускоро.

ДВОРСКА АПОТЕКА

ВИКТОРОВИЋА

БЕОГРАД — ТЕРАЗИЈЕ

ВИКТОРОВИЋА КИНИНСКО ВИНО СА ГВОЖЂЕМ

Господин Министар Унутрашњих Дела изволео је дозволити израду и продају овога препарата Vinum chinae Victorovics.

Познато је да је кинин специфични лек противу грознице; он лечи болестан стомак и освежава организам. Гвожђе је главни саставни део црвених крвних зрнаца, од чије множине зависи јачина и боја његова.

Здружени кинин са гвожђем у погодном раствору са најбољим шпанским вином извршан је и јединствени препарат противу малокрвних и блеђоће а услед ових нервозе и главобоље. Лечи слабе стомаке и отвара апетит. Повраћа снагу изнуреним и малаксалм особама, после дуготрајне болести особито код породиља.

цена 1 флаши дин 2.60

ВИКТОРОВИЋЕВ БОРОВ МИРИСАВ СОК

Јако утиче на пречишћавање и освежавање ваздуха, према томе одлично је средство за чишћење собног ваздуха; мирише као борова шума, што има благотворан утицај на нерве. Не треба да је без њега ни једна дечја ни болесничка соба.

Цена 3 динара.

Противу знојења ногу и руку

и када се од зноја ноге разједу и ожуљаве

ПРАШАК ЗА ЗАСИПАЊЕ и ФОРМАЛИНСКИ ЛОЈ

Оним се умањује знојење и врши потпуно одстрањење непријатног мириса; лечи се и спречава разједање.

Нарочито препоручени при маршевима за г. г. официре и војнике.

ПЕКТОРИН

Изврсно средство противу кашља, катара плућа, зачетка туберкулозе.

На основу мишљења Главног Санитетског Савета. Одобрена од г. Министра Унутрашњих Дела. 1 флаша динара 3·50.

ОБУЋА

најбоље каквоће и најелегантнијих фазона

ИМА НА СТОВАРИШТУ ИЗРАЂУЈЕ по ПОРУЏБИНИ

ОБУЋАРСКА РАДЊА

Душана М. Бојић

— ТЕРАЗИЈЕ —

Скопљанска ул. бр. 2. преко од Росулека

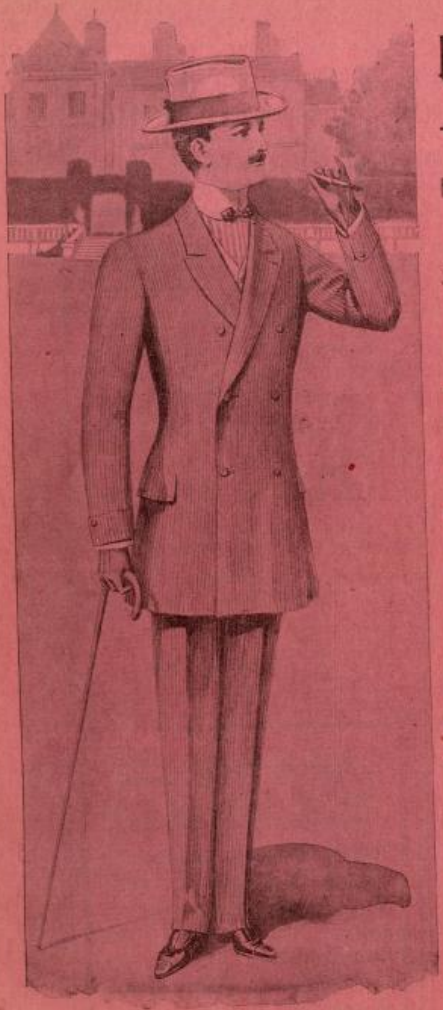

МОРИЦ ТИЛЕР и Комп.

КРАЉ. СРП. ДВОРСКИ ЛИФЕРАНТИ

БЕОГРАД

Краљ Миланова улица 46. Телефон 130.

Израда:

Униформи свију врста

ГРАЂАНСКОГ ОДЕЛА

од енглеских штофова

Велико стовариште Апарата „Уранија“ по 10 и 15 динара; амер. француских хозентрегера; француских

Манжентни: белих и у боји и

дугмета за манжетне

Ђебади, најелегантнијих новчаника, визитијера — несе сера

СТРОГО УТВРЂЕНЕ, УМЕРЕНЕ

Ценовник и мустре захтев бесплатн

арта, 1910. Година III. Бр. II.

ЧЕДА

ИЛУСТРОВАНИ СЕДМИЧНИ ЗАБАВНИК

...ник: Стева Л. Видаковић Уредништво је у Ломпиој улици бр. 67.

ОЈАЧКА РАДЊА
ЈИНА ВЕСОВИЋА
НА ТЕРАЗИЈАМА —

...а је велики и врло леп избор
...ова за пролетњу и летњу се-
...у најмодернијим бојама, сако,
...ета, герок одела.
...ауренту пан пажњу скреће п.
...на јединствено леп избор врска-
...ја и панталона у разним пругама,
...је прелука у боји, штофаних и
...отских.
...ба је чисто енглеског порекла,
...најбољег квалитета. Најмодернија
...ада, цена строго солидна.

С поштовањем
Живојин Весовић,
кројач.

КЊИГА ТАБЛИЦА
за
...ЊАВАЊЕ НУБАТУРЕ
ДРВЕНЕ ГРАЂЕ
ПО ЦЕНУ ОД 1. — ДИНАРА
може се добити код
Глише Јосиповића ситара
и Мите Стајића књижара

Soieries Suisses
franco de douane a domicil

Demandez les échantillons de nos Soieries Nouveautes de printemps et d'été pour robes et blouses:

Diagonale, Crepon, Surah, Moire, Crepe de Chine, Foulards, Mousseline 120 cm de large à partir de fr. 1.25 le mètre, en noir, blanc et couleur ainsi que les blouses et robes brodées en batiste, laine, toile et soie.

Nous vendons nos soies garanties solides, directement aux particuliers et franco de port à domicile.

Schweizer & Co., Lucerne V. 2 (Suisse)
Exportation de Soieries

Идеално средство за чишћење
...
=ПУРГЕН=
...
Dr. Bayer & Co. Budapest,
IX. HAKÓS-UTCZA 17

НОВО! ЗАШТИТА ВИНА!

НЕМА ВИШЕ КИСЕЛА ВИНА

Нема више КИСЕЛА ВИНА

Да би вино се очувало у буретy у првобитном стању од прве до последње каш, а да се не отаче ни у мање судове ни у флаше треба употребити справу (хидраулички вентил) која са потпуним успехом служи тој сврси.

Очува вину првобитну арому и не допушта да се оно укисели. Београдски гостионичари, који су ту справу купили, уверили су се о томе и не могу да је се довољно нахвале.

Искључиви продавац справа за очување вина

ТАСА НЕРАНЏИЋ

гвожђар

Београд—Сава

НЕМА ВИШЕ КИСЕЛА ВИНА

НОВО! ЗАШТИТА ВИНА!

ГРАФИЧКИ РАДОВ

Ко хоће да му се израде нацрти за ... таблон за фотографе географске ... ицу литогра... ... граф...

Телефон 262 Телефон 262

Једино и главно стовариште свих израђевина

ФАБРИКА — ГОЂЕВАЦ

НАЈВЕЋЕ СТОВАРИШТЕ

ГОТОВОГ НАМЕШТАЈА

израђује све тапетарске радове и декорације

Тапетарска радња

БОРШОДИ и МИЋОВИЋ

Краља Петра ул. број 13 преко од „Народне Банке"

7—10

БАЊИЧКИ КАМ...

Тесаног камена: за сте... сокле, за пресецање вла... осталих врста као и „лом... камена." може се добити **Живка Србића** у кафани „Централа", или у Кнез Да... вој улици бр. 10.

5—15

Професор универзитета
Д-р. ЈОВАН ЦВИЈИЋ
члан Крал. Срп. Академије Наука

ЗНАМЕНИТИ И ЗАСЛУЖНИ СРБИ
У ПРОШЛОСТИ И САДАШЊОСТИ

БЕОГРАД
21. Марта 1910.

НЕДЕЉА

ГОД. III. БРОЈ 11.

ИЛУСТРОВАН НЕДЕЉНИ ЗАБАВНИК

Власник и уредник **Стева П. Видаковић**

Уредништво је у Поминој ул. бр. 57.

ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА

За Србију: На годину 18 динара; на пола године 9 дин.; из четврт године 4·50 дин.; на 2 месеца 3 динара; месечно 1·50 дин. *За Аустро-Угарску:* На годину 20 круна; на пола године 10 круна; на четврт године 5 круна. *За све остале земље:* На годину 24 франка; на пола године 12 франака; на четврт године 6 франака.

РАЗОЧАРЕЊЕ

— **Алек. Д. Ђорђевић** —

Било је то једне октобарске вечери, прве јесење вечери, када се човек осећа меланхоличан, али врло пријатно меланхоличан, тако, да би и певао и плакао у један мах. Крупне капи прве јесење кише почеле су монотоно ударати о прозорска окна, која су тужно одјекивала као звуци какве једноставне монотоне песме. При доста слабој осветљењу он је седео за столом за којим је, судећи по спољашности, морало још много његових претходника седети.

Зловољно је претурао латински речник, не знајући ни сам коју реч тражи.

Назад га заклопи, гурну у страну, завуче прсте у дугу црну косу и баци се у мисли уз пратњу тужне монотоне музике прозорских окана. Сети се и свога поласка, из родног места у коме је свршио IV. разред гимназије, оног тужног растанка, када сви његови плакаху, а он беше и тужан и весео, пун лепих идеала; јер полази у престоницу, о којој је већ толико сањао. Сети се како га је са београдске станице један његов друг, (који је већ две године провео у Београду) довео овој газдарици, која му одреди овај собичак.

Снимак капетана Дамјанова

ИЗ НЕДАВНЕ ПРОШЛОСТИ:

Војници трећега позива у Ужицу доносе оружје на пред

Сети се првих школских дана, кад

су га брзо заволели и професори и другови. Изиђе му пред очи његов најбољи друг — Паја. Сети се онамадашње вечери, кад у његов собичак и не куцајући уђе, и још с врата му рече:

— Знаш шта је ново, Милане! Сутра ћемо ићи мојој кући, да те упознам са сестром.

Извињавао се да не може доћи због свога похабаног одела, али најзад приста, пошто му рече, да неће бити других гостију.

Целе је вечери само о томе мислио. Покушавао је, да у памети створи слику малога салона; замишљао је себе како се са њом забавља, да, са њом, фином београдском дамом, а не са оним простакушама из унутрашњости, које увек стидљиво обарају своју главицу, и с којима човек не може никад више од две до три речи проговорити. Ко зна докле би он још тако мислио, да га не трже газдаричин глас:

— Милане, хајде на вечеру.

Сутра дан је са Пајом отишао тамо. Ох, како се дивно провео! И сад готово потпуно јасно види поједине сцене. Сећа се врло добро како га је домаћица пријатно дочекала речима: Дакле, ви сте то тај Милан, о коме ми је Паја тако много причао.

За тим га је увела у салон и представила, на његово изненађење, својим другарицама. Како је онда он био збуњен, И ко зна докле би он у тој забуни био, да није било Олге (тако се звала домаћица.) Њу је он као новајлија врло интересовао, и целе се вечери забављала с њиме. На растанку му је рекла: „Г. Милане, надам се да нећете у недељу изостати, онда је мој рођен дан.“ Разуме се да јој је обећао.

При повратку је весело разговарао с Пајом. Паја му је по свом обичају још у напред причао, како ће дивно бити у недељу. Али се он на један пут сети нечега. Па он није имао празничног одела, у овом пак оделу није мого ни помислити да иде А да му то у онај мах, кад је обећао, није ни пало на памет. Ово га јако забрину. У том дођоше до његове куће. Паја га весело остави и не приметивши на ње му ништа, а он одмах оде у своју собу. Целе вечери је о томе мислио, правио разне комбинације, али све узаман, до одела никако није могао доћи. Сутра дан је први пут у свом животу отишао неспреман у школу.

На овом се последњем сад задржа и поче опет премишљати. Узалуд је лупао главу, није се могао сетити ни једног сродника у Београду, који би му могао помоћи. У том се сети нечега. Писаћу кући, помисли он у себи, јавићу да сам опасно оболео, и да ми треба новаца за лекара и апотеку. Сав се стресе при тој помисли. Он је врло добро познавао бедно стање својих родитеља, знао је како с тешком муком они одвајају оних 40 дин. што му их месечно шаљу. Још се више згрози кад помисли, да ће морати слагати своје родитеље, које је толико волео. На како ће се сви у кући уплашити кад чују да је болестан. Али у истом тренутку изиђе му пред очи Олгина слика, оне дивне очи несташна погледа, расплетена плава коса, нежна рука која је његову при поласку пријатељски стиснула и... он се брзо реши. Седе и написа ону што је намислио.

* * *

После два дана добио је новац и писмо овакве садржине:

Мили сине,

Вест о твојој болести све нас је запрепастила. Целе смо вечери о томе разговарали и решавали шта да се ради. Мали Миша је одмах хтео поћи у Београд, да види свога бату. Мислили смо да мајка дође у Београд, те да се ње око тебе док не оздравиш, али смо после видели да то не може бити; јер би се сувише истрошили и не би овде ми имали од чега живети. Пошто то не може, онда смо решили да ти пошљемо 50 динара. Од тог смо новца мислили направити Дани и Мари нове хаљине, али кад се то десило, оне су

радо пристале да и у старим проведу славу. Добра деца! Оне само за њиховог бату. И ми ћемо овог месеца мало више штедети, па се неће кварити равнотежа. Главно је да нам ти оздравиш.

Сви те много поздрављају. Љуби те твој *тата.*

Кад је прочитао ово писмо, Милану потекоше сузе. Јадни моји родитељи, помисли он, они би све дали за мене, а ја, неваљалац, задајем им толико бриге, само да бих се могао провести. Па још је могла мајка доћи. Дивно бих се онда провео! Та колико ме тек сеје воле, кад оне жртвују нову хаљину оно, што је девојкама тих година најмилије, само да мени помогну. И опет му се у том тренутку створи Олгина слика пред очима, а све ово ишчезну као какав сан. Очево писмо исцепа, да га не би више на то потсећало, узе шешир и изађе на улицу звиждећи валцер, који је онога дана Олга на клавиру свирала.

* * *

Купио је одело, позајмио од једнога друга сат с ланцем и манжетне, и једва је чекао недељу. Био је нестрпљив да чека Нају, који се био нешто мало задржао, већ оде сам. Али га сада нико не дочека на вратима. Олга је била у салону и забављала се с једним, њему потпуно непознатим господином. На његов поздрав одговори са свим обично, а оног му господина представи као неког познаника. Разуме се, да је он Милану одмах постао мрзак. Друштво је било исто онако весело као и прошли пут, али је Милан био нерасположен. Олга и онај господин нису се никако раздвајали. Мало доцније га позваше девојке да играју поште, али он се извини гиме, како га необично занима Олгин албум слика. Међутим да сте га после питали, не би вам умео казати ни с каквим је сликама био тај албум.

Једини му је пријатељ било време, које је брзо протицало и наговештавало да је већ прошао час за одлазак. При одласку му је Олга рекла само једно обично због ом, чак га није позвала да други пут дође. Разуме се, да је поред ње опет био онај проклети господин.

* * *

То је вече било прави представник јесени. Ветар је као луд ковитлао у лицом прашину измешану с пожутелим лишћем, тресао прозоре, и савијао дрвета која су тужно шкрипала. На улици није било нигде живе душе, једино су се електричне сијалице усуђивале да пркосе овом бесном ветру.

Милан је седео у својој собици са главом међу рукама, и премишљао. Био је у новом оделу; јер је тек мало час дошао од Олге. Љут и на самога себе, узалуд је тражио узрока Олгиној хладноћи према њему. Јадник, још наиван, не познавајући београдске шипарице, замишљао је да ће то са свим друкчије бити. Па зашто је он употребио крајње средство, да дође до нових хаљина, ако не за то, што је мислио да ће се и те вечери Олга с њиме забављати, па да би јој био у новим хаљинама лепши и пријатнији? А оно, она је с њим проговорила свега неколико речи и то је оно, или што је већ морало бити. То га је јако болело. Можда га она неће више ни звати. Па зашто је он онда правио одело? Зашто је задао родитељима толико бриге и сестрама закратио највеће уживање?

Ту га прекиде газдарица која му донесе писмо што је тога дана за њега дошло. По рукопису познаде да је од оца и грозничаво га отвори. Писмо је гласило:

„Мили сине,

Сви смо готово луди од бриге за тобом. Послао сам ти новац, а ти ме још ниси известио да си га добио и како ти је. Сви смо мишљења да ти је врло рђаво, кад не можеш ни да нам пишеш. Ако ништа не будемо добили за 2—3 дана, мораћу ти послати мајку у Београд. Пошто пара немам заложићу свој сат. Ако ти је лакше одговори нам да не бринемо.

Љуби те твој *отац.*"

Авај! па ја сам заборавно да их известим о пријему новца, рече Милан гушећи се сузама. Неспособан, да шта више емисли, он стегну главу рукама, а крупне сузе падале су по хартији на столу, праћене хујањем ветра и крупним капима кише, која је, почевши да пада, ударала о прозорска окна..

Цар Никола II. Краљ Петар

ДОЧЕК КРАЉА ПЕТРА У ЦАРСКОМ СЕЛУ

ПЕСНИК

прича **А. Пјсхановића.**

(Свршетак)

— Читава недеља, — мрмљао је Аристарх Ивановић силазећи низ степенице — а за недељу дана може се седам пута умрети од глади. Па хоће ли их још примити?!

Погнуте главе и сломљен бригама дође у свој стан, који је био чак на петом спрату једне огромне камене куће.

— Шта је, јеси ли продао? — прогунђа Уљана Александровна.

— Е, како продао! — љут то одговори Аристарх Ивановић. — Сад ни леб не купују баш тако одмах, а камо ли ту лудорију.

Уљана Александровна љутећи загњури главу у јастук.

— Рекли су ми да одем после недељу дана! И ја се, будала, надам. Зар ће дати што год за ону хартијентину?

Говорећи то Аристарх Ивановић отпасивао се и скидао измашћени капут.

После тога пажљиво је разгледао свој појас. Истина, и он је био измашћен, али од добре свиле и био је врло лепо испаран голубијим и белим бојама.

— Та ваљда ће се ово моћи продати, пошто било, — шапутао је он. — Уљана Александровна, ја одох да продам овај појас!..... Једно дуго: „Ох!" био је одговор... Аристарх Ивановић такође је уздахнуо, па онда обуче капут,узе капу и сиђе низ степенице. Путем се решио да ипошто не иде у редакцију јер ипак не ипао ништа неће постићи. Тако је прошло неколико дана. Уљана Александровна са свим се разболела. Она је падала у неки занос и молила Аристарха Ивановића да јој донесе телећи котлет са грашком или тако нешто, и у опште му спомињала тако укусне ствари, чије су успомене још теже утицале на његов празан желудац. Једном, пети или шести дан после тога, Аристарх Ивановић добије писмо. То је за њ био читав догађај. Он већ одавно није добијао писма. А није имао одакле ни добијати. Познаника није имао, родбина готово сва помрла, а они који су били живи, већ су давно заборавили и да постоји. Примивши писмо из руку писмоношиних, Аристарх Ивановић дуго га је разгледао. Коверта је изгледала као из каквог званичиог канцеларије, Аристарх Ивановић гледаше према светлости и виде, да је у њему писмо превијено на четврт.

„Ко то може писати?" питао се сам Аристарх Ивановић осмејкујући се као дете. Тај осмех личио је не може боље бити његовом жутом и смежураном лицу. Наивност је била главна црта у карактеру тога човека, на кога је и Бог био заборавио. Најзад отвори писмо. На један мах му све постаде јасно. Са стране је стојао натпис: „Уредништво „Забавног журнала". Даље је било написано: „Молим да јавите за услове под којима би сте штампали ваше стихове." Потпис је био: тај и тај уредник. Аристарх Ивановић побледи.

— Како?! Примили стихове!... једва је могао изговорити и као луд отрча из куће.

Било је још јутро. Ваздух је још био хла-

дан. По улицама је било мало пешака. Али што их је било, то су биле неиспаване књиговође, носећи портфеље. Аристарх Ивановић их је гордо гледао. Они су му изгледали нижи од њега. Он је ишао у уредништво да преговара о условима штампања својих песама, а они? Куда су они ишли?.. Ишли су да преписују којекакве хартијетине. Кад је Аристарх Ивановић ушао у уредништво „Забавног журнала", уредник устаде, пружи му руку, али га у исти мах посматраше од главе до пете.

— Сви ће ваши стихови ући! — рече он, — позивајући руком Аристарха Ивановића да седне на столицу с друге стране стола. — Ја ћу вам рећи још нешто: стихови показују да имате дара. Али знате шта? — и он се пријатељски наже к њему — реците ми искрено, ко их је писао? Јесте ли их одиста ви писали?..

— Па ја, него ко ће други! рече Аристарх Ивановић гледајући због у плаве очи уредникове које су га непрестано посматрале испод златних наочари.

— Чудно! — рече уредник. — Како то ја о вама нисам никад чуо?

— Ја нигде и никад нисам штампао стихове, — Ниште штампали! А зашто?

Аристарх Ивановић оклева.

— За то., за то, што нисам знао да ли ће их примити....

— Како! Зар их никоме ниште показивали?

— Никоме!..

Уредник се намршти и замисли

— Пре... двадесет и пет година, — одговори Аристарх Ивановић још више збуњен.

Чинило му се да ће му уредник одмах после тог строгог испита изнети стару познату свећицу и вративши му рећи, да се предомислио и да их неће штампати. А Ульана Александровна чека. Он јој је обећао донети новаца. Кад се тога сетио, Аристарх Ивановић сав је задрхтао. Та дрхтавица почевши од колена прешла је на руке па је најзад морао затворити уста, да не би цвокотао зубима. Уредник је замишљено гледао испод наочари његову ћелу.

— Хоћете ли их узети или не? — упита

Зграда ултраве лозногa расадника код Јагодине

Аристарх Ивановић јаким али врло задрхталим гласом а жив је премро од страха. Тај јаки глас, то питање изгледа ће му дрско због као чега је заслуживао казну. Он се згрозно кад би се ко спремао да га удари па је чекао.

— Штампаћу их! — одговори уредник — и у будуће, ако имадните каквих стихова, молим вас да не забора ите наше уредништво.

Аристарх Ивановић није веровао својим ушима. Не само да их прима, но му још нуди да и даље ради, а он је о томе целог живота сањао у тајности. Боже, каква срећа!

— Господин уреднице... узбуђен поче он нешто да одговара, па тек на један мах хистерично заплака.

* * *

Прошла је недеља. Аристарх Ивановић узео је други стан, купио неке ствари, а остало је дао на чување Уљани Александровној, којој је од радости било толико боље, да је устала с постеље.

— То је све лепо, — мислио је Аристарх Ивановић. — Али тај новац неће трајати до века; треба се користити понудом уредниковом и сести за рад — писаћу нове стихове

Он се радосно сећаше, шта му је уредник рекао: „Потражите још стихова!" Право, ма како тражио, он нема више ни једнога стиха, све остало је изгорео, чега се сећао врло добро; а друго, зашто да их тражи баш кад би их и било. Он је сад осећао необични прилив енергије. Младићски снови, који су га сад надахњивали, подмладише га. Ваља само купити хартије и пера на сесту.... Он није дуго оклевао и врати се носећи хартију и остало.

— Но, Уљана Александровна, — рече он с неком важношћу жени, — сад ми не сметај!... Видиш, ствар је озбиљна, то није преписивање којекаквих канцеларијских хартијетина... ово је служење уметности. Молим те лези па спавај; што год пажељиш све ће ти се набавити, само молим те, не шушкај ми хартијом, као што имаш обичај, и не мрмљај којекакве неразумљиве речи.

Уљана Александровна леже у кревет и заклонивши очи рече:

— Пиши, нико ти неће сметати.

Аристарх Ивановић упали свећу, приближи сто, рашири хартију и умочивши перо замисли се.

— О чему да пишем?...

Он се сетио једне од својих песама.

— Како је то добро тамо изражено!.. Да покушам нешто на то налик... Но!..

И он се наже над хартију грицкајући крај држаљета. У соби је била тишина. Уљана Александровна гледала га је радознало. Она све до сад није могла веровати да ће песме дају паре, а овај факт с мужем са свим је победио. Прошло је пола сахата, сахат, а Аристарх Ивановић још је непрестано седео нагнут над хартијом и грицкајући држаље. Неколико се пута трзао, нагињао се још ниже, написао једну две врсте и поново се исправљао... У газдаричиној соби сахат искуца поноћ.

— Ху!.. Не, не могу данас.... рече Аристарх Ивановић устајући и обрћући се жени рече: — Ти, Уљана Александровна мислиш, да то долази тако лако као на каквој машини Не, за то треба надахнућа.

Али Уљана Александровна није ништа мислила. Она је зевајући рекла, да је време спавању и да ваља угасити свећу, да не гори забадава, јер су оне сад скупе. Сутра дан, рано изјутра Аристарх Ивановић поче опет да ради. Он је преседео читав дан. Уљана Александровна оиазила му је на челу капље зноја. Он на један мах престаде и побледе. Најзад трећи дан, он јој прочита неке кратке песмице, које она баш ништа и је разумела. Аристарх Ивановић брижљиво их метну у џеп и оде у уредништво.

* * *

— Не, ове песме не могу примити — рече му уредник, кад је он са задовољним осмехом очекивао добар резултат.

— Како не можете? Зашто не можете? — питаше Аристарх Ивановић мењајући боју лица. По челу му се осуше крупне капље зноја. Уредник слеже раменима и гледаше га са сажаљењем.

— Оне су слабе... па на један мах срдито рече: — Не, оне су рђаве, и, опростите ми, немају никакви смисла... Ове песме немају ничег сличног с онима, које сте ми пре донели. То је просто гомила сликова без икаква смисла..,

— Како гомила сликова? Зашто? — повика Аристарх Ивановић и заплака се. — Истина ја сам тада био млађи, али и сад...

Уредник се трже. Искрени тон његових речи на један мах је потврдио све његове сумње. Њему је већ почело изгледати, да га старац обмањује продајући му туђе песме па је из глупости мислио, да могу проћи и његове бесмислице. Али сад му је та фраза на један мах отворила очи и он је с ужасом видео, да пред њим стоји на свагда изгубљени не само велики дар, већ, можда, и геније. Аристарх Ивановић отишао је од њега сав у сузама, раздражен и убијен, ма да му је у џепу поред песама била и једна велика банка. Али што се више приближавао стану, све се више надао. Он је чак затајао од Уљане Александровне, да је ту банку добио забадава, као какав просјак. Он јој је казао: да је тај новац добио за прочитане песме и одмах је сео да поново „покуша". Тако је прошло месец дана. Аристарх Ивановић час је очајавао, час је, опет, какву издељану песмицу носио уреднику, који му је враћао као и прошле. Он је досадио уреднику, који је наредио, да не пуштају полу лудог старца. Новац је потрошен и положај Аристарха Ивановића и Уљане Александровне поново је постао критичан. Уљана Александровна сад се опет разболела. Аристарх Ивановић јако се забринуо. После трећутних зрачака среће непровидна магла постала је још гушћа. Аристарх Ивановић седео је читаве сахате гледајући непрестано у ма какву тачку. У тим трећутцима он није ни о чем мислио, ништа није желео. Њиме је овладала нека болесна апатија. Он је страшно постарео и порђао. Упале очи биле су безбојне, тупе као очи у каквог каменог кипа. Али неколико су пута те очи на један мах засветлеле дивљом ватром. У таквим

тренутцима он је седео за сто, узимао перо и писао нешто, али не дуго. Тежак и мучан уздах прекидао је тај рад, и он је опет падао у очајање. Једном се пробудио врло рано. Ујана Александровна још је спавала. Он лагано изиђе из собе и шетао је по ходнику читајући с осмехом неколико строфа написаних на парчету хартије.

— Најзад сам успео, шаптао је радосно, а очи су дивље сијале.

После пола сахата био је код уредника „Забавног журнала". По обичају слуга га није хтео пустити, али он је тако молио, да се слугино срце ражалило према несрећном старцу. Слуга је јавио да старац плаче и моли да га пусте говорећи, да је сад написао нешто врло лепо.

— Па пусти га! — рече уредник и досадно махну руком.

Аристарх Ивановић уђе у собу. Он је био блед, очи су му се стаклиле.

— Ево! — пружи он руку с парчетом хартије. — Најзад сам постигао!

Уредник узе, прочита и машући главом рече:

— Бадава, драги Аристарше Ивановићу, ви исте ништа постигли. Ова је још гора од свију осталих...

— Шта! — подвикну старац, прискочивши столу. И то не ваља?... Чекај се...

Он замахну, али мускулозна рука уредникова задржа његову суву и коштуњаву руку. Неколико секунада гледали су један другоме у очи. Најзад уредник не пуштајући Аристарха Ивановића притисну дугме електричног звонца и рече слузи који је ушао:

— Зовите кога било!.. Ваља га послати у болницу, он је сишао с ума.

Аристарху Ивановићу везаше руке и одведоше га у полицију, а полициски лекар посла га нама, где смо констатовали потпуни „delirium tremens". — завршн приповедач.

БЕСПЛАТНА УЛАЗНИЦА

— Edmond Char —

Нема већа задовољства, нарочито за парижанина, него то, да иде у позориште и да не плати улазницу. Нарочито богати људи, скоро лудују за таквом забавом; неисказано су радосни кад могу да се наместе у фотељу или ложу, које добију бесплатно, ма да би могли краљевски да плате. А ипак без икакве обзира намећу данак убогим новинарима, тим добросрећницима по традицији, који могу само прстом да макну, само реч да изусте, редић да напишу, па да им се сруче све животне милине на главу.

Тако је необоримо убеђење бар имао господин гроф де ла Тур ди Лак, кад је приликом једне посете рекао господину Лаблаго-у, уреднику "Бомарше-а."

— Госпођа де ла Тур ди Лак веома живо жели да види нов комад у позоришту „Голоа." Морате нас тамо доправити. Ах, ма колико мала ложа би нам била довољна! —

Лаблаг, срећан, пресрећан, што гроф од њега не захтева бар целу страну, него се чак задовољава „са свим малом ложом", сматрао је као дужност, да ту жељу испуни, једно са захвалности а друго и са готовости своје.

Тога ради посети и директора позоришта Голоа и нацрта му огроман значај, који ће настати, ако њему — Лаблагу — да једну ложу на поклон за вечерашњу представу. Директор, прибележив, да захтева поклон од 40 франака само, даде му упутницу.

Лаблаг помоћу ње доби бесплатну карту и врати се грофу де ла Тур ди лак победнички и задовољан, што може да угоди тако високој и знатној личности.

Коморник, који га пријави господару, дође да му саопшти, како је господин гроф баш у важном послу и да моли господина Лаблага, да дође други пут или да причека неко време.

То „кратко време", које је чекао господина грофа, трајало је час и по.

На послетку би уведен у радну собу господина грофа де ла Тур ди Лак.

— Пожурите, рече му овај „благонаклоно", — молим господине Лаблаг, могу вам жртвовати само неколике слободне минуте. Шта бисте желели?"

Добри журналист би веома зачуђен овим простим пријемом, који се толико разликовао од љубазности, коју је гроф указивао тада, кад је исказивао жељу да иде у позориште Голоа. Али не хте ништа да ода свој ужас, те рече:

— Драги господине грофе, носим вам карту — —

— Карту? — Какву карту? — упита гроф онако нешто изненађен.

— Улазницу за ложу, коју сте од мене тражили за позориште Голоа.

— Ја од вас захтевао улазницу?! — Ах, да, већ се сећам. — Па дајте је. То је веома љубазно од вас. — Опростите, што вас нећу дуже задржавати, зар не? Веома сам оптерећен послом — дакле, до виђења, драги господине Лаблаг.

И нуђени журналисту вратима, показивао је гроф прилично отворено да жели да се посета скрати.

† КНЕЗ ЂОРЂЕ КАРАЂОРЂЕВИЋ

млађи брат Краља Петра. Умро 1892. г. у Дубровнику и сарањен на Цетињу. Он је за живота овидеоу Бару двораи Топлицу

Кад је Лаблаг отишао гроф погледа улазницу и слеже раменима.

Шта да радим с овим? — рече сам себи. — Донео ми је улазницу данас, кад сам наумио да вечерас одем до госпође Вожиронове. — Ове журналисте баш ни појма немају о томе. Како се живи.

Притисну електричну пуце. Коморник се одмах појави.

— Чујте Јосифе, рече, дајући му карту. — Ево ово је ложа у позоришту Голоа; срећни сте због тога што вечерас излазимо, те не можемо тамо ићи. — Понашајте

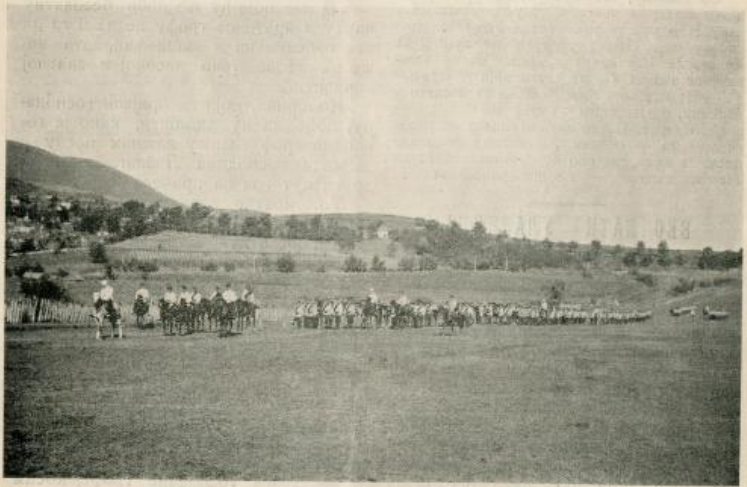

Брдска батерија у маршу

Снимак кашетана Анђеловића

тамо примерно и забављајте се лепо — Идите.

Слуга, ужаснут услед неочекивана предлога, гледао је наизменце господара, па комадић хартије, па одлазећи на послетку протепа:

— Господин гроф изволева бити веома љубазан.

Допав у своју собицу, смагну Јосиф раменима и иронично баци поглед пут господареве радне собе.

— Хм, тлесак, промрмља, шта ли замишља, да скупљам којекакве отпатке — ако неће сам да иде у позориште Голоа, јамачно се боји да ће му тамо бити досадно... Па замишља, да ћу ја упропастити вече у његовој дожи!.. Онда ме не познаје! Имам још толико новаца, да се могу провести где год хоћу и како хоћу, и не треба ми његова милостиња, ни његова доброта! Али ипак нећу допустити да карта узалудно пропадне. Отићићу доле пиљарици, она ће се обрадовати.

После пет минута био је код уважене трговкиње.

— Госпођо Мишо, рече, дошао сам да вас нечим изненадим.

— Е да, узвикну, а шта ми доносите господине Јосифе? —

— Улазницу за позориште, коју ми је послао за вечерас мој сиповац, онај, што је глумац у позоришту Голоа.

Ђ. В. КРАЉЕВИЋ ЂОРЂЕ
у оделу српскога четника

(Краљевић дивећи се недостижном патриотском сјају прегорелому и бесмртном јуначшву срне их чо ника у једној пријатељи обукао се у четничко одело и тако се сликао).

Снимак капетана Димјановића

Поглед са Ковиљаче у Равању Бајина Башта

— То је лепо господине Јосифе!.... А ваш је синовац при позоришту Голоа! — Благо вама, зар не? Али зашто не идете сами?

— Ах, ја сам уморан.

— А шта ли дају?

— Шта дају? Ја, хм,.. шта? — Не знам.

— Толико сам желела да гледам Маскоту.

— Могуће је да баш то и играју.

— То би била случајност. А, до ђавола, на то нисам ни помислила. Немогуће ми је да одем тамо, мој ће муж вечерас бити на банкету у друштву трговаца воћем.

— Идите сами!

— Ко би пазио на дућан.

Пред овако важним разлогом морао је господин Јосиф да се поклони. Узе своју карту и отиде угљару.

— Веома сте љубазни господине Јосифе, одговори му овај — али моја жена не може да иде да легне на време, а ми и иначе не идемо никад у позориште, осим на велики петак, пошто тога дана затварамо. Ако будете за тај дан имали какву карту, примићу је веома захвално.

Пекар, код кога после тога сврати, није душе ваља био мање љубазан, али је исто толико жустро одбијао овај непредвиђен поклон.

— Жао ми је веома, господине Јосифе, али од оног доба, од кад сам видео како је горела Комична опера, нисам прекорачио праг ни једне позоришне сале.

Господин Јосиф је веома добро увиђао, да ће веома тешко моћи коме да привеже „прорасла" улазницу, али се беше чврсто решио да не допусти да пропадне. Ишао је винару у сусеству, где је одлазио на чашицу, две, али тамо није нашао никога од познатих.

Настао је дакле напредно особит случај, да за једно између четири најбољих места у најлепшем парискоме позоришту није било никога, ко би га хтео, и то у месту, где људи управо жедне за позориштем, и где се стално тражи прилика, да се задовоље „чежњиве очи."

Очајавајући већ заустави Јосиф продавца новина, који је пролазио поред њега и који је оглашавао: „свршен резултат утакмица."

— Станите драги пријатељу, рече му, ево вам улазница за позориште Голоа — — радите с њом како вам је воља. —

— И обрну леђа, оставив продавца у чуду због овог догађаја.

Овај се после неколика премишљања растрча поред булевара. Кад дође близо св. Мадлене, заустави се, продужи продавање и посматраше мимопролазнике. На један пут опази групу од четворо људи и по њиховом необичном држању познаде да су Енглези; с капом у руци приступи најстаријем, који се поносно богатом рибом брадом и брцима.

— Милорде, хоћете ли се користити приликом?

— Приликом, понови Енглез.

— Да, нудим вам за вечерашњу представу улазницу позоришта Голоа.

— Ах!... very well, ја примити.

— Даћу вам је у пола цене.

— Ах, примити више, то је много скупо!

— Двадесет место четрдесет франака.

— Но!

— Петнаест?

— Но!

— Десет?... Видите, то је бадава! Скоро бисте толико платили до Гигола. Послушајте, користите се прилико[м].

МУШКЕ ЖЕНСКЕ И ДЕЧЈЕ ОБУЋЕ
у великом избору добила је
ГАЛАНТЕРИСКА И ПОМОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА — БЕОГРАД

то је ложа председника републике! Дао ми је брат, који је његов вратар.

— Аох, ложа президент република? Дај то дечко... Ту су... како казало? Ту су две — две талира.

Продавац стрпа у џеп десет франака, који као да му с неба падоше, а Енглези победнички одоше с картом, коју добише скоро бадава.

Чим су биле благајне позоришта Голоа увече отворене, Енглези дођоше контролору. Господин риђе браде и бркова извуче своју бесплатну улазницу и затражи:

— Аох!... изволи дати ми ложа президента.

— Ложу председника?! — одговори главни благајник изненађен овим захтевом — каквога президента?

— Република.

— Да ли се не шалите, господине?

— Не! — ја много озбиљан.

— Али, немате права ступити у ту ложу!

— Пардон, пардон, ја сам платити.

— Ви сте платили?

— Yes.

— Коме?

— Један мали деран.

— Али, дајете ми бесплатну улазницу.

— Ја сам платио!

— Ако умете ма најмање читати француски, могли сте видети, да је на дну карте штампано: „ова се улазница не сме продавати.“

— Ја не продати, ја купио.

— На послетку не можете ући, јер улазница није гласила на ваше име.

— Ја хоће ући у ложа президента, ја платио, а ја зна тај бокс.*)

— О, господине, ти обичаји нису овде никако допуштени. Ако се умете боксовати, има овде полицајаца, који ће се већ подухватити да вам нешто друго покажу — саветујем вас дакле, да мирно отиднете, док се нисам наљутио, те бих могао лако да наредим да вас ухапсе.

Чиновник позва директора позоришта да расправи ову незгоду.

— Да видимо шта је то, питао је.

— Обавестише га о догађају стручно.

Међутим кад је Лаблаг отишао од грофа де ла Тур ди Лак, беше наумио да дође у вече да му у позоришту Голоа стисне руку, надајући се да ће га затећи у бољем расположењу, него ли кад му је однео бесплатну улазницу.

После вечере крену се лагано у позориште и — бахну баш у ред разговора, који се водио у контроли позоришта.

— А, зар сте ту господин Лаблаже! рече му директор срдито. Хм. Лепе ствари! Долазите да вам бесплатно дам карте, а после их продајете.

Несрећни журналиста није могао да верује својим очима и ушима. Питао се сам како је могла улазница, коју је дао грофу де ла Тур ди Лак доспасти у руке ових Енглеза, који тврде да су је купили и платили.

Да би умирио срдите претпоставке директора као и острвљана, извади Лаблаг из новчаника два луидора и плати ложу, заричући се, да ће у будуће бити смотренији при тражењу бесплатних улазница.

превео **Мил. Ђ. Бугарски**

*) Бокс означава и ложу! Пр. Прев.

ОСЕЋАЊЕ

Артур Римбо

Плавим ноћима летњим, ићићу стазама,
ишараним детелином, газићу ситну траву: сањалица,
осетићу свежину под својим ногама.
Пустићу да ми голу главу окупа свежи ветар.

ДОБИЛИ СМО ЗА ПРОЛЕТЊУ СЕЗОНУ
РУКАВИЦА ШТРИКАНИХ И КОЖНИХ
у врло великом избору
ГАЛАНТЕРИСКА и ПОМОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА — БЕОГРАД

Нећу говорити, ништа нећу мислити: али ће ми се у души појавити бескрајна љубав, и ући ћу далеко, врло далеко као кажа скитница, ући ћу Природом, и бићу срећан као да идем са каквом женом.

15./II—1909 г. Београд.

превео
В. М. Радонић

МЛА ДОСТ

— Фр. Копе. —

III.

(наставак)

И он је створио од свога сина, од паметног и осетљивог дечка, машину за вођење књига, који је потрошив толико време да реши ребусе „Илустрације" које је читао течно као и г. Ледрен, могао је да разреши клинасти натпис са асирских опека. Тако, — величанствен резултат, у коме би ужинала и сенка старога часовничара! — његов син постао је господин, радник, кога тако часно награђује држава, са чега је био праморан да на тур својих чакшира мење штоф једва сличан штофу чакшира, због чега је његова јадна жена, за свога живота, била вечито приморана, да носи у Заложну Банку стоно сребрно посуђе.

Од како је постао удовац, г. Виолету је све време било заузето, а био је врло забринут због свога дечка.

Без сумње, његови суседи, Жерарови, били су красни према Амадеју и наставили су да га чувају у своме стану по цело пре подне. Али тако стање није могло дуго трајати, и г. Вио-

Др. Пећанац, срп. конзул у Приштини
Чех Мечирж, Љ. Михајловић
уред. „Вешков" у Прагу, српски конзул у Битољу

ПРЕД ЦРКВОМ ГРАЧАНИЦОМ НА КОСОВУ ПОЉУ

лет се бојао да не злоупотребљава пријатељство ових добрих људи.

Међутим, и Амадеј их је нерадо узимао правдо, а мама Жерар волела га је већ као и своје. Сироче се већ није одвајало од мале Марије, савршеног ђавола, све милијег и милијег из дана

у дан. Гравер нађе у неком орману своју стару гренадирску капу са перјем народне гарде, укинуту 1848., и даде деци. „Дивна играчка, је ли?“ про-

Најзад је освануо тај страшни дан...

сто створена да буди њихову машту. Очевидно је био удубљен у њу. Личила им је на неког вука ужасно страшног изгледа, те почеше кроз стан да лове, кевћући за њим! кријући се за фотеље, нишанећи на њ штаповима и скупљајући уста из све снаге да би могли узвикнути: „Бум!“ подражавајући пуцњу пушке. Ово је задовољство довршавало абаље старог покућанства. За то време, гаме велике Луизе текле су као бура музичке бујице; у кући маме Жерар, на огњишту пјевала је маст, а гравер, спокојан услед овог веселог нереда и ове тутњаве, да се ништа није могло чути, сав предан послу, спремао је велики — кордон Легије Части и еполете вишег официра принца председника, које, републиканац забринут државним ударом, међутим проклињаше из свег срца.

Госпођа Жерар је говорила чиновнику, када би дошао по повратку из канцеларије да тражи сина и да се извини ако је дете учинило какву штету суседима:

— Заиста, г. Виолете, заиста увераваја Вас, није нам на досади... Причекајте мало, не шаљите га још у школу... Он је врло миран, и ако га Марија не натера да игра (на часну реч, она је прави мушкарац!) ваш би Амадеј непрестано посматрао слике. Моја велика Луиза тера га да чита сваког дана, по две стране „Поуке о раду,“ и још јуче, јако је занимао Жерара, причајући му причу о захвалном слону. Може доцније поћи у пансион. Чекајте мало...

Али г. Виолет је решен да пошље Амадеја код г. Батифона. Ох, као екстерног, разуме се. То је тако згодно, то је на два корака одавде. То неће спречавати Амадеја да често виђа своје мале пријатељице. Али он улази у седму годину! врло је закаснео, једва ако зна да пише слова. Зна се, да дечка треба да почну много раније и т. д.

Ето, зашто је једног лепог пролећњег дана г. Виолет ушао са својим дечком у кабинет г. Батифона, који не дође за тренутак, како је слуга обећао.

И исече му на парчиће...

Одвратан ми је кабинет г. Батифона! Три полице књига, које никад не отвара посетник, савршени непидлака и лакоми продавац чорбе, онакве каоква се прави на кеју, тако да Књижевни преглед г. Лафарпа и Ролена, пушта да кроз њен повез цури досада. На столу за рад, једно од оних ремек—дела од маха-

гона, чију тајну још чува предграђе Сен-Антоан, — стоји глобус.

На мах, кроз отворен прозор, мали

МАНАСТИР ЖИЧА

Амадеј, виде платан у сред дворишта; био се пролепшао за двадесет часова одмора, под плавим небом и пролећним ветром.

Неки млад кос, који још не познаје стан, дошао је, мало час, и стао на једну његову грану. Али му је дрво без сумње рекло:

— Зашто си дошао овде? Луксембург је на три удара крила овавде. Диван је Луксембург. Тамо деца праве пите од песка, има девојака што по клупама ћеретају са војницима, има љубавника што се шетају руку под руку... загрљени... Иди тамо, несташко,

И кос је одлетео; а школско дрво, опет остаде само, спусти своје разочарано лишће.

Амадеј је баш хтео да запита свој збуњени детињски мозак, зашто је овај платан тако невесео, али се отворише врата и појави се г. Батифон.

Страшнога лица, у пркос имену готово неприличном, господар пансиона личи на нилскога коња, обученог у широко левитско одело од црног штофа. Лагано се приближи, достојанствено поздрави г. Виолета, седе у своју кожну фотељу која је била пред његовим хартијама, скиде капу од велура и отвори тако ћелаво теме, тако велико ћелаво теме, тако округло и жуто, да га мали Амадеј сравни с ужасом на глобусу што стоји на писаћем столу.

То су савршено исте ствари. Ове две кугле су догледи Чак, на врату г. Батифона, пабијају и мале крваве бубуљице разбацане као острвље Тихог Океана.

— С ким имам част? — запита управник дубоким гласом, гласом изврсним да огласи имена из списка награђених при раздавању награда.

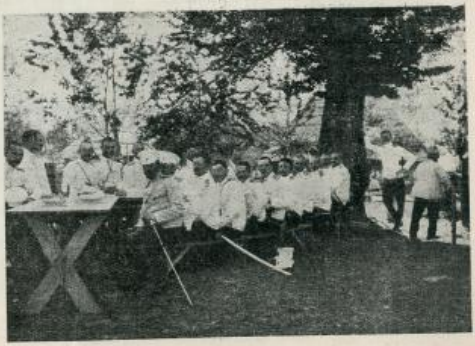

Снимак капетана Дамјановића

Официри 3. дивиз. брдског артиљ. пука за заједничком трпезом

Г. Виолет је сметен. То је глупо, али и кад га његов шеф позове у свој кабинет ради службеног посла, он говори нејасно, мрмља, а ноге му дрхте. Тако импозантна личност као што је г. Батифон није га могла умирити. Амадеј је збуњен као и отац му, и док дете, уплашено сличношћу глобуса са челом г. Батифона већ почиње да дрхти, г. Виолет се збуњује, дирка свој проклети прамичак косе, тражи речи и не казује ни шта као ваља.

Међутим ипак сврши, поновивши једва готово оно што је рекао г-ђи Жерар: „Његов син узима седму годину; врло је закаснио; и т. д. и т. д.'.

Васпитач као да је слушао г. Виолета врло великим интересовањем, климајући с времена на време свој земљописни врат. Али, у ствари, посматра и суди о својим посетиоцима. Тесни очев реденгот, бледуњаво лице малишана, све то мирише на сиротињу. Све је због једног екстерног, који даје 30 франака месечно. Ништа више.

И г. Батифон као да је крио „speech" који је адресовао, при сличним приликама, својим новим клијентима.

Он ће се старати о своме „младом пријатељу" (тридесет франака месечно, разуме се, и дете ће доносити доручак у малој котарици), о своме младом пријатељу, који ће прво бити у једном почетном разреду. (Јамачно отац тражи, и има права да тражи, поду—пансион, са ручком у подне, здравим и обилним; али г. Батифон не навађује.)

Његов млади пријатељ ће ступити у један дечји разред; али „ab ovo" биће одмах спреман да једног дана ступи у ово гласовито француско училиште, alma parens (разуме се, да се учење страних језика плаћа засебно), дакле ово чувено училиште, које заједничким радом, међусобном утакмицом ученика (вештине и разоноћивање, као играње, музика, борење плаћају се обашка, то се зна) припрема дечаке за друштвени живот и ствара од њих људе и добре грађане.

Г. Виолету је довољан екстернат од тридесет франака месечно. Ствар је свршена. Одмах сутра, ступиће Амадеј у „девети припремни разред".

— Дајте ми руку, мали пријатељу — каже му директор кад се отац и син дигоше да се опросте.

(наставиће се)

„ИЗ КЊИГЕ О ЉУБАВИ"

I

Пролеће је дошло са сјајем, а сунце
Топлије нам зраке с неба плавог шаље.
Оживела шума од птичјег певања,
А поток нас здравн и жубори даље.

И малени славуј на ружици рујној
Своју жарку љубав зането опева:
Ја сам силно срећан, јер сам друга нашо,
Да му кажем оно шта ми душа снева

II

Тихо вече пада... Звезде ситне, сјајне,
Трепере и стрепе. — Уз тебе сам сам:
Говорим ти, да те љубим неизмерно,
Моћан за ту љубав и живот да дам.

И месец и звезде сведоци су били,
Да си тврду веру задала ми тад,
Да другога нећеш заволети никад
И створити тиме моме срцу јад...

III

Вене цвеће лено а с дрвећа лишће
Оборено доле тугује и мре ..
Бони ветар цвили кроз пусте њиве...
Вене цвеће задње... Хладна јесен гре...

Са цвећем и лишћем моја љубав жарка
Последњи звук пушта — неверство је тре...
Ја не жалим, јер сам уверење стеко:
Гробу заборава хита, жури све...

1909. С. В.

ГАЛАНТЕРИСКА И ПОМОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА и ДРУГА — БЕОГРАД
добила је велики избор
ШЕШИРА
у најновијим формама и бојама

Наше модне слике

Лана летња хаљина рађена у везу

(Може се добити или поручити у великој модној радњи **Наталије Месарош** на Теразијама)

ПОЗОРИШТЕ

Репризе — Орлић. — Шах Краљу.

Кад се на премијери „Орлића" у позоришту „Сан-Мартен" Сара Бернар појавила у улози Војводе од Рајхштата, тада су из ложа најотменије публике полетели венци иките цвећа, хиљадама рукавица најлепших дама попрскале су у један мах, кад је Војводи од Рајхштата допла његова пријатељица Фани да му приповеда историју Наполеона, дворана се испунила урнебесним пљескањем и клицањем кад се крајем II чина уз свирање „Марсељезе" при спуштању завесе, Војвода у детињастој радости упути својој соби, да прикрије етикете на разним предметима, које престављају његову слику, а које му је дао Фламбо... И тако је француска публика испунила буром многе вечери славећи Војводу од Рајхштата и Сару Бернар, Сарафима Фламбо и г. Гитри, Наполеона, а нарочито своја Едмонда Ростана.

Београдска публика, оно што није учинила на премијери, учинила је на репризи. Г. Д. Милутиновић сваке преставе сне боље игра, а публика све радије гледа „Орлића". Многи и многи већ по неколико пута узастопце посећују ове преставе. На репризи, која је била 7. марта, Г. Д. Милутиновић, после свршене сцене на Ваграмском пољу, добио је на отвореној позорници диван, велики венац природног цвећа и био два пут у том чину изазван. Збиља, овога пута, он је био диван.

13. марта, у суботу у вече, диван је Шауфертов Шах Краљу, једна од најлепших немачких историских комедија. Краља Јакова играо је г. Гавриловић. Можда одавно г. Гавриловић није с више воље играо. Просто је и сам уживао у својој улози. Морамо похвалити игру г. г. С. Тодоровића, Спасићке и Таборске. Г. Милутиновић као и увек... Г. Богић се може похвалити. Само... само... мало мање кочоперења и кокетовања. Г. г. Радовић Стојчевић и Христилић имали су симпатичне улоге. Г. Павић, као и увек отмен, али овога пута недовољно фине показао је у своме понашању према краљу, чијег љубимца игра. На г. Златковића је обраћена пажња. На њега треба да пазе и господа редитељи, јер он има леп материјал: лепо лице за маску, доста пријатан орган, истина, још сувише млад, необрађен орган, али с пуно услова да се обрађује; држања доста елегантног. Лес.

ПРОНАЛАСЦИ

Важно за винаре и гостионичаре. — Међу најновије проналаске спада бесумње **хидраулички вентил** о коме доносимо оглас Тасе Нерандића, гвожђара на Сави и који служи успешно тој сврси, да се вино не укисели и да не изгуби своју првобитну зрому. На исту сврху може се употребити и код буради са пивом, ракијом или јабуковачом. Али ипак та новопронађена справа служи у првоме реду за очување вина. Она чини да је непотребно доливати вино и отакати га у флаше. И једино употребом њеном може да се чува вино до последње капи онако исто ароматично и питко какво је било од почека. Према томе пуним правом се може рећи: нема више кисела вина", али разуме се нема га ако се купи **хидраулични вентил** код Тасе Нерандића, који има за Србију искључиво право на продају тога најновијега проналаска.

ДВОРСКА АПОТЕКА

ВИКТОРОВИЋА

БЕОГРАД — ТЕРАЗИЈЕ

ВИКТОРОВИЋА

КИНИНСКО ВИНО СА ГВОЖЂЕМ

Господин Министар Унутрашњих Дела изволео је дозволити израду и продају овога препарата Vinum chinae Victorovics.

Познато је да је кинин специфичин лек противу грознице; он лечи болестан стомак и освежава организам. Гвожђе је главни саставни део црвених крвних зрнаца, од чије множине зависи јачина и боја његова.

Здружени кинин са гвожђем у погодном раствору са најбољим шпанским вином изврсан је и јединствени препарат противу малокрвних и бледоће а услед ових нервозе и главобоље. Лечи слабе стомаке и отвара апетит. Повраћа снагу изнуреним и малаксалим особама, после дуготрајне болести особито код породиља.

цена 1 флашу дин 2.60

ВИКТОРОВИЋЕВ БОРОВ МИРИСАВ СОК

Јако утиче на пречишћавање и освежавање ваздуха, према томе одлично је средство за чишћење собног ваздуха; мирише као борова шума, што има благотворан утицај на нерве. Не треба да је без њега ни једна дечја ни болесничка соба.

Цена 3 динара.

Противу знојења ногу и руку

и када се од зноја ноге разједу и ожуљаве

ПРАШАК ЗА ЗАСИПАЊЕ

и

ФОРМАЛИНСКИ ЛОЈ

Оним се умањује знојење и врши потпуно одстрањење непријатног мириса; лечи се и спречава разједање.

Нарочито препоручени при маршевима за г. г. официре и војнике.

ПЕКТОРИН

Изврсно средство противу кашља, катара плућа, зачетка туберкулозе.

На основу мишљења Главног Санитетског Савета. Одобрена од г. Министра Унутрашњих Дела. 1 флаша динара 3.50.

ОБУЋА

најбоље квалитете и најелегантнијих фазона

ИМА НА СТОВАРИ И ТУ ИЗРАЂУЈЕ ПО ПОРУЏБИНИ

ОБУЋАРСКА РАДЊА

Душана М. Бојића

— ТЕРАЗИЈЕ —

Скопљанска ул. бр. 2. преко од Росулека

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС

Бора Станковић, писац „Коштане," Старих Дана, Божјих Људи и др. штампа свој **повећи нов рад:**

НЕЧИСТА КРВ

Књига ће изнети *тридесет и више табака а коштаће три динара.* Књига ће бити готова до петог идућег месеца а штампаће се у онолико примерака колико се претплатника буде јавило.

Претплату слати писцу (ул. Скадарска 28 или *Дини Стевановићу админ. „Политике"* који ће вршити и сву администрацију

КОМПЛЕТ „НЕДЕЉЕ"

Двеест осам свезака за 1909. годину у финим позлаћеним корицама

СТАЈЕ 12 ДИНАРА

ХОТЕЛ АЛБАНИЈА

Српска кујна без конкуренције

точи се вино бело и црно

СМЕДЕРЕВСКО

СТАНОВИ ЗА ПУТНИКЕ

2 2—

ХОТЕЛ АЛБАНИЈА

ГОСТИОНИЦУ

ЖИРОВИЋ ВЕНАЦ

на најлагшем месту у Београду на „Зеленом Венцу" до београдског Пореског Одељења

држим под закуп и снабдео сам је новим намештајем. Собе су чисте и здраве са једним и више кревета.

Моје име одавно је познато п. публици као природно и потпуно чисто, о чему се сваки може уверити.

Кујна је одлична, да је њоме сваки задовољан, а цене како собама, тако и пићу и јелима врло су умерене.

Алекса Ј. Милутиновић
гостионичар.

—3

ОГЛАСЕ ЗА „НЕДЕЉУ"

скупља *наш повереник Давид Пинто,* који ће свакоме огласачу послужити потребним објашњењем о огласној тарифи нашега листа.

Издавач и: Вицковић и Ко[illegible] Душин ул 57 — Штамп. Љ. Ј. Бојовића

МОРИЦ Т

КРАЉ. СРП.

Краљ Мила

Униф

ГРА

од англ

Велико ст
„Уранија“ п
амер. франк
гер; фусни

Манжентни
дугмета манжне

Ћебади, на
чаника, виза

строго

Ценовни
захтев

...ЛИТЕТИ:
...уживање
...бонбоне
...ан

...лада са млеком „Олга"

К. М. ШОНДА

јесте најбоља од свих чоколада

Ако желите да имате здраву и добро очувану децу, употребљавајте искључиво и само

„ШОНДА-КАКАО"

ВЛИКИ
Нкртни
ГРАМОФОН
ЗБО ДИНАРА
као и
КОНЦЕРТНЕ НОТЕ
...инара јаче
Samara Jpar
VII. Garay ut. 9.
1—4

„НЕДЕЉУ" рачунају по утврђеној али умере-

ФОТОГРАФИ Живковић и Антонијевић чија се атеље налази у Коларчевој ул. бр. 5 где је дрогерија „Гуслара" врше снимања у свако доба дана, без обзира на лепо или негодно време.

Скицања врши и кћу, само за то баља јавити раније

Снимања тачна, израда лепа, цена умерена

АНТОНА КЕЛНЕРА
Београд, Зелени Венац, бр. 4.

Први српски завод за парно чишћење и хемиско фарбање одела
ОСНОВАНО 1872. ГОД.

Прима све врсте штофова, мушка и женска одела на фарбање и чишћење, све постаје као ново. *Цене су солидне, услуга брза.*

г. Милићу Ј. Мишић
нар. Муз.-Друштво.

Београд, 28. Марта, 1910. Година III. Бр. 12.

НЕДЕЉА

ИЛУСТРОВАНИ СЕДМИЧНИ ЗАБАВНИК

Власник и уредник: Стева П. Видаковић Уредништво је у Ломиној улици бр. 57.

КРОЈАЧКА РАДЊА
ЖИВОЈИНА ВЕСОВИЋА
— НА ТЕРАЗИЈАМА —

добила је велики и врло леп избор штофова за пролетњу и летњу сезону у најмодернијим бојама, сако, жакета, герок одела.

Нарочиту пак пажњу скреће п. г. на јединствено леп избор прскапута и панталона у разним пругама као и прслука у боји, штофаних и сомотских.

Роба је чисто енглеског порекла, а најбољег квалитета. Најмодернија израда, цена строго солидна.

С поштовањем
Живојин Весовић,
кројач.

Achetez les
Soieries Suisses

Demandez les échantillons de nos Soieries Nouveautés de printemps et d'été pour robes et blouses:

Diagonale, Crepon, Surah, Moire, Crepe de Chine, Foulards, Mousseline 120 cm de large à partir de fr. 1.25 le mètre, en noir, blanc et couleur ainsi que les blouses et robes brodées en batiste, laine, toile et soie.

Nous vendons nos soies garanties solides, directement aux particuliers et franco de port à domicile.

Schweizer & Co., Lucerne V. 1. (Suisse)
Exportation de Soieries

КЊИГА ТАБЛИЦА
за
ИЗРАЧУНАВАЊЕ КУБАТУРЕ
ДРВЕНЕ ГРАЂЕ
ПО ЦЕНУ ОД 1. — ДИНАРА
може се добити код
Гліше Јосиповића ситара
и Мите Стајића књижара

=ПУРГЕН=

Идеално средство за чишћење крстиуја чисторо и без бола.

Може се добити у свима апотекама.

Бесплатне мостре шаље пријатељима шаљу фабриканти

Dr. Bayer & Co. Budapest,
IX. HÁROS-UTCZA 17.

СПЕЦИЈАЛИТЕТИ:
За послуживање
Дезерт бонбоне
Фондан
Пралине
Ђинђуја
Мароко
и. т. д.

Чоколада са млеком „Олга"
К. М. ШОНДА
јесте најбоља од свих чоколада

Ако желите да имате здраву и добро очувану децу, употребљавајте искључиво и само
„ШОНДА-КАКАО"

ВЕЛИКИ
Концертни
ГРАМОФОН
ЗА 60 ДИНАРА
као и
ВЕЛИКЕ
КОНЦЕРТНЕ НОТЕ
за 3 динара шаље
Magyar Camara Jpar
Budapest VII. Garay ut. 9.
3—4

ФОТОГРАФИ Живковић и Антонијевић чији се атеље налази у Коларчевој ул. бр. 5 где је дрогерија „Гуслара" врше снимања у свако доба дана, без обзира на лепо или непогодно време.
Снимаља брши и ноћу, само за то бала јабити ракије
Снимања тачна, израда лепа, цена умерена

АНТОНА КЕЛНЕРА
Београд, Зелени Венац, бр. 4.
Први српски завод за парно чишћење и хемиско фарбање одела
ОСНОВАНО 1872. ГОД.
Прима све врсте штофова, мушка и женска одела на фарбање и чишћење, све постаје као ново.
Цене су солидне, услуга брза.

КРАЉ ПЕТАР У ПЕТРОГРАДУ

Први ред: **Димитрије Поповић**, српски посланик у Петрограду; **Милован Ђ. Миловановић**, министар споља. послова; царски ђенерал-ађутант **К. К. Максимовић**; **КРАЉ ПЕТАР**; **Никола Пашић**, председник министарства; **Н.Х. Хартвиг**, руски посланик у Београду; пуковник **Јуришић**, први ађутант Краљев.

Други ред: **Милан Шајновић**, секретар министарства споља. послова; мајор **Петар Поповић**, управник двора; **Сементоески**, руски посланик у Софији; **Мирослав Спалајковић**, начелник министарства; мајор **Ђ. Остојић**, дворски маршал; руски крилни ађутант **Свечин**; **Драгом. Јанковић**, шеф краљеве канцеларије; мајор **Јосифовић**, командант гарде; **Николајевић**, лекар Краљев; капетан **Младен Лукићевић**, ордонанс Краљев.

КРАЉ И СВИТА МУ СЛИКАНИ У ЗИМСКОЈ БАШТИ ЦАРСКОГА ДВОРА У ПЕТРОГРАДУ

БЕОГРАД
28. Марта 1910.

НЕДЕЉА

ГОД. III. БРОЈ 12.

ИЛУСТРОВАН НЕДЕЉНИ ЗАБАВНИК

Власник и уредник **Стева П. Видаковић** Уредништво је у Ломиној ул. бр. 57.

ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА

За Србију: На годину 18 динара; на пола године 9 дин.; на четврт године 4·50 дин.; на 2 месеца 3 динара; месечно 1·50 дин. *За Аустро-Угарску*: На годину 20 круна; на пола године 10 круна; на четврт године 5 круна. *За све остале земље*: На годину 24 франка; на пола године 12 франака; на четврт године 6 франака.

ЗАШТО ЈЕ ДАО ОСТАВКУ?

по француској нозели
Ж. Л.

Некадашњи питомци једног паланачког завода приредише након двадесет и пет година свечан банкет, на који дођосмо из свију крајева Француске. Тако сам се после двадесет и пет година, у месту где сам први пут започео науке, видео и с једним од најбољих другова мојих, Виталом Хербелотом. Сви овакви скупови врло су слични: бурни поздрави, грљење, љубљење, стискивање руку, причање својих биографија, свечан говор председников, здравице намењене школским успоменама, чије су се муке већ давно заборавиле а заостала само сећања на поједине сјајне дане итд.

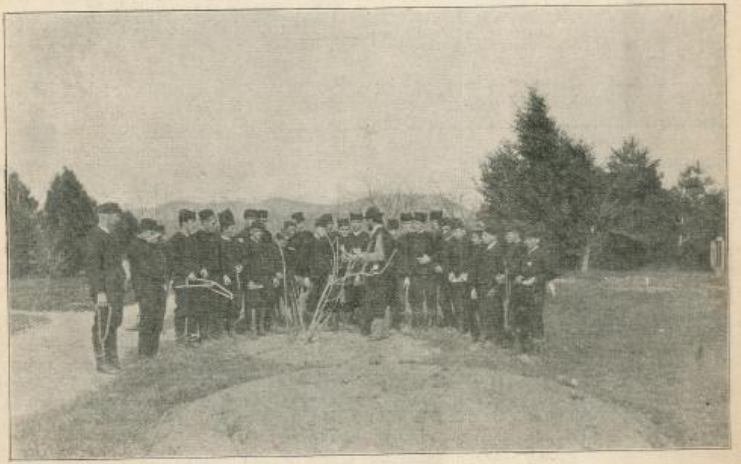

Ученици краљевске ратарске школе са својим наставником

Кад сам видео Витала Хербелота лепо сам се забезекнуо. Кад смо се растали био је блед и врло мршав а беше намеран да ступи у државну служ-

бу. Кад смо се после двадесет и пет година видели, он је био здрав, развијен, јак, опаљеног лица, светлих очију и с манирима човека, који није навикао да одмерава сваку своју реч. Његова кратко ошишана коса, енглеско одело, пуна брада, задовољство које му се огледало на лицу — у кратко, ништа то није могло и десетити на чиновника.

Зар ти ниси у суду?

— Нисам одавно пријатељу; ја сам ти се посељачио. Има већ толико година како сам економ. По миље одавде, у Шотрену имам лепо имање. Тамо сејем разна жита а имам и диван виноград. Баш мораш пробати моје вино...

— Ама Бога ти? Зар ти син, и унуче чиновничко, ти коме је свак пророкује најлепшу чиновничку каријеру, зар си ти ври капут заменио блузом? Како је то могуће?

— Богме, тако је — одговори Витал. Мали узроци, велике последице. Ја сам, брате, дао оставку због две бресквe.

— Због две бресквe?

— Чекај док попијемо кафу, па ћемо онда мојој кући у Шотрен и тамо ћу ти све испричати.

После неког времена ми запалисмо цигаре и изиђосмо из свечане дворане. Кад смо пошли дуж канала, мој пријатељ отпоче:

„Отац мој, стари чиновник, није знао за други живот осим канцеларијског. Чим сам положио испите дошао сам као „прекобројни“ у очеву службу. Без икаквог одушевљења ишао сам у канцеларију и живео монотоним животом чиновничким, којим су ми живели дед и отац. Још од детињства учили су ме да будем приљежан, тачан и да поштујем моје старије. Били су са мном задовољни и ја прећох први степен. Кад ми је било двадесет и пет година, директор ме узе у свој биро на чему су ми сви завидели. Сви су ми прорицали најлепшу будућност. После се заволех с једном младом и лепом девојком анђелскога срца али без имања, и венчах се с њом. То су ми већ урачунали у грубе погрешке. Чиновници су врло реалистични; они о свадби вele: муж плаћа доручак а жена ручак. И ја и жена морали смо много што шта претрпети. О мојој „глупости“ (женидби) говорило се свуд по вароши. Сви су тврдили, да ми је пропала каријера. Али моја је жена била лепа, волели смо се, живели смо врло скромно, нисмо се задуживали, и тако нас не искључише из друштва. Мој директор био је богат, живео господски и на своје забаве позивао је и нас, своје чиновнике с породицама. После године дана моја је жена била у другом стању, и премда сам се био решио да је не остављам саму, ипак сам морао отићи на забаву, коју је давао директор. Његов позив нама је заповест...

На десетак дана пошто ми је жена родила директор је давао сјајну игранку, на коју сам био и ја позван, те сам према томе морао и отићи.

Намештајући ми белу огрлицу рече ми жена:

— Игранка ће јамачно бити сјајна. Разгледај како је намештено, тоалете и госте, па да ми после причаш. Чујем да ће вечера бити ванредна. Спремио ју је Шеве. Причаћу, да ће бити најлепших деликатеса, међу којима ће бити и нових бресака, од којих је свака плаћена три динара. Ако ме волиш а ти ми донеси једну.

Ја сам јој доказивао како је то немогуће спустити брескву у џеп а да нико не смотри, али она није престајала молити.

— Та то је нешто најлакше на свету. Ко ће у оној галами још и на то пазити. Ти ћеш лепо узети једну брескву и метнути је на свој тањир — немој махати главом — то је тако просто. Молим те обећај ми, да ћеш ми једну донети.

„Па зар нешто да одречеш жени коју волиш? Ја промрмљам неколике речи и пођем. Кад бих на вратима ја се осврнух. Њене лепе очи чисто су пламтеле.

— Је ли да ћеш ми донети једну?

Игранка је доиста била ванредна.

Цвеће, дивне жене, занимљива музика. На игранци беху префект, председник суда и готово сви официри. Директорева жена и кћи биле су тако лепо одевене, да ниси могао с њих очију одвојити.

„Кад би поноћ, сви гости, двоје по двоје упутише се у трпезарију. Чим сам тамо ушао смотрио сам оне чувене брескве. И биле су доиста дивне. Оне су биле намештене у облику пирамиде на великој порцеланској чинији а свака је била за се у виновом листу. Сама боја њихова наговештавала ти је воду на уста: једна страна изгледала је као црвенкасти сомот а друга жућкаста. Ја сам већ замишљао како човек ужива једући тако дивно воће. Замишљао сам како ће ме жена грлити и љубити кад јој донесем једну а, можда, и две. И ја се доиста одлучих да украдем бар једну. Али како? Иза нас стојале су слуге као нека свечана стража, а сам ће директор служити то скупоцено воће.

„На знак директорев, један од слугу узе једну брескву, метну је на тањир, расече је на две поле, па онда пружи тањир директору, који послужи председника

„Ја сам са страхом гледао како пирамида постаје све мања и мања. Кад је оркестар засвирао неки валцер, играчи се вратише у дворану, на виновом лишћу било је још једно шест бресака. И ја сам отишао с осталима, али сам хотимице у трпезарији заборавио цилиндер, па за то се после неколико минута вратих да га узмем. Слуге, које су ме већ одавно познавале, нису ни гледале на ме, већ су хитно успремале сто и односиле посуђе.

„За један тренутак бно сам сам. Ја се примакох столу, потурих шешир и убацим у њ две бресквe, покријем их цепном марамом па лагано, али узнемирено изиђем из трпезарије у дворану за играње; у десној руци држао сам цилиндер а леву бејах притискао на прса, права фигура à la Наполеон. Бејах намислио да лагано прођем кроз дворану и да без опроштаја одјурим жени у наручје. Али то не беше тако лако и учинити. Баш тада почеше играти котиљон. Свуд унаоколо седеле су мајке. На средини окретали су се парови играча и играчица. Преко те средине морао сам и ја прећи. Ја сам се вукао поред столица, страхујући сваки час, да какав играч не удари на мене да ми при удару не испадне шешир, па да буде бруке. Срце ми поче нешто живље куцати; десна ми је рука дрктала а бресквe су играле у цилиндеру.

„Тад на ред дође нека нова фигура. На сред дворане седи једна играчица у руци држи цилиндер: играчи с обрнутим лицем прилазе јој редом и она метне цилиндер на главу ономе с ким хоће да игра. Прва седе лепа директорева кћи. Али на један мах она скочи и повика: „Један цилиндер! Дајте ми један цилиндер!“ У том угледа мене, ја се склоних. „Врло добро!“ повика она, „господин Хербелоте, дајте ми ваш цилиндер!.. И не чекајући одговор она ми истрже из руке цилиндер, наже га и у часу обе се бресквe створише на тањиру и почеше се котрљати; за њима испаде неколико винових листова и цепна марама. Сад замисли, како су изгледали и они и ја. Девојке покрише лице марамама и почеше се церекати, директорка се намршти а мајке и тетке почеше шаптати. Мени поклецнуше ноге. Госпођица ми врати шешир и иронично узвикну:

„— Извините, господине Хербелоте што вам узех цилиндер, нисам знала да вам треба за бресквe.

Сви прснуше у смех па и слуге. Блед и посрћући као пијан ја једва нађох врата и изиђох напоље. Чини ми се да сам тада према мојој доброј жени осетио мржњу.

„Још те ноћи пуче по вароши брука. Сутра дан знали су сви. Кад сам изјутра дошао у канцеларију питали су ме другови: имам ли још бресака, а на улици говорили су за мном: „То је господин с бресквама.“

„Трпео сам тако једну недељу дана па дам оставку. Близу моје родне

вароши имао је ујак моје жене красно имање. Ја се понудих да му помажем, он пристаде и после два три дана он нас рашири руку дочека у Шатрену. Ја навалих на рад и после кратког времена постадох доиста економ. Кад је ујак умро, оставио нам је завештањем све своје имање."

У том већ бесмо приспели у Шотрен и ушли у његову башту, која беше пуна најизредније воћа. У да-

Црква у Старчеву (у Банату)

љини црнио се виноград; а не далеко од баште вејали су радници шеницу. У сред дивно уређене баште а међу редовима најлепших бресака уздизала се лепа кућа с балконом.

„Видиш како поштујем брескве. Да није њих било, ја бих одавно свршио у канцеларискоj прашини а жени и деци оставио бих у наслеђе само дугове. Овако сам, данас хвала Богу, здрав, чио и имућан.

За тим подиже главу и повика:

А гле, ено мојих!

Баш у том појави се на балкону, који беше обрастао бршљаном, г-ђа Виталова, лепа, крупна жена а с њом два младића и једна девојчица.

* * *

Никад нећу заборавити вече, које сам прозео у кругу ове срећне породице.

СЕВДАЛИНКЕ

Благ. Нед. Кечкић

Грло се плачем гушило
Цвеће се моје сушило,
Венуло цвеће, плакало
Болно се небу јадало:
„Роса ме више не роси
Нико ме неће да носи".
То чуло небо суморно
Гледало цвеће уморно,
Сузом га топлом љубило
И драго моје будило,
Драгом га даје да носи
Да мени тужној пркоси.

ШЕТЊА ПО ВОДИ

— **Андре Терје** —

Жалосне врбе цепте. Месец сребри мрку реку одблесцима својих плавих погледа; барка испод високих грана клизи кроз беле руже ненифарске.

Кроз отворено дишће, свежина вечерња, кап по кап, расипа тајанствено плакање, и њино падање у воду што трепти, уљуљкује нас песмом која као да пада с неба.

О, пријатељи, ведра ноћи!

Смејте се, али једва, једва нек се чује ваш смех... Не будите болну стварност која, доле, у магловитој сенци спава!

Певајте!....

Под сводом што плаче, полуотворених очију, заборављајући који је час ја ћу сањати воденим огледалом, као дете које његова дадиља мази, док се успављује у својој колевци.

Превео **В. М. Радоњић.**

умима па и милионима година, свака својим смером и својом брзином и не сударају се међу собом.

Комете су тела још од искони на рђавоме гласу. Кад год се и где год се о њима говорило, где би се год десила ма каква несрећа, суровост и обмана, одмах би се то њима приписивало и на њих као проузроковаче набацивало. Али на срећу оне су пука невинаш-

Снимак капетана Дамјанова

Брдска батерија на бојноме положају
(Извлачење топова на планински нис).

Репатице и „пропаст света"

Више од пет стотина милиона звезда видимо на нашем небу, али не слободним оком, већ огромним далекогледима. Небројене комете путују безмерним просторијама света. Разуме се, свака та звезда и свака комета лети својом одређеном стазом, иначе не би никад било краја нити конца сударима у простору света. Била би потпуна и савршена анархија — појам анархије се пак никако не слаже с појмом васионе. Васиона је строго оличена законитост; беспрекорни поредак; истинска хармонија. Звезде јуре својим стазама, столећима, миленица, која су трпела, па и дан данњи трпе ни крива ни дужна и вољно и весело прелећу неизмерне путеве света. Можда им то чак чини и задовољство, што кад се год појаве ближе земљи, свагда на њој настаје ужасутост.

Комете или српски, репатице су само још до сад загонетна тела, душе ваља, неома занимљива, али нису опасна, сурова и рђава.

Изгледа, као да се комете нарочито сад намерно клоне оних, светских простора, који су нама и нашој земљи блиски. Бар нам се ни једна већа комета није приближила од 1882. године, бар се није приближила ни једна толико светла и сјајна, да бисмо је могли опазити голим оком. Старији и најстарији људи

ће се можда још сећати и памтити комете зване Донати, која је год. 1852. месеца августа и септембра на нашем небу изазивала својим репом у виду лука општу удивљеност. Баш ти красни репови су управо и допринели, да комете код људи изиђу на тако рђав глас, као да су то какве даме пустоловке и опасне. Међу тим су оне величанствени појави светлости, разуме се, загонетни и најискуснијим звездарима, којима су они напрезали а и данас напрежу своје умне снаге, да ту загонетност одгонетну, али као што већ напоменусмо, нема од њих нико никакве опасности да очекује.

Заиста су неизмерне даљине, кроз које се такав светли реп простире. Реп дивне репатице Донатиеве, која је у времену свога најјачега светљења била непрестано од наше земље удаљена сто милиона километара, био је дугачак осамдесет пет милиона километара. Још је дужи био реп огромне комете године 1843. Као уски појас светлости, бачене огромним рефлектором, протезао се целим небом. Кад је глава комете била још испод видокруга, њен се реп као лук надносно усправно над главом посматралаца. Тада је људима овај реп изгледао као грдна небеска метла, којом је небо претило — ну, људи убрзо заборавише на ову страшну метлу и извршише бар делом своју револуцију године 1848. као што је познато. Та велика комета имала је реп дугачак 250 милиона километара, што је свакако дужина достојна поштовања. Нашем брзоме возу требале би неколике стотине година, да пређури тај пут. Пошто је сунце од земље удаљено „само" 149 милиона километара, а да тај пут пређе, брзоме возу треба 230 година.

Комете онако огромних размера, као што је била она пре револуције (1843.) веома су ретке. Бар све оне, које су нас посетиле последњих деценија, биле су само као неке нежне и болешљиве девојчице. У осталом на небу се стално налази једна или две од њих — јер комета има веома много. У историјске доба посматрано их је већ до 900. Али већину их простим оком не можемо да видимо.Знамо, да 20 репатица припада нашем сунчаном систему и да се правилно појављују на небу.

Репатице последњих година које су у нас биле виђане нису биле од знатнијих.

Скоро су све биле тако зване „телескопске комете", т.ј. могле су се видети и посматрати само телескопима, огромним звездарским дурбинима, а и занимале су искључиво само звездаре, који у тихим ноћима посматрају и прор чунавају њихов пут и по могућству их фотографишу.

Фотографисање комета није онако брзо, као кад се ви фотографишете. Светлост репатица бива тако слаба, да се у опште не може снимити тренутном фотографијом. Потребно је, фотографским апаратом нишанити по читав час па и дуже, ако желимо добити добру „фотографију њену." А за сахат комета предети огроман део пута и зато се мора фотографски апарат причврстити за далекоглед-кретати правцем кретања комете и то умереном брзином. То се врши нарочитом часовни, чарском направом, која сигурно покреће далекоглед а са њим и фотографски апарат тако, да слика репатице стално пада на сочиво апарата.

Има комета и без репа. Чак шта више, код свију репатица постаје реп тек тада, кад се она приближава сунцу. Све комете, па и оне највеће, у времену кад их звездари примете на небу, бивају мале, слабо светлеће звездице, пошто су још у огромној даљини од нас. Изгледају као магловита група у познатој „кумовској слами". Само искусни поглед звездарев у стању је да их распозна на небу од магле звездане, која им је веома слична.

Комете се веома брзо крећу, дакле стално мењају своје место на ноћноме небу и тако их је и могуће разазнати од поменуте магле

Зацело свако већ зна, да код репатица разазнајемо три дела: језгро, кога омотава јасна светлост и реп. Језгро и омотач граде укупно главу репатице, а од главе се протеже реп.

Што се репатица више приближава сунцу а тиме и земљи, тим се јаче мења њен изглед. У њеној се глави дешавају разне промене. којих дејство и резултати су нам до сад још непознати. При томе се мења и језгро репатице т.ј. онај њен део, одакле настаје светли реп.

Реп комете се појављује и развија с оне стране, која је противно сунцу обрнута и свагда остаје у том положају при свима кретањима комете.

II.

Много пута је стаза комете далеко од сунца и тада их је тешко опазити. Неке пак пролазе близу сунца, да се тако рећи тангирају са њим, као што је био случај комете од 1882. год. Ако је и случај, да је такова комета једна од већих, онда добија огроман реп, чиме се одликовала Донати-ева и комета 1843. год.

Појављују се комете и с неколиким реповима, пет па и седам. Донатиева репатица је мимо главнога имала још један споредан реп. Постајање репа могло се веома лепо да посматра баш на пом. Донатиевој комети. Што се више приближавала сунцу, тим је више одвајала се светлост из њеногa језгра. Прво се опажао око њене главе силан сјај у полукругу, па се сјај продужавао. Са Донатијеве комете се за 48 часова распростpла светлост у дужини од 150.000 километара.

Овај реп комета је некакав неизмерно фини медиј. Мимо то што се распростре преко огромних простора, ипак је толико прозрачан да кроз-ањ продире светлост и најнезнатнији звезда. Реп је овај, може бити много километара снажан, па ипак није у стању да заклони (помрачи) ни једну звездицу, коју нам иначе заклања и најнезнатнији облачак испред очију. Можда је материја тога репа тако фина, да је у дебљини наколико милиона километара провидна као стакло. Ми не познајемо још ни један гас, који би био тако фини. Наш земаљски ваздух био би са свим непогледан, да је распростр у толикој количини. Нас би тада окружавала бар извесна полутама. Дакле, без сумње је да је материја репа комете много финија од ваздуха.

Веома је тешко рећи, из чега се састоји реп комета. Изгледа у неколико, да има све особине као и остала физичка тела, а делом опет изгледа као пука визија или као пука „фатаморгана". Видимо извесну сличност у појавама поларне светлости. Посматрачима се све јасније чини, да је материјал тога репа одсјај сунчане светлости; јер се увек појављује на оној страни репатица, која је супротно сунцу обрнута. А због те се околности суди, да ту дејствују и електричне снаге. Да са сунца пак електрична светлост заиста истиче, посматрањем је утврђено. Зато и замишљамо постанак репа комета овим начином: Језгро репатица творе густе, чврсте материје, као н. пр. камен, метал. Овај чврсти део материје обавијен је гасовитим делом, а то је тако звана „Кома" — од које долази и име комета — и који се састоји из угљоводоничких гасова, као што то доказује спектроскоп. Приближава ли се комета сунцу, а тиме и у топлије области простора, постаје из језгра комете, стално више гасова, који се шире и распростиру у веће даљине простора. Утицајем сунчане електрике морају ти гасови да се распростиру у страну сунцу супротну — а по физичким законима, да се два тела засићена истим полом електрине одбијају. Без сумње, да наглим одилажењем гасова постају такође електричне струје а можда је и светљење репа комета електричнога карактера.

Да су репатице мало материјалне, доказ је и та важна околност: знамо, да се сва тела у простору васељене привлаче. Сунце привлачи земљу и узајамно, земља привлачи сунце. Како је пак сунце много веће од земље, то је земља зависна од сунца у снима својим покретима по стази светскога простора. Месец је потчињен земљи, јер је много мањи од ње. Поштo твори много мање тело него земља. Кад би из ненада продрло у наш сунчани систем неко тело, које би имало више материје од сунца и кад би се огромно тело тако приближило земљи, колико је земља удаљена од сунца, онда би наша земља одмах напустила сунце и пошла би за оном већом звездом. Међутим било је много комета, које су долазиле веома близу нашој земљи, али ни једна од њих није имала на њу ни најмањега уплива.

Кад се год. 1770. репатица звана Lexel приближила земљи, израчунали су звездари, да кад би била бар толико велика, колико је један петохиљадити део земље имала би такав уплив на њу и њено кретање да би се наша година морала да скрати за два секунда. Али је било констатовано, да у дужини трајања године није наступила ни најмања промена. А међутим кад је та иста репатица доспела у близину Јупитера; ова је моћна звезда ту репатицу потпуно скренула с њене стазе.

Извесно је, да тела васељене, по материји мала и незнатна не могу нам ни у ком случају бити нарочито опасна. Зато је потпуна бесмисленица бојати се репатица. Али баш ако наши читаоци желе дознати, како би се репатица не само приближила земљи, већ би се с овом директно и ударила? Казаћемо им:

Ну, пре него на постављено питање одговоримо разгледајмо, како репатице путују светским просторем:

Сваки већ зна, да има репатица периодских, то јест таквих, које се у извесно доба времена враћају. То доба могу звездари да прорачунају, да годинама унапред знамо, кад ће нам се репатица указати и приближити. Репатице се крећу око сунца исто као и остале покретнице, непроменљивим, одређеним стазама. Знамо на двасетак таквих репатица, које се у правилним размацима времена враћају. Халејева комета припада њима. Свака од њих била је већ много пута посматрана кад год је се приближила земљи. Разуме се, да су стазе репатица другачије него ли осталих покретница. Покретнице се крећу око сунца у кругу, а репатице у елипси, елипса је фигура јајаста. Опцртајте јаје добићете елипсу. А ако желите да представите пут репатице, морате замислити елипсу на оба краја веома развучену.

Али се репатице крећу и параболом и хиперболом. Шта су параболе и хиперболе не може се овде стручњачки објашњавати. Него замислите круг. Располовите га. Замислите, да је половина круга од жице. Узмите оба краја тога полукруга и равномерно га мало развуците, тако, да то више не буде круг, кад бисте га продужили ма колико далеко. Тако ћете добити параболу и хиперболу.

Таковом се стазом даклe крећу репатице. То су оне, које нам се не враћају периодично, које се у опште појаве само једном. Долазе из бесконачних простора света и никад се више не враћају у она места, где су већ једном биле. Промакну око сунчанога система

из бескрајности у бескрајност. Стаза параболе никад се не сршава, њени се краjеви нигде не срећу.

— — — — — — — — — — — — —

Око сунца шестаре: Земља, Марс, Јупитер, Сатурн, Уран, Нептун, а како је удаљеност ових покретница од сунца скоро стално једнака, мења се одстојање репатица од сунца необично. Тако Халејева комета — која се враћа сваких 76 и по година — кад је најближе сунцу, растојање је само 100 милиона километара од ње до сунца, а кад је најудаљенија, онда је растојање њено од сунца чак 500 милиона километара. Ове су размере још необичније код других комета. Неке се од њих приближе сунцу до на 240.000 километара, а удаљују се од њега на 133.000 милиона километара. Кад су најближа сунцу онда прелазе пут брзином од 555.000 метара за секунду, а кад су најудаљеније од сунца, онда лете брзином само 4 метра за секунду.

Жупљанин и Жупљанка из околине Дубровника

Репатице или комете спуштају се до најнижих даљина и једној је потребно само 8830 година, да пређе свој одређени пут.

Халејева Комета, коју ћемо имати прилике летос да видимо, спада у најзанимљивије. Кад је прорачунавао путеље разних репатица, енглески звездар, астроном Халеј познао је 1705. године да репатица, која је била виђена год. 1607. год. 1531, друга, која је била виђена год. 1607. и трећа, која је виђена 1682. год. пролазе скоро истом стазом. Халеј је тада пао на мисао, да ће то бити можда једна и иста звезда, која пређе свој пут око сунца за седамдесет и неколико година редовно. Рачунао је, рачунао и објавио, да ће се та комета вратити 1785. год. Тада је први пут био објављен појав комете унапред.

Прорачуне Халејеве проверио је француски звездар Клеро и његова сарадница госпођа Лепо, те и они обја ниле појаву комете у 1785. год. И заиста, Халејена комета би опажена у децембру г.1785 и то први ју је опазио сељак Палић у селу близу Дражњана. Палић се бавио испитивањем, боље посматрањем звезда. У марту месецу,1759.год. дође комета ближе сунцу, те је и други беху опазили. Доцније је утврђено да је та репатица била виђена још и 12. год. пре Христа и да је била сваких 76 година после тога опажана. Јер је то опажање било свагда зписивано као нешто особито, те тако и имамо о појави ове комете проверене и сигурне вести.

Међу кометама,које одређеним путевима обилазе около сунца има неколико њих, чија се стаза укршта или пресеца на неком месту са стазом наше земље.

Кад се зна ово, па се замисли да може једнога красног дана баш на то место долетети истовремено са земљом и комета, онда ће се тај сусрет лепо свршити, зар не? Пошто ни једна од њих неће хтети да се склони с пута. Јер ће се земља осећати као сопственик пута, а репатица је пошла у пустоловину, бар је на таквом гласу, т.ј. да је дрска и тврдоглава, те ни она неће хтети с пута.

Шта ли ће онда наступити?!

— — — — — — — — — — — — —

О томе имамо срећом извесна искуства.

Било је већ комета, које су долазиле скоро близу земље. Једна је се од њих била приближила земљи толико, колико износе два пречника земље. Кад су звездари 1831. год. објавили, да ће та иста репатица опет доћи настаде ужас, да се не деси судар. И збиља репатица прође, пресече пут земље дана 29. октобра, а земља тек 30. новембра, 1832. год. минуту исту тачку.

Али је се земља сударала већ често пута с репом комета. Ну, није се осетило, или управо видело ништа друго, при томе, већ као магловито светлуцање на небу и обилније падање звезда падалица.

Новија посматрања звездарска а нарочито епохалан рад миланскога звездара.Ешиапарели-

— а доказује да се из године у годину по неколико пута сусрећемо с репатицама или бар њиховим остацима и то свагда, кад опажамо обилно падање звезда, као оно у ноћима од 8. до 12. августа и од 10. до 13. новембра, чувених услед падалица.

Ове падалице — метеори — су управо остаци репатице, која се 1845. године раздвојила у два дела и која су даље путовала један за другим и од 1872. године се више нису ни појавили. Репатица се управо распала. Али 27. новембра, 1872. год. када је требала да се поново појави, виделo се на небу милионима метеора и падалица које су падале неколике часове. То је управо било онога дана, кад је наша земља пролазила стазом оно место, на коме је требала да се укрсти — судари — с кометом. С тога се и држи, да су репатице неизмерно велика удружења метеора, какве имамо по музејима. Реп комета је ваздушаст — гасовит. — Временом се језгро комета распадне и тако се завршава слава репатица, у васиони.

† Јеврем Андоновић
државни саветник у пензији

Мислимо, да ће оволико бити довољно, те да наше необавештене читаоце ослободимо неоснована страха о пропасти света, услед појаве старога госта — Халејеве комете —

10-I-1910 Palissy.

НОВЧАНИК МОЈЕ ЖЕНЕ

новела А. Д.

Баш сам сео да радим, кад се врата моје предсобе нагло отворише и предаме стаде мој друг Жак Жолије, од главе до пете честит и доброђудан младић а осим тога прави светски човек, у најбољем смислу те речи.

— Да те не узнемиравам? запита ме.

— До душе признати морам да ниси погодио баш право време, јер имам неких хитних послова.

— Остави за часак посао па ме саслушај.

Спустим перо из руку па се окренем Жаку.

— Шта желиш од мене?

— Пре свега закључај добро врата, да нас не би ко узнемиривао.

Ја изврших што је тражио.

Кад сам се вратио у собу Жак се тако уозбиљи како га никад пре тога нисам видео.

— Ну, шта желиш?

— Пријатељу, одговори ми он ако ти какав женьен човек затражи стан на тренутну услугу, не позајмљуј му га.

— То не разумем.

— Не разумеш, а то је проста ствар. Ја сам ти најнесрећнији и најсмешнији човек на свету: позајмљујем новац за друге, прокоцкам их за друге, мењице плаћам туђе, стан држим за друге, дуелирам се за друге па најпосле ћу се за другог и оженити полудети и убити се, па ће свет за све то казати из благодарности: „био је будала.“

— А каква је отуд морална поука?

— Морална је поука да не уступиш свој стан ни за пет секунди каквом женьеном човеку?

— То и опет не разумем.

— Не разумеш? Лепо, објаснићу ти

— Баш сам радознао.

—Пре свега, морам ти казати да ћу имена прећутати.

— На ствар, пријатељу!

— Дакле један мој друг, женьен човек, који се вечито хвали својим тајанственим авантурама уверио ме је сада да истину говори. Јуче је дошао к мени и замолио ме да му уступим мој стан за цело после подне. Ако је у питању каква љубавна авантура или какво питање части, дужност је сваког кавалера да не одбије такву молбу.

— Наравно.

— Тако сам, дакле и ја размишљао. Мог слугу отерао сам одмах од куће а кључеве сам предао мом срећном авантуристи. Цело после подне морао сам се картати. Али код мене као да не налази потврде она пословичка мудрост, која вели: ко је срећан у љубави несрећан је у коцки, и обратно; јер ја не памтим да сам икад био срећан у љубави а на картама сам вечито губио. Јуче пре подне платио сам меницу грофа М....а, од 1000 франака а после подне, док је други уживао у моме стану, ја сам, гушећи се у диму и кужном ваздуху, изгубио на картама још 100 франака.

— То је доста непријатно.

— Али то је све још шала да видиш шта је било даље.

— Но?

— Јутрос ме је посетио један господин, који је такође женьен.

— Младићу, то је већ сумњиво. Шта ћеш с толиким женьеним људима?

— Сад ћеш да видиш.

— Да није и тај тражио стан на послугу....?

— Е, кам срећа да је то тражио. Ја сам му испричао јучерање догађаје и он се од срца насмејао мојој будалаштини. Али на један пут његов укочени поглед заста на неком предмету. Лице му плану црвенилом; скочи као помаман.

Ја сам се изненадио.

Шта ти је? запитам га.

— Кажи ми име онога човека, дерао се он као манит, који је јуче узео од тебе стан на послугу.

— Извините, али то би било веома неуљудно да ти откријем једну тајну до које сам дошао путем поверења....

— Казуј, или ћу...

— Или?

— Или ћу морати веровати, да је она жена која је долазила овамо, посетила тебе самог.

— А по чему држиш то?

— По томе, рече мој пријатељ пришав малом огледалу на коме је лежао један позлаћен и богато извезен женски новчаник. По томе, што на овом новчанику ево стоје почетна слова имена моје жене. То је њен новчаник и само га је она могла заборавити овде.

Ја се скамених. Жена тог мог пријатеља лепотица је првога реда. Ах, помислим у себи, ако је ова лепа жена одиста имала састанак са оним мојим пријатељем, онда му савршено верујем да нису измишљене оне његове приче о састанцима и авантурама са разним војвоткињама, маркизама и грофицама. То се зове бити срећан!

— Одговарај, грмну разјарени муж.

— Не знам ништа.

— Казуј име оног кукавице!

— То ти сада још мање могу казати.

— Е онда ћеш ми ти платити као јатак. Знаш ли шта ти је дужност?

— Знам, пре свега да чувам тајну.

— И да се бијеш у место оног ништова.

— Ако је баш нужно и то ћу.

— А зар ти смеш и мислити друк-

ДОБИЛИ СМО ЗА ПРОЛЕТЊУ СЕЗОНУ
РУКАВИЦА ШТРИКАНИХ И КОЖНИХ
у врло великом избору
ГАЛАНТЕРИСКА и ПОМОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА — БЕОГРАД

че, дај ми или име његово или задовољења.

Кад већ није друкче онда ћеш добити мој одговор, али преко другог.

— Наћиће ме код куће.

Хтеде поћи.

— Још сам једну реч. Господине, ствар је веома тугаљива, ваша госпођа замачно је само из неког неспоразума уплетена у ове ствари, зато бих вас молио да пред сведоцима остане тајна узрок двобоја. Довољно им је знати да ћемо се бити због увреде. Дакле...

— Ћутање, рече па јурну напоље.

— Е сад; рекне Жак узев ме за руку, могу ли рачунати на твоју помоћ?

— Стојим ти на услузи.

— Биће ми, дакле сведок у двобоју.

— Али ти ми обећа да ће се најстроже чувати тајна?

— Јесам.

— Па, по богу брате, каква је то тајна кад ћу ја знати одмах целу ствар чим видим твог противника.

— Видиш, на то нисам ни помишљао. Али шта ћеш кад сам се збунио. У осталом није ни чудо кад се узме у рачун божанствена лепота његове жене. Сад већ немам куд, ти си трећи који зна за тајну. Обећај да ћеш је чувати.

— Дајем ти часну реч.

— Е, онда иди код Жила Босија.

— Код њега?!.

— Да, али се не чуди њему, већ његовој жени.

— О лукави роде женски. Ја бих сагорео руку за част те жене.

— А видиш како би се преварио.

— Онако смерна, блага и скромна...

— Све је то само обмана и лаж.

— Не, не, то је ипак немогуће.

— Све једно, тек ја се морам бити. Иди па сврши што је потребно.

— Где ћемо се наћи?

— Бићу код куће.

— До виђења, пријатељу.

— У здрављу!

После два часа већ сам свршио посао и отишао код Жака да га известим о ресултату. Решено је да се мачем бију.

Отишао сам да извршим потребне припреме.

За то време догодиле су се неке чудне ствари. Жаков слуга ушао је код свога господара и пријавио некакву госпођу. Жак се чисто обрадова, јер шта вели, што не би и он могао имати какву љубавну авантуру. Престе чисто и дисати, очи му се зажарише о ноге почеше клецати.

Преда њ' изиђе жена Жила Босија, госпођа Аурелија. На лепом лику њеном видела се нека тешко душевна болка; лепо јој очи беху исплакане а више чела свили се облаци велике бриге.

То је била дивна жена, као каква вила.

Жак ће, пре но што би му пало на ум да запита жену за узрок њене посете, уздануо из дубине душе.

Бити љубљен од ове жене, има ли веће среће на овом свету?

— Господине, поче жена уздрхталим гласом, дошла сам да вас умолим... ту јој заста реч.

— Верујте ми да ми је веома жао, али.. Жак је мислио да је жена дошла по изгубљени новчаник, који се већ одавна налази у рукама њеног мужа.

— А зашто би било доцкан? запита Аурелија кроз плач.

— На жалост тако је, одговори Жак.

— О како сам несрећна.

— Утешите се, госпођо, још се може све на добро окренути.

ГАЛАНТЕРИСКА И ПОМОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА и ДРУГА — БЕОГРАД
добила је велики избор
ШЕШИРА
у најновијим формама и бојама

— Зар то ви велите, ви, који сте се решили да ми убијете мужа?

— О чему говорите, госпођо.

— О двобоју.

— Дакле ви знате.

— Случајно сам дознала. Прислушкивала сам говор мога мужа с вашим сведоком.

ти неверна према своме мужу. Али се одмах покајао. Сетио се целог догађаја па је најпосле дошао до закључка, да жена која онако подло може варати свога мужа, да таква жена уме и да се претвара, да лаже и обмањује. Паде му на ум како би било да покуша срећу. Сва му је крв узаврела кад је

Султан излази из јахте и иде у сусрет Краљу Петру

ДОЧЕК КРАЉА ПЕТРА У ЦАРИГРАДУ

— Има питања у којима човек не може друкче радити већ онако, како је прописао правилима части, муцао је збуњени Жак, Има случајева кад и најневиније човек мора да буде умешан у неку непријатну сплетку..... Та ви ме већ разумете, госпођо...

— Душе ми, ја вас не разумем.

Те је речи изговорила тако простодушно, да би Жак у томе тренутку и живот дао да та жена није могла бипришао Аурелији па јој ватрено рекао:

— Драга госпођо, заклињем вам се да... хтеде јој изјавити љубав, и то онако, као што веле: „с неба па у ребра"

— Господине! викну Аурелија као да је на гују стала, па устукну назад.

Тај је глас потресао Жака и он се постидео свог сопственог поступка; јер у очима њеним видео је пламен увређене жене, па се тргао и наставио прекинуту реченицу. (свршиће се)

МЛАДОСТ

— Фр. Копе. —

IV.

(наставак)

Амедеј му збуњено пружа руку, коју г. Батифон прихвата. Дете дрхће додирујући ову огромну руку, која је тако тешка и хладна, да се Амадеју чини да је дохватио овчију бутину од 3—4 кила, тек донету из касапнице.

Једва једном излазе. Свршено је. Али сутра дан, рано изјутра, ево ти Амадеја, са котарицом у коју му је оча баба спаковала једну малу боцу „вина“ или пре румене воде, нешто хладне телећине и нешто слаткиша.

„Нилски коњ“ у црном героку и не скинувши капу на најбољу жалост детета које би хтело видети да ли му је врат као глобус ишаран подневцима и упоредницима, води свог новог ђака право у учионицу, „деветога припремног разреда“ и представља га наставнику.

— Ево новог ђака, гле Таверинније... Видећете како стоји са читањем и писањем је ли?

Но сусед малог Виолета — један од будућих грађана, који се спремају на друштвени живот (многи имају још панталоне за отварање одостраг) био је тако несташан, да донесе у разред једну шаку буба. То му заради казну да стоји четврт сата поред усамљеног јавора у дворишту.

— Видећете, што је „животиња“, шапће кажњени ђачић своме новом суседу, чим је учитељ опет пошао на катедру.

— Али г. Таверније лупне императивно лењиром о сто и пошто је тако васпоставио мир, позива ученика Годара да покаже шта је научио.

Ученик Годар, дебелих образа и тупог израза лица, дигне се механички. Као једним дахом почиње да „декламује“; „Вук и јагње.“ Лепи стихови Лафонтенови излећу страховитом брзином, као уже са неког ваљка, кога креће пара.

На једаред се грађанин Ia spe Годар збуни, постаје несигуран. Машина је била слабо подмазана. Почиње прво грчевито да понавља последње речи док изненада не умукне. Ученик Годар није научио!! И он се предаје почасној стражи поред јавора.

После долази на ред ученик Гродидије, па ученик Блоа, па ученик Моро (Гастон), па ученик Моро (Ернест), па ученик Малапер, па други, па опет други, па још један. Сви избрбљају са подједнаком брзином, са подједнаким ра-

Краљ Петар и султан Мехмед седају у кола и возе се у палату Мерасим Кијоск

ДОЧЕК КРАЉА ПЕТРА У ЦАРИГРАДУ

зумевањем, са подједнаким пиштећим гласом ову одиратну им дивну басну. Сви ће се ученици „деветог припремног разреда" гадити бар још петнаест година кад им се помене један од најславнијих француских песника*)

Малом Амадеју дође да плаче. Са чуђењем и са ужасом слуша он како један за другим „одмотава своје клупче."

На кад помисли да ће он од сутра морати да чини то исто. Никада неће он то моћи. И г. Таверније му залаже тешке бриге. Набусито изваљен на своју столицу, овај „гњаватор" бледих образа није без извесних претензија. Брижљиво чисти и дотерује нокте, а ако би с времена на време отворио уста, то би само избацио какву претњу или изрекао какву казну.

Па зар је тако у школи! Амадеј се сећа пријатних часова читања, које му је давала она добра Луј зица, већ тако озбиљна и мудра, ма да јој је тек десет година. Сећао се како му је показивала плетеном иглом слова у илустрованом буквару, и то све са толико нежности, са толико стрпљења; а дете, од првога тренутка прожето школском досадом, гледа кроз прозор како ветар покреће лишће меланхоличног јавора.

III.

Прође једна, прођоше две, три године, а да се ништа од важности не догоди код становника петог спрата.

Крај се није променуо и још увек изгледа као пре играње које је већ у пола у пољу. До душе подигли су на два пушкомета од куће у којој су становни Шерареви и Виолетови велику зграду од пет спрата, на чијем се крову још вијаше зеленило, које су били утврдили зидари. Али то је и било све. Преко пута, земљиште које је било на продају, ограђено иструлелим плотом било је још увек обрасло осатом и травом коју је пасла једна коза. А на зиду, које још увек надвишаваху јорговани са својим мирисавим цветом још није било нестало оне грубе љубавне изјаве, која је ножем била урезана у малтер: „Кад ме Медија буде хтела, имаће ме." Са потписом „Ижен". Дакле биле су прошле три године и мали Амадеј био је нешто порастао. У оно време дете рођено у средишту париском — на пример у оном лабиринту нечистих уличица, које су се вијугале око пијачних зграда — могло је одрасти а да и нимало не примећује мену доба године на други начин већ по температури и по малом парчету неба што га виде кад погледају нагоре. Чак и данас по које сиромашко дете — сиромаси се никад не крећу из својих изби — познају да је наступила зима по мирису прженог кестења, долазак пролећа по китицама цвећа и стоваришту пиљарице, долазак лета по колима за прскање и најзад долазак јесењи по гомили острига која је наслагана код винара. Огромни небосклон са својим горостасним облачним палатама, злато сунца које залази иза бујног дрвећа, дивна тишина и месечина, то је само за становнике отмених квартова. Раднички син, пр. у улици „Депорт-Сен-Совер проводи своје детињство играјући се на степеницама, које зударају на олово, у дворишти ма која личе на бунаре, те и не зна за природу. Највише ако дође до закључка да мора негде да има зеленила, кад на Цвети види омнибуске коње закићене врбама. У осталом шта је било ако дете има фантазије? Осећаће сав занос ноћне поезије у звезди, која се огледа у реци а уздисаће све опијајуће летње блаженство у ружи, која би случајно испала из косе каквој гризети из комшилука.

Што се тиче Амадеја „он је био тако срећан да се роди у овом дивном и меланхоличном предграђу, које још није било „хаусманизовано"*) И које је имало још драгесних и дивљих кутова.

*) Одлична слика савремене школске системе.

*) Haussmann, чувени управник града Париза рођен 1815. г. који је много улепшао и регулисао Париз. Ова шљива ковачница значи дакле колико — изидати регулисати.

Његов отац, јадни, неутешни удовац, гледао је да утиша свој бол другим шетњама, пошао би, јасних летњих вечери по усамљеним местима водећи снега сина за руку. Ишли би оним дивним бившим спољним булеварима**) где је било циновских брестова, још из времена Луја XIV. ровова пуних траве, искварених палисада, кроз које се виде баште, у тамној светлости залазећег сунца

И један и други ћути — отац је прелазно своје успомене, а Амадеј удубљен у своје дечје снове — ишли би тако далеко, врло далеко, прешли би баријеру и дошли би у крајеве, који су у оно време чинили на становника улице Монтмартре исти утисак, као на средњевековног мудраца они кутови старих земљописних мапа, где је стојало оно језовито mare ignotum (непознато море). У овој ванградској пустињи није више било домова, него овде онде по која мала кућица, већином једноспратна; овде онде и нека мала крчма, нека усамљена ветрењача. Било је готово као у селу. Трава, овде не толико прашњава, обрасла је стазе за пешаке, па чак и сам друм, на местима где је калдрма била у рђавом стању. Нико се готово не виђа, само по какав сиромашак, нека стара баба која је вукла собом дете које је плакало, радник натоварен алатом, а с времена на време, у сред друма, стадо заплашених оваца, које су очајно блејале, кад би их пас уједао за бутину, да би брже стигли на кланицу. Отац и син ишли би без циља све даље и даље, док не би било са свим мрачно. Онда би се вратили, док им је живи вечерњи поветарац пирио преко лица, док су из далека, по авенијама бандера; које су „деведесет треће" служиле као вешала запаљене се звезде.

Ове жалосне шетње, поред тако жалосног друга као што је био г. Виолет, а на завршетку дана досадно проведеног у заводу Батифоновом — Амадеј је већ био у седмом разреду (у Француској као и у Немачкој, најнижи разреди имају највише бројеве), та није шала и знао је већ да се „Божја доброта" може као „божанска доброта" рећи латински „bonitas divina", да је реч „cornu" непроменљива, — дакле ови дуги, мирни часови проведени пред катедром или поред шетача, који је сав заузет својим болом, могли су постати фатални по ум дечји и помрачити га на свагда, да му није било његових добрих пријатељица, малих госпођица Жерарових.

(наставиће се)

**) Пређашња утврђења су се увек претварала у булеваре.

СА ПОШТАНСКИХ КАРАТА

Ка карти једна дама пошла к небу, и ка месецу је

Међ звезде пошла
На месец стигла,
Бдажена, што се
Са земље дигла.
Земља јој није
Драга и мила
Она је на њој
Робиња била.
Морала служит'
Туђој—зи људи,
Ту су без срца
Жене и људи.
А њена душа
Ведра и чиста
За небом тежи
Где љубав блиста. —
И има право

МУШКЕ ЖЕНСКЕ И ДЕЧЈЕ ОБУЋЕ
у великом избору добила је
ГАЛАНТЕРИСКА И ПОМОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА — БЕОГРАД

Земља је трула
На њој се цери
Једино хуља.
Ко хуља није —
Човек ил, жена,
Том је на земљи
Никаква цена.
Па нека иде
Са земље вајне
Нека се сели
Међ звезде сјајне.
На небу нам је
Једина нада, —
Земља је ова
Препуна јада.

—

Све то што у нама бива
Само осећамо.

Па ко је тај, — кад ми нисмо,
Кога све то слуша?
То је сила непозната,
Зовемо је душа!..

—

Ја карти двоје се заберавају, а амор их благосиља

Гледај овог враголана
Како благосиља,
А то двоје препуни су
Радости и миља.
Ал и јесте тај благослов

Снимак капетана Дамјановића

Зборни строј брдске батерије

Ја карти једна сетка насложена на студенац

Тако и наш живот тече
Без циља и мете, —
Па чиме се хвалит' можеш
Ти охоли свете?!

И тај живот што га имаш
Несвестан је себе —
Све што бива, оно бива,
Само, и без тебе.

Плућа дишу, срце куца
Ми о том не знамо,
Од поповог дражи,
Он нам душу озарава
И срце нам снажи
А — мираз не тражи....

—

КЊИЖЕВНОСТ

Пол Верлен

„Верлен је био целога живота дете. Треба ли га зато жалити? Живот је тако пун горчина кад постанемо човек и мудрац, кад више не јуримо по слободном путу фантазије, бојећи се пада; тако је жалосно не бра-

ти руже милина из страха да нас не убоде трње, не дотицати се лептира, бојећи се да се не распадне у прах под нашим прстима. Остао је срећно дете што грозно пада, што се подиже све уплакано, одмах заборавља несрећу и патњу и поново отвара своје очи још влажне од суза, своје жудне и чаробне очи и гледа природу и живот! Срећан је онај песник који, као наш јадни пријатељ сачува своју детињску душу, свежину својих осећаја, своју инстинктивну потребу миловања, кајања, који љуби безазлено, верује у Бога

вибрација, најстрашљивијих откуцаја срца; природна поезија, пре лична, индивидуална но општа; поезија, у којој и слободан и везан стих чува диван склад, у коме строфе теку и звоне као дечији рондо, у коме стихови остају стихови, — и поред најизврснијих признатих великана — музика.

Тако је рекао Фр. Копе.

„Пол Верлен је варварин, дивљак, дете. Само, ово дете има у души неку музику и у извесне дане, осетио је звуке, које нико пре њега није осетио.

Снимак капетана Дамјановића

„Ништанције напред!"

и понизно га моли у мрачним часовима, који све оно што мисли и што осећа каже наивно, неумешно, неотесано али тако мило! Срећан је овакав песник, усуђујем се поновити, сећајући се добро колико је Пол Верлен пренатио и телесно и болним срцем.

Авај! као дете био је без икакве одбране и живот га је често и свирепо рањавио. Али се геније патњом откупљује, и ово се може рећи кад се говори о Верлену; јер ће његово име вечито будити сећање на поезију са свим нову, која у француској књижевности важи као ново откриће. Да, Верлен је створио поезију која је само њему својствена, поезију инспирације у исти мах наивне и фине, у нијансама; поезију најделикатнијих нервних

Тако вели о њему у „Савременицама" Ж. Леметр.

„Не треба о овом поети судити као о разумном човеку. Он има идеје које ми немамо, он је у исти мах и много више и много бољи од нас. То је поета који се не срећне сваког дана. Он је луд, велите ви; ја то верујем. И ако бих посумњао у то, поцепао бих стране, које баш сад пишем. Заиста, он је луд. Али пазите, како је овај лудак створио нову уметност и има наде да се о њему рекне једног дана што се данас вели о Фр. Вилону, са којим се може још поредити. „То је био најбољи песник свога времена."

Тако се о П. Верлену изразио Анатол Франс.

Рођен у Мецу 30. марта, 1844., умро у Паризу 8. јануара 1896. као дете оставио је своје родно место. Отац му, војни капетан, стари Наполеонов војник, одвео га је у Монпели, где је био придодат регименћи, затим, оставио војску 1851., пошто се настанио у Паризу са женом и сином. Пол је Верлен студирао на Бонапартином Лицеју, био је друг г. Едмонда Лепелтије-а до смрти „сиротог Лешана".

1862. уље у осигуравајуће друштво „Орао", затим у општину као експедиционар. Али се у њему ускоро појави песнички полет и Revue Progrès г. Ксавија штампао му је прве стихове под псеудонимом Пабло.

Исте 1862. кад се појавио Parnasse Contemporaine, на коме је сарађивао он као и Фр. Копе, као Жозе — Мариа — Ередиа, као Стефан Маларме, готово је био непознат, 1866. штампао је прву књигу Poems saturnien, која прође неопажена. 1896. издао је Les Fetes galantes, затим 1870. La bonne Chavson, када се његов таленат ослободио парнаске школе.

После публикације последњег дела, ожени се г-ђом М. Сиври, сестром композитора Шарла Сиври, а потом је наступила републиканска криза. Компромитован, да је за време комуне давао склоништа пријатељима, морао је оставити Француску. Склонио се у Лондон, затим у Брисел. Кад се врати у Париз упозна се с Артуром Римбо, који га на мах придобије. 1872. напустио је своју жену ради пријатеља и пропутовао је с њим Енглеску и Белгију. 1873. у Бриселу, изневерен, убије свога пријатеља, и буде осуђен на 18 месеци робије. Тада је написао „Романсе без речи" и спремао „Мудрост". Ослобођен 16. I—1875. врати се у Француску, стар срцем и духом, а пун вечитог бола. Жена му добије развод брака и он пређе у Енглеску. Нашао се сам и тад је тамо предавао француски и сликарство до 1877. Кад се вратио у Француску буде изабран за професора у колежу Ретел. Предузимао је затим неко пољско добро, које му ускоро буде продато.

Публикација „Мудрости" плод „шестогодишњих мука, збирања мрачнога рада" прослави га. Као професор у Булоњи, на Сени издао је Les poetes maudits и Некад и Сад.

Међутим, живот му је бивао све тежи и тежи, Трпео је свирепе неугодности. Смрт његове матере завршни његове рушевине и његов боемски живот тек тада започе. Болестан, морао је 1889. да ступи у болницу Брусе; од тада је ишао само из болнице у болницу. Виђао се у Soirées Procope. Али, његов је умор растао...

По смрти Лекона де Лила Пол је Верлен био изабран за „prince des poètes" са 77 гласова. Неко време затим, имао је задовољство да гледа преставу његовог комада Госпођа Обеи у Soirées Procope. И тако се један и славан живот продужавао у латинском кварту, до првих дана године 1896. Пошто је болест узела озбиљнији ток морао је једнако чувати собу и кревет 31. децембра, 1895. писао је још неке стихове које је назвао „Смрт" 8.1—1899. умро је, напуштен, у својој тескобној соби у Декартовој улици.

В.

ОПЕРА

„Трубадур", опера у 4. чина (8. слика). Либрето од Камерана.

Музика од Ђ. Верди-а.

Од свију Вердијевих опера „Трубадур" је несумњиво једна од најлепших и најпопуларних његових опера. Својом лаком, скроз мелодичном и природном музиком, „Трубадур" је приступачан свакоме, те је свуда, где год је дан, остајао дуго и дуго на репертоару. Међутим код нас изгледа да неће тако бити; јер је мали број оних, који посећују Оперу. То смо се уверили првог и другог вечера. Први су била готова сва места попуњена, а другог је био доста велики број празних места. Извођење опере то није заслужило; јер је оно у целини чинило врло леп утисак на слушаоце, ма да би се могло које чему замерити.

Од свију је несумњиво по најбоље певао г. Оржелски. Он је својим меким и пријатним гласом одмах наишао на одобравање у публици. Г. Тихи је тако исто певао добро, само изгледа, да му је мало теже избацити високе тонове. Г-ђа Савићка није постигла онакав успех, каквом смо се с правом надали. Да ли промуклост или пореме ћеност у гласу, тек она није задовољила наша очекивања. Г-ђа Нардели, чини ми се, да је имала некада добар глас, али само имала. Играла је прилично али није добро певала. Прелази из ниске у средњу лагу и из средње у високу, тонови су веома оштри, те су према томе непријатни за уво, а сем тога госпођа и речи не изговара добро. Г. И. Динуловић је за ово кратко време, од како је у Опери, постигао доста велики успех. Своју партију је пажљиво и тачно отпевао

Хорови нису са свим добри, нарочито мушки. Има два три гласа, који се издвајају од осталих, те кваре ону хармоничну целину, коју мора хор да преставља. Посмртна песма у сцени „Mizerere" могла би се певати тише и лакше. Ако се не варам темпо је Angante assai sostenuto. Оркестар је био са свим добар, једино би пиколо могао бити бољи.

Од публике зависи, да ли ће се „Трубадур" задржати на репертоару или не.

Legato.

Разне белешке

Успомена на Вугов-а. Часопис „T. P.'. Weekly" предао је јавности успомене једнога енглеског војнога лекара, доктора Александра, који је дуже времена живео с лордом Бајроном у Јанову — Кад је Александар први пут видео песника, није могао да позна да је Бајронова десна нога закржљала и унутарњој страни повијена; опазио је то тек тада, кад је Бајрон једнога дана, за време седења на дивану разговарао, а ноге беше пребацио једну преко друге и ону сакату беше нешто напред испружио. Бајрон беше опазио лекарев крадимични поглед, зацрвени се као девојче и устаде сав узрујан.

Кад једном беше чуо, да је у једном часопису изишао чланак о његовој најновијој песми, устаде да ово прочита: „Нова песма лорда Бајрона није задовољавајућа, његови стихови исто тако рамљу као и нога му." „Ах та нога," узвикну Бајрон „то је бич мога живота!" Затим повери доктору, да ће дати да му у Лондону одсеку ту несрећну ногу, али хирурзи нису хтели да му испуне вољу.

Бајрон је у Јанову радио вредно, скоро грозничаво; седео је целе ноћи за писаћим столом, али ни овом вредношћом није био задовољан. Сам је једном рекао: Морам предузети што друго, а не дељати свихове. Литература је ништавно залудничење; то ми управо и није требао да буде позив. Кад бисте живели још десетак година, много више бисте од мене видели; написао бих космогонију због које би се и сами филозофи ужаснули." Убрзо за тим букну у Грчкој устанак. Бајрон мољаше доктора да пође са њим у Јеладу, али д-р Александар одговори: „Не могу поћи с вама, имам жену." — „Код мене је то обратно" одговори Бајрон „идем зато што имам жену." —

Раднички драматн. Алфред Вилијам, лондонски ковачки радник, издао је ту скоро свеску изврсних песама, а мимо то недавно је објавио и једну драму у стиховима, која је добила најпређу, (прву) награду Свинбурнову. Ну, Вилијам није једини радник, који успешно ради на драмској литератури. Лондонски берберски помоћник Д. Јанић написао је драму „Гакање гавранова," која ће се крајем овога (марта) месеца изводити у лондонском позоришту „Strand-у" у корист париских бербера, који су страдали од недавне поплаве. Догађаји овога драмата црпени су из историје Турске крајем XIV-столећа.

У грађанском позоришту у Хамброну давана је ових дана први пут драма „Тајна живота," чији је аутор V. H. Klink. А то је бивши радник фабрички, који је данас издавалац друштвеног (кооперативног) часописа. У овоме драмату расправља идеју кооперативе и удео добити предузетника, у коме опажа средство споразума и довођење интереса радника и послодаваца у хармонију. Драма је имала огроман успех.

Пре извесног времена пак, дебитирао је с успехом драмом „Господица из трговачке куће" Ото К. Попер, који је палир месинга у берлинској трговачкој кући Tiez-a. Попер, (који је пражанин) истакао се пре тога социјалном драмом „Жудња за слободом."

НАШЕ МОДНЕ СЛИКЕ

Летња хаљина рађена у везу

(Може се добити или поручити у великој модној радњи **Наталије Месарош** на Теразијама.)

НАШЕ СЛИКЕ

Ученици ратарске школе са наставником. — Ратарска школа у Краљеву даје добре привреднике. Наша прва слика представља једну групу ђака из те школе, које поучава наставник у калемљењу воћака. Да би његово теориско предавање могло имати добрих резултата, он их је извео на практичан рад, на примењивање теорне науке. Добро би било, када би у Србији таквих ратарских школа било повише те да рационално обрађивање земље и целокупна пољска привреда крену бржим и поузданијим корацима у напред.

Црква у Старчеву. — Нова српска православна црква у банатском селу Старчеву заслужује, да и због свога снимка и због своје величине буде приказана у слици нашим читаоцима. — Зидање цркве довршено је 1908. год. Зидање је извршено по пројекту младога митровачког инжињера *Миливоја Машића* (сина новосадског професора М. Матића.) Црква још није осве̂ћена, и ако је зграда од пре годину и по дана готова; јер иконостас са сликарским радом још није готов. Али и освећење ће се извршити ускоро и црква ће тада пропевати. Старчевачки Срби могу се поносити том својом лепом црквом која их је стала до 100.000 дин. а младоме инжињеру Матићу, коме је при пројектовању плана за цркву било тек 28 год. може служити на част са свим успешно свршени архитектонски рад.

† **Јеврем Андоновић.** — Покојник је отпочео своју службену каријеру као практикант,а завршио ју је као државни саветник. У међувремену бивао је и судеки чиновник, за тим судија, па окружни начелник, по томе у два маха министар и најпосле државни саветник. За све време свога службовања одликовао се примерном честитошћу. По својим политичким назорима припадао је кругу конзервативнијих политичара и бивао је министар само онда, кад је круна чинила апел на његове услуге.

Жупљани и Жупљанка. — Ради узајамнога упознавања доносимо слику, која представља жупљанина и жупљанку из околине Дубровника у Далмацији. И један летмичан поглед довољан је да нас уверн, како су жупљани и по типу и по ношњи прави Срби наша рођена браћа која и ако су нам далеко од очију, нису нам никад далеко од срца.

ИСПРАВКА
штампарских грешака

У прошлом 11. бр. поткрале су се неколике грешке,које ремете смисао, тако: на стр. 193. испод слике стоји .....оружје на пред а треба ....оружје на преглед. На страни 200. испод слике стоји ...умро 1882. г. ..двораи Топлицу а треба .....умро 1888. г. .....двораи Тополицу. На стр. 201. испод слике Њ. В. Краљевића Ђорђа стоји (....сам прегоревању и бесмртном јунаштву.. ..) а треба (....самопрегоревању и беспримерном јунаштву.)и на истој страни испод ниже слике стоји: Поглед са Ковиљаче у Правцу.... а треба Поглед са Ковиљаче правцем.

Моле се читаоци да ове грешке исправе.

Издавачи: **Видаковић и Комп.** Ломина ул. 57 Штамп. Љ. Ј. Бојовића

А СРПСКА ЕЛЕКТРИЧНА ФАБРИКА
ЗА
ПРЖЕЊЕ и МЛЕВЕЊЕ КАВЕ

а ул. Бр. 16 | **У СОПСТВЕНОЈ ЗГРАДИ** | Скопљанска ул. Бр. 16

Мала зарада велики обрт

П. П.
на кончине преко 5 килогр. живо тачно поштовање добављу и занатлијам рабат

КОНКУРЕНЦИЈА ИСКЉУЧЕНА

на стоваришту за млевење каве, ино великих

Ђ. Ђ.

Јављам п. пријатељима, познаницима и потрошачима, да сам монтирао у Београду за сада **најусавршенију и најпрактичнију „аутомат"** машину за печење и млевење каве.

Машина је награђена на највећим светским изложбама, првим наградама и прва и једина је за сада у Србији, с тога скрећем пажњу свакоме, да ће бар за сада само код мене моћи добити *чисте пржене* каве на које врсте, као и *фино млевене*, која свагда мора имати *најбољи укус* и одличан мирис.

Тражим свуда честите препродавце, којима је у изгледу лака и необично обилата зарада.

Поруџбине вршим тачно, солидно и веома брзо, о чему се сваки може уверити.

На захтев п. потрошача набавио сам и могу их услужити свежим сурогатима и додацима за кафу, на које сам нарочито обратио пажњу.

Уз фабрику је и одлично снабдевена колонијално-бакалска радња, са ценама минималним, те сам у могућности да своје п. потрошаче задовољим како избором, тако квалитетом а и малим ценама. Конкуренција искључена.

У Београду по жељи носи робу у стан, без икакве награде за донос робе.

Сава Ђорђевић „Јерменин",
бив. закупац „Тамиса" до „Два Сокола".

НОВИТЕТ ЗА СРБИЈУ и БЕОГРАД

ГОСТИОНИЦУ
„ЖИРОВНИ ВЕНАЦ"
најлепшем месту у Београду на „Зеленом венцу"
Београдског Пореског Одељења

м под закуп и снабдео сам је но-
мештајем. Собе су чисте и здраве
ним и више кревета.
је пиће одавно је познато п. пу-
као природно и потпуно чисто,
се сваки може уверити.
је одлична, да је њоме сваки
рљан, а цене како собама, тако
и јелима врло су умерене.

Алекса Ј. Милутиновић
гостионичар.

ФОТОГРАФИ Живковић и Антонијевић чији се *ателје налази у Коларчевој* ул. бр. 5, где је дрогерија „Гуслара" *праве снимака у свако доба дана, без обзира на лепо или нелогодно време.*

Снимања врше и кућу, само за то ваша јављити раније.
— Снимања тачна, израда лепа, цена умерена —

КЊИГА ТАБЛИЦА
ЗА
ИЗРАЧУНАВАЊЕ ЗАПРЕМИНЕ ОБРАЂЕНЕ ДРВЕНЕ ГРАЂЕ,
ПО ЦЕНУ ОД 1·— ДИНАРА
МОЖЕ СЕ ДОБИТИ КОД
ГЛИШЕ ЈОСИПОВИЋА, ситара
и **МИТЕ СТАЈИЋА**, књижара

МЕЂУНАРОДНА АГЕНТУРА

ФРАЊЕ ФИШЕРА и Комп.

БЕОГРАД

КРАЉ МИЛАНОВА УЛ. 44

Препоручује пошт. господи **трговцима, занатлијама** и **приватнима своје посредништво:**

Трговцима за набавку **мануфактурне, гвожђарске, стакларске** и **кирибершке робе** а нарочито оне за **бањску сезону;**

Занатлијама за набавку **алата** и **материјала** сваке **врсте;**

Приватнима за набавку **возова, намештаја, декорација** и т. д.

Сву робу набавља из **првих светских фабрика** у **Енглеској, Француској, Америци, Италији, Шведској, Немачкој** и **Аустро-Угарској.**

За наше руде и све остале производе земаљске налази стране пијаце.

На сва питања даје обратном поштом исцрпне одговоре.

ВЕЛИКИ НОВ

ЛИМАРСКИХ ИЗРАЂЕ

ПРИБОР за КАФАНЕ, ХОТЕЛЕ,

БАКАЛНИЦЕ и за ДОМАЋУ ПО

Нарочито скрећем пажњу пошт. муштер

рубине израђујем тачно по мери, мустри

Жадгробних фењера и крстова за сваке у вели

Цене необично умерене

С поштовањем

Лазар Стзнисављевић

ЛИМАР

Бр. 12 4—5 Призренска ул. 2 до „Хотел Бал

НОВО: ТУРИСТЕН САЛАМЕ

НОВО: ТУРИСТЕН САЛАМЕ

КОБАСИЧАРСКА РАДЊА

Драгутина Лазаревића

Коларчева улица бр. 13

Препоручује своју робу као: **салам из сопствене фабрике** које се сматрају да су за сад у Србији најбоље; **шунке, разне кобасице, суво месо,** и **сву осталу кобасичарску робу.**

НОВО: ТУРИСТЕН САЛ

на кило 3 дин. а на ниже цена умерени

2—5 НОВО: ТУРИСТЕН САЛАМЕ

НОВО: ТУРИСТЕН САЛАМЕ

НОВО

ЧОКОЛАДА

Шонда

КАКАО

Бр. 13 1—10

Београд. 4. Априлиа, 1910. Година III. Бр. 13.

Недеља

КРОЈАЧКА РАДЊА

Јох. Бухграбера и Комп.

код „Српске Круне"

БЕОГРАД

ул. Краља Милана 63 у новој згради Врачар. Штедионице

ЗА ПРОЛЕТЊУ СЕЗОНУ

приспео нам је богат избор најмодернијих енглеских штофова.

Молимо наше поштоване муштерије за посету.

С поштовањем

Јован Бухграбер и Комп.

Soierie Suisse

franco de douane à domicile!

Demandez les échantillons de nos Soieries Nouveautes de printemps et d'été pour robes et blouses:

Diagonale, Crepon, Surah, Moire, Crepe de Chine, Foulards, Mousseline 120 sm de large à partir de fr. 1.25 le mètre, en noir, blanc et couleur ainsi que les blouses et robes brodées en batiste, laine, toile et soie.

Nous vendons nos soies garanties solides, directement aux particuliers et franco de port à domicile.

Schweizer & Co., Lucerne V. 2. (Suisse)

Exportation de Soieries

ОГЛАСИ ЗА „НЕДЕЉУ" рачунају се по утврђеној али умереној цени.

ЕСКА 40 ПАРА ЛИН.

КАФАНА УЈЕДИЊЕЊЕ

Добила је огромну количину вина, нарочито **јеличка, жупска и смедеревска бела, вине вести.** *Продаја и на веће количине.* Препоручује се публици која хоће да пије чиста и добра вина.

Точи се најбоље Бајлоново првенац пиво.

С поштовањем **НИКОЛА РАДОВИЋ**

МАНУФАКТУНА, ПЛАТНАРСКА И ГАЛАНТЕРИСКА ТРГОВИНА

Београд СОЛОМОН ГАБАЈ и КОМП.

ВАСИНА УЛ. БР. 5.

Част нам је известити наше штоване муштерије, да смо добили огроман избор разноврсне робе из првих енглеских, француских и немачких фабрика и продајемо по врло умереној цени. Као:

Свиле разноврсне за хаљине и блузе; **Тафта** свиле у боји и црних; **Крепа** за балске тоалете у боји; **Шпицен** штофа свилених и тиланглe; **Штофа** крем и у боји за костиме: **Атласа** белог и у боји за хаљине; **Фулара** у боји и без за бал. хаљине; **Батиста** најновијих боја.

КОРИСНО за УДАВАЧЕ

Платна румбургера **Платна** за на комаде; **Платна** јорганске и душечне **Чаршаве**; **Порхета** белог распродајемо. **Везове** чипака белих; **Мидера**, рукавица најновијих; **Свеће** за кумове и старосвате; **Дезерска сирема** целокупна. **Чаршава гарнитуре**; штофаних и жанилских. Тепиха и јастука

Муштре шаљемо бесплатно. Поруџбине вршимо тачно и брзо уз доплату.

ШКОЛА ПРОСВЕТА

Поучава мушку и женску децу, како ону, која су отпуштена, тако и ону, која имају слабе оцене а иду редовно у државне гимназије. Обавештења даје:

УПРАВА

— Обилићев Венац бр. 42. —

ПОВРАТАК КРАЉА ПЕТРА У БЕОГРАД

после посете дворова у Петрограду и Цариграду

БЕОГРАД
4. Априла 1910.

НЕДЕЉА

ГОД. III. БРОЈ 13.

ИЛУСТРОВАН НЕДЕЉНИ ЗАБАВНИК

Власник и уредник Стева П. Видаковић

Уредништво је у Ломиној ул. бр. 57.

ПРЕТПЛАТНА ЦЕНА

За Србију: На годину 18 динара; на пола године 9 дин.; на четврт године 4·50 дин.; на 2 месеца 3 динара; месечно 1·50 дин. За Аустро-Угарску: На годину 20 круна; на пола године 10 круна; на четврт године 5 круна. За све остале земље: На годину 24 франка; на пола године 12 франака; на четврт године 6 франака.

СВИРАЧИ

— Петар М. Михајиловић —

Ноћ је. Наша варош, предајући се судби мртвила и пустоши, изгледала је мртва и без живота.

Седео сам код „Моруне“. То је једна од оних кафана, где се обично скупљају студенти. Али поред њих махом има и других, а нарочито пенсионера, којима је најмилије друштво ђака. Друштво тих младих људи, вазда бахантски расположено... расположено да у шали и смеху, понекога пенсионера наједи, када би овај изгубио на „билијару“, било при игри „санса“. А пенсионери, опет у знак да се не љуте, поручују студентима неколико литара вина. И, онда уживају како млади ревносни свештеници „бога Бахуса“, приносе и свом богу жртву...

У кавани је била тишина. Само се по кад што чуле лопте на билијару и гадна лицитација „сансиста“: један, два, добар и т. д.

На каванском часовнику изби десет Ветар дуну свом силином и изгуби се јецајући кроз тамну ноћ. Стретох се подиже ме нека језа. — —

Од каване се врата отворише. Унутра ступише два свирача, са виолинама испод капута. Бели од снега, мокри до дна душе — готово смрзнути — стадоше крај пећи. Стојећи покрај пећи снег се поче топити, а вода лагано цедити са њихових похабаних хаљина и по поду остављати мрк, пљаван траг.

Један је био старац још држећи према годинама, али ослабљен од беде и глади, седих власи, коштуњав — повишег раста.

Други је био права супротност старцу. Дечак од својих 12 година, мале, сићушне главе на танком врату, са безбојним жалосним очима. Капу је држао у малој, пљавој, црној руци; а низ чело му се спуштала у дугим праменовима црна коса као гар...

Са лица обадвојице могао си читати израз туге, утучености и сложености. Слике ових свирача у похаба-

Краљ излази из Костурног музеја
(Са њиме су генерал Максимовић и пуковн. Јуришић)

КРАЉ ПЕТАР У МОСКВИ

ним хаљинама, са прљавим, исцепаним кошуљама испод врата, и мокром, подераном обућом, давала је две преставе беде и борбе...

— Шта је матора рђо циганска?.,. Докле ћеш се грејати? — Немам ја дрва муфте да грејем! — Свирај! Заради нешто, па пиј, па се греј онда! — викну љутито Крле, тако се зове кавеција.

Стари свирач погледа у дечка болно, тешко уздахну и кад му се поглед срете са погледом дечка, сети се своје јадне деце; а на душу му паде нешто тешко као сињи камен. Једва је дисао, челом му избијаше хладан зној, уста му се засушила, нешто га под грлом дави, груди празне, затим се опет испуњавају болом, осећа се унижен својом немоћи и слабошћу. Дуго се борио да свира. И, најзад отпоче. Мали га је пратио. Са виолина одјекнуше звуци сетни, пуни туге, очајања, меланхолије и бола. То је била непозната песма, песма њихових срдаца.

Престадоше... На пољу се чуло како ветар још бесно дува и страшном хуком ломи грање и удара окна што се тресу од зиме, ветра, шта ли?

Дечак дође с тасом у руци и понизно мољаше за „бакшиш" гласом, који у пркос његових дванаест година, беше шиштећи; праћен болним уздисајем, исто тако слабих и неразвијених груди, њаше од стола до стола, али се нико и не обрати на његове молбе.

— Смилуј се ти макар господине,и дај нам да купимо леба. Сестра ми је болесна сама остала код куће. Покорно те молим, господине. Још само њу имам. Мајка ми је пре две недеље умрла, и она ће умрети ускоро.

Он ућута. Његова болна развучена уста остадоше полуотворена. Иза танких усана видели су се бели као снег зуби, а његово ситно, жалосно — црно лице, имало је израз тупог бола.

Дадох му све што имадох, али то би врло мала помоћ.

Његове усне задрхташе и за тренутак он затвори своје очи. А кад их поново отвори, испод дугачких трепавица одвојише се две крупе сузе, два бисера.

Дуго сам посматрао дечка, чије је лице било тако жалосно, чија је снага била тако слаба и испијена.

Прије ону и даде му јадну зараду ове вечери. Стари свирач погледа у мене и немо климну главом у знак захвалности. Очи му се напунише сузама. Ухвати дечка за главу, и пољуби га у његову црну, свилену косу и поче јецати.

...Можда је она умрла! сину му мисао кроз главу и он, пред очима гледаше своје бледо дете, расплетене косе, ладно и укочено, мртво у углу собе, а соба мрачна, ниска и хладна — слична гробници — у којој му жена почива, а сад већ можда и његова мила и добра ћерка.

Малаксао, ноге му клецнуше...

...На пољу ветар силно затутња. Старац се тргне и брзо узе виолину и поче свирати. Изгледао ми је као да хтеде нешто весело свирати да би растерао те тако тешке мисли, које му се упијаху у душу, у мозак, у срце. Али срце надвлада жељу и са виолине одјекну песма пуна туге и бола...

Твоја Смиља сиротанка,
Још не може ногом стати,
А отац је зборит учи,
Прва реч јој биће: „Мати!"

Кад узмогне ногом стати,
Кад научи матер звати,
Довешћу је гробу твоме,
Ту нек каже: „Мати! Мати.

— — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — —

Прост циганин, његов ослабели глас, али се ова песма, исто тако брзо продире у масу циганских свирача, сродила с његовом душом... Како болно јецаше жалосни рефрен:

„Мати! Мати!"

Како је виолина била милосрдна, како је радо примала бол, бол туђих, рањених срдаца.

...Престаше свирати. Старац заблагодари и изгуби се у мраку тавне и

хладне зимње ноћи, која продире у мозак, кроз кости у срж и у своје рухо облачи улице, куће, људе, у нади да нађе ћерку у животу, да је понуди у последњим тренутцима — својом бедном зарадом.

Дивљим мислима обузет и гоњен, изађох из ове каване, далеко од овог света без срца и без свести.

Београд, 1909. г.

НОВЧАНИК МОЈЕ ЖЕНЕ

новела А. Д.

(Свршетак)

Заклињем се, да ће вам муж остати неповређен.

— Хвала вам од срца, ја вам верујем, рече пруживши му руку.

Жак је страсно притиште на усне.

Још један уздах и један стисак руке и жена оде веселим лицем!

Жак уздахну невесело:

— Што нисам ја дао повода овоме двобоју? О, како бих сада радосно изложио опасности свој живот. И ето, већ сам хтео и сам да јој исповедим колико је љубим, али ме у одсудном тренутку нпак изневери одважност. До сто врага, тек сада осећам да сам учинио неку глупост. Обећао сам да ће јој муж остати неповређен. Међу тим ја се с њим морам бити. Лепо друштво, да се бијем с њим а да га не повредим. То би од прилике изгледало овако, да ја станем а он да ме бије сабљом по глави, по раменима и грудима а ја да ћутим и да трпим. Њен муж може ми чак и уво одсећи. У осталом зар ја нећу добити тиме много ако будем рањен, а она зна да је то ради ње и само због ње...

Босије је био довољно обазрив и пре а сада је пратио просто сваки корак његове жене. Сад је свака сумња нишчезла, он се заклео да ће крвљу спрати увреду.

Грчевито је стиснуо песницу и пре-тно предамном. Кад сам пошао он ме заустави па рече:

— Још само на једну реч.

— Стојим вам на услузи.

— Хоћу пиштоље, а не мач.

Господине, одговорим, баш смо се мало час споразумели да се мачевима бијете.

— Од тога времена много се што шта изменило. Дотле ћемо пуцати док један не погине. Од тога не одустајем.

Пре но што бих му и речи могао одговорити, окрете ми леђа и остави ме сама.

По свему се видело да је то његова тврда одлука.

Био сам поражен и нерасположен кад сам се састао с Жаком.

Кад сам му саопштио измену он је то примио тако хладнокрвно, баш као кад бих му рекао: данас ћемо ручати код „грчког краља" у место код „енглеске краљице".

Видео сам да је цела ствар узела много озбиљнији обрт па сам сматрао за потребно да саопштим Жаку своје мишљење, да би дотични ривал господин Босијетов могао лакше набавити какве доказе, који би разбили сваку сумњу Босијетову.

Жак порумене од узбуђења.

— Шта мислиш ти о мени? Држиш ли да сам ја кукавица или подлац?

— То не, пријатељу, али...

— Дакле шта, да издам ваљда свога друга? То је гадно! Ви никад ни један нећете дознати име оног срећног угурсуза, у чије ћу име пуцати. Тако сам немирно спавао како нисам одавно. Раздражени нерви извели су пред моје очи најшареније слике ружног сна. Колико год сам знао двобоја с рђавим завршетком, све сам их ове ноћи гледао у сну.

Чисто сам у напред осећао извесну жалост и тугу за жртвом, које мора бити у овоме двобоју; јер један од њих двојице је раздражен а други је.. луд. Шта да радим, чисто бих се радије сам борио, но био сведок.

Кад сам посетио Жака, он је био миран и добро расположен.

— Јеси ли спреман за полазак? рекнем му,

— А зар је већ време?

— Још пола сата па требаћа смо на уговореном месту. Пођимо, дакле.

— Стој, одговори Жак, има времена, булоњска шума није далеко, а ко зна можда се ја и на дужи пут спремам, па ми се не хита.

Жак је на целоме путу збијао шалу. Трудио се да ме расположи, толико се смејао да ми је већ постао досадан.

Кад смо стигли код булоњске шуме он запали цигару, узе ме под руку па се упути право обележеном месту.

Наши противници још нису били дошли. Жак је постајао све веселији, изгледао је као да се на венчање спрема а не на двобој.

— Овај младић осећа да му се примиче последњи час па је за то пред смрт тако весео помислим ја у себи.

Жил Босије појави се са својим сведоком.

Чисто сам се поплашио.

Жак пребледе као крпа, усне му помодрише, а ноге клепаху.

Како је то дрхтање, помислим у себи, но ово је прави кукавичлук. Погледам га, а он блед већ као смрт. Нема сумње тај се човек препао, он ће се осрамотити.

— Ово је нечувено, рекне Жак огорчено. Свет је покварен, људи су безочни.

— Шта ти је?

— То је, да сам права луда и кад не би изгледало као кукавичлук знам шта бих радио. Али остави то већ похитај, јер ако ме обузме јарост ти ћеш се само стидети што си ми био сведок.

— То не разумем.

Није ни потребно.

Жил Босије стиже у друштву с нашим познаником Жаном Веритијером.

Са свим хладно се поздрависмо. За тим измерим двадесет корака и бацим мараму као обележје растојања.

Жак прекрсти руке па се навали леђима на једно дрво

Д-р Јаша Ненадовић
посланик Србије у Цариграду

Рам на Дунаву

осећао је да га ни ноге не могу више држати.

Пријем му па га запитам.

— Ако ти је мука да одложимо ствар?

— Не, не, То немој урадити ни пошто, рече ми па ме ухвати својом дрхтавом руком.

— Ти си болестан, пријатељу. Боље је да се ово одложи.

— Ја то нећу, одговори он, једино ми је жао што немам два живота па да онај други ставим на коцку с овим другим нитковом.

Нисам од тога ни речи разумео.

Пришао сам Жану и напунисмо пиштоље.

Баш у оном часу кад сам хтео да спустим куршум у пиштољ, приметио сам да је олово мање, па сам га хтео увити у хартију али нисам имао при себи баш ни једно парченце. Зато затражим од Веритијера, који ми пружи неку брижно савијену хартицу. Ја је са свим случајно одвијем и бацим један поглед на исписане редове. Поглед ми и нехотице заста на овој реченици: „позлаћени новчаник". То изазове моју радозналост прочитам писмо и — бацим пиштоље па викнем:

Фабрика за прераду кудеље у Сэилајнцу

— Жиле, тражи опроштај од Жака.

— Јеси ли полудео? запита ме Босије.

— Шта то значи? чудно се Жан.

— Ето ти, ти треба да се поклониш карактеру Жаковом, јер он је највећи центлмен на свету, који је готов и живот свој жртвовати за другога.

За тим пружим ону хартицу зачуђеном Босијету.

Босије читаше на глас;

„Драги господине, У великој сам неприлици — изгубила сам златан новчаник господњин, који ми је поверен да га однесем на оправку. Отидите до оне куће у којој сам провела с вама неколико срећних часова, па га потражите, мора бити да сам га тамо заборавила.

ваша верна
Агнија"

— Каква је то недискреност од вас, господо моја, викне Жан.

— Шта недискреност? рекнем ја а зар би теби било угодније да је због тога који од ове честите господе погинуо.

Жан зину од чуда.

— Е па лепо, а шта је тражила јуче моја жена код тебе?

— Хтела је да ме приволи да одустанем од дво боја. — одговори Жак, — за који је дознала твојом несмотреношћу.

Можете и сами замислити какав су облик узеле на се до тога часа на мрштене црте ЖакаБосијета.

— Драги пријатељу, Жаче, опрости ми, крив сам.

— И то због мене, рекне постиђени Жан, каква забуна и неспоразум.

Жак се једва умео уздржати од смеја.

— Одиста леп „неспоразум" али за мало те ја главом нисам платио.

— Па још замислите све због једне заборавне — собарице! додам ја с пакосном намером.

Жак приђе Жану па га неколико пута одмери од главе до пете.

— Тек ти није криво што на мене? запита Жан свога друга.

— На против, са свим сам задовољан, што сад знам какве су те твоје контесе, грофице и баронице.

ПРВА ЗВЕЗДА

Једној заборављеној љубави

Већ се губи жуто лишће с грана
Песма тица и ведрина ствари;
Прилази ми ход јесењих дана,
И дах тужан обамрлих чари.

И док земља мирно прима цвеће,
Као ваздух умрле цвркуте,
Моја мисо лагано се креће
Кроз гробове у мртве минуте.

Гледам доба, изгубљено, тавно,
Где у хладу бајки се одмара,
Видим прошлост поабану давно,
Век до века и времена стара.

Изгубљени људи и столећа
Као речи, ко облици звука,
Изгубљене песме и пролећа
Борбе, страсти и завичај мука.

У баштама мирног заборава
У поднебљу умрлих опела
Женска коса и лепота спава
Са тишином и шапатом јела.

И док лишће изумире с грана,
Песма тица и ведрина ствари,
Прилази ми сен минулих дана,
Празан изглед и поредак стари.

Прилази ми једна земља снова,
С белим небом и црним очима;
Прилази ми шум лепих ветрова:
Мирис туге видик ми отима.

Мртви људи и мртве радости
Гледају ме сном, што се не мења;
Мртва снага велике младости
Сад ми прича о духу камења,

О животу из седих даљина,
Непознатом ко дубине сиње,
Без свог гроба и без надовина,
Где не пада ни магла ни иње.

И ту видим живот сав без туге.
И без смрти, живот од љубави:
Место ноћи ширише се дуге,
Место мрака један обзор плави.

Срећом беху загрљени људи,
А жене, им као из обмана,
Црном косом, што скриваше груди
И одело плавог јоргована.

И одело, што у ноћи плаве
Скидале су весело и спретно,
Остављале испод своје главе,
И спавале немирно и сретно.

И спавале. Ноћ кад плава мине,
Отварају своје црне кање
И два ока као две врлине,
Што још нису знала за плакање.

И два ока ко два црна мора,
Обасјана снагом и животом,
Ко тишином говор древних гора,
Као цвеће бојом и лепотом.

Отвараху очи пуне сјаја,
Пуне мисли што дан један живе,
Пуне среће свога завичаја,
Пуне жеља, да се свему диве.

Отвараху очи, црну косу,
Што скриваше и груди и тело:
Као светлост лепота се просу
У дан бео и у небо бело.

Тад стављаху јорговане на се,
Умиваху са мирисом лице,
Увише се у бујне таласе,
Црне, као и њине зенице,

И пођоше. И те жене туди
Мирисаху на сан плаве ноћи
И јоргован, док им поглед блуди
Вечном песмом и вечитом моћи.

Њина љубав за смрт знала није,
Њина уста знала су за речи
И пољубац кога небо крије
Плаво небо што им умор лечи.

Њима срећа лежала је у том,
Што још ништа пожелеле нису,

Што живљаху са сваким минутом,
Ко цвет вечит у своме мирису.

Једне ноћи, при плавом сутону,
Смрт наиђе и рашири крила
Над том земљом, и опет утону
У пределе непознатих вила.

И утону. Али одмах по том,
У тој земљи, где цветаху врти
И лепота с вечитим животом,
Појави се први облик смрти.

Једна дева хтеде да одмара
Своје тело; једва да су гране
Дан и небо, кад косу отвара,
Видели јој лепоте незнане.

Она беше слика девичности,
Без свог венца, бела и невина,
Лутала је кроз тај живот прости,
Леп и мио, као башта крина.

Тада беше наслонила главу
На узглавље од плавих цветова:
Ноћ желела за вечиту јаву,
А за живот небо својих снова,

Ал' смрт дође из даљина, муком,
Додирну јој уста својим дахом,
Помилова њену косу руком
И испуни земљу чудним страхом.

Ал' смрт дође, лак долазак њени
Осетише редом сви спавачи,
И усташе. Небо се промени,
Плаво небо тад се наоблачи.

Сви стадоше покривени тамом
Код постеље, око њеног гнезда,
И дисаху у ћутању самом,
Док на небу не изиђе звезда.

Прву таму, прву помрчину,
Ова звезда полако расклони
И са места ону густу тмину,
Где је она, где бејаху они.

И кад звезда ова се показа,
Видели су сви да нема више
Ње, девојке: из првог пораза
Прву звезду сузом поздравише.

*

Већ се губи жуто лишће с грана,
Песма тица и ведрина ствари,
Осећа се ход јесењих дана,
И дах тужан обамрлих чари.

И док земља мирно прима цвеће,
Као ваздух умрле цркуте
Моја мисо лагано се креће,
Кроз гробове у мртве минуте.

Dis.

ПРЕД РАЈСКИМ ВРАТИМА

ПРИЧА

Дан. Дарка

Превео Сш. Л. В.

Душа госпође баронице растала се са земљом..., Исповеђена, причешћена и покропљена светом водицом јавила се на прагу рајских врата, ?с тврдом вером у чистоту своју и с чврстим поуздањем, да се на њу ишчекује у рају. Душа госпође баронице чисто се изненадила, што јој није послат у сретање дежурни серафим кључар!

Свети Петар кад је чуо куцање на вратима, отворио је прозорче и промолио своју главу бронзане боје с великом проседом брадом.

— Ко си ти и шта хоћеш? запита доста осорљиво.

— Ја сам бароница Аргфељска, рођена Турд' Амбре, одговори бароница готово уверђена тим питањем. За тим додаде с достојанством:

— Молим да ме пустите у рај. Чудно ми је што морам овде пред вратима да чекам тако дуго,

— О, о! рече свети Петар, промолив главу још више; а чему се то чудиш милостива госпођо!,.. Зар ти мислиш да се овамо улази као у академију наука?... Овде се траже заслуге и оправдани захтеви, моја лепа госпођо; Имаш ли ти таквих права?

— Ја сам вам већ једном рекла своје име и своје титуле! одговори нестрпљива душа госпође баронице, не могав

прикрити своје уверење, да је чувар раиских кључева тако исто неуљудан као и многи други земаљски створови.

— Ја сам бароница д, Аргфељ, рођена Тур д' Амбре. Д' Аргфељи су порекдом још из деветог века, а Тур д' Амбреј први постао је барон у XII. веку. Њега је поставио за барона Луј VII. по повратку своме из крсташке војне у години 1147. Д' Аргфељи имају у листи своје породице једног канцелара, једног кардинала, два коморника а Тур д' Амбреји имају једног чувара државног печата, једног великог ловца, једног архиепископа, две владике и једну метресу краља Луја XI.... д' Аргфељи имају грб са три тице у зеленилуна златном пољу са хермелинском пругом, а Тур д' Амбреји азурног бика на златном пољу...

Краљ, и ући за патријаршију, кора да пешачи због тесних улица, кроз која кола не пролазе.

КРАЉ У ВАСЕЉЕНСКОЈ ПАТРИЈАРШИЈИ У ЦАРИГРАДУ

— Ах! ах! — шта си ми то почела набрајати, прекиде је свети Петар. Шта ме се тичу твоје луде тице и бесни биковп. То није за рај већ за зоолошку башту.

— О Боже, уздану баронпца; како је негалантан овај кључар! И онда доладе на глас:

— Па зар ме нисте питали за заслуге и титуле?

— Јесам.

— Но, па ето ја сам их изређала све, а то што сам навела могу пергаментима доказати.

— Ми се не разумемо, моја лепа госпођо.. У рај се улази на основу добрих дела, која је човек учинио за живота својега. Дакле, ако ми умеднете навести повише таквих дела онда ћете ући у рај, а ако не умете а ви онда — због ом! Што се ваших тица тиче и осталих животиња, о њима не водим никаква рачуна, баш као ни о чибуку турскога султана...

Баронпца, која је сматрала да је љуто увређена, није ни обраћала пажњу на претераност свечевог говора. Она извади из шпага један свилен бележник па га пружи светоме чувару рајском.

— Шта ти је то? запита свети Петар.

— То је списак, који ми је дао мој исповедник отац Теодуло, у коме су побројана сва моја заслужна дела. Желите ли бацити један поглед у тај списак? Надам се да ћете ме одмах пустити у рај, чим га прочитате.

Свети Петар метну на нос своје златне наочари па прелете погледом преко пергаментске хартије. Затим врати хартију баронпци и рече јој:

— Читај сама! Ја умем читати само штампана слова и то само ако су крупна и јасна.

Баронпца се није дала дуго молити; одмах је почела читати:

„Била је на четири стотине двадесет и пет служби божјих; хиљаду пу-

та у капелама, које имају нарочито право да праштају грехове".

„Упалила је за време свога живота 9752 свеће по разним црквама и другим светим местима."

„ Испела се на коленима преко степеница ватиканских "

„Испела се на коленима на кулу „Санта Казо дел' Орто."

„Била је на аџилику лурдском, пале - ламонијалском, нотр - дам-дезарденском и аржантилском...."

Што ми то рећаш, кад то ништа не вреди. То што читаш може да буде путевођа за каквога аџију и ништа више, рекне јој свети Петар, који је задремао слушајући бароницу.

— Па да вам прочитам до краја, нема много, само још те две стране.

— Хвала ти и на досадашњем доста је. Ја сам ти веома благодаран....

Али зар ти одиста мислиш да је путовање железницом или колима на аџилук или баш ако хоћеш и само пужење на коленима тако богоугодно дело? Љуто се вараш, моја лепа баронице, Све то, молим те, није од вајде ни за кога, осим за кафеџије и кочијаше, а они су опет на тако рђавом гласу, да се у рај и не пуштају....

— Али... прекиде га душа баронична.

— Овде нема али..... Потражи што паметније у успоменама својим.

— Делила сам милостињу...

— То већ вреди нешто. Да чујем!

Душа бароничина узе неку књижицу с калифеним корицама па поче рећати.

— Дала сам сто хиљада франака „Петрових парица".

— То су лепе „парице"! примети пакосно бивши галилејски рибар.

Баронича настави;

— За подизање капеле у Фисани дала сам десет хиљада.

Даље?

— За поправку светитељевог гроба у Јерусалиму двадесет хиљада.

Даље?

— За подизање капеле у Нотр- Даму 20 хиљада динара.

— Даље? питаше св. Петар, јер га све то досадање и не занимаше.

Архимандрит Василије на челу 100 калуђера и сазета стараца, поздравља Краља добродошлицом на уласку у Хиландар

КРАЉ У СВЕТОЈ ГОРИ

— На сврху обраћања у хришћанску веру дала сам тридесет хиљада динара.

— Даље?

— Оцу проти у Сен-Клотилду хиљаду динара.

— Хм, даље?

— За распростирање и ширење католицизма у Етиопији и Средњој Африци 100 хиљада динара.

— Даље?

— Е овога светитеља није нико у стању зајазити, помисли баронича у себи. Па зар је то мало? Или бисте ви зар хтели да пропаднем, да све што

имам раздам другима? Дала сам и суви-ше, додаде после кратког одмора; испокланьала сам преко пола милиона динара.

— Шта ме се то тиче! рече сурово свети Петар. Могла си потрошити и десет пута толико. Дарежљивост има своје вредности само тако, ако се човек одрекне својих уживања па трпи чак и оскудицу, само да би другом помогао. Ко има у џепагу последњи грош па га да другоме тај је учинио добро дело, много веће но ти с твојим банкама! Па онда коме си дала свој новац? Људима који нису жељни пара! Кажи ми пре свега, јеси ли коме олакшала терет живота? Јеси ли очајницка охрабрила и извела га на стазу нада ња? Јеси ли отргла кога од грешног живота? Твоја дела не осуђујем исти на, али ја још ни издалека не видим ничега у њима, што би ти давало пра ва да будеш примљена у рај.

Душа госпође баронице, збуњена за тренутак тим говором светитељевим тек после неколико тренутака узе реч понова.

— Нисам ти још све казала добри мој светитељу.

— Е па, де, говори!

— Била сам на многим прославама црквеним, на парастосима, благодаре њима и т. д.

— То ти вреди управ толико, као да си какву липсотину извукла из баре.

И свети Петар увуче главу, јер не хте више дуљити разговор. Али душа бароничина, окупана својим сузама при скочи прозорчету, молећи светитеља да јој поклони још неколико тренутака пажње. Она ће, вели, потражити и на ћи у својој успомени нешто. Само не може да се сети. Али најпосле, паде јој нешто на ум.

— Да, сећам се добро, велики свети-тељу, нема сумње, добро се сећам — спасла сам једном живот некаквом човеку.

— Е то ми се већ допада, рече свети Петар, који је на те речи мало омекшао. Испричај ми како је то било.

То је сад опет збунило бароничину душу, она се устезала.

— Ах, рече свети Петар, ти збијаш шалу са мном. Јеси ли одиста спасла живот неком човеку или ниси? Говори.

Бедна душа јако постиђена, устезала се да говори. На послетку признала је да се из њеног човекољубивог поступка изродио један ужасан грех, који је она наравно, одмах исповедила и сутра дан добила већ и апсолуцију (опроштај) греха, али кад помисли колики је то порок, онда је страх хвата да ће; казујући историју овог тугаљивог догађаја, више наудити но користити себи.

— Порок, велиш, примети свети Петар сањалачки. Порока има разних,али најчешће се дешава да се ми овамо горе не слажемо с вашим моралистима тамо доле на земљи. Дела, испричај ми ствар, па ћу ја пресудити.

— Ах, велики светитељу, ја се не усуђујем; осећам да нећу имати довољно снаге.

— Па онда иди бестрага, бучи ми већ глава од твојих глупости, рече св. Петар и залупи прозорче на рајским вратима.

Душа бедне баронице јаукну тако болно, да би се и бесна звер морала смилостивити.

— Милост, милост!... Велики светитељу! Све ћу казати!

Нико, па ни свети Петар није од постанка свог светитељ; било је време кад је и он био човек. Душа госпође баронице имала је лепе плаве очи,кра-

ГАЛАНТЕРИСКА И ПОМОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА и ДРУГА — БЕОГРАД
добила је велики избор
ШЕШИРА
у најновијим формама и бојама

сне руке, дивна обла рамена и танак струк. На кратко: светог Петра дирнуо је плач бароничин. Намрштио се само за то да би могао прикрити колико му се допала.

— Али брзо! рече јој осорљиво. Телеграфско звоно приказује ми читаво јато душа са планете Сирија... Тек што нису овде. Буди дакле што краћа.

— Покоравам ти се, непогрешна главо свете цркве! Обећај ми само, да ћеш чувати као тајну ово што ћу ти испричати.

— Дела говори!

— Нек буде, дакле, свети оче. Ево ово је историја. Знаћеш јамачно да је моја својина ово велико пољско добро Берт-Бри у близини Орлеана...

— То нисам знао, прекиде је свети Петар али много и не марим што нисам знао.

— На том пољском добру живела сам за време страхобног рата 1871. године. Барон, мој муж, који ми је чешће натеривао сузе на очи... Ох боже! да није и он случајно овде?

— Колико ја знам, није.

— Бог је праведан! Као што рекох дакле, барон је био коморник царев и налазио се у његовој пратњи, па је према томе и он заробљен на Седану. Јавио ми је да је заробљен и замолио ме да га посетим на мрском пруском земљишту, али ја сам била ватрена патриоткиња, па нисам похитала да се видим с бароном, те сам остала у Француској.

— На ствар, на ствар! навалњивао је свети Петар.

— Ја о самој ствари и говорим, велики светитељу. Одмах после битке код Кулмиера донесен је у мој замак један француски добровољац. Ја сам га познала; јер сам га раније година виђала по париским салонима, у којима није играо никакву особиту улогу, јер није био од рођења.

— Шта! није био од рођења? викну свети Петар... Па какав је то био човек?

— Хтела сам тиме рећи, да није био од никакве отмене породице.

— А, врло лепо! То ће рећи, дакле, да тај младић није имао на својим повељама ни шашавих тица ни бесних бикова.... Али онда по томе, не бих ни ја био човек од рођења, па нисам сам ево први епископ и чувар рајских врата. То ћу испричати и светом Луки; знам да ће се и он од срца насмејати...

И ако душа госпође баронице није могла да пристане уз погледе свесога Петра, па према томе ни да одобри његов пакосни смех, ипак се за то трудила да кључара рајског одржи у добром расположењу. Зато је веома љубазно наставила:

— Тај се младић звао Жан Бертолд И ако је био веома нежан, ипак рекоше ми, да се борио као прави лав. Примила сам га по дужности и поклонила сам му сву пажњу. Обилазила сам га и надгледала веома често. Доцније показао се веома незахвалан на том труду.... Најпосле поче оздрављати; устајао је из кревета и покушавао је да се шеће по соби, али једва се држао на ногама... Наједанпут чујемо гмрљавину топова.... Орлеан је поново пао у руке непријатељске. Пруси су прекрилили целу околину, као скакавци. Одмах после тога јављено ми је да је некакав баварски ђенерал изабрао Берт-Бри за свој главни стан....

Спопаде ме ужасан страх! Мој рањеник није био још довољно снажан да поднесе терет маршираља. Па и да је био довољано снажан, већ на двадесет корака даљине пао би у руке непријатеља, који је с нашим добровољ-

МУШКЕ ЖЕНСКЕ И ДЕЧЈЕ ОБУЋЕ
у великом избору добила је
ГАЛАНТЕРИСКА И ПОМОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА — БЕОГРАД

цима поступао веома кратко — стрељао их је. Међу тим, ако остане и даље под мојим кровом, може ми створити грдну несрећу, могу ми чак и замак спалити... Била сам у грдној забуни, нисам знала на шта да се решим. На срећу моја се собарица живо интересовала за тог младог Бертода, па се досетила шта би ваљало радити.

— Зар смо га зато видали и неговали, рече она, да га сад жива предамо овим пруским скотовима да га стрељају. Никад! викну она ватрено. Ако хоћете, ми ћемо тог лепог младића прерушити у проседог човека, па ћемо га представити да је домаћин кући.

Краљ заспављује две маслине и два кипариса

КРАЉ У СВЕТОЈ ГОРИ

То је била одиста прекрасна мисао! За тренут ока и штићеник моје собарице био је преображен. Она му је напудровала и косу и браду, поучила га је и обавестила о свему, па је онда и свима младићима у кући саопштила тајну.... Најпосле споразумели смо се и о томе, да ћемо његову бледоћу и ромост представити као последицу дужег боловања, услед пада са степеница.

Та комбинација имала је двојаке вредности сачуваћ у свога госта и имаћу у исто време заштитника.

У први мах испало је све како ваља. Наш добровољац одигравао је своју улогу с толико умешности, да се ја готово нисам могла отргнути мисли, да је тај младић у многоме надмашио барона...

Али кад се смркло, онда се тек видело да се нема довољно соба за смештај оноликог броја официра, колико се уквартирило у замку. Није помогло ништа што смо вештачки умножили број кревета и што сам све млађе стрпала у једну собу, ипак су по неки морали ноћивати у ходнику.

Генерал ме умоли веома љубазно да му за цигло једну ноћ уступим собу баронову, па онда додаде још љубазније (мислио је да ће бити особито пажљив ако то не рекне) да ће се мој муж обрадовати што ће имати прилике да буде у непосредној близини моја. У први мах хтела сам да одбијем молбу ђенералову, али сам се доцније сетила да бих тиме могла навући на се какву несрећну сумњу, па сам се предомислила и пристала. У осталом, зар је то каква жртва? Ја ћу спавати у једној столици, а барон — хтедох рећи Жан Бертод — спаваће у другој. То је све. Па после зар не могу ја задржати у соби и собарицу да нам прави друштво. На кратко, пристала сам. Морам приметити, добри свеће, да је соба ђенерадова била непосредно до наше спаваће собе и да нас је растављао само веома танак зид, у толикој мери танак, да се разговор у једној

соби лепо могао чути у другој.

— Незгодан положај! гунђао је св. Петар гладећи своју седу браду.

— То тек ја знам најбоље, додаде бароница уздахнув из дубине своје душе.

— Продужи, продужи, навалювао је заинтересовани светитељ.

Душа госпође баронице настави:

— Око једанаест часова позли мојој собарици (доцније сам дознала да је то последица њене неискрености према мени) и она изиђе напоље... Барон... Жан Бертод, хтедох рећи... изгледа о је као да има грозницу. Био је нервозан и узбуђен; сваки час је мењао боју и није се умео смирити на једном месту. Тек што смо остали на само, а њега спопаде делиријум, и то опасан делиријум. Бацио се пред моје ноге, па је у лудом заносу исповедио да ме љуби, да ме обожава и да он то више не може сносити. Непристојност његова довела ме је у велику забуну.

Босански Муслимани, исељеници за Турску у пролазу кроз Србију

Прекорела сам га, што сам год блажије могла, јер сам се бојала да га мој гнев онако слаба не убије. Пребацила сам му неблагодарност и злоупотребу мог поверења... Али сад да видите шта је хтео да уради тај лудак.... Јурнуо је вратима, рекав ми да немам право, да је он један јадник, и да ће за то самога себе казнити — предаће се Пруси-ма... И он би одиста и урадио то, толико је био ван себе.... Наравно да сам га задржала, па пошто се он бранио и викао, ја сам му својим рукама морала запушити уста.. Не знам шта је уобразио себи, али он је дохватио моје руке, па их је обасуо хиљадама пољубаца. Запрепастих се од чуда, али одмах затим прикупих сву снагу, да га умирим и уверена сам да би се он и стишао, да се у томе часу у побочној соби није чуло лупање и за тим кораци, па најпосле и кашљање ђенералово, који се у томе часу враћао кући, грдећи и псујући... Сад је требало изустити само једну једину реч и — Жан Бертод био бистрељан.

— Па шта си радила? запита узнемирени свети Петар.

Душа бароничина обори очи у земљу, па скрушено прошапта:

— Бутала сам, велики светитељу!

— А! викну свети Петар весело.... Па што ми нисн одмах исповедила тај племенити грех? Да сам то знао не бих те задржавао тако дуго на прагу рајских врата... Спасти живот људски, није мала ствар.

И онда додаде с неким ђаволским смешењем:

— Причаћу то и светом Луки — он воли такве ствари.

Трже звонце и зовну једног херувима, који је још од почетка слушао разговор бароничин са светим Петром.

— Где ти њега, а зар ти мораш

увек прислушкивати, кад год дође каква удовица... Одмах на посао! Води ову честиту душу и препоручи је богу оцу. Она је врло милостива срца... заслужује да уђе у рај.

МЛАДОСТ

— Фр. Копе. —

IV.

(наставак)

Ишао је код њих што је могао чешће, кад год угради један час слободног времена и осим тога још четвртком на цели дан, само ту, код гравера, у овој средини, пуној добродушности и расположења, осећао се Амадеј потпуно срећан.

Ах, ови добри Жерарови! Замислите, сад су се и поред своје сопствене деце и поред Амадеја, кога су готово рачунали у породицу, оптеретили још једним дететом, неком девојчицом, Розином, која је била таман исто толико стара као и њихова млађа кћи. Ево како је дошло до тога.

Над Жераровим станом, у једној мансарди становао је неки Комбарије, типографски радник, коме је жена или љубазница — вратарка није знала тачно шта му је била, али свакако му је била „којекаква" — баш била утекла оставивши му њихову осмогодишњу ћерку. Зар се могло нешто боље очекивати од једне женске, која је хранила мужа кобасицама и шункама да не би морала кувати, која је по вазда необучена и неочешљана читала романе, а коју је бакалинов син видео једном на балу Рагаш како је части неки ватрогасац?

Преко дана би девојчица похађала школу милосрдних сестара — ма да јој је отац био црвени републиканац; но радник је свако вече излазио, правећи се веома важан и мистериозан. Вратарка би спуштеним гласом изговорила страшну реч „тајна дружина", са оним страхопоштовањем, које људи из народа имају према завереницима; сем тога је тврдила да он у својој сламњачи има и муниције.

Ова су открића изазвала у корист штампареве живе симпатије г. Жерара кога су државни удар[1]) и проглас царства[2]) били јако узбудили. Та зар није био принуђен — треба живети и хранити децу, то је главно, зар не? — да одмах сутра дан по 2. децембру ради једну бонапартистичку алегорију „Стриц и синовац" која је представљала Француску како пружа једну руку Наполеону I. а другу принцу Лују Наполеону, док је над њим развијао своја крила царски орао, који је у чељустима држао крст почасне легије?

Једног дана, кад је палио лулу — сад је пушио Барбеса[3]) место Абд-ел-Кадера, запитао је гравер жену, не би ли требало да се мало заузме за малу остављену девојчицу. То је било довољно да распали красоту гђе Жерар, која је већ одавно говорила „како је то за жаљење" кад би гледала једну Розину, кад би у вече у вратарској собици чекајући она заспала на столици. Она је позва да се игра са њеним ћеркама. Розина је била веома љупка са својим живим очима, са својим паришким носићем, са својим обилатом

[1]) Државни удар: 2. дек. 1851. извршио је Луј Наполеон помоћу Арапа и други војнички преврат, те тако постао господар ситуације.

[2]) 2. децембра. 1852. прогласи се принц — председник — диктатор Луј Наполеон за цара Наполеона III.

[3]) Барбес (Barbes) — демократски првак, назван „Бејарам демократије (1808—1870).

ДОБИЛИ СМО ЗА ПРОЛЕТЊУ СЕЗОНУ
РУКАВИЦА ШТРИКАНИХ И КОЖНИХ
у врло великом избору
ГАЛАНТЕРИСКА и МОДНА ТРГОВИНА
КОСТЕ НИКОЛИЋА И ДРУГА — БЕОГРАД

отворено - плавом косом под издрпаном капицом. До душе девојчици би се у прво време измакла каква уличка реч, на шта би јој г-ђа Жерар строго рекла: „Шта то чујем госпођице?“ Но она је била бистра и убрзо нестаде и тога.

Једне недеље у јутру. Комбарије, који је био дознао за љубазност Жерарових према његовој ћерци, посети Жерара да би му се захвалио.

Био је смеђ, јако блед, сав покривен дугом косом и брадом којом је покушавао подражавати лик Исусов. У своме дугачком, црном типографском капуту био је збиља верна слика клупских трибуна. Био је вероватно слободан зидар а познат као пијаница, кога су крупне фразе још више опијале него ли пиће. Говорио је крупним и уображеним гласом, гледао је својим великим тупим очима испред себе, био је увек каоу дубоком заносу — савршен апостол — пустолов. Он за тили час освоји поштовање Граверово оном надмоћношћу коју имају дрски и одважни људи над мирним и смеђеним. Жерар је сматрао Комбаријеа за великог мужа, чији је несрећни удес хтео да се роди међ радним народом, те му сад беда угушује генијалне способности. Пошто га је луда уметникова обавестила о Жераровим политичким начелима, Комбарије ватрено отпоче своје самохвалисање.

Почео је да прича. Прво је, вели, био наиван, веровао је у браство међ народима, св. алијанцију и др., писао је песме, које је сам штампао, писао „Оду Пољској“ и „Посланицу Беранже-у,“ која му је зарадила својеручно писмо од великог песника. Али сад више није тако детињаст.

— Кад је човек гледао оно што смо ми гледали јунских и септембарских дана, онда треба бацити на страну сваку сентименталност, (У тај мах гравер, као човек гостопримљив, доноси боцу белог вина и две чаше: Немојте молим вас, г. Жерару, не пијем ништа пре обеда). Пеневарили су радници, али „идући пут“ нећем дати буржоазији да нам угуши републику. (Пошто је г. Жерар отпушио боцу:

НАШЕ МОДНЕ СЛИКЕ

Летњи и пролетњи костим за пут

само четвртину чаше... доста... доста... тек а не одбијем). Међутим, будимо „на дотовс". Ево баш се сада Источно Питање заплиће, па ће ускоро Баденге[4]) бити у тешким мукама (е то

Костим и огртач за пут

вам је једно више што вреди да га човек пије). Ако изгуби коју битку пропао је. (Још једну чашу, прекорачио сам своју навику) потпуно пропао. Али онда нема никаквих слабости. Узимамо опет опробана средства из 93. г.: Одбор за народно благостање, закон о сумњивим личностима, револуциони суд а ако устреба гилотина ће радити без прекида. (На здравље).

Толика је енергија ипак мало бунила чика Жерара, који је, у пркос свом Барбесу био сачувао нешто „леве средине. "Међер, ипак се није усуђивао да протестује, и руменео би од стида кад је помислио на то, да му је у дан пре један издавач био понудио да ради слику нове царице[5]) у великом деколтеу, тако, да су се виђала њена лепа рамена; а он није одбио понуду, пошто му ћерке : ису имале обуће, а жена му је изјавила да нема више шта да обуче.

Тако су од неког времена имали четворо деце: Амадеја, Луизицу, Марију и малу Розину Комбарије Све се је то тискало по Жераревом стану.До душе, нису више били бебе. нису више играли „посете",нису више ловили гренадиреку капу. Били су паметнији, те су остављали намештај на миру. Било је у осталом за то и крајње време, Све су столице рамале, а канабе„стил Емпир" било је изгубило скоро сву поставу кроз процепљени плиш.

Једино јадни гласовир није био напшао на милост. Био је „сипљивији" него икада, увек је био отворен, те се изнад клавијатуре могла читати некада славна фирма: „Себастијан Ерар, фабрикант гласовира, лиферант Њ. Височанства г-ђе војвоткиње од Берија".

(наставиће се)

[4]) Бандерге (Badingest) име једног зидара, у чијем је оделу Наполеон III. као принц Луј утекао из свога заточења у Хаму.пОтуда овај надимак.

[5]) Наполеон се био оженио шпанском грофицом Евгенијом де Монтио, чувеном депотицом.

КРОЈАЧКА РАДЊА

ЖИВОЈИНА ВЕСОВИЋА

— НА ТЕРАЗИЈАМА —

добила је велики и врло леп избор штофова за пролетњу и летњу сезону у најмодернијим бојама, сако, жакета, герок одела.

Нарочиту пак пажњу скреће п. г. на јединствено леп избор врскапута и панталона у разним пругама као и прслука у боји, штофаних и сомотских.

Роба је чисто енглеског порекла, а најбољег квалитета. Најмодернија израда, цена строго солидна.

С поштовањем

Живојин Весовић,
кројач.

Телефон 262 Телефон 262

Једино и главно стовариште свих израђевина

ФАБРИКА — ГОЂЕВАЦ

НАЈВЕЋЕ СТОВАРИШТЕ

ГОТОВОГ НАМЕШТАЈА

израђује све тапетарске радове и декорације

Тапетарска радња

БОРШОДИ и МИЋОВИЋ

Краља Петра ул. број 13 преко од „Народне Банке"

ХОТЕЛ АЛБАНЕЗ

Српска кућна без Конкуренције

точи се вино бело и црно

СМЕДЕРЕВСКО

СТАНОВИ ЗА ПУТНИКЕ

ХОТЕЛ АЛБАНЕЗ

КЊИГА ТАБЛИЦА

за

ИЗРАЧУНАВАЊЕ КУБАТУРЕ ДРВЕНЕ ГРАЂЕ

ПО ЦЕНУ ОД 1. — ДИНАРА

може се добити код

Глише Јосиповића ситара

и Мите Стајића књижара

ФОТОГРАФИ Живковић и Антонијевић чаја се ангаже налазе у Коларчевој ул. бр. 5 где је дрогерија „Гусара" врше снимања у свако доба дана, без обзира на лепо или непогодно време.

Снимања брза и јефтина, само за то бала јавити рачије

Снимања тачна, израда лепа, цена умерена

ДВОРСКА АПОТЕКА

ВИКТОРОВИЋА

БЕОГРАД — ТЕРАЗИЈЕ

ВИКТОРОВИЋА

КИНИНСКО ВИНО СА ГВОЖЂЕМ

Господин Министар Унутрашњих Дела изволео је дозволити израду и продају овога препарата Vinum chinae Victorovics.

Познато је да је кинин специфични лек противу грознице; он лечи болестан стомак и освежава организам. Гвожђе је главни саставни део црвених крвних зрнаца, од чије множине зависи јачина и боја његова.

Здружени кинин са гвожђем у погодном раствору са најбољим шпанским вином изврсан је и јединствени препарат противу малокрвних и бледоће а услед ових нервозе и главоболе. Лечи слабе стомаке и отвара апетит. Повраћа снагу изнуреним и малаксалим особама, после дуготрајне болести особито код породиља.

цена 1 флаши дин. 2.60

ВИКТОРОВИЋЕВ БОРОВ МИРИСАВ СОК

Јако утиче на пречишћавање и освежавање ваздуха према томе одлично је средство за чишћење собног ваздуха; мирише као борова шума, што има благотворан утицај на нерве. Не треба да је без њега ни једна дечја ни болесничка соба.

Цена 3 динара.

Противу знојења ногу и руку

и када се од зноја ноге разједу и орањаве

ПРАШАК ЗА ЗАСИПАЊЕ

и

ФОРМАЛИНСКИ ЛОЈ

Овим се умањује знојење и врши потпуно одстрањење непријатног мириса; лечи се и спречава разједање.

Нарочито препоручени при маршевима за г. г. официре и војнике.

ПЕКТОРИН

Изврсно средство противу кашља, катара плућа, зачетка туберкулозе.

На основу мишљења Главног Санитетског Савета. Одобрена од г. Министра Унутрашњих Дела. 1 флаша динара 3·50.

ОБУЋА

најбоље квалитете и најелегантнијих фазона

ИМА НА СТОВАРИШТУ ИЗРАЂУЈЕ по ПОРУЏБИНИ

ОБУЋАРСКА РАДЊА

Душана М. Бојића

— ТЕРАЗИЈЕ —

Скопљанска ул. бр. 2.

преко од Росулека

Издавачи: **Видаковић и Комп.** Ломина ул. 57 — Штамп. Љ. Ј. Бојовића

СТАКЛАРСКО - ПОРЦУЛАНСКА РАДЊА И СТОВАРИШТЕ КУХИЊСКОГ ПОСУЂА

ДИМИТРИЈА П. ЈАЊИЋА

БЕОГРАД — ТЕРАЗИЈЕ

Богато је сортирана свим потребним посуђем

ЗА ГОСТИОНИЦЕ, КАФАНЕ и ПИВНИЦЕ

нарочито намештајем на чувене и најпрвокласне фабрике

ТОНЕТ

Јединствен избор, јевтине цене искључују конкуренцију

БАЊИЧКИ КАМЕН

Тесаног камена: за степенице, за сокле, за пресецање влаге и свих осталих врста као и „ломљеног камена.“ може се добити код **Живка Србића** у кафани код „Централа“, или у Кнез Даниловој улици бр. 10.

5—10

ГРАФИЧКИ РАДОВИ

Ко хоће да му се израде нацрти за: акције дипломе и планате, за тим таблон за фотографе, географске карте (мапе), нацрти за репродукцију литографијом и цинкографијом, нацрти за етикете и томе сличне графичке ствари, тај нека се обрати Уредништву „Недеље“ Ломина ул. бр. 57.

1—5

ЗА НАСТУПАЈУЋУ СЕЗОНУ

добили смо

нов ванредно леп и велики избор

Мушких шешира; Белог рубља; Краватни; Рукавица; Марама џепних; Деч. хаљиница; Кана, качкета и Шешира.

У нашој радњи може се добити најбољи шешир „BORSALINO“

Мушки су шешири у најновијим формама од 5.50 до 14 дин. комад

НОВА ГАЛАНТЕРИСКА и ПОМОДНА ТРГОВИНА

АЋИМОВИЋА и ЦВЕТКОВИЋА

Београд Кнез Михаилова улица број 8.

Цене утврђене и без конкуренције

Поручбине из унутрашњости извршујемо брзо и тачно.

3-8

ГОСТИОНИЦУ

ЖИРОВНИ ВЕНАЦ

на најлепшем месту у Београду на „Зеленом венцу“ до београдског Коњског Одељења

држим под закуп и снабдео сам је новим намештајем. Собе су чисте и здраве са једним и више кревета.

Моје пиће одавно је познато п. публици као природно и потпуно чисто, о чему се сваки може уверити.

Кујна је одлична, да је њоме сваки задовољан, а цене како собама, тако и пићу и јелима врло су умерене.

Алекса Ј. Милутиновић
гостионичар.

—6

СПЕЦИЈАЛИТЕТИ:
За послуживање
Дезерт бонбоне
Фондан
Пралине
Ђиндуја
Мароко
и. т. д.

Чоколада са млеком „Олга"

К. М. ШОНДА

јесте најбоља од свих чоколада

Ако желите да имате здраву и добро очувану децу, употребљавајте искључиво и само

„ШОНДА-КАКАО"

ВЕЛИКИ
Концертни
ГРАМОФОН
ЗА 60 ДИНАРА
као и
ВЕЛИКЕ
КОНЦЕРТНЕ НОТЕ
за 3 динара шаље
Magyar Camara Jpar
Budapest VII. Garay ut. 9.
3—4

НОВО! ЗАШТИТА ВИНА!

НЕМА ВИШЕ КИСЕЛА ВИНА

Да би се вино очувало у буретy у првобитном стању, од прве до последње капи, а да се не отаче ни у мање судове ни у флашо, треба употребити справу (хидраулички вентил) која са потпуним успехом служи тој сврси.

Очува вину првобитну арому и не допушта да се оно укисели. Београдски гостионичари који су ту справу купили, уверили су се о томе и не могу довољно да је се нахвале.

Искључиви продавац справа за очување вина

ТАСА НЕРАНЏИЋ гвожђар
Београд — Сава

НЕМА ВИШЕ КИСЕЛА ВИНА!

НОВО ЗАШТИТА ВИНА!

НЕМА ВИШЕ КИСЕЛА ВИНА!